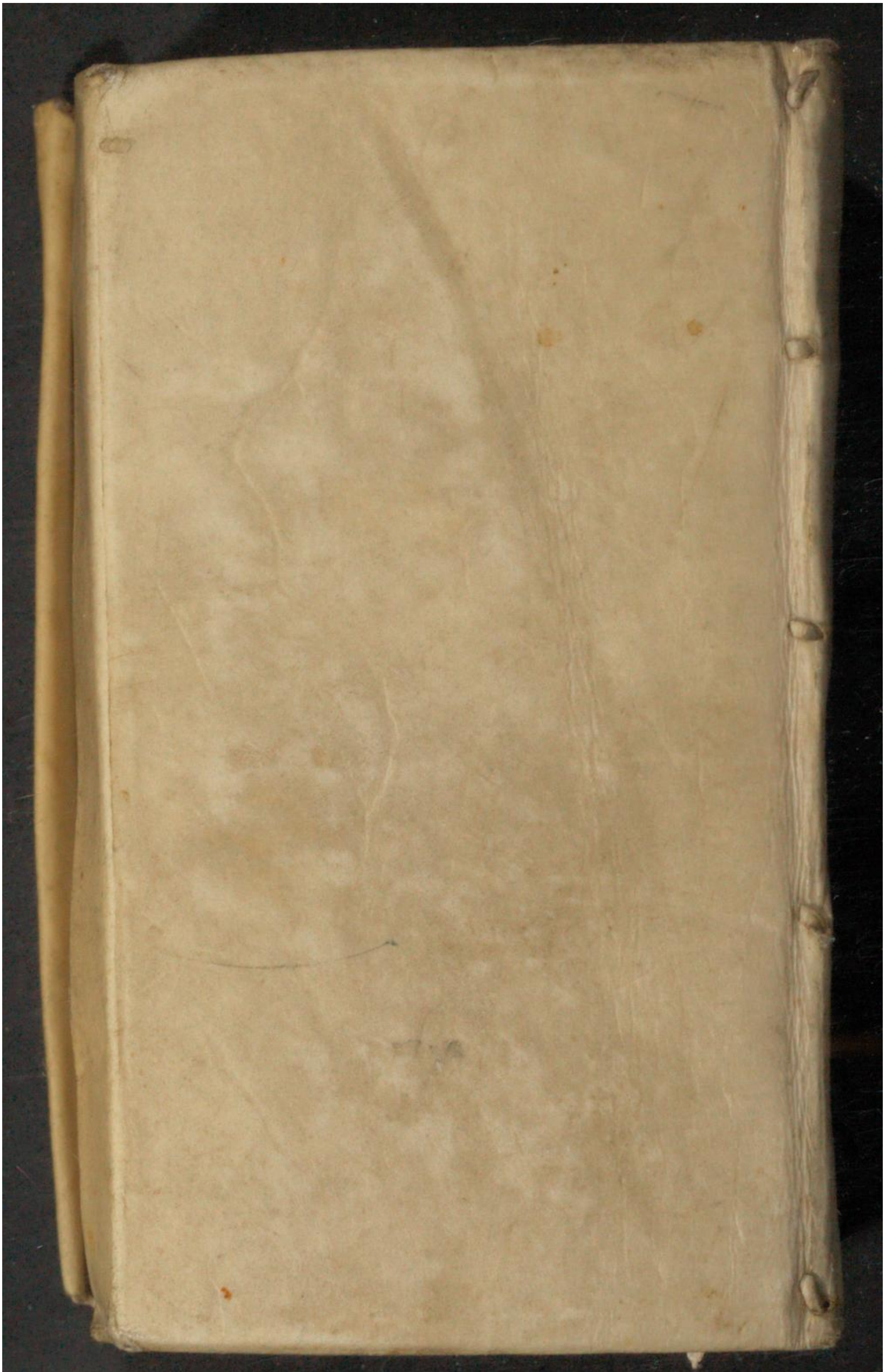
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

I. N. 114.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

1123
KW J32

EXERCITIA
ET
BIBLIOTHECA
Studioſi Theologiæ.

AUTORE
GISBERTO VOETIO
Theologiæ in Acad. Ultra-
jectinâ Profeſſore.

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage

RHENO-TRAJECTI.
APUD WILHELMUM STRICK.
ANNO M DC XLIV.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Nobiliſſimis, ampliſſimis, prudentiſſimis, conſultiſſimiſque viris

JOHANNI van WEEDE
ANTONIO de GOYER } Celeberrimæ Reipubl. Vltrajectinæ Conſulibus.

GISBERTO van der HOOLCK Exconſuli, & in collegio Illuſtr. ac præpot. D.D. Ordd. Generalium nomine Provinciæ Ultraject. Deputato.

D. FRIDERICO RUYSCH Exconſuli, & Scabino.

D. CORNELIO BOOTH Senatori, & curiæ Provincialis nomine urbis Ultrajectinæ aſſeſſori, nec non Bibliothecæ publicæ curatori.

D. JOHANNI NYPOORT I. C., Reipublicæ atq; Academiæ Ultrajectinæ à ſecretis.

Nobiliſſimi, ampliſſimi, prudentiſſimi, conſultiſſimi viri

QUantum momentum ad literarum ſtudia adferant muti illi præceptores, libri ſcilicet ſapientum nemo ignorare poteſt, qui modo fando audiverit quid ſint ſtudia literarũ. Hinc eſt quod omnes verè literati pri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

privatas ſuas, omnes item Muſagetæ & ſtudiorum patroni publicas bibliothecas certatim inſtruant; eaſque partem neceſſariam ſtudiorum & ſcholarum faciant. Sed ut in vivis præceptoribus aſciſcendis delectus adhiberi ſolet: ita etiam neceſſe eſt minus exercitatos manuduci in cognitione & delectu auctorum, qui ſtudiis & ſcopo cujuſque maximè conveniant. Hoc ſaxum dum annos aliquot in hâc Academiâ veſtrâ volvo, & præter meditationum noſtrarum promtam ac liberalem communicationem, quotidianis ſtudioſorum ſuper hâc re conſultationibus reſpondeo; factum eſt ut ad petitionem multorum in chartam tandem conjecta ſit hæc exercitiorum & bibliothecę Theologicæ ſciographia, & typographo tradita, quò multorum uſibus inſerviret. Quantum præſtiterim, & quam grata atque utilis hæc opera noſtra delicato & faſtidioſo hoc ſeculo futura ſit, noſtrum non eſt dicere. Saltem negari non poterit (modo abſit ignorantia, ignavia, invidia) quin ut aliquo labore mihi conſtitit, ita ſtudioſorum labores aliquâ ex parte per eam juvari & ſublevari queant.

Primum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Primum enim hoc indicio deducentur in cognitionem multorum autorum, de quibus ne fando quidem hactenus audiverunt, atque unà præſtantiores aut rebus ſuis magis accommodatos ab aliis diſcernent. *Deinde* hic lapides, ligna, calcem, aliamque materiam cujuſvis γνωστοῦ ſeu thematis meditationum, concionum, diſputationum, conſultationum, ſcriptionum, paratam habebunt: unde eligant forment, aſcient, ac in memoriæ theſaurum, & adverſaria ſua reponant, quæ uſibus ſuis inſervire putabunt. Nam ut omnia quis proprio ingenio & induſtriâ ſolus, aut etiam primus inveniat, non videtur eſſe ſortis humanæ: cum Deus omnia uni non ſit largitus, cumque ars longa ſit, vita brevis, occaſio difficilis, experientia fallax. Et quamvis rarâ quâdam felicitate hoc uni forte atque alteri contingeret, fruſtra tamen fieret per plura, quod fieri poſſet per pauciora. Quid etiam aliud hoc eſſet quam dona Dei contemnere, & in ipſius naturæ autorem ac bonorum omnium largitorem injurium eſſe? *Inſuper*, ſiquidem nec materiam meditationum & dictatorum aliunde conquirere, nec formam eorundem

mutuare neceſſe fuerit: non tamen inutile aliorum tum veterum tum recentiorum conſenſum contemplari, eumque iniquis Ariſtarchorum per imperitiam aut malitiam præſtantium virorum doctrinam admordentium judiciis obtendere. *Denique* cogentur juniores, aliique δοκησίσοφοι hâc nube teſtium hac turbâ eruditorum circumfuſi ſæpe deponere illud ſuperbiæ literariæ ſymbolum, *Nil admirari*: cogentur, velint nolint, multiplicem ſuam ignorantiam profiteri, cum tam varia tam multa hoc apparatu noſtro indicata videbunt, de quibus nunquam ipſis in mentem venit: cogentur criſtas ſuas deprimere, nec ilico ſibi tantopere applaudere, ſi in volaticum quod εὕρημα aut diobolare dictatum aliquando per dilucida ignorantiæ aut ignaviæ intervalla inciderint: hinc enim diſcent, ut plurimum verum eſſe illud, *Nihil dictum eſt, quod non dictum ſit prius*. Hoc ſane evenire videmus junioribus, aliiſque paucarum literarum & nullius lectionis hominibus, ut quia ipſi tanquam μονάζοντες, & contenti ſolis in ſe naſcentibus bonis, omnia commercia literaria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

raria cum mutis præceptoribus longiſſimè fugiunt, turpiter in ipſa ſæpe elementa ſcientiarum impingant, aut ſi quid non infeliciter parturiãt, admiranda, infanda, inaudita, & mera portẽta ſe edituros exclamẽt, primoſq; fore in hoc mundo iſtorum inventores, hinc ἀνεργέας ἀλφηστὰς, ſcientiarum omnium helluones ac promos condos omni jure eſſe ſalutandos. Cum tamen ea in obſoletis ſcriptis antiquorum, aut in recentiorum non ita tritis libellis utplurimum obvia ſint: ne dicam in vulgaribus quibuſque recentiorũ libris vel ipſis tyronibus multa pateſcere, quibus ἄβιβλοι & μισόβιβλοι illi utres tantopere inflati, ventoſas ſuas vertigines patiuntur, & rumpuntur. Atq; hoc malum debent vanitati & faſtidio ſuo; quo fit ut bonos autores ipſi non conſulant, aut aliis conſulturis è manibus excutiant ut tanto melius paleas & cucurbitas ſuas, viliſſimas ſcil. merces, extrudant. Alia ſana mens fuit viris omni doctrinæ genere excultiſſimis, quos non tantum antiquitas, ſed & intermedia ac ultima hæc ætas tulit, qui κορυφαὶς ἀρισ-

τῶν (ἐπιϛήμων volo dicere) ἀπὸ πασῶν decerpere glorioſum ſibi duxerunt: quorum ſane negligentiam imitari ſatius eſt, quam μετεωριζόντων quorundam obſcuram diligentiam. Nec tamen illi πολυμαθεῖς an πάνσοφοι ſeu univerſales (uti vulgò nunc dicuntur) hâc ſtudendi ratione vulgatum illud dicterium: *de omnibus aliquid, de toto nihil*, incurriſſe dicendi ſunt; cum in proprio aliquo ſtudio nihilominus ſupra reliquos ſui ordinis viros excelluerint, aut ſaltem cum excellentioribus, etiam cum excellentiſſimis paria fecerint. Quales in *antiquitate* fuerunt Ariſtoteles, Theophraſtus, Plinius, Plutarchus, & inter Chriſtianos Clemens Alexandrinus, Theodoretus, Tertullianus omnem ſæculi eruditionem complexus: *in mediâ* autem barbarie deſtituti orientalis & utriuſque literaturæ præſidiis, cætera tamen ob πολυμαθίαν admirandi, Rabanus Maurus, Albertus Magnus, Thomas Aquinas, Vincentius Bellovacenſis, Bartholomeus Anglicus, Guilielmus de Alverniâ dictus Pariſienſis, Iohann. Gerſon,

Petrus

Petrus de Aliaco, Nicolaus de Cusâ, Hieronymus Savanorola, Quibus in ſuo genere non cedunt, ex Judæis R. Aben Ezrâ, & R. Moſes ben Maymon, ex Arabibus Averroes & Avicenna; ex Chriſtianis Hebraizantibus Nicolaus de Lyra, & Raymundus Martini Barcinonenſis, omnes viri πολυμαθέϛατοι. Et *feliciori longe ætate viventes*, avorum ac noſtrâ memoriâ, inter *Theologos* Philippus Melanthon, Theodorus Bibliander, Oecolampadius, Petrus Martyr, Benedictus Aretius, Lambertus Danæus, Johannes Reynoldus, Franciſcus Junius, Guilielmus Perkinſus, Jacobus Capellus, Samuel Petitus, Franciſcus Gomarus, Auguſtinus Steuchus Eugubinus, Cardinalis Beſſarion, Nicolaus Serrarius, Johannes Molanus, Anton. Poſſevinus, Sixtus Senenſis, Iacobus Gretſerus, Iohannes Fileſacus; inter *Iuriſconſultos* Iohan. Reuchlinus, Cornelius Agrippa, Iohannes Bodinus, Ioh. Thomas Freigius, Franciſcus Hotomannus, Franciſcus Balduinus, Petrus Gregorius Tholoſanus, Iulius Pacius, Conrad. Rittershuſius, Chriſtophorus Beſoldus, Melchior Goldaſtus,

Carolus Molineus; inter *Canoniſtas*, Boëthius Epo, Covarruvias, Antonius Auguſtinus; inter *Medicos*, Marſilius Ficinus, Conr. Geſnerus, Theod. Zwingerus, Caſpar Peucerus, Georgius Agricola, Thomas Eraſtus, Hadrianus Iunius, Hieronymus Cardanus, Iohannes Heurnius, Andreas Libavius, Fracaſtorius, Hieronymus Mercurialis, Bauhinus; inter *Politicos* Picus Mirandula (quem Scaliger in commentar. ad Manilium, & Bellarminus de ſcriptor. Eccleſiaſticis jure merito tam magnifice deprædicant) Philippus Morneus, Philippus Marnixius, Andreas Maſius, Conr. Heresbachius, Franciſcus Bacon Verulamius, Michael de Montagne, Iacobus Auguſtus Thuanus, Philippus Canayus; inter *Philoſophos*, Iulius Cæſar Scaliger, Iacobus Scheckius, Iohannes Monlorius. Ioh. Nunneſius; inter *Mathematicos*, Sebaſtianus Munſterus, Petrus Ramus, Berneccerus, & qui etiamnum vivit, Athanaſius Kircherus; inter *Philologos* & antiquarios, Hermolaus Barbarus, Politianus, Ioachimus Camerarius, Eraſmus Roterodamns, Ludovicus Vives,

Ra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Raphael Volaterranus, Ioſephus Scali-
ger, Iſaacus Caſaubonus. Præter modo
laudatos poſſem nominare ex omni or-
dine eruditorum viros quam maximè
polyiſtoras etiamnum ſuperſtites: niſi
metuerem illud odioſum nimis futu-
rum, aut in adulationis ſuſpicionem in-
curſurum. Sufficiet ſpecimen catalogi,
quod texui, ſolidæ & multijugæ erudi-
tionis candidatis ad imitationem propo-
ſuiſſe. Sed erunt forte, quibus per tam
multas librorum farragines ſtudioſi con-
fundi, abduci, aut otiosè circumduci vi-
debuntur potius, quam manuduci & ju-
vari. Erunt alii, qui contra me minimè
huic negotio ſatisfeciſſe cenſebunt; in-
ſuper actum egiſſe, & poſt Homerum
Iliada ſcripſiſſe. Prioribus reſponſum vo-
lo, me non omnibus, omnia ſcribere &
præſcribere: ſed cuilibet deſpiciendum
relinquere, quæ & quanta pro captu, con-
ditione, & opportunitate ſuâ ipſi potiſſi-
mum capeſſenda ſint. *Si* cujus rationes
non ferant, ut apparatum eruditionis
theologicæ ſibi acquirat, illi magna pars
hujus bibliothecæ ſcripta non eſt. Sin
vero ignaviæ & inſcitiæ quis litare ma-

lit

lit, & ordinem fratrum ignorantium ingredi, quam ad eruditionis theologicæ faſtigium, cum ſatis poſſet, eniti; ſciat ille nullas ipſius hic partes eſſe, nullam etiam rationem habitam: juxta poriſma per contrarium ſenſum ex illo vulgato, ἐὰν ἦς φιλομαθὴς ἔσῃ καὶ πολυμαθὴς, eliciendum. Addo mei conſilii non eſſe, ut juniores per omne genus autorum ſe diffundant, antequam ſolida ſcientiæ cujuſque fundamenta ſucceſſivè jecerint: hac enim ratione ingenium obtundunt, & ſuperficiariâ atque hiſtoricâ quadam diſciplinarum cognitione leviter tingunt; ad abditos earum receſſus nunquam penetrant, nec proprios & accuratos conceptus formare diſcunt. Quæ via noſtris ineunda, quæ methodus ſervanda, ſatis ſuperque conſtabit ex lectione libri primi. Poſterioribus repono, non fuiſſe mei inſtituti, indices ſeu repertoria materiarum (uti vocant) ſpecialium, aut univerſales nomenclaturas, & catalogos quorumcunque ſcriptorum texere ad exemplum Geſneri, Bellarmini, Poſſevini, Sixti Senenſis, aliorumque quos citavi libr. 2. ſect. 1. cap. 1. ſed ſolummo-

do

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

do apparatum generalem conſignare, atque una conſilium ſuggerere, quiſnam delectus in tantâ librorum multitudine ſit adhibendus: quamvis παρέργως ſubinde inſeram nomenclaturas nonnullorum ſcriptorum, qui in modo memoratis bibliothecis non comparent, & maximè tamen utiles ſunt. Quidquid hic deeſt, ſupplent lectiones noſtræ publicæ, nec non collegia & collationes privatæ, & ſupplebunt diſputationes noſtræ, & tractatus quos edimus: ubi affatim autorum Theologis noſtris indicamus; ita ut hoc nomine tanquam indices materiarum ipſis inſervire poſſint. Præterquam quod ejuſmodi autores inter alios in hoc apparatu generali deſignavimus, à quibus omnes alii notantur, qui ſpeciales materias pertractant. Atque hinc una conſtare arbitror, me actum non egiſſe, cum promtuarium hoc inſtruxi, quò conſerant ſe de quâcunque phraſi, termino, re, quæſtione, demonſtratione, interpretatione, elencho, reſponſione, amplificatione theologicâ meditaturi, ſcripturi, diſſertaturi. Expoſui nunc cauſas & rationes hujus ſcriptionis: reſtat inſcriptionis a-

liquas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

liquas aſſignemus. Non ſunt illæ procul quærendæ: Vobis enim peculiari jure deberi literarium hoc munus libens profiteor: vobis, inquam, quorum tam præclara exſtant ſtudia & merita in hanc Academiam, ejuſque Profeſſores & ſtudioſos, & in me meoſque nominatim, ut ab humanitate omni nedum ab ingenuis artibus alieniſſimus eſſe videretur, ſi quis plenis buccis id non prædicaret. Vos enim Nobiliſſ. & Ampliſſ. DD. Coſſ. & Exconſules una cũ Theodoro van Velthuyſen nũc μακαρίτῃ conſule & ſenatore, cum viveret, piiſſimo, prudentiſſimo, ac fideliſſimo, vos, inquam, ii eſtis, qui jam inde à primis Gymnaſii & Academiæ incunabulis, uſque in hunc diem, hoc eſt, ultra decennium, conſulum autoritate ac poteſtate, ſuis quique vicibus, divinâ providentiâ ita gubernante decorati atque inſtructi, anteceſſores ſtrenuos in hoc tam præclaro opere vos praſtitiſtis: veſtro heroico zelo & ductu potiſſimum, Illuſtre Gymnaſium apertum eſt anno 1634. idemque in Academiam evectum anno 1636. eademque ſucceſſu temporis magnificis veſtris auſis ita am-

plifi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

plificata, ut nunc σὺν θεῷ quatuordecim ordinariis Profeſſoribus gaudeat, atque inſuper immunitatibus & commoditatibus quamplurimis, quæ ad ſapientiæ & pietatis, non vero ad inſipientiæ & vanitatis, faſtigium contendentibus non poſſunt non eſſe gratiſſimæ. Tuque Ampliſſ. D. Boot is es, qui non tantum communem operam cum inclyto hujus urbis Senatu, cujus partem haut ignobilem facis, adhibuiſti ad bene cœpta perpetuo urgenda ac promovenda; ſed etiam poſt curam ac præfecturam inſtructiſſimæ bibliothecæ tibi demandatam, tantâ cum induſtriâ & laude hoc munere defungeris, ut ſtudiosè conquiſitis undique & quâcunque occaſione (animoſæ magnificentiæ vento Ampliſſ. DD. Coſſ. & Senatus ſuaviter afflante) præſtantiſſimis ac pretioſiſſimis in quâvis linguâ, diſciplinâ, & facultate ſcriptoribus, eam ſupra omnes in *Belgio* bibliothecas ita caput efferre pares (niſi jam feceris) *quantum lenta ſolent inter viburna cupreſsi.* Quo nomine, ſicuti omnium facultatum Profeſſores ac ſtudioſi, cives pariter & advenæ tibi immortales gratias vovent, ita &

map-

mappam bibliothecariam, ſeu pictam bibliotheculam meam tibi potiſſimum convenire & deberi exiſtimo : non quidem ut partem faciat publicæ bibliothecæ, ſed ſolummodo ut locum inveniat in pluteo & pulpito tuo, tuque eam per otium ſubinde percurrens, deſpicias ſi quid forte ſit, quod multam lectionem & religioſam diligentiã tuam in tam confertâ librorum turbâ hactenus effugerit, quo realem bibliothecã tuæ curæ commiſſam ante omnia ditandam exiſtimes. Tu deniq; conſultiſſime D. Nypoort, Ampl. DD Coſſ. & inclyti Sen. perpetua quaſi manus, auris, & memoria, verè המזכיר *hammaskir* (ut Hebræorũ vocabulo utar, I. *à commentariis*, ſeu *ſecretarius*, q. d. monefactor) nunquã non deſtitiſti cõſilia ſaluberrima pro bono hujus Academiæ ſolicitè excogitare, eademq; captatâ quâvis opportunitate DD. conſulibus ac Senatui in tantâ negotiorum mole ac concurſu ſuggerere, commendare, in memoriam revocare : ne dicam Gymnaſium & Academiam noſtram elegantiſſimis tuis orationibus introductoriis, teque una cum eâdem Academiâ per easdem ora-

tiones

tiones æternitati conſecratum. Ita ut injuriam publico factam putarem, ſi veſtibulum hujus bibliothecæ & gymnaſmatum Academicorum nomen tuum non præſcriberet. Accipite ergo Nobiliſſ., ampliſſ., prudentiſſ. conſultiſſimiq; viri hanc qualĕcunque obſervantiæ meæ erga vos, & gratitudinis, quam tum meo tum publico Academiæ noſtræ nomine debeo, conteſſerationem: ita Deus noſter vos omni benedictione cumulet. Ultrajecti XIV. Kal. Auguſti clↄ Iↄc XLIV.

Nobilit. & amplitud. veſtrarum obſervantiſſimus

GISB. VOETIUS.

In-

Index Capitum.

LIB. I.

CAp. I. De delectu ingeniorum. p. 1.
II. De præparatione in ſcholis trivialibus. 7
III. De priori parte præparationis Academicæ. 9
IV. De alterâ parte præparationis Academicæ. 23
V. De curſu theologico in genere, & de pietate ſtudioſorum. 36
VI. De curſus theologici intervallo primo. 40
VII. De curſus theologici intervallo ſecundo. 52
VIII. De curſus theologici intervallo tertio. 69
IX. De diſputationibus publicis & privatis. 80
X. De orationibus & concionibus Academicis tum publicè tum public.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

publicè tum privatim habendis. 94
XI. De publicis prælectionibus. 97
XII. De privatis collegiis in genere; & in ſpecie de collegiis ſyſtematicis ſeu locorum communium. 116
XIII. De collegiis Elencticis. 125
XIV. De collegiis textualibus: ſeu ſcripturariis. 135
XV. De collegiis Hiſtorico-Theologicis, tum ſacris, tum eccleſiaſticis. 149
XVI. De collegiis Theologicis mixtis. 185
XVII. De collegiis & gymnaſmatis practicis. 200
XVIII. De Examinibus, peregrinatione, & ſupplemento ſtudiorum. 25[illegible]

LIB.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

LIB. II.

SECT. I.

Cap.I. De apparatu univerſali, ſeu de libris generalibus. 261
II. De apparatu ad pædiam, ſeu præcognita eruditionis generalia. 277
III. De apparatu linguæ latinæ. 296
IV. De apparatu linguæ gracæ. 304
V. De apparatu linguæ hebraicæ, aliarumque orientalium. 313
VI. De apparatu linguæ Italicæ, Hiſpanicæ, Gallicæ, Anglicæ, Germanicæ, Belgicæ. 321
VII. De apparatu Rhetorico, Oratorio, Epiſtolico.
VIII. De apparatu Poëtico. 333
IX. De apparatu hiſtorico. 342
X. De apparatu philoſophico in genere. 360

XI. De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

XI. De apparatu Logico & mnemonico. 373
XII. De apparatu Metaphyſico. 375
XIII. De apparatu Phyſico. 382
XIV. De apparatu Medico & Chymico. 399
XV. De apparatu Mathematico in genere, item Arithmetico, Geometrico, Statico, Architectonico. 407
XVI. De apparatu Coſmographico, Aſtronomico, Aſtrologico, & computi & Kalendarii. 414
XVII. De apparatu Geographico. 418
XVIII. De apparatu Optico, Acouſtico, & Muſico. 432
XIX. De Philoſophiâ practicâ in genere, & de Ethica. 439
XX. De Oeconomico. 447
XXI. De apparatu Politico. 450
XXII. De apparatu Iuridico. 465

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

SECT. II.

Cap.I. De apparatu præcognitorum, & theologico generali. 475
II. De apparatu Theologiæ didacticæ, ſeu locorum communium. 479
III. De apparatu Theologiæ practicæ. 482
IV. De apparatu Theologiæ textualis ſeu ſcripturariæ. 496
V. De apparatu Theologiæ Elencticæ 539
VI. De apparatu Theologiæ Scholaſticæ. 598
VII. De apparatu Theologiæ patriſticæ, & Conciliaris. 604
VIII. De apparatu Iuris Canonici & politiæ Eccleſiaſticæ; ubi de liturgiis, ritibus, & agendis eccleſiaſticis.
XI. De apparatu Theologiæ hiſtoricæ,

ſeu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

CAPITUM.

ſeu antiquitatum & novitatum eccleſiaſticarum.

X. De *apparatu Theologico-Philoſophico.*

Dictum Imperatoris Juliani in epiſt. ad Ecdicium, quod grandi charactere excuſum foribus bibliothecæ ſuæ affigere ſolet ampliſſ. & literatiſſimus Theodorus Canterus, ſenator, cum viveret, & aliquoties conſul Vltrajectinus.

Ἄλλοι μὲν ἵππων, ἄλλοι δὲ ὀρνέων, ἄλλοι θηρίων ἐρῶσι· Ἐμοί δὲ βιβλίων κλήσεως ἐκ παιδαρίου δεινὸς ἐντέτηκε πόθος.

1. *Alii quidem equos amant, alii aves, alii feras: mihi vero à puerulo mirum acquirendi & poſſidendi libros deſiderium inſedit.*

EX-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

EXERCITIA ET BIBLIOTHECA Studioſi Theologiæ.

LIB. I. CAPUT I.

De delectu ingeniorum.

INdicem noſtrum partimur in duas ſectiones: quarum prior exercitia; poſterior bibliothecam indicabit: quibus præmittimus delectum ingeniorum ad ſtudium Theologicum. De examine & delectu ingeniorum ad maſculum quodque ſtudium ſive acroamaticum ſive exo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

tericum (quod utrumque requirit Theo-
logia) nos hic non agemus; ſed ex aliis
diſciplinis, quæ ex profeſſo hoc agunt
preſupponimus,& inde repeti,atque hui
inſtituto applicari volumus. Suffeceri
indicaſſe, per quos & unde ingenia illa ſe
ligenda. I. Per Profeſſores, aut Paſtores
aut utroſque ad hoc à Preſbyteriis, au
Academiis, aut Magiſtratibus, aut omniũ
iſtorum communi conſilio delegatos de-
lectum & examen illud cenſemus inſtitu-
endum: ita ut ſine ipſorum judicio & te-
ſtimonio nullus in numerum ſtudioſorum
Theologiæ cooptetur. II. Seliguntur
ingenia vel ex idiotis, vel ex ſcholaſticis.
Illic minus erroris & deceptionis pericu-
lum. Hic tamen major multiplicis ſeu
mavis omnis eruditionis perfectio exſpe-
ctanda: ſiquidem delectus ille feliciter
ſuccedat. Idiotarum delectus ordinariò
& tutiſſimè habetur in collegiis cateche-
ticis tum inferioribus tum ſuperioribus.
Hinc paſtores, ſeniores, ludimagiſtri, alii-
que ſive Catechiſtæ, ſive catechizationum
curatores & aſſeſſores de iis adoleſcenti-
bus, quos longâ experientiâ & familiari-
tate exploratos habent, ad eccleſias, aut
parentes, aut Mecœnates quoſcunq; pri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

vatos & publicos, imprimis ad examinis & delectus modo memorati præfectos fideliter referre poſſunt: ut pietate, zelo, ingenio, memoriâ, eloquentiâ præſtantiſſimi in ſementem hanc Theologicam, & tandem in meſſem euangelicam extrudantur. Ætatem eorum nolo hic circumſcribere: ſiquidem experientia docuit, non paucos 18. immo & 20. anno, atque ultra demum ad prima latinæ linguæ elementa adhibitos, ſatis feliciter curſum linguarum, philoſophiæ, & Theologię & quidem brevi tempore abſolviſſe. Sed longè aliâ methodo ac ſingulari compendio atque artificio tales inſtituendi ſunt, ac pueruli in ſcholis Trivialibus: de quo conſilium meum alias expromſi, & ipſo facto illud in nonnullis oſtendi. In ſcholis claſſicis de idoneis ingeniis apud ſcholarchas, ſcholarum moderatores & hypodidaſcalos, imprimis etiam Catechiſtas eccleſiaſticos accuratè inquirendum. Quinam & quales inde ſint ſeligendi, ac quomodo educandi, docetur in politiâ eccleſiaſticâ. Errores, qui hic non raro committi ſolent, unde tot mala in Academiis & eccleſiis; ſatis indicabunt quid facto opus.
. Error eſt, quod nimis maturè Theolo

co ſtudio conſecrantur, etiam burſis, & beneficiis ad ſtudium illud alligantur, antequam de indole, ſtudio, & conſtanti eorum propoſito, conſtare poſſit. Quid enim de adoleſcentuli moribus & genio quis ſtatuat, qui 16. aut 17. annum non attigerit; aut ſaltem ad ſupremam claſſem nondum promotus ſit? 2. Error eſt quod non ſemper eligantur optimi. Ubi enim miniſtrorum æqualitas & humilitas obtinet, non raro ſeliguntur candidati Theologiæ (præſertim ſtipendiati) ex inferiori civium ordine: quod hic fere obtinet, ubi nobiles & patricii ad munera bellica; aut per ſtudium juris ad honores: ut & pleroſque lautioris conditionis aut ſaltem ſpei per mercaturam ad divitias graſſari videas. Alibi tamen aliter ſe res habet; ubi ex nobilibus, patriciis, primariis civibus æque ac ex plebeis præſtantiſſima ingenia frequenter ſeliguntur. Contra ubi miniſtrorum inæqualitatem, & gradus ſuperiores eccleſiaſticos non ſine autoritatis ſplendore & redituum amplitudine etiamnum retinent; non raro potentiorum filii, aut quicunque potentiorum favore prævalent, aliis ingeniis, pietate, zelo, & eloquentiâ longè præſtantioribu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

tibus præferuntur. Eſt & alius non levis error in delectu; quod nonnullorum concionatorum liberi ſæpe magis piis & excellẽtibus ingeniis ambitu hanc qualemcunque conſecrationem, & ſtipendiũ ſeu beneficium præripiant: quaſi ſcil. hæreditario jure ſacrorum cura ad ipſos devoluta ſit. Peccatur ergo, quotieſcunq; æqua lance non appenduntur dona cujuſq; ſed privatis caritatibus, aut mundanis ſive politicis ſive œconomicis conſiderationibus indulgetur. 3. Error eſt; quando carnali affectu magis & partium ſtudio, quam judicio & amore Dei hunc delectum peragunt: ut parentibus, patronis, fautoribus, magis gratificentur quam cauſæ Dei: ut magis miſereantur adoleſcentis, cui hoc vitę ſubſidio proſpectum volunt; quam eccleſiæ: ut ipſius privatæ conditioni & levamini magis conſulant, quam bono publico. Hinc videas ad ſtudium Theologicum aliquando protrudi eos, in quibus deeſt aut felix ingenium cum memoriâ; aut prudentia; aut in moribus modeſtia, ingenuitas, ſimplicitas, liberalitas, gravitas; aut, pietas & zelus; aut conſtantia & animoſitas; aut eloquentia; aut indefeſſa diligentia: quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

omnia in Theologiæ conſecraneis requi-
ri, nemo negaverit. 4. Error eſt,& qui-
dem epidemicus ac graviſſimus ; quod
qualiſcunque in adoleſcentum animis,
ſtudiis, votis, moribus, factis metamor-
phoſis incidat; raro tamen ipſorum con-
ditio mutetur: quaſi ſcil. prima deſtinatio
& conſecratio ad ſtudium Theologicum
& ad miniſterium character ſit indelebi-
lis, & ſemel ſtudioſus Theologiæ perpe-
tuo manere debeat, nec unquam ad aliud
ſtudii aut vitæ genus traduci, ſine jactura
ſalutis, & juſtitiæ violatione: quaſi reſi-
piſcentia & converſio à peccatis idem eſ-
ſet quod receptio aut reſtitutio ad ſtudium
Theologicum,& conſequenter promotio
ad miniſterium. Scilicet hoc antiquum
& rancidum illud effatum: Quid nunc fa-
ciet? quid de victu & pane lucrando fiet?
aliud nihil didicit, fodere nequit, mendi-
care erubeſcit &c. Ergo. Utinam ſimul
& ſemel profanæ illæ voces ab eccleſiis
& ſcholis noſtris exulent! utinam paren-
tes, patroni, Mecœnates omnes cogitent
ſe non minus officium præſtare Deo &
eccleſiæ, ſi ab ineptis aut profanis fucis ſa-
crum ordinem liberent, quam ſi idoneos
ad eundem adducant! Deus det illis & o-
mnibus

mnibus nobis hanc mentem , ut in ſingulas mutationum occaſiones intenti , nullis ſumtibus aut laboribus parcamus ,[7] quo omnes illos,quos craſſos , inſipidos , elingues , aut etiam moribus degeneres & in pejus proficientes,aut quâcunque de causâ á Theologico vitę genere alienos deprehendimus: ex cenſu Theologorum ad aliam quamcunq; vitæ occupationem, artes ſcil.mechanicas, mercaturam ,ſtudium literarum , aut Iuris , aut matheſeos , aut medicinæ &c. pro captu cujuſque ſubmoveamus. Ordinarias ſtationes ſeu periodos hujus delectus, & mutationis colloco in examine ſcholaſtico & promotione ex ſcholâ ad Academiam ; adhæc in examine & tranſitu ad ſtudia altiora ex.-gr. à philologiâ ad philoſophiam , à philoſophiâ ad primam partem curſus Theologici , inde ad ſecundã partem ſeu propoſitiones , denique à propoſitionibus ad examen præparatorium.

CAP. II.

De præparatione in ſcholis Trivialibus.

EXercitia ſunt vel præparationis, vel ipſius curſus Theologici. Præparatio

eſt vel in ſcholis claſsicis, vel in Academiâ. Prioris exercitia ſunt vel pietatis, vel ſtudiorum. Illa ſunt diligens auditio concionum; earundem notatio, repetitio ſive domeſtica ſive ſcholaſtica ſive utraque; adhæc catechizatio triplex; denique omnia pietatis exercitia domeſtica & privata: quæ ex libellis aſceticis accuratè diſcenda. Iſta deſcribunt particulares conſtitutiones ſcholaſticæ; de quibus nos judicium nobis non ſumimus: niſi quod Hollandicæ nobis ad ſolidæ & omnimodæ eruditionis guſtum magis comparatæ videntur: quas videat ſtudioſus lector. Tantum velimus addi in gratiam Theologię ſtudioſorum ad gradum ſuperiorem ſupremæ ſeu primæ claſſis, elementa linguæ hebraicæ, & progymnaſmata diſputationum theologicarum ex catecheſi Urſini, per argumenta & reſponſiones in formâ; inſuper impreſſionem aliquot dictorũ ſcripturę hebraicè & græcè ad ſingulas quæſtiones catecheticas: Denique mediocrem aut ſaltem primam impreſſionem artium poëticę, hiſtoricę, criticæ, grammaticæ generalis, Gnoſticæ ſeu pædiæ, hoc eſt, diſciplinę illius univerſalis quæ breviter delineet pleraque illa quæ in Al-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

in Alſtedii Scholaſticâ, præcognitis philoſophicis, Theatri ſcholaſtici appendice; Henr. Nollii didacticâ & gnoſticâ; Keckermanni tabulis Logicę ſpeciali inſertis; Ameſii technometriâ; Gerſoni libro Italico, cui tit. Piazza univerſale, pertractantur: Cujus titulos & ſubtitulos ordine diſpoſitos, una cum indice autorum aliquando ſtudioſis communicabo.

CAP. III.

De priore parte præparationis Academicæ.

PRæparatio Academica duabus partibus abſolvitur: quarum illa laborat in diſciplinarum Trivialium repetitione & ſupplemento; iſta in aliarum diſciplinarum novâ plane, aut quaſi novâ impreſſione. Priori velimus dari annum integrum; & plus, ſi cujus rationes ita ferant: poſteriori biennium ad minimum; niſi anguſti rei familiaris, provectior ætas, aliæque particulares difficultates & rationes ad ſeſquiannum cogant. Prior dicetur nobis curſus artiũ & philologiæ: poſterior, curſus ſcientiarum, ſeu philoſophiæ. In priori cõſiderẽtur iſta 1. pietatis exercitia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

2. opus primarium. 3. opus ſecundarium
1. Pietatis exercitia eadem, quæ in ſcho-
lâ, hic urgenda, & quidem non ſine acceſ-
ſione & auctario: quò non parum facien-
repetitiones concionum, precationes
meditationes, earumque cenſuræ in infe-
riori ſeu minori collegio Proponentium
de quo infra.

II. Opus primarium eſt repetitio, au-
uberior ac ſolidior impreſſio linguarum
& artium, quæ in ſcholis Trivialibus ex
profeſſo tradi ſolent. Sunt autem utra-
que literatura; elementa linguę Hebrai-
cę; Rhetorica; poëtica; hiſtorica; Cri-
tica; Grammatica generalis; Pædia ſeu
Technologia, ſeu Diſciplina Univerſa-
lis; Logica; Mnemonica. Phyſicę, E-
thicæ, Sphæricę & Geographiæ (quæ in
nonnullis ſcholis docentur) ulteriorem &
operoſam impreſſionem malim rejici ad
curſum philoſophicum: ne ſtudioſi tam
variis & longè diſſidentibus diſciplinis ni-
mium ſe obruant. Aliter tamen ſtatuen-
dum de praxi Arithmeticâ & Muſicâ
quæ continuis exercitiis retineri debent
Obſervamus hic tum rationem & mo-
dum hujus impreſſionis, tum adminicula
1. Utriuſque literaturæ cognitio non vul-
garis

garis affectanda: Latinę quidem ad ſermonem, ſtylum, criſin; græcæ verò ad criſin. Si quis omnia pariter exambire nequeat; præſtat deficere illum in criſi linguę latinæ, quam Græcę; idque propter linguam originalem N. T.; ne quid dicam de 70. Interpr. V. T. de canonibus primorum Conciliorum, aliiſque antiquiſſimis antiquitatibus Eccleſiaſticis, quæ græcè ſcriptæ ſunt. Artium mediocris cognitio, & multorum tmematum ac capitum memoria localis ſufficiet ad alia feſtinanti: hinc etiam facilior earum repetitio, unâ quippe atque alterâ lectione peragenda. Logicam tamen excipio, & Rhetoricam: quarum illam imprimis & docētem & utentem familiarem ſibi reddat, ſi quis feliciter velit θεολογεῖν. Ad linguæ Hebraicę cognitionem paulatim aſſurgendum; adjecta ad elementa lectione ſyntaxeos Buxdorfii; & conſultis exceptionibus & anomaliis etymologicis, quotieſcunque quotidiana lectio textus biblici occaſionem dederit. Omnia autem illa ope incomparabilis theſauri Buxdorfiani abunde præſtari poterunt: ne quis per multos Grammaticos vagando tempus perdat, & reliqua ſtudia interturbet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

11. Adminicula ſeu media hujus impreſſionis ſunt, lectio, meditatio, notatio, ſcriptio, collatio, collegia, auditio. 1. Lectio ita inſtituenda, ut non tam multa legat, quam multum. Eſt autem ea tum artiũ, tum bonorum autorũ. 'Syſtemata ſeu compendia artium, quæ præ aliis legenda difficile hic eſt indicare. Minimam operę & temporis jacturam fecerit, qui iiſdem inhæreat, quibus in ſcholis claſſicis aſſuevit. Bonorum autorũ delectum indicabũt artifices in illâ arte: & occaſionem ac cõſilium ſuppeditabunt lectiones publicę & collegia: de quibus mox dicemus. Ne tamen in ullâ parte eruditionis planè hoſpes ſit; autor eſſem, ut præſtantiorem aliquem ex hiſtoricis, oratoribus, epiſtolicis, poëtis, dialogiſtis tum græcis tum latinis, tum antiquis tum recentioribus imprimis terat, ſibique familiarem reddat: adhibitis ſelectis commentarijs & notis, ſi quæ exſtent. Plures alios autores in unoquoque genere leviori & minus operoſâ lectione percurrat. De lectione N. T. gręcè, & V. T. Hebraicè, non eſt quod denuo inculcem: Hic obtineat illud: Nulla dies ſine lineâ. Ad univerſalis hiſtorię guſtum, & multarum rerum cognitionem conducet, ſi du-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

rante curſu hoc philologico, ſubceſivis horis, aut potius in feriis Academicis legat Archontologiã Coſmicam, hoc eſt, deſcriptionem omnium imperiorum & Rerumpubl. quæ exſtat noſtrate linguâ, gallicâ, latinâ: tabulas item Geographicas Bertii, aut potius Atlantem minorem Mercatoris ex editione poſtremâ: adhæc Chronicon Melanth. & Peuceri ex poſtremâ editione cum ſupplemento in 8.; aut Mellificiũ Pezelii cum ſupplemento Lampadii: denique Thaumatographiam phyſicã Ionſtoni: Thaumatographias politicas ſeu civiles, & artificiales illâ methodo editas nondum vidi. Interim legẽt ſtudioſi Teutonicum de moribus Gentium; Lipſii admiranda; Pancirollũ cum supplemẽto Henr. Salmuth de veteribus deperditis, & novè repertis; Goulartii ſelectas hiſtorias: Lectiones Petri Meſſię & Antonii Verdier: Philippi Camerarii meditationes Hiſtoricas, Launęi Theatrũ Mũdi, & ſelectas hiſtorias &c. Sed malim ab aliquo compendioſe & methodice digeſtas, ut tempori & memoriæ conſulatur. Dici non poteſt, quam utilis iſtarum rerum cognitio, & quam commoda autorum modo citat. Lectio non tantum

Theo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Theologię, ſed & cujuſcunque eruditionis ſtudioſis: ne in hoc naturę & rerum humanarum theatro plane hoſpites ſint, & multis idiotis faſces ſubmittant. 2. Meditatio attenta in pleriſque requiritur; imprimis in iis, quæ memorię mandanda: qualia ſunt termini artium, & primariæ definitiones, diviſiones, canones ſeu regulæ; prçterea bonorum autorum, ut & V. ac N. T. rariores aut ſelectę phraſes, formulę, ſententiæ. Tantum quiſque ſcire putandus eſt, quantum memoriâ tenet. Videant quęſo juniores, ne in flore ętatis hanc præcipuam ſtudiorum partem negligant, & cum dedecore ac damno ſuo audiant Clerici in libro. 3. Notatio ſeu enotatio fiat ex conſilio eorum qui Oratoriis, hiſtoricis, poëticis &c. collegiis præſunt, aut de iis commentati ſunt: inter quos excellunt Keckermannus & Alſtedius, quorum ſcripta conſulenda. Ut tamen dicam quod ſentio: Pauci ſunt qui locos communes à ſe diſpoſitos aut implent, aut poſtea curant. Evenit hic plerumque illud: Principium fervet &c. Pleroſque ultra titulorum conſignationes vix procedere videas. Nec autor ſim, ut in hâc vitæ brevitate, & tot urgentibus ſtudiis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſtudiis locos communes phraſium, aut rerum operosè quis conſcribat. De nudo indice (quid enim opus verba aut integros autores deſcribere) omnis generis orationum, poêmatum, epiſtolarum formularum &c. longè aliter judico: ſiquidem nō exſtet. Quod ſi exſtet, illius margini aut chartæ ſubjectæ ſuffecerit annotaſſe, quidquid ab illo prætermiſſum fuerit. Idem de phraſeologiis & calligraphiis, item de epithetis latinis, & græcis, oratoriis & poêticis ſtatuendum. Quid enim opus eſt fieri per plura, quod fieri poteſt per pauciora? Quid opus eſt actum agere, cum tam multa neceſſaria reſtent agenda? Ego puto eos tantundem facere, ac ſi de novo moliantur proprium Calepinum aut Lexicon. Cur non potius ad vulgares autores illos annotant aut in illis, ſi quid ſupra illos ſapiunt aut inveniunt? Nec tamen ex libris illis ſapient, aut ex libellis phraſeologicis ſua depromment; ſed ex ipſis bonis autoribus, quos tantò plures & tanto frequentius poterunt legere. De locis communibus rerum ſic ſtatuo; vulgares pleroſque, ut quidem conſignantur, deficere: quotuſquiſque enim extra titulos morales, aut eos quos habent Polyantheæ

Langii

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Lãgii, Gruteri, Magyri, evagatur. Si quis perpetuo otio literario fruitur, ille pleniorem aliquem indicem materiarum conſtituat: autorum nomina ac libros notaſſe contentus. Quæ ratio mihi maximè arrideret, ſiquidem Theologiæ ſtudioſis, qui ad labores eccleſiaſticos evocandi, conveniret. Ne ergo conſultando, mutando, fingendo, refingendo, conſcribillando, inducendo, deinde quærendo ubi quid notandũ, ubi rurſum inveniendum, bonæ horæ dilapidentur, interim neceſſaria magis negligantur: præſtat uti hoc cõpendio, ut ad Dictionarium aliquod, cui pura charta inſerta, notentur promiſcuè loca autorũ in quibus vel de voce, vel de re aliquâ notatu digna obſervamus. Quod ſi autor aliquis rarus, nec ſpes ſit illum in bibliothecis noſtris aut alienis conſulendi ubi occaſio tulerit, & formalia ejus verba omnino exſcribenda videantur: jam conſultum puto ut verba illa adſcribas ad ſyſtema diſciplinæ illius, quo referenda judicas. Habet enim quiſq; autorem aliquem ſynopticum in quâque diſciplina, cui maximè aſſuevit: niſi in diſciplinis proxime poſt Theologiã neceſſariis proprios cõceptus & collectanea cõſarcinarit; quibus potius ad ſcribenda.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

benda. Atq; hæc quidem de generalibus. Specialia ſi quæ occurrant, notanda loca autorum partim ad Dictionarium Hiſtoricum poeticum &c. partim ad Dictionarium, Geographicũ Ortelii, partim ad ſynopſin Hiſtoriæ Sleidani, aut Guberleti, &c. Quod ſi verba aliqua occurrãt omnino excerpẽda, nec ad ſyſtemata diſciplinarum commodè referri queãt: ea in ſolutis ſcedis, quæ literas alphabeti præferant, & juxta libros illos ſemper collocãdis, ſcribãtur. 4. Scriptio erit orationum, epiſtolarũ, poêmatum, hiſtoriolarum, thematũ græcorum, thematum Logicorum, vel ad exercitationem privatam, vel ex præſcriptione collegiorũ, de quibus mox agendum, Huc refer exſcriptionẽ ſelectorum quorundam commatum aut tmematum ſcripturæ hebr. & gr.: quod admodum juvabit memoriã. Memini ante paucos annos oſtenſum mihi à venerando ſene Iacobo Rolando Lugd. Batav. in tranſlatione novi Teſtamenti tunc occupato, totum novum Teſtamentum majori & eleganti caractere græco propria manu nitidiſſimè deſcripto, ad latus per columnas adjecta novâ ſuâ tranſlatione Belgicâ. Hæc & ſimilia exem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

exempla debent excitare diligentiam noſtram. 5. Collatio quotidiana tum una legendo, tum examinando ſuper lectis & intellectis, tum repetendo & audiendo, quæ memoriæ mandata ſunt, tum denique per vices hebraica aut græca explicando, item partem autoris rhetoricè & logicè reſolvendo cum fido Achate uno atque altero inſtituenda. Uſus collationum & collegiorum ejuſmodi Gellianorum alii indicârunt. Addo ego imprimis neceſſaria eſſe ne quis in propriis, ſolitariis, crudis, & rancidis phantaſmatis putreſcat, & tandem poſt improbos labores inſtar nycticoracis lucem omnem ſtudiorum fugiat, perſuaſus ſe aut omnia ſcire, aut nihil. 6. Collegium Oratorium omnino neceſſarium, & quidem per integrum annum cōtinuandum, aut iterandum. Collegium poëticum, cui ingenium eſt, omnino ſuaſerim: ſi cui ingenium deſit, ei tamen verſificatorium non diſſuaſerim; ut ſaltem poëmata aliorum legere, & de iis judicare queat: niſi ſcholaſticis exercitiis putet judicium ſuum ſatis firmatum, atque adeo repetitiones & collationes privatas ſufficere. Collegium græcum etiam pœne neceſſarium, ubi græca exponendo, & ex iis

iis transferendo, ac vice verſa ex latino in græcum, inſuper epiſtolis, verſibus ſcribendis ſe exerceant. Idem ſtatuo de collegio Hiſtorico; in quo ſynopſis hiſtoriæ univerſalis, examinando percurratur: ut ad erotemata de perſonis, earum actionibus, origine, locis & temporibus, item de Regnis, Eccleſiis, & rebus naturæ aut artis admirandis juxta ordinem ſynopticæ deſcriptionis Sleidani, aut Glaſeri, aut Gutberlethi &c. reſpondeant; præterea quæſtiones ſeu controverſias hiſtoricas ſi non determinent hâc primâ impreſſione, ſaltem ad ſingulos articulos, & ſęcula ordine annotent una cum autoribus, qui eas pertractant; aut à præfecto collegii dictatas excipiant. Collegium hebraicum, ſiquidem elementa in ſcholis non didicerit, omnino habendum: ſin verò didicerit, ſuffecerit privata collatio. Quod ſi durante curſu philologico ultra elementa enititur, ad ſcriptionem ſc. thematũ ex tmemate aliquo ſcripturæ dictatorum, ut & ad lectionem biblicam ſine punctis, præterea lectionem Targumim, denique ad punctationem, & expoſitionem commentarii alicujus Rabbinici ad ſcripturam: extra collegium vix id præſtiterit, niſi magno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

no cum labore & temporis jacturâ. Antehac collegia ejuſmodi in hâc Academiâ aperuimus, ubi facile & feliciter ſtudia illa, quæ aliis tetrica videntur, tractabant ſtudioſi. Quod ſi generoſa ingenia illis delectantur, ut quidem delectari debent, non gravabimur aliquantulum temporis reliquis collegiis, & privatis ſtudiis ſubtrahere, ut operam noſtram hic ipſis commodemus. Collegium Logicum ſi quod habendum videatur hoc anno, (quamvis malimus ſtudioſos noſtros ad ſecundum differre, contentos tantiſper repetitione eorum, quæ in ſcholis didicerunt), examine & diſputationibus accuratius præcepta ejus percipiant: ſed imprimis in praxin incumbant, ſcriptione ſcil. faciliorum thematum & problematum ex Theologiâ catechetica, Phyſicâ, Ethicâ, Rhetoricâ, Poëticà &c. & analyſi capitum aut tmematum ex tritis ſibi autoribus, quæ exemplis geneſios, quantum fieri poteſt, reſpondeant; ut omnia tantò facilius & altius imprimantur. 7. Auditio erit lectionum publicarum in philologi, hiſtoriis, lingua græca & hebræa; adhæc diſputationum philoſophicarum & theologicarum, ſi
non

non omnium, ſaltem aliquarum; ut paulatim methodo & modo diſputādi aſſuefiāt.
III. Opus ſecundarium erit ſtudium ſacrorum; quod ſubceſivâ ſolummodo lectione & meditatione, & duobus collegiis altero dogmatico, altero practico circumſcribimus. Collegium dogmaticum ſuffecerit hebdomadatim ſemel haberi diebus ſc. Saturni aut lunæ: ubi examen & repetitio ſectionis catecheticæ, quæ pro concionibus & in catechizationibus, quas diligenter frequentabunt, explicata fuit. Nec prætereunda hîc diſputatio: in quâ objectiones quas habet coment. catechet. Urſini, (cum quo cōjungi poteſt Pezelius in examen Melāthonis, aut Wendelinus, aut quicunq; alius locorum communium ſcriptor qui tyronibus & alia agentibus conveniat) in forma proponantur & ſolvantur. Alterum collegium, practicum ſcil. itidem ſemel habendum cenſemus, & quidem, ſi ita fieri poſſit, diebus lunæ: ut quam minimum reliqua ſtudia interrumpant. In collegio illo repetent conciones tū textuales, tum catecheticas: (imprimis catecheticas) inſuper meditationes & precationes conſcribent: ſelectos textus hebr. & græc. à ſe deſcriptos & memoriæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

moriæ mandatos accuratè reddent. Se collegii hujus deſcriptionem infra exhibebimus. Quod ad lectionem Theologicam, nolim illis aliam imponere, quam ſcripturæ, Catecheſeos Urſini, & libellorum aſceticorum ex. gr. Praxeos Lud. Bayllii, Thomæ à Kempis de Imitatione Chriſti, Meditationum Ioh. Gerardi, & ſimilium quos infra nominabo. Lectioni ſcripturæ & Aſceticorum dabunt tempus aliquod ſingulis diebus, & horas omnes diei dominicæ à concionibus & catechizationibus audiendis, ac privatim earundem & cum aliis in familia repetitionibus vacuas. Lectioni catechetici commentarii Urſini ſufficient horæ aliquot diebus Saturni aut Lunæ, quando præparant ſe ad collegium dogmatico-catecheticum. Examen hujus curſus ſive in Academiis per Ephoros & præfectos ad id delegatos, ſive in patria ſingulis ſemeſtribus inſtituendũ putamus, non minus, immo multò magis quam in ſcholis trivialibus id fieri conſuevit. Ita ſtudioſorum diligentia excitabitur; & parentibus aut patronis proclivis ſemper erit occaſio ineptos aut malè feriatos ad aliud ſtudii aut vitæ genus ab ordine Theologico traducendi.

CAP.

CAP. IV.

De alterâ parte præparationis Academicæ.

ALteram partem præparationis Academicæ, voco curſum philoſophicum: cui adſigno biennium: niſi forte neceſſitas aliqua legem non ferat, aut ingenii excellentia ſuadeat ſeſquianno eum terminare. Hic conſideranda. 1. exercitium pietatis. 2. opus primarium. 3. opus ſecundarium 4. examen. De primo & quarto nihil addendum ad ea, quæ ſuperiori capite diximus. Eſt ergo opus primarium, impreſſio philoſophiæ cum appendicibus. Vbi nota. 1. quænam ſint imprimenda. 2. quomodo. 3. quibus adminiculis. 1. Imprimendæ ſunt præter Logicam, omnes ſcientiæ philoſophicæ; ſed non omnes pari neceſſitatis & accurationis gradu. Ac primo quidem omniũ accuratiſſimè & operoſiſſimè diſcenda eſt Logica, Metaphyſica, et pars illa phyſicæ quæ ad Ariſtotelis libros 8. de phyſico auditu, et libros de Anima à philoſophis tradi ſolet. In his verim eos excellere. etc. magiſterium, imo

& plus quam magiſterium ſibi acquirere
In primo hoc gradu collocarem etiam
Pneumaticam, Ethicam, Politicam, Oe-
conomicam, ſed quia pleraque & diffici-
lima in ipſo ſtudio theologico accurat-
tanquam partes ejus tractari debent, &
quid hic deeſt, commode ibi ſuppleri po-
teſt: parum refert, ſi quis fundamenta
cognitione tantiſper contentus ultimam
curam in illud tempus rejiciat. In ſecun-
do neceſſitatis & accurationis gradu col-
loco, Totam phyſicam ſpecialem, impri-
mis de cœlo, de Meteoris, de parvis natu-
ralibus, de corpore humano. Præterea a-
ſtronomiam, Geographiã, Chronologi-
præmiſſis neceſſariis elementis ex Arith-
metica & Geometria. Tertium gradum
obtinent, Optica, Harmonica, Statica, Ar-
chitectonica, Magia naturalis, phyſiogno-
mia, chymia, medecina, Iuriſprudentia
ad quarum guſtum & mediocrem ad mi-
nimum cognitionem technologicam ac-
quirendam, ſi non præſtantiſſimus autor,
qui ſolidè & plenè hoc agat, ſaltem ſyno-
pſis aliqua ſingularum ſemel atque iterum
perlegenda. II. Impreſsio Logicæ, Me-
taphyſicæ, phyſicæ eſt tum intellectualis
tum mnemonica. Illa intelligentiam tri-
buit

buit definitionum, diviſionum & diſtinctionum, theorematum, quęſtionum cum rationibus pro & contra: omnium denique eorum, quibus comentarii ab autoribus inſtruuntur. Iſta memoriæ theſauro committet: receptas & autenticas quaſi definitiones, item diviſiones, theoremata, diſtinctiones, & fontes ſolutionum. Debet autem utraque impreſſio iſtarum ad minimum eſſe triplex, ſynoptica, didactico-elenctica, repetitoria: quarum illa à paucioribus generalioribus, & facilioribus incipit: iſta ad omnia ſe diffundit: hæc rurſum ad pauca & maximè difficilia & neceſſaria ſe contrahit, eaque poſtremâ quaſi opera altè & firmiter menti noſtræ infigit. Phyſica ſpecialis triplici impreſſione, in pleriſque indiget. Aſtronomia, Geographia, Chronologia duplicem ad minimum requirunt, primam ſcil. & tertiam: ſecunda in meliorem occaſionem reſervata, ſi cui in curriculo Academico tantum temporis negetur. Ex reliquis diſciplinis, quas ad tertium gradum referimus, aliquæ tantum primam ſeu ſynopticam impreſſionem, alię duplicem requirunt. Ex iis memoriæ mandanda principia & theoremata univerſalia; techmo-

logemata eorumque definitiones. 11
Adminicula hujus impreſsionis ſunt.
Lectio: quæ triplex. Prima autoris ex
mii in quaque diſciplina qui ſynopticè a
ſyſtematicè eam conſcripſerit: ex indic
ſapientum in illa arte. Secunda, autoru
qui præſtantiſsimè præ aliis prolix
commentationes, & controverſias ed
derunt: quales ſi non in omnibus, ſa
tem in Metaphyſicis, Phyſicis, Eth
cis, Politicis percurrendi. Tertia aut
rum claſsicorum, ex. gr. Ariſtotelis, Eu
clidis, Ptolomei &c. quorum authorit
pollet apud cujuſcunque ſectæ in philo
ſophia & Theologia aſſeclas, immo a
pud omnes eruditos. 2. Meditatio: qu
penitius percipiantur & memoriæ man
dentur definitiones, diſtinctiones, theore
mata, ſolutiones, circa maximè neceſſari
ſpeciatim ad Theologiam. 3. Enotatio
quæ duplex eſt: una ad indicem univer
ſalem materiarum, cujus ſupra memini
mus: Altera ad ſyſtema aut ſynopſin cu
juſque diſciplinæ: ad quod non tantum
adſcribent authores, qui præ aliis mate
riam aut quæſtionem aliquam plenius &
ſolidius pertractent, ſed & rariora theore
mata, problemata, argumenta, objectio
nes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

nes,ſententias, diſtinctiones, exempla, ſi quæ ibi deſint. 4. Scriptio erit tabellarum, verſuum memorialium, indicis terminorum ad quodq; ſyſtema, & reliquorum quæ modo memoravimus, Imprimis etiam thematũ ſimplicium, & problematum aut maximè difficilium, aut maximè utilium ad eruditionem univerſalem & ad Theologiam. Problemata illa requirenda tum ex ſingulis diſciplinis, tum ex indice collegii noſtri Philoſophico-Theologici. Themata ſimplicia ſuppetent annotationes & ſuppleměta noſtra ad Logicam ſpecialem Keckermanni. Ne tamen vel in minimis deſimus diſcipulis noſtris, non gravabimur hic indicare ea in quorum logicâ & acroamaticâ deſcriptione ingenium exercendum. Sunt autem ex genere ſubſtantiarum: Subſtantia, Subſtantia creata, homo, elephas, leo, cetus, aurum, cedrus, ventus, cometa, ſol, luna, amethyſtus, pyropus, & reliqui lapides, quorum mentio in ſcripturâ. Ex genere quantitatum; Ipſa quantitas continua phyſicè ac mathematicè conſiderata, numerus, unitas, circulus, triangulum, tempus, locus. Ex genere qualitatum; Qualitas in genere, qualitas phyſi-

ca, Intellectus, voluntas, phantaſia, viſus auditus, qualitas occulta, lux & lumen Habitus intellectualis in genere, ſcientia prudentia, ars, Magia naturalis, Magia ſuperſtitioſa, Virtus, Iuſtitia. Ex genere actionum; Creatio, conſervatio generatio, Motus, actio & reactio phyſica. Ex genere paſſionum; diluvium Noachicum, everſio Sodomæ; Fallacia viſus, Terræmotus. Ex genere Relationum; conjugium, poteſtas patria Magiſtratus, honor & gloria, (quò refer nobilitatem), domininm & ſervitus miniſterium eccleſiaſticum. Ex genere partium: Anima rationalis, anima ſeparata, cor, epar, lien, cerebrum. Ex genere individuorum, Adamus, Chriſtus, Moyſes, Abrahamus, David, Salomon, Ioſua, Aaron, Samuel, Elias Petrus, Paulus, Iohannes Baptiſta &c. Ex genere collectivorum; Mundus, mare, philoſophia, bellum, plagæ Ægypti, perpeſſiones Chriſti, tentatio Chriſti, navigatio Pauli. Ex genere collectivorum & concretorum ex materiali & formali imprimis individuorum; Paradiſus, Arca Noah, Terra Canaan, Ægyptus, Hieroſolyma, templum Salomonis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

nis, Syria, Nilus, Iordanis, Euphrates, Libanus, Hermon, Eccleſia Iſraelitica, Eccleſia Romana, Eccleſia Reformata, Iudæi ſeu Iudaiſmus; Regnum denique Ægypti, Iſraeliticum, Babylonicum, Romanum &c. quorum deſcriptio topographia, chronographiâ, proſopographiâ, praxigraphiâ abſolvitur. Ex genere entium per accidens; panis, menſa, altare. Ex genere imaginum entis; ſpecies intelligibilis, phantaſma, ſpecies ſenſibilis, Iris. Ex genere privationum; Putredo, mors, ſomnus, monſtrum, mulus, virginitas, tenebræ, umbra, crepuſculum, Tyrannis, repudium ſeu divortium, lycanthropia, melancolia, energema ſeu obſeſſio diabolica, & lunatiſmus, morbus comitialis, ephialtes, paralyſis, lepra. Ex relationibus rationis, & tranſcendentibus; exiſtentia, duratio; malum, perfectio, pulcritudo, idea, & reliquæ omnes formalitates ſeu notiones metaphyſicæ; quarum pleniorem non tantum numerum ſed & delineationem ad Theologiam apprime neceſſariã ut hic indicem, non fert ratio inſtituti noſtri. Si qui hęc ſtudia amãt, privatim ex me petant. Audiant hoc ſaltem ex me ſtudioſi noſtri, nunquã fruſtra bonas horas in

commentationibus & ſcriptionibus illa ſe collocaturis. Ad accuratos, diſtinctos, & evidentes conceptus tam anaſceuaſticè quam cataſceuaſticè in Theologiâ dogmaticâ & practica, adhæc in explicatione ſcripturæ formandos, ad proprias meditationes ampliandas, & ad alienas dijudicandas, non magis metaphyſicâ & logica carere poteſt Theologus quam faber malleo, aut miles armis. Ad illas enim ſupremas atque univerſaliſſimas notiones ac formalitates tandem velimus, nolimus deveniendum eſt; illæ per omnes ſcientias inferiores, & per totam theologiam ſe diffundunt; illas docti pariter & indocti uſurpant, & maximè ii, qui eam contemnunt. Si enim ex ipſorum theologiâ, Ethicâ, Phyſicâ, Logicâ &c. formalitates illas decerpam, & quæram ubi in actu ſignato, ſeu technologicè tractentur tanquam in propriâ ſede; nec Theologiam ſuam, nec dialecticam, nec grammaticam, nec phyſicam, nec ullam diſciplinam à ſe aut ſuis editam commonſtrare poterunt. Et tamen illa cognitu & explicatu neceſſaria ſunt, & quidem abſque hæreſi aut corruptione Theologiæ, non minus quam grammatica, logica, ethica,

phyſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

hyſica, Rhetorica, &c. quæ ipſi oſores
Metaphyſicæ non verentur attingere.
Quid dicerent, ſi viderent in ipsâ ſcripturâ,
non tantum metaphyſicam utentem ęque
ac logicã, ſed & pleroſq; ejus terminos in
formâ & in actu ſignato, aut iis æquipollẽ-
tes diſcipulis noſtris tum datâ occaſione,
tum peculiari operâ à nobis indicari? Sed
nolo in apologiã hujus utiliſſimæ ſcientię
ulterius provehi. Ego probè mihi cõſcius
ſum, & nôrunt omnes ſtudioſi quotquot
ſanioribus cõſiliis noſtris obtemperârunt,
inter omnes diſciplinas, hanc ſtudiorum
velut Heſperum fuiſſe aut helicem.
Quod autem quidam partim ad lexicon
etymologicum & philoſophicum, partim
ad phyſicam, partim ad Theologiam, par-
tim ad Logicam omnes illos terminos
relegant: de eo quidem, quamvis opinio
illa mihi vix fiat veriſimilis, nolim cum
quoquam contendere. Diſcant modo
ſtudioſi omnia illa quæ nos vocamus me-
taphyſica in aut cum logicâ, phyſicâ &c.
& fruantur hic ſuo ſenſu. 5. Collatio
de lectis, obſervatis, & notatis inſtituatur:
non ſine ſociâ repetitione & redditione
definitionum ac diſtinctionum. 6. Col-
legia omnium diſciplinarum; ſi haberi

nequeant;ſaltem Logicis practicis,adhæ
metaphyſicis ac phyſicis examinantium &
diſputantium carere non debent, quicun-
que ingenium & judicium acuere deſide-
rant. Logica nunquam nimia habentur
nec etiam metaphyſica. Si ſumptus, ſi
tempus, ſi occaſio non ſuppetat; ſaltem
duo habeantur; etiamſi poſterius in me-
dium curſum theologicum incideret. 7.
Auditio, eſt; primo lectionum publica-
rum in dictis diſciplinis. Deinde, omnium
diſputationũ tam theologicar. quam phi-
loſophic. 8. Inſtitutio aliorum, tyronum
ſcil. aut rudiorũ in linguis & artibus, quas
quiſque in curriculo philologico repetiit
& didicit. Dici non poteſt quanta diſcen-
tiæ noſtræ fiat acceſſio, cum alios doce-
mus. Imprimis aſſuefacimus noſtros diſ-
cipulos verè φιλομαθεῖς, ut inſtitutionem
eorum qui aut tardioris ſunt ingenii, aut
tenuioris conditionis, libenter capeſſant;
immo ex caritate Chriſtianâ operam ſuam
iis ſponte offerant. 9. Subjicio hic auto-
res ſeu libros univerſales, quos conſulent
ſtudioſi, ſi quid in artibus aut philoſophi-
cis obſcurum, aut ignotum occurrat, aut
ſi materia inventionis in explicatione ca-
pitum & thematum non ita promptè ſuc-

currat. Sunt autem ſeminarium philoſophiæ, Goclenii Lexicon & Conciliator Philoſophicus; Iohann. Altenſtaig dictionarium Theologicum; Adde Roſarium Themeſvar, Armandum de bello viſu, diſtinctiones Caſtanei, & explicationes terminorum ac formalitatatum Fontani, Vallonis, le Roy, &c. (quamvis autores modo cit. omnia ita complexos arbitrer, ut poſterioribus his carere quis poſſit, cui temporis aut librorum copia non ſuppetat). Lexico autem Iuridico & Medico, Clave ſcripturę Illyrici, imprimis etiam inſigni Onomaſtico Mathiæ Martinii carere minus poterit: Ne quid dicam de Theſauris linguæ Latinæ, Græcæ, Hebraicæ, &c. cum ſcriptoribus etymologicis, & de differentiis vocum; uti & Dictionario Geographico Ortelii, Anonymi Hiſtorico Poëtico, Baldi Lexico Vitruviano, Natalis Comitis Mythologiâ, Eilhardi Lubini, aut Iani Guilielmi Laurenbergii antiquario, Gloſſariis ſeu dictionariis Barbaris, tum Græcis, tum Latinis, Gruteri Theſauro Critico, &c. Scriptoribus

de Animalibus,plantis,foſſilibus &c. II
Opus ſecundarium partim eſt ſtudium
Theologicum,partim hiſtoricum,partim
philologicum, partim Oratorium. 1. Il-
lud velim idem eſſe cum ſtudio in curſu
philologico;niſi quod poſteriori anno au-
geri debeat auditione lectionis locorum
communium ; & collegio aliquo exami-
nantium & diſputantium ad ſynopſin
locorum communium ; & lectione ſyno-
pſis unius atque alterius ex. gr. Leiden-
ſis, Ameſii, Makkovii ; unde acuratos a
ſolidos de rebus & quæſtionibus Theo-
logicis conceptus formare diſcant ; deni-
que ſcriptione thematum de ſelectis ma-
teriis & quæſtionibus maximè difficilibu
aut neceſſariis, cum analyſibus tmema-
tum aut pericopoon ſcripturæ, ubi ſede
eſt iſtius materiæ aut quæſtionis. 2. Hi-
ſtoricum perſequetur quæ in curſu phi-
lologico feliciter inchoata ; repetend
ſcil. ea, & ſupplendo, imprimis per co-
lectionem & annotationem problema-
tum controverſorum de temporibus, lo-
cis, perſonis, factis &c. indicatis ubiqu
autoribus. 3. Philologicum occupab-
tur in latinis quidem, lectione Tertullia-
de Animâ; Ambroſii Hexaëmerôn; Sen-

æ quæſt. Natural.; Ciceronis & Macro-
bii Somnii Scipionis; Manilii Aſtronom.;
Lucretii cum commentar. &c.: In græ-
cis lectione ſelectorum tractatũ Ariſto-
telis ; aliquorum etiam Platonis, Theo-
phraſti, Plutarchi, Themiſtii, Simplicii
&c. Adde Epictetum, Timæum Locrum,
Ocellum, Aratum, Cleomedem, Iambli-
chum, Dionyſium periegetem ; & ex pa-
tribus Nemeſium, Nyſſenum, Baſilium
in Hexaëm. In hebraicis, lectione gram-
maticę hebraicæ Moſis Kimchi ; Lo-
gicæ R. Simeonis ; phyſicæ R. Aben
Tibhon Sphæræ R. Abraham fil. Hayæ
&c. Ita ſimul & in linguarum & in phi-
loſophiæ cognitione proficient : quod
tanto felicius ſuccedet, ſi præſtantiſſimos
interpretes & commentatores autorum
modo cit. non negligant. 4. Oratorium
verſabitur in ſcriptione orationum philo-
ſophicarum, imprimis Ethicar. & politi-
car., ſive privatim ſive in collegio aliquo
oratorio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

CAP. V.

De curſu Theologico in genere; & a pietate ſtudioſorum.

IN ſtudio Theologico conſideranda oc-currunt tum communia ejus adjuncta tum ſpecialia opera & exercitia. Com-munia adjuncta potiſsimum ſunt tria 1 praxis pietatis. 2. Cura & inſpectio Aca-demica. 3. Examen. Specialia opera & exercitia ſunt vel ſtudioſorum, vel Docto-rum. Illa diſtribuimus ſecundum curſu Theologici intervalla: de quibus mox di-cendum. Quod ad adjuncta communia 1. praxis pietatis urgenda & augenda tan-to magis, quanto nunc propius cum De ſuo per aſsiduas ſacrorum meditatione conjunguntur. Ut autem ea accendatu & foveatur in ſacri ſtudii conſecraneis; ad-hibenda præter frequentem auditionem concionum, catechizationum; item lecti-onem ac meditationem ſcripturæ; adhæ ſcriptionem precationum, ſoliloquiorum &c.; denique examen conſcientiæ ac re

nova-

novationes fidei & reſipiſcentiæ &c. (de quibus in Theologiæ parte Aſceticâ) quædam externa adminicula & quaſi compulſoria: quæ ſunt præter communia, inſpectionem ſcilicet & curam tum Eccleſiaſticam tum Academicam, iſta quatuor. 1. Ut parentes, tutores, Mecænates quique ſuos commendent ſpeciali curæ & inſpectioni alicujus Profeſſoris, aut concionatoris, aut ſenioris, aut cujuſcunque alterius amici ac noti, viri pii & zelotæ: immo ut in contubernium curatoris ſeu tutoris iſtiuſmodi introducant, ſiquidem fieri poſſit. Hanc ego jam à primâ adoleſcentiâ cum legerem epiſtolam Lipſii ad Paulum Buſium (centur. 1. epiſt. 89.) putavi longè præſtantiorem eſſe rationem promovendi publici boni & liberalia ingenia explorandi ac præparandi; quam ſi in collegium aut quaſi monaſterium aliquod toto Academicę vitæ curriculo compingãtur. Nam utilia eſſe collegia teneris quibuſdam adoleſcentibus triviali pulvere etiamnum reſperſis ad laborem ſtudiorum & integros mores anno uno atque altero formandis; nolim negare. 2. Ut cenſura aliqua

morum

morum in quibuſcunque collegiis privatis omnium Theologiæ Profeſſorum inſtituatur: & ſimpliciter à collegis arceantur, aut ſi irrepſerint ejiciantur, omnes illi qui requiſitis pietatis & integræ famæ ac converſationis deſtituuntur: nec unquam reſtituantur niſi evidenti & exemplari emendatione aut collegarum aut præſidis interceſſionem obtinuerint. Hanc puto eſſe expeditiſſimam viam ordinis noſtri fucos & carcinomata expurgandi. Expertus loquor. 3. Ut teſtimonia à Facultate Theologicâ, aut ab Academiâ non dentur quaſi ex libro formularum: ſed pro gradibus pietatis modeſtiæ, diligentię, donorum, profectus cuique impartiantur. 4. Ut teſtimonia Academica non conſcribantur, niſi à collegio; & quidem omnibus accuratiſſimè exploratis apud hoſpites, vicinos, ſtudioſos veteranos & probatę fidei, præterea apud contubernales aut alioquin familiares; ſiquidem de alicujus moribus vel minimum ſit dubium, aut ipſe teſtantibus haut ita notus fuerit.

II. Cura & inſpectio in Academiâ eſt vel privata Ephori ſeu tutoris modo memorati: vel publica, eaque eccleſiaſti-

ca, Po-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

a, Politica, Academica. Illa eſt partim ecclesiæ loci in cujus communione religionem exercet & profitetur: partim conventuum claſſicorum & ſynodalium, in quorum diſtrictu vivunt parentes aut tutores, qui eos ad Academiam ablegarunt. Iſta eſt Magiſtratuum aut quorumcunque Mecænatum, qui ipſis ſtipendia ordinaria, aut honoraria ac ſubſidia extraordinem ſuppeditant. Hæc eſt tum ſenatus Academici, tum imprimis facultatis Theologicæ. Qualis autem & quanta hujus multiplicis curæ debeat eſſe executio, non eſt noſtrum hic operosè perſequi: pertinet enim ad Politiam eccleſiaſticam, ubi agitur de præparatione candidatorum miniſterii. Unum tantum hic monebo, non eſſe hanc curam promiſcuè & confusè collegiis ita relinquendam, ut tandem eveniat illud; Quod omnes curant, nemo curat: nec contra paucorum aut unius uſurpationi ita proſtituendam, ut per monarchiam aut oligarchiam privatę ambitioni, aut avaritię, aut improbæ indulgentiæ ſtudeatur potius, quam utilitati eccleſiæ, aut honori miniſterii: idque ignaris plerumque collegiis, ad quæ cura illa pertinet.

III. Exa-

III. Examen non umbraticum a
titulare, ſed ſerium velim inſtitui: i
que durãte primo intervallo curſus Th
ologici ſingulis ſemeſtribus; durante ſ
cundo & tertio intervallo, quotann
Quibus autem examen hoc committe
dum, deſpicient illi, ſub quorum poteſta
ſunt ſtudioſi. Hoc ſaltem conſtat, eſſe d
ligendos eruditos, non tantum ſolid
Theologia, ſed & linguarum, artium,
philoſophiæ cognitione probè imbu
tos.

CAP. VI.

De curſus Theologici intervallo primo.

PRoprium opus Theologi diſtinxi
mus in illud quod propriè eſt diſcipu
li; & illud quod eſt Doctorum. Pri
diſtribuimus per tria hujus curſus inte
valla Quorum primo aſsignamus bien
nium, ſiquidem fieri poſsit; aut ad mini
num ſeſquiannum; ſecundo annum: te
tio annum, aut ad minimum ſemeſtre

Prim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Primi intervalli conſiderandum opus primarium, & ſecundarium.

1. Opus primarium eſt ut ex profeſſo & ſolidè imbibant Theologiam. Hic conſiderandum quæ diſcenda, quo ordine, & quibus mediis. 1. Diſcenda eſt Theologia imprimis textualis, 2. ſyſtematica, ſeu dogmatica, 3. Elenctica & problematica. Textualem intelligo tum capitalium aliquot librorum, ut Geneſeos, Ieſaiæ, Pſalmorum, Mathei, Iohannis, Epiſtolæ ad Romanos & ad Hebræos: tum ſelectorum locorum & thematum, quæ ſedes ſunt locorum communium (ut ex. gr. de Iuſtificatione Rom. 3. & 4 de prædeſtinatione Roman. 9. & Epheſ. 1. de primo peccato Adami Geneſ. 3. & Rom. 5. de cœnâ domini 1 Corinth. 11. de officio miniſtrorum 1 Timoth. 3. de excommunicatione 1 Corinth. 5.), aut ex quibns controverſa utrimque probari ſolent. 2. Theologia ſyſtematica, jam non ſynopticè tantum aut ſecundum epitomen, ſed plenius perdiſcenda; non poſthabitis partibus, quas Moralem, Aſceticam, & Politicam eccleſiaſticam appellamus. Ubi imprimis moneo

ſtudio-

ſtudioſos noſtros, caveant ſibi ab illo ca-
coëthe, quod apud non paucos hodie ob-
tinet, ut latifundia ſapientiæ theologicæ
anguſtiis paucorum capitum & quæſtio-
num circumſcribant. Ita applaudunt ſibi
in pervulgato illo: Philoſophandum eſt
ſed paucis. 3. Elenctica & problematica
penitiſſimè cognoſcenda ſaltem in hodie
controverſis inter orthodoxos & Socini-
anos, Remonſtrantes, Pontificios, Ana-
baptiſtas, Enthuſiaſtas, libertinos, Iudæos,
Epicureos, Atheos. II. Ordinem in
Theologiâ diſcendâ hunc ſervari velim;
1. ut pari paſſu ſemper ambulent ſtudium
ſcripturarium, & locorum commun. ac
controverſiarum. Illi horæ aliquot ma-
tutinæ & veſpertinæ quotidie tribuen-
dæ. 2. Ut plenior Theologię poſitivæ
ſeu ſyſtematicę impreſſio pręcedat; Elen-
ticæ ſuccedat. 3. Ut in partibus Theo-
logiæ præmittatur Theologia univerſa-
lis de fide & moribus; eamque ſubſequa-
tur ſpecialis de Exercitiis pietatis, & de
Politiâ eccleſiaſticâ, quas partes etiam di-
cere liceat appendices. III. Media ſunt
1. Lectio ſcripturæ, cum notis ad textum
originalem Mercerii, Druſii in V. T. &
Bezæ, Piſcatoris in N. T. Repetita le-
ctio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ectio Medullæ Ameſii, & Collegii Diſ-
ut. Makkovii ; quibus addantur Diſpu-
tiones Gomari, Ameſii Caſus, & Poli-
a Eccleſiaſtica Zepperi, aut ſi quis alius
nethodicè ac plenè hanc partem, uti &
Aſceticam delineârit. Interim poſſunt
uditores noſtri uti ſciographiâ ſeu manu-
uctione publicis prælectionibus à nobis
xhibitâ. Theologiæ elencticę ſtudium
djiciet lectionem Bellarmini enervati
Ameſiani ; in Socinianis controverſiis
Diſput. Crocii adverſus Socinum ; in o-
nnibus aliis Polani, aut Wendelini, aut
Alſtedii Didactico-polemicæ, aut ſi quis
lius ſit, qui nervosè & compendiosè hoc
gerit. Alioquin judicioſis ſatisfecerit
Makkovius, imprimis quod ad contro-
erſias motas à Vorſtio, Remonſtrantibus,
Socinianis. Quibus vacat, adjungant Cen-
uram Confeſſionis Remonſtranticæ; qui-
bus hoc tempore non vacat, differant ejus
ectionem ad curſus Theologici inter-
allum ſecundum. Quod ſi publicè ex-
taret, aut accuratè excepta haberi poſſet
Elenctica & problematica, Cl. D. Altin-
gii (quam tam multi Theologi jamdu-
dum deſiderant & poſtulant) utique mi-
nus hic laboraremus. In Scholaſticis, ſta-
tam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

tam & continuam lectionem nullam h
ſuaſerim niſi ſub finem, hujus interva
poſtremo ſcil. ſemeſtri), & quidem ſoli
Becani, aut ſi quis alius magis compen
osè hoc egerit. Alioquin ſi talis non ſu
petat, ſatisfaciet forte nonnullis lectio
bri, cui tit. Cōcluſiones ſummæ Thom
Per occaſionem legi ac cōſuli poterit ip
Thomas cum pręſtantiſsimo aliquo cor
mentatore: cū ſcil. problema aliquod ſc
bendum eſt, aut publicè ac privatim d
putandum. In practicis nihil hic leger
dum præter autores in curſu philolog
co cap. 3., & infra in deſcriptione min
ris collegii Proponentium indicatos. R
liqua ex concionibus, earumque repet
tionibus; præterea ex lectionibus publ
cis Theologiæ moralis, & aſceticæ p
tenda ſunt. In Theologico-philoſoph
cis autores illi conſulendi, qui ſingul
materias & quæſtiones ſyllabo colleg
noſtri (de quo infra) propoſitas, ex pr
feſſo pertractant. Si cui vacat, in I
cobi Scheckii, Danæi de Elenchis ſoph
ſticis, Goclenii, Combachii, Gutbe
lethi, Meiſneri, Keſleri, Iacobi Mart
nii aliorumque diatribas de controve
ſiis Pontificiis, Socinianis, Lutheran

&

c. curſim evolvat, & rariora ex iis ſeligat.
. Meditatio & memorialis impreſsio eſt
lectorum tematũ & dictorum ſcripturę:
iorum analyſis, & expoſitio tum verba-
 tum realis accuratè cognoſcenda, &
emoriæ infigenda; imprimis autem de
erbo ad verbum ediſcenda ſcriptura in
nguâ originali. Quod ad integrum ſyſte-
na & totius ſcripturæ & ſelectorum li-
rorum, illius œconomia ſaltem quotidi-
nâ lectione imprimenda, adhibitis notis
arginalibus cum nuperâ trãſlatione ver-
culâ editis. Hic intellectioni & me-
oriæ excitandæ & confirmandæ con-
uxerit ſuſceptio collegii Textualis ſu-
er Oeconomiâ Bibliorum, de quo in-
a. An autem Memoriale aliquod Bibli-
um, nunc demum memoriæ ſit mandan-
um vehementer ambigo: Malim id fieri
 ſcholâ Triviali, aut primo ſemeſtri A-
ademico. In locis communibus accuratè
ntelligenda & memoriæ infigenda, ſunt
otiſsimum iſta: Primò, definitiones,
uas quiſque ſibi formet, aut ex pro-
atiſsimo artifice petat (inter quos com-
nendo maximè Ameſium & Makkoviũ,
qui rem plenè, & perſpicuè exprimunt;
nec tamen prolixis deſcriptionibus me-
moriam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

moriam diſcentium onerant.) Dei[...]
diſtinctiones,& diviſiones maximè nec[...]
ſariæ. Tum ſtatus controverſiarum [...]
pitalium, cum remotionibus calum[...]
rum & occultorum dedecoris. Poſtre[...]
argumenti unius atque alterius pro v[...]
tatis aſſertione, & antitheſeos refutatio[...]
in vulgaribus controverſiis; & claſſi[...]
argumentorum in controverſiis capita[...]
bus. Adhæc diſtinctionum, & fonti[...]
ſolutionis, quibus controverſiæ om[...]
tandem terminentur, & objectiones [...]
vantur. Denique uſuum practicoru[...]
præſertim in locis communibus dogm[...]
ticis. 3. Auditio eſt prælectionum, tu[...]
ad ſcripturam, tum ad locos commune[...]
ut & diſputationum philoſophic. ac Th[...]
ologic. 4. Scriptio occupabitur circa [...]
nalyſes Logico-Rhetoricas aliquot [...]
ctionum, capitum, aut etiam epiſtolaru[...]
ſcripturæ: & deſcriptionem ipſius text[...]
in linguâ originali; quod exercitium mu[...]
tis modis conducet. Deinde circa com[...]
poſitionem difficillimorum quorumq[...]
tum locorum tum problematum The[...]
logicor. & philoſophico-Theologic. L[...]
gicâ & accuratâ methodo inſtituendam[...]
Denique circa compoſitionem oration[...]
a[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

aut epiſtolæ de iiſdem locis aut problematis. Si quid præterea hoc intervallo in practicis, aut philoſophicis, philologicis, hiſtoricis ſcribendum ſit, ex lege & inſtituto collegiorum, quæ habentur, deſcriptiones iſtorum collegiorium ſatis indicabunt. 5. Collatio erit circa ſcripturæ themata & teſtimonia ex originalibus grammaticè & logicè reſolvenda, & nonnulla memoriæ mandanda. Deinde circa œconomiam bibliorum aut aliquot librorum; ut & hiſtoriam ſacram, compendium Theologię Scholaſticæ. Denique, & imprimis circa ea quæ in locis communibus memoriæ mandanda modo diximus. Hic una repetant, mutuo per erotemata ſe examinent, et audiant. 6. Collegia habenda locorum communium; Theologiæ Elencticæ ſpecialis e. gr Pontificiæ, Socinianæ etc. Deinde, Textualia ubi dicta ſcripturæ in controverſiis ultro citroque allegata examinentur. Adhæc Theologico-philoſophica. Inſuper Oratoria Theologica. Denique hiſtorica ſacra; ubi de oeconomica librorum ſcripturæ, deque hiſtoria ſacra, examen inſtituatur. De quorum collegiorum methodo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

hodo infra dicendum. Ex collegiis p-
cticis, Proponentium minus inchoatu
in curſu philologico, ſedulo nunc con-
nuandum. 7. Enotatio eſt, primo dicti-
rum ſcripturæ, quæ propriis ſcedis lo-
rum communium, aut certo autori noſ
adſcribenda partim cifris, partim ver
expreſſis & quidem ex textu origina
quæ eadem omnia ſubvirgulanda in c
to exemplari codicis Biblici portatilis
memoriam aſſuefacimus. Deinde ann
tandæ ad aliud exemplar Biblicum cu
chartâ inſertâ, variæ & rariores interpr
tationes; aut ſaltem autores earum, ſiq
dem libri ſint ad manum aut facile hab
poſſint. Tertio, quæcunque ad efforma
dos & perficiendos conceptus locoru
communium tum dogmaticos, tum ele
cticos, tum practicos alicubi à nobis l
guntur aut audiũtur; itidem ad ſcedas l
cor. comm. modo memoratas, aut aut
rem noſtrum breviter annotanda; verb
expreſſis (ſi autor admodum rarus, aut al
oquin neceſſitas hoc requirat); aut ſen
ſaltem ſummatim excerpto; aut etiam l
bro & capite autoris notato. Idem ſu
deo de Scholaſticis, Canonicis, Antiqu
titatibus, Novitatibus, Theologico-ph
loſ

loſophicis, Theologico-philologicis. 8. Inſtitutio aliorum verſabitur circa artes, philoſophiam, philologiam imprimis linguarum Orientalium. 9. Apparatus librorum univerſalium, quibus in obſcuris, aut dubiis juvari poſſimus, conſtat primo lexicis linguarum, artium, & facultatum: deinde Philologicis & onomaſticis ſeu lexicis ſacris, cum concordantiis hebr. gr. lat., V. & N. T. & Theſauro Marlorati, aut ejus compendio: tum etiam ſacrâ chronologiâ, geographiâ, architectonicâ, philoſophiâ, &c. e.gr. Ariæ Montani, in apparatu Biblico, Waſeri & Cappelli de nummis, ponderibus &c. Capelli Tornielli & Salianni hiſtoriâ ſacrâ, Valeſii & Lemnii philoſophiâ ſacrâ, Buſtamantini de Inſectis, Delrio adagiis ſacris. Denique & imprimis comentariis aut ſaltem notis perpetuis, ſeu ſcholiis textualibus ad omnes libros ſcripturę. Opus ſecundarium eſt, partim repetitio, partim ſupplementum eorum, quę directè aut indirectè ad curſum philologicum & philoſophicum referuntur: ubi occurrit. 1. Metaphyſica, denuo examinantium & diſputantium collegio repetenda. 11. Pneumatica & Politica elenctica, itidem lecti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

one, ſcriptione, auditione, collatione, c-
legio altius imprimenda. III. Ars ch-
nologica. IV. Hiſtoria ſacra V. & N. T.
erotematis & problematis ventilanda:
quod annales Tornielli, aut compendi
annaliũ Saliani, aut ſimile percurratur.
Linguæ latinæ: cognitionem augebu
lectione 1. Lactantii, cum notis Betul.
2. Tertulliani apologetici & de Pal
cum ſcholiis Rhenani, Iunii, Pamel,
Heraldi, Salmaſii, la Cerda. 3. A-
nobii, cum notis & commentar. Steuw
chii, Elmenhorſti, Meurſii, Heraldi.
Iulii Firmici cum notis Wouwerii. 5. S
donii Apollinaris, cum notis Sav
ronis. 6. Prudentii, cum ſcholiis v
riorum à Weitzio editis. VI. Lingu
Græcæ theſaurum augebit non tantu
collatio notarum & diſquiſitionum ph
lologicarum ad N. T. ut Vallæ, Eraſm
Caſauboni, Scaligeri, Heinſiii &c. ſ
& lectio 1. autorum, quos in curſu phil
log. et philoſoph. nominavimus: ſiqu
dem adhuc aliqui reſtent legendi: quib
addimus Plotinum, Proclum, Chalcidi
Laërtium, Epictetum, Arrianum, Se
tum Empyricum, Mercurium Triſmeg
ſtum

ſtum, Orpheum, Oracula Sibyllina. 2. Myrobibli Photii. 3. Theodoreti de Curationibus &c. Apologiar. Athenagoræ & Iuſtini, Clementis Alexandr. Origenis Philocaliæ & contra Celſum, Athanaſii contra Arrianos, Epiſtolar. Iſidori Peluſiotæ, Hymnorum Syneſii, carminum Nazianzeni, Apollinaris in pſalmos, Nonni in Iohannem: cum notis ſcholiis aut comentariis; quorum autores hic nimis prolixum eſſet referre. VII. In linguâ Hebræâ proficient lectione & collatione commentat. Rabbinicor. ad Scripturam; præſertim eorum, qui literam textus grammaticè & philologicè explicant, quos editos habes cum Bibliis Hebræo-Chaldaicis, Venetis & Baſilenſibus in fol.: ex quibus etiã Mercerus, Druſius, Simeõ Muys coment. in libros aliquot ſcripturæ, & Pagninus cũ Cevalerio, Bertramo, Mercero in Theſauro ſuo potiſſimum depromſerunt. VIII. Chaldaicæ & Syriacæ linguæ elementa ante finem hujus intervalli omnino deguſtanda: & certè exiguo labore primæ difficultates ejus ſuperantur, ab illo, qui Hebraiſmum ſibi familiarem reddidit. IX. Arabicæ aliarumque Orientalium ſtu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

dium (ſi quis eo delectetur) feriis hu intervalli inchoandum puto : niſi quid ſecundum malit rejicere. Saltem Ara-cæ propter multas rationes ab aliis a-tas, nec hic repetendas, in totum non negligendum. Non enim græca lingu ad perfectam & eruditam latinæ ſcie-tiam tam eſt neceſſaria, quam ad Hebræ Arabica. Sed ingeniis univerſalibus & literaturam ſacram penitus diſcendi cu-dis, ſatis hoc perſuaſum.

CAP. VII.

De curſus Theologici intervallo ſecundo.

IN hoc intervallo occurrit itidem exp-candum opus primarium, & ſecund-rium : ad quod antequam accedimus, n poſſumus nō commendare opus aliqu intermedium inter hæc duo interva aut inter curſus philoſophici finem, theologici initium interjiciendum. I autem illud cognitio tanta Medecin cum artibus cognatis, & Iuriſprudent Romanæ (nam municipalis ipſo uſu,

miniſterio paulatim & facile diſcitur;) u-
bi variæ dantur occaſiones) quantâ indi-
get eruditus Theologus ad univerſalis
ſcientiæ apparatum : ad hiſtoriarum &
antiquitatum dijudicationem ; ad caſuum
conſcientiæ deciſionem ; ad conſiliorum
conſcriptionem ; ad quorumvis autorum
imprimis fidei aut moribus in aliquo ad-
verſantium intelligentiam & refutatio-
nem ; ad plurium locorum ſcripturæ e-
nucleationem & contra ineptas gloſſas
vindicationem ; ad ſtudium Iuris canoni-
ci ; ad ſpiritualia ſimilibus inde petitis e-
gregiè proponenda ; ad praxin regiminis
ecclesiaſtici ; ad evitationem impruden-
tię & errorum circa varia quæſita, conſi-
lia, dicta, facta, de quibus publicè aut pri-
vatim ſententiam ſuam depromere ſolent
Theologi, aut ſaltem rogari, ut depro-
mant. Sed pluribus utilitatem hujus rei
non inculcabo: vident juvenes verè ſtu-
dioſi ſe nec autores Theologos tum Pō-
tificios tum noſtros, nec philoſophos
cum Politicis, nec controverſias, nec co-
mentaria ad ſcripturam inoffenſo pede
poſſe legere, niſi ſubinde ad fontes Me-
decinæ & Iuriſprudentiæ recurrant. Præ-
ter ea quæ diximus in Therſite noſtro

Heautontimor. unicus ille indiculus l… eorum ſcripturæ quem affectum hab… mus, & datâ occaſione in collegio aliqu… textuali ſtudioſis exhibebimus, ſatis d… cebit, quam multa ſint ſcripturæ dict… quorum materia aut phraſis in artibus… ſcientiis philoſophicis non tantum ſ… etiam in Iuriſprudentiâ & Medicinâ e… plicantur. Ad quos locos communes … controverſias, hæ diſciplinæ quid conf… rant, nôrunt illi qui diſquirunt de Chri… conceptione, nativitate, ſatisfactione; … tem de Iuſtificatione, Adoptione, prim… tu Petri, ſucceſſione eccleſiæ &c. N… quid dicam de Valeſii, Lævini Lemni… aliorumque phyſicis & medicis ad ſcri… turam diatribis; & de Hereſbachii Iuri… prudentiâ Chriſtianâ; Zepperi explana… tione legum Moſaicarum; Conſtanti… l'Empereur collatione legum Iudaica… rum cum Romanis, in ſcholiis ad Bav… Kama; Althuſii Dicaiologiâ, in quâ paſ… ſim juris Romani placita confert cum ſa… cris literis; Denique de Caſuiſtis Ponti… ficiis, Navarro, Azorio &c. Utilitate er… go hujus ſtudii præſuppoſitâ, dicendun… reſtat, quâ ratione Theologiæ ſtudioſu… illud potiſſimum deguſtaturus ſit. Si cu…

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

us rationes ita ferant, autor eſſem ut col-
egio privato nomen det: ſin minus, ut
altem lectiones publicas imprimis Bo-
anicas & anatomicas, & Inſtitutionum
uris ſucceſſivè audiat; inſuper autores e-
litos, aut dictata M. S. (de conſilio ſapi-
ntum in illis artibus) diligenter perle-
gat, quibus medulla, ſeu maximè ne-
eſſaria ac fundamentalia contineantur.
. 1. Opus primarium hujus intervalli eſt
uberior impreſſio Theologię; primò tex-
ualis, practicæ concionatoriæ (quam ſo-
ent vocare conceptus prædicabiles) &
politicæ eccleſiaſticæ; Deinde Elencti-
æ, Scholaſticæ, Canonicæ, Antiquariæ
eu Patriſticæ. Conſiderandum hic, quæ
int diſcenda, & quibus mediis 1. Pergen-
lum primo in diligenti, lectione, medi-
atione, collatione & explicatione ſcrip-
urarum idque ex linguis originalibus;
collatis perpetuò ſcholiis & notis quo-
umcunque (imprimis Druſii, Mercerii,
Bezæ; & Rabbinorum Kimchi, Ezra,
archi) philologicis ac textualibus. De-
nde in ſtudio Theologiæ practicæ ac
concionatoriæ: Tum, in ſtudio Politiæ
eccleſiaſticæ, Theologiæ Scholaſticæ,
Iuris Canonici, ſynopſeos & medullæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Patrum ac hiſtoriæ eccleſiaſticæ, & con-
ſequenter Theologiæ Elencticæ. II.
Media ſunt I. Lectio autorum mod-
cit. ad ſelectiora ſcripturæ tmemata, ac
ad integros libros, epiſtolas &c.; in reli-
quis capitibus ſcripturæ juxta quotidia-
nam lectonem bibliorum à capite ad ca-
cem, ſi quid occurrat dubium, ſuffecer-
conſulere notas marginales nuperæ tran-
ſlationis. Inſtitutionum Calvini, ope-
rum Perkinſi, & præſtantiſſ. practicorum
Boltoni, Hookeri, Pauli Bayneſii, Ioh.
Downami, Danielis Dijk, Preſtoni; & e
noſtratibus Taffini, Teellingii, Udemãn-
qui ad ſupplementa Theologiæ practica
& ad formandas conciones ipſis præluce-
bunt. Elencticorum autorum juxta ſin-
gulas controverſias catalogum infra ex-
hibebo; ex illis legendos cenſeo hoc in-
tervallo Riveti Iſagogen & Catholicum
Orthodoxum, contra Pontificios, Ioh.
Iunium contra Socinum; Ameſium cum
Vedelio, & Cenſurâ Profeſſor. Leiden-
ſium, & Iſaaco Iunio contra Remonſtran-
tes; Galatinum de arcanis Catholicæ ve-
ritatis, aut ſi quis alius limatiori Iudicio
(quod omnino deſideratur) Iudeos ex
domeſticis teſtibus refutaverit; Cantacu-
zenum

zenum, Cuſanum & Antagoniſtas Mahumediſmi cum Alcorano latino Baſileæ editos, anno 1542. donec accuratius hoc præſtetur, (quod jam unus & alter una cum Arabico-latinâ editione ipſius Alcorani polliciti ſunt); Eugubinum de perenni philoſophiâ, Thomam cum Ferrarienſi contra Gentes, Merſennum in Geneſin contra Atheos & Epicureos; Lanceloti Inſtitutiones Iuris Canonici cum notis; Compendium aliquod Theologiæ Scholaſticæ Becani ſcil. coll. cum Summâ Thomæ (quod ſi quis feſtinet, poterit alterutrius lectione hoc tempore contentus eſſe); Compendium hiſtoriæ ſacræ & eccleſiaſticæ ãtiquæ (Pappi ſcil. coll. cum compendio Baroniano;) Perkinſi problema Catholicum, quod manuducet ad Theologiam patriſticam. Compendium aliquod hiſtoriæ eccleſiaſticæ novellæ ſi quod exſtet, aut Schulteti hiſtoriam Reformationis; Relationem hiſtoricam de Remonſtrantiſmo præmiſſam actis Synodi Dordracenæ, Hiſtoriam Belgicam Meterani aut Borrii; Martyrologium, alioſque autores, ex quibus depromat ea, quæ ad ſtylum concionum, & materiam quid conferant: de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

quibus infra in deſcriptione collegii pr
ctici. 2. Meditatio eſt Scripturæ, & ec
rum quæ faciunt ad repetitionem a
ſupplementum ſyſtematis Theologic
imprimis quod ad elencticam ſpecialen
Aſceticam, Naturalem & Scholaſtican
Antiquariam ſeu Patriſticam, Canon
cam, Caſuiſticam. 3. Auditio eſt earur
dem lectionum Theologicar., quas pric
ri intervallo indicavimus. Hic tamen mu
tatio aliqua fiat, ſiquidem omnes audi
nequeant. Ut ſcil. ex. gr. pro lection
locor. comm. Theologiæ didacticæ, a
pro lectione explicationis analytico-dida
cticæ ſcripturarum audiant hiſtorico
Theologicam tum ſacram tum eccleſia
ſticam, aut Theologico-criticam ac phi
lologicam ad ſcripturæ textum hebræur
& græcum; aut philoſophico-Theolo
gicam ad ſelectos textus: ſiquidem tale
lectiones publicè habeantur. 4 Scripti
eſt, Primo: analytici commentarii cur
annotatis uſibus, in quædam difficili
commata, tmemata, capita ſcripturæ
Deinde, ſelectiorum & difficillimorun
problematum circa hiſtoriam ſacram ſe
ſcripturariam. Tertiò, diatribôn & diſ
quiſitionum circa verbales & philologi

cæ

cas ſcripturæ interpretationes; cujus methodum & clavem ſtudioſis hic oſtendam: ne quis putet ab hoc peculio Theologos noſtros excluſos eſſe, quia ſcil. rebus relictis in verbis non conſenuerint. Lecto ergo textu originali, conferet loca omnia in quibus memoria ſuggerit phraſin eandem aut æquipollentem, aut ſimilem (ſive ſimplicem, ſive compoſitam, ſive figuratam ſive non figuratam) occurrere: reliqua loca, quæ memoria non ſuggerit, ex concordantiis hebr. & græc. tam V. quam N. T. inquiret. Poſt paraphraſibus græcis, Chald., Syriacis, Arabic. collatis, earum interpretamenta, ex fontibus linguarum iſtarum (quos ex ſuo ingenio non tantum quæret: ſed & in theſauris ac commentationibus grammaticis & Lexicis excellentiſſ. artificum) dijudicabit, & per concordantias (ſiquidem tales exſtēt) aut ſaltem per dictionaria quæque ſua circumducet, & ſic reducta ad alia loca, ubi eædem voces adhibētur, cōferet denuo cū eorūdem locorū phraſi originali, quam iſtâ voce iidem paraphraſtæ ibi exprimūt. Quod ſi quis præterea adhibeat notas, ſcholia, & varias tranſlationes ac interpretationes textuales tū veterū tū re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

centiorum, tum ad locum explicandum
tum ad alia parallela, aut concordantia
magna utique philologiæ, & criticæ ſa
cræ ſeges proveniet. Sed monendi The
ologi noſtri, ut ad exercitationem in ſele
ctis locis quibuſdam ſubinde privatim
hoc tentent; & ſi alicubi ſolida aliqu
conſideratio, & hactenus vulgò non it
frequentata inde enaſcatur, quæ ſcriptu
rarum interpretationi lumen aliquod in
ferat, eam eruditis impartiãtur, & ad ver
tatis illuſtrationẽ ac patrociniũ depromã
Reliqua, quæ conjecturis tantũ, aut abun
dantis ingenii luſibus atque oſtẽtationibu
in linguarum & phraſium collatione, au
humanis patrum & interpretum, ſ
ve 70. interpr.: ſive Orientalium, (ex
gr. Syri, Perſæ, Coptici, Æthiopici, Ar
menici) commentationibus & tranſlatio
nibus ſubnituntur: à ſolidis & Theolo
gicis demonſtrationibus, atque adeo a
eccleſiaſticis & eruditis interpretationi
bus diſtinguamus. Vitrea enim illa quã
vis primo intuitu videantur aliquid eſſe
mentem tamen divinæ ſapientiæ cupi
dam minimè implent, aut tranquillant: &
conſequenter ad cœleſtia haut inflam
mant: quod proprium eſt verbi Dei Luc
24, 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

24.32. Nec dubium cuiquam hoc erit ſi conjecturas, ſuſpiciones, veriſimilia illa in formam demonſtrationis conetur compingere: aut ſi hypotheſes & maximas ingenioſæ hujus Topicæ ſeu Piraſticæ ad examen revocet. Ex. gr. Talem dictionem aut phraſin adhibet interpres ille ſcripturę, & ſpir. ſ. eandem aut ſimilem alicubi adhibet: ergo Spir. ſ. ad illum interpretem reſpexit, aut ſaltem ad rem aliquam, quam phraſi ſuâ innuit aut ad quam alludit ille interpres. Rurſum, Illo loco Spir. ſ. phraſi iſtâ talem rem intelligit aut hoc vel illud reſpicit: ergo & iſto, & ubique, ubi vocem eandem aut ejus ſynonymam aut quaſi ſynonymam uſurpat: Quam maximam Socinus in detorſionibus ſcripturæ ſuam fecit. Rurſum ſic aliquis ex patribus, aut ex tranſlatoribus, Latinus ſcil. aut Syrus: aut quicunque anonymus & recentior Orientalis tranſtulit, ergo interpretatio hæc genuina eſt, aut aliis omnibus præferenda. Quod tamen non dicimus ut ſtudioſos ab illis ſtudiis (in quibus ipſi jam multis annis non paucas bonas horas collocavimus) abſterreamus; ſed ut doceamus eos uſum ab abuſu diſtinguere. Interim ea

ſtudia

ſtudia ipſis tractanda ſuademus, vel impr
mis ut de aliorum inventis queant jud
care. Quarto, diſquiſitionum & coment
tionum ad loca ſcripturæ, quæ philöſc
phici quid contineāt, aut ſaltem philoſc
phicis cognati. Sed de locis illis plu
ra dicam in deſcriptione collegii ſcriptu
rarii. Quinto, concionum: de quarun
materiâ, formâ, & apparatu infra. H
obiter nota, eſſe ſcribendam & quiden
latinè ſaltem plenā diſpoſitionem: expo
ſitionem & elocutionē ingenio & memo
riæà ſatis exercitatis (imprimis jam āte i
collegiis minoribus Proponentium) com
mittendā: niſi peculiarem quandam gno
mam, ſadagium, technologema, aut for
malia alicujus autoris, pro concione c
tanda vernaculè ſcribi neceſſe ſit: circ
quæ extemporanea elocutio forte inde
corè hæſitaret aut impingeret. Sexto
omnis generis conſolationum, adhorta
tionum, reprehenſionum, Conſilic
rum Theologicorum: quorum ſy
labum ſeu indiculum aliquem cœpimu
contexere in gratiam majoris colleg
Proponentium. Methodus autem qu
in illis ſervanda ſit, diximus in prælectio
nibus Polit. Eccleſiaſt. lib. 1. ſect. 4. Se
ptimo

ptimo, quæſtionum moralium & caſuum conſcientiæ, ad decalogum, Aſceticam, & Politiam Eccleſiaſticam: imprimis eorum, quæ dubiis & exceptionibus tum adverſariorum, tum neutrorũ, tum etiam quorundam ex noſtris hodie obnoxia ſunt. Octavo, Problematum controverſorum, ſi quæ ſuperiori intervallo intacta reliqueris: qualia forte erunt Iudaica, Athea, Gentilia, Mahumedica, Enthuſiaſtica. 5. Collatio eadem ratione, ut ſupra, inſtituenda, ſuper omnibus illis, quæ hoc curſu peculiariter imprimenda, nominatim ſuper Rabbinicis, aliiſque Orientalibus. 6. Collegia, primo, paralipomenôn ſi quæ ſint ex intervallo ſuperiori præſcriptis: quæ proculdubio erunt nonnulla Elenctica, & ſcripturaria. Deinde Proponentium majus. Tertio Theologiæ Naturalis: ſiquidem nondum habitum ſit. Quarto Compendii Theologię Scholaſticę, & juris canonici. Quinto compendii hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, & Theologiæ patriſticę: nominatim in hodie controverſis: niſi quis ad tertium intervallum hæc collegia differre malit: quod non diſſuadeo. 7. Enotatio eâdem ratione, quâ ſupra, proſe-

quen-

quenda. Quæ hiſtoriam ſacram V.& N.
concernunt aut ad Biblia, aut ad ſyno-
ſin ſeu autorem aliquem hiſtoriæ ſac
(ſi quis in ſcedis propriis ſumma capi,
cum problematis, aut ſaltem titulos n
conſignârit) annotanda : quod poſteri
magis probo ; & omnino neceſſarium
detur. Multa enim à Saliano, Torniell,
Baronio tom. 1. & ex iis à Corn. à La
de in commentariis paſſim circa hiſtoria
ſacram diſquiruntur, quorum ſcriptu
non meminit, quæque adeo ad ſcriptu
textus commodè referri nequeunt. Q
linguas orientales concernunt, ſiquide
ad communem indicem materiarũ,ſeu
ctionarium cum chartâ nolis notare, re
ea ad linguæ cujuſque grammaticam,
lexicon ex.gr. Hebraico-Biblicum, Ra-
binicum, Syriac., Arabic. &c. Idem
linguâ gr. N. T. dicendum : quidquid-
nim non adſcribis ad textus ſcripturæ,
recipiet Lexicon N. T. Paſoris. Imm
tutiſſimum eſt rariores quâſdã obſerva-
ones & diſquiſitiones ad phraſin ſcript
ræ, ſimul & in Bibliis, & in Lexicis, H-
braico-biblico ſc. aut græco N. T. cõſi-
nare : abundans cautela non nocet. 8. I
ſtitutio aliorum eſt, in fundamen

lingu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

nguæ Hebreæ, aliarumq; Orientalium,
tiam in ſynopſi hiſtoriæ univerſalis; pro
ujuſque ingenio, elocutione, dono do-
endi, & profectu. Præter hanc privatam
nſtitutionem magis ſcholaſticam, capeſ-
enda eſt & ſacra rudiorum ſcil. & idiota-
um ſive puerulorum ſive adultiorum in
atecheſi, ac repetendis concionibus. Diſ-
ipulos domeſticos ſuppeditabit familia
arentum, aut hoſpitum, quibus cohabi-
ant. Huic inſtitutioni ac repetitioni ſi
onam partem diei dominicæ à publicis
xercitiis vacuam impendant, utique eâ-
lem operâ & ſe & familias illas aſſuefa-
ient ad ſanctificationem ſabbathi. 9. Ap-
aratus librorum univerſalium erit idem,
ui ſupra: cui adde, Chronologiam Cal-
iſii; Compendia Annalium Saliani &
Baronii; Theatra tam veteris quam re-
entis geographiæ; Politias ſpeciales
Lugd. Batav. in minori formâ editas:
Corpus canonicum gloſſatum, aut ſaltem
us Canonicum emendatum à Gregor.
XIII.: Concilium Tridentinum ex po-
tremâ editione cum remiſſionibus, & de-
ciſionibus ſacræ congreg. Cardinalium
&c.: Bibliothecam ſelectam Poſſevini
tom. 2., & Geſneri, aut ejus compendium
à Sim-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

à Simlero editum: Thomæ ſumma[m] cum præſtantiſſimo aliquo comentator[e] Bannez ſcil.: aut Gregorio de Valenti[a]. Zwarez & Vaſquez, quamvis ſubtiliſ[ſi]mi & operoſiſſimi ſint, ſtudioſis in cur[ſu] Academico non commendo, tum qu[ia] prolixi, tum imprimis quia commentat[i]ones in totam ſummam non abſolverun[t]. Sunt qui ad apparatum concionum com[]mendant L'Abata, Diez ſummam Præ[]dicantium, Buſæi viridarium & Pan[a]rium, Promptuarium Morale Stapleto[]ni, & ſi qui ſint alii Poſtilliſtæ univerſale[s]: ſed hæc Augiæ ſtabula non niſi ab erud[i]tis atque exercitatis legenda, & ex iis ut[i]lia ac ſolida (quæ pauciora) ſeligend[a]. Præter falſas opiniones, occurrunt alle[]gationes ſcripturarum, patrum, exemplo[]rum quamplurimæ (ſi non pleræque) ub[i] fidem & judicium deſideres? Præſt[at] quemque ad loc. communes ſuos conſili[a], dicta, facta non tam ex ſcripturâ (nam e[a] jam habent: aut ex Theſauro Marlora[ti] facile inquirent) quam ex Martyrologio Hiſtoriâ eccleſiaſticâ tam antiquâ quam recente, Vitis Patrum & Theologorum aliorumque eximiè piorum immo & hæ[]reticorum ac impiorum paulatim anno[]tare.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

are. Sunt autem annotanda partim ad Theologiam theticam, partim ad controverſias, partim ad uſus practicos. Quã-is optandum eſſet ut compendio aliquo ic uti poſſint ſtudioſi noſtri: & in eorum ratiam aliquis hunc laborem ſuſciperet. ræſtantiora & certiora cum judicio ſeli-endo, ac juxta titulos locorum commu-ium diſponendo, annotatis ubique hi-toricis & autoribus. Simile quid cœpe-unt præſtare Honſdorfius in Theatro udiciorum Dei, Grynæus in dictis emor-ualibus, Baudartius in Apothegmatis Chriſtianis, Samuel Wardus in tract. de Vitâ fidei cum aliis ipſius concionibus e-lito, Willetus in ſynopſi cõtroverſiar. Pa-iſticar.: nonnulla etiam attigerunt Po-yantheæ, Theatrum Zwingeri, Lyco-thenis appothegmata, Boiſtæus denique, Goulartius & ſimiles hiſtorici miſcella-nei ſeu Eclogarii in diſputationibus de ſi-gnis, & alibi nobis citati. Pontificios auto-es, qui in hoc genere ſudârunt, non refe-am: tantum renovo votum meum, de novo Theſauro rariorum dictorum, fa-torum, exemplorum juxta omnes titulos & ſubtitulos locor. comm.

III. Opus ſecundarium verſabitur, in ſub-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſubceſivâ repetitione & ſupplemento eo-
rum, quæ primi intervalli operi ſecund-
rio præſcripſimus. Deinde in lectione E-
pitomes annalium Saliani, & Baron-
coll. cum Myſterio iniquit. Pleſſæi. Te-
tio, in lectione homiliarum aliquot Cy-
priani: & Chryſoſtomi, Baſilii, Nazian-
zeni gr. cum notis & ſcholiis. Quartò
in lectione utriuſque Seder Olam hebr
ut & Itinerarii Benjamini, Euãgelii heb
Mathei cum impugnationibus Iudeor. i
libro Nizzachon, & Munſteri ad eas re-
ſponſionibus: aut potius ipſius Nizza-
chon, cujus editionem vir eruditiſſ. nupe
promiſit. Quintò, in lectione libri au
capitum aliquot ſcripturæ Arabicè, ad
hæc Catecheſeos Arabico-latinæ, iten
liturgię alicujus: & ſi qui ſint iſtius gene-
ris libri, qui ad Theologicam ſuppelle-
ctilem quid conferunt, & una linguæ iſti-
us cognitionem promovent: Ut ſtudio
inter tot urgentes occupationes ſtudia iſt
non poſthabeant, conduxerit inſtituer
vel unam ſaltem atque alteram hebdoma-
dariam collationem, cum ſui ſimilibus
hoc eſt, iſtorum maximè gnaris aut cu-
pidis.

CAP

CAP. VIII.

De curſus Theologici intervallo tertio.

HOC intervallo repetenda & ſupplenda, quæ ſupra præſcripſimus: de quo lectorem pluribus non obtundam. Sufficerit operis primarii media indicaſſe, quæ ſunt 1. Lectio 1. compendii hiſtoriȩ eccleſiaſticȩ triplicis: antiquȩ à Pappo conſcripti, aut cujuſcunque alterius, ſiquidem haberi poſſit: Intermediæ apud Pleſſeum in Myſterio: & novæ tum ante Reformationem, Ibid.: tum poſt, apud Scultetum in Hiſtoriâ Reformationis, Sleidanum, Lampadium ſupplemēto ad Melliſicium Pezelii: Quod ſi cui tempus ſuppetat, poſſet addere Epitomen Annalium Baronii coll. cum Pleſſei Myſterio Iniquit. Medullæ ſeu epitomes Theologiæ patriſticæ per ſingulos aut ſaltem præcipuos lōcos communes, ſiquidem exſtet: Alioquin Enchiridio Auguſtini, cum commentar. Danei, & Catecheſi Reinerii Backhofii utendum. In diſputationibus

nibus hodie controverſis pro compendio-ſa manuductione ſuffecerit Polani ſyphonia Catholica: imprimis etiã in controverſiis Pontificiis Perkinſi Problema Catholicum: Denique Theſes Theologicæ Gerardi Voſſii olim Lugduni Batav. editæ (quas puto in Germaniâ alicubi uno volumine recuſas) multum proderunt. 3. Medullæ ſeu Epitomes Theologiæ intermediæ ætatis: cujus ſpecimen aliquod dedit Thomas Iameſius in capitibus inter nos & Pontificios controverſis: reliqua deſumi poſſunt ex Pleſſæi Myſterio Iniquit. uſque ad ſeculum decimum. 4. Epitomes ſanioris Theologiæ à decimo ſeculo uſque ad tempora reformationis: quæ duplex eſt alia ſeparatorum à Papatu (uti Waldenſium apud Ioh. Paulum Perrinum: & Wiclefiſtarum, atque Huſſitarum apud Illyricum in Catalogo, & Pleſſeum in Myſter., imprimis in editis eorum Confeſſionibus, apologiis, liturgiis & Cõſtitutionibus Eccleſiaſticis) alia non ſeparatorum: Teſtium ſcil. Veritatis apud Illyric. & Pleſſeum. Utriusque Theologiæ & intermediæ, & novæ nos indicium fecimus in Diſp. de Vi veritatis in medio Papatu &c. 5. Compen-
d

lii Theologiæ Scholaſticæ: ſiquidem illud non ſatis accuratè impreſſerit. Alioquin, velim hic ſuccedere lectionem ipſius ſummæ Thomæ, ſaltem in præcipuis locis & quæſtionibus: quæ ſcholaſticis magis propriæ ſunt. 6. Hiſtoriæ omnium Conciliorum, hæreſeoon, ſciſmatum: autores infra indicabuntur. Adde Prudentiam veteris Eccleſiæ à Cl. Vedelio editam: & epiſtolas Theologorum, quas infra recenſebimus: denique libros conſiliorum Theologicor. Ex his enim non tantum ſupplementum & confirmatio totius Theologiæ præſertim practicæ & politiæ eccleſiaſticæ: ſed etiam illuſtratio hiſtoriæ eccleſiaſticæ ãtiquæ, intermediæ, novæ petenda. 7. Codicis canonum eccleſiæ Universæ, prout à Iuſtello gr. lat. cum ſcholiis editus eſt. 8. Antibarbari Biblici Amama, Miſcellan. ſacrorum Fulleri, Seldeni ſyntagm. de DIs Syris, & ſimilium, qui philologiam ſacram attingunt: quorum catalogum infra exhibebimus. 9. Elencticorum: ſi aliqui forte ex ſupra intervallo ſecundo nominatis, legendi reſtent. 11. Meditatio 1. & quidem principaliter occupabitur circa ſelecta capita & loca ſcripturæ partim maximè difficili,

ficilia aut hodie controverſa, aut quan-
deatur pugnare inter ſe : partim ea quæ
propius & magis faciant ad Theologiam
practicam & concionatoriam : Talia n
profundè meditanda, operosè reſolvenda,
ſolidè explicanda, firmiter imprimenda,
& quidem in linguis originalibus, præſer-
tim ſi de tranſlatione aut explicatione vo-
rum diſceptetur. 2. Deinde diſtinctio-
num & determinationum Theologiæ
Scholaſticæ coll. cum noſtrâ Theologiâ
didacticâ & practicâ. 3. Elencticæ: ubi
argumenta pro & contra, cum ſolutioni-
bus & exceptionibus ſubtili judicio per-
pendenda, & iterum atque iterum, imo
vel centies (ſi ſcrupulus, aut nodus a-
cubi occurrat) in mente verſanda, ac cum
eruditioribus de iis conferendum ac diſ-
putandum : donec conceptus veritas
formam aliquam in nobis nanciſcatur, in
quâ mens evidenter acquieſcat. 4. Eorum
quæ reſtant ex Perkinſo, Baynes, Bolto-
no, Daniele Dyck, Preſtono, Thoma
Hookero profundiſſimis practicis, in ſuc-
cum & ſanguinem convertenda. In reli-
quis omnibus tam ſubtili & intentâ medi-
tatione haut opus : quia ad Theologiam
hiſtoricam, ſeu hiſtoriam Theologicam
plen-

pleraque pertinent,nonnulla ad gramma-
icam ſeu philologicam, quæ abſque ſub-
ili meditatione facilius intelliguntur,eti-
m lectione unâ atque alterâ memoriæ
nhærent. Itaque ad hæc ſtudia magis re-
uiritur, multa lectio & aliqua memoria
ocalis (ut vocant), quam ſubtilis judi-
ii intenta & profunda meditatio: Quod
i accedat promptum aliquod & ſtocha-
ticum ingenium; haut difficile erit paria
acerè cum multis vulgaribus Criti-
is, Philologis, Antiquariis, Eclo-
ariis, Patriſticis &c. Sed hæc ſoli-
um Theologum minimè facient; nec
ogmaticum nec elencticum, nec textu-
lem,nec practicum: niſi judicii tam the-
retici quam practici, & memoriæ circa
nodo dicta, valida atque aſſidua exerci-
atio accedat. III. Auditio, erit impri-
nis lectionum, quæ ad ſupplementum
extualis, elencticæ, & Hiſtoricæ Theo-
ogię maximè conducunt. IV. Scriptio
rit I. concionum. 2. textualium aliquot
cripturæ explicationum; imprimis lo-
orum quæ admodum difficilia, aut quæ
anquam inſolubilia ab Atheis, Enthuſi-
ſtis, Pontificiis vulgò objiciuntur. 3.
Enodationis & determinationis difficiliū,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

dubiorum, problematum, caſuum. Conſilior. Theologicor. V. Collatio o-cupetur in ſociâ,& curſoriâ interpretati-ne ſcripturæ ex originalibus viciſſatim ſuſcipiendâ. Adhæc, in ſociâ repetitione ſynopſeos hiſtoricæ Eccleſiaſticæ, & mu-tuo examine per erotemata, uti & quæ-ſtiones problematicas in dubiis aut con-troverſis. VI. Collegia præter ea, ſi quæ reſtant, ex intervallo ſecundo: 1. Hiſto-riæ Eccleſiaſticæ. 2. Theologiæ patriſti-cæ. 3. Iuris Canonici. VII. Enotatio e-rit eadem, quæ intervallis præcedentibus. Niſi quod hic præter ſynopſin hiſtoriæ ſacræ, habenda ſit ſynopſis hiſtoriæ eccle-ſiaſticæ, ad quam notentur problema-controverſa cum nucleo rationum & ex-ceptionum, adhæc locis autorum tum an-tiquorum tum recentiorum (ſi qui hæc attingant) quæcunque ſcil. author ſyno-pſeos non habet. Idem conſulere licet de ſynopſi ſeu Inſtitutionibus Iuris Ca-nonici, Ideâ Theologiæ Patriſticæ, com-pendio Theologiæ ſcholaſticæ. Quam-vis non negem hæc poſteriora ad ipſos locos comm. Theolog. etiam annotan-da. Sed utrobique ſi fiat, tanto promptius ſtudiis noſtris inſervient. VIII. Inſtit-

D

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

io aliorum eſt duplex ſcholaſtica, & Ec-
cleſiaſtica. Prior præter inſtitutiones
philoſophicas & philologicas (præſertim
n orientalibus) de quibus in ſecundo in-
tervallo, habet. 1. collationem ſeu collegiũ
rivatum examinantium catecheticum,
ut ſynopſeos ſeu primæ impreſſionis lo-
or. commun. in gratiam tyronum. 2.
ollegium examinantium per erotema-
a, de hiſtoriâ ſacra V. & N. T. 3. Col-
gium minus Proponentium, ſeu repe-
ntium conciones. 4. Denique colle-
ium diſputantium de Theologico-phi-
oſophicis: ſi qui philoſophiæ cognitio-
e egregiè imbuti ſint, & dono diſputan-
polleant: quibuſvis enim Theologiæ
andidatis nolim hoc onus imponere.
cclesiaſtica Inſtitutio fiet 1. per conci-
nes coram populo. 2. catechizationes
ve publicas, ſive privato-publicas; eaſ-
ue duplices aut dogmatum juxta cate-
heſin noſtram; aut hiſtoriæ Biblicæ, ſi-
e totalis, ſive partialis. 3. Repetitiones
oncionum privatas in familiis; privato-
ublicas in cœtu catechumenorum. 4.
iſitationes ægrotorum, præſertim in
ublicis noſocomiis: quas primò inſti-
ent una cum verbi miniſtro aut ægro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

torum conſolatore; deinde ubi modu
methodum & libertatem hoc agendi m
diocriter ſibi comparârint, ſoli, ut ſic
in concionando ſic & in conſolando vi
miniſtrorum hic ſuſtinere queant. 5.
licubi mos hic obtinet ut Proponentes
patriâ eccleſiâ, aut in eâ, cujus curæ &
ſpectioni ſubſunt, admittãtur ad conv
tus preſbyteriales & claſſicos, ibique ſ
fragiis deliberativis dandis ſe exercea
aut ſaltem auditores ſint. Quod quid
inſtitutum puto utiliſſimum eſſe: &
tandum eſſet, ubique hoc obtinere. Qu
ſi rationes omnium eccleſiarum hoc n
ferant: velim ſaltem proponentibns ve
ranis & exploratæ fidei hoc concedi,
generalioribus agendis interſint, & ſi p
ſonalia quædam majoris momenti, qu
ut eos epoptas admittant, inciderint,
beantur abeſſe aut exire. Certe diffic
& durum mihi ſemper viſum eſt: qu
ſtudioſo ex ſcholâ prodeunti, cui fort
genda ejuſmodi eccleſiaſtica nunquam
quidem per tranſennam videre aut aud
contigit, tanquam præſidi & præfe
perpetuo regimen in eccleſiâ & ſynod
committatur. IX. Apparatum hujus
tervalli univerſalem (quem paulatim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

quâque occaſione ſibi acquirent ſtudioſi)
acio præter autores modo cit. 1. In hi-
toricis ſeu antiquit. & novit. eccleſiaſti-
is, Hiſtoriam Concil, Trid.: Hiſtoriam
leydani & Thuani: Hoſpiniani hiſto-
iam ſacramentariam: Lud. Lucii hiſto-
iam Ieſuiticam: Poſſevini apparatum ſa-
rum, cum Coco & Riveto de ſcriptis
atrum: Indices expurgatorios imprimis
Hiſpanicum poſteriorem: tract. Thomæ
ameſii de expurgatione ſcriptorum: In-
ices librorum prohibitorum: Chroni-
on Calviſii: Baronii annales: Martyro-
ogium Romanum ex editione Baronii,
um catalogo ſanctorum extra Martyro-
ogium, Philippi Ferrarii: Martyrologium
oſtrum: Martyrolog. Anabaptiſticum:
Menologium Græcorum: Laur. Surii
itas ſanctorum: Chytreum de ſtatu ec-
leſiarum in Oriente: Tomos Concilio-
um, aut ſaltem eorum epitomen: Au-
uſtinum de hæreſ. cum coment. Danæi,
at Hartm. Springlium: 2. In caſibus con-
ſcientiæ, Balduinum, Azorium, Tole-
um cum annotationibus Victorelli: ad-
e conſilia Theologica Melanthonis, &
piſtolas Auguſtini, Hieronymi, Nazian-
eni, Baſilii, Lutheri, Oecolampadii, Me-

lanthonis, Calvini, Bezæ, Zanchii, M-
tyris quæ editæ cum coment. in Geneſ
3. In Canonicis & liturgicis Miſſale, R-
tuale, Bullarium &c. Ius canonicum gl-
ſatum, alioſque autores, quos citavi
diſp. de Iure Canonico. 4. In Theol-
gia Scholaſtica, Thomæ ſummam cu
recẽtiore aliquo comentatore Sylvio, a
ſimili, ejuſdem ſummã contra Gentes
comẽtariis Ferrarienſis; Lombardum cu
recentiore aliquo comẽtatore; Gulielm
ſcil. Eſtio, aut ſimili. 5. In Patriſticis a-
tiquariis & controverſiis Pontifici-
Theſaurum catholicum Coxii; Harm-
niam confeſſionum: Opera Pleſſæi, Ch-
mieri Panſtratiam, Riveti catholicu
Orthodoxum; Pappi & Thomę Iame
bellum Papale; Willeti tetraſtylon Pap-
mi; Mortoni apologias catholicas: A-
nonymi (Sutlivii, ut opinor) Turco-P-
piſmum; Harmoniam Confeſſionum.
In textualibus & philologicis ſacris, F-
gium, Mercerum., Bezam &c. quoru
catalogum vide infra lib. 2. Atque ha
quidem de opere primario. II. Opus ſe
cundarium 1. In chronologicis lect
Chronici Euſebii cum animadverſion
bus Scaligeri & ejuſdem libro de Eme-
datio

datione Temporum: aut ſi quis compendio noſſe cupiat opiniones Scaligerianas, legat prolegomena Sethi Calviſii ad Chronicon ſuum, & conferat cum iis diſput. chronologicas Ioh. Paul ab Adenſtet. 2. In literis latinis ſimul & hiſtorico-Theologicis, lectio hiſtoriæ Ruffini, & Sulpitii Severi cum notis Druſii: adhæc Prudentii & Ambroſii contra Symmachum. 3. In literis græcis, ſimul & antiquitatibus, lectio Codini, dicti Curopalatæ, & Iuris Orientalis Græcorum à Leunclavio editi. 4. In Hebraicis lectio Tiberiadis Buxdorfii, & utriuſque Maſoræ (ſiquidem eam nondum attigerit:) adhæc in Thalmudicis Miſchnaiot cujus latinam trãſlationem viri docti nunc moliuntur, cum clave Thalmudica, dicta Halichot Olam: item tract. Thalmud. Middot, & Bava Kama, Sanhedrin, quæ omnia latinè nunc tranſlata ſunt. Hic ſi quis adhibeat eximium illud Lexicon Rabbin.-Thalmud. Buxdorfii, utique non erit difficile ſine præceptore in ſtudiis illis ulterius contendere. Cabaliſtarum arcanas nugas, ſi quis deguſtare velit, aliquem ex autoribus Cabaliſticis à Piſtorio editis, aut Reuchlinum de Verbo

mirifico. 5. In Arabicis conſectetur ...
tiſſimum tum quæ religionem & hi...
riam Saracenicam concernunt : tum, ...
tranſlationem & expoſitionem ſcriptu..., ...
& liturgica quædam : nam quæ ad ...
quas artes & ſcientias pertinent , aliis ...
guis & quidem pleraque originaliter ...
ſcripta habentur : & quamvis non pa...
mathematica, phyſica, poëtica &c. ab...
toribus Arabicè ſcripta ſint , propter...
tamen linguam non addiſcent Theolo...

CAP. IX.

De Diſputationibus publicis, & privatis.

HActenus ſtudii Theologici meth... dum , per tria intervalla delinea... mus : ſic tamen ut tertium extendi int... ligamus ad primos annos miniſterii, q... bus omnia opera abſolvenda putam..., quæcunque propter curriculi Academ... anguſtiam hærent imperfecta. Nunc p... blica & privato-publica exercitia d... neanda : quæ ſunt, Diſputationes, Dec... mationes , lectiones , collegia , exami...

1. D...

I. Diſputationes, quali methodo ac modo debeant inſtitui, hic non dicam. Preſſæ ut ſint, acroamaticæ, & Logicæ, abſque verborum ambagibus & rhetoricationibus præcipit apud nos communis ſcholarum conſuetudo: quam ego arbitror imprimis in rebus divinis eſſe laudatiſſimam: ubi etiam vera dicere periculoſum eſt. Ut jam non dicam hâc ratione ingeniis acroamaticis optimè inſtillari diſtinctos, accuratos & evidentes cōceptus de rebus difficilibus, obſcuris, aut intricatis. Inſuper ut frequentes ſint, ad minimum ſingulæ ſingulis hebdomadibus: ſuadet earum utilitas. Sed diſtribuamus diſputationes in primarias & imprimis neceſſarias: & in ſecundarias, ex abundanti ſcil. & ad bene eſſe neceſſarias. Illæ ſunt 1. Theologiæ didactico-elencticæ: quæ vel de ſelectis materiis: vel de tota Theologiâ à capite ad calcem haberi ſolent. Quod ſi quis Theologiam toties publico ſcripto nolit repetere atque ita actum agere, & chartas inutiliter conſcribillare (quod ſane decorè fieri nec debet nec poteſt:) conſultius erit ad publica ſcripta, catecheſin ſcil. Confeſſionem, Canones ſynodi Dordracenæ, liturgiam,

& con-

& conſtitutiones noſtras eccleſiaſticas[...]
dine diſputationes inſtituere; (uti an-
hac hic fecimus:) aut nudum ſyllab[...]
problematum typis edere: qualem [...]
aliquando dabimus: aut diſputationi[...]
de ſelectis ac rarioribus materiis & q[...]
ſtionibus de novo conſcriptis, problem[...]
ta Theologica à primo loco comm[...]
uſque ad ultimum, tanquam corollaria [...]
epimetra ordine ſubjicere: quomo[...]
à nobis nunc ultra biennium fieri conſ[...]
vit. 2. Textuales; quę duplices ſu[...]
Aut ad integrum librum ſcripturæ, [...]
ſcil. omnia dubia & interpretationes [...]
dine ventilentur (ſi cui accuratior ana-
ſis, aut vulgo non ita obvia, cum ſimilib[...]
ſcholiis & obſervationibus ſuppetat; ni[...]
vetat & illam adjicere: alioquin præ[...]
chartæ & operæ parcere, & auditores n-
ſtros, ad bonos autores ablegare.) Aut [...]
præcipua, aut ex illis quædam ſelecta [...]
quibus ſedem erroris ſui quærunt adv[...]
ſarii. Aut ad loca illa, in quibus dogm-
tum veritas ab Orthodoxis potiſſimu[...]
fundatur: quæ vindicentur ab except-
nibus. 3. Hiſtorico-theologicæ, de [...]
ſtoriâ ſacrâ V. & N. T. eâque aut in-
grâ; aut ejus aliquâ parte; aut particu[...]

aut ſelectis aliquot quæſtionibus. Nos ſpecimen ejus dedimus in Diſp. de Creatione. Secundariæ diſputationes ſunt. 1. Textuales; quæ rurſum triplices: vel quæ diſceptant de locis ſelectis aut difficilibus, ubi quid philologici, aut grãmatici, aut critici explicandum: vel de aliis, ubi quid philoſophici: vel denique de illis, ubi antiquitates; aut chronologica & geographica conferenda. Specimen dedimus in Diſp. de Tempore nativitatis Chriſti; de Agoniâ Chriſti; deque ejus Perfoſſo latere. 2. Philoſophico-Theologicæ: de quibus infra. 3. Hiſtorico-Theologicæ, ſeu Hiſtorico-eccleſiaſticæ; ubi antiquitates aut novitates Eccleſiaſticæ, aut Theologia patrum, aut intermediæ ætatis, &c. explicantur: tales ſunt noſtræ, de Iudaiſmo, de Gentiliſmo, de Iure Canonico, de Theologiâ Scholaſticâ, de Vi veritatis in Papatu; de donatione Conſtantini; de Peregrinationibus Cõpoſtellanis; De Patribus &c. 4. Mixti generis; quales ex. gr. quæ cenſuris perſtringunt Manuale Becani, aut Bellarminum; Catecheſin aut Apologiam Remonſtranticam; Hæreſin Socinianam &c. aut Theologiam Scholaſti-

cam; aut Ius Canonicum. Hic enim an pauca hiſtorico-Theologica Elenctis admiſceri neceſſe eſt. Atque hæc de diſputationibus publicis. De privatis nihil peculiare addendum: niſi ut, ſi fieri poſſit ex opponẽtibus aliquis aut alterutr ſemper ſit ex ſtudioſis magis veteranis & exercitatis. Quod imprimis etiam in publicis obſervari velim: immo ut omnes, ſaltem plerique ſint tales. Hi enim vitam dant diſputationi, atque adeo ſtudia auditorum, imprimis etiam Reſpondentis & Præſidis maximè promovent. Atque hæc de materiâ diſput. Sed addam nunc de formâ theſium, quæ ad diſputationem proponuntur. II. Variant illæ quod ad formam ſuam. I. Aut enim pro more Academiarum proponitur publicum ſcriptum, ſeu autor probatus ex. gr. Catecheſis aliqua, Confeſſio, Aphoriſmi Piſcatoris, Examen Melanthonis &c. II. aut commentatio aliqua Theologica à præſide (nõnunquam & ab erudito Reſpondente) conſcripta: quâ ſtudioſi in reſolutione & determinatione difficiliu ac intricatorum problematum, aut in ſolidâ plenâ, perſpicuâ ac methodicâ explicatione materiæ alicujus Theologicæ

qu

(quæ ampliorem illuſtrationem, ſeu mavis applicationem nunc requirit;) peculiariter juventur. III. Aut nuda problemata ſive ſcripta, ſive typis edita. Sceleton ſeu ſyllabum iſtorum problematum aliquando dedimus auditoribus noſtris in collegio privato: ſed poſtea conſilium cœpimus de augendis & longè aliter diſtinguendis ac digerendis. Sufferit modum & methodum iſtius ſyllabi plenioris quem affectum habemus, hic indicare. Ad ſingulos ergo locos communes ſeu titulos per totam Theologiam digerimus & diſtinguimus ea 1. In generalia ſeu thetica, & in magis ſpecialia ſeu hypothetica. 2. Generalia rurſum in ea quæ ſunt de capitalibus & fundamentalibus Theſibus in quoque loco communi; ſeu quæ continent controverſias principales: & in ea quæ ſunt de Theſibus ſecundariis; ſeu quæ continent controverſias ſecundarias. 3. Generalia quæ continēt controverſias capitales ſeu principales ſunt rurſum duplicia: vel de veritate articuli ſeu doctrinæ ex. gr. An filius ſit patri ὁμοούσιος; An ſpir. ſ. perſona divina; An ſint angeli, hoc eſt naturæ ſubſiſtentes. An in Chriſto ſint duæ naturæ,

turę, & conſequenter duo intellect
duæ voluntates realiter diſtinctæ &c.
de neceſſitate articuli, item de utilitat
jus ad praxin; quorum exempla dedim
in Diſp. de Neceſſit. & Utilit. Doctri
de Trinitate 4. Generalia, quæ co
nent controverſias minus principales ſi
rurſum duplicia: vel de theſibus ſecu
dariis iiſque tum dogmaticis; ex. gr.
ſint ordines & claſſes angelorum uti
dicto Areopagitâ deſcribuntur, An ſ
ritus ſ. procedat à filio, an verò per
lium, An ſcientia animæ Chriſti ſit in
nita, idque vi unionis perſonalis; tum ca
bus moralibus ſeu practicis, ex. gr.
pyratica privatorum in quoſcunque ſu
ditos hoſtium ſit licita, An Mercatu
ſervorum, An incendium navis propr
per pulverem pyrium &c.; vel de curio
aut abſurdis quibuſdam quæſitis aut c
biis, quæ revera & ſolidè determin
nec poſſunt nec debent, niſi per docta
ignorantiam, aut quæ ſimpliciter ab o
ni diſputatione rejicienda ſunt: ex. gr.
lud Scholaſticorum: An baptiſmus
legitimus qui confertur hac verboru
formula: Baptizo te in nomine patr
filii, & ſpir. ſ. & in nomine diaboli, Va
ſi

ſimpliciter rejice. Rurſum, An beati poſt finem ſeu immutationem mundi, aliquãdo mundum elementarem aut hanc terram inhabitaturi, aut ſaltem eam ſubinde inviſuri ſint. Reſp. Curiosè quæritur, & doctè ignoratur. 5. Specialia ſeu hypothetica ſunt duplicia vel minus problematica, vel magis problematica. Illa ſunt de quibus non ſine periculo aut ſcandalo diſſenſiones & diſquiſitiones pro utrâque parte in Scholis, nedum in eccleſiis Chriſtianis agitantur. Iſta ſunt, de quibus ſi quis ſimplici animo contrarium ſtatuat, præſertim in privatis collationibus, aut in exercitiis Academicis, poſſit id fieri ſine periculo & ſcandalo. 6. Priora ſunt quadruplicia. Primo, de particularibus Caſibus conſcientiæ, ex. gr. ſi quis pro uſu aleę, aut pro hodiernis choreis, comœdiis, poculis ſalutis, Trapezitis: item pro fuco, muliebribus virorum capillis, larvatis ludionibus &c. diſputet, & cum limitatione aliquâ vanitates illas licitas faciat. Secundo, de explicatione & applicatione textuum ſcripturę, qui theſis alicujus capitalis hypotheſin, & palmariam rationem, faciunt: ex. gr. Iohann. 17.5: pro ὁμουσίῳ filii: 1 Reg. 8. 27. pro

abſolu-

abſolutâ immenſitate eſſentiæ divin
Epheſ. 1. 19. Iohann. 6. pro efficacit
gratiæ. Tertio, de argumento aliq
claſſico, quo orthodoxi communiter pr
bant theſes capitales: ex. gr. Qui cre
aut qui adoratur eſt verus & unicus De
pro deitate filii & ſpiritus ſ. Quarto
controverſiâ aliquâ hiſtorico-Theolog
câ, ſive illa antiquitates ſive novitates e
cleſiaſticas concernat in controverſiis c
pitalibus: ex. gr. An Patres ante Con
lium Nicenum (quorum quidem ſcrip
nunc exſtant) docuerint doctrinam T
nitatis, ut quidem poſt Concil. Nic
num ea Catholicè defenſa fuit; An I
ſtinus Martyr negantes deitatem Chri
ſub Chriſtianiſmo & catholiciſmo co
prehenderit; An vocem ὁμȣσίȣ rectè i
ſtituerint & urſerint Niceni; An Ath
naſius rectè inchoârit ſymbolum ſuum
Si quis vult ſalvus fieri &c.; An Aug
ſtinus non exceſſerit modum, & ex co
tentione cauſam illam nimis urſerit co
tra Pelagianos. Sic ex novitatibus eccl
ſiaſticis, hæc agitari ſolent: An Calv
nus aliique Doctores in Galliâ, Belg
&c. non reformârint nimium, ita ut m
dicina modum exceſſerit; An Geneve

ſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſes Servetum juſto ſupplicio affecerint; An Lutherus cōtra Eraſmum rectè cauſam illam egerit de gratiâ Dei & libero arbitrio; An Zwinglius docuerit, Gentiles ſervatos fuiſſe abſque fide ſeu religione Chriſtianâ. 7. Poſteriora, magis ſcil. problematica, immo propriè & ſtrictè dicta Problematica, ſunt, quæ ab ipſis Orthodoxis non uno modo determinantur; ſed quæ alii affirmant, alii negant, alii de iis dubitant & ἐπέχουσι, alii eadem in utramque partem defendunt aut conciliant, alii ignorantiam ſuam profitentur, alii auditis utriuſque partis rationibus in medio relinquunt. Talia problematica quamplurima occurrunt in ſcriptis antiquorum & recentiorum: ſuntque illa ſex generum. Primum eſt, de hypotheſibus theſis alicujus ſecundariæ: ex. gr. Theſis ſecundaria eſt, de Ordinibus angelorum ſeu hierarchiâ cœleſti; ejus hypotheſes ſunt, de peculiari cujuſque hominis angelo cuſtode, item de tutelaribus angelis populorum, civitatum &c. Ejuſdem commatis: An fideles ſe mutuo cognituri in vitâ æternâ; An impii viventes noviſſimo die ſint morituri. Similia problemata non pauca occurrunt in moralibus,

practi-

practicis aſceticis, imprimis in Po[testate]
Eccleſiaſticâ circa adiaphora, ritus [a]-
genda, regimen ſpeciale: (Exempla ca[sum]
plurima habent ſtudioſi in prælect. [no]-
ſtris) quæ poſtrema cæteris paribus,
ſervatâ proportione minoris neceſſita[tis]
eſſe putamus, quam hypothetica dogm[a]-
tica, aut moralia, aut aſcetica. Secund[um]
genus problematicorum eſt, de quæ[ſtionibus]
hiſtorico-Theologicis. Quæ rurſum [du]-
plicia; aut de ſtatu inficiali, ex. gr. an [Iu]-
lianus apoſtata, cætera vir & princeps f[ue]-
rit tam illaudatus, ac quidem à patri[bus]
nonnullis deſcribitur; An Conſtanti[nus]
M. tam pius fuerit; An Silveſter II.
fuerit Magus; An Auguſtinus conde[m]-
nationi adjudicârit infantes ſine baptiſm[o]
decedentes; An Origenes tam abſur[das]
opiniones foverit, ac quidem vulgo [ei]
impinguntur: aut de ſtatu finitudinis [in]
dogmaticis quidem, ex. gr. An Orig[e]-
nes, ſiquidem ita ſenſerit, inter heter[o]-
doxos ſeu hæreticos ſit deputandus, Ite[m]
Tertullianus poſtquam Montani erro[res]
fuit amplexus &c.; In practicis verò tu[m]
præteritis ex. gr. An Ambroſius re[cte]
excommunicaverit Theodoſium; huc [re]-
fer omnia quæſita hiſtorica de conſili[is]
dic[...]

dictis,factis Concilior., Doctorum tum
antiquor. tum recentiorum, item hete-
rodoxor. & hæretic.,etiam extraneorum
Gentilium, Iudæor. &c.); tum futuris
quæ propriè vocamus conſilia eccleſiaſti-
ca, ſeu conſilia Theologica circa particu-
lares ritus, agenda, & regimen eccleſia-
ſticum. Tertium genus eſt, de explica-
tione textuum ſcripturæ qui ad probatio-
nem capitalis theſeos theologicæ ſed non
primariam aut palmariam adduci ſolent;
aut qui ad probationes & hypotheſes
theſis Theologicæ ſecundariæ faciunt;
aut circa quos critico-philologici, philo-
ſophici, hiſtorici, geographici ſacri quid
diſquiritur, ex. gr. de fluminibus Paradi-
ſi, de numeratione hebdomadum Danie-
lis,de perfoſſo latere Chriſti,de ſabbatho
δευτεροπρώτῳ &c. Quartum genus eſt,
de argumentis,exceptionibus,& ſolutio-
nibus quorumvis Doctorum per ſingu-
las materias & quæſtiones Theologicas;
quibus quæritur an ſolidè veritatem de-
fenderint. Vide infra deſcriptionem col-
legii locor. commun., ut & Elenctici,
quod voco eclogarium & criticũ. Quin-
tum genus eſt Philoſophico-theologico-
rum; quorum uſus eſt in diſputationibus
Theo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Theologicis, qualia quamplurima ex-
bet ſyllabus noſter Collegii Theologi-
philoſophici. Hic excipimus illa phi-
ſophica, ad quæ ultimò capitales qu-
dam controverſias reducunt nonnul-
quæ malè determinata ilico ruinam
incertitudinem veritatis ſecum trahu-
ex. gr. An cōtradictoria ſimul poſſent e-
vera; An Deus poſſit facere contradic-
ria; an corpus poſſit eſſe ſine quantita-
An corpus humanum ſit pars eſſentia-
hominis; an perſona multiplicetur-
multiplicationem eſſentiæ, an in unâ
ſentiâ poſſint eſſe perſonæ realiter, ſe-
parte rei diſtinctæ &c. & ſimilia quæ
cautis obtrudit Logica, Phyſica, & M-
taphyſica Sociniana. Hæc omnia, ut
philoſophicorum nomine pallientur,
controverſias neceſſarias, ſaltem ſecun-
claſſis referenda ſunt. Sextum genus e-
philologico-theologicorum; ex.gr. A-
tropus ſit in alterutâ parte enuntiation-
an verò in copulâ, an in totâ enuntiati-
ne; an vox Iehova, pronuntiari poſſit;
hæc aut illa phraſis N. T. ſit Atticiſmu-
aut Hebraiſmus, aut helleniſmus, aut Ta-
gumiſmus, aut Rabbiniſmus; qualia qu-
plurima apud recentiores philologos,
no-

ctis ad N. T. diſquirenda occurrunt. Atque hactenus de problematis ſeu quęſtionibus, ſecundum veritatis pondus, ac neceſſitatem digerendis. Sequitur agamus de diſtributione problematum ſecundum modum determinationis. Et ſic Problemata alia determinãtur affirmatè; alia negativè; alia cum diſtinctione; alia per doctam ignorantiam; alia per Diſquiſitionem permittimus. III. Addimus hic, poſſe diſputationum electicarum ſpecialium collegia ſeu curricula publicè, privatimque inſtitui; ex.gr. de controverſiis omnibus Iudaicis, Socinianis & Remonſtranticis, Pontificiis &c. Immo & de hiſtoriâ eccleſiaſticâ univerſali; aut ſpeciatim de hiſtoriâ antiquâ, intermediâ, novellâ. Forma autem earum duplex ſit; aut libera, aut adſtricta ad certum autorem, quem præ aliis cenſurâ notandum aut refutandum putamus ex. gr. ad Bellarmini controverſias; Becani manuale; catechesin Socinianam; Remonſtrantium confeſſionem, aut apologiam, aut catecheſin; &c. De his vide infra in collegiis elencticis.

CAP.

CAP. X.

De Orationibus & Concionibus A-demicis tum publicè tum privatim habendis.

UT Orationes Theologicæ aut à ſ diosis , aut à Profeſſoribus ſubin habeantur , ubivis fere obtinet : ut co ciones latinæ ad Academicos , alicubi; quidem non ſine fructu. I. De Oratio bus Theologicis hæc moneo. I. eas h beri poſſe quâvis occaſione imprimis feriis majoribus , aut minoribus : ne e ercitia ordinaria lectionum,& diſputati num nimis crebro interrumpantur. 2. ſtudioſis quibuſque, qui ſe offerunt, pra ſertim ab illis , qui in privatis collegiis ratoriis ſe exercent. 3. Materia ſit poti ſimum quadruplex. Primi generis cont neat themata ſimplicia tum dogmatica tum practica. Illa ſunt, providentia De Verbum Dei, miracula & prodigia , Ec cleſia &c. Iſta ſunt , Turpitudo peccat miſeria tentationum, conſolatio in cruce efficacia precum, martyrium &c. adde vi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

tes, & vitia iram, ebrietatem, invidiam c. imprimis, quæ patrum homiliis per-ctantur. Secundi generis contineat emata conjuncta, univerſalia; ex. gr. n ſit prædeſtinatio; an juſtificemur o-ribus; an in homine ſit liberum arbi-um æque ad bonum ac ad malum; an tres ſint norma interpretationis ſcriptu-rum &c. An uſura ſit licita; item an orcæ, comœdiæ &c. Tertii generis ntineat themata conſultatoria ſeu con-ia theologica, ex politiâ eccleſiaſticâ: orū ſegetem ſuppeditant prælectiones ſtræ de Politiâ eccleſiaſt.; & ſyllabus llegio Proponentium à nobis exhibi-s. Quarti generis ſunt themata hypo-etica, ſeu ſingularia, hoc eſt; hiſtoriæ tū cræ V. & N.T., tum eccleſiaſticæ. Il-ſunt partim fundamentales (ut creatio minis, lapſus, Nativitas Chriſti, paſſio c.; partim excellentiores ſeu illuſtrio-s quædam (ut diluvium, everſio Sodo-æ, Abrahami ſacrificium, patientia Io-, Unctio Salomonis, peregrinatio Pau-&c.) Iſtæ ſunt ex antiquitate eccleſia-câ, Chryſoſtomi exilium, labores & nſtantia Athanaſii, martyrium Cypria-, &c. ex novitate, Impietas Alexandri

III.

III. & VI. & Gregorii VII. aliorumq;
Pontificum; reformatio Lutheri,
Zwinglii &c. Fortitudo & Conſtan
Magdeburgenſium ſub Carolo V. H
aliaque ſexcenta ſuggeret ſynopſis hiſ-
riæ ſacræ & eccleſiaſticæ. 4. Autor
qui ad conſcriptionem iſtarum orationu
potiſſimum cõferant ſunt Chryſoſtom
Cyprianus, Baſilius, Nazianzenus, &
qui homiliarii ipſis ſimiles. Inſuper C-
vini inſtitutiones, & Tileni Theſes Th-
ologicæ; præſertim in orationibus pri
& ſecundi generis. Epiſtolæ item The-
logorum, in orationibus tertii gener
Denique hiſtorici, & vitarum ſcriptor
in orationibus quarti generis. II. I
concionibus latinis, aut ſubinde aut ſi-
gulis diebus dominicis coram Acaden
cis ſive in templo Academico ſive qu-
vis alio in loco ad id idoneo habendis: t
lummodo votum meum hic aperio. I
apparatu & methodo earum nihil hic p
culiariter dicendum: cum pertineat h
ad delineationem collegii practici, de q
infra. Quod ſi peculiari mandato & ſ
pendio concionator perpetuus & pecu
aris huic muneri non alligetur: poſſe
ſaltem conciones aliquot ſubinde hab
tu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

tum à Profeſſoribus Theologis aut quibuſcunque aliis ad id idoneis, tum à doctioribus quibuſdam miniſterii candidatis.

CAP. XI.

De publicis prælectionibus.

LEctiones publicæ ſunt vel neceſſariæ; vel utiles, & proximæ neceſſariis; vel ex abundanti. Primi generis ſunt vel didactico-elencticæ, ſeu locorum communium, vel textuales.

I. Duplici ratione tradi poſſunt loci communes fusè, aut ſynopticè. Illo modo fit, cum 1. Theologia poſitiva, quam vocant, per omnes titulos & ſubtitulos operosè proponitur explicatione nominis, definitionis, cauſarum &c.; & ſingula ſcripturæ teſtimoniis probantur. 2. Theologia elenctica ſubjicitur hoc eſt, controverſiæ principales, & minus principales ad ſingulos locos communes enucleantur, per argumentorum adductionem, omnium exceptionum refutationem, objectionum ſolutionem. 3. Uſus practici explicantnr. 4. Hiſtoria antiqua

& nova doctrinæ & controverſiarum
jicitur; ſi non in omnibus ſaltem in q
buſdam, ubi id neceſſitas requirit. Et
lis fere ratio ſervatur à Polano in ſynt
mate. Sed hanc uti libris optimè pu
mus convenire, etiamſi longè operoſ
eſſet: Sic in Academicis prælectionib
incommodè & importunè adhiberi c
ſemus. Quando quis locos commun
abſolvet? quis ſtudioſus tam diu curſ
theologicum protrahit? quis catecheſ
fundamentis, & doctrinâ logicâ in ſch
lis imbutus perpetuo audire ſuſtinebit
integram horam inculcari ex. gr. fid
aut baptiſmi &c. etymologiam, varias
ceptiones, ſynonyma, genus, ſubjectu
objectum, cauſas, effecta &c.? Ne
eam de ſtudioſo Theologiæ, qui j
biennio aut triennio in linguis & phi
ſophiâ deſudavit; quique adeo in Po
no, aut ſi compendio ſtudeat, in ſyno
DD. Profeſſorum Leidenſium, aut C
legiis theſium in eâdem Academiâ ol
editarum, aut doctiſſ. & accuratiſſin
theſibus Cl. præceptoris noſtri D. G
mari, aut aliis ſimilibus poſitivæ The
logiæ ſcriptoribus, omnia illa min
temporis jacturâ legere poterit, aut ſi
i

ipſi ad exercitium Logico-Theologicū in ſcedis delineare. Idem dico de operoſa explicatione ſingulorum argumentorum pro & contra. Poſterior ergo ratio, ſynoptica ſcil. quin Academiis, & ſtudioſorum ac multorum eruditorum votis convenientior ſit nemo dubitabit, qui harum rerum expertus, judicia eorum, quorum intereſt, exquiſiverit. Theologia didactica ſeu poſitiva tyronibus in curſu philoſophico, aut ad ingreſſum primi intervalli Theologici in privatis collegiis (de quibus infra) commodiſſimè inculcari poteſt: & ita hactenus à nobis hic præſtitum; ad ſynopſim Leidenſem, aut Wollebium, aut Ameſium. Poſteriorem ergo earum, rationem, quam cum fructu & applauſu auditorum, ex perpetuo ipſorum voto, hic ſervare ſtuduimus, ſic delineamus. 1. Proponitur tota Theologia per omnes titulos & ſubtitulos; quæ duabus partibus conſtat, Unâ dogmatica, alterâ Practicâ. Illa continet ſub ſe omnes articulos fidei cum principiis, præſuppoſitis, & conſectariis. Iſta continet *primo*, moralia de bonis operibus in genere, & in ſpecie ad ſingula pręcepta decalogi. *Secundo*, Aſcetica, de exercitiis

pietatis. *Tertio* politiam eccleſiaſticam. II. Illa nunc in gratiam auditorum, ponitur binis lectionibus hebdomatim; iſta itidem binis: atque utraque ſquiennii ſpatio pręter propter abſolvitur, Quod ſi propter aliquas neceſſarias digreſſiones paululum poſt hac ſemel protrahi contingerit, ſaltem intra biennium abſolvendam ſpondemus, & curſu proximè ſequenti tanto magis contrahendam. III. Cum aliquo in curſu circa tractatum hunc, aut illum propter inſtantem occaſionem aut neceſſitatem ſive à ſtudioſis ſive ab adverſariis, ſive aliunde oblatam prolixiores fuimus; ſequenti curſu eundem brevius & facilius tranſmittimus: ne ſemper eadem aut omnia coram iiſdem eodem modo dicta faſtidium pariant. Idem plerunque facimus circa titulos illos, de quibus ſolidè, perſpicue, & ſyncoptice recentes tractatus editi, aut ſaltem tales exſtant, qui ſtudioſis familiares ſunt, aut ab iis haberi poſſunt; ad illos digitum intendimus: ſed ſi tractatus aut prolixiores ſint, aut difficiliores, aut ita haberi nequeunt; medullam ex iis breviter nostra & ſolita methodo exhibemus. IV. In ſingulis locis communibus ea potiſ-

numhabito delectu proponimus & ſe-
tamur, quæ partim ſunt, ſaltem ſtudioſis
oſtris videntur, difficillima: partim maxi-
ne neceſſaria, tum ad elĕchos adverſario-
um, tum ad praxin concionandi, & re-
iminis eccleſiaſtici; tum ad directionem
onſcientiæ, pietatis & converſationis
udioſorum, in hoc aut illo loco, eccleſiâ,
Gente &c. ubi vivunt, vixerunt, aut vi-
turi ſunt: hodie maximè exagitata &
ontradictionibus obnoxia: partim ra-
ora quæ autores ſtudioſis triti plane
rætereunt; aut leviter attingunt; aut
uorum plenior, ſolidior, & evidentior
xplicatio in iis non ita comparet; aut
ltem ſtudioſi conqueruntur, ſe nondum
iſtinctos conceptus, aut ſtabile aliquod
dicium de iis potuiſſe formare. v. Con-
exionem & methodum locorum indica-
nus revocando eos ad aliquos tractatus
. gr. de Chriſto Redemptore, de appli-
atione ſalutis, De Eccleſiâ, de Signis,
e quatuor noviſſimis, Bonis operibus
c. vi. In locis ſeu titulis particularibus
xplicatio noſtra habet iſta tria: præam-
ula, Quæſtiones, Praxin. Præambula
ndicant, ſedem hujus loci aut ſaltem ca-
italium ejus quæſtionum in ſacris lite-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ris. 2. Pondus & neceſſitatem hujus d
ctrinæ, aut controverſiæ. 3. Materias
quæſtiones in philoſophiâ & artibus, qu
ad defenſionem, aut intelligentiam,
faciliorem explicationem hujus loci
ſum ſuum habent: additis, plerumqu
ubi res ita poſtulat, nominibus & lo
præſtantiorum autorum, ſi qui præ a
utiliter hic conſuli poſſint, aut debea
4. hiſtoriam hujus dogmatis tum an
quam tum novam; quam compendi
ſius aut prolixius perſtringo, prout te
pus, aut auditorum utilitas hoc tuler
quod tamen in omnibus & ſingulis lo
& controverſiis non ſemper ſervamu
5. Autores antiquos, recentes orthod
xos, heterodoxos qui hanc materi
pertractârint; inter quos nominati
commendantur inſigniores, quorum
ſtionem maximè profuturam judicam
Duo poſteriora indicia aliquando pro
natâ inter appendices, ad tractatione
ſcil. hiſtoricam locorum rejiciũtur. Qu
ſtiones ſic pertractantur; ut 1. delect
habeatur, & ſecernantur generales ſ
theticæ, à particularibus ſeu hypothe
cis: Inter illas rurſum principales à n
nus principalibus; inter iſtas minus pr

blem

lematicis. Theticæ principales omnes
bſolutè ; & minus principales fere om-
es aut plerumque enodantur: Hypothe-
icæ pleræque leviori brachio perſtrin-
untur : aliquot ex iis ſelectæ ubi præ-
ens occaſio, aut autorum diſſidentium
utoritas, aut rei ipſius implicata confu-
io ita poſtulaverit, pluribus & ex profeſ-
o determinantur: quod imprimis obti-
et in problematis & caſibus nonnullis
Theologiæ moralis, & Politiæ eccleſia-
ticæ. Specimina aliquot hujus metho-
li noſtræ dedimus in Diſp. de Perfoſſo
atere Chriſti, de adoratione Chriſti, de
Homicidio & læſione ſui ipſius, de Feſtis,
de Vocatione Gentium, de Iure canoni-
co &c. 2. Status controverſiæ in quæ-
ſtionibus generalibus & principalibus
ſemper, in reliquis aliquando dexterri-
mè & accuratiſſimè conſtituatur, idque à
parte noſtrâ & adverſariorum : in quo
quamplurimum ſitum eſt. Hic unâ ope-
râ adverſariorum partim incruſtationes,
prævaricationes,& occulta dedecoris pro
parte ſuâ ; partim calumniæ & detorſio-
nes contra nos ; partim logomachię per-
ſpicuè detegantur & refutentur : quod a-
liquando fit explicatâ terminorum præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

cognitione: Alioquin ut plurimum p
ſupponuntur; neque enim idiotis le
mus. Hoc probe peracto, demonſtrat
nes ſubinde in nōnullis principalibus(e
in controverſiâ de deitate filii, & ſpiri
ſ., de autoritate ſcripturæ &c.) præte
& familiares autores, qui bene & ſole
hoc egerunt, duntaxat indicari poteru
in aliis claſſes præterea argumentoru
accurate diſponi,& breviter delineari ;
aliis, ubi opus, deduci, & propius app
cari. Hic imprimis notanda argumen
quæ ſolide non tantum,ſed etiam evide
ter convincunt, atque adeo primò erra
tibus & adverſariis ingerenda. Adha
obeliſco notanda, & ſubmovenda, ſi qu
minus ſolide ab aliis (præſertim ab aut
ribus, quibus ſtudioſi familiariter utu
tur) adferri ſolent. Denique claſſes a
gumentorum non tam Logico ordi
diſponantur ſecundum artem (ut ſc
præcedant ex ſubjecti antecedentibu
conſequentibus, repugnantibus deſur
pta; deinde ſequantur ex prædicati ant
cedentibus, conſequentibus &c.) qua
ordine facilioris convictionis & melior
ædificationis ſecundum prudentiam: Fa
teor quidem priorem ordinem, ſi perpe
tu

quo obſervetur, orthodoxi diſcentis & docentis memoriæ conducere: ſed ignorantibus, incredulis, & errantibus hic cõſulendum; & ſtudioſi noſtri tali methodo aſſuefaciendi, ut pro concione & in privatis colloquiis, inſtitutionibus, & diſceptationibus ſecundum eam ſua expromant. Erit ergo ſemper, prima claſſis earum demonſtrationum, quarum minor ex apertis ſcripturę teſtimoniis deſumitur. Secunda ex ratione aut rationibus ſcripturariis evidentioribus & maxime urgentibus. Tertia & forte quarta aut etiam plures (ſed vix hoc puto fore) ex rationibus & conſequentiis ſcripturariis directe ſeu oſtenſive idem probantibus, quamvis non tam evidenter. Quarta aut Quinta claſſis ex deductionibus ad abſurdum. Appendix erit gemina; quarum prior continebit argumenta ad hominem: poſterior conſenſum tum Antiquitatis eccleſiaſticæ, ex Conciliis, patribus, martyrologiis, hiſtoriis, &c.; tum novitatis, ex recentibus confeſſionibus, catecheſibus, liturgiis, apologiis, colloquiis publicis, aliiſque ſcriptis, dictis, factis orthodoxorum non tantum ſed & heterodoxorum aut illis affinium; tum omnium ho-

minum (ubi agmen ducunt ſapientes ... gumlatores, Iuriſconſulti, Politici, Ph... loſophi) etiam extraneorum, e. gr. Ge... tilium, Iudæorum, Mahumediſtaru... Moneo autem conſenſus iſtius univer... lis, aut particularis evidentiam non e... ubi vis adhibendam, niſi ubi controv... ſiæ celebritas, aut oppoſiti erroris & pe... cati indignitas & turpitudo, aut adver... riorum abſurda pervicacia & impuden... id requirit. 4. Exceptiones adverſus cl... ſes, aut peculiaria argumenta noſtra, ra... referendæ ſunt, nedum operoſe refuta... dæ. Ubi quis nôrit, eſſe quaſdam in qu... bus ſtudioſi ex lectione autorum ſibi n... ſatisfaciant; eas fideliter ex autoribus ſi... (facto librorum, & capitum indicio; ſi ... pus) proponat, exponat, & confirme... quantum fieri poterit; deinde brevit... perſpicue, & nervoſe refutet tum direct... tum indirecte, aut deducendo ad abſu... dum, aut retorquendo κατὰ ζίαιον: qu... refer reſponſionem ad hominem, qu... quidem in ſe non eſt ſolida, ſed eâ co... ſtringitur nihilominus adverſarius, qu... principiis & hypotheſibus ipſius ſubnix... In quo egregium artificem ſe oſtend... Anton. Zadeel. Nullibi autem mag...

exc...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

exceptionum & torſionum pertinacia & protervia retundenda, quam in controverſiis Socinianis. Illos ſed haut ęquis paſſibus ſequuntur Pontificii; qui tamen minus operoſe & moleſte profligâtur; quod principiis & axiomatis tam theologicis quam philoſophicis; adhæc conſenſu antiquitatis; immo & mediæ ætatis, etiam Theologiæ ſcholaſticę & Iuris Canonici, aliiſque ejuſmodi tanquam trabalibus clavis nimis teneantur. Anabaptiſtæ, Iudæi, & ſimiles plerumq; vix tamdiu ſtant in acie, ut duplicent, triplicent &c. Nos in prælectionibus ſubinde exempla damus refutatæ exceptionis: plura & perpetuo in diſputationibus: ut & in collegiis Anti-Pontificiis, Anti-Socinianis &c. Exercebimus aliquando in hâc arte ſtudioſos noſtros, ubi collegio peculiari examinabuntur Paludani vindiciæ Theologicæ, Renati Benedicti panoplia, Diſtinctiones illæ, quas Willetus excerpſit in Tetraſtylo, & præcipuæ diſtinctiones & exceptiones Socinianorũ. 5. Objectiones adverſariorũ, cũ replicis ad noſtras ſolutiones non eſt neceſſe referre, nedum refutare; niſi ſit argumentũ Achilleum, aut tale palmarium, quod quotidie in prima

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

acie collocent adverſarii: aut de cu
ἀλύτῳ admodum glorientur: aut in q
evidenter diſſolvendo laborent, ſi n
fluctuent, aliqui ex Orthodoxis. Suffi
cerit ergo fontes præcipuos ſolutionu
indicaſſe; uti hactenus fecimus in pr
lectionibus, & ejus methodi ſpecimen
liquod publicè dedimus in Diſput. de A
doratione Chriſti, De ſimplici Eſſent
Dei &c. Quomodo autem ad ſingul
objectiones, & replicas, diſtinctiones il
aptandę ſint, ſatis docentur ſtudioſi in p
blicis & privatis diſputationibus, quæ ſ
tis frequenter habentur; nec erit id diffic
le iis, qui mediocrem ingenii perſpicac
à Deo ſibi conceſſam ſtudiis logicis,
philoſophicis excoluere, quique priva
& attentâ meditatione didicerunt form
re proprios conceptus. Ignavi, aut pu
Memoriſtæ, ſeu Theologi hiſtorici (i
loquar) aut Theologi in ſcedis & libr
ſuis nunquam hic rem facient, etiam
millies ad ſingula objecta ſolutiones ipſ
præformentur. Si quis enim ſophiſta, ar
gumentorum terminos, formam, ord
nem modo immutaverit, jam æque ipſ
aqua hærebit, ac ſi nunquã ſolutiones au
diviſſent. Praxis, dupliciter tractatur

Primo

Primo in locis dogmaticis, ubi Uſus potiſſimum conſolationum, & adhortationum indicari ſolent; & prolixius nonnulli deduci, ſi adverſariorum diſſenſio, aut alioquin graviſſimi in hâc parte defectus neceſſitas id poſtulaverit. Nos guſtum aliquem, uti arbitror, dedimus in Diſp. de Simplici Eſſentiâ Dei, deque ejus ſcientiâ,& de Trinitate; ut & Diſp. de Iudaiſmo,de Oſtentis & prodigiis &c. Secundo, in Theologiæ parte practicâ: ubi ſubinde, expreſsè tum conſolationes, applicatè ad varia objecta ſeu occaſiones, tum rationibus ſeu motivis: tum adhortationes cum motivis, mediis, ſignis tradere ſolemus: ſubinde implicitè tantum indicare: & ad Ameſii Caſus, alioſque practicos ablegare. Specimen locorum practicorum uſus deſignandi, exhibent Diſp. de Lachrymis, de Deſertionibus &c. Quæ autem methodus ſit deducendi & applicandi uſus alicujus practici ad conſolationem,adhortationem &c.docetur in Methodo concionandi.

II. Prælectiones textuales ſeu ſcripturariæ haberi ſolent pariter ad V. & ad N.T.; eorumque aut 1. integros libros. 2. ſelecta quædam capita. 3. ſelecta tmemata

mata, ſeu pericopas, quæ aut ſedes ſu[nt] locorum dogmaticorum, aut inſignem [a]liquam hiſtoriam, aut materiam practi[]cam continent. 4. Loca ſeu comm[]ſelecta: ſive ex toto N. aut V. T. ſive [] integro libro à capite ad calcem loca [] ſeligantur, ex quibus hodie in capitalib[us] controverſiis potiſſimum diſputant p[ar]tim Orthodoxi, partim Heterodoxi. P[] ro de methodo didiſcalicâ ſcripturæ ſe[n]ſum ex originalibus explicandi, & app[li]candi hic nihil monendum; cum hoc [] notum ex editis commẽtatoribus, (in[ter] quos Willetus in Hexaplis, conjunct[] cum philologo & textuali magis ſchol[a]ſte ex. gr. Mercero, aut Beza, aut Ai[n]wortho, perfectiſſimum mihi exemp[lum] præbuiſſe videtur); ſic etiam ab aliis [] alibi plus ſatis dictum ſit. Unum hic ta[n]tum ſuggeram interpretationem ali[am] eſſe curſoriam, aliam plenam & oper[o]ſam. Illam comodiſſimè nonnunqu[am] adhiberi in integris libris, aut ſelectis c[a]pitibus tum dogmaticis tum hiſtoric[is] percurrendis; primo, propoſitâ gener[ali] quâdam analyſi; ſecundo dubiis & qu[æ]ſtionibus textualibus (ſi quæ occurru[nt]) circa phraſin originalem, hiſtoriam, []

re

em ipſam ſeu ſententiam textus) brevi-
er determinatis; tertio, indicatis ad ſin-
ulas analyticæ diviſionis & ſubdiviſio-
um partes aut particulas doctrinis & u-
ibus non quidem omnibus, nec commu-
ibus fere, aut alibi recurrentibus, ſed
nmediatè ex illo textu, & peculiariter
uentibus. Talis curſoriæ iuterpretatio-
is exemplar ut ſtudioſis ſubinde exhibe-
tur, videtur poſtulare plurium eccleſia-
um conſuetudo, nbi unius horulæ ſpa-
io integra aut dimidia capita, aut tmema-
a pro concione explicantur. Quod ad lo-
corum ſeu commatum ſelectorum ſylla-
bum, quorum genuina interpretatio, &
a pravis detorſionibus vindicatio impri-
mis ſtudioſis noſtris inculcanda; is ple-
nior aliquando conſtruendus. Quod ad
rationem & methodum operosè & ſoli-
dè ſingula explicandi ac vindicandi, in-
venient eam ſtudioſi in dubiis Euangeli-
cis Spanbemii, quorum tres tomi jam e-
diti. III. Præter has lectiones abſolutè &
primò neceſſarias; ſunt & aliæ ſecūdò ne-
ceſſariæ. Quas triplices facimus dogma-
ticas, textuales, hiſtoricas. Primi gene-
ris ſunt quibus ſyſtemata controverſiarum
ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

(ex.gr. & quidem imprimis Iudaicaru
Pontificiarum, Sociniarum) ex profeſ
& fuſius explicentur: ſive id fiat adſt
ctè, ad primarium aliquem autorem ele
ticum ex adverſariis, e. gr. Bellarminu
aut ejus compendium, Manuale Beca
&c.: ſive liberè, juxta methodum The
logiæ; quomodo ex. gr. Stechmann
Sociniſmum oppugnavit. Secundi ge
neris ſunt triplices. Primæ, quibus ord
ne excutiantur præcipua loca V. & I
T. à Geneſi uſque ad Apocalypſin, qu
ab adverſariis Iudæis, Pontificiis, Soc
nianis &c. opponi ſolent. Secundæ, qu
bus loca ab Orthodoxis adferri ſolita vi
dicentur contra exceptiones adverſ
riorum. Tertiæ, quibus concilient
ἐναντιοφανῆ: quorum ſyllabum exhibe
Bodius, Weſthemerus, Cumiranus, P
lyander; & nuper ex Iudæis partem al
quam cœpit moliri. R. Menaſſe ben I
rael. Tertii generis prælectiones ſun
quibus explicentur dubia & problema
circa univerſalem hiſtoriam ſacram V.
N. T.: hâc methodo, ut totius quide
hiſtoriæ præcipua dubia (quæ ab inte
pretibus, aut hiſtoricis ſacris aut extr
ne

eis & adverſariis moventur) breviter
erſtringantur, ad intelligentiam & de-
enſionem textus ſacri; ſed minutim &
ccuratè omnia ac ſingula examinentur,
uæ circa hiſtorias (quas ita voco) fun-
amentales infra capite 14. indicandas
boriri poſſent.

IV. Denique ſunt lectiones partim
d bene eſſe, partim ex abundanti; de qui-
us dicere liceat: Bonum bono additum,
icit majus bonum. Quæ quatuor gene-
um, dogmaticæ, elencticæ, textuales, hi-
oricæ. 1. Primi generis ſunt duplices:
riores quibus peculiariter explicatur to-
a Theologia naturalis, quomodo e. gr.
d præſtitit Alſtedius volumine peculia-
in 4. Poſteriores quibus fuſe explica-
ur tota Pneumatica tam naturalis quam
upernaturalis; quomodo id præſtare co-
atus Caſmannus in Angelographiâ; aut
quis alius plenius id præſtiterit; Zan-
hius ſcil. de operibus Creationis, Stuc-
ius de Angelis; Scholaſtici ad Tho-
næ 1. quæſt. 50-65. 2. Secundi generis
unt elencticæ, quæ quadruplices. Pri-
næ, quæ explicant controverſias philo-
ophico-theologicas juxta ordinem lo-
orum communium, ſeu Philoſophiam
Theolo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Theologiæ ancillantem. Secundæ, p[...]
currunt & examinant Theologiam ſch[...]
laſticam: quod quâ ratione compendi[...]
in curriculo Academico fieri poſſi[...]
oſtēdimus in Diſputatione de Theolog[...]
Scholaſticâ, & capite 13. tribus v[...]
bis indicabimus. Tertiæ cribrant Ius C[...]
nonicum; de quarum ratione in Diſp.[...]
Iure Canonico. Quartæ, proponu[...]
compendio medullam Theologiæ [...]
trum; eamque vindicant ab adverſar[...]
rum exceptionibus. Quod triplici m[...]
thodo fieri poteſt: vel ut ſeorſim ſing[...]
lorum patrum idea theologica excerp[...]
quibuſdam proponatur, uti fecit Scul[...]
tus in Medullâ patrum; vel ut collecti[...]
ex omniū conſenſu cōmunis ſententia [...]
quemq; locū communem aut controv[...]
ſiam ordine indicetur; quomodo ex. [...]
id præſtitere Perkinſus in problem[...]
Catholico; Polanus in ſymphoniâ C[...]
tholicâ; Caſparus Laurentius in conſe[...]
ſu Catholico, qui editus eſt cum Harm[...]
niâ Confeſſionum; imprimis & fr[...]
Chemnitius in examine Concilii T[...]
dentini: vel ut ad Auguſtini enchi[...]
dion à capite ad calcem explicatum co[...]
ferātur ejuſdem Auguſtini, aliorūq; pa[...]
ſent[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſententiæ: uti in eo præivit Danæus. 3. Tertii generis textuales, ſunt triplices. Primæ, quę explicant loca ſcripturæ ſelecta aut difficilia, quibus continentur ea quæ attingunt aut cõtinent ſpeculationes & controverſias philoſophicas, quò refer medicas, politicas & Iuridicas: Secundæ explicãt loca, quę ſpectant topographiã, hiſtoriam, & antiquitates. Tertiæ, explicant ex originalibus præcipuos aut difficiles quoſque contextus; de quorum variâ lectione, & ſtili ſeu phraſeologiæ criſi, adhæc lexicâ, grammaticâ, & rhetoricâ locum interpretatione & analyſi variantibus ſententiis diſquiritur. Triplices locorum iſtorum indices, quos affectos habeo, ſtudioſis noſtris in collegiis privatis ſuo tempore communicabo. 4. Quarti generis ſunt duplices: quarum alteræ chronologiam ſacram ſyſtematicè & ὡς ἐν τύπῳ delineant, ac controverſa problemata ſuis quęque intervalllis & articulis ſubjiciunt: alteræ ideam hiſtoriæ Eccleſiaſticæ antiquæ, intermediæ, novæ, hodiernæ deſcribunt, ac præcipuas controverſias hiſtoricas (quæ quidem in hodiernis controverſis Theologicis imprimis uſum habent) compendioſè determi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

terminant, indicatis autoribus, qui i
probationes quid conferunt, aut pro
terutrâ parte diſceptant. 5. Quinti ge
ris ſunt prælectiones linguarum Orien
lium; quæ ſimplicem & grammatica
biblici hebraiſmi interpretationem e
cedunt. Atque hæc de publicis præ
ctionibus: quarum ratio ex delineatio
collegiorum infra magis pateſcet.

CAP. XII.

De privatis collegiis in genere; & ſpecie de collegiis ſyſtematicis, ſ locorum communium.

VSum privatorum collegiorum,
quibus ſtudioſi à Profeſſore Theol
go, aut quocunque ad id idoneo exerc
antur, non eſt quod verbis hic depræc
cem: cũ res ipſa clamet, nõ poſſe iis care
ſaltem mediocria ingenia. De modo
methodo ea habendi hoc ſolummod
præmoneo; ordinario & utiliſſimè qu
tuor iſtis abſolvi examine, pronuntiatio
ſeu redditione, diſputationibus, exerciti
rum exhibitione & criſi. Aliquando t

me

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

men addi poſſe prælectionem, ſeu repetitionem prælectionis in Academiâ habitæ: quamvis fatear in Theologicis hanc minus utiliter adhiberi, quam examen & diſputationem; itaque raro iis tempus terendum; præſertim cum publicæ prælectiones & conciones plus ſatis theologiam proponant: Sunt a. collegia partim primaria, partim ſecundaria; 1. ſyſtematica, ſeu locorum communium. 2. Elenctica, ſeu problematica. 3. Scripturaria, ſeu textualia. 4. Hiſtorico-Theologica, ad quæ chronologica 5. Logico-Theologica. 6. Oratorio-Theologica. 7. Philoſophico-Theologica 8. Philologico-Theologica. 9. Practica. Quod ad collegia locorum communium ea poſſunt eſſe varia, incipientium ſcil., proficientium, & adultorum. 1. Incipientium peragentur examine & diſputatione. 1. Examen ſynopticum ſeu compendiariũ de Theologiâ poſitivâ & de medulla cõtroverſiarum generalium ac principalium inſtituetur. Erotemata examinis erunt duum generum: Priora quærent quid nominis; quid rei; quod objectum, ſubjectum; quæ cauſæ; quę adjuncta, propria, effectus; Quę cognata; quæ oppo-

ſita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſita ubi ſingulæ reſponſiones ſing
ſcripturæ dictis cõfirmentur. Poſteri
proponent controverſias capitales,
Eccleſiæ orthodoxæ cum adverſariis i
tercedunt; & determinationem ſuper
poſtulabunt, per ſimplicem ſcil. affirm
tionem, aut limitationem ſeu diſtinct
nem; inſuper confirmationem reſpon
nis per argumenta ex ſcripturâ, ſeu te
monium unum atque alterum ſcrip
ræ; Denique ſolutionem objection
aut exceptionum, ſi quæ omnibus pa
notæ ſunt, aut vulgò jactatæ. Porro e
men hoc poteſt eſſe vel liberum ſec
dum titulos aut ſubtitulos præcipuor
locorũ, qui in anteceſſum collegis dict
poſſent: vel adſtrictũ ad certũ autorem
gr. ad ſynopſim Theologorũ Leidenſ
aut ad Wollebii cõpẽdium; aut ad Mac
vii collegium Diſputationum; aut ad
meſii medullam, aut ad Catecheſin V
ſini. Omnes hos autores puto ſatis be
convenire ſtudiis Theologorum:
poſtremum maximè ſtudiis eorum,
ex profeſſo Theologiæ operam non
bunt; quales ex ſtudioſis Iuris, Mede
næ, Politices & hiſtoriarum, philolog
&c. quos veritatis & pietatis cura tang

Du

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Dum enim permanent in tractatione catechesis, quam in ſcholis didicere, & ſecundum quam publicæ in eccleſiâ lectiones ſeu conciones catecheticæ, aliæque omnes catechizationes haberi ſolent; fit, ut minus methodis, compendiis, technologicis variis diſtrahantur. Præterquam quod theologiæ moralis & practicæ pleniorem hic habent guſtum in explicatione decalogi, & orationis dominicę: atque ita uno collegio hebdomadatim bis, aut ſaltem ſemel (ſi rationes ipſorum aliter non ferant) habendo, theologiam dogmaticam & practicam unico ſemeſtri percurrere queāt. 2. Diſputationes ſingulis examinibus ſubjicientur: in quibus ad ſyllogiſmos & reſponſiones in formâ, ut & exactas objectionum repetitiones accuratè attendatur. II. Proficientium collegia plenius Theologiam tractabunt, addendo dogmaticis moralia in genere, & in ſpecie per totum decalogum: adhæc præcipuas partes Aſceticę. Conſtabunt autem iſtis quatuor; examine, ſcriptione ſeu compoſitione, pronunciatione, diſputatione. 1. Examen abſolvetur per quatuor generum erotemata, præambula ſcil. thetica, elenctica, practica.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ꝼtica. Primi generis quærent de præa-bulis ſeu præcognitis, quæ ſunt poti-mum hæc quatuor: quæ ſit neceſſitas, dif-ficultas, celebritas &c. hujus materiæ loci communis: pertineatne ad ſolam Theologiam ſupernaturalem, an vero ambitum & terminos naturalis non exce-dat: Quod ſi prius; ubi potiſſimum ſedes ejus in ſcripturâ: quæ materiæ, con-troverſiæ, diſtinctiones philoſophicæ ad hujus loci communis explicationem & dubiorum enodationem, uſum aliquem præſtent, aut aliquam affinitatem cum eo habeant. Secundi generis, exhaurient theologiam poſitivam: non quidem mi-nutim ſingula percurrendo, ſed præcipua tantum & difficiliora; additis ubique il-luſtribus ſcripturæ teſtimoniis. Tertii generis, petent enumerationem contro-verſiarum capitalium circa hunc locum, & præcipuorum aut rariorum problema-tum; genuinam explicationem ſtatus cu-juſque controverſiæ ab utrâque parte, noſtrâ & adverſariorum; atque una indi-cium ac remotionem calumniarum, & logomachiarum, quæ tanquam contro-verſiæ incautioribus obtruduntur; indi-cium claſſis argumentorum ad quamcun-
co-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ontroverſiam principalem ; indicium & revem explicationem fontium ſolutionis, ſeu diſtinctionum ; quibus objectiones tollantur ; denique breves & ſcholaicas determinationes ſeu concluſiones uper controverſiis minus principalibus eu problematis ; adjecto vel indicato arumento uno atque altero, aut ſcripturæ eſtimonio. Quarti generis, poſtulabunt reviſſimum indicium ſeu annotationem ſuum practicorum ad quemque locum ommunem dogmaticum. Quod ſi de u practico controverſia ſit ex. gr. doctrinæ de immenſitate, ſimplicitate, præſcienâ Dei, aut de peccato originali, Triniate &c. Fuſius & operoſius poterit proari: Specimen ejus dedimus in Diſp. de cientiâ Dei, de Neceſſitate & Utilitate Myſterii Trinitatis. 2. Scriptio erit trilex, quarum quælibet per vices alicui x collegis incumbet. Prima elaborabit nalyſin Grammaticam, Logicam, Rheoricam tmematis ſcripturæ, quod ſedes it præſentis loci communis, qui nunc exminatur. Textus & tmemata illa, in colegio aliquo ante hac à me indicata petenibus communicabo. Secunda, dabit loicam, & ſcholaſticam, ſeu acroamaticam

delineationem loci commnnes; anno[illegible]
ad ſingula puncta (ſed per cifras ſol[illegible]
modo) ſcripturæ teſtimoniis, quibus e[illegible]
ctè probentur. Tertia occupabitur in
ſcholaſticâ ſeu acromaticâ explicatio[illegible]
nobilis alicujus controverſiæ, circa p[illegible]
ſentem locum communem: ubi inda[illegible]
bitur ex quibus locis argumenta pro [illegible]
contra deducantur; item quales ſint [illegible]
ſponſionum & diſtinctionum formæ. [illegible]
methodo plenè & accuratè Geneſin [illegible]
analyſin conficiendi, præcipiunt Logi[illegible]
& nos accommodatè ad Theologiam [illegible]
libi eam inculcamus, & in ipsâ praxi c[illegible]
legiorum ſemper inculcabimus. 3. P[illegible]
nuntiatio poterit eſſe triplex itidem [illegible]
vices ſigillatim collegis imponenda. [illegible]
ma ſit tmematis alicujus ſcripturæ ex [illegible]
ginalibus, quod ſedem contineat hu[illegible]
argumenti, aut ad ejus explicationem [illegible]
demonſtrationem quam maxime fac[illegible]
Secunda ſit claſſis argumẽtorum dedu[illegible]
per ſyllogiſmos & proſyllogiſmos; ad[illegible]
to indicio an ex ſubjecto aut predicato [illegible]
ex quo loco inventionis argumenta [illegible]
gula deprompta ſint. Tertia, fontium [illegible]
lutionis, & diſtinctionum theologi[illegible]
rum. Hac triplici pronuntiatione ju[illegible]
ci[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

cium & memoria non parum excolitur.
ı. Diſputatio, abſque præambulis brevi-
er & ſcholaſticè habenda; ſic ut ſtatim
d nucleum controverſiæ & modum diffi-
ultatis deveniatur. III. Adultorum
ollegia, ſunt vel partialia, vel totalia.
'artialia autem ſunt duplicia 1. vel conti-
ua, quæ partem aliquam Theologiæ
ompendioſius atque ἀκριβεστέρως per-
urrunt; ut ex. gr. Theologiam natura-
em, aut Pneumaticam, aut Theologiam
ıoralem & practicam, aut Politiam Ec-
leſiaſticam: 2. vel diſcontinua ſeu eclo-
aria, quæ ex toto ſyſtemate theologico
artim exegeticè partim criticè tractanda
on nulla ſibi ſeligunt. Quæ poſſunt eſſe
el libera: in quibus ſecundum ordinem
corum communium difficiliora & in-
icatoria quædam explicantur, ventilan-
ır; alia accuratiori judicii limâ expoliun-
ır: vel aſtricta; quibus in hoc vel illo
lebri autore (e. gr. Ameſio) explican-
r, quæ brevitate ſuâ & phraſi obſcura
dentur; conciliantur, quæ cum aliis or-
odoxis autoribus non ita convenire vi-
ntur; ſupplentur ſaltem indicio ſubti-
lorum & problematum; quæ plane in-
cta relinquuntur; denique limantur aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

corriguntur, ſi quæ lectori minus ſatiſ-
ciant. Totalia ſunt quæ ſuperiori cu
ſeu collegio proficientium ſuperadd
Politiam eccleſiaſticam, qualem nos
bus partibus ſeu libris publice in c
locorũ communium explicare ſolem.
Sunt autem illa: vel adſtricta ad cert
autorem (Ameſium ſcil. qui titulis & ſu-
titulis, præſertim in Theologiâ practi
compendia pleraque longè ſuperat:) v
libera, juxta ordinem titulorum, qu
ingreſſum collegii dictandi, & propedi
una cum pleniori problematum ſyllo
typis edendi. Utraque hæc abſolvu-
tur examine & diſputatione. Exam
fiet per quatuor generum erotemata eo-
dem fere modo, quo ſupra in colle
Proficientium; niſi quod hæc auctari
denda. Ad erotemata præambula a
Quinam ſint præſtantiſſimi autores, qu
hanc materiam pertractârint. Ad Th
ca nihil addendum; ſed potius ea mu
enda, & maximam partem omitte
Ad Elenctica adde 1. Hypothetic
hiſtorica; quibus exquiratur de origi
ſucceſſione, & ſtatu hujus dogmatis
troverſi antiquis, & intermediis, & re
tioribus temporibus, etiam hodierno

anc hiſtoriam mutationis doctrinæ, re-
r conſenſum hæreticorum ab unâ; &
rthodoxorum patrum, ac recentiorum
ſtium veritatis, Scholaſticorum &c. ut
Conciliorum, Principum &c. ab alte-
i parte. Quę pleraq; ſtudioſi ex Chem-
itii Examine, aut compendiosè ex pro-
lemate Perkinſi deſumant. 2. Elencti-
a, quæ poſtulent ſolutiones, Primo, ad
xceptiones adverſariorum contra argu-
nenta noſtra: Deinde, ad replicas eorun-
em pro ſuis argumentis, contra noſtras
eſponſiones. Sed hoc examen non eſt
eciprocandum, niſi circa controverſias
apitales, aut argumenta & exceptiones
almarias, maximeque difficiles.

CAP. XIII.

De Collegiis Elencticis.

COllegia Elenctica ſunt vel univerſa-
lia, vel particularia. Illa ſunt quæ om-
nes & ſingulas controverſias examinan-
do per erotemata præambula & elenctica
(de quibus cap. præced.) ac diſputando
percurrunt, juxta ordinem plenioris ali-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

cujus ſyſtematis Theologici (ſi quod ſi
quod præter dogmaticam, omnem Th-
ologiam practicam, & politiam eccleſi-
ſticam complectatur); aut potius jux
ordinem ſyllabi problematum, que
propediem, ſi Deus volet, ede-
dum putamus. Particularia ſunt vel
dominata à partibus Theologiæ; v
à particularibus ſectis; vel à particula-
bus & hypotheticis quæſtionibus ſpar
per totum corpus Theologicum. Prim
ſunt, cum examine & diſputatione abſo
vitur elenctica Pneumatica, aut morali
aut Politica eccleſiaſtica. Secunda ſun,
cum integra ſyſtemata errorum aut ſect-
rum particularinm examinantur ex. g
Iudaiſmi; Atheiſmi & Epicureiſmi (cu
quo conjunge Libertiniſmum & Enth
ſiaſmum;) Gentiliſmi; Mahumediſm
Papiſmi; Sociniſmi; ad quem refer a
cum quo conjunge Anabaptiſmum,
Remonſtrantiſmum: qui tamen ſeorſi
peculiaribus collegiis diſcuti poſſu
Controverſiæ minus principales quę i-
ter ipſos Proteſtantes agitantur, nec t-
men negligendæ, ſunt tum Lutheranæ
tum hierarchicæ ſive de politiâ & cer-
moniis eccleſiaſticis. De illis, & iſtis ſec
ſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

n collegia haberi poterunt. Tertia ſunt
:nctica textualia, Theologico-philo-
phica, philologica, hiſtorica, de qui-
s infra peculiariter dicendum. Quod
Collegia elenctica ſecundi generis
ſunt vel libera, vel aſtricta. Libe-
ſunt, cum ex. gr. omnes controver-
Pontificiæ, aut Socinianæ &c. ſecun-
m ordinem ſyſtematis Theologici ab-
vuntur præmiſſo eorum ſyllabo; uti
:it Stechmannus; aut ideâ quod factum
:mini à Wittakero, qui in tabellâ ex-
>et omnes errores Papatus. Adſtricta
ıt, cum præcipuus aliquis aut vulgò
tus autor ex adverſariis in manus ſumi-
& examine ac diſputatione percurri-
:. Nos jam ſemel atque iterum exem-
ım dedimus in Manuali Ieſuitæ Becani,
ıue hâc methodo. Ad ſingulas ejus con-
›verſias, ſeu ſingula capita quæro, 1. de
tu controverſiæ, an rectè & candidè e-
ı conſtituerit; primo à parte noſtrâ, &
calumnioſè & mendaciter quid affinx-
t, mutârit, detraxerit; deinde, à parte
patus, an non incruſtârit aut prevari-
tus fuerit, in exponendâ ſententiâ Pa-
li, aut ſaltem communium Doctorum.
De probatione; an aliquam ibi moli-

atur an verò nudas aſſertiones ſeu dicta
Papalia lectori obtrudat: quod ſi pro
quot & qualia ſint ejus argumẽta: quæ e-
rũ forma ubi in ſyllogiſmos redacta fu-
rint; quæ materia, & ex quo loco invẽtio-
nis; & quomodo reſpõſiones in formas
aptandæ. 3. De refutatione, ſeu reſpõſio-
ad argumẽta noſtra; an nõ omnia aut ſe
omnia, ſaltem fortiſſima prætereat ac di-
ſimulet (quod illi non inſolens,) & qu-
nam illa ſint, quibus cauſam noſtrã poti-
mũ ſuperſtruimus, quæ digito tantũ in-
canda; an ea quæ proponit, ſatis cãdide
plenè proponat, an verò enervata, manca,
mutila, fracta, detorta (quod ab illo & -
ciis non alienum); an ad rem quid reſp-
deat aut excipiat: quomodo exceptiones
ſolidæ retundendæ & refutandæ ex ſc-
pturis, ex rectâ ratione & philoſophiâ, ex
ſcholaſticis & propriis autoribus dogm-
ticis, elẽcticis, imprimis comẽtatoribus in
ſcripturã; deniq; ex patribus. Quæ poſte-
riora in refutatione capitaliũ argumento-
rum & exceptionũ ſolummodo adhibẽda.
Si quibus in collegio viſum eſt carpti
cenſuris quaſdam, & detectiones occu-
torum dedecoris notare, id fieri poteſt
margine libri, aut chartâ inſertâ. Peracta
h

hoc examine, diſputatione eadem controverſia ulterius ventilatur. Eâdem aut ſimili methodo Compendium Bellarmini, & manualia cujuſque ſectæ percurri poſſent, ac notis cenſoriis illuſtrari. Ex Socinianis vix ullum, quod ſciam habemus, quod logicâ aut elencticâ methodo controverſias omnes breviter exhibeat. Ex Anabaptiſtis, Enthuſiaſtis multò minus. Itaque Catechesis Racoviana, & nuper Anabaptiſtica &c. in collegiis examinari poterunt, aut ubi exemplaria ſtudioſis non ſuppetunt, eorum loco aliquis ex Antagoniſtis terendus qui controverſias omnes ex verbis & libris ipſorum excerptas ordine digeſſit: exemplo Stechmanni in Photinianiſmo, Cloppenburgii in Gangrænâ doctrinæ Anabaptiſticæ, Helvici in Elenchis Iudaicis, Ubbonis Emmii in detectione Davidis Georgii, Caſpari Grevinckhovii in detectione Henrici Nicolai, Toſſani in refutatione Zwenckfeldii, Ioannis Andreæ Mauri, aut Cuſani, aut Carthuſiani in refutatione Mahumediſmi, (donec autores prodeant, qui compendiosè & accuratè hoc agant.) In Iudaicis editionem libri Niſſachon ab erudito viro promiſſam exſpe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ctamus, ubi robur argumentorum con
Chriſtianiſmum effuderunt. Quod ſi n-
nualia ſint quæ apertè non ita diſput
nec poſito ſtatu controverſiæ, argum
ta in utramque partem explicitè prop
nant; quippe quæ imprimis laborent
prætenſam fidem ſuam exponant, ejuſq
rationem reddant: illa hâc methodo tr
ſeantur. 1. Ut cenſurâ notentur, q
falſa, aut malè & periculosè ſonantia, a
deficientia, aut ambigua. 2. ut eroten
ta cuique loco communi, aut capiti a
paragrapho ſubjiciantur, quibus latens
negata aut occultata hæreſis abunde e
trahi, & in apertâ luce collocari que
Hoc labore ubi defuncti fuerimus; in
centur tantum loci communes aut tit
ſyſtematis Theologici, aut autores ele
ctici, ubi hæreſes illæ refutantur. Lab
ratur enim in primis de ſtatu cauſæ infi
ali: & hic, ſi alibi, obtinet illud: Hæ
ticos detegere, eſt refutare. *Hoc enim*
bi Athletæ noſtri ſeduló præſtiterint, a
ditores ab ejuſmodi αὐτοκατακρίτ
facile abducent, & ipſos in fugam agen
& gaudebunt ſua apud Chriſtianos tuer
Exemplum & ſpecimen hujus metho
nuper dedimus in collegio privato, u
cat

catechizavimus catecheſin Remonſtrantium. Atque hæc collegia elenctica primaria, & neceſſaria.

II. Secundaria, & admodum utilia ſunt quintuplicia eaque Anti-Papiſtica; circa Theologiam Scholaſticam, Caſus conſcientiæ, Ius Canonicum, Theologiam Patriſticam Hiſtoriam Eccleſiaſticam. 1. Examine & diſputatione percurrit compendiũ aliquod Theologię Scholaſticæ, imprimis quod ad illa capita quæ hodiernis controverſiis non ita agitantur. Examen quærit, de numero quæſtionum hoc loco communi aut capite, de earundem occaſione, origine, utilitate aut ineptiâ, curioſitate &c.; de earum verâ, aut falſa & abſurdâ determinatione de genuinâ ac ſolidâ, aut obſcurâ, indoctâ, ineptâ, falsâ earum probatione; de veritate & ſoliditate, aut falſitate, incertitudine, abſurditate reſponſionum & diſtinctionum. Specimen cenſuræ in Theologiam Scholaſticam dedit Daneus, in notis ad librum 1. Lombardi. Ut ſtudioſis ad examen ſe præparent, & ſenſum Scholaſticorum dextrè ubique percipiant; utiliter conſulent ad explicationem terminorum Lexicon Altenſtaig, & Caſtanei diſtinctiones.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Quod ad controverſias inter ipſos Scho-
ſticos agitatas, ex recentioribus comen-
toribus in Thomã, perſpicuè ſatis eas pr-
ponunt, Valentia, Bannes, Sylvius. Su-
tiliter & profundè ante illos Cajetanu-
ſed qui Thomâ longè difficilior eſt. Co-
troverſias inter Thomam & Scotũ nupe
operosè & ſubtiliſſimè ventilavit Rha
Epiſcopus Pactenſis. Sed in curriculo a-
cademico tales à ſtudioſis vix legi queũ
niſi ad objectiones quærendas datâ occ-
ſione eos ſubinde conſulant. 2. Secun
generis collegium eâdem fere metho
examinabit Caſuiſtam aliquem ex. g
Theologiam practicam Molani, aut In
manuel Sa, aut *Beja*, aut epitomen Dian
aut ſi quis alius compendioſe, caſus co-
ſcientiæ determinârit. Ut autem com
pendio ſtudeatur, potiſſimum ſeligenda
conſectanda ſunt capita, ac caſus, in quib
aut inter ſe aut à nobis diſſentiunt. 3. Te
tium collegium cenſurâ notabit Lanc
loti Inſtitutiones Iuris Canonici; ubi
theſibus aut hypotheſibus à ſacrâ ſcript
râ, aut antiquâ Eccleſiæ Politiâ (in codi
canonum comprehensâ) aut ab utrâqu
diſceſſerit. Rationes pro & contra, n
eſt quod operoſe & ex profeſſo pond
rent

ſerentur : ſuffecerit verbulo indicare, &
ligitum ad fontes intendere ; ad partem
cil. locorum communium, quam Poli-
iam Eccleſiaſticam vocamus, & ad auto-
es ibidem citatos. Quod ſi quis malit ſy-
ema, ſeu methodicum & ſcholaſticum
iquod Iuris canonici compendium exa-
ninandum & cenſurâ notandum propo-
ere ; tantundem erit, cum textus corpo-
is Canonici ibidem æque annotentur, ac
n Inſtitutionibus. Sed hic velim tale
ompendium eligi, quod breviter expo-
at controverſias, quæ inter ipſos Cano-
iſtas agitari ſolent : ut de illis ἐν παρόδῳ
ıdicium feratur. Confer quæ de ſtudio
ıris Canonici ſtudioſis noſtris conſului
Diſp. de Iure Canonico part. 2. theſ. 10.
'oſtea nactus ſum Iuris Pontificii novi a-
alyticam enarrationem autore Fr. Zy-
æo officiali Antwerpienſi editam 1624.
uem eo nomine commendo, quod di-
ortium novi juris ab antiquo, & contro-
erſias non paucas in viſceribus Papatus
gitatas, ut & hodiernam ac currentem
raxin, & pleraque politica canonicis af-
nia, præ aliis exponat. 4. Quarti gene-
s collegia examinant & diſputant, de
Theologiâ patrum inter nos & Pontifi-

cios

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

cios controverſâ. Hic autorem meli-
rem præfigere nequeo, quam Perkinſi
in problemate Catholico. Quod ſi Pon-
ficius aliquis cenſurâ notandus ſit (uti qui-
dem malim,) non video cujus compe-
dium hic commendare poſſim; niſi fo
Eckii Enchiridion locorum comm-
nium contra Lutherum. Sed præſta
recentior aliquis, qui ex profeſſo hoc ſa-
um volvat. 5. Quinti generis collegiu
examinabit (diſputatio enim vix requi-
tur) hiſtoriam ſeu antiquitatem eccleſi-
ſticam inter nos & Pontificios controv-
ſam. Hic conducet legere compendiu
Baronii & in eo minus ſolida cenſurâ r-
tare, aperte falſa refutare. Syllabum pr-
cipuarum controverſiarum premiſit Gr-
ſerus ſuo Myſtæ Salmurienſi, hoc eſt i-
pugnationi Myſterii Iniquitatis Pleſſi.
Ut autem ſtudioſi in ſingulos conven
ſe præparent, penſum in Baronii co-
pendio præfixum non tantum ſedulo
volvent, ſed & Pezelii mellificium aut-
lium pleniorem hiſtoricum uſque ad a-
num 195. & inde myſterium iniquita
Pleſſæi cum eo conferent: perluſtra
etiam, ſi fieri poſſit, Antagoniſtis Pleſ
Gretſero & Couffettello; ejuſdemc
hyp-

hyperaſpiſte Riveto. Si cujus rationes non ferant tam diu in Academiis ſubſiſtere; is poſteriorem hujus operæ partem rejiciat ad primos annos miniſterii; ut tunc unà hiſtoricos alioſque autores citatos (quorum inſpectio ad determinationem neceſſaria) conferat. Et hæc quidem de hiſtoriâ antiquâ. Quod ſi collegia hæc extendere viſum fuerit, ad intermedia & nova eccleſiæ tempora; aut alia ſeorſim de iis inſtituere: aliis autoribus non eſt utendum, quam quos modo nominavi.

CAP. XIV.

De Collegiis textualibus: ſeu ſcripturariis.

Collegia Scripturaria ſunt vel catechetica ſeu ſcholaſtica, vel Academica proprie dicta. Illa ſunt de hiſtoriâ Scripturæ, & de ejuſdem doctrinâ: utraque hic præſupponenda; de quibus agendum lib. I. Politiæ eccleſiaſticæ; tit. de Catechizatione. Iſta ſunt, ſummaria; Perpetua ſeu commentantia; Eclogaria; Hiſtorica I. Collegia ſummaria ſunt, quæ impri-

imprimis exercent memoriam in rep-
tendo & exigendo 1. ſummam ſeu ſyno-
ſin totius ſyſtematis tam V. quam N. .
tabellas vide apud Alſtedium in præco
Theolog. & Himmelium in Memor
biblico. 2. ſynopſin ſeu ideam ſingul-
rum librorum ſcripturæ, per iſta ero-
mata ; quod eſt nomen libri hebraice,
lat. ; quot continet capita ; quæ eſt ſu-
ma rerum libro illo contentarum, ſcel
ſeu tabellâ unâ exhibita : tabellas hab
apud autores cit. & Moſen Pflacheru
in analyſi typicâ ; unde arbitror ab i
deſumptas. 3. ſummam ſeu Oeconomi
ſingulorum capitum cujuſque libri : q
vel ad lemmata ſeu hypotheſes no
tranſlationi noſtræ vernaculæ præfi
contrahi, & ſic memoriæ mandari pote
vel ex Lucæ Trelcatii filii Oeconor
librorum ſcripturæ cum opuſculis ejus-
ditâ, vel ex Alſtedii Encyclopæd. lib. 2
p. 1576. ediſci poteſt. 4. Abſoluto qu-
que libro, verſus memoriales omniu
ejus capitum. Sunt autem varii à va
editi ; ita ut tetraſtichis, diſtichis, ſingu
verſibus ſingula capita comprehenderi
Habet aliquot iſtiuſmodi memori
Himmelius; ſed præter ea ſunt & alia.
lit

gat quiſque, quod maxime arridet. Ego
lvo aliorum judicio, nolim memoriam
nultis verſibus onerari; præſtat eorum
co totidem commata ſcripturæ infigi:
aque præferrem memoriale Mathiæ
Martinii, quod ſingula capita ſingulis ut-
lurimum vocibus indicat & ſic decem
erſibus totam Geneſin abſolvit: cum
lii adhibeant 100. qui diſtichis ſummas
ngulorum capitum deſcribunt: alii 50.
ui ſingulis verſibus, alii 25, qui hemi-
ichiis. De intelligentiâ autem & uſu
tius memoralis, autor monet in prole-
omenis. 11. Collegia perpetua ſeu com-
nentantia ſunt; in quibus non quidem
ota ſcriptura, (talia enim curriculo Aca-
lemico finiri nequeunt) ſed liber aliquis,
ut libri aliqui, exercitii & ſpeciminis
ausâ proponuntur; de quorum integro,
ut ſaltem dimidio capite ſingulis con-
entibus præfixo examen fiat per iſta ero-
emata 1. quæ œconomia & analyſis ge-
neralis totius libri. 2. Quæ œconomia
ſeu ſynopſis ſeu analyſis generalior illius
capitis. 3. Quæ analyſis ſpecialior illius
propoſiti capitis, ſeu dimidii capitis:
quam ipſi proprio judicio logico ante
præformârint. Poterunt tamen ſubinde
con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

conferre præſtantiores artifices Davide[m] & Philippum Paræos, Cartwrightu[m], Pflacherum, Rollocum, Piſcatorem, P[…] lanum, Ameſium, Franciſcum Iuniu[m], Willetum, Keckermannum in Gymnaſ[io] Logico utriuſque editionis, ubi pro e[x]emplis habet analyſes in epiſtol. ad Gal[a]tas, Ieſa. 53. Pſ. 103. &c. 4. Quæ dicti[o]num & phraſeωn quarundam genui[na] tranſlatio, grammatica analyſis, & phil[o]logica ad illas obſervatio. Hæc ex Me[r]cero imprimis & Ainſwortho in libr[os] nonnullos V. T.; & ex Beza ac Piſcat[o]re in omnes libros N. T. potiſſimum[…] ſtudioſis noſtris deſumenda eſt: adc[…]tus lexicis hebraicis Pagnini, & Paſ[…]ris. Qui poſt illos, aut ante illos hoc […] gerunt ſuo tempore, in miniſterio l[e]gendi & conferendi; quales Eraſmu[s], Valla, Caſaubonus, Heinſius, Gr[o]tius; Adhęc Tremellius, Iunius, Lu[…] de Dieu, Peakokus, Troſtius, & […] qui alii ad tranſlationes N. T. Oriental[es] Syriacam, Arabicam &c. aut V. T. Ch[al]daicam, Arabicam &c. notas ſcripſeru[nt]; denique illi philologi ſacri, qui non p[…] perpetuis notis ſeu ſcholiis, ſed alibi &[…]liâ ratione phraſin ſcripturæ illuſtran[t]

qu[…]

quos infra libr. 2. recenſebimus. 5. Quis
enuinus ſenſus hujus aut illius ſententiæ:
bi allatis variis interpretationibus, ge-
uina rationibus confirmanda & contra
xceptiones vindicanda eſt. Hic aliquis
x præſtantioribus commentatoribus
udioſis noſtris præibit; qualis Ri-
etus in Geneſin, Exodum, Hoſeam;
areus in Matheum, in Epiſtolas ad
omanos, priorem ad Corinthios, Ga-
tas, Hebræos, Apocalypſin, Ex
mnibus antiquis & recentioribus me-
ullam variarum interpretationum,
circa eas diſceptationum collegit
Villetus in hexaplis ad Geneſin, Exo-
um, Leviticum, Danielem, Epiſtolam
d Romanos (in libros Samuelis ſibi diſ-
milis eſt, & compendio atque aliâ plane
nethodo comentatur.) Optandum eſſet
elam illam à Willeto tam feliciter cœp-
am, eâdem methodo in reliquos ſcrip-
uræ libros pertexi. Quod ſi Cl. & ve-
erandi præceptoris noſtri D. Franciſci
Gomari comentationes publicis præle-
tionibus traditæ, & à ſtudioſis. prout po-
uerunt, exceptæ, cum ipſius ſcedis auto-
raphis collatę aliquando prodirent, ha-
erent ſtudioſi non tantum, ſed & exerci-
tati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

tati Theologi ἐξέτασιν eam circa vari
locorum difficilium interpretationes, q
magis ſubactam, elaboratam, & accu
tam forte mundus non tulit. Coment
tus eſt in epiſtolas ad Romanos, Phili
penſes, Coloſſenſes, Theſſalonicenſ
Philemonem, Hebræos, utramque P
tri, priora capita Apocalypſeos; item
loca ſelecta N. T., ut & nonnulla V. T
Geneſ. 3. 15. & 49. 10. Ieſa. 5. 4. &
6. Qui loci communes illo capite trad
tur. 7. Quis uſus elenchi. 8. Qui u
practici. Ad ſextum & octavum ero
ma, ſolo indicio reſpondendum; & ſi
fecerit hic unus Willetus. In ſeptin
diutius hærendum. Quod etiam perac
examine diſputationibus ventilari ut
erit: idem cenſeo de genuinâ loci inte
pretatione, ejuſque vindiciis à detorſi
nibus & gloſſis infelicium interpretu
Quod ſi quęras, quoſnam ſcripturæ lib
his collegiis potius tractandos pute
reſpondeo ex N. T. hiſtoricis Mathei
Iohannis Euangelium; ex didacticis
piſtolam ad Romanos & Hebræos:
V. T. libris hiſtoricis, Geneſin; didac
cis, Ieſaiam, & decada pſalmorum; e
ſcil. quam Rivetus explicuit (qui ſtud

ſis erit inſtar omnium comentatorum) ; aut aliam quamcunque. III. Collegia eclogaria ſunt, quę occupantur circa examen ſelectorum textuum : poſſuntque ea ſeorſim conſtitui ſextuplicia. I. Primi generis collegia examinent integram aliquam verſionem, idque duplici ratione. Prima aliquam cenſuris notabit ; quomodo Eraſmus, Beza paſſim in notis, & ſcriptores polemici (ut Wittakerus, Chamierus) examinant verſionem vulgatam; quibus adjungendus Amama, qui peculiari tractatu hoc agit, per totum Pentateuchum. Ex illo ergo, & Chamiero, & Eraſmi indicibus, qui notis ipſius ſubjecti, & Iameſii Bello Papali ſeu Concordiâ diſcorde Sixti V. & Clementis VIII. præcipuorum locorum (nam minutias omnes ſectari non eſt ſtudioſi Academici) generalis index conſtruendus eſt. Quod de vulgatâ latinâ, idem ſtatui poteſt de Græcâ, Syriacâ, Arabicâ, prout amor & ſtudium linguarum iſtarum ſtudioſis perſuaſerit. Cenſurę in Græcam V. T. jam præparatæ ſunt à Wittakero, Chamiero &c. Syriacæ colligi poſſent ex notis *Lud.* de Dieu & Troſtii in N. T. *Sy*riacum ; qui dimidium ejus à textu Græ-

co

co indicant. Ex noſtratibns Abrah.
ſterus peculiari libello cenſuram exer
in tranſlationem Belgicam Anabapti-
cam ; quæ tamen uſu tantum ipſor
eſt quippe ex Germanicâ Lutheri ma-
mam partem expreſſa. Secunda aliqu
defendet : quomodo Eraſmus ſuam c-
tra Pariſienſium, aliorumque cenſur;
Beza ſuam contra Caſtalionem ; Piſcat
ſuam Germanicam, contra Petrum Piſ-
torem; Iohannes Iacobus Tigurinus T-
gurinam; Leonis Iudæ cōtra Pontifici
quendam; Turretinus Gallicam contra
ſuitæ Cottoni Genevam plagiaram ; q
idem replicavit pro eâdem, additâ c
Iacobi Capelli. Hic ſeorſim quælibe
aut aliqua iſtarum tranſlationum diſtinc
collegiis defendi poteſt, & antagoni
ex. gr. Caſtellio ; Cottonus &c. ſi n
de puncto ad punctum ; ſaltem in cen-
ris & criminationibus majoris momen
examinari. Niſi malint, qui compen
ſtudent, Ex autoribus modo cit., &
novis comētatoribus Pontificiorum, S
cinianorum &c. generalem indicem c
ligete præcipuarum criminationum, qu
bus tranſlationis Eraſmi & reformator
tam latinas quam vernaculas corr

ption

ptionis, aut depravati, ſaltem obſcurati ſenſus inſimulant. 2. Secundi generis collegia percurrant loca ſcripturæ, quæ adverſarii Pontificii, Sociniani &c. veritati opponunt. Ubi primo quęritur, de ſenſu quem locis illis affingunt adverſarii; & de argumentis, quæ inde educunt. Senſu illo refutato, argumenta præſcinduntur, idque: tum in ſe, ex rei veritate, quam exhibet phraſeologia, circumſtantiæ contextus, & analogia ſeu collatio fidei, & totius ſcripturæ: tum ad hominem, ex hypotheſibus, & ad ſenſum adverſariorum. Syllabum ejuſmodi locorum jam dedimus ſtudioſis. 3. Tertii generis collegia excutiunt exceptiones & diſtinctiones adverſariorum, adverſus loca ſcripturæ quæ ab orthodoxis in primâ acie collocantur. Talium ſyllabum aliquando dabimus, ſimul ac collegium in eum finem inſtitutum fuerit. 4. Quarti generis collegia, perluſtrabunt loca illa ſelecta, quæ quid continent, quod ad ſcientias & philoſophiam ut & Medicinam, juriſprudentiam, earumque appendices propriè pertineat. Quorum geminum indicem jam delineavimus: ita ut prior ſequatur ordinem capitum ſcripturæ, & ad ſin-

ad ſingula loca annotet, eſſe quid M[illegible]
cum, aut phyſicum, aut Geometricu[illegible]
aut Politicum &c.: poſterior conſtru[illegible]
ſit ſecundum ordinem ſingularum ſc[illegible]
tiarum, & ſub ſingulis earum tituli[illegible]
ſubtitulis notentur, omnia loca ſcriptu[illegible]
quæ ſcientifica ejuſmodi, aut ipſius a[illegible]
attingunt: 5. Quinti generis collegia [illegible]
ſtringent loca difficilia, quæ quid pert[illegible]
ad ſacram geographiam, chronologi[illegible]
genealogiam, & omnis generis antiqu[illegible]
tes continent. 6. Sexti generis coll[illegible]
philologico-textualia deſudabunt, Pr[illegible]
circa criticam ſacrã, quæ partim varia[illegible]
lectiones V. T. ex Maſorâ magnâ & [illegible]
vâ (auxilio clavis Maſoræ, ſeu Tib[illegible]
dis Buxdorfii) perpendet; & N. T[illegible]
editione Roberti Stephani & Weche[illegible]
fol. (aut poſterioris bibliis gr. in fol. [illegible]
Rob. Stephan. in 16. aut Criſpini in [illegible]
collatis ubique notis Bezæ expen[illegible]
partim de ſtylo ac phraſi ſcripturæ ju[illegible]
nominatim de N. T. eamque à Barb[illegible]
mis & ſoleciſmis defendit; ubi præ[illegible]
inſignis illa & prolixa præfatio He[illegible]
Stephani editioni N. T. in 16. A[illegible]
1576. & 1580. præfixa, & nuperus[illegible]
ctatus Sebaſtiani Pfochenii, cui tit. I[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ribe de linguæ græcæ. N. T. puritate, um quibus conferendæ notæ Bezæ, Piſcatoris, Cauſaboni, Scaligeri &c. in N. T. Phraſes & conſtructiones hebraicas inſolentiores ſubinde collatas habes cum hraſibus aliarum linguarum, præſertim ræcæ & latinæ, in ſyntaxi hebræâ Buxorfii. *Secundo*, circa explicationem phraſeos ſacræ tum ſimplicis, tum conjunctæ. hraſes ſeu voces ſimplices rariores, aut mphaticæ, aut tropicæ (à quibus enoatio ſenſus dependet) explicabuntur κατ' ὁμονυμίαν, ἐτυμολογίαν, & συνονυμίαν. Hic conducent lexica Pagnini V. T. & Paſoris N. T.; cum quibus & alia ævis lexica conferri poterunt. Conſunda & Althameri tropi ſcripturæ, clas Illyrici, lexica theologica ſi quæ exunt pleniora, quæ hactenus mihi igno-: Nam dictionariolum illud Alſtedii bicum, & dictionarium Ioh. Altenſtaig holaſticum, huic negotio minime ſatiſciunt; præterquam quod iis non ſemr ſatis tutò confidere queant ſtudioſi. æſtat ergo ubi lexica deficiunt, concorntiis V. & N. T. variiſque tranſlatiobus, & notis textualibus imprimis erceri, Fagii, Vatabli, Bezæ, Ain-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſworthi, adhibitis,genuinam ſignifica
nem eruere: de quo ſupra monuim
Phraſes ſeu voces conjunctæ illæ po
mum ſecundum ordinem librorum
pturæ V. T. deinde & N. T. (niſi a
& ſeparato collegio has deſtinare
malit) examinandæ ſeligantur quæ co
tinent rariores conſtructiones figur
aut rariorem tropum Rhetoricum,
ſchema, aut paradoxum, aut parœm
aut formulam. Illuſtratio earum pet
1. ex locis concordantibus, ubi ea
phraſis occurrit. 2. ex quibuſcunq;
autoribus, & linguis præſertim græc
Orientalibus; ſicubi phraſin illam
eos reperias. 3. ex collatione phra
ſimilium, aut analogarum, tam in ſa
quam profanis ſcriptoribus. Syllabo
rum locorum ordine deſcripto, v
ſubjici certos titulos ad quos tanqua
ſigna ſua omnes illæ phraſes revocen
notatis ſcil. ſolummodo per ciphras
tibus & verſibus. Tituli illi peten
ſyntaxi, potiſſimum figuratâ; inſup
Rhetoricâ ex. gr. Enallage, Hyſte
epenthesis &c. item, Anantapod
Hyperbole, metaphora catachre
Ironia, Epizeuxis Chiaſmus &c. P

ulgares Grammaticas latinas, græcas,
ebraicas, & Rhetoricas Keckermanni,
Voſſii, Timpleri, Alſtedii in 8. ſeorſim
ditam anno 1616. (quam puto ſtudioſis
cripturarum ad hoc negotium commo-
iſſimam eſſe) index in N. T. Piſcatoris
14. digerendis phraſibus, & diſponen-
is titulis non parum inſerviet. Quod ſi
uis nolit omnibus titulis conſignandis
nmorari, aut jam ante cum ex profeſſo
udio philologico vacaret, hebraicas ad
ntaxim Buxdorfii, græcas ad græcam
ntaxin, utraſque ad Rhetoricam ſuam,
ui aſſuevit, ſuis quaſque locis annotârit:
i autor eſſem ut ſaltem non negligeret
xemplo Corn. à Lapide in prolegom.
d Euangeliſtas, ſyllabis per nudas ciphras
xhibere gnomas, paradoxa, parabolas,
symbola, apologos, ænigmata, adagia
u parœmias, emblemata. Adagia ſacra
oſt omnes alios operosè congeſſit Mart.
Delrio; & poſt illum adagia N. T. Andr.
chotte: reliqua Maximilian. Sandeus
Theologiâ ſymbolicâ. IV. Collegia
xtualia poſtremi generis erunt duplicia.
. *quorum priora* ad textus difficiliores qui
ubia antiquaria aut hiſtorica de perſo-
s, rebus, actionibus, ritibus, continent,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ex. gr. Geneſ. 24. 2. 64. & 43. 32. cu
cap. 46. 34. Numer. 22. 6. brevite
funeribus, conviviis, ludis, ſacrific
ſtrategicis, veſtibus, domibus, uten
bus, curiis, judiciis &c. duplici ord
haberi poſſunt: vel ut ſecundum ſcri
ræ libros & capita ſeligantur & exa
nentur ejuſmodi textus; vel ut ad ce
locos communes & titulos revocen
quales diſpoſuit Roſinus in ſyntagm
antiquit. Romanar., & Sigonius ali
in deſcriptione Reipubl. Hebræor
Conſilium meum eſſet, ut priorem c
nem adhibeant, quibus tempus angu
eſt: alterum eidem adjungant, qu
hoc contingere poteſt. Hic a. obſe
duplicis generis erotemata de antiq
tibus & ritibus eſſe proponenda; quor
altera quærant de ritibus ex.gr. funer
nuptiarum &c. in populo Dei tan
quam N. T.; altera de iiſdem apu
traneos & Gentiles, quorum ment
in ſacris. Sed de hoc ordine rurſum
dicendum capite ſequenti. 2. *Altera*
gia, in quibus enodentur textus diffic
res de genealogicis, chronologicis
pographicis, architectonicis, eâdem
thodo habeantur. Quod ſi in coll

odi textualibus examini ſubinde quis
ngat exercitia Diſputationum, utique
s re non eſt facturus. Dabimus nos ali-
uando ſpecimina aliquot ejuſmodi di-
utationum textualium: & dedimus in
iſp. *de Inſolubilibus ſcripturæ*, *de Agoniâ*
deſertione Chriſti, *de Perfoſſo latere*, *de*
gno millenario, *de adventu Meſſiæ*, *de ſa-*
ficio Melchizedeci. Hoc autem obſervari
teſt, ut locorum difficilium ſyllabo ſeu
dice quolibet peculiari charactere aut
tâ aliquâ marginali deſignentur loca
æ ſunt controverſa inter ſectas, aut
æ ſunt ἐναντιοφανῆ apud Interpretes;
que adeo indigent conciliatione.

CAP. XV.

De collegiis Hiſtorico-Theologicis, tum ſacris, tum eccleſiaſticis.

COgnitio hiſtorica, cujus cura tangit
Theologiæ ſtudioſos, in univerſum
quadruplex. 1. Hiſtoriæ univerſalis.
Hiſtoriæ particularis, originum ſcil.
rerum geſtarum domeſticarum, ex. gr.
allicarum, aut Belgicarum, aut Helve-
arum &c. prout cuique locus nativita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

tis, aut commorationis obtigerit. 3. Hi-
ſtoriæ ſacræ V. & N. 4. Hiſtoriæ eccle-
ſiaſticæ. 1. *Quod* ad primam, ea quomo-
do comparanda ſit, indicant autores, q
methodum hiſtoricam ex profeſſo ſc-
pſerunt, Keckermannus, Alſtedius (apu
quos plures alios citatos invenies) Bo-
nus, & Poſſevinus Biblioth. lib. 16. A-
minicula ejus ſunt lectio, collatio, & c-
legia. De collegiis, in quibus ſynop
hiſtoriæ Univerſalis imprimitur, co-
lium dabunt illi, quorum hic ager
Quod ad me, hactenus ſenſi non dictan
de novo compendiis, aut comentar,
ſed prælectionibus publicis, repetẽdis
Profeſſorem (ſiquidem vacare poſſit
velit) aut per alium ad hoc idoneu
præterea examen ad compendium
quod, qualia jam ſatis multa ſunt, ini-
tuendo, & memoriam exercendo hoc
gendum eſſe. Quod ſi occaſio & co
ejuſmodi collegiorum non ſuppetat,
caria ſit collatio cũ commilitone aliq
ubi ſibi mutuo erotemata propona
quorum alia ſint ſimplicia & commu
alia contineant dubia & controverſ
Primi generis erotemata exhaurient im
mis ſimplicẽ & theticam praxigraphi

: proſopographiam, deinde & neceſſa-
am chronographiam ac topographiam.
rotemata hæc quærunt *tum* ſummatim
. gr. hoc articulo aut intervallo quæ-
am geſta contineantur, à quibus autori-
us ea deſcripta ſint, quantum tempus,
uis terminus à & ad quem: *tum* ſigilla-
m, quod ad *politiam*, 1. quænam Impe-
a aut Monarchiæ; quis earum ortus,
rogreſſus, quod decrementum, quis in-
ritus, quæ ſeries Monarcharum, quis
cus, quod tempus durationis, quæ-
am graves aut magnæ ejus mutationes.
. Quænam regna præcipua & Reſpu-
licæ tempore hujus monarchiæ, & hoc
mporis articulo, In Oriente, Occiden-
, Meridie &c. aut in Aſiâ, Africâ, Eu-
pâ &c., & quinam regnorum ortus,
teritus, reges, quis locus, quæ duratio
c. 3. Quæ leges latæ, quæ politiæ
nſtitutæ, qui celebriores viri prudentes
politici floruerint. 4. Quæ ſcholæ, &
uæ ſtudia doctrinarum tum conſtituta
nt, aut floruerint, & qui viri celebres in
uibuſvis ſcientiis, quæ ſcripta celebriora
unc edita &c. 5. Quæ res de novo, aut
tes tunc inventæ ſint, aut potiſſimum
xcultæ, & qui præſtantes artifices flo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ruerint, quænam rara & admiranda op- ra &c. 6. Quæ bella orta, geſta, & ſtincta ſint; quibus autoribus, ubi, qua- diu, quo eventu; imprimis quæ mem- rabilia prœlia terrâ, marive commiſ- quæ munitiſſima loca occupata &c., duces & milites celebriores &c. 7. Q admiranda & quæ notabiles mutatio in naturâ aut evenerint, aut innotueri nominatim terræ-motus, Inundation peſtes & reliqui morbi epidemici, inc- dia, aliaque flagella, oſtenta, prodigi cœlo, elementis &c. quorum ſpecies geſſimus in Diſp. noſtrâ De Oſtentis prodigiis; & in prælect. loc. commu *tit. de Pœnis peccatorum.* Atque hæc q- dem ſynopticè quæruntur & reſpond- tur de geſtis in politiâ. De *eccleſiaſ* quæritur 1. Quæ, ubi, & quomodo cleſiæ conſtitutæ, propagatæ; qui inf- les, heterodoxi converſi. 2. Quæ ſcho collegia, aſceteria inſtituta fuerint, floruerint, aut interierint: & qui celeb in eccleſiis aut ſcholis Doctores, quis rum ortus, progreſſus, occaſus. 3. H- reſeῶν, & ſciſmatum initia, increm- ta, victoriæ, decrementa, interitus. Quæ Concilia generalia, particularia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

5. Quæ colloquia, diſputationes habitæ. 6. Quæ publicæ aut privatæ confeſſiones, apologiæ, & ſcripta celebriora edita. 7. Quæ perſecutiones, eccleſiarum diſſipationes. 8. Quæ Martyria, & qui martyres, ac celebriores confeſſores. 9. Quæ inſtaurationes, & reformationes eccleſiarum. 10. Quæ protectio Principum & Magiſtratuum, per edicta, bella &c. Hic conduxerit ſingulis articulis, & membris in ſynopſi, quam præ manibus habemus, adſcribere memoriæ causâ *tum* autores (Quod minimè opus; ſi Sleidanum tractamus, ibi enim Merbomius hoc præſtitit) *tum* tabellas & verſus memoriales, ubi perſonæ, res, aut actiones numerum aliquem faciunt. *Erotemata poſterioris generis* dabunt occaſionem excutiendi dubia & controverſias, ſi quæ nobis oboriantur, aut ab aliis jam mota ſunt, circa quaſque hiſtorias rerum, actionum, & perſonarũ, ſecundum articulos, membra, & capita ſynopſeos propoſitæ: ſunt autem dubia & difficultates pleræque in enodandis aut conciliandis illis, in quibus hiſtorici diſſident aut ſaltem narrationes eorum ſunt ἐναντιοφανεῖς. Quod ad controverſias & nodos topographicos,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

chronologicos, genealogicos; non p
tem è re fore, ut ſtudioſus ſtudia Aca
mica iis expediendis devoveat, aut cu
culum hiſtoriæ univerſalis ibi ſynopt
addiſcendæ nimium remoretur ſi n
plane ſiſtat & abrumpat. Suffecerint h
duo, *primo*, hiſtoricè noſſe & deguſta
illas difficultates & controverſias, hoc
ſyllabum earum memoriâ tenere &
ſingula capita ſeu membra ſynopſeos a
notare, addito indicio autorum, qui
movent aut determinant. *Deinde*, præg
ſtare ipſam methodum ſeu artem chr
nologicam, quæ ſcilicet *partim* termin
in controverſiis occurrentes explic
partim ideam ac delineationem notat
nis chronologicæ (juxta ſynopſin hiſ
riæ univerſalis) in tabellâ κατὰ βάθ
proponant: Nam delineatio κατὰ πλ
τος, qualis ex. gr. eſt Helvici, forte
mis operoſa; ſaltem huic ſynopticæ in
preſſioni non convenit; itaque nunc c
ſim inſpicienda tantum, & datâ occaſio
conſulenda, juſtumque examen ejus
aliud tempus rejiciendum. Artem chr
nologicam, *quod ad priorem partem*, habe
ſtudioſi in Scaligeri Canonibus Iſagog
c

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

cis, & Fabritii Paduani Catenâ temporis; aut, ſi facilitatem & compendium quærunt, atque excerptis contenti ſunt, in Alſtedii præcognitis Theologicis, cum quorum lectione jungent repetitionem eorum quæ antehac in Aſtronomiâ ejuſdem Alſtedii, & Keckermanni legerunt. Quod *ad poſteriorem partem*, ea ex Alſtedio loc. cit. aut ex aliis compendiis chronologicis (Chytræi, aut Himmelii, aut Bellarmini, aut Helvici &c.) deſumi poteſt: idque dupliciter vel ſupputando ſecundum communem opinionem, vel annos exactos. Utramque ſupputandi rationem compendioſiſſimè exhibere conatus eſt Henr. Samerius Ieſuita in Chronolog. ſacrâ, edita in fol. anno 1608. Atq; hęc quidem de impreſſione ſynopſeos hiſtoriæ univerſalis: cujus geminam appendicem faciat, qui velit, unam de regnis & politiis ſpecialibus, alteram de partibus orbis regionibus, & locis celebrioribus per tabellas nudè propoſitam: uti egregiè hoc præſtitit Heniſchius in epitome Geographiæ Politiarum tabella ex Keckerm. hiſtoricâ, & cap. ult. Politicæ deſumatur. II. *Secundam*, quiſque ſine collegiis ſeorſim comparet ex lectione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

triplicis, autoris; 1. *topographici*, qua
ex. gr. Anglis eſt Camdenus, Hiſpa
Nonius, Batavis Hadr. Iunius & Bo
hornius &c. 2. *Politici ſpeciales*; qualis e.
Anglis eſt Smithus, Venetis Conta
nus, Helvetiis Simlerus, Batavis H.G
tius &c. cujuſmodi ſcriptores Rerump
blicarum in toto orbe collecti, & ed
ſunt Lugdun. Batavor. apud Elzeviri
3. *Hiſtorici rerum geſtarum*; qualis ex. g
Belgis noſtris ſunt Reydius, Petrus Bo
re, Meteranus. Quod ſi anguſtia ſpa
Academici non permittat lectionem P
tri Borre (qui tamen aliquando legend
eſt), percurratur ſaltem Reidius, a
compendium Meterani, & cum eo co
jungatur repetitio libelli cui tit. *Horo*
gium Belgicum, aut *Speculum Iuventutis*,
quidem in ſcholis vulgaribus eum in ſu
cum & ſanguinem non converterit: qu
alioquin omnino fieri velim. De hiſto
ſingularum Provinciarum, immo & ci
tatum, ex. gr. Hollandicâ, Geldricâ, F
ſicâ, Ultrajectinâ, Leidenſi, Dordrace
Amſtelredamenſi &c. non auſim l
quidquam monere; idem dico de Le
bus & ſtatutis municipalibus aut ſpecia
bus tum politicis (ex. gr. Hollandici
Tran

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Tranſiſulanis, Friſicis, Ultrajectinis &c.
tem civitatis Leidenſis & Rhynlandiæ,
ivitatis Amſtelredamenſis &c.) tum Ec-
leſiaſticis (ex. gr. Geldriæ, Zelandiæ
&c.): vix enim tempus ſuppetet ad tam
pecialia deſcendendi. Itaque rejicienda
æc cura, ad tempus miniſterii, aut otii
terarii: poterunt tamen conſtitutiones
ccleſiaſticę, in patriâ cujuſque receptæ,
mel atque iterum percurri. 111. *Tertia*,
equirit collationes & collegia. Quamvis
utem omnia, quæ huc pertinent unis
ollegiis abſolvi queant, malim tamen in
uos actus diſtingui, aut bina & diſtincta
ollegia inſtitui: ut prioris generis abſol-
ant hiſtorica ſtricte ſic dicta actiones,
aturales, civiles, eccleſiaſticas, œcono-
nicas, artificiales, ſecundum ordinem in-
ervallor., articulor., hiſtoriarum; po-
erioris generis, genealogica, chronolo-
ica, topographica, Architectonica. *Illa*
eragantur examine, *partim* per ſimplicia
rotemata (quod tamen minimè neceſſa-
um, ſi catechizatio hiſtoriæ ſacræ in
cholis trivialibus, in familiis, in colle-
iis catechumenorum obtineat.); quæ
xhauriant *primò* articulorum & hiſtoria-
um titulos; *Deinde* & ſubtitulos ſeu ſum-
maria,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

maria, ex hypotheſibus ſeu lemmatis, q
novæ tranſlationis bibliorum noſtratiu
aut Franc. Iunii lat. aut Deodali Ita
ant tranſlationis Anglicæ ſingulis cap
bus præmittuntur; *Denique*, ſingulas p
ticulas, puncta, & circumſtantias: *par*
& imprimis per dubia & problema
ad hiſtoriam ſacram V. & N. Teſta
quorum ſyllabum diſcipulis noſtris co
dictare, addita etiam rudi delineatio
reſponſionum ac ſolutionum, & ſubit
indicatis autoribus, quæ aliquando pe
cienda & expolienda, ſi Deus voluer
quod ſi non fiat, dabimus ſaltem ali
occaſione ſpecimina diſputationum a
liquot hiſtoria ſacras, ex. gr. de Adve
Magorum, de crucifixione Chriſti,
plagis Ægypti, de Diluvio, &c. Auto
qui materiam hic ſuppeditant, ſunt p
ter Torniellum & Salianum, comen
tores in Geneſin, & Exodum Perer
Willetus, à Lapide; & poſtremus eti
in Numeros, Deuteronomi.: Monta
Serrarius, Maſius in Ioſuam: Marty
Iudicum, Samuelis, Regum: Lavate
in Paralipomen., Ruth, Nehemiam:
Lapide in Euangeliſtas, Pareus & Pe
gus in Matheum, A Lapide & Zanc

n Acta. *Iſta* itidem examine per utriuſq;
eneris erotemata: ut ad priora reſpon-
eant ſimplici declaratione, & probatio-
e, indicatis ſcripturæ teſtimoniis; & ubi
umerus aut collectio aliqua occurrit, ta-
ellis & ſchematiſmis, ut & verſibus me-
norialibus: ad poſteriora vero reſpon-
eant diſtinctione ac determinatione, ob-
ectionum ſolutione, conciliatione ἐναν-
τιοφανῶν. Erunt a. partes horum colle-
iorũ, quatuor prædictæ, cum unâ ſuper-
umerariâ ſeu appendice. 1. eſt *Genealogi-
a*, quæ vel ſecundum ordinem librorum
cripturæ genealogias examinat, ex. gr.
Gen. 5. 10. 11. 25. 36. & 46. Ex. 6. Rut. 4.
1. Paral. 1. 11. Eſdr. 2. & 8. & 10; vel
ercurrit ſyſtema univerſale totius genea-
ogiæ ſacræ; cujus ideam exhibet Lavate-
us tabulis ſuis, quas cõmentariis in Paral.
nſeruit; & plenius anonymus I. S. cujus
enealogiæ vulgo compingi ſolent cum
ibliis Anglicis. Cum his confer *B*rough-
oni concentum ſcripturæ, & repræſen-
ationem temporum, perſonarum &c.
& epiſtolam hebraicam ad Rabbi Abra-
am Ruben; adhæc Alſtedii præcognita
Theolog., & Gomari Diatriben de Ge-
ealogiâ Chriſti; præterea hiſtoricos, uti
Tor-

Torniellum, Salianum, Iacobum Cap
lum; imprimis comentatores ad loca m
do cit. & ad Matth. 1. Luc. 3. alioſq
ſcriptores, qui illic citantur. Appendic
ſyſtematis genealogici facient: diſtrib
tio ſacerdotum & Levitarum per claſſe
Succeſſio Pontificum ab Aarone uſq
ad templi everſionem; genealogia H
monæorum, & Herodis. 2. *Chronologi*
quæ examinat ſacram notationem & ſu
putationem temporum, idque ordine
cundum libros & capita ſcripturæ; a
ſyſtematice juxta ſeriem & diviſione
temporum. *Priorem* ordinem ſi tenea
proponenda ad quemlibet librum gen
ralia hæc erotemata: Quando vixerit a
tor: quando ſcriptus ſit hic liber: qu
annorum geſta complectatur (ſi ſit lib
hiſtoricus), aut quamdiu protraxerit pr
phetias ſuas (ſi ſit liber propheticus
Erotemata & dubia particularia ordi
proponentur circa res & actiones illas c
juſque libri, quarum tempus diſertè i
notatur, aut de quorum tempore dubiu
movetur ab interpretibus ad concilian
ſcripturæ *ἐναντιοφανῆ*. Poſteriorem o
dinem ſi teneas, hoc eſt, hiſtoriæ ſacr
tempora ſi ſyſtematicè digeras & deline

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

quod omnino faciendum puto), deſumi poteſt N. T. chronotaxis partim ex Monoteſſaro, quod Corn. à Lapide præmiſit omentar. in Euangeliſtas & in Acta & piſtolas ubi ſimplex & perſpicua temporum notatio; partim ex Annalibus Baronii, aut eorum epitome, aut ſi quis hic compendio ſtudeat, ex Alſtedii præcognitis Theologicis, aut *Himmelii Chronogia biblicâ* quam inſeruit ſuo memoriali iblico in 4: Chronotaxis Vet. Teſt. ex hytræi chronologiâ Herodoti & Thuydidis, aut Himmelio, aut Davide Pareo, aut Helvici theatro, aut indice in hronicum Beroaldi, aut ex aliis vulgarius compendiis chronologicis deſumaur. Quod ad dubia & problemata conoveria, eorum pleniorem ſyllabum ſuppeditabunt inter & ſupra alios Henricus hilippus Theologus Ieſuita, in diſputaionibus chronologicis nuper editis: multa etiam quamvis non omnia, annotavit oh. Behm. in Chronolog., & Himmeus loc. cit. Rationes & determinationes problematum ex profeſſo moliuntur oſt Scaliger. in arduo opere de emendaone temporũ & in Euſebianis ad amuſim ejus Calviſius in prolegom. chronologiæ

logiæ ſuæ ; & diſſentientes ab illo Di
nyſius Petavius in Rationario temporu
Cunr. Paul. ab Adeſtet in diſput. chr
nologicis, & Philippus modo cit. Dav
Pareus in chronologiâ. Porro Bero
dum, Temporarium, Mercatorem, Go
donum, Lydiat, Torniellum, Salianu
Iacobum Capellum, Ioh. Behm, Hel
cum, Samerium, Samuelem Petitu
Rob. Pontanum, Ioh. Deckerium, Ph
lippum Lansbergium, Brougthonum
concentu ſcripturæ, & commentar.
Danielem, & complures ejuſmodi
profeſſo chronologicas controverſias tr
ctantes hic ſtudioſis noſtris non indicab
neque enim fert ratio hujus collegii,
curriculi Academici infinitos illos aut
res inter ſe diſceptantes conferre. Ide
cenſeo, de diſputationibus chronologic
quas habet Raynoldus in prælectionib
ad libros apocryphos, Pererius, aliiq
comentatores in Geneſin & Danielem
&c. l'Empereur in prolegom. ad Iarchi
dæ coment. in Danielem, Pareus in or
tionibus chronologicis, & Scaliger
Elenchis earundem. Poteſt tamen in c
pitalibus & rarioribus controverſiis chr
nologicis exercitii causâ id tentari :

no

ꝰs ſpecimen dedimus in Diſp. *de Tempore nativitatis Chriſti.* In controverſiis ro illis quæ implicant ἐναντιοφανῆ ſcri-uræ, neceſſario præſtantiores autores m diu conferendi ſunt, donec certã ali-uam conciliationem invenerimus. Sed æc propriè pertinent ad collegia textua-a, de quibus ſupra cap. 14. Tres ſolum-odo commendo collegii & rudimenti ujus chronologici ſacri appendices: uarum *prima* eſt genealogico-chronolo-ica, quæ in tabellâ (quam vide apud Simmeſium p. 242.) oſtendit quam diu, uando, & quibus cum vixerint primi de-em patriarchæ: *Secunda* eſt Calendarium iſtoricũ quod vide in Lansbergii chro-ologiâ lib. 3. à p. 153. uſque 179. confer Calendarium anni ſacri apud Torniellum d an. 2545. *Tertia* eſt catalogus omnium nnorum qui in ſacris literis aut ab earum nterpretibus charactere notantur: vide unc catalogum apud eundem Lansber-ium lib. 3. c. 24. Eſt & alia ſacræ chro-ographiæ ratio, ſed quæ locis commu-ibus Theologiæ inſeri debet, eaque ge-mina: *una*, quando ex. gr. in loco com-muni de creatione Mundl, & hominis, le nativitate Chriſti, ejuſdem crucifixio-ne,

ne, aſcenſione, miſſione ſpir. ſ. &c. n
tatur tempus. *Altera*, quando ex. gr.
locum de Miraculis, de prophetiâ n
tantur miracula & prophetiæ Chriſti ſ
cundum ſeriem temporis(quod vide pr
ſtitum à Corn. *L*apide in prolegom.
Euangel.); & ſic miracula & propheti
apoſtolorum jam inde ab Actor. 2. uſq
ad 28.; item miracula Moſis, viſion
Ieſaiæ, Ezechielis aliorumque prophe
tarum diviſim, aut collectim. Habeb
ergo (ut magis perſpicuè dicam) coll
gium hoc chronographiſtoricum iſt
tres partes, ſeu actus: ut *Primus* imprim
præcognita ſeu chronologiæ ipſius natu
ram, affectiones, & partes. *Secundus*
Chronotaxim, concretam, & quidem ſ
ſtematicam, ſeu ſyntheticam, tum *abſolu*
tam hiſtoriæ V. & N.T. ex Bellarmino
Himmelio, aut ſimilibus; tum compara
tam, ſeu ſyntaxim & conciliationem cu
temporibus & geſtis profanis, ex Helv
co: Subjectis ad ſingulos articulos, mem
bra, & hiſtorias problematis ac dubiis d
tempore quando quid acciderit, quamdi
duraverit, quam longè poſt æram antece
dentem aut ante conſequentem, an ho
prius aut poſterius illo &c. Quæ proble
mat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ata ex comentatoribus in ſcripturam, onciliatoribus ἐναντιοφανῶν, hiſtoricis cris, diſceptatoribus chronologis, nonilla & communiora ex Himmelio. *Terus*, Chronologiam magis abſtractam, ſeu ronarithmologiam, hoc eſt, temporum ſtractam ſupputationem, idque per ſynieſin & additionem, ſubjectis ubique ripturæ teſtimoniis cum epilogiſmis & nſequentiis, quæ *inde* educuntur. Hi ilogiſmi ſunt, triplices, notatio omium intervallorum, & collectio in unam ummam; Notatio & collectio omnium ticulorum cujuſque intervalli. Notatio embrorum, & hiſtoriarum cujuſque ticuli, quantum quidem ex ſcriptura ſequi poſſumus: additis ubique dubiis problematis, quę apud commentatores diſputatores chronologos occurrunt. . *Topographica*: quæ quadruplici ordine ſtitui poſſunt. *Primus* ordo eſt, alphabecus; qualem ſervat Michaël Eitſingerus deſcriptione terræ ſanctæ: & ex antiuis Hieronymus in libro de nominibus locis hebraicis; ſed ubi tantum nomia exponit. Inſtar omnium ſit dictionaium Geographicum Ortelii; ubi & auores paſſim vitantur. *Secundus* ordo eſt,

ſecun-

ſecundum tempora & libros ſcripturæ
capite uſque ad calcem. Et ſic topogr
phia mundi antiqui ante diluvium ha
tur Geneſ. 1. & 2. rurſum 8. & 9. Mu
poſt diluvium topographia univerſ
Geneſ. 10. particularis Syriæ, Ægyp
& vicinarum regionum veſtigia appar
Geneſ. 11. & 12. & 14. coll. cum
Topographia particularis ab exitu ex
gypto & promulgata lege occurrit ge
na, prior ante ingreſſum in terram Can
Exod. 12. &c. coll. cum Numer.
Deuteron. per omnes ſtationes, quæ
cenſentur Numer. 33. poſterior poſt
greſſum, Ioſuæ 13. v. 20. Hic appendi
loco ſit, deſcriptio chorographica Eze
45. ſed potius ad architectonicam m
referemus. Inter & ſupra commentato
alios, commendo hic Willetum & Pe
rium in Geneſin & Exodum, Maſium
Montanum in Ioſuam. Studioſi non
utiliter adjungent Ariæ Montani Ge
graph. ſacram tit. *Caleb*; eique præm
tent rudiores Alſtedii Præcogn. theolo
Topographia terræ ſanctæ tẽpore Chr
certis ſcripturæ textibus non ita exprim
tur, ſed partim ex Euangeliſtis, partim
Flavio Ioſepho, aliiſq; hiſtoricis & Ge
graph

aphis colligitur, et in nonnullis editio-
bus bibliorum tabellis Geographicis
hibetur. *Tertius* ordo eſt, ſecundum
ulos & ſpecies locorum tum natura-
um (ut marium, fluminum, montium,
llium, regionum, deſertorum, ſylva-
m, rupium, etc.) tum artificialium (ut,
vitatum, templorum, aquæductuum,
ivium, piſcinarum, domuum, puteo-
um etc.) ſub quibus titulis annotanda
mnia loca ſpecialia, cum textibus ſcri-
uræ, in quibus eorum fit mentio. ex.gr.
l titulum *Flumen*, nota Iordanis Geneſis
3. Ioſuæ 3. Iobi 40. Ierem. 17. Math. 3.
ohan. 1. etc. item Euphrates Geneſ. 4.
t 15. Pſal. 72. etc. et ſic omnia loca ubi
nentio fit Euphratis: ex quibus locis ci-
itis deſcriptio iſtorum locorum peti po-
eſt, collatis Geographis et hiſtoricis pro-
anis, quos partim in Dictionario Ortelii,
artim in Bertii Geographiâ veterum et
Ptolomæo, aut in Strabone cum notis
Caſauboni, partim in Geographis recen-
ioribus, ut Mercatore, etc. indicatos
nvenies. Omnia titulorum genera fere
congeſſit Rabanus Maurus lib. 11. 12. 13.
*le ſermonum proprietate, & myſticâ rerum
ſignificatione*; et Barthol. Anglicus lib.
13.

13.et 14. de proprietatibus rerum. Qu
ſi autorum illorum copia non ſit,petan
ex Geographiâ Keckerm. aut Alſted
aut ex aliquo nomenclatore. *Quartus*
do, eſt eclogarius, examina loca præ
pua, quorũ deſcriptio et cognitio Theo
logis maximè neceſſaria eſt. Sunt aut
illa vel naturalia eaque in ſe conſidera
(*Paradiſus*, *Terra Canaan* ſeu Iſrael te
pore veteris Teſtamenti, *Judæa temp*
Chriſti, Syria, Ægyptus, *Iordanis*, E
phrates, Nilus, *mons Libanus*, *Mons Si*
deſertum Arabiæ dictum Cades Sin, e
lacus Genneſareth, ſpelunca Odullan
Mare magnum, *mare mortuum)* ; vel co
ſiderata ratione adjuncti ſui (ut iter Iſra
litarum in deſerto ; *caſtrametatio eorum*
et caſtrorum ordinatus proceſſus ; Iſra
litarum expeditiones & profectiones Io
ſuæ 2.v.13 ; Terræ promiſſæ occupat
et diviſio Ioſuæ 14. v. 20. peregrinat
Pauli, navigatio ejuſdem : vel artificia
Arca Noah, *Hieroſolyma*, Babel, Niniv
Tyrus, Damaſcus, *Tabernaculum*, *Tem*
plum Hieroſolymitanum, Templum S
maritanum in monte Gebal, Templu
Heliopolitanum in Ægypto, templu
Dianæ, Domus regia Salomonis, Viv

tiu

rum ejuſdem, Areopagus. Sed hæc ar-
ticialia pleraque ad architectonica po-
es referenda, ut hic finem faciamus, mo-
mus examen topographicum in colle-
o, ſufficere poſſe ſecundum ordinem
undum & quartum; ubi reſponſiones
erotemata ſive ſimplicia, ſive contro-
rſa requirent adminiculum tabellarum
n mapparum, aliorumque ſchematiſ-
orum, & ſubinde verſuum memoria-
m, imprimis etiam indicum ſecundum
dinem primum & tertium, quorum pri-
em alii jam confecerunt Hieronymus,
rtſinger &c. defectus ſupplẽdi ex The-
ro Marlorati aut ejus compendio, aut
pleniſſimo indice in biblia Belgica no-
translationis, aut, quod tutiſſimum, ex
ncordantiis. Poſterior vero index facile
priori conficietur, ſi quis ſub titulo ex.
civitatis ponat nomina civitatum quæ
bibliis occurrunt, & quidem ordine al-
abetico; annotatis omnibus locis ſcri-
ræ ex concordantiis. Et ſic ſub titulo,
ontis, Maris, deſerti, regionis ſeu po-
li, fluminis, fontis, &c. 4. *Architecto-
a*; quæ itidem, ut topographica qua-
plici ordine inſtitui poteſt. Iuxta *ordi-
n ſecundum*, imprimis hæc ſcripturæ ca-

H pita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

pita aut tmemata accuratè excutiens,
Geneſ. 6. ubi deſcribitur fabrica arc
Exod. 36. & 37., tabernaculi; 1. Re
5. 6. 7. templi, & regiæ Salomon
Eſdræ 3. & 6. templi; Nehemiæ 3. &
Hieroſolymæ; Ezechieli 40. 41.
templi. Hic adhibendi comentatores
tehac cit.; quibus addendi, Martyr in
bros Regum, Lavaterus in Paralipo
idem in Nehemiam, Villalpandus in
zechielem, aut qui maximè neceſſaria ex
illo excerpſit Corn. à Lapide. Iuxta
dinẽ quartum, hæc potiſſimum & accu
tius d-ſcribenda hiſtoricè, topographicè,
architectonicè, & myſticè; *Arca N*,
tabernaculum cum contentis, *templum* (q
drupliciter ſcilicet, ut primo ædifica
à Salomone, ut inſtauratum poſt capti
tatem, ut ædificatum ab Herode, ut di-
neatum ab Ezechiele), *Hieroſolyma* (q
lis erat tempore Salomonis, & inſtaura
poſt captivitatem, & tempore Chriſti
poſt uſque ad vaſtationem) Addenda,
majori otio reſervanda, deſcriptio Tu
Babel, urbis Ninive, Babel, Dam
Tyri, Antiochiæ, Athenarum, Rom
Areiopagi, templi Dianæ, item Sam
canj, & Heliopolitani: quæ ad plenio

ſcri

ſcripturarum intelligentiam haut parum utilis. Adhibendi ad examen, tabellæ, ſchematiſmi & picturæ; quas habet Tornellus in annalibus, & nonnullæ editiones bibliorum Gallicorum, Latinorum &c. præterea libri peculiares quibus exhibentur picturæ hiſtoriarum V.& N.T. à diverſis artificibus in gratiam pictorum, ſculptorum &c. editi, Index alphabeticus ſecundum ordinem primum hic non requiritur, ſed tantum ſecundum ordinem partium: ut ad quemque titulum ex. gr. turris, porta, porticus, portus, columna, ſolarium ſeu gnomon, foſſa, platea, forum, tectum, &c. notentur ordine alphabetico ſingulares ſeu individuæ ex. gr. portæ Hieroſolymæ orientalis, &c. item portæ templi orientalis, ſpecioſa &c. plateæ Damaſci &c.; porticus Salomonis; & portus dictus καλοί λιμένες &c. Tituli autem illi juxta methodum Architectonicæ diſponendi, conquiri poſſunt ex Lexico Vitruviano Bernardini Baldi, cui tit. fecit: *de verborum Vitruvianorum ſignificatione*; cum quo quis conjungat Grapaldi onomaſticon ædium, aut Julii Pollucis Onomaſticon. Sed forte nimis vaſtus hic campus: continent ergo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſe ſtudioſus, in curſu Academico intr[illegible]
tulos illos; quos habet Alſted. in En[illegible]
clopædiâ, in Architectonicâ. Sed [illegible]
bium hic oritur, quid faciendum de [illegible]
ſtrumentis & machinis quarumcun[illegible]
artium præſertim tum bellicis & M[illegible]
cis. Ego non ſuaſerim omnia in h[illegible]
ſyllabum intrudere, ſed Muſica ad co[illegible]
gium textuale artium ac philoſophiæ [illegible]
quo capite præced,), & bellica ad a[illegible]
quitates & hiſtorica referre: niſi f[illegible]
architectonicis titulis modo memor[illegible]
ſubjicere viſum fuerit appendiculam [illegible]
tulorum architecturæ militaris, ex.[illegible]
prœlium, ſtratagema, caſtrametatio [illegible]
caſtrorum munitio, catapulta, bal[illegible]
funda & fundatores, ſagittarii, equita[illegible]
Elephantes, currus falcati &c. 5. [illegible]
pernumeraria pars hujus collegii eſt co[illegible]
ctiva deſcriptio *tum* perſonarum, *tum* [illegible]
rum. *Proſopographiæ* ſacræ inſerviet i[illegible]
alphabeticus, qualis ex. gr. Hieron[illegible]
aut qui multis editionibus bibliorum [illegible]
jici ſolent, aut ſi quæ ſint Onomaſtic[illegible]
cra nominum propriorum. Quæ in N[illegible]
occurrunt, digeſta & explicata hab[illegible]
pud Druſum in libro de vocibus he[illegible]
cis N. T., & Gualtperium, & poſt on[illegible]
au[illegible]

ud Paſorem in Lexico N. T. Tria er-
o præſtabit hic index ; *primo* exhibebit
omina propria ordine alphabetico ; ſin-
ulorum explicationes καθ' ἐτυμολογίαν
quod fecit Paſor), κατὰ συνωνυμίαν.
. gr. Azaria & Uſſia, Iojada & Bara-
ia, Zacharia & Ieremia, Bartholomeus
Nathanael, Cephas & Petrus, Thomas
Didymus, Tabitha & Dorcas, &c.
ertio, annotabit omnia loca ſcripturæ,
i nominis cujuſque fit mentio. Poterit
alius index confici ſecundum titulos à
ualitatibus, aut relationibus perſonarum
ſumptos & ordine alphabetico diſpoſi-
s, ex. gr. patriarchæ, prophetæ, reges,
dices, ſacerdotes, duces & milites, ſa-
entes ſeu docti, artifices, admodum pii,
artyres, prophetiſſæ, ſapientes fœminæ,
modum piæ fœminæ, fortes & heroi-
e fœminæ, proſelyti, pii quicunque ali-
extra populum Dei inter Ethnicos &
oſtatas deliteſcentes. Ex alterutro hoc
dice proſopographico ſeligentur per-
næ peculiari curâ deſcribendæ, de qui-
is etiam examen in collegiis inſtituen-
m: ſunt autem V. T. in mundo veteri,
dam, Enoch, Noah: in mundo novo,
mpore patriarcharum, Abraham, Iſaac,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Iacob, Ioſeph, Melchizedek: Tempre judicum, Moſes, Ioſuah, Simſon, Samuel: Tempore Regum David, Salomon, Elias, Hiskia, Ioſia, Ieſaias, Ieremias, Daniel: tempore N. T. Chriſtus, Maria, Iohannes Baptiſta, Petrus, Paulus. Tabellares, & pleniores Thematicæ ſeu theticæ iſtarum perſonarum deſcriptiones ſi partem gymnaſii ſeu praxeos logicæ antehac fecerint, poterunt hic omitti, & dubia ac problemata controverſa tum textualia, tum hiſtorosacra, tum dogmatica de ſingulis ordine proponi. Exempla ejuſmodi tractationū habes in libris Pineda, de rebus Salomonis, & in Diſputationibus Hermanni Ravenſpergi ante annos aliquot in academ. Groninganâ propoſitis, quibus Adamus proſper, Adamus miſer, Abrahamus miles, Iſaacus hæres, Iacobus exul, Ioſephus præſul: & lib. 1. Serarii in Ioſuam, ubi Ioſua deſcribitur: invenimis etiam apud Baronium & Antagoniſtas, ubi agunt de vitâ Chriſti, Mariæ & apoſtolorum; De Mariâ nonnulla habebat Rivetus in apologiâ Mariæ lib. 1. c. 1. 2. Theticarum deſcriptionum exempla ſuppeditat Baptiſtes Sculteti e[illegible]

um tract. ipſius de Precatione, & Go-
nari diſp. de ſacrificio Chriſti & Melchi-
edeki, de collatione Adami & Chriſti,
em Davidis & Chriſti. Vitæ omnium
nctorum V. & N. T. deſcriptæ ſunt à
oachimo Perionio, & Georgio Fabri-
o; Vitæ illuſtrium mulierum utriuſque
eſtamenti à Thoma Garzonio: ut Lipo-
nanum, Surium, Metaphraſtem, & ſi-
ilis commatis ſcriptores prætercam:
uos legendos non arbitror, niſi ut refu-
entur. *Idem* dico, de vitâ Chriſti apud
Ludolphum de Saxoniâ & Bonaventu-
am; de Iacobi adventu in Hiſpaniam
pud Thomam Zanchez in fine com-
nentar. in Acta; de vitâ & geſtis Ma-
æ, quæ non unus decantavit. Vita
Pauli chronologicè digeſta à Cavanto in
ne tom. 2. de ſacris ritibus; & hiſtoricè
Corn. à *Lapide*, in prolegom. ad com-
nentar. in epiſtolas; fabulis Papiſticis
ucta eſt. Poſſunt & vitæ improborum
uorundam deſcribi, ut Bileam, Nebu-
adnezar, Saul, Achab, Simonis Magi,
Herodis &c. *Praxigraphia*, ſeu pragmato-
raphia ſacra collectiva eſt vel per locos
ommunes ſeu titulos, vel per ſyſtema,
el per eclogas. *Prima* eſt, quæ examinat

res & actiones rariores, imprimis ill
circa quas dubia, moveri, & controv
ſiæ agitari ſolent, idque ſecundum lo
communes ſeu titulos ordine alphabe
co digeſtos: quales tituli ex ſyntagm
antiquitatum, theatris exemplorum;
polyanthæis ſeligendi ſunt; aut ſi ma
ex Theſauro Marlorati. *Secunda* eſt, q
collectim & ſyſtematicè delineat ac p
currit politiam, ſpecialem item eccle
ſticam, & Nomotheſiam ſacram ſeu
raelitarum. Titulos & ſubtitulos *poli*
ſpecialis (ad quam refer etiam Schola
cam, & Oeconomicam) diſpone ſec
dum Politicam; *Eccleſiaſticæ* ſecund
methodum quam ſervare ſolemus in p
blicis prælectionibus, Nomotheticæ
cundum titulos Pandectarum in Iure
vili; aut ſecundum ordinem politiæ ſ
cialis Hebræorum. Dubiorum & p
blematum ehodationes puto ſufficere
ſyllabus eorum ſub ſingulis titulis ex
beatur, & determinatio eorum ſimpli
ter indicetur; rejectâ ulteriori expli
tione & probatione ad locos commu
Theologiæ, præſertim ad part. 2., qu
practicam vocamus: quæ loca ſolu
modo ad memoriæ ſubſidium, & exe
tim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

um hic indicanda. *Secunda*, hanc pra-
natograp hiæ collectivæ rationem prio-
longè præferrem. An autem quis hic
orſim eam tractare velit; an vero ſub
cis communibus de Eccleſiâ V. T.,
Legibus, de Magiſtratu; aut per ap-
ndicem ad totam Politiam Eccleſiaſti-
m (quantum ad ſacra ſcilicet & eccle-
ſtica); an utrobique ad abundantio-
n cautelam & repetitionem, cujuſvis
bitratui relinquimus. *Tertia* eſt, quæ
lectas quaſdam hiſtorias tum theticâ
ctatione tum dubiorum & problema-
m enodatione perſequitur. Sunt au-
m, vel fundamentales, vel celebriores.
u ſic voco, quia ſtylobatę omnis fidei, &
gnitionis Theologicæ; quales, Crea-
o, Conceptio & nativitas Chriſti, Paſſio
hriſti, Ejuſdem Sepultura, reſurrectio,
cenſio, Miſſio Spir. ſ.; quibus adde hi-
briam propheticam, de adventu Chriſti
judicio extremo. *Iſtas* voco, quæ ma-
s univerſali utilitate, aut rarâ & admi-
nda rei geſtæ relatione, celebriores
nt: quales, Diluvium, Everſio Sodo-
æ, Plagæ Ægypti & eductio populi
aelitici, Datio legis cum antecedenti-
us & conſequentibus; Interitus Core,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Dathan &c., captivitas Babylonica, reditus ex eâ; Nativitas & miniſterium Joh. Baptiſtæ, Chriſti circumciſio, præſentatio, baptiſmus, tentatio, adde hiſtoriam propheticam, de Fine Mundi. 1. *Quarta* cognitio hiſtoriæ, eccleſiaſticæ ſcilicet eſt vel V. vel N. T. *Illa* eſt ſcripturaria, vel non ſcripturaria. *Scripturaria* eſt vel veteris mundi ante diluvium (quã delineavit Danæus in primis mundi antiquitatibus): vel mundi poſt diluvium, eaque triplex 1. ſub patriarchis 2. ſub judicibus. 3. ſub regibus. 4. ſub ducibus, uſque ad Nehemiam, & Zerubabel incluſivè. Poteſt etiam dividi in partes, ſecundum intervalla ſeu ætates, eorumque articulos, quos notamus in hiſtoriâ ſacrâ, & in hiſtoriâ univerſali. *Non ſcripturaria* eſt ab exceſſu Zerubabel & Nehemiæ uſque ad tempora Chriſti. Hanc pete ex autoribus cit. in Diſp. de *Iudaiſmo*; cum quibus ad controverſias enodandas conferendus Euſebius Scaligeri, Serrarius in libros Machabeorum una cum utriuſque Eriſticis ſcriptis de ſectis Iudæorum: ubi autores alii citantur; adhæc Saliani & Tornielli annales & Iacobi Capelli hiſtoria. Scripturaria

on eſt hic repetenda, niſi per ſumma ca-
ita & quaſi in tabellâ, ad connexionem
ndicandam: ea enim partim in collegio
ocor. commun., partim & imprimis in
ollegio hiſtoriæ ſacræ, tum diſtributim,
um collectim in appendice de p[illegible]âtiâ
Eccleſiaſticâ Hebræorum ſatis tradita
uit. Non ſcripturaria, ſiquidem appen-
ice modo dictâ non fuerit accuratè deli-
eata, hic ex profeſſo tractari debet: Sed
ræſtat eam illic abſolutam fuiſſe; hic
utem per viam diviſivam (ut loquuntur)
: ὡς ἐν τύπῳ repeti. *Iſta*, ſcilicet N.T.
ſt vel ſcripturaria vel non ſcripturaria.
criptur ariam abſolvit collegium hiſtoriæ
acræ V. et N. T., et paſſim pars illa lo-
or. comm., quam politiam eccleſiaſti-
am vocamus. Hic ergo tantum quaſi per
abellam repetenda. *Non ſcripturaria* ex
rofeſſo tractanda; quæ etiam peculia-
iter dicitur hiſtoriâ eccleſiæ ſeu eccle-
aſtica, ex humanis ſcriptis eruenda.
Quam perfecta, certa, expedita et facilis
la ſit aut non ſit alibi diſputamus, in
Deſper. Cauſâ Papatus lib. 3. ſect. 1. De
tudio et methodo ejus etiam aliquid per-
tringimus in Diſp. *de Patribus*. Hic bre-
iter indicamus collegium examinan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

tium & (ubi vexatæ quæſtiones, aut ag
tatæ controverſiæ occurrunt) diſputa
tium inſtitui poſſe ad aliquod compe
dium Pappi, aut Oſiandri; aut Danie
Paræi. Erotemata ſimplicia propona
tur per ſingula intervalla, articulos, ſæc
la, et membra ſeu hiſtorias, juxta titul
ſupra ex ſynopſi hiſtoriæ univerſalis à n
bis indicatos. Erotemata dubii aut co
troverſi quid continentia potiſſimum
luſtrentur ex Pleſſæi myſterio iniquitat
et ejus Antagoniſtis Coiffetello, et Gr
ſero; ejuſdemque Hyperaſpiſtâ Rivet
Syllabus iſtorum erotematum, quæ qu
dem concernunt antiquitates eccleſiaſ
cas tum antiquæ tum intermediæ æta
imprimis deſumi poteſt ex Gretſeri I
ſuitæ tract. contra Pleſſæum, cui t
Myſta Salmurienſis. Supplemento tam
indiget: quod accerſendum ex Co
cenſurâ patrum, Blondelli notis ad ep
ſtolas decretales primorum, Pontificum
Ejuſdem tract. de primatu Papę, Perkin
problemate Catholico, et Chamieri Pa
ſtratia, Molinei Novitate Papiſmi. A
tores alios qui antiquitates et controve
ſias eccleſiaſticas illuſtrant, libro ſecunc
indicabimus. Si quid in lectione hiſt

ri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

câ explicandum eſt, poterunt tyrones
ecurrere ad Dictionaria hiſtorica, To-
ographica, item chronologias (ex. gr.
'alviſii), Notitias Epiſcopatuum, &
ieographiam eccleſiaſticam Auberti
Airæi. Nolim enim ut ſtudioſi in cur-
culo Academico nimium in farraginem
ſorum autorum ſe diffundant: compen-
o hic ſtudendum, ut diſputationum iſta-
ım guſtum habeant: quod fiet ſi ſyllabus
orum ad ſingulos articulos immo & ſæ-
ıla ſecundum varios orbis tractus (ex.
:. Orientem, Occidentem, Africam)
ſis dictetur; additâ brevi determinatio-
e per A. aut N. aut D. & indicatis re-
entioribus autoribus, qui teſtimoniis &
tionibus pro utrâque parte pugnant. In
ontroverſis magis capitalibus, aut cele-
rioribus poterunt plenius & ex profeſſo
xplicari; & nos ſpecimina aliquot dedi-
us in Deſp. Cauſâ Pap. & in Diſp. *de
onatione Conſtantini*, de *Peregrinationibus
ompoſtellanis*. Et plura, ſi Deus volet, ali-
uando dabimus, ex. gr. de Tranſlatione
nperii, de antiquæ Eccleſiæ Africanæ
dependentiâ à Romanâ &c. Quibus
fines ſunt quæſtiones & controverſiæ
onnullæ hypotheticæ, quas intexuimus

Diſp.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Diſp. noſtris, de *Atheiſmo*, *Energum*[illegible], *Miraculis*, *Prophetiâ*, &c. Quod ad prob-
mata controverſa, circa novitates ecc-
ſiaſticas, nominatim à tempore refor-
tionis uſque in hunc diem, ea ex ſcri[illegible]
eriſticis, & apologeticis conquiren[illegible]
ventilanda vero & determinanda *pa*[illegible]
ex ſcriptis iiſdem eriſticis & apologeti[illegible]
præſertim iis, qui perſonalia ex prof[illegible]
tractant, aut multa admiſcent; partim[illegible]
apparatu varii generis autorum, quor[illegible]
indicem aliquem dabimus lib. 2. Sp[illegible]
men ejuſmodi controverſiarum vid[illegible]
Riveto & Molinæo contra Sylveſtru[illegible]
Petrâ Sanctâ, & in noſtrâ Deſper. Ca[illegible]
Papatus, ubi de Lutheri Magiſtro, Zw-
glii ſomnio, Pleſſei diſputatione, &c. [illegible]
iterum monemus, compendio & bre-
tati ſtudendum, uti modo dictum eſt. P[illegible]
ro problemata controverſa circa nov[illegible]
tes eccleſiaſticas velimus per artic[illegible]
temporum diſtribui & diſtingui in ea [illegible]
1. Pontificios. 2. Lutheranos. 3. A-
baptiſtas & Libertinos 4. Socinianos[illegible]
Remonſtrantes. 5. Controverſias A[illegible]
glicanas & Scoticas de ceremoniis & [illegible]-
gimine eccleſiæ concernunt. Poteſt [illegible]
aliâ methodo magna pars hiſtoriæ ecc-

ſiaſti[illegible]

ſiaſticæ imprimi: in curſu ſcilicet locor.
communum: idque vel theticè, vel elen-
cticè. *Theticè* dupliciter fiet; uno modo,
ſi ex. gr. Iudaiſmus, Ius canonicum, Pa-
tres eccleſiæ, Gentiliſmus, Mahumediſ-
mus, Libertiniſmus, Papiſmus &c. de-
ſcribatur: altero modo, ſi ad nonnullos
locos communes ex. gr. de ſciſmate, de
hæreſi, de miraculis, de idololatriâ, de
Conciliis, de Pontifice Romano, De
colloquiis ſeu diſputationibus, de hoſti-
bus & perſecutionibus eccleſiæ, de Ma-
giâ, De prophetiâ & divinatione, de cha-
riſmatis, de Liturgiâ &c. annotentur ex
hiſtoriâ eccleſiaſticâ juxta ſeriem tempo-
ris (uti Alſtedius in chronologiâ) aut
juxta certas claſſes & diſtributiones, ſin-
gularia ſciſmata, hæreſes &c., aut utro-
que modo. Nos guſtum aliquem ali-
quando dabimus. Idem præſtari poteſt
ad locos communes pleroſque morales,
ut de Fide, ignorantiâ blaſphemiâ, caſti-
tate, luxuriâ, ebrietate, &c. Sed hic gla-
ciem fregerunt Scriptores exemplorum,
quorum ſupra meminimus, Zwingerus
ſcilicet, Honſdorfius, Polyantheæ, adhæc
Hiſtorici eclogarii, ut Simon Goulartius,
& ſimiles. *Elencticè* etiam dupliciter fieri
pote-

poterit. *Primo*, ſi ad locos communes ma-
ximè controverſos, hiſtoria errorum ſu
heterodoxiæ, quod ad originem, incre-
mentum, decrementum, aliaſque muta-
tiones breviter delineetur, citatis autori-
bus & hiſtoricis, qui illa referunt. Me-
thodum hanc oſtendit Chemnitius in
Examine Concil. Trident., Bullingerus
de origine errorum, Molineus in No-
tate Papiſmi, Perkinſus in problemate
Catholico. Sed cum hæc, ut & præce-
dens methodus pertineat ad prælectio-
nes, & collegia locor. comm.: noluimus
hic eam repetere; remittentes lectorem
ad ea, quæ ſupra diximus. *Secundo*, ſi ſi-
opſis aliqua hiſtoriæ eccleſiaſticæ à Pon-
tificio conſcriptæ præ manibus ſumatur,
& in controverſis percurratur ac cenſura
notetur ea fere ratione, qua Becani Ma-
nuale, de quo vide quæ ſupra diximus.
Quænam ſynopſis huic negotio maximè
idonea ſit futura, nunc non ita occurrit.
Spondani compendium Baronianum ni-
mis prolixum eſt: quod ſi tamen illud
percurrere viſum fuerit autores eſſemus,
ut tranſilirent omnia non controverſa.
2. Etiam controverſa generalia, eaque ad
collegia locor. commun., aut elenchum
rejiz

ejicerent. 3. Ut contraherent, quæ pluribus locis ſæpius inculcat. Ut ſupplerent, quæ diſſimulat & prætereit. 5. Ut ex rei veritate explicarent atque emendarent, quæ vel apertè corrumpit vel ſubdolè incruſtat. 6. Ut notarent dubia, & incerta, quæ ille pro certis obtrudit. 7. In controverſis majoris momenti, rationes ejus diluerent, & veritatem rationibus confirmarent.

CAP. XVI.

De collegiis Theologicis mixtis.

HÆc collegia, quamvis ſuperioribus vel affinia ſint, vel cum iis coincidant, ſeorſim hic tamen in gratiam tyronum tribus verbis perſtringimus: quo conſilio ea ſeorſim haberi poſſunt, partim ad repetitionem ante actorum, partim ad ſupplementum τῶν παραλειπομένων. Sunt autem ea 1. Logico-Theologica: partim *analytica*, ubi ſelecta & difficiliora quædam ſcripturæ capita, reſolventur, & nonnulla ſpeciminis cauſa ex autoribus ſupra in primo, ſecundo, & tertio ſtudii Theologici intervallo memoratis; ex.gr.

ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ex patribus, Iure Canonico, Schola-
cis, hiſtoria eccleſiaſtica, Thalmudic-
& Rabbinorum tractatibus aut diſpu-
tionibus, adhæc poëmata quædam
poëtis ſacris græcis & latinis,&c.: part
ſynthetica ſeu *genetica*; ubi omnis gene
difficillima & imperfecta themata ſimp-
cia delineabuntur,ex Theologia,(no-
natim etiam ex practica,& Politia Ecc-
ſiaſtica); præterea ex hiſtoria ſacra,
topographia, ex Architectonica, ex P-
litia ſpeciali Iſraelitarum tum civili t-
eccleſiaſtica; inſuper, ex pneumatica,
phyſica-Theologica, Ex Iuriſpruden-
ſacra. Themati delineato ſubjungen-
ſyllabus methodicus omnis generis p-
blematum theticorum & hypotheti-
rum, ex quibus unum theticum præ-
puum & unum hypotheticum accuratè
logicè ventilabitur. Ut autem ſciant
niores,unde & quomodo εὐπορία ac c-
lectio omnium problematum haberi p-
ſit, & qua methodo diſponi debeant; ſ-
duimus ipſos manuducere Diſp. noſt-
de Energumenis, de Miraculis,de Ex-
ciſmo, &c. & farragine ſeu ſyllabo p-
blematum per totam Theologiam, cu-
editionem nunc molimur: cum quib-
ju-

ungendi ſyllabi locor. ſcripturæ, de qui-
ous dubia aut controverſiæ, item proble-
natum ad hiſtoriam ſacram, chronolo-
giam, topographiam &c. quos diſcipulis
noſtris partim dedimus, partim progreſſu
emporis, ſi Deus volet, in gratiam eorum
ontexemus. Addimus autem in geneſi
hematum iſtorum, annotanda ubique lo-
a ſcripturæ, aliorumque autorum, ut ita
& memoriam exerceant, & variæ ac mul-
iplici lectioni ac collationi autorum pau-
atim aſſueſiant, & ipſi ea præſtare queant,
quæ nos præſtamus, ſaltem præſtare pro
modulo conamur. Ut omnia hic facilio-
a ſint, ſoleo Gymnaſtis noſtris in hiſce
& aliis quibuſque ſive practicis, ſive di-
putantium collegiis, autores tum univer-
ales tum particulares modumque iis u-
endi, ut & loca iſtorum autorum indica-
e, unde quid depromi, aut qui uſui ipſis
ſſe poſſint. Ad collegium hoc ſyntheti-
um referri etiam velim artificium, Li-
bros, tractatus, aut titulos, aut materias
romptè & accuratè in tabellas redigen-
li: in quo ſubinde nonnullos diſcipulos
exercui. 11. Rhetorico-Theologica:
partim *analytica*, ubi ſelectæ quædam ora-
iones ſeu conciones ex ſcriptura (e.g. 1.
caput

caput Ieſaiæ, Actor.2. & 3. & 17. & 2
& 24.& 26. Matth.6.); & epiſtolia no
nulla ex eadem, (ut Eſdr.4. & 5.& 6.u
& reſcriptum publicum ; Act.15. & 2
à verſ. 25. 31.) nominatim epiſtola
Philemonem, rhetoricè reſolvatur, oſte
ſis artificiis oratoriis, in inventione, diſp
ſitione, elocutione ſeu exornatione; Ide
faciendum in ſelectioribus homiliis & e-
piſtolis, Nazianzeni, Baſilii, Chryſoſto-
mi &c.: partim *ſynthetica*, ubi Orationu
& epiſtolarum theologicarum idioma
Latino, & vernaculo, & quocunque a
(in quo ſe exercere cupiunt), formu
quædam accuratè conſcribantur & pr
nuntientur. Ad has orationes, referri p
ſunt libelli ſupplices, declarationes, ap
logiæ, in negotiis eccleſiaſticis adhib
ſolitæ; imprimis in conventibus eccle-
ſiaſticis aut ad eos, aut coram Magiſt
tu politico. Sed hæc alio reſpectu etia
pertinent ad collegia practica; de quib
capite ſequenti. Materiam autem iſto-
rum ſuppeditabunt partim problemata
conſilia, quæ ſingulis titulis & ſubtitu
politiæ Eccleſiaſticæ ſubjicimus; part
particulares hortationes, conſolatione
reprehenſiones; quarum ſyllabum ibide

e-

xhibemus. III. Hiſtorico-Theologi-
a: partim *analytica*, ubi ſelecta quædam
nemata in hiſtoria ſacra V. & N. T.
x. gr. tota hiſtoria Ruth, Eſther, Eſdra,
)euter. 1. 2. 3.) item in hiſtoria antiqua
cclefiaſtica reſolvenda, oſtenſis requiſitis
: artificiis hiſtoricis ſimul & oratoriis:
artim *ſynthetica*, ubi exercitii cauſa bre-
is aliqua hiſtoriola ſeu narratio de plan-
itione, aut reformatione eccleſiæ, aut
notuum in eccleſia aut perſecutionis &c.
eſcribatur. Poterunt autem præter re-
ulas artis hiſtoricæ proponere ſibi illu-
ria narrationum exempla imprimis ex
leidano, & Thuano: ne quid dicam de
elationibus publico eccleſiarum nomine
onſcriptis, quales recentiores quamplu-
mæ exſtant vulgaribus linguis. IV. Poë-
co-Theologica: ubi oratoria & poëti-
a requiſita atque artificia oſtendentur in
oëmatiis quibuſdam ſcripturariis, ut 2.
amuel. 1. v. 17. 27. Deut. 32. Habac. 3.
Numer. 21. v. 27. 31. Iudic. 5. Pſalm. 25.
: 34. & 111. Threnor. c. 3. Exod. 15.
obi c. 3. Hac occaſione non tantum re-
etent artem poëticam, quam olim didi-
ere, ſed & imprimènt rationem poëſios
ntiquæ Hebræorum, quam nuperrimè
inda-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

indagavit quondam præceptor noſter
nobis meritiſſimus Franciſcus Gom
rus p. m. in ſuâ *Lyrâ Davidis*. Cum an
lyſi carminum, quæ ibi exhibentur, n
importunè conferetur hymnus Hanno
Pœni conſtans verſibus comicis ap
Plautum in Pœnulo, idque propter li
guæ punicæ & hebrææ convenientiam
quamvis admodum diſſimilis ſit materi
Si quis autem puniciſmi iſtius explic
tionem deſideret, adeat notas Philip
Paræi in Plautum edit. 3. & poſtrem
in magno 8. 1641. Rationem verſuu
Plautinorum exponit idem Pareus in pr
legomenis. Poſſunt etiam poëticæ an
lyſes aliquot inſtitui in ſelectiores hym
nos Syneſii, Nazianzeni carmina, Te
tulliani carmen contra Marcionem, Pr
ſperi carmen de ingratis &c. Quod
exercitia ſynthetica hic tractanda, nul
alia commendare poſſum, quam par
phraſes metricas pſalmorum aliquot,
cantici Zachariæ, Mariæ, Simeonis &
juxta recentiorem poëticam Iudæorun
quam habet Buxdorfius in theſauro gram
matico; aut, ſi mavis, juxta hodiernam
rhytmicam poëſim Gallorum, Italorum
Belgarum: ſecundum quam pſalmos al
quot dedit Alſtedius in præcogn. Theo

g. Promiſerat nonnemo integrum pſal-
rium græcè, ad imitationem pſalterii
ini Andreæ Spethæ: ſed opus illud in-
buit in ſpongiam, aut autor morte præ-
ntus non abſolvit. Quod ad ſcriptio-
m verſuum latinè & græcè juxta poë-
i antiquam; ea non eſt hujus fori. v.
rammatico-ſeu philologico-theologi-
; quæ potiſſimum occupantur in he-
aicis & aliis linguis orientalibus; ubi
ercitia erunt 1. legentium biblia &
mmentaria biblica alioſque libros Rab-
nicos ſine punctis ex. gr. commentaria
mchi, Iarchi, Aben, Eſra, in Hoſeam,
chiadæ in Danielem, quæ omnia ſeor-
a nunc edita; tractatus aliquot May-
onidæ nunc hebraicè & latinè editos;
actatus aliquot Thalmudicos, ut Mid-
t, Sanhedrin, Bava Kama &c.; partes
iquot grammaticæ Kimchi, logicæ R.
meon, phyſicæ R. Aben Tibhon;
hæræ R. Eliæ Orientalis; chronici
ajoris & minoris hebræorum. 2. Pun-
antium aliquot præfixa tmemata eorun-
em autorum. 3. eadem exponentium,
ſcripto transferentium. 4. dialogos &
iſtolia primum ex capite aut tmemate
iquo ſcripturæ, deinde & ex Kimchi,
laymonidæ &c. ferruminantium; de-
que integra epiſtolia conſcribentium;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

& tmemata N. T. et apocryphorum
græco in hebræum transferentium. H
conferendæ epiſtolæ et epiſtolica Bu
dorfii, Tobias hebraicè, N. T. hebr
cum Hutteri, catecheſis hebr. Tremell.
5. *Verſus* hebraicos ſcribentium: hic co
duxerit prȩter Buxdorfii, poëtica hebr
Aviani. 6. In Chaldaicis biblicis, et T
gumicis analyticè exponentium. 7.
Syriacis V. et N. T. exponentium,
punctantium. 8. In Arabicis tum ſacr,
tum Alcoranicis, tum antiquariis eccl
ſiaſticis et liturgicis, tum hiſtoricis (ph
loſophica enim, et mathematica, medi
&c. Theologos tum propè non atti
gunt) idem præſtantium. 9. De Per
cis, Samaritanis, Æthiopicis, Coptic
aliquid dicerem: ſiquidem libri ſtudio
noſtris ſuppeterent. Danda tamen ope
eſt, ut guſtum aliquem habeant: & e
ſpectantur quotidie libri, ſiquidem pra
ſtent ea, quæ minantur Romæ in coll
gio propagationis fidei, penes quos libr
rum iſtorum copia. Vide Coptum pr
dromum Kircheri. Atque hæc quide
de philologiâ orientali. Græca à nob
non eſt præſcribenda, ſed ab illis, qu
rum hic ager eſt. Quod ſi tamen Theo
logi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

gię ſtudioſi ſub Theologo inſtituant
llegia Græca ex ſolo N.T. Gramma-
cantium φιλολογούντων, cōponentium,
quentium (qualia audio à Paſore p. m.
Academia Franequerania aperta fuiſſe)
ique extra oleas non vagarentur. Quod
l philologiam Græcanicam recentio-
m, ad eam facem prætulit Meurſius in
oſſario Græco-barbaro: ſed hæc tra-
anda, cum quis ex profeſſo antiquitates
cleſiaſticas inveſtigat. De philologia
tina idem dico: in ejus ſcilicet exerci-
s Theologorum peculiaria collegia lo-
m non habere, niſi forte latinitatis ec-
eſiaſticæ ſemibarbaræ (quinti & ſexti
culi), & barbaræ ſequentium ſæculo-
m uſque ad renatas bonas literas cogni-
nem affectent. Hic uſui erit gloſſarium
thœi, & gloſſarium Ioh. Lydii ſubje-
um editioni operum Nicol. Clemangis,
tæ Sirmundi ad capitula Caroli Calvi,
reti notæ ad epiſtolas Ivonis, Goldaſti
tæ ad veterum ſcripta parænetica, no-
ad Ius Canonicum ex editione Gre-
rii XIII., denique notæ ad quoſcun-
e intermediæ ætatis ſcriptores. VI.
etaphyſico-theologica: qualia à Theo-
gis nonniſi aliquo in caſu neceſſe eſt ha-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

beri, quando ſcilicet metaphyſica nec p
blicè nec privatim à philoſophis tradit
aut quando perperam et contra ſan
theologiam traditur. Methodus aut
expeditiſſima hæc erit 1. Ut tituli et ſi
tituli, quos ſæpe prætereunt, vulga
ſynopſes metaphyſicæ, dum compen
ſtudent; omnes ſuppleantur, quorum i
licet uſus eſt in Theologia dogmatica
lenctica, practica. 2. ut ideæ ſingulor
plenioribus tabellis exhibeantur. 3.
præſtantiores quique autores, imprim
Scholaſtici et recentiores Theologi
dicentur. 4. ut termini metaphyſici
juſque tituli, aut eorum ſynonymi oſt
dantur in ſacris literis; atque adeo doc
tur, quis et quantus uſus ſit Metaphyſ
in explicandis ſcripturis. 5. Ut annot
tur loci communes Theologiæ ad q
rum explicationem; & controverſiæ
quarum determinationem, pars illa me
phyſicę conducat. 6. Ut controver
et quæſtiones metaphyſicæ, quæ Th
logiam attingunt, examine et diſputa
ne ex profeſſo atque operosè ventil
tur, et autores utriuſque partis indic
tur. 7. Vt in reliquis problematis c
troverſis ſeu quæſtionibus metaphyſi

cæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

quæ philoſophorum propriæ, theſi ratio na, & forte altera ſubjiciatur; antitheſi ero fons ſolutionis unus atque alter op- onatur: & unus alterque capitalis autor ndicetur. 8. Ut in thetico examine ti- uli & ſubtituli cujuſque, omne τὸ γνωςὸν n lucem protrahatur, deſcendendo im- rimis ad ſpecialia immo ſpecialiſſima ſub eneralibus illis conceptibus contenta. Deſcenſum autem illum requirerem non antum fieri ad phyſica, Mathematica, Ethica, Politica &c: ſed imprimis ad Theologica; ut oſtenderetur, quæ capi- a, quę controverſiæ ad hæc aut illa theo- emata metaphyſica reduci poſſent, & vi- iſſim ex illis tanquam conſectaria educi, ut ſub iis ſubſumi: quod ad notiones & ormalitates ſcilicet; quomodo Theo- ogia dicitur ſubjici Logicæ: aliter enim hoc accipi nolim. Durus forte videatur ic titulus recentioris theologi Pontificii Franciſci Albertini: *Corollaria ſeu quæſtio- es theologicæ &c. ex principio philoſophico.* Ubi graviſſimas quæſtiones theologicas educit & determinat ex principio philo- ophico. An hic titulus excuſari queat, libi diſquirendum. Redimus ergo ad ollegia Metaphyſico-theologica, quæ

hoc vel ſimili modo habenda cenſemu
& antehac habuimus. Quæ autem utilit
& neceſſitas ſit exercitationum metaph
ſicarum, ſupra, & antehac in Therſi
Heautontimor. ſtrictim oſtendimus. *Su*
metaphyſicæ κοιναὶ ἔννοιαι, quarum confuſ
tam pernicioſa foret, quam ſalutaris eſt caru
notitia certa, diſtinctio, & uſus: inquit Iol
Iac. Grynæus in *hiſtoriâ hominis*, theſi 5
Quod ſi ſtudioſi feſtinent & compendi
ſtudeant, poterunt tractari ſolummod
quæſtiones, quæ inſignem uſum Theo
logis præſtant; ſed hæc ad collegia pro
ximè ſequentia redigimus. VII. Philo
ſophico-theologica, examinando & d
ſputando percurrent omnes ex artibus &
philoſophiâ collectas, & juxta ordinem
locorum Theologicorum diſpoſitas; qu
quidem à diſputatoribus Theologis i
dubium trahuntur, aut malè applicantu
aut locum habent in probatione & ſolu
tione argumentorum. Syllabum huju
modi quęſtionum diſcipulis noſtris com
municavimus, indicatis ſubinde autor
bus. Ad hunc ſyllabum referimus, ſi qu
ſint medica, & juridica, quorum cogniti
controverſias theologicas illuſtret, quæ
que ſub diſceptationem cadant. Quod
qu

uis ex ſacris colligat Medica, iiſque con-
ıngat, inſtitutionem de conſcientiâ Me-
ıci in medendo & in teſtimoniis feren-
ıs, & ſi quæ alia his affinia; habebit far-
ginem aliquam Medico-theologicam.
ed hæc forte omnia commodius refe-
ntur, partim ad collegium textuale ſu-
ra deſcriptum, partim ad locos commu-
e, ad ſextum ſcilicet præceptum, ubi
ſuiſtica theologia de Medicinâ & Me-
cis ex profeſſo tractari debet. Ad farra-
nem illam, erit hic apparatus; Caſuiſtæ,
ui alibi nominantur; Condrochus de cō-
ientiâ Medici &c.; Ioh. Molani Medi-
orum eccleſiaſticum diarium; Iohannes
auhinus de plantis à divis ſanctiſve no-
en habentibus; Poſſevinus in biblioth.
lectâ; Valeſii philoſophia ſacra, cum
emnio de plantis ſcripturæ; Petri Pari-
Medici Siculi diſſertatio de vi olei &
ni in curandis quibuſvis vulneribus, ad
uſtrationem textuum Ieſ. 1. 6. Luc. 10.
4. Adde, ſi placet, tract. variorum de ſale,
: balſamo, de medicato funere; & quæ
oreſtus in obſervationibus ſuis commē-
tur de leprâ, aliique Medici de morbis,
ıorum crebra in ſcripturis mentio. Quæ
enus de fœtus animatione, Cremoninus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

aliique de ſemine mulierum, Schenckii
de ſudore ſanguineo,&c.diſputant; etia
aliquâ ratione diſquiſitiones theolog
cas attingunt. Nonnulla etiam ab Eraſt
Libavio, Sennerto &c. objiciuntur P
racelſiſtis, quæ in pietatem & Theol
giam incurrunt. Plures autores, qui nun
non occurrunt, alias forte indicabo: u
ſtudioſis noſtris communicavero indice
locorum ſcripturæ, quæ medici, chiru
gici, pharmacopoëici, obſtetricii qu
continent. Nunc è diverticulo in via
Poſſent & alterius generis exercitia qu
dam philoſophico-theologica examin
aut collatione, aut ſcriptione peragi. Q
imprimis in phyſicâ (ſub quâ aſtronom
comprehendi poteſt), & in politicâ a
œconomicâ tentari velim: ut ſcilicet b
viter & theticè phyſiologia biblica de
nectur, annotatis ubique ſcripturæ te
moniis, & uſibus theologicis ac practic
Præivit hic Daneus in phyſicâ Chriſt
nâ, & Alſtedius part. 2. Theologiæ na
ralis; & nos hic etiam aliquid conati
mus in Diſput. *de Creatione*. Uſus prac
cos unus Alſtedius ex profeſſo explicu
Quod ſi quis exercendæ memoriæ ca
παραλλήλως adjungat phyſicam Rab
nica,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

nicam, forte operam non luſerit. Tale quid præſtare voluit Alſtedius in compendio phyſico primæ editionis. De Politicâ & œconomicâ biblicâ generali, idẽ eſſet conſilium noſtrum. Ad delineationem ejus faceret Politica Danæi & ejuſdẽ index ſubjectus commentariis Merceri in proverbia Salomonis; & Ioſephi Halli (Ethica, Politica, Oeconomicâ Salom.) Uſus & meditationes practicas ſuggerent præſtantiores concionatores, imprimis ſi qui in aulis, aut in luce politiarum miniſterio functi ſunt: quorum ſelectiores conciones vulgaribus linguis ſparſim in Angliâ, Belgio, Germaniâ &c. editas, optandum eſſet ab aliquo in gratiam ſtudioſorum in unum volumen colligi, & latinitate donari. Interim conſuli poſſunt homiliæ Lavateri in Ioſuæ, Iudicum, & Nehemiam; Merlini in librum Eſther (ſed quas gallicè tantum habeo; latinè an exſtent, neſcio); commentaria Martyris in Iudicum, Samuelis, Regum; Lavateri commentar. in Paralipom., Ejuſdem comment. in Proverbia & Eccleſiaſticen Fr. Iunii comment. in Pſ. 101. & Pleſſei in meditat. in eundem. Aut ſi quis compendio ſtudet; utatur undecim libris con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

templationum Ioſephi Halli in pleroſ libros hiſtoricos V. T. Exſtant in eis operibus in fol.: dubito an in Belgicum aut Latinum traductas & ſeorſim editas viderim. Aliquid hic etiam conferet Doctrinæ & uſus annotati ad dictos hiſtoricos à Piſcatore, & ab anonymo in libello cui tit. Doctrinæ Bibliorum, angl. belg.

CAP. XVII.

De collegiis & gymnaſmatis practicis.

PRactica gymnaſmata hodie ſolent vocari, illa tantum quæ formant ſtudioſos in arte concionandi: ſed nos ea ulterius extendimus, quandoquidem latius patet praxis theologica & pragmatica ecclesiaſtica. 1. Primum ergo exercitium practicum ſit in ſcribendis omnis generis meditationibus, precationibus, gratiarum actionibus: quarum titulos ſeu lemmata per totam Theologiam ſecundum ordinem catecheſeos Belgicæ Gymnaſtis noſtris, qui hebdomatim conveniunt, præſcripſimus: additis inſuper ſupernumerariis, quas à ſe conſcriptas exhibere ſolent diebus illis, quando propter adminiſtrationem

onem cœnæ, aut aliâ de cauſâ cateche-
corum capitum explicatio intermiſſa
uit. Methodum ac modum meditatio-
um indicat ipſis Diſput. *de Meditatione*;
recationum vero, prælectiones noſtræ
d partem illam practicæ Theologiæ,
uam Aſceticam dicimus: Sed imprimis
anuducet ipſos lectio autorum, quales
unt; Autor ſub nomine Auguſtini,
nſelmus, Bernardus, Idiota, quorum
editationes ſimul editæ in 24. Duaci;
ulciloquia, ante paucos annos ſub no-
ine Auguſtini edita; Contemtus mun-
i gallicè, cum meditationibus de pœni-
entiâ, morte &c. autore Anonymo anno
614. *Meditationes* Ioh. *Gerardi*; Tauleri
xercitationes in paſſionem Domini;
editationes Ludovici de Ponte; Mol-
eri meditationes in paſſionem, germani-
è & belgicè; Meditationes in paſſionem
V.P. anglicè in 12. anno 1611; *Iohannis*
aywardi ſanctuarium turbatæ animæ anglicè
r belgicè; Arnoldi Cornelii meditatio-
es in orationem dominicam belgicè; In
andem meditationes Savanorolæ Lati-
è, Hiſpanicè, Italicè, Belgicè; Godefr.
Jdemans meditationes belgicè; Wilh.
eellingii ſoliloquia belgicè; Pauli Bay-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

nes ſoliloquium anglicè & belgicè ; T
mæ à Kempis Imitatio Chriſti. Sunt & m
ditationes aſtrictæ ſeu textuales, ut Sa
norolæ in Pſalm. 31. & 80., Rivet
Pſalm. 91. & ſeptem Pſalm. Pœnitent
les, & Pſal. 119. ; *Molleri in Pſal. 91. g*
manicè & belgicè ; Pleſſæi in varios p
mos, aliosque ſcripturæ textus gallicè
belgicè. Adde hic meditationes illas p
lixiores quæ in tractatus excrevere ;
ex. gr. Pleſſæi de vitâ & morte; Iohan
Donni meditationes ſuper occaſioni
& gradibus morbi ſui , anglicè 162
Stellæ , Molinæi , Beſſæi , de Vanit
Mundi &c. Formulas omnis generis p
cationum dabunt , Avenarius lat. ger
belg. ; Daniel Toſſanus gallicè ; W
helm. Teellingius belgicè ; Formæ p
cationum collectæ ex ſcriptis Melant
nis per Backmeiſterum anno 1559. in
Johannes Gerardi in Exercitio pietat
Nathan Cythræus in Viatico itineris
tremi ; Petrus Martyr in precibus ex
gulis pſalmis ; Ioach. Camerarius in
ſputatione de piis precibus , ubi add
complures formulas gr. & lat. tum pr
tum carmine. Bloyſius inſtitutiones ſp
tuali preces aliquot & endologias in

ru

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

uit: plures Florentius Batavus ſuæ In-
titutioni à Laur. Surio editæ in 8. Ora-
iones ejaculatorias ex ſcripturâ collegit,
c ſecundum ordinem alphabeticum om-
ibus neceſſitatibus applicatas diſpoſuit
eſuita Ant. de Balingem in lib.de Orat.
Ejaculator. Sed illæ non ſunt hujus loci.
Collegia hæc practica inſtituenda ſunt in
ratiam tyronum, qui ex triviali ad Aca-
emiam tranſierunt, ut ita durante curri-
ulo philologico & philoſophico, paula-
m corda & ora eorum aſſueſiant ad res
pirituales, & in ſtylo ſpirituali exercean-
ır. An autem ſeorſin, an vero conjun-
im cum collegio repetentium concio-
es haberi conveniat, pendet ex numero
xercentium, & otio præſidis. Nos ea
onjunctim habemus, ut tempus lucre-
nur & nobis & diſcipulis; aut ſaltem, ne
oras ſtudiorũ frequentius intercidamus.
I. Secundum exercitium practicum ſit
n repetendis è cathedrâ concionibus tam
extualibus quam catecheticis,ac forman-
is precibus eccleſiaſticis ante & poſt
oncionem. Hoc itidem in gratiam ſtu-
ioſorum adhuc in curriculo philologico
c philoſophico verſantium à me inſtitui
olet; ut ita paulatim & aliud agentes ad-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

diſcant conciones excipere, cum aliis
coram aliis cum παῤῥησίᾳ repetere,
cem ac geſtus formare, atque adeo δύ-
μιν ἑρμηνευτικὴν & gratiam dicendi,
cum aliquâ rerum theologicarum & c
ceptuum prædicabilium cognitione
acquirant; denique ingenium, mem
riam, & ſenſum ſpiritualem exercea
Quod ad precationes, eas ante concion
breviores poſtulamus, continentes c
feſſionem ineptitudinis, & indignitatis
peccati, una cum petitione gratiæ: p
concionem prolixiores; quæ *primo*
plicent tum gratiarum actione tum p
tione, textum explicatum ſeu materi
concionis, *deinde* omnes neceſſitates q
precibus eccleſiaſticis proponi ſolent,
lo modo, & tono precatorio (quem
concionatorio, nedum vulgari orato
longè diſtinguimus), ordine percurra
In quem finem titulos omnium neceſſ
tum conſignatos ſingulis deſcriben
dedimus. Cenſuræ precationum æqu
ac concionum habẽdæ ſunt exactæ, pr
ſertim quod ad ſtylum, pronuntiatione
actionem. Materia enim non ita exan
natur, quod ad textus explicationem, a

app

applicationem per λόγους & πάθη: niſi quatenus concionatorem bene aut malè imitati ſunt. Huic collegio adjungimus pronuntiationem, ſelectorum textuum aliquot, ad minimum unius hebr. ex V. T. & alterius gr. ex N. T. ad quamque dominicam catecheticam: quos in triviali, & in Academiâ memoriæ mandari à Theologiæ candidatis, & in ſuccum ac ſanguinē converti, quam utile ſit, non eſt quod φιλομαθέσι exponam. Cæterum totum hoc gymnaſium, quamvis forte puerile nonnullis videbitur non poſſum non ſatis commendare. Viri eruditi & pii, gymnaſiarchę ſcholarum triviaſium, unus atque alter in Hollandiam ante annos aliquot illud primum introduxerunt, & in diſcipulis contubernalibus ſuis experimentum fecerunt. Quod cum nobis relatum fuiſſet, avidè imitandum putavimus: quippe cum hâc ratione inventa ſit media via, quâ ſtudioſi ſolis concionibus habendis non nimis diu inhærerent, cum aliorum ſtudiorum jacturâ aut perturbatione; nec tamen nimis ſero ad eloquentiam ſpiritualem atq; eccleſiaſticam formari inciperent. III. Tertium gymnaſium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſinm practicum (propriè pragmaticum
ecclesiaſticum) præparat candidatos m
niſterii ad quaſvis conſolationes, adhort
tiones, reprehenſiones, caſuum deciſi
nes, conſilia theologica, petitiones, pr
teſtationes, declarationes, apologias &
Sed diſtribuamus in partes. 1. *Conſolat*
num particularium adverſus quaſcunq
calamitates privatas aut publicas, lemm
ta ſeu themata, ut & adhortationum, r
prehenſionum diſcipulis dictentur, ut p
vices & ore & ſcripto ad ea reſpondean
ex. gr. quâ conſolatione erigendi ſin
pauperes, exules, agonizantes ſed qui in
plè vixerunt, morte infami morituri, v
duæ maritis orbatæ, pii mortem time
tes, pii ſpiritualem deſertionem patie
tes, aut à Satanâ κολαφιζόμενοι, aut à ſt
culo carnis & pravo affectu & εὐπερισ
τῳ peccati graviter tentati, aut ab hom
num opprobriis & calumniis oppreſſi &
quorum ſyllabum facile eſt colligere,
nos ex parte jam paravimus. Autores, q
hic uſui ſint, occurrunt nunc iſti; Ioha
L'Eſpine, qui etiam belgicè editus cu
Taſſino de Emendatione vitæ in 4.;
nonymus author libelli, qui gallicè

be

belgicè exſtat tit. *Sacræ philoſophiæ*; Epiſtolæ anglicæ Pauli Baynes, in quibus complures conſolatoriæ. Nos in Diſp. de *lachrymis*, de *peſte*, de *deſertionibus ſpiritualibus*, methodum & argumenta conſolationum ſuggeſſimus. Conferatur Amesius de Caſibus libr. 2., aliique tractatus conſolatorii generales, & conſolatorii adverſus mortem, perſecutiones &c. quos in loc. communium prælectione indicamus. 2. *Adhortationum* & reprehenſionum lemmata eodem modo proponantur, juxta methodum Theologiæ moralis, aſceticæ, & politiæ eccleſiaſticæ e.gr. ad reſipiſcentiam, ad fidei profeſſionem & praxin cœnæ; liberorum ad obedientiam parentum; Magiſtratum ad zelum in defendendâ religione & accendâ idolatriâ; juvenum ad ſtudium Theologiæ; miniſtrorum ad prudentiam, ad zelum, & fidelitatem in obeundo miniſterio; conventuum eccleſiaſticorum ad reformationem vitæ, & exercitium diſciplinæ in eccleſiis; heterodoxorum ad complectendam veritatem, & uſurpanda media inveniendæ veritatis; domeſticorũ fidei ad evitandas & ſuperandas mundi vanitates; immo ad abolitionem omnium

ex-

excelſorum mundi,quorum veſtigia ap
nos etiamnum relicta, qualia ſunt ex.
choreæ, comœdiæ, luſus aleæ, ſeu ſor
ludicræ, luxus in veſtibus, pocula ſalu
&c. Duo autem in adhortationibus i
præſtanda, *primo* motivæ ſeu rationes
lectiores adducendæ; *deinde*, media in
canda,ut & impedimenta,quæ remove
da. Hæc autem ex delineatione locoru
comm. petenda: *motiva* quidem, ex a
junctis ſeu propriis, & effectis potiſſim
hoc eſt, ab honeſto, utili, facili jucun
(ut Rhetorum terminis his utar); quib
ſubinde addenda argumenta ex oppoſit
& cauſis efficientibus: *Media* vero ex ca
ſis efficientibus procreantibus & conſ
vantibus; potiſſimum proëgumenis, p
catarcticis, inſtrumentalibus. Materia
& rationem ejuſmodi motivorum & m
diorum oſtendunt Theologi morale
quales ſunt *generales* e. gr. Deſtructoriu
vitiorum (volumen eſt in fol. ante m
tos annos in Papatu editum), Vivia
aureum opus contritionis, Buſæi par
rium & viridarium: ſed omnia cum ju
cio legenda, imprimis,quod ad probati
nes, & allegationes ſcripturæ & patru
Ex noſtris, Taffinus de Emendatione

t

e, Nathanaelis Coale præſervativa vi-
orum anglicè Abrenethy Medecina
iritualis anglicè & belgicè; *Scripta Wil-
lmi Teellingii*; *Speciales*, qui de Irâ, ebrie-
te, mendacio, voluptate, amore Dei,
ſtitate, precatione, verbi auditione &c.
actatus peculiares edidere, quos in ex-
icatione Theologiæ practicæ ad ſingu-
capita indicare ſoleo: nimis enim pro-
xum eſſet ejuſmodi catalogum hic te-
re. De *ſignis* ſeu *gnoriſmatis*, an omni-
us hortationibus ſubjicienda ſint, hic
æri poſſet. Nos putamus ſemeioticam
nc ſpiritualem præcipuè locum habe-
, *tum* in actibus religionis elicitis ſeu
rtutibus quæ directè in Deum tendunt,
ales ex. gr. fides, reſipiſcentia, amor
ei, honor, deſiderium, humilitas, abne-
tio ſui ipſius &c.: *tum*, in ipſarum ad-
nctis relationibus & ſtatibus, ex. gr.,
atu gratiæ, unionis & communionis
m Chriſto, Obſignatione & participa-
one ſpiritus, exauditione precum no-
rarum &c. In virtutibus particularibus
ga proximum, non video cur operosè
gna adducenda ſint; cum motiva & me-
a ſufficiant: niſi forte in adhortatione
l amorem proximi in genere, ubi utili-

ter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ter per ſigna diſquiritur, an ſit ἀνυπό
τος. 3. *Caſus* conſcientiæ ſunt quæſt
nes morales, propriè hypotheticæ
ſingulares, quibus quæritur de hoc ve
lo facto aut faciendo per omnes circu
ſtantias deſcripto an bonum ſit vel
lum, licitum aut illicitum. Quæſtio
quando inſtituitur non abſolutè ſed co
paratè, an ſi ſic fieret, eſſet minus malu
quam ſi aliter fieret. Ad quam nunqu
reſpondendum eſt de minus aut ma
malo, quin addatur manere tamen m
lum & conſequenter nullo modo faci
dum, quia malum non cadit ſub electi
nem. Sunt & quæſtiones morales th
cæ de quibus inter homines diſceptat
quas vulgò nunc caſus appellant, ex.
an in quolibet bello ſit militandum, a
ceat aliquo modo ad rationis pertur
tionem bibere, an talis vel talis uſura
licita, an ſortes ludicræ, an juramentu
ex officio &c. De caſibus volumina f
innumera conſcripta ſunt. Determin
tur autem caſus negando, aut affirman
idque vel categoricè, vel hypotheticè,
cum diſtinctione ac limitatione; & rat
nes ſubjiciuntur; nonnunquam etiam
lutiones objectionum. 4. *Conſilia the*

g

[..]a potiſſimum danda & ſcribenda oc-
[..]rrunt theologis circa politiam eccleſia-
[..]am: nonnunquam tamen circa Theo-
[..]iam moralem, & aſceticam, ex. gr.
[..]omodo diſtractiones in precibus, ten-
[..]iones diaboli, carnis, mundi ad talia vel
[..]a peccata evitandæ aut profligandæ
[..]. Sunt autem conſilia vel ſimplicia,
[..]l compoſita. *Priora* ſunt vel abſoluta,
[..]ando deliberatur quomodo quid fa-
[..]ndum, ſeu quibus mediis obtineri quid
[..]ſſit: vel comparata, cum de mediis
[..]nquiſitis jam & propoſitis, ſeu de iis,
[..]æ ſe offerunt, deliberatur, quænam
[..]æſtet adhibere, quænam ſcilicet magis
[..]t minus tuta, utilia, efficacia. *Illic* me-
[..]a inveſtigantur & indicantur; hic ex
[..]cis à majori & minori, & ab eo quod
[..]agis & minus ventilantur. Illic ſuffece-
[..] teſtimonia & argumenta ſcripturæ,
[..]m exemplis eorum qui iſtis mediis uſi
[..]nt, adferre; hic inſuper contraria ſen-
[..]ntia, cum rationibus refutanda. *Illorum*
[..]empla ſunt, quomodo hominibus in
[..]patu educatis verbum Dei prædican-
[..]um ſit; quomodo conſolationibus & ad
[..]rtationibus tractandus, qui in Soci-
[..]ſmo vixit, & nunc in agone mortis con-
ſtitu-

ſtitutus eſt; quomodo in hâc aut illâ
cleſiâ commode abuſus quidam, ut p
fanatio ſabbathi, ſpectacula & comœ
luxus in veſtibus emendari poſſint; q
modo eccleſiaſticè inter nos ſiſtendu
aut abrumpendus curſus Papatus; q
modo viſitatio membrorum eccleſia
peragenda; Quomodo eccleſiæ clan
ſtinæ paſtor diſſimulare & tegere poſſ
eſſe paſtorem, ſic tamen ut non pec
contra tertium aut nonum præceptu
Iſtorum exempla ſunt, An paſtoribus
nibus ad heterodoxiam in eccleſiâ N.
N. prolapſis, præſtet orthodoxiam tu
& heterodoxiæ contraire per ſeceſſion
auditorum, an vero per tolerantiam
rundem & permanentiam in cœtu ecc
ſiaſtico; An præſtet in frequentiori ec
ſiâ N. aut N. catechizationes promov
per publicos an vero per privatos cœ
ſive collegia; Utrum præſtet apud
tolerantiâ publici exercitii, an vero co
poſitâ & perpetuâ quaſi conniventiâ,
patum convincere & paulatim immin
re. *Poſteriora* rurſum ſunt vel abſoluta,
comparata. *Illa* deliberāt & determina
an aliquid ſit faciendum, nec ne; ut,
Magnates aliis conditionibus ad cœn

re-

ipiendi ſint, quam plebei, & an cum
ulatione chorearum, ſpectaculorum
. An membrum eccleſiæ N. aut à Re-
nſtrantiſmo ad nos rediens recipien-
n, ſit abſque culpæ & erroris confeſ-
ne, abſque aſſenſu & profeſſione veri-
s quinquarticulanæ. *Iſta*, diſquirunt,
um præſtet: ex.gr. An præſtet vocare
iſtrum pietare & zelo excellentem,
ditione & donis tantum mediocrem;
vero contra: Utrum tolerabilius ſit
leſiæ, mediocrem quod ad pietatem,
a concionandi, & eruditionem eligi
leſiaſticè à ſynedrio; an vero eximium
præſtantiſſimum, per jus patronatus,
Magiſtratus autoritatem promoveri;
rum præſtet membra eccleſiæ clande-
æ in civitate N. aut N. aliò trahere &
e traducere, ubi exercitia aliqua & cœ-
aliquos adhuc habent ſed rariores &
gnâ cum difficultate; an vero ibi deti-
e, & alios de novo adducere, ne eccle-
lla diſſipetur, & ſic evaneſcat omnis
aſio habendi & propagandi iſtic refor-
tionem. Hæc & ſimilia conſilia per
nes partes politiæ eccleſiaſticæ diſci-
is proponere ſolemus. Methodum in
cipiendis & conſcribendis illis hanc
ſer-

ſervandam putamus, ut *primo* præcogno-
ſcant ſpecialem quæſtionem ſeu the-
propoſitum, & ſtatum ac circumſtan-
omnes actionum ſingularium ac perſo-
rum, quarum ibi ſit mentio. *Deinde*, ut
ductio fiat quæſtionis ſpecialis ad univ-
ſalem, & hypotheſeos ad theſin, & ex
ſciplinis ſuis præcognoſcantur termin-
niverſales, qui in hypotheſi aut theſi o-
currunt. *Tertio*, ut determinatio ſive
ſolutè ſive limitate facta, confirmetur
rationibus deſumendis (καθ' ἀναλογ-
ſcripturæ) ex utriſque præcognitis m-
memoratis; *tum* exemplis, hoc eſt, fa-
aliorum in ſimili caſu, aut conſiliis al-
datis. *Quarto*, ut oppoſitæ ſententiæ
tiones refutentur; ſiquidem opus ſit. S
de methodo conſiliorum ex profeſſo
gendum in Politiâ Eccleſiaſticâ. Auto-
qui in genere hic juvent Gymnaſtas n-
ſtros, præter Politicæ Eccleſiaſticæ ſc-
ptores (quos ad ſingula capita in præ-
ctionibus locorum communium indi-
mus), meliores laudare non poſſim, qu-
Conſilia Melanthonis, aliorumque,
quæ in unum volumen collecta ſin-
Theologorum, de quo tamen hacten-
mihi non conſtat: inſuper epiſtolas the-
lo

I;. Calvini, Martyris, Bezæ, aliorum-
ce, quos vide lib. 2. : denique epito-
n hiſtoriæ eccleſiaſticæ Univerſalis, &
cialis eccleſiarum Belgii, aut regionis
us, in quâ quis vivit. Si quid præterea
hoc conſilium ſpecialiter faciat, & mi-
notum ſit, id coram noſtris indico.
Formularia, eccleſiaſticarum commen-
ionum, vocationum, dimiſſionum, te-
nonialium, proteſtationum, tractatio-
m, tranſactionum, conciliationum, pe-
onum, declarationum, apologiarum;
& reſponſionum ad poteſtationes, pe-
iones, declarationes, apologias, non
o modo conſcribenda. Commendatio-
s enim, vocationes, dimiſſiones, teſti-
nia, tractationes, tranſactiones, conci-
tiones, ſcribuntur ad modum inſtru-
enti ſeu formulæ ſimpliciter, breviter,
rvosè, ἄνευ προοιμίου καὶ παθῶν. Sed
ter, petititiones, declarationes, apo-
giæ; ſive illæ dirigantur ad eccleſias
οψήφους, ſive ad adverſarios, ſive ad
oprium Mag ſtratum, ſive ad quoſcun-
e promiſcuè amicos, inimicos, dome-
cos, extraneos, Magiſtratus, ſubditos.
e petitionibus tamen ſeu libellis ſup-
plici-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

plicibus obſervandum, eos breviſſim[illegible] ſimpliciſſimè conſcribendos ſiquiden[illegible] proprio Magiſtratu aut eccleſiâ petan[illegible] ordinaria: narrato ſcilicet defectu, & [illegible]ſtulato ejus ſupplemento, ejuſque oſte[illegible] neceſſitate & utilitate. Prioris gen[illegible] formulæ ex actis eccleſiaſticis, & prag[illegible]ticâ quotidianâ petendæ; tractation[illegible] tranſactiones, proteſtationes etiam ex [illegible]ſtoriis. Poſterioris generis, ex hiſto[illegible] potiſſimum petendæ, aut ex declarat[illegible]nibus, apologiis Eccleſiarum ſeorſim e[illegible]tis. Ptoteſtationes conſtant plerumq[illegible] *Primo*, rei narratione. *Secundo*, dam[illegible] injuriæ, aut damnoſæ & periculoſæ co[illegible]ſequentiæ oſtenſione. *Tertio*, hinc nec[illegible]ſariâ exceptione & proteſtatione: q[illegible] negamus nos facturos aut poſſe face[illegible] aut probare aut probaturos, aut tolerat[illegible] ros ut fiat, quod imponitur, & ad qu[illegible] alii putant nos teneri: contra præmon[illegible]mus, nos tale vel tale quid facturos. *Qua[illegible]to*, ex abundanti, ſi ita opus, ad aliud qu[illegible] vel faciendum vel tolerandum nos par[illegible]tos oſtendimus, & ſponte offerimus. Fo[illegible]mulam neceſſariæ ac memorabilis decl[illegible]rationis & poteſtationis ediderunt eccl[illegible]ſiæ Gallicæ in Nationali ſynodo Priv[illegible]

cen[illegible]

ensi 1. Julii anno 1612. contra ἀμνηςίαν
veniam univerſalem nomine regis ſui
romulgatam. Extat & Remonſtrantia
ctu digniſſimâ ad Regem Rhotomagi
596. edita cum celebribus orationibus
remonſtrantiis politicis anno 1518.
ariſ. in 8. gallicè. Remonſtrantiæ ſy-
dorum Belgicarum ad Illuſtr. Ordines,
onnullæ exſtant. Quod autem pragma-
cæ ejuſmodi aliquando modo & formâ
iſtolæ aut orationis proponi ſoleant (ut
p. proximè præcedenti diximus) id rem
ſam non variat. Progymnaſmata ſcri-
endi acta eccleſiaſtica, & hiſtorias (de
ibus ibidem) collegio hoc compre-
endi poſſunt: niſi quis malit ſeorſim, aut
ivatim iſtarum rerum avidis viam mon-
rare. IV. *Gymnaſma practicum* docet
rmare & habere conciones. De Me-
odo concionandi, quam obſervamus,
c non agam: pertinet enim ad politiam
ccleſiaſticam, ubi explicuimus. Inte-
m, ſi qui ſtudioſi prælectiones noſtras
on audiverunt, illis autores ſumus ut le-
ant Medullæ Ameſii lib. 1. cap. 35. &
Caſibus lib. 4. c. 26. Hanc enim me-
odum, quod ad ſummam rei, eſſe audi-
ribus omnis generis, doctis pariter &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

indoctis longè convenientiſſimam doc-
nos experientia: & evicit coram toto
be nubes illa teſtium, hoc eſt plurim-
rum præſtantium concionatorum in A-
gliâ, qui cum Perkinſo & poſt eum v-
xillum hic extulerunt. Provoco ad auc-
tores ad cognitionem, fidem,& pietate-
ipſorum miniſterio per efficaces & fac-
atque accuratâ hâc methodo diſpoſit-
conciones, excitatos, atque in iis radic-
tos. Sed conferat quilibet conciones t-
pis editas (quarum aliquas libr.2. rece-
ſebimus) cum aliorum concionibus ;
juſtum judicium ferat. Hic tantum app-
ratum concionatorium digito indicab-
mus, qui eſt. 1. *Commentatoris* præſtan-
tiſſ., notæ textuales; quales in N. T. ſun-
Bezæ, in quoſdam libros V. T. Mercer-
Et notæ ad novam tranſlationem Belg-
cam. Analytico commentatore, non ar-
bitror magnopere indigere eos, qui bon-
ſunt Logici. Sed quia non nocet aliorun-
labores & judicia conſulere, commonſtr-
Piſcatorem, in totam ſcripturam; Rollo-
cum, Cartwrightum, Franc. Junium i-
partes quaſdam ſcripturæ. Commentato-
res, qui varias interpretationes expen-
dunt, inſuper doctrinas & res ipſas fuſiu-
per-

pertractant libr. 2. nominabimus. Hic ſufficerit indicaſſe ad varietatem interpretationum Thomæ catenam in Euangeliſtas, & commentar. hexapla Willeti, Anglice,& comment. Fran. Gomari, propediem, uti ſperamus, edendat. Ex abundanti & exercitii causâ, ubi tempus ſuppetit, conferendæ omnes tranſlationes quæ haberi aut intelligi poſſunt: Orientales ſcilicet *Syriaca*, N. T. & pſalmorum; Arabica ejuſdem N. T., pſalmorum,& Pentateuchi; Æthiopicæ tranſlationis N. T. pars olim Romæ edita, ſed quotuſquiſque eſt, qui exemplar nanciſci queat? Idem dico de tranſlatione Perſicâ Pentateuchi. Cæterum geminam V.T. tranſlationem Arabic., & N. T. tranſlationem Perſicam, ut & totius ſcripturæ tranſlationem Copticam Romæ haberi ſcimus nunc ex Athanaſii Kircheri Copto prodromo, & ex commentar. Corn. a Lapide in proph. minores, & in Euangeliſtas. Sed hæc ἀνέκδοτα. Pentateuchum Samaritanum cum bibliis illis Parienſibus Hebraic. Chald. Syr. Arab. Græc. jam multis annis exſpectamus. De verſionibus latinis & vulgarium linguarum earumque notis idem moneo: cata-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

logum earum infra lib.2. daturus. 2. *S*
dæ & conceptus locor. communium ,
quæ ut omnia referre debent ſtudioſi ,
rurſum omnia inde depromere: cum qu
bus jungi velim lectionem aut repetiti
nem iſtius capitis aut ſectionis Inſtit. C
vini , ubi doctrinæ pro concione tracta
dæ explicantur. 3. Marlorati theſauru
aut ejus compendium: adde & conco
dantias , ſi quando memoria non ſugger
quævis loca ſcripturæ. 4. Catecheſis P
latina , cum locis patrum & conciliorum
autore Reinero Backhoſio: quæ conf
renda , quotieſcunque occaſio tulerit d
ctrinas aut uſus teſtimonio aut conſen
eorum amplificandi ; quod ut in practi
ſæpe utile eſt & peculiaris prudentiæ (
nos ſoli videamur has aut illas infirmitat
humanas ex ἰδιοσυγκρασίᾳ quâdam ca
pere) , ſic in elencticis pœne neceſſariu
propter Pontificios , aut novos quoſda
antiquitatis admiratores , ſi non adorat
res: præterquam quod non parum n
recreet & confirmet ſuavis illa conſpir
tio antiquorum, cum noſtris. In elenct
cis , ubi majoris momenti controverſ
agitatur , velim etiam conſuli Perkin
problema Catholicum. 5. Practici Theo

ogi præſtantiſſimi, qui inſpiciendi, ubi doctrinas & uſus noſtros pertractant. Quinam autem ſint præſtantiſſimi, vide ibr. 2. His adde eos, qui meditationes cripſerunt; imprimis ſi in illos textus cripturæ, quos pro concione explicanus, ex. gr. in paſſionem, in pſalmos &c. . Conciones præſtantiſſimæ, habitæ ad oſdem aut ad concordantes textus. Conionum & concionatorum indicem vide 1o loco. Ad eos refero, Cartwrighti ommentaria practica in hiſtoriam Euanelicam: Concepit olim & in chartam onjecit Wilh. Teellingius uſus ſeu conderationes practicas in Pentateuchum: ed deliteſcunt illæ alicubi; quas optanum eſſet aliquando bono publico in luem proferri. 7. Si quis proprios locos ommunes Theologiæ, & ſyſtemata reliuarum diſciplinarum non ſatis inſtructa abeat, non pudebit eum conſulere Flolegia, ſeu Polyantheas cum theſauris milium, exemplorum, apopthegmatum, mbolorum &c.: hoc tamen monemus : parcè & non niſi raras ac ſelectas ſenntias ex patribus, item apopthegmata hriſtiana, exempla, conſilia ex ſcriptobus Chriſtianis adducat (in exemplis,

 ſeu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſeu conſiliis, dictis, factis martyrum, ite
emortualibus eorundem, aliorumque c
lebriorum virorum plus indulgeo); p
ciſſimè autem eadem ex autoribus pro
nis, Ethnicis, Judæis, aliiſque extrane
aut hæreticis depromat. Hic uſui eri
Martyrologium, imprimis etiam C
mentis Cottoni compendium ex mart
rologio magno Anglicano deſumptu
anglicè in 12. Willetus in ſynopſi Pap
mi ad ſingula capita controverſa nota
ſententias & confeſſiones martyrum;
eaſdem ex profeſſo diligentius inquiſit
Abr. Mellinus in Martyrologio belgi
edito. Apopthegmata Chriſtiana Ba
dartii; Similia euangelica Maximil. Sa
dei, & communia Lycoſthenis; Ejuſde
Apopthegmata; Theatrum exempl
rum Zwingeri; Goulartii ſelectæ hiſt
riæ 3. tom.; Theatrum Judiciorum D
Honſdorfii ſecundum ordinem Decal
gi; Polyanthea Magyri, quæ optimè d
poſita & uſibus feſtinantium maxim
commoda; Gruteri, titulos novos ad
& magnâ cum fide autores citat.; Lan
omnis generis apparatum ſuppeditat; ſ
in citationibus nonnullis judicium aut
dem ſæpe deſideramus. De Buſæi Par
rio & viridario ſic cenſeo, ut & de Lab

ta, Diez, & ſimilibus ſummis ſeu promptuariis prædicantium; conceptus prædicabiles pleroſq; nõ eſſe ſatis ſolidos, multos eſſe falſos & heterodoxos, citationes plurimas eſſe infidas, omnes aliorũ judicio aut fide corraſas. Interim poterunt iis uti eruditiores, & multâ lectione exercitati; ſi forte ex farragine illâ rariora quædam ſubinde colligant, aut ſaltem occaſionem inde accipiant de melioribus cogitandi.

8. adde apparatum peculiarem ad conciones ſolennes aut extraordinarias, quæ habendæ ſunt in jejuniis aut euchariſtiis publiciis, in electione aut inthronizatione Principum, Magiſtratuum &c., in gratulationibus & triumphis, in confirmatione aut tranſlatione, aut depoſitione miniſtrorum; in inauguratione ſcholarum; in conventibus politicis panegyricis; in conventibus eccleſiaſticis, ſynodis ſcilicet &c.; in calamitatibus publicis perſecutionis, peſtis, belli, inundationum, incendiorum, tempeſtatum, terræ-motuum &c. Hic enim ſelectiora & rariora propriè & propius huc facientia conferenda ſunt *partim* ex theſauro memoriæ; *partim* ex ſcedis locor. communium tam generalium (hoc eſt ex generali indice

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

materiarum) quam ſpecialium, Theolo
giæ ſcilicet, ſcientiarum, artium &c,
partim ex autoribus generalibus (nom
natim Althuſii, Liebenthalii politici
qui talia in theſi pertractant ; *partim*
autoribus ſpecialibus, hiſtoricis ſcilice
exemplorum collectoribus (in quib
præter & ſupra Lipſii monita & exemp
Politica, commendo Eliæ Reuſneri Ho
tulum Hiſtorico-politicum) Thaumat
graphiis ; *partim*, ex concionibus, præ
ſtantium virorum eadem, ſi quæ aut ſimi
occaſione habitæ, exſtent; quibus accen
ſeo tractatus omnes ſub nomine Irena
Philalethii; *denique* ex hiſtoriis & relatio
nibus ſpecialibus, quæ perſonas, loca
tempora, res illas (ubi & de quibus, eo
rumque adjunctis dicendum)concernan
vide & confer quæ ſupra indicamus i
collegiis hiſtoricis & Oratorio-Theolo
gicis. 9. Eſt præterea apparatus ſpeciali
ad lectiones ſeu explicationes catecheti
cas, quæ apud nos diebus dominicis
prandio inſtituuntur. An autem ipſi tex
tui catecheſeos analyſis & explicatio no
ſtra aptanda ſit, an vero potius & tutiu
textui ſcripturæ, qui catecheſi præmitti
tur; non eſt hic diſquirendum, ſed in Po
liti

tiâ Eccleſiaſticâ. Apparatus peculiaris
t; Commentar. Urſino-Pareanus lati-
è, aut idem belgicè cum excerptis ex
aſtingio, Lansbergio, Copo, Spindle-
o,& egregiis tabulis Feſti Hommii; Ca-
cheſis Pauli Baynes anglicè,& belgicè;
erkinſi expoſitio ſymboli Decalogi &c.
glicè, belgicè, latinè; Erotemata no-
a catechetica belgicè edita, quæ forte
caſionem dabunt & formandi, & co-
m populo evidentius exprimendi con-
ptus; Compendia Theologica Ame-
, Maccovii, Clutonis, quæ docebunt
atechiſtas noſtros non tam populo pro-
nere conceptus prædicabiles (ad hoc
im cõducunt autores modo cit.) quam
oprios formare, & accuratius limare;
cobi Laurentii defenſio Catecheſeos
elgicæ contra cenſuras Coppenſtenii
Angeli de Monte bello; Defenſio
uſdem contra cenſuras Cornherti per
erobulum belgicè, in 8. & alia per
iniſtros Delfenſes belgicè in 4.; Ca-
chîzatio noſtra ad catechiſmum Re-
onſtrantium belgicè, ubi omnis generis
tores ad ſingula capita citantur. Com-
entarius catecheticus Teellingii, qui
egregiè & accuratè dogmatica expli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

cat, ſic ſingularē ſupra omnes uſum pr-
ſtat in applicatione practicâ. 10.
ſtylum concionatorium ſimplicem ac
perſpicuum, nihilominus floridum, g-
vem, patheticum, efficacem acquirend
faciet lectio *primo* præſtantium quoru-
dam concionatorum, ex. gr. ex Ang
Perkinſi, Bayneſii, Boltoni &c: ex G-
lis Molinei, Theophili ſcil. ejus & H-
racliti & concionum de cœnâ; Ex Sco
Cowperi in 8. c. ad Romanos; Ex G-
manis, Sculteti in concionibus domin-
calibus; Ex Belgis, Udemannus, W-
helmus Teellingius cum fratre Eval-
Teellingio autore tractatuum ſub nom-
ne Irenæi Philalethii editorum: que
eximium, & pium politicum, in ſcript-
ris, ſi quiſquam, potentiſſimum imprim
ſtudioſis noſtris commendo. *Secundo* T
à Kempis, & Meditat. Haywardi, Ud-
manni, Pleſſæi, Arnoldi Cornelii. *Ter*
Hiſtoricorum, imprimis qui ſcribunt r
patriæ noſtræ ex. gr. Petri Borre, Even
Reydii. *Quarto*, apologiarum, declar-
tionum, petitionum, proteſtationum, de-
cretorum, epiſtolarum, orationum &
quæ publico nomine Eccleſiarum, a
Principum & Rerumpublicarum, fiu

a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ut ſcribuntur. *Quinto*, ſupra & ante om-
ies, prophetarum Jeſaiæ & Jeremiæ, &
poſtoli Pauli. His autoribus ſtylus eva-
et non vanus, hoc eſt ineptè & affectatê
ulicus, nec pueriliter Rhetorico-ſcho-
iſticus; verê maſculus & gravis ubi de
ebus dogmaticis & vitam hanc civilem
c eccleſiaſticam concernentibus diſſe-
endum; ſpiritualis autem & devotus,
bi de rebus & actibus formaliter ſpiri-
ualibus dicendum. 11. Ad ſtylum in
ectionibus ſeu concionibus catecheticis,
mprimis manuducet lectio Catecheſeos
Perkinſii, Baynes, Commentarii Teel-
ngiani. Reſtat nunc quid indicandum
e ratione & methodo collegii Propo-
entium. Cenſuræ de concionis inven-
ione, exornatione, & elocutione, impri-
nis etiam de pronuntiatione & actione
ccuratè inſtituuntur: ut & de materiâ,
pplicatione, & pronuntiatione precatio-
ium. Textus omnes præſcribuntur, &
rchetypi concionum latinè præſidi exhi-
ventur, antequam eas perficiant & me-
noriæ mandent. Integras conciones de
verbo ad verbum nolumus ſcribi, ſed tan-
ũ materiam: ſtylum enim & παῤῥησίαν
n dicendo in collegiis repetentium jam

ſatis ſuperque ſibi acquiſiverunt. Qu
ad textus, ii ſeliguntur qui vel difficul-
te, vel univerſalitate materiæ inter ali
eminent. Diſtribuimus eos in varias cl-
ſes, ſeu titulos & cuique titulo ſyllabu
ſelectiorum textuum ſubjicimus annot-
tis autoribus, quorum ſpeciales tractat-
aut explicationes, aut conciones exſtan
ut ita variorum artificum methodum,
conceptus prædicabiles, ſtylum hâc o-
caſione accuratè legant, penitius cogn-
ſcant, & in ſuccum ac ſanguinem conve
tant; & in textibus quibuſcunque expl-
candis præſtantiſſima in unoquoque
imitationem ſibi proponant. Syllabos
indices nolumus hic inſerere, ne proli
ſimus: privatim noſtris eos communic
mus. Ut tamen aliquem guſtum habea
φιλομαθεῖς, dabimus cujuſque claſſis te
tum unum. 1. *Textus* hiſtoricus Matth
4.1.& 11. tribus concionibus explica
dus. Conſulendi præter autores genera
les modo cit., Cartwrightus in hiſtoria
Euangelicā, imprimis *Daniel Dijk* angl.&
belg. cui addēdi Perkinſus, Th. Tayljou
& Wilh. Cowper, angl. & belg: Ex V
T. textus hiſtoricus concionibus unâ at
que alterâ explicandus ſit Geneſ. 32. ver

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

24.& 29. Ubi vide conciones Dieſtii & Sibelii latinè editas, & Cowperi anglicè & belgicè: & tales textus pro incipientibus. Textus hiſtorici prolixiores, dimidia ſcilicet aut tertia pars capitis præfiguntur non niſi exercitatis; & ſunt ex.gr. 2. aut 3. aut 4. cap. Johannis; ubi legendæ conciones Dan. Dijk angl. & belg. Ex V.T. textus Judic. 14. & 15. ubi legendæ conciones Wilh. Teellingii. II. *Dogmatici*, ex. gr. de prædeſtinatione & perſeverantiâ textus Epheſ. 1. 4. 5. aut Roman. 8.29.30.& verſ.38.39. Confer Paulum Baynes in Epheſ. 1.angl.& belg. Joh. Forbeſii conciones in Rom. 8. 29. 30. angl.& belg. Cowperum ibid. Teellingium in Rom. 8. 38. 39. Tractatum noſtrum contra Tilenum belgicè. III. *Dogmatici catechetici*, de Providētiâ quæſt. 27.28. Vide Pleſſei eximiam meditat. in Prov. 16. 4. alioſque autores cit. in Diſſertatione de Termino Vitæ & in Catechizat. catech. Remonſtr. De Juſtificatione & Fide juſtificante, quæſt. 60. 61. 62.63.64. Vide imprimis Inſtitut. Calvini, Catecheſin Pauli Baynes, Preſtonum, Ball, alioſque autores Anglos, latinè editos à Caſparo Streſone in 4. Ejuſdem Stre-

Streſonis conciones in Rom. 8. v. 3. latinè nunc editas in 8. Cowperum Rom.8. Noſtras diſp. de *praxi fidei*, & *Vi veritatis* &c. & ſi quos alios citamus Catechizat. IV. *Elenctici*, ex.gr. de In perfectione in hâc vitâ contrâ Pelagian & Perfectiſtas, textus Rom. 7. v. 3.4. aut Galat. 5. 17. Vide Teellingium Rom. 7. Perkinſum in Gal. 5. lat. angl belg. Johannem Downame in Chriſtian militiâ tom. 4. anglicè. Bezam & Dav nantium tractat. de Juſtificatione; & quos alios citamus in catechizatione R monſtr. Elenctico-pareneticus textus Apocal. 18. 4. Vide Pleſſei medit. loc. cit. Perkinſi Cathol. reform., Ha diſſuaſionem à Papatu anglicè, & belgic Pleſſæi præf. & proleg. ad Myſter. In quit. Calvini præf. ad Inſtit. Noſtrâ D ſper. cauſam Papat. lib. 3. ſect. 3. V. *Ele ctici* catechetici, ex. gr. de Juſtification vide ſupra. De Tranſubſtantiatione quæ 78. Vide Molinei conciones de Cœn & Pleſſæi Meditat. ad 1. Corinth. 11. 2 Oleviani quatuor conciones de cœnâ do mini. Uſſerii concionem in 1. Corint 10. 17. VI. *Practici conſolatorii* general Geneſ. 17. 1. Vide inſignem tract. Pr

ſto

ſtoni tit. *Novum fœdus*, anglicè. Adde Haiwardi tract. in Pſal. 55.23. anglicè & belgicè, & Pleſſæi meditat. in Proverb. 3.v.11.12. & in Geneſ.15.1. & in Pſal. 55.23.& in Philipp.4.4. Et Kempis paſſim in Imitatione Chriſti. VII. *Catecheti-ci*, quæſt. 1. aut quæſt. 24. Vide autores ad tract. de Juſtificatione modo cit. Adde Thomam Tayljour in Pſalm. 32.verſ.1. anglicè. VIII. *Conſolatorii* ſpeciales, adverſus crucem externam, perſecutiones &c. Roman.8.16. Vide Cowperum ad loc. cit. conſolatorius *ſpecialiſſimus* textus eſt ex. gr. adverſus peſtem. Vide Diſp. noſtram de Peſte, & autores ibi cit. imprimis Molleri meditat. in Pſalm.91. Et adverſus mortem, Vide Perkinſium, Johannem L'Eſpine, Cowperum, Pagetum; quorum tract. de Morte belgicè nunc exſtant: adde Ambroſium de bono mortis, Cypriani ſermonem de Mortalitate, meditationem Pleſſæi in Phil.1.23. 2. Timoth. 4. v. 6.7. Ejuſdem tract. De vitâ & morte. Boltoni conc. de quatuor noviſſimis anglicè: IX. *Conſolatorii* ſpeciales, adverſus tentationes & deſertiones ſpirituales, Textus Jacob. 4.7. Proverb. 18.14. aut Pſalm.77.3.9. Vide Boltoni

tract.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

tract. de Conſolatione anglicè , Preſt
in Jacob. 4. 7. alioſque practicos ac co
cionatores quos citamus in Diſp. de *I*
ſertionibus. adde Goodwini concionem
Pſalm. 86. 8. x. *Practici parænetici* ger
rales ex. gr. ad reſipiſcentiam , & vitæ
mendationem , Textus 2. Corinth. 7. 1.
11. aut Luc. 13. 3. aut Matth. 4. 17. Vi
Taffinum de emendatione Vitæ , galli
& belgicè ; & eximium tract. Teellin
de jejunio , belgicè ; ut & præſtantiſſi
tract. practicos de Reſipiſcentiâ, Perkin
Stock, Danielis Dijk , Nicolai Biefiel
Thomæ Tayljour, Arturi Dent, anglic
quorum plerique belgicè exſtant , Pe
kinſi etiam latinè: addendi πρακτικώτα
libelli Thomæ Hooker , de contritio
ad Actor. 2. v. 37. & de humiliatione
Luc. 15. v. 14. 15. &c. cum concionib
Joh. Cotton ad Zachar. 12. v. 10. 11. &
& Actor. 2. 37. Et Anonymi libellus a
glicus in 8. *De luctâ animæ* &c. Deniqu
Joh. Haywardi Sanctuarium turbatæ a
mæ , angl. & belg. Sed demus adhuc
num atque alterum exemplum textus p
rænetici generalis: ſit ergo *ſecundus* text
de Vanitate mundi, miſeriâ hominis, d
que brevitate hujus vitæ , Eccleſ. 1. v.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

t Pſalm. 103. 15. 16. aut Ieſa. 40. 6.7.
Vide Molinei Heraclitum, gallicè &
elgicè; Denniſoni triplicem reſolutio-
em angl. & belg.; Theatrum Mundi
Boiſtæi Launæi lat. gall. hiſp. belgicè;
tellam de contemptu Mundi, lat. gall.;
dde, ſi placet, Beſſæi Heraclitum; Lo-
arium Diaconum poſtea Papam Inno-
entium de contemptu Mundi; Eraſmi
piſtolam de contemptu Mundi; tract.
Dionyſii Carthuſiani contra amatores
Mundi; & quæ habet Ludov. Bayllius
 praxi pietatis, & Ludov. de Ponte in
uis meditationibus; denique quæ paſſim
dicantur cum autoribus ſuis, à Lavate-
o, Pineda, Lorino, à Lapide in com-
entar. ad Eccleſiaſten. De brevitate vi-
e conſulendæ meditationes ſeu conce-
tus prædicabiles Nathanaelis Marlandi
d Pſalm. 103. belgicè, & libellus pecu-
aris Lucæ Trelcatii junioris de brevita-
 vitæ lat.gall.belg. *Tertius* textus paræ-
eticus generalis ſit de *ἀκριβείᾳ* pietatis,
 temporis redemptione Epheſ. 5. 15.
ut Coloſſ. 4. 5. Vide conciones Wilhel-
i Whatelii, & Preſtoni ad loc. cit. an-
licè, & Pauli Amiraut ad eundem, bel-
icè; tractatum Boltoni cui tit. *Noah*
con-

converſatio cum Deo, anglice; confer m-
ditationem noſtram ad Jacob. 2. verſ. 2.
belgicè, & Teellingii Neceſſariam de-
monſtrationem, & quæ monemus de
præciſitate, in noſtro Therſite He-
tontimor. *Quartus & quintus* textus pa-
ræneticus de deceptione peccati, & co-
dis humani ad Jacobi cap. 1. verſ.
Ierem. 17. Vide Thom. Hookeri c-
cionem ad Pſalm. 119.29. & 2. Timo.
2.6. Danielis Dijk tract. *de myſterio prop-*
deceptionis, angl. gall. belg., alioſque
ctatus cit. in Diſp. de Simplicit. & H-
pocr. XI. *Practici increpatorii* & comm-
natorii, ſuppeditantur imprimis in cap.
& 3. Apocal. ubi conſulendæ concio-
Perkinſi. Sed ſelige ex. gr. cap. 3. v.
16. ubi habes concionem Pauli Bay-
angl. & belg. & concionem Teellin-
belg. cum quibus confer Everardum
Apocal. 3.19. Dod & Cleaver, de ze-
anglicè & belg.; De eodem juſtum tra-
C. Burges, angli. Plures hujus gene-
textus ſuppeditat claſſis extraordinar-
rum. XII. *Parænetici ſpeciales*, ſunt de v-
tutibus & actibus ſpecialibus, ex. gr.
Amore Dei, ad Pſalm. 18. 1. aut 116.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ut Matth. 22. v. 37. de Amore Chriſti 1.Corinth. 16.22. aut 2. Corinth. 5.14. 15. Vide autores in Diſp. de Amore Dei indicatos ; & Teellingii concionem in 2.Corinth.5.14. adde commentatores in Canticum, quos vide lib. 2. De pace ad textum Epheſ. 4. 3. aut Matth. 5. 9. aut Heb. 12. 14. aut Pſalm. 133. Vide Meditationem Pleſſęi in Iohan. 14.27. Uſſerii concionem in 1.Corinth. 10.17. Concionem Epiſcopi Bathenſis & Wellenſis habitam 1628. in aperturâ Parlamenti, in Epheſ. 4. 3. anglicè & belg. Conciones Meinardi Schotani in epiſt. ad Philipp. potiſſimum ad cap. 2. v. 1. 2. 3. 4. Eraſmum de amabili Eccleſiæ concordia, Franciſci Iunii Eirenicon. XIII. *Increpatorii* ſpeciales, qui opponuntur ſpecialibus peccatis ſeu vitiis, ex. gr. Ebrietati, vide autores à nobis cit. in Diſp. de Ebrietate: aut Iræ ſeu iracundiæ ad textum Iacob. 1. 19. 20. aut Prov. 23. 20. Vide Io. Downame tract. de irâ anglicè ; adde, ſi placet, Ioh. Spinęum de tranquillit. animi ; commentar. A Lapide in Proverbia, & in Iacobi 1. Plutarchum περὶ ἀοργησίας, Senecam de Irâ, Hieronymi Donzellini tract. prolixum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

lixum de compeſcendâ irâ. XIV. *Practi.*
aſcetici; ex. gr. De lachrymis, vide aut.
res cit. in diſp. noſtrâ de Lachrymis. De
precatione ad Matth. 7.7. aut Pſal. 50.
aut Epheſ. 6. 18. Vide Perkinſi conci.
nem ad Matth. 7.7. Et Franciſci de Wil
tract. de precatione belgicè; Ioh. Cott.
ni concionem ad Zach. 12.10. Et Thom
Goodwini, de exauditione precum ſ
reſponſione Dei ad preces noſtras, angl
& Preſtoni quinque conc. ad 1. Theſſ.
5. & Hookeri ad Proverb. 1. 28. 29. Su
& alii tractatus de precatione; ſed hi ſu
ficient. De militiâ Chriſtianâ, ad Ephe
6. v. 12. 13. 14 &c. Vide Pauli Baynes co
ciones ad loc. cit. angl. & belg. & Wil
Gouge ibid. anglice; & Ioh. Downam
Chriſtianam militiam, anglice; & Dieſ
conc. pœnitent. 17. *De praxi cœnæ*, ul
conciones requiruntur invitatoriæ, pra
paratoriæ, excitatoriæ (quæ ſcil. in ipſ
adminiſtratione cœnæ habentur), eucha
riſticæ. Tract. de praxi cœnæ ſunt, Brad
ſaw, & Ier. Dijk angl. Udemanni belg
& complures alii: ſed imprimis ad praxi
& ad apparatum concionum facient *Teel*
lingii conciones quatuor tit. Veſtis nuptialis, c
meditat. Pleſſæi de cœnâ, ſupra cit. Qui
bu

is adde conciones Henr. Dieſtii, Mein.
chotani, Riveti, Molinei. Et conc. eu-
ariſticas Dod & Cleaver ſimul editas
gl. in 4. Sed addamus in gratiam ſtu-
oſorum, qui indicio noſtro coram uti
on poſſunt. 1. *Invitatorii* textus ad cœ-
m ſint Apocal. 3. v. 21. Luc. 22. v. 15.
Præparatorii, Zachar. 12. v. 10. 11. &c. ubi
de conciones Dod & Cleaver, & qui
ſt illos ſcripſit, Ioh. Cotton. Proverb.
23, in quem concio ejuſdem Cottoni.
ctor. 2. 37. in quem concio Ejuſdem;
Thomæ Hookeri: Galat. 2. v. 20. in
em concio Cottoni. Iohan. 13. v. 17. hic
ncio Sam. Wardi. Iacobi 2. v. 12. hic
ncio mea. Ieſa. 1. v. 16. 17. 18. Concio
od & Cleaver. 3. *Excitatorii*, in ipsâ ad-
iniſtratione cœnæ. Matth. 26. v. 26.
i conſulendæ conciones euchariſticæ
lolinei, Teellingii, Dieſtii, Schotani,
iveti. Coloſſ. 3. v. 11., ubi concio Sam.
ardi, angl. 1. Iohan. 5. 12. ubi concio
eſtoni. Galat. 2. v. 20. verba poſteriora;
i concio Ioh. Cottoni. XV. Parabolici
xtus ſunt aut breves ſeu contracti, ut
. gr. Matth. 24. 28. in quem exſtat con-
o Trelcatii junioris, cum operibus ipſius
lita, in 8. aut prolixi, ex. gr. Matt. 13. 3.
ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ad quem vide conciones Thomæ T[illegible]
jour anglice; & Matth. 25. 1. 14. ad qu[illegible]
vide ſolidas & plenas conciones U[illegible]
manni, belgice; & Luc. 15. 11. 32. [illegible]
quem vide Hookeri conc. anglice, [illegible]
Cowperi angl. & belg. XVI. *Textus* [illegible]
traordinarii pro publicis jejuniis, ſunt [illegible]
rii, 1. *increpatorii* & comminatorii, con[illegible]
ſtatorii, accuſatorii, ex probatorii, inſ[illegible]
tatorii. 2. *Pœnitentiales*, adhortantes [illegible]
pœnitentiam. 3. *confeſſionales*, contin[illegible]
tes confeſſionem peccatorum, & pro[illegible]
tentes dolorem ac pœnitentiam noſtra[illegible]
4. *Promiſſorii*, promittentes emendati[illegible]
nem, aut continentes fœderis cum D[illegible]
renovationem. 5. *Queruli*, exponent[illegible]
calamitatem noſtram, & de gravitat[illegible]
diuturnitate &c. ejus conquerentes. [illegible]
Ἐυκτικοὶ, *ſupplicatorii* aut petitorii, [illegible]
Deus nos liberet & peccata condonet. [illegible]
Confirmatorii, animum addentes adverſ[illegible]
omnes difficultates & pericula, & D[illegible]
auxilium promittentes, ut Pſ. 20. Judi[illegible]
7. 15. 2. Chronic. 20. &c. 8. *Mixti* e[illegible]
duobus aut pluribus. *Primi* generis e[illegible]
Hoſeæ 4. 1. 2. 3. etc. Zephan. 2. 1. 2. a[illegible]
quem concio Perkinſi, lat. angl. belg. [illegible]
Judic. 10. 13. ad quem concio Thom[illegible]

Hoo

Hookeri angl. Tales etiam textus Ierem. 5.6. Mich. 2. v. 3.4. et 6. v. 3.4. *Secundi* generis ſunt, Ioel. 2.12.13. Iudic. 2. v. 1. 3.4. Molinei ad 5.6. Vide concionem. *rtii* generis ſunt, Daniel. 9. verſ. 5.6.7. hren. 3.39.40.41. *Quarti* generis ſunt, oſeæ 14.2.3. et Pſal. 80.19.20. *Quinti* neris ſunt, Pſ. 79. et 83. 2 Paralip. 20: 10:11.12: *Sexti* generis ſunt, Dan. 9: 16.17.18. Pſal. 12. v. 1.2. et 35. et 68. .2.3. *Septimi* generis jam indicati ſunt; *tavi* generis, Amos 4. Ad quos alioſ-e aut concordantes aut ſimiles textus nducet lectio concionis Gattaker. ad mos 6. angl. belg., Preſtoni ad 1 Sam. .v.20.21.22. Ioſephi Halli ad 1. Sam. .24.25. Adde cõciones et tract. de pœ-entiâ ſupra indicatos; et de Iejunio ad el. 2. Ezræ. 8. 21.; imprimis Teellin- tract. de Iejunio; ejuſdemque concio-s ad Levit. 26. v. 23. Et Burtoni conc. Ioſuæ. 7. 14. Molinæi præparationem jejunium in Geneſ. cap. 18. 20. 21. etc. hem. 1. 1. 2. et Zephan. 2. 1. 2. 3. et rem. 8. 22. cum libellis Evaldi Teel-gii editis ſub nomine Irenæi Philale-i. Adde conciones pœnitentiales Die- ad Iacob. 4. 8. 2 Chronic. 6. Ioel. 2.

Ieſaiæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Ieſaiæ 59. et 9. et 26. Pſal. 81. 14. I[illegible] 6. 13. et 7. 15. et Riveti ad Iudic. 2[illegible] 26. 27. 28. gallice. XVII. *Textus extra-dinarii* pro publicis euchariſtiis, ſun[illegible] *epinikii* ſeu triumphales pro partâ vic[illegible] riâ, ut Iudic. 5. v. ult. Pſ. 144. 1. 2. et 1[illegible] verſ. 14. 25. Vide conc. Riveti in Pſa[illegible] 66. 5. et Ieſa. 45. 14. gallice; concio[illegible] Teellingii in Pſalm. 116. v. 12. 13. [illegible] 2. *Euchariſtici*, pro liberatione à peric[illegible] mortis, ab hoſtium obſidione, invaſio[illegible] ſubjugatione, perſecutione, etc. Pſ. 1[illegible] 1. 2. 3. et 126. 1. 2. 3. et 129. 1. 2. [illegible] quem concio Dieſtii inter pœnitentia[illegible] Exod. 15. 3. *Euchariſtici* pro libera[illegible] aut conſervatis Principibus et Magiſ[illegible] tibus, pro detectâ conſpiratione etc. P[illegible] 144. v. 9. 10. ad quem concio Doct[illegible] Andrews Epiſcopi Elienſis, cum reliq[illegible] operibus ejus edita. Habet et euchari[illegible] cam hujus generis Samuel Wardus ad [illegible] Theſſal. 5. 18. 4. *Euchariſtici*, pro li[illegible] ratione à peſte, aliiſque morbis epide[illegible] cis, periculis mortis terra aut mari, P[illegible] 66. v. 12. 13. 14. 15. et Pſal. 50. 14. Ie[illegible] 37. v. 9. 21. Pſalm. 116. v. 1. 10. et v. 1[illegible] 19. Vide concionem Roberti Harris[illegible] Ieſa. 38. v. 9. anglice. 5. *Euchariſtici* p[illegible]

libe-

iberatione à tempeſtatibus, inundationi-
bus, terræ-motibus, carceribus, erroribus
& jactationibus &c. Pſal. 107. per totum,
k 77. 17. & 29. 3. XVIII. *Extraordina-*
ii & ſolennes circa negotia eccleſiaſtica
1. *In miniſtrorum* electione & confirma-
ione. Actor. 20. 28. Coloſſ. 4. 17. 1 Ti-
moth. 3. 1. 2. 3. &c. 1 Petr. 5. 1. 2. 3. Act.
3. 1. 2. 3. Tit. 1. v. 7. 8. 9. Hic vide con-
iones, Sam. Hieron. in Coloſſ. 4. v. 17.
nglicè, ſeorſim extra opera ejus edita in
. Confer Teellingii Neceſſariam De-
monſtrationem, & ſcriptores de miniſte-
io Henningium, Tarnovium, & Johan.
Girard (qui gallicè); adhæc Nazianzeni
Apologiam profugâ, Chryſoſtomum de
acerdotio, Gregorii Magni Paſtorale;
mprimis & Perkinſi conciones ad Ieſai.
. v. 8. & Jobi 23. 24. Accedant com-
ment. in epiſtol. ad Timotheum Danæi
& Eſpencei; & ad Titum Eſpencei, &
oh. Cracii. 2. *eorundem* dimiſſione, diſ-
eſſu & valedictione Actor. 20. 22. &
3. v. 1. 2. 3. & 1 Corinth. 15. verſ. ult.
Corinth. 13. 13. Actor. 20. 32. 3. *Eo-*
rundem depoſitione ſeu exauctoratione
propter hæreſes, ſciſmata, mores impro-
os. Tit. 1. v. 10. 11. 1 Timoth. 5. 21. 22.

Philipp.3.2. Matth.5.19. & v.13. 3. I
ſeniorum & diaconorum electione & con
firmatione. 1 Tim.5.17. 1 Theſ.5.12.13
4. In *conventibus* eccleſiaſticis, ſynodi
ſcil. aut claſſibus; & in reformatione &
perfectiori exornatione & ſyncretiſm
eccleſiæ, conciliatione diſſidentium &c
Huc applicandi textus de Miniſtris & mi
niſterio, item de pace &c. de quibus jan
diximus. Adde Canticor.2.7. & verſ.15
2 Paralip.15.& cap.29.& 34. Vide con
cionem Dieſtii ad Actor.20.28. Concio
num ampliſſimam ſegetem hic ſuppedita
bunt tractatus omnes ſub nomine Irenæ
Philalethii, & præſtantiſſ. ſcriptum Wilh
Teellingii cui tit. *Neceſſaria Demonſtratio*
XIX. *Extraordinarii & ſolennes* circa ne
gotia politica & communia 1. In *electione*
ſucceſſione, conſtitutione, inauguratione
Regum, Principum, Magiſtratuum, to
parcharum, præfectorum &c. Pſalm.82.
6.7. Rom. 13. 1,2.3. 2 Paralipom. 19
Exod. 18. v. 21. 1. Sam. 12. v. 24.25
1. Paralip. 29. 22. 23. & cap.28. v.5.11
Vide conciones Boltoni (editas cum
conc. de quatuor noviſſimis), ad Proverb
29.2. & 1 Corint.1.26. Thomæ Suttor
ad Exod.18.21. Samuelis Ward ad eun-
dem

em textum. 2. In *confœderatione* initâ;
em pace reſtitutâ, pactis induciis. Gen.
1.25.26.27. & v.31.32. & cap.26.30.
1. Iudic. 5. 6. & v. 11. 3. *In apertione* &
onſtitutione ſcholarum aut Academia-
m, Proverb. 7. 4. & 9. v. 9. 1 Reg. 4.
30. 34. Luc. 2. v. 46. ad quem exſtat
oncio noſtra. 4. *In nuptiis*, Ioh. 2. v. 1. 2.
ebr. 13. 4. Geneſ. 24. Vide Whatelii
ſtructionem conjugum anglicè, &
eellingii belgicè. Adde, Lud. à Re-
ſſe Meditationes de providentiâ Dei
rca conjugia, belgicè. Sed quia apud
os non obtinent conciones nuptiales
quo tamen nullam jacturam patiuntur
clesiæ noſtrę) non eſt quod in farragine
riarum concionum indicandâ laborem.
quos hæc cura tangit, illi conſulant
lumina concionum funebrium, & nu-
ialium Brandmylleri, aliorumque in
ermaniâ. 5. In *Funeribus*; Philipp. 1.
. & 23. 2 Corint. 5. 1. 2. Ioh. 5. 24. &c.
ide tractatus de morte ſupra notatos; &
nciones funebres anglicas Thomæ
attaker, ad Geneſ. 25. 8. in funere R.
ock miniſtri, & ad 1. Reg. 14. 17. in
nere infantis: Nicolai Eſtwick ad Phi-
p. 1. 23. in funere Roberti Boltoni.

Sed de iſto genere concionum idem me
nemus quod de nuptialibus. xx. *Ordina-
rii & ſolennes*, qui alicubi ex more & ve
quotannis explicari ſolent. 1. *Paſſion*
hiſtoria, aliique textus de paſſione Chriſt
Vide Perkinſum de Chriſto crucifixo a
1. Corinth. 2., Teellingii *Ecce homo*, ho
eſt, concionem aut meditationem in pa
ſionem. Cartwrightum in hiſtor. Euan-
gelicam; Molleri & Tauleri meditatio-
nes in paſſionem; Adde, ſi vacat, Bernar-
dum, Montanum in paſſionem, Poſtilli-
ſtas antiquos ac recentes (inter quos &
poſtilla anglica Boiſſes) cum commenta-
riis à Lapide, & Johannis Gerardi: ſed
magno cum judicio, & non niſi à ſubacti
Theologis legendos; ut ſolidam ac ſcri-
pturariam theologiam ab incertis ampli-
ficationibus, conjecturis, allegoriis, &
alluſionibus dextrè diſcernant. *Bezæ*
conciones in paſſionem quod ad ortho-
doxam & ſolidam materiam, diſertumq;
ſtylum probo quam maximè: ſed non vi-
deo, quomodo quod ad methodum con-
cionandi, & digreſſiones pleraſque proli-
xas in communes & generales, aut quæ-
ſitas doctrinas atque uſus, noſtris tempo-
ribus, & noſtratibus ingeniis atque adeo
ipſi

pſi methodo & regulis artis concionandi
a conveniant. Potuerunt illa tempora &
la loca, quibus ille conciones habebat,
rudentiæ ipſius perſuaſiſſe hanc neceſſi-
tem ita excurrendi potius, quam preſsè
κτῖοις & peculiaribus iſtorũ textuum u-
bus inhærendi: ſed hoc omnib. ſemper
on imitandum. Hæc moneo in gratiam
niorum quorundam; ne illas aut ſimiles
onciones, quæ ſcatent ſpecialibus di-
reſſionibus & applicationibus, ita pro-
iſcuè & integras ubivis proponant. 2.
eſurrectionis, aſcenſionis, nativitatis, cir-
mciſionis, miſſionis Spir. ſ. hiſtorias,
textus illis aptatos non eſt quod pecu-
ari apparatu hic inſtruam: nuſquam non
iam plurima ſe offerunt. Videantur in-
r alias conciones Bezæ, Riveti, Schul-
ti &c. 3. *Conciones ſolennes*, elencticæ
alicubi quotannis recurrentes, ſunt ad-
rſus encænia, bacchanalia, floralia, feſta
artini, Nicolai &c. (de quibus agen-
m in loc. communibus de Feſtis, & de
ololatriâ participatâ) ad 1. Corint. 8. 4:
cap. 10. v. 3. Galat. 4. v. 10. 11. Eph. 4. 11.
Theſſal. 5. 22. Sunt autem de iis præ-
uè poſt narrationem facti aut moris
lgaris demonſtranda *primo*, origo eo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

rum ab Ethnicis aut idololatris. *Secun*...
formale eorum ex naturâ ſuâ, & inſtitu...
Gentilium aut idololatrum. Hoc eſt, qu...
iſta feſta & ſolennes obſervationes ſign...
ficent aut efficiant ex ipſorum opinion...
Tertio, participatio eorum cum Gentil...
mo, aut idololatriâ: quorum duo pric...
ex antiquitatibus & novitatibus eruenc...
tertium ex ſcripturâ, cum conſenſu p...
trum & recentiorum. Vide Teellin...
conciones de Encæniis ad 1. Cor. 10. 3...
& diſp. noſtram de Bacchanalibus (u...
alii autores citantur); & libellum belg...
cum de iiſdem ab amico ex dictâ diſpu...
tione, & aliquâ concione meâ conſcript...
4. *Denique* conciones anniverſariæ & r...
currentes ad textus dominicales. De m...
do illo concionandi poſtilliſtico quid ſe...
tiamus, alibi aperuimus. Quod ſi tam...
alicui occaſio obtrudatur, aut neceſſi...
aliqua incumbat ſequendi antiquam...
communem illam inertiam atque ign...
viam; illi ex omnibus Poſtillatoribu...
quos quidem nobis contigit videre a...
vacavit carptim conſulere, (cum text...
dominicales olim primis auditoribus n...
ſtris ex Papatu vix emergentibus & à p...
patu undiq; circumſeptis explicaremu...
mel...

meliores commendare non poſſemus, quam Zepperum, & Schultetum: poſterioris ſolæ ideæ forte ſufficerent. XXI. Poſſint ex abundanti, textus diſtribui ſecundum objecta & circumſtantias, ubi habentur. Omnia minutim & uſque in pulverem non ſecabimus: ſuffecerit indicium, quod facimus in Aſceticâ, de Chriſtiano Principe, nobili, aulico, Mercatore, agricolâ, nautâ &c., item conjuge, cœlibe, viduo aut viduâ &c. adhæc, adoleſcente, ſene &c. Sint ergo ex. gr. conciones 1. *caſtrenſes*, ſeu militares, quæ in caſtris, præſidiis, ſtationibus, vigiliis &c. habendæ: ubi imprimis textus explicandi de morte ſeu quatuor noviſſimis; pœnitentiales; de praxi & conſolatione fidei; confirmatorii, qui animum addunt, & ſpem noſtram erigunt, unaque excitant ad preces. De Dei providentiâ ſpeciatim circa res bellicas, & potenti ac paternâ ejus protectione. 2. *Navales*, quæ in navibus ſive mercatoriis ſive bellicis habentur: ubi textus iidem, qui apud militares, ferè ſeligendi; additis de ſpeciali Dei providentiâ circa mare, tempeſtates, peregrinantes. 3. *Aulicæ*, quæ in aulis habentur: ubi iidem textus conveniunt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

qui in militiâ; additis imprimis de van-
tate, ſuperbiâ, ambitione curioſitate
mendaciis, hypocriſi, ſimulatione, dece-
ptionibus, luxuriâ, luxu, voluptatibus
deliciis &c. 4. *Academicæ*, quæ vel i
ſolos Academicos (uti moris eſt alicubi)
vel in illis eccleſiis habentur, ubi ſu
Academiæ. Hic textus partim ex caſtre-
ſibus partim ex aulicis ſeligendi. XXI.
Eſt alia diſtributio textuum ſelectoru
ſecundum principalitatem, & univerſa-
tatem materiæ, ex quorum juſtâ tractati-
ne omnes fere uſus practici communi
pro concione tractandi dependent: hi
autor eſſem ut ſtudioſi noſtri partim
curſu Academico (ſi tempus ita fera)
partim in primo anno aut biennio mi-
ſterii ſui concionum ad eos diſpoſitione
quamprimum parent, & ſuccum ac c-
nem paulatim addant & ſuppleant. Su
autem 1. *de juſtitiâ*, & irâ Dei, ac judici
ad 2 Theſſal. 1. Levit. 26. Pſalm. 18. I
26. & Ieſa. 1. Vide præter locos comm-
nes, & Theologos Naturales, & co-
mentar. ac conciones ad loc. cit., impr-
mis Calvini Inſtitutiones, & Bogerm-
ni conciones ſeu orationes quatuor
Judiciis Dei. 2. De *Miſericordiâ* ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

103. Exod. 32. & gratiâ ejus ſecundum
auream ſalutis catenam Rom. 8. & Eph.
3.18.19. Vide præter comment. & conc.
ad textus cit. Eraſmi ſermonem de miſe-
ricordiâ Dei, Kingi, concionem in Pſal.
102. verſ. 14.15. anglicè; Ejuſdem ut &
Georgii Aboti commentar. in Jonam,
nominatim ad v.2.cap.4. anglicè. Con-
fer autores de prædeſtinat., juſtific. Dei
fœdere &c. ſupra cit. 3. De *peccati* gra-
vitate, turpitudine, deceptione. Vide
Schotani conc. in epiſt. Petri, nomina-
tim ad c.4. v.18. & meditationem Lud.
à Ponte ſupra cit. cum Dijk, & Hooker
ibid. cit. 4. *De novo fœdere* ejuſque pro-
miſſionibus, ſeu reconciliatione per Chri-
ſtum. Hic egregii autores & practici in-
ſervient, Preſton de novo fœdere ad Gen.
17.1. concione 10.11.12.13.14. R. Sibs
de excellentiâ Euangelii ſupra legem ad
2 Corinth. 3. 17. 18., Thom. Hooker,
qui in octo partes ſeu gradus diſtribuit, &
concionibus particuliaribus eos expli-
cuit, quæ his titulis editæ ſunt. *Primo* In-
fidelis præparatio pro Chriſto, concio-
nes, ad Apocal. 22.17. 1 Corinth. 2.14.
Ezech. 11.19. Luc. 19.42. Matt. 20.3.4.5.
Johan. 6.44. *Secundo*, Animæ præparatio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

pro Chriſto, ſeu de contritione, ad A
2. 37. *Tertio*, Animæ humiliatio, ad L
15. v. 15. 16. 17. 18. *Quarto*, animæ v
catio ad Chriſtum, ad Ioh. 6. 45. *Quin*
Animæ unio cum Chriſto, 1. Cor. 6.
Sexto, beneficium animæ ex unione cu
Chriſto, ad 1 Cor. 1. 30. *Septimo*, animę
ſtificatio, undecim concionibus, ad 2 C
5. 21. *Octavo*, animæ poſſeſſio quâ poſſi
Chriſtum: de hoc nulla ipſius concio h
ctenus edita. Textus poſſent hic ſumi;
Cant. 2. 16. Gal. 2. 20. Phil. 1. 21. Col. 3
5. *De ſinceritate* & hypocriſi gratiæ, aut r
generationis, aut fidei, aut reſipiſcenti
cõverſionis, pietatis. Vide præter autor
à nobis cit. in Diſp. *de ſimplicitate & hy*
criſi, duos egregios practicos, Preſtonu
in Geneſ. 17. 1. conc. 7. 8. 9. 10. Hook
rum in 2. Timoth. 3. 5. 6. *De praxi fid*
Vide Ioh. Cotton ad Gal. 2. 20. & tra
Samuelis Wardi de Vitâ fidei, & de V
fidei in morte; Iohan. Rogers & Eze
Calverwell tract. de Fide; confer n
ſtram Diſput. de praxi fidei; & conci
nem Pauli Amiraut in Hebr. 11. 4. b
gicè; & conciones Caſpari Streſonis
Rom. 8. 7. & Galat. 2. 20. *De praxi r*
ſipiſcentiæ vide autores ſupra nominato

8.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

8. *De conſcientiâ* bonâ & malâ, vide tract. Perkinſi de Conſc.; & tract. Ier. Dijk; & Ameſ. l. 1. de Caſibus; & Sam. Wardi, in Hebr. 13. 18. 9. *De praxi pietatis*, & bonorum operum; ſupra indicavimus, meditationem noſtram in Iacob. 2. 12 adde Samuelem Ward in Iohan. 13. 17. Boltonum in tract. de converſatione Noah; Udemannum in Matth. 11. v. 12. & paſſim in concionibus ad Matt. 25. & Teellingium in omnibus concionibus & tractatibus hoc unicè atque efficaciter urgentem. 10. *De conſolatione* in cruce & afflictionibus, ad 2. Corinth. 1. 3. 4. aut 2. Theſſ. 2. 16. &c. Autores jam ante indicavimus. 11. De *pace* & tranquillitate animi, & gaudio ſpirituali. Præter autores de Fide, conſcientiâ, juſtificatione &c. vide Ioſephi Halli *cœlum* in terrâ, anglicè, lat. belg. 12. De *Vanitate*, brevitate, & miſeriâ hujus vitæ. 13. *De morte* & quatuor noviſſimis: de quibus ſupra. Si quis compendioſius medullam Theologiæ practicæ et conſolatoriæ primò in ſuccum et ſanguinem convertere velit; is imitetur Ioh. Cottonum, qui paucis concionibus in quatuor tractatus (ſub titulo *Via vitæ*) diſtributis eam comprehendit:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

quos vide ſis & lege. XXIII. poſtrem
diſtributio & ſelectio textuum ſit, per
ſecundum libros, aut integra capita pot
ſimum hâc aut illâ occaſione explicand
aut aliorum concionibus jam explicat
quæ publicè exſtant, & quarum adj
mento utiliſſimè frui quis poſſet. Su
autem ad Geneſ. 22. conciones Caſp
Sibelii latinè. In Judicum 14. et 15. Tee
lingii; Merlini in libr. Eſther gallice
Lavateri hom. in libr. Joſuæ, Judicum
Ezræ & Nehemiæ, Ezechielis; in Pſa
32. Tayljour; Pſal. 51. Sam. Smidt,
Cowperi, cum meditat. Pleſſei, & Bo
germanni praxi reſipiſcentiæ Davidicæ
in Pſalm. 91. conciones Rudolphi Petr
cum Meditat. Molleri & Riveti; In Ie
53. comment. Riveti editus cum decad
pſalmorum, unde materia & diſpoſiti
concionum facile deſumi poterit; I
quatuor Euangeliſtas analyſ. & commen
practica Cartwrigthi; In Johann. 17
Rolloci angl., & Riveti; In tria prior
capp. ad Roman. Gulielmi Sclatteri an
glice; In cap. 7. ad Roman. Teellingii
in cap. 8. Cowperi angl. belg. & Streſo
nis lat.; In epiſt. ad Galat. Perkinſi, lat
angl., belg.; In Eph. 1. & part. 6. cap
P. Bay

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

P. Baynes, angl. belg.; In Philippenſ. Meinardi Schotani lat.; In 1:ad Theſſal.; Sclatteri, angl.; In epiſt. ad Philemonem, Dan. Dijk; In cap. 11. ad Heb. Perkinſi; In 1. ep. Petri, Ameſii & Schotani; In ep. Judæ, Perkinſi & Willeti; In tria priora c. Apoc. Perkinſi. Sunt & plures alii concionatores, quos quia aut non legi, aut ſi legi, ſtudioſis noſtris propter nimis operoſas ac prolixas tractationes & digreſſiones, aliiſve cauſis, non ita ac jam nominatos putem convenire, hic prætereo. Atq; hæc quidem indicia ſelectorum omnis generis textuum, & autorum, pro ratione hujus inſtituti puto ſufficere: juſtum indicem & ſyllabum exhibent partim privata collegia Proponentium, pattim prælectiones locorum communium, in quibus omnibus conceptibus practicis ac concionatoriis locum aſſignamus, & methodum ac modum eos ſigillatim diſponendi & tractandi ſtudioſis noſtris oſtendimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

CAP. XVIII.

De Examinibus, peregrinatione, & ſupplemento ſtudiorum.

CAput hoc ultimum tribus ſectionib circumſcribemus. 1. De *examinib* quæ quia vulgò negliguntur, aut frigi admodum curantur: hinc fit ut aliqui n tantum proficiant, quantum quidem tio temporis, dignitas miniſterii, et e ſpectatio eccleſiarum poſtularet. Ea à p rentibus, aut Ephoris, aut Mecænatib per viros idoneos inſtitui velim ſingu ſemeſtribus, aut ad minimum quotanni et quidem ordine juxta curſum Acad micum ſupra delineatum. Ita excitabit diligentia ſtudioſorum, ad ſtudia quæ bet ſuo quæque tempore juxta præſcr ptum curriculi capeſſenda; et dabitur o caſio parentibus aut ephoris, mature d liberandi et ſtatuendi, an non è re eccl ſiæ eſſet tales à ſtudio theologico ad aliu aliquod traducere; ſi non ad vulgare vitæ occupationem, aut artem mechan cam, aut ad militiam, aut ad nauticas p regrinationes verſus Braſiliam, Gu

neam

neam, Indiam Orientalem. Ubi enim ad finem curriculi Academici exſpectatur, difficulter tanta mutatio parentibus aut ephoris perſuaderi poteſt. Res nimis præjudicata eſt, ſpes nimis oſtentata et ſparſa, ætas nimis provecta: pudor eſſet, damnum eſſet, dolor eſſet, nimia conſternatio, magnis illis auſis et conatibus aut parentes, aut candidatum excidere. Sit ſtipes, candex, aſinus, fucus, urbanus ſcurra, otioſus nugo, improbus, nequam per omnes caſus; non moventur: venter caret auribus, et amor cœcus eſt. Audias paſſim: convertet ſe, diſcet paulatim religionem ac pietatem et intelligere et operari, (jacturâ ſcilicet religionis, et animarum). Scilicet ſpes hæc pretio emenda eſt, et committenda præfectura eccleſiæ illi, qui ut membrum ejus ſit, minimâ ex parte, ſaltem vix dignum ſe præſtitit. Talibus obtunduntur eccleſiarum Inſpectores; adduntur ſæpe lachrymæ, preces, obteſtationes, ne quid dicam de amicorum et fautorum, ac Mecænatum quæſitis interceſſionibus, commendationibus (vere, ſi non in formâ, mandatis cum comminatione): et ſi qui propter conſcientiam Dei non cedant torrenti tenta-

tionum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

tionum et vexationum iſtarum, ii du
caritate et humanitate omni deſtituti a
diunt; illis πόλεμος ἄσπονδος para
et nuntiatur. Sed ſatis querelarum: De
noſter videbit et requiret. 11. *Pereg*
natio, ſiquidem à ſtudioſo theologiæ ſ
ſcipiatur, aliter longe inſtituenda, ac v
garium peregrinantium. Sunt enim p
regrinationes politicorum, militum, m
catorum, ſtudioſorum; ſunt et hominu
otioſorum ac curioſorum; vere otio
divagationes. Theologus peregrinatu
ut ampliorem ſolidæ eruditionis ac pie
tis theſaurum ſibi comparet. Hoc ἔργ
ejus; reliqua omnia πάρεργα, ideo tam
non planè negligenda. In ſcholas ergo
eccleſias, earumque ſtatum ac regim
accurate inquirat; viros doctrinâ et pi
tate præſtantes non tantum publice d
centes audiat, ſed et penitius per priva
collationes cognoſcat; bibliopolia,
publicas privataſque bibliothecas, n
non antiquitatis eccleſiaſticæ monume
ta perluſtret; in Academicis et eccleſi
ſticis exercitiis (quantum quidem rat
temporis et conſuetudo loci peregrinat
permiſerit) ſtrenue ſe exerceat, imprim

etia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

tiam in exercitiis pietatis, ſi quæ ibi pu-
lice privatimque vigeant. Rationem et
nodum obſervandi et luſtrandi theologi-
um aliquâ ratione diſces ex Edwini San-
is Speculo Europæ ſeu ſtatu Eccleſia-
um in Occidente anglice et gallice;
oſephi Halli epiſtol. decad. epiſt. an-
lic., Schultetus in relatione curriculi
itæ ſuæ. His probe dum defungitur,
bſervet interea ὡς ἐν παρέργῳ quæ to-
ographiam, hiſtoriam & antiquitates,
olitiam denique concernunt. Ad *illam*
efer 1. nomina regionum urbium, vico-
um, arcium antiqua, recentia. 2. Situs
orum, limites, quantitatem. 3. Conten-
a iſtic, aut vicina aut attingentia, maria,
umina, æſtuaria, paludes, lacus, fontes,
ylvas deſerta, montes, ſpecus, rupes, pro-
nontoria, portus. 4. ſoli, cœlique qua-
tates; imprimis fertilitatem, fructus ter-
æ, arbores, animalia terreſtria, reptilia,
nſecta, aves, piſces &c. Ad *iſtam* refer,
. conditores et inſtauratores urbium,
.earumque ut et regionum dominos at-
que incolas antiquos; ſeries Regum,
Principum, Epiſcoporum, Doctorũ &c,
nigrationes eorum ac mutationes ut &
egum, regiminis, religionis; quæ & quo
caſu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

caſu acciderint, quæ bella idcirco g[illegible]
&c. Ad *hanc* refer 1. urbium muros, [illegible]
nitiones, ædificia publica: ut templa [illegible]
naſteria, ſepulcra, curias, noſocom[illegible]
Xenodochia, ptochodochia, palatia [illegible]
ces, armamentaria, amphiteatra, ob[illegible]
ſcos, columnas, lapides, inſcriptio[illegible]
antiquas, nummos, utenſilia, reliqu[illegible]
& ſimilia ſive antiquitatum ſive ſuper[illegible]
tionum monumenta. 2. Ædificia pri[illegible]
ta, cum ſuis hortis, picturis, fontib[illegible]
ſtatuis, aliiſq; raris & admirandis. 3. F[illegible]
mam regiminis politici, Principes, ſe[illegible]
tũ, officiarios, leges, privilegia. 4. Sch[illegible]
las, earumque regimen leges, docenti[illegible]
& diſcentium ſtudia, cum viris doctis, [illegible]
bliothecis, theatris anatomicis, ἀρχε[illegible]
ταμείοις &c. 5. Artes, artifices celebr[illegible]
res, eorumque opera. 6. Milites, m[illegible]
tiam, caſtrametationem eorumque rati[illegible]
nem, leges &c. 7. Incolarum, & civiu[illegible]
frequentiam, animi corporiſque vigore[illegible]
mores, ſtudia, labores, opificia alioſq[illegible]
acquirendi modos; eorundem ratione[illegible]
& ritum in victu, veſtitu, funeribus, n[illegible]
ptiis, ludis, in ſacris antiquis & hodiern[illegible]
ſiquidem ſuperſtitiones aliquæ publi[illegible]
privatimve iſtic obtineant. Omnibus a[illegible]

te

tem illis tum ἔργοις tum παρέργοις rite expediendis duo adminicula generatim inſerviunt cognitio immo & præcognitio aliqua linguæ, ut & rerum iſtarum; quarum iſta hauriatur partim ex itinerariis ex. gr. Galliæ, Germaniæ, Hiſpaniæ &c. (quæ exſtant); partim ex ſelectis Chriſtiani orbis deliciis, quales à Franc. Zweertio editæ (niſi quod multas ſtudioſê quaſi oſtraciſmo inde ejecerit, quas ſcilicet hæreſin redolere dicit); partim ex ſpecialibus regionum aut urbium editis topographiis & hiſtoriis; partim ex politiis ſpecialibus. Confer lib. 2. ſect. 1. c. 2. III. *Supplementum* ſtudiorum (ſiquidem curſus Academicus contractior fuerit) rejicio in primos annos miniſterii, binos ſcilicet aut ternos, aut quaternos, pro ratione παραλιπομένων. Hic ergo bini dies hebdomadis repetitioni linguarum, artium, philoſophiæ; bini ſupplemento παραλιπομένων in curſu theologico; bini commentationibus in ſelecta ſcripturæ capita, tmemata, commata, ut & conceptionibus practicis ad efformationem concionum, tribuendi videntur. Scio duo priora, negligi, poſtremum

tantum

tantum curari à nonnullis minimè ma-
& hæc cauſa eſt, quod primo miniſt[ri]
biennio aut triennio in omnium fere ſtu-
diorum Academicorum oblivionem ve-
niant; quodque obortis hæreſibus, aliis
difficultatibus, aut vacantibus cathedris
Academiarum, & ſcholarum non tanta
virorum ſolidè eruditorum ſemper ſit co-
pia. Supplemento hoc abſoluto, be-
cœpta porro urgeant, & per omne genus
autorum graſſantes Theologiam ſuam
didacticam, practicam, textualem, elencti-
cam, hiſtoricam magis ac magis perfi-
ciant: nunquam tamen neglectâ repe-
tione philoſophiæ, linguarum, artium,
hiſtoriarum; quibus horæ ſubceſivæ,
exercitia domeſtica, collationes aut col-
legia cum vicinis paſtoribus & collegis,
aliorum inſtitutiones privatæ, ſtudio
conquirenda. O ſi hæc ubique vigerent
tanquam laborum ἡδύσματα aut relax-
menta à curis eccleſiaſticis! Quantus vi-
rorum eruditorũ eſſet proventus! quan-
ta adverſus ignavum otium, περιεργία,
ἀλλοτριοεπισκοπὴν, mundi illecebras,
vitiorum illicia, ſophiſtarum ἀπάτας,
melancholiæ deliria, tentationum
inſultus, eſſent præſidia!

FINIS LIBRI PRIMI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

LIBRI SECUNDI
Sectio prior,
De apparatu diſciplinarum.
CAP. I.
De apparatu univerſali, ſeu de libris generalibus.

DUas hujus libri conſtituimus ſectiones; quarum prior aget de apparatu diſciplinarum; altera de apparatu theol. Prior refert ris tum generales, tum ſpeciales. Illos ſtribuimus in ſex claſſes, ut 1. claſſis ntineat *bibliothecas* ſeu indices authorũ; i ſunt duplices: *vel antiqui*, qui indicant thores quorum maxima aut ſaltem ma-a pars nunc intercidit, ut Hieronymus ſcriptoribus eccleſiaſticis; Photius in yrobiblo, ubi ſumma capita ex autori-s decerpit; Plinius, qui paſſim nomina torum interſerit; Catalogi Gennadii, dori, Honorii, Henrici de Gandavo, quos notas dedit Suffridus Petrus una m libro de ſcriptoribus Friſiæ editas; xſtat etiam catalogus Sigeberti. Vel

Recen-

Recentiores, qui libros etiamnum hc
exſtantes aut ſimpliciter recenſent,
etiam ſummam eorum excerpunt,
judicium ſuum de iis expromunt. S
autem illi vel totales vel partiales. *To-
les*, ſunt *Geſneri bibliotheca*: quæ utinn
cum ſupplemento ab illius exceſſu uſq
in hunc diem denuo ederetur. *Simleri e-
tome bibliothecæ Geſneri*, cum ſupplemen
uſque ad annum 1570, quâ ſtudioſi ca-
re non poſſunt Johannis Jacobi Friſii T
gurini, & Lycoſthenis epitomas Bibl
thecæ Geſnerianæ non vidi: itaque a
judicium de illis committo. Idem di
de Burgundi bibliothecâ mundi. 4. v
in fol. Draudii bibliotheca claſſica. *Poſ-
vini bibliotheca ſelecta*, quamvis admodu
manca & mutila, (ex livore ſcil. & pr
tenſo odio hæreſeων, quò fit ut innum
ros præſtantiſſimos autores prætere
lectu tamen utiliſſima. *Partiales*, ſunt q
tantum autores certæ nationis, ordini
facultatis, ſectæ & cenſuræ, bibliothec
temporis, linguæ, exhibent. 1. *Vnius n
tionis*, ut Balæus, qui ſcriptores Angl
cos; Miræus, qui ſcriptores Belgicos
Pantaleon, qui vitas virorum doctoru
& illuſtrium Germaniæ, & eâ occaſion
ſcrip

ipta eorum enumerat. Suffridus Pe-
is de Friſiæ ſcriptoribus. Tales catalo-
s ſcriptorum , habent & aliæ nationes;
i nunc non occurrunt. 2. *Vnius ordinis,*
ex. gr. Aubertus Miræus , collegit
iptores ordinis Ciſtercienſis ; Ribade-
a ordinis Jeſuitarum , Theodorus Pe-
jus Carthuſianorum ; Arnoldus Wion
nedictinor. ; Arnobius Boſtius Car-
litarum & Carthuſianorum; Antonius
Conceptione dictus Senenſis , & Jo-
nnes Garſonius Dominicanor. ſeu ord.
ædicator. , & Leander Albertus de
is Illuſtribus ordinis prædicatorum ;
enricus Villot Franciſcanorum tit. *A-*
næ ; Joſephus Pamphilus Auguſtinia-
rum Eremitanorum ; Jacobus de Ple-
Servitarum; Philippus Novarienſis &
annes de nigra valle ordinis Canoni-
rum Regularium ; & ſic alii forte alio-
m. 3. *Vnius facultatis* : ſic *hiſtoricos*
llegit Chytræus , Peucerus , Bodinus
. , ex illis Poſſevinus in biblioth. , &
ſt omnes pleniſſimè *Voſſius* 2. vol. de
toricis Græcis, & Latinis ; *Poëtas* gr.
lat. Petrus Crinitus & Gyraldus & ty-
graphi illi qui antiquos poëtas lat. , ut
græcos conjunctim ediderunt ; *Philo-*
ſophos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſophos omnes antiquos & recentiores
numerat *Iſrael Spachius* peculiari volu-
ne; Theologos & Eccleſiaſticos ſcri-
res, Johannes Trithemius, Angelus R
cha in biblioth. theolog. et ſcriptu
Sixtus Senenſis in bibliothecâ, *Poſſev*
in apparatu ſacro, Pamelius et Bellarmi
de ſcriptoribus Eccleſiaſticis; Præter
refert Poſſevinus Einſingrenium, Phi
Ribotum, Proſperum & Ricardũ de B
mihi hactenus non viſos (ſed hi omne
mittunt ſcriptores recẽtiores non Πα-
μανῦντας); Mathematicos, antiquo
quoſdam recentiores, Ramus in ſch
Mathematicis, Alſtedius vero plure
biblioth. Mathematicâ, ſubjectâ ad
randis mathematis; Commentatores
Ariſtotelem editio operum Ariſtot
Genevenſis, in fol. in fine, & Andr
Schottus in Vitis comparatis Ariſtot
& Demoſthenis; Exſtant etiam pecul
res catalogi ſcriptorum Medicorum, J-
ridicorum. 4. *Vnius ſectæ* & cenſuræ, ſi
indices Theologorum modo notati; q
bus adde Indicem librorum prohibit
rum cum poſtremâ additione ſub Urba
VIII., & indicem Expurgatorium H
ſpanicum cum poſtremo augmento

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

[An]no 1614. Ab alterâ parte catalogum edi-
torum à præſtantioribus reformationis
Doctoribus, dedit Jacobus Verheiden
cum vitis & iconibus eorum. 5. *Vnius
bibliothecæ*, exhibent catalogi biblioth.
Vaticanæ, Auguſtanæ, Oxonienſis, per
Jameſium, et Mss. cum quibus junge
[c]atalogos Mss. Monachienſis, Mediceæ,
Pariſienſis regiæ &c. quos ex variis bi-
bliothecis collectos apparatui ſuo ſubje-
[c]it Poſſevinus. 6. *Vnius temporis*, catalo-
gus catalogorum Francofurt., ubi omnes
[l]ibri aliquot luſtris jam editi digeruntur,
[a]ddito etiam indice materiarum, ſeu pan-
dectis. 7. *Vnius linguæ*, ut, bibliotheca
Rabbinica *Buxdorfii*, à filio nunc denuo
[e]dita et aucta; Et Bibliotheca gallica
Antonii Verdier; et altera Domini à
[C]ruce Cænomanenſis; Anonymi biblio-
[t]heca Italica librorum piorum Italicè; &
Doni Florent. biblioth. ſcript. profanorũ,
[I]tal. Catalogi libr. anglicor. qui nunc ab
[a]liquot annis in Angliâ publicari cœpe-
[r]unt: et Belgicorum, qui ſingulis ſeme-
ſtribus nunc excuduntur: bibliothecam
Arabicam dedit Erpenius ſub finẽ gram-
[m]aticæ Arabicę: poſt illud tempus, pau-
[c]uli alii inſuper editi ſunt, inter quos
Teſtamentum Mahumedis Pariſ. in 4.,

M Hiſto-

Hiſtoria Saracenica, Lugd. Bat. in fi
Cebetis tabula ibid. in 4. etc. Pleric
Mss. in bibliothecis nominatim Vati
nâ, Oxonienſi, Lugduno-Batavâ adh
cuſtodiuntur. Libri Syriaci paucissi
editi ſunt, habuit tamen aliquam M
bibliothecam Andr. Maſius, quam ref
in comment. ad Joſuam in fine. In T
cicis vix ſcio quidquam exſtare, præ
Grammaticam Turcicam latinè Pariſ
4. In Armenicis nihil vidi præter dict
narium, Pariſ. in 4. et doctrin. Chriſti
Petri Pauli ſacerdot. Armen. in 4. ibid
Æthiopicis, nihil quod ſciam pręter N
et Grammat. Romæ editam: In Perſi
item nihil, præter Tavoſii Pentateuch
editum cum Chald. paraphraſi Onkelos
Arabicâ R. Saadiæ Gaon (ſed cujus e
emplaria vix comparari poſſunt). Nu
hiſtoriam Chriſti, et apoſtoli Petri aut
Hieronymi Xavier, adjectis notis,
grammaticâ Perſicâ publicavit Ludov
de Dieu Lugd. Batav. in 4. In Sam
tanis quidquam editum non memini;
ceptis pauculis iis, quæ inſpargit Sc
ger in libro de Emendatione temporu
In linguâ Ægyptiacâ ſeu Coptica, ni
quod ſciam hactenus prodiit, niſi fo
lexic

lexicon coptico-arabicum tranſlatum à Kirchero. Bibliothecam Mss librorum, qui Romæ habentur, vide apud eundem Kircherum in Coptoprodromo. II. *claſſis* continet libros, qui de omnibus hominum ſcientiis, artibus, et ſtudiis diſſerunt: quales ſunt, *Agrippa de Vanitate ſcientiarum*, Thomæ Garſoni tract. Italicus tit. *Piazza Vniverſale*, Ameſii Technometria. III. *claſſis* continet ſcriptores, qui panſophiam, ſeu omnes diſciplinas ex profeſſo idque vel ſynopticè, vel plenius, vel prolixè pertractant, ut Martianus Capella: Caſſiodorus: Bernardus de Lavinheta in artis Lullianæ compendioſa explicatione olim Pariſiis in parvo fol. edita, et anno 1612. ab Alſtedio in 8.: Raymundus Lullus in arte magna, quæ cum Scrutinio Jordani Bruni, et Agrippæ commentatione in artem parvam, additis ejuſdem declamationibus recuſa eſt, Argent. apud Zetzner. in 8. anno 1598.: *Vincent. Bellovac. ſpeculum* *Naturale*, Morale, hiſtoricum, conſtans lib. 32. quibus omne γνῶςον complecti voluit, annotatis ubique autoribus: *Petri Gregorii Tholoſani* ſyntaxes artis mirabilis, in quas poſtea commentarios cōſcripſit ipſo opere pro-

lixiores: Pauli Schalichii encyclopæd
epiſtemon: *Ioh. Henrici Alſtedii* Encyc
pædia et poſtr. edit. in fol. I V. *cla*
continet autores Eclogarios et florileg
generales: quales ex. gr. Polyanth
Langii, Gruteri, *Magyri*: et Specula
theatra exemplorum, ut *Zwingeri*, Ho
dorfii, *Loniceri* exempla hiſtorica ad de
logum, etc. poſtremi omnium Lauren
Beyerlinck: Et libri apopthegmatu
ut Eraſmi, *Lycoſthenis*, *Baudartii* be
quo refer libros ſymbolorum, ut *Parad*
et *Reuſneri*: Ænigmatum, ut Hadr. J
nii, Reuſneri: Emblematum ut Alci
cum commentariis, Sambuci, Hadr. J
nii, Schoonhovii, Plempii, Ottonis V
nii &c. et noſtrate lingua Heinſii, Ho
dii, Catſii, Brunæi. Libri Adagiorum
Eraſmi & aliorum ex poſtrema edit. W
chel. Hanoviæ 1617. His adde adag
aliarum linguarum, Hebraica, Arabi
Italica, Gallica etc., item adagia ſac
de quibus infra. Nec prætereunda Pie
Valeriani Hieroglyphica, et Horapol
nis gr. lat. edita. V. *claſſis* continet ſc
ptores doctrinæ omnigenæ, ſeu miſcel
et promiſcuæ, quales ſunt ex veterib
Stobeus, *Plinius* cum notis Dalecamp
Soli

Solini polyiſtor, cum exercitationibus Salmaſii; *Plutarchus*; *Atheneus*, ex edit. Caſauboni; Aulus Gellius, ſeu Agellius; Macrobius; *Photii Myrobiblos*, ex edit. Hoeſchelii; Ælianus; quibus ex lexicographis merito annumerari poſſunt, *Suidas*, & *Pollux*; de quibus infra. Ex intermediæ ætatis ſcriptoribus ſunt, Rabanus Maurus in libro de nominibus rerum, & *Bartholomeus Anglicus*, de rerum proprietatibus. Ex recentioribus ſunt, Petrus Crinitus in libr. de honeſtâ diſciplinâ; Galeotus Martius de doctrinâ promiſcuâ; Gaudentius Merula in memorabil. cum ſcholiis Caſtalii Olivetani; Lælius Biſcioa in horis ſubceſivis; Pictor. in ſerm. convival. Majolus in dieb. canicularibus; *Alexandri ab Alexandro* Genialium dierũ libri, cum comment. Tiraquelli; *Ludov. Cœlius Rhodiginus* in antiquis lectionibus; Natalis comitis mythologia; *Cardanus* de ſubtilit., & de Varietate rerum; *Pancirollæ & Salmuthi* antiquè deperdita, & novè reperta; *Polydorus Virgilius* de inventoribus rerum; *Camerarii* meditationes hiſtoricæ; *Wolphii* lectiones memorabil.; Bartholomeus Sibylla, in peregrinis quæſtionibus (ſed hæ maximam partem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ad Theologiam & pneumatologiam re-
feruntur); *Petri Meſſiæ* & Ant. Verdr.
lectiones gallicè, anglicè, & ex par.
hiſpan., belgicè; Michaelis de Mo-
tagne Eſſais, (de quibus habes judici[um]
Lipſii, alicubi in epiſtolis) Petri Bret.
anthologia diſcurſ. notabilium galli[c];
complures alios linguis vulgaribus, pr-
ſertim Ital. & Gallicâ non eſt quod op-
rosè indicem. Ad hanc claſſem refer[ri]
poteſt Theſaurus criticus, ſeu fax arti[um]
liberalium edita à Grutero; & ſi qui [a]
ſint qui criticâ ſuâ omnium facultatu[m]
autores promiſcuê illuſtrant, quales in[ter]
alios Ioh. Lud. la Cerda in adverſariis ſa-
cris, etiam Barthius in adverſariis, M-
tinus Roa in ſingularibus. Particulas
Criticos qui aut ad unum autorem, a[ut]
tantum ad tritos poëtas, autores, & ſimi[les]
philologos nonnullos quid commētan[tur]
in hac claſſe non cenſemus. VI. *Claſſis* co-
tinet autores, qui repertoria generalia, [&]
univerſales indices materiarũ moliunt[ur].
Tales prodiiſſe, hactenus nõ memini. E-
ſtat quidem Index Molani, juxta titulos [&]
ordinem ſummæ Thomæ, & alter M-
tini de Ripalda in epitome ſuâ Lombar[di];
ſed illi tantum aut vix particulares ſun[t]
the-

theologici ſcilicet. Nos uberiorem longè theologiæ practicæ olim, & nunc ejuſdem, ut & totius theologiæ partim prælectionibus locorum communium, partim editis & edendis porro diſputationibus affectum habemus, & ſubinde auditoribus noſtris communicamus. Uberiorem voco, non quod omnes autores ad ſingulos titulos & ſubtitulos revocemus (hoc enim minimè intendimus); ſed quod ſemper præſtantiores aut maximè utiles, nonnunquam etiam omnes aut ferè omnes (quos quidem novimus, & ubi ita uſu venerit) indicamus. Ad indicem generalem, imprimis in iis quæ artes, philologiam, hiſtoriam, philoſophiam concernunt, aliquid forte conferre poſſem ex propriâ lectione, obſervatione, ut & ex collatione cum viris doctis eorumque judicio: inter quos primas tenuit vir diffuſiſſimæ lectionis, quorumvis librorum vaſtus Oceanus, atque helluo, verè ἔμψυχος βιβλιοθήκη & index univerſalis materiarum, Balthazar Lydius p.m. amicus & fautor meus, dum vixit, integerrimus: ſed vix eſt noſtri fori & otii talibus operam & quidem ſolitariam addicere. Siquidem reliquos indices theologicos,

quorum uſus in collegiis locorum com-
munium, elencticis, textualibus, philo-
phico-theologicis, hiſtorico-theologicis
practicis ſeu concionatoriis, perfece-
mus; putabimus nos officio noſtro m-
diocriter defunctos. In univerſali indi-
ſi quid παρέργως, accedente aliorum e-
citatione & auxilio, aliquando forte pr-
ſtiterimus, id totum in lucro deputab-
mus. Interim abſtinere non poſſum, qu
hac occaſione digito ſaltē commonſtre
autores, quorum uſus potiſſimum eſſet
conſcribendo hoc indice. Sunt autem
præter ſex claſſes autorum generaliu-
modo deſcriptas (inter quos emicat ſe-
cundus tomus bibliothecæ Geſneri t-
pandectarum) I. Politicæ Bodini, Th-
loſani, Althuſii, Canonhieri, Liebe-
thalii, Koeningh; ubi alii quamplurim
autores citantur. II. Juriſprudentia Th-
loſani & Althuſii, cum repertorio Ju-
8. vol. in fol. & locis communibus q
ſubjiciuntur corpori Juris Canonici in
Et Auguſtini Barboſæ, collectaneis D-
ctorum ad Concilium Tridentinum
Ejuſdem collectaneis Doctorum ad I
canonicum. III. Notæ Dalecampii
Plinium, Aldovrandus de Animalibus

He

Herbarius Dodonei, Wendelini contemplationes phyſicæ; Nierenbergii hiſtoriæ naturales, Collegii Conimbricenſis commentaria in phyſicam; Thaumatographia Jonſtoni, & ſyſtema phyſicum Keckermanni, ejuſdemque diſputationes, cum Goclenii conciliatore philoſophico; apud quos multi autores citantur. IV. Omnia opera philoſophica Keckermanni. V. Voſſii Rhetorica poſtrem. edit. in 4. Ejuſdem tract. de Idololatriâ. VI. Cavantus de ritibus eccleſiæ, & Flavius Cherubinus in notis ad compĕdium bullarii, & Schultingius in anacriſi hierarchicâ. VII. Antiquitates Roſini & Demſteri. VIII. Remiſſiones Auguſtini Barboſa ſubjectæ canonibus Conc. Tridentini, & notæ ad Toleti Inſtructionem ſacerdotum; imprimis & Barboſæ collectanea Doctorum ad Concilium Tridentinum, ubi repertorium ad Iuriſconſultos, Canoniſtas, Caſuiſtas, alioſque Theologos, & ad determinationes ſacr. congregationum. IX. Molanus & Ripalda modo cit. X. Elmenhorſtii commentarius in Arnobium; imprimis & in Gennadium, ubi repertorium aliquod materiarum ad patres intendiſſe videtur: cum

quo conjungi poteſt Bibliotheca ſtud[illegible]
Theologici,& Buſæi Viridarium & P[illegible]
narium, ubi moralia patrum indicantu[illegible]
xi. Canonhieri comment. in aphoriſmo[illegible]
Hippocratis. xi. Lorini commentaria i[illegible]
Leviticum, Eccleſiaſten, Sapientiam[illegible]
Pſalmos, Acta; & Corn. à Lapide com-
mentar. in pleroſque libros ſcriptura[illegible]
Prior tamen indiciis omnis generis ſcri-
ptorum, præ poſteriori ex profeſſo luxu-
riat: quo nomine commentaria illa alicu-
jus fieri debent; quamvis iis cætera care-
re poſſemus. Nec prætereundus Delri[illegible]
in commentar. ad Senecam & ad Cant[illegible]
cum, & in Diſquiſ. Magicis. Atque hi[illegible]
quidem apparatus ad indicem rerum uni-
verſalium. Indicem rerum ſingulariu[illegible]
inchoavit Meibomius ad Sleidanum, d[illegible]
quatuor Monarchiis; cum quo conjung[illegible]
ſi placet Hiſtoricam ſynopſin Cluverii, i[illegible]
4. Si quid deſit, ad aliquam iſtarum, au[illegible]
ſimilem ſynopſin facile ſuppleri poter[illegible]
ex Calviſii chronico, aut potius Merula[illegible]
theſauro temporum, belg. Author eſſem[illegible]
ut præterea ad abundantem cautelam
ſcriptores ſingularium notentur ad Di-
ctionar. Hiſtoricum, Geographicum
poëticum; ad nomina ſcilicet perſona-

rum auctores omnes qui res geſtas, aut vitas aut apologias eorum ſcripſerunt; ad nomina urbium, regionum, & quorumvis locorum ibid. aut, (quod malim) in Dictionar. geogr. Ortelii, ſpeciales topographos, hiſtoricos, politicos, qui ex profeſſo, inſuper alios quoſcunque autores, poëtas, oratores, philoſophos, qui quaſi aliud agentes, ea deſcribunt. Autores generales, qui ad hunc indicem quid conferant, ſunt 1. Geographi, e. gr. Atlas cum appendice, & theatra urbium. 2. Natalis comitis mythologia, & Heſiodi theogonia, cum commentariis. 3. Aubanus Teutonicus de moribus, Lazius de migrationibus, Duretus de diviſionibus, linguis & ſcripturis Gentium. Adde Garzoni Theatrum mirabilium Italicè, imprimis & Plinium, cui locupletiſſ. index geographicus ſubjectus eſt; Denique Barclai icones animorum. 4 Vitarum ſcriptores, ut ex. gr. Pantaleon, Surius, Lipomanus, Melchior Adamus, Laërtius, Eunapius, Suidas, Verdier in proſopographiâ gallicè in fol. Carolus van Mander qui Vitas celebrium pictorum belgicè conſcripſit. Sunt & alii qui vitas aut ſaltem notitias Medicorum, Juris Con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſultorum, poëtarum (ut Gyraldus & Crinitus) Rhetorum & Grammatico-rum,(ut Suetonius,& Voſſius) Fœmina-rum, (ut Phil. Bergomas) heroum & militum (quales quam plurimi); nobi-lium & principum,(ut ſcriptores Genea-logici, Reuſnerus aliique infra nominan-di). Huc refer, *Elogia virorum Doctoru per Paulum Iovium in* 8. Iconas viroru doctorum per Bezam in 4. *Gulielmi Ro villii promptuarium iconum inſigniorum ſæculo hominum, ſubjectis eorum vitis per com pendium ex probatis autoribus. Iconas Theolog Reformatorum per Iacobum Verheiden in fol* Poſſevini apparatum ſacrum, Voſſium de hiſtor. gr. & lat. ſupra cit. Imprimis & ſcriptores hæreſeωn & Martyrologi Uſuardi cum notis Molani, Romanun cum notis Baronii, & noſtrum vulgare atque alterum autore Mellino; adde ita viſum, Anabaptiſticum; Denique ca-talogum ſanctorum extra martyrologiun authore Philippo Ferrario; Thuani hiſto-riam. Atque hæc quidem repertoria ge-neralia: de ſpecialibus Orationum, poë-matum, nec non ad ſingulas diſciplinas: quomodo conſtruenda, infra monebi-mus.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

CAP. II.

De apparatu ad pædiam, ſeu præcognita eruditionis generalia.

PÆdiam, ſeu Gnoſticam, hoc eſt univerſaliſſimam illam diſciplinam, quæ continet præcognita generalia de ſtudiis & eruditione, neſcio an quis methodicè & plenè delineârit: niſi quod plurima, quæ Keckerm. in Logicâ ſpeciali & in apparatu practico; Alſtedius in ſyſtemate Mnemonico majori, præcognitis philoſophicis, ſcholaſticâ, Panaceâ, Theatro ſcholaſtico; Henr. Nollius in Didacticâ & Gnoſticâ, Maxim. Sandeus in pædiâ Academicâ, aliique authores conſiliorum de ſtudiis in genere, aut de ſtudiis in ſpecie ex. gr. Theologicis, Medicis, linguæ Græcæ, &c. rectè inſtituendis, tradiderunt, huc referri poſſint & debeant. Ego ſtudioſis noſtris autor eſſem ut titulos ejus per tres libros diſponant. 1. *Primus* liber habeat duas ſectiones: quarum *prior* ſit de ſapientiâ ſeu pædiâ, de quâ hæc capita, id eſt, *de* ejus nomine, & definitione. Hic conſulendi ſcriptores de Habitibus intellectus, nominatim Ruvius in appen-

dice

dice ad Logicam, Alſtedius in præcogn
tis, ubi & alii cit.; & Timplerus in Exe
citationibus philoſoph. 2. *de* ejus propri
tatibus in genere, & in ſpecie, de ej
unitate, & univerſalitate. Vide Am
Comenii conſilium de Panſophiâ,
Cardanum de Subtilitate, in principio,
Tholoſani ſyntaxes artis mirabilis lib. 1
Scientiam Univerſalem Sorelli gall. in
& 3. *de* aliâ ejus proprietate, quæ eſt pa
tium ejus ſeu omnium diſciplinarum d
pendentia, coordinatio, & ſubordinati
Huc traducenda illa, quæ Philoſophi
poſter. Analyt. de ſubalternatione, Alſt
dius in Mathematicâ Generali, aliiq
vulgò ſatis noti. 4. *de* ejus præſtanti
utilitate, jucunditate, &c. Vide imprim
Proverbia Salomonis, cum comment
riis Corn. à Lapide, & Orationibus E
comiaſticis de literis & ſtudiis doctrin
rum, quæ paſſim in ſcholis haberi, & pl
ræque edi ſolent. *Poſterior* ſectio de Ign
rantia abſolvatur iſtis capitibus 1. *De* d
ctâ ignorantiâ, & ſapiente inſipienti
2. *De* ignorantiâ puræ negationis, nom
natim affectatâ ex ignaviâ, aut ex od
ſcientiæ, aut ex puſillanimitate, aut
opinione ſanctæ ſimplicitatis &c.; u

le Pyrrhoniſmo & Scepticiſmo, ſimilibuſque ſapientiæ ac ſtudiorum carcinomatis. 3. *De* Ignorantiâ pravæ diſpoſitionis, hoc eſt, de erroribus, hæreſibus, contradictionibus ψευδωνύμου σοφίας. Autores hic non indico: quia ſtatui aliquando, i ita voluerit Deus Diatriben de Doctâ gnorantiâ, & alteram de errore atque hæreſi ſtudioſis noſtris communicare. II. *ecundus* liber contineat cauſas & media apientiæ ſeu pædiæ inveniendæ, conſtiuendæ, diſcendæ. Sectiones ſint quinque. *Prima* ſectio de mediis naturalibus, nventis, ſeu præſuppoſitis, ſuntq; cap. I. *De* Intellectu, & ingenio; cujus diſtinctio z dijudicatio inſtituenda in theoreticum, racticum, poëticum; & rurſum in inventivum, apprehenſivum, judicativum; ræterea in ſtabile ſeu fixum, & in volaicum; in acroamaticum, & exotericum; n φιλοκαθολικὸν, ſeu in τὸ τῶν καθόλου, c in τὸ τῶν ἑκάστων; in profundum ſeu ubtile ac penetrans, & in ſuperficiarium irca res, & de rebus (non in rebus), deique in mediocre. Hic videndus Iohan. Huarte tract. de Examine ingeniorum, iiſpan. & gallicè (an latinè exſtet neſcio;

ſaltem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſaltem hactenus non vidi), quem in qu
buſdam examinat Poſſevinus bibliot
lib. 1. Adde Infanticum Hermannum
tract. de providentia, progreſſu anim
rationalis, & diverſis occupationibus h
minum, gallicè. 2. *De* principiis natur
libus, & *κοίναις ἐννοίαις*. Vid. Alſted
archelogiam in præcognitis philoſoph
cis, & quæ commentantur Ariſtoteli
ad poſter. analytica, & Timpleri exerci
modo cit.; Edouardi Herbert tract.
Veritate ut diſtinguitur à revelatione
veriſimili, poſſibili, falſo, gallicè in
& ſcriptores metaphyſ. cap. de principi
& principiato de veritate & falſitate;
Theologos naturales; noſtram deniqu
Diſp. de Atheiſmo. 3. *De* Memoriâ. H
vid. libellum Grataroli Medici de Me
moriâ conſervandâ & reparandâ; Ariſto
telem de Memor. & reminiſcentiâ, cu
commentator., aliiſque autoribus phyſ
cis; Confer ſcriptores Mnemonicos, no
minatim Alſtedium. 4. De auditu, viſu
ſermone, & pronuntiatione: Vide Præ
cognita Alſtedii, & autores phyſicos &
Anatomicos; imprimis etiam ex Medi
cis, Baptiſtam Condrochum, & Hieron
ab Aquâ pendente. *Secunda* ſectio d
me

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

mediis aſſumtis inventionis artium & ſci-
entiarum. Cap. 1. *De* Inventione & in-
ventoribus. Huc aliqua ex libris Polydo-
ri Virgilii, & Pancirollæ, præterea ex
ſcriptoribus præcognitorũ & prolegom.
Rhetor. Poëtic. Philoſophic. Mathema-
tic. Theologic. &c. transferri poterunt.
2. *De* mediis inventionis communibus;
obſervatione, experientiâ, inductione;
item Experimentiſtis, & collectoribus
experimentorum. Decerpe nonnulla huc
ſpectantia, ex commentator. ad Ariſtot.
poſter. analyt., & Metaphyſ. 1. c. 1. &
Keckermanni atque Alſtedii præcognit.
Philoſoph.; & authoribus ibid. cit.; hu-
jus item ſyſtem. mnemonico. 3. *De* com-
pendiis, & mediis inventionis peculiari-
bus; quæ à nonnullis offeruntur, aut in-
dicantur. Conſule Comenii conſilium de
Panſophiâ; & Franciſci Baconi Verula-
mii Organum novum; ejuſdem tract. de
incremento ſcientiarum; Lulliſticum
compendium deſcribit Jordanus Brunus
in ſcrutinio, & lampade venatoriâ; idem-
que perſpicuè & paucis delineat Alſte-
dius in appendice ad Panaceam. *Tertia*
ſectio de mediis adſumtis conſtitutionis
& conſtructionis & traditionis ſcientia-
rum:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

rum : cap. 1. De methodo univerſali, p
præcognita, lexica, ſyſtemata, gymnaſ.
De quo vide Alſtedii panaceam. 2. D
methodo particulari per præcepta,
commentarios. Præcepta habent de
finitiones, diviſiones theoremata, ſ
regulas: Commentarii habent expl
cationes, probationes, conſectari
Explicationes ſunt vel terminorum ſim
plicium per etymologiam, ſynon
miam, homonymiam; vel phraſium; v
rei ipſius ſeu definitionis per analyſi
Probationes ſunt vel methodi ſeu ordin
vel ſententiarum, ſeu rerum ipſarum o
dine diſpoſitarum. Ubi majoris momen
dubium ſubeſt, aut controverſia agitaru
duabus conſtat partibus κατασκευῆ,
ἀνασκευῆ. *Illa* habet Terminorum ex
plicationem & præcognitionem; hypo
theſεων, διδομένων, & poſtulatorum præ
miſſionem; argumentorum tam directo
rum quam indirectorum, ut & autorit
tum delectum & collocationem. *Iſtam*
Antitheſeos cnm autoribus ſuis & ſtatu
controverſiæ explicationem; Objectio
num ſolutionem; denique exceptionum
ad ſolutiones noſtras refutationem. Se
ub

ubi theſis probanda non ita difficilis & dubia eſt; ſufficit uno argumento aut forte altero, additâ citatione & collatione præſtantis, aut præſtantium autorum, thein probari. Si autem ſit controverſia problematica aut minus principalis, addenda eſt diſtinctio, ſeu limitatio, quæ fontem ſolutionis præſtet. Exempla utriuſque generis & modi probationum ſuppeditant Diſputationes noſtræ. Vide & confer Alſtedii Theatrum ſcholaſticum lib. 2. & Keckermanni Logicam Specialem; ejuſdem ſyſtema Logicum cap. de Methodo; & Davidis Schrami tract. de tribus vulgatis legibus præceptorum, univerſalitatis, &c. ubi multa doctè ab illo congeruntur. 3. *De* conſtitutione diſciplinæ theoreticę per ſubjectum, affectiones, principia; & practicæ ac factivæ per finem, & media. Vide Alſted. in panaceâ, & Ariſtotelicos commentat. in poſter. analytica nominatim Zabarellam; eundemque & alios Logicos de Methodo; Timpleri denique Technologiam cum metaphyſ. ipſius editam; & Alſtedii in præcogn. 4. De modo & ordine arbitrario aut imperfectiori tradendi ſcientias aut promiſcuè, aut certas ſpecies, aut
partes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

partes earum qua vivâ voce quà ſcript
idque accommodatè ad captum audit
rum & lectorum. Iſque eſt vel apertu
vel tectus ſeu myſticus. *Apertus* eſt a
purè exotericus, aut acroamaticus impe
fectior. *Ille* eſt Oratorum, Rhetorum, h
ſtoricorum, Dialogiſtarum, epiſtolic
rum, & illis ſimilium diſſertatorum, qu
les ex. gr. Plutarchus, Seneca, Plat
Maximus Tyrius, Cicero, Macr
bius, Alexander ab Alexandro, Petr
Meſſias, Verdier, Montagne &c. cu
philoſophici aut theologici quid atti
gunt. Tales imprimis illi autores, qui
ſolis fere relationibus autoritatum, & e
emplorũ omnem ſapientiam conſtituun
Iſte eſt cum ideâ ſynopticâ, aut nudis de
nitionibus, aut terminorum explication
bus, aut definitionibus cum dichotomi
(more Rameorum) omnis ſcientia abſo
vitur. Quod prudentiæ cum eſt laudatu
ſecus ſi artis. De quo vide Keckerman
præcog. Logica. *Tectus ſeu myſticus* & i
volutus eſt vel Mythologicus, vel Hier
glyphicus, vel Ænigmaticus, vel Emble
maticus. Quis & qualis his ſit, & cuju
uſus, vide in Theologiâ ſymbolicâ San
dei, & in præfat. & prolegom. ad Natali

comiti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

:omitis Mytholog., Eraſmi Adagia, Æ-
nigmata Reuſneri, Emblemata Alciati
cum commentariis, Hieroglyphica Pie-
rii, Cebetis tabulam, Pythagoræ ſymbola
cum comment. Gyraldi; adde & Kecker-
mann. Logicam ſpecial. & noſtram diſp.
de Theolog. ſymbolicâ. *Quarta* ſectio
eſt, de mediis aſſumtis diſcentiæ: cap. 1.
De propinquis, & magis internis ſolitariis
primis; lectione ſcil. auditione. 2. *De* ſe-
cundis, meditatione, memoriæ exercita-
tione, & imitatione. De Meditatione vi-
de quæ Phyſici de Intellectione & ordine
& modo intelligendi; & Mnemonici de
exercitiis memoriæ; & Theologi, de
Meditatione. De Imitatione exſtat libel-
lus P. Bembi, cum epiſtolâ Johan. Pici.
Cum quo confer, quæ paſſim Rhetoricæ,
Epiſtolicæ, Poëticæ Doctores de eâ tra-
dunt; & Alſted. in tract. modo cit. & in
Oratore. 3. *De tertio*, ſcriptione, ſcil. in
excipiendis auditis, in excerpendis ſeu
notandis lectis, in ſcribendis, compo-
nendis, operandis, ad imitationem. Vide
*Hermanni Hugonis tract. de Scripturâ, &
ſcribendi origine.* Et Valerium Probum de
notis, earumque explicatione; Adde Cry-
ptographiam Guſtavi Seleni; Baptiſtam
Portam de occultis literarum notis; &
Pic-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Pierium, atque Horapollinẽ cum anno-
tionibus Merceri, de ſcripturâ hierog
phicâ. 4. *De* mediis propinquis & ma
internis ſocialibus; collegiis & collati-
nibus examinibus, diſputatione, dec-
matione, conſilio. Vide Alſtedii Can-
nicam in præcognit. philoſoph., & The-
trum ſcholaſt. & ſyſtema Mnemonicu
cum Keckerman. Logicâ ſpeciali. Ad
Ludovic. Vivis libellum de Diſputati-
ne, qui editus eſt cum tract. de Cau
corruptarum artium. De declamation
ſatis ſuperque Rhetores; iidem de co
ſilio, ubi agunt de genere deliberativo
Keckerm. in Logicâ ſpeciali. 5. *De* m
diis & conditionibus quibuſdam comm-
nibus, diligentiâ ſcilicet in ſtudiis, co
ſtantiâ, & ordine. De quibus paſſim Or
tiones ſcholaſticæ, præfationes, conſu-
tationes de ratione & modo ſtudendi. I
tegrum catalogum autorum iſtius gen
ris dat Alſted. in ſyſt. Mnemon. Ad or
nem pertinet diſtributio ſtudiorum p
annos, menſes, dies, horas. Huc ref
Kalendaria ſtudiorum; quæ quia quiſq
ſibi conſtruere debet, non eſt quod aut
res hic indicem: ſuffecerint quæ nos ſ
pra lib. 1. Theologiæ ſtudioſis ſugge
mi

ius. *6. De* mediis magis externis, ac pri-
mo quidem de libris ſeu bibliothecâ,
Vide Lipſii ſyntagma de bibliothecis:
ſed quia illud titulo quidem vaſtum, reipſa
vero tenue ac jejunium nimis; conqui-
renda amplior materia ex Sixto Senenſi
Poſſevino lib. 1. bibliothec. ſel. & in
Apparatu in prolegom. & in voce *biblio-
theca*; ex Angelo Roccha in com. de bibl.
Vatic.; & aliunde ſupplenda, quæ de ſplē-
didis bibliothecis publicis aut quaſi pu-
blicis apud Perſas, Arabas, Mauros, me-
moriæ prodita ſunt. Huc etiam trahenda,
quæ de loco & ſtructurâ præcipiunt ar-
chitectonici, ex antiquis Vitruvius lib. 1.
c. 2. & lib. 6. c. 7. ex recentioribus, Alſted.
in Architecton. *7. De* Criticâ quadrupli-
ci; in dignoſcendis genuinis ſcriptis &
auctoribus à nothis; in judicando ac cen-
ſendo ſtylo, elocutione, tractatione, me-
thodo ſingulorum; in habendo delectu
eorum, qui potiſſimum legendi, imitan-
di; in expungendis & emaculandis locis
depravatis, genuinis lectionibus reſtituen-
dis, lacunis ſupplendis. Vide Gaſparis
Schioppii tract. de Criticâ; *Criticum Al-
ſtedii*, in ipſius Oratore in 16. editum;
Henrici Stephani diſſertationem de Criticis
in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

in 4. ; *Heinſii prolegomena ad Ariſtarch*
Nonni ; Lipſii epiſtolam, ubi de calic
Criticorum conjecturis, Jani Melleri,
ſimilium; Polymathiam J. à Wouwere
Ant. Verderii cenſuram de autoribu
coll. cum bibliothecarum ſcriptoribu
Geſnero, Senenſi &c. & cum Indicib
expurgatoriis, & Putherbeio ac Gretſe
de lib. expurg. Adde Buxdorfii Tiber
dem, & Riveti Criticum ſacrũ in prole
8. *De* Indicibus materiarum, & locis co
munibus: de quibus jam conſilium n
ſtrum aperuimus cap. præcedent. & ſup
lib. 1. c. 3. 9. *De* Præceptoribus, ſcho
& Academiis, ac ratione ibidem docen
Hæc autores nonnulli ad peculiarem
ſciplinam referunt, quam *Scholaſtica*
vocant; alii ad alteram, quam *Didactica*
vocant. Quibus equidem nolim repugn
re: interim ſi cui ita videatur, poterit
hic locum iis aſſignare, nec non in Polit
câ, immo & magnam partem in polit
Eccleſiaſticâ. Poſſumus autẽ hujus ſch
laſticæ tres partes conſtituere, de Acad
miis; de Scholis Illuſtribus, Collegii
& ſtudiis Regularium; de ſcholis trivi
libus, & vulgaribus. *Prima* pars de Ac
demiis, habet varias ſectiones, & capit

alii

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

alibi deſignanda. Ad hujus explicationem conſulendi Alſtedius in ſyſtemate Mnemonico majori, & in Scholaſticâ; Althuſius in oratione de Scholis ſubjunctâ Politicæ; Alii Politici, & Iuriſconſulti, imprimis Tholoſanus, Althuſius, Liebenthalius; Middendorpius de Academiis; Fr. Junius de Academiâ; Poſſevinus bibliothecæ lib. 1. & 2. & 3. Horatius Lucius, & Rebuffus in tract. de Privilegiis Scholarum; Liebenthalius in diſput. de iiſdem habitâ Gieſſæ 1635.; Gieſenius Theologus Rintelenſis in tract. de Jure et regimine Academiarum; Orationes Academicæ paſſim habitæ in inaugurazione, inſtauratione, augmento Academiarum; Hiſtoriæ quarundam Academiarum, ut ex. gr. Ingolſtadienſis, Leidenſis &c.; Leges, conſtitutiones, regimen Academiarum, & ordo docendi, ut ex. gr. Salmanticenſis, de quâ Poſſevinus loc. cit.; Concio noſtra de ſcholis ad Luc. 2. belgicè, cui catalogum Academiarum & Scholarum illuſtrium ſubjecimus. *Secunda* pars, de collegiis, ſtudiis regularibus, ſcholis Illuſtribus, Scholis Trivialibus. Hic aliquid conferent inter autores modo cit. Hoſpinianus; Adde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Orationem Conradi Diederici de Bo-
Rectore & præceptore; aliaſque leg-
conſtitutiones, Orationes circa ſcho-
Illuſtres aut Triviales. 10. *De* pereg-
natione literariâ, ſeu ſtudioſorum: Vi-
Alſtedii ſyſt. Mnemonicum; Lipſii ep-
ſtolam ad Lanoyum in Italiam abiturum;
Joſephi Halli cenſuram peregrination-
anglicè, tit. *Quo vadis?* Exſtat in ejus op-
ribus anglicè edit. in fol. Adde delic-
apodemicas, Itineraria &c., confer i-
fra cap. 21. 11. *De* curâ corporis, -
ctu ſcilicet, amictu, hoſpitio, & ſan-
tate ſtudioſorum, deque exercitiis
recreationibus animi & corporis. Vi-
Gulielmi Grataroli tract. De ſanitate
teratorum conſervandâ, & Hieron. Me-
curialem de Gymnaſticâ, cum Petri Fa-
libris Agoniſticωn; & quæ recentiores
arte equitandi, de arte natandi, de arte t-
ctandi arma, vulgaribus linguis, nomin-
tim Italicâ, Germanicâ, Gallicâ edid-
runt: inter quos Friderico Griſone It-
licè in 4., Chevallier Franchois galli-
in 8. Thibautii ars laniſtica, gallicè in f-
Confer appendicem ad Alſtedii Enc-
clopædiam, & Garſoni Piazza. *Sed* -
his, ut & Muſicæ, picturæ & ſimilib-
exe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

xercitiis infra dicemus cap. 15. & 18. *Quinta* ſectio eſt, de illicitis, aut falla-ibus, aut vanis mediis. Cap. 1. *De* me-noriâ & extraordinariâ ſcientiâ com-arandâ per Magiam; deque arte No-oriâ. Vide Delrio in diſquiſit. Ma-icis, & autores ibi cit. Adde noſtram Diſput. de Magiâ. 2. *De* novis Lulliſtis, Hermeticis, & Fratribus Roſeæ crucis. Vide Keckerm. in præcognitis Logicis e Lulliſtis; Eraſtum & Sennertum de aracelſiſtis; Libavium de Fratribus Ro-æ crucis, in refutatione Famæ & con-ſſionis eorum. 3. De Rameis, vide in-r alios Keckerm. in præcogn. logicis, cherbium ejuſque Hyperaſpiſten Liba-um in ſchediaſmatis contra Henningum ennemannum. III. Tertius liber con-neat diviſionem pædiæ in partes, artes, ſcientias quaſlibet. Hujus quatuor ſe-iones. *Prima* ſectio, cap. 1. *De* artibus ſcientiis quibuſvis illiberalibus. Vide azza, & Ameſii technometriam. 2. *De* tibus mediis, quæ proximè ad liberales cedunt, aut earum ſunt appendices, aut rum ſtudiis inſerviunt: ut Muſicæ, Ma-æ naturalis, Gymnaſticæ, typographiæ c. infra forte aliquid dicendum, & vi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

dendus Alſted. in append. Encyclop
& ſæpe laudatus Thomas Gerſoni
Piazza Univerſale, ubi complures alii
tores citantur. Huc refer de egregiis
pographis, de inventoribus artis. V
diſſertationem Boxhornii de inventio
artis typographicæ, contra Mallinc
tium. Confer infra cap. 15. & 18.

20. *Secunda* ſectio, de ſtudiis & artib
liberalibus, & primò verborum, atq
exemplorũ ſeu rerum ſingularium. C
1. de linguis, earum numero ortu, p
greſſu, interitu mutatione, confuſio
&c. hic Mithridatem Geſneri cum
tis Waſeri; Bibliandrum de ratione co
muni omnium linguarum; Angel
Roccam in comm. de bibl. Vatic. & i
primis Claudii Dureti Theſaurũ ling
rum gallice in 4. cum quibus conjun
Scaligeri opuſculum poſthumum de l
guis Europæis; & Chriſtoph. Beſold
de linguarum ortu & immutatione
tract. de Naturâ populorum; & Hie
nymi Megiſeri lexicon. polyglotton. H
referendi ſpeciales tractatus de linguis
rioribus, aut jam exſtinctis, ut Cambd
de linguâ Camerbrobritannicâ; & au
ille, cujus nomen nunc excidit, de lingu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Slavonicâ. Et alter de antiquâ linguâ Gothicâ. Adde quæ habet, & porro promittit Philippus Pareus ad Pœnulum Plauti poſtrem. edit. anno 1641. de linguâ Punicâ. Imprimis conſulenda ſcripta Ioh. Goropii Becani, & Goldaſti veterum ſcripta parænetica; & à Spelmanno equite Anglo aliiſque editi libri Saxonici; & Iſ. Pontani orig. Franc. Et Cadmus Mathiæ Martinii; & Abrahami van der Mijlen de linguâ Belgicâ; collatio linguæ gallicæ, græcæ, & hebraicæ in 8. Pariſiis anno 1606. tit. *L'harmonie etymologique &c.* Nec prætereunda lingua Cingarorum; ut nec mendicorum, & furum, ſimiliumque otioſorum erronum, cujus breve vocabularium belgicè editum, cum deſcript. & diſtinct. iſtorum erronum. Denique ex ſecretis Weckeri, Magiâ naturali Portæ, Steganographiâ Trithemii cum comm. Geleni, inquirenda illa, quę conſtituant ſerm. ſeu loquelam per ſigna ex. gr. faces &c. 2. *De* grammaticâ generali, & metaphyſicali; deque omnium linguarum convenientiis, differentiis, deflexionibus & derivationibus unius ab alterâ, quod ad etymologiam & ſyntaxin, eorumque omnium rationibus & cauſis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Vide Scaligerum de Cauſis linguæ la
næ; & Scoti grammaticam metaphy
calem, cum parvis Logicalibus Scho
ſticorum, ad quæ manuducent Auguſti
Hunnæi prodidagmata Logica. Ad
Maximil. Sandei grammaticam Theol
gicam. 3. *De Lexicâ*, hoc eſt arte, mo
ac methodo conſtruendi lexica, & voc
bula omnia lexicè & ſynonymicè exp
candi. Huc etiam refer, quæ alicubi o
currunt de gloſſariis. Vide Alſtedii Pa
ceam; & egregiam diſſertationem Cri
cam, quam Harpocrationis Lexico à
edito ſubjecit Mauſſacus, de Lexicis, gl
ſis, gloſſographis, lexicographis. 4.
Etymologiis & etymologis. Hic rep
tenda quæ Logici (nominatim Kecke
mannus) & Rhetores diſſerunt de etym
ſeu notationibus vocum. Addenda pro
mia & præfationes autorum etymolog
corum, quos infra indicabimus. 5. *De ſtu*
dio exemplorum, rerum ſingularium, o
ſervationum, experientiarum, infra
cendum in apparatu ſtudii hiſtorici. *Ter*
ſectio, eſt de ſtudio rerum cap. 1. *de* θε
ρητοῖς, & ſcientiis propriè dictis. 2.
πρακτοῖς & prudentiis. 3. *De* ποιητοῖ

& artibus, in genere. Huc traducenda, quæ habent autores in hexilogiâ, & præcognitis philoſoph. 4. *De* diſtributione omnium ſcientiarum per diſciplinas; & de artibus directivis, ſeu inſtrumentalibus in genere, earumque diviſione ac conſtitutione. Vide Alſtedii præcogn. & Encyclopæd. 5. *De* philoſophicis ſcientiis in genere: de quibus infra. 6. De quatuor facultatibus, quas vocant, in genere. Huc referri poteſt, ſi quid in utramque partem diſſeritur, de peculiari facultate Decretorum, ſeu Iuris Canonici. Vide diſp. noſtram de Iure canonico. *Quarta* ſectio, de ſtudiis ac artibus illicitis aut inutilibus divinatoriis, ſcrutiniis propheticis cap. 1. *de* Magicis, aut dubiis, aut periculòſis. 2. *De* Cabaliſticâ. 3. De Alchymiâ. 4. De præſtigiis artificialibus. De poſtremis vide Cardan. de Varietate, & poſt illum fusè Thomam Gerſoni in armamentario mirabilium Italicê. De Alchymiâ Delrio Diſquiſ. lib. 1. De Magiâ, & Cabaliſticâ Diſp. noſtras de Superſtitione, de Magiâ, de prophetiâ, de Theolog. ſymbolicâ, autores ibi cit. Et Alſtedii Mnemonicæ lib. 1. c. 29.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

CAP. III.

De apparatu linguæ latinæ.

APparatus quilibet habebit autor generales, & ſpeciales: quorum i omnes & neceſſario τοῖς φιλομαθέσι cor parandi ſunt; iſti maximam partem aliis ſubinde commodato ſumi, aut in p blicis bibliothecis conſuli poſſunt. D videmus ergo hoc & ſequentia capita duas ſectiones. Sit ergo 1. appar. lingu latinæ *ſectio prior* continens autores gen rales 1. *Grammaticos*, Lipſium de pr nuntiatione linguæ latinæ; Manutium Ortographiâ; Scaligerum de cauſis li guæ latinæ; Grammaticas diſſertation Voſſii, Popma de Uſu antiquæ locuti nis; quo refer popularis & cognati n ſtri Godeſchalcki Steuwechii Heuſdan utiliſſimum & laborioſum opus, de part culis linguæ latinæ: quod an Horatiu Turſellinus Ieſuita compilârit, judicer illi, qui utriuſque librum de particulis l gerunt. Sed hoc unum eſt ex arcan ambitionis, ut omnia ad ſtudia neceſſ ria aut utilia ſub nomine Lojolitico ex

ſten

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſtent. Si quis velit, addet Grammaticos veteres à Putſchio editos. Nec prætereundi libelli, qui de elegantiis latini ſermonis præcipiunt; aut de ejus comparandâ copiâ, qualis eſt celebris ille tract. Eraſmi de copiâ verborum & rerum. Reliqua requirantur in Rhetoricis. 2. *Criticos*, qui de ſtylo autorum judicant, & delectum atque ordinem lecturientibus præſcribunt; ut, Alſtedii Orator & Criticus, Lipſii epiſtolica inſtitutio. Vide Rhetoras. 2. *Lexicos*, & nomenclatores; quales Calepinus ex edit. Paſſeratii, Nomenclatores Hadrian. Junii & Friſchlini; adde hic imprimis Onomaſticon Math. Martinii, Lexicon Juris Joh. Calvini, Lexicon Medicum ex editione Stupani; Ubaldini Baldi lexicon Vitruvianum; Philippi Parei lexicon Plautinum, cujus novam & conſummatum editionem nuper pollicitus eſt; Antiquarium Eilhardi Lubini, & pleniorem Laurenbergii in 4.; Lazari Bayſii varia opuſcula de vaſculis, de re veſtiariâ &c. 3. Lexico-graphos, qui vocabula ſemilatina, aut barbara explicant, ut ex. gr. Lexicon philoſophicum Goclenii; & Theologicum Iohan. Altenſtaig; & Gemma Gemmarum, cum

Catholico; Pithœi gloſſarium barbaru
Linderbrogii vocabular. ad leges Germ
Et gloſſaria ſubjecta editioni Nic. C
mangis per Ioh. Lydium, Hiſtoriæ ca
tuli Windeſemenſis per Roſweidum,
ſi quæ ſunt ſimilia; cum quibus junge, q
in notis aut ſcholiis ad autores barbar
ejuſmodi vocabula explicant, ut Sirmo
dus ad capitula Caroli Calvi, Juretus
epiſtolas Ivonis, Goldaſtus ad veteru
ſcripta parænetica. Optandum eſſet int
grum tale dictionarium concinnari,
innumeros intermediæ ætatis autores f
cilius intelligendos. 4. *Scriptores*, de diff
rentiis vocum; quales inter recentior
Auſonius Popma, inter antiquos Cor
Fronto cum tract. Popma editus. 5. *Glo*
ſaria & gloſſographos non putem abſ
lutè neceſſarios bibliothecæ Theolog
cæ; omnes enim deglutierunt hodier
lexica, quæ & longe uberiorem theſa
rum exhibent; additis ubique autoribu
6. *Etymologicos*, quales autores linguæ l
tinæ editi à Gothofredo, in 4. Quibus a
de Varonem, & Feſtum ſeorſim in 8. ed
tos cum notis Scaligeri & aliorum, & e
recentioribus Chriſtiani Beckmanni or
gines linguæ latinæ. 7. *Formuliſtas*, &
q

qui peculiares phraſes & modos loquendi explicant; quales Briſſonius de formulis: adde Alciatum de verborum ſignificationibus, ejuſdemque parerga; imprimis & Pancirolli obſervationes. 8. Scriptores Adagiorum, Eraſmus cum adjunctis ex poſtr. edit. Adde adagia ſacra Delrio & Schotte, & hujus adagia Græcorum; Paradini & Reuſneri ſymbola; Gyraldi, Reuſneri, Hadriani Junii ænigmata; Symbola Pythagoræ cum commentar. Beroaldi & Gyraldi. 9. *Scriptores*, quorum turbam exhibet Theſaurus Criticus à Grutero editus; cum quo conjungi debent Lectiones antiquę Rhodigini, Lud. de la Cerda miſcellanea ſacra, adverſaria Barthii (qui quatuor cap. 1. à nobis ſed alio fine deſignati) & Turnebi, una cum Andr. Schotti Obſervat. humanar. lib. 5. & nodorum Ciceron. lib. 4. Jul. Cæſaris Bulengerii opera critica & philologica omnia. 10. *Scriptores* de nummis, ponderibus &c., de anno, menſibus diebus, ſeu de Kalendariis Romanis; de numerorum notis & pronuntiatione &c. Quos vide in apparatu Hiſtorico, & Arithmetico; qui hic conferendus, una cum oratorio & poëtico. *Altera ſectio*, continet quoſdam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

autores claſſicos, qui theologo ad intelligentiam & uſum linguæ latinæ imprimis utiles; & quibus mediocriter inſtruct bibliotheca carere vix poterit. Illos etia præ aliis nominabo, qui res ſingulares a univerſales ſcitu utiliores tractant. Su autem 1. *ex hiſtoricis* Q. Curtius ex edi Freinshemii in 8. Juſtinus ex edit. Be necceri; Saluſtius, cum notis varior. eju dem Catilinaria cum comment. Theod Graſwinckel. Sueton. cum comm. Caſa boni & Torrentii, omniumq; aliorũ in fo Pariſ. Corn. Tacitus, ex edit. Bernerceri Sulpitius Severus cum notis Druſii; & alterius editionis cum notis Sigonii; Paulus Oroſius. Adde recentiores, Sleidanum & Thuanum. 2. *Ex epiſtolicis*, Præter Ciceronem, Plinius, Symmachus cum notis Jureti, & indice Philippi Parei, Sidonius Apollinaris cum notis Colvii & Savaronis. Adde ex recentioribus, epiſtolas Politiani, Eraſmi, Sadoleti, Scaligeri, Caſauboni. Baudii ſi quis legeri propter egregium ſtylum, operam non luſerit. Alioquin vix ullæ res lectu & ſcitu dignæ ibi comparent: ita omnia occupant moria, vanitas, & mendicitas. 3. *Ex oratoribus*, Præter Ciceronem cum com-

mentar,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

mentar. Ioh. Thomæ Freigii, Plinii panegyricus, Auſonii gratiarum actio, pro conſulatu; & omnes autores Panegyrici uno volumine editi. Adde ex recentioribus, Muretum, Ramum, Perpinianum, Iohannem Sturmium, & Barclayum in Satyrico. 4. *Ex Dialogis*, ſeu colloquiis, Plautus cum notis Parei, & lexico Plautino ſeorſim edito. Adde recentiorum Eraſmi, Ludovici Vivis, Iacobi Pontani. 5. *Ex poëtis*, Virgilius cum commentar. Taubmanni in 4., & (ſiquidem rationes alicujus ferant) cum vaſto commentario Ioh. Lud. de la Cerda, qui verè multæ eruditionis theſaurus; Horat. cum comment. multorū in fol. edit. eſt anno 1584. apud Henr. Petr.; ſed præter illos & poſt illos prodière comment. aut notæ varior., Lambini, Cruquii, Torrentii, Lubini, Chabotii, Henrici Stephani, Jani Douzæ, Heinſii, Bondi. Optandum eſſet ut omnia illa ſi non conjunctim ederentur, ſaltem eclogæ ex iis uno volumine exhiberentur. De Iuvenale idem vovemus. Perſius, cum commentar. Caſauboni; Manilius cum comment. Scaligeri; Lucretius cum comment. Lambini, & Gifanii; Martialis, quamvis propter ſceleratam ſpurcitiem

tiem luce & bibliotheca indignus ſit, tamen, quia haut exiguam occaſionem prabet multa ad eruditiouem & antiquitatem Romanam ſpectantia cognoſcendi nactus eſt commentatores & editores, Epiſcopum Sipontinum, Domitium, Scriverium, Ramirezium de Prado, Theodorum Marcilium, Deſiderium Heraldum, Ieſuitam Raderum &c. & tranſlatorem Ioſephum Scaligerum. Duæ ipſi editiones comparandæ, una Raderi, altera cum comment. &c. notis variorum in fol. Pariſ. Catullus, Tibullus, Propertius cum commentar. variorum, in fol. Pariſ. Seneca Tragicus cum commentar. Delrio, Voſſii, aliorumque in magno Lugd. Bat. Sidonius Apollinaris que modo indicavimus. Claudianus ex edit. Barthii; Boëtius cum comment. Thomæ Aquinatis, & Ioh. Bernartii; Prudentius ex edit. Weitſii; Auſonius edit. Scaligeri. Addo & Ennium cum commentar. Merulæ, & Lucilium cum comment. Franciſci Douzæ. Ovidium, Lucanum, Silium Italicum, Valerium Flaccum, Statium Papinium, Catonis diſticha, & Syri Mimi ſententias, &c. ſciens prætereo, tum quod vix triviales ſint bi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

bliothecæ, quæ illos non habeant, tum vel maximè quod ad antiquitatum, aut Romanę eruditionis (quæ quidem Theologos aliquâ ratione tangat) illuſtrationem non tantum momentum adferre mihi videntur, ac reliqui modo citati. Excipio tamen 1. libr. metamorphoſ. & libros Faſtorum Ovidii. Poterunt ergo, ſi cui non vacet ſeorſin cum commentar. illos emere, uno illo volumine poëtarum latinorum haberi. 6. *Ex* artium & ſcientiarum ſcriptoribus, Martianus Capella ex edit. Grotii, Grammatica Priſciani & Terentiani Mauri; Quintiliani & Ciceronis Oratoria & dialectica; Ciceronis opera philoſophica; Senecæ philoſophia moralis, & quæſtiones naturales, ex edit. Lipſii, Vitruvii architectura; Macrobii commentar. in ſomnium Scipionis, ex edit. Pontani, Pomponii Melæ Geographia, Plinii naturalis hiſtoria, ex edit. Dalecampii; Celſi Medecina, ex edit. Ioh. Cæſarii, & Sereni Sammonici, ibid. 7. *Ex* patribus & ſcriptoribus eccleſiaſticis, Tertullianus, cum notis Rhenani, Iunii, Nic. Rigaltii, Heraldi, Pamelii; Arnobius cum notis Elmenhorſtii, Heraldi, Steuwechii, Meurſii, Bulengerii; La-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ctantius Xyſti Betulei; Hieronymi ap[illegible]
logiæ & epiſtolæ.

CAP. IV.

De apparatu linguæ græcæ.

PRior *ſectio* indicat 1. *Grammaticos*[illegible] Grammaticam græcam Clenardi cu[illegible] opuſculis de dialectis, accentibus, proſo[illegible] diâ, ſyntaxi, à Schotte editis adjecto loc[illegible] pletiſſimo & aureo indice. Huic adjung[illegible] Grammaticam Græcam Sylburgii, v[illegible] propter ſolam ſyntaxin; Matheum Dev[illegible] rium de particulis linguæ græcæ; Bu[illegible] dæi commentaria linguæ græcæ; Athe[illegible] neum, ex edit. Caſauboni; præterea ſyn[illegible] taxin Poſſelii; & Eraſmi Smidt tract. d[illegible] dialectis Græcis; Opuſcula grammatic[illegible] libris N. T. applicata, quæ Paſor ſubjec[illegible] ſuo lexico, & manuali; denique Met[illegible] kerckium de pronuntiatione linguæ græ[illegible] cæ. 2. *Lexicos*, & nomenclatores: qua[illegible] les, Nomenclator Friſchlini; epitom[illegible] radicum linguæ græcè; Theſaurus lin[illegible] guæ græc. Henr. Stephani; & Lexico[illegible] Scapulæ, aut Criſpini (alterutrum enim[illegible] ſufficit); Lexicon Ionicum, Doricum[illegible]

Pin

Pindaricum Æmilii Porti; Onomaſt. Pollucis, ex edit. Wolf. Seberi gr. lat. Lexic. Suidæ, ex edit. Æmilii Porti; Lexicon decem Rhetorum Harpocrationis, cum notis Ioh. Philippi Mauſſaci; Lexicon Heſychii, cujus nullam puto eſſe editionem, præter Baſileenſem. Indices græci in Opera Ariſtot. in 4. edita apud Wechelum, & in Thucyciden, Herodotum, Clementem Alexandrinum. Theodor. de curationibus gr. aff. ſimileſque autores quorum editionibus præfuerunt Sylburgius, & Æmilius Portus. Nec prætereunda Lexicon artium & diſciplinarum, ex. gr. Goclenii lexicon philoſoph. gr., Stupani Lexicon Medicum. 3. *Lexica* græco-barbara; quale eſt Ioh. Meurſii, opus ſane Theologis utiliſſimum, ſi non neceſſarium; cum quo conjungenda, quæ notant Fr. Iunius & Gretſerus ad Georgii Codini Curopalaten; & ſi quid Leunclavius ad Ius Orientale Græcorum, aut Mart. Cruſius in ſuâ Turco-Græciâ. 4. *Scriptores* de differentiis vocum nullos indicare poſſum, niſi Ammonium, cujus opuſculum editum eſt cum Theſauro Stephani, & Lexico Scapulæ: ſed quod tenue & jejunum mihi ſemper viſum fuit.

Ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Majus ergo opus ab aliquo hic exſp
ctandum. Interim ſtudioſis noſtris ta
quid commentantibus aut circa differe
tiam ſynonymorum hæſitantibus, ul
poterit eſſe index latinus ſubjectus lexi
Scapulæ, aut Criſpini, quo inſpecto co
ſulet loca omnia lexici indicata, indequ
ut & ex commentariis Budæi, lexicis A
milii Porti, Pollucis, Heſychii &c. coll
get differentias vocum. Quod ad voc
conjunctas ſeu phraſes, earum uſum & di
ferentiam, ex parte oſtendent libri qu
proximè indicamus. 5. *Lexica latin*
græca, & libri phraſeωn à variis ſunt edit
à Billio, Rulando in ſynonymis (poſte
emendatis & auctis ab Hoeſchelio) (
Morellio, à Poſſelio, cum ſupplement
in edit. Genevenſi; ab Henrico Decima
tore (edit auctæ Francofurt. apud Pal
thenium): Et phraſes, atque apparatu
ad Græcos verſus ſcribendos, à Neandro
& plenius Cauſino, pleniſſimè à Daniel
Pareo in mellificio Attico gr. lat. in 4
Nos putamus ex omnibus ſufficere & ma
ximè conducere Poſſelii calligraphiam
auctam ex edit. Genevenſi; cum *Lexico*
Morellii latino-gallico-græco ex poſtre
mâ edit.; & Cauſſini phraſibus poëticis

gr.

gr. 6. *Gloſſaria*, ab Henr. Stephano edita. 7. *Etymologicum* magnum ex edit. Sylburgii, apud Commelin. 1594. cui adde Mathiæ Martinii Cadmum, & Onomaticon. 8. *Criticos* cap. præcedenti notavimus. 9. *Scriptores* de Nummis, menſibus & annis, alioſque antiquarios, vide infra in appar. Hiſtorico, artium, & philoſophiæ. *Sectio altera*, habet ſelectiores autores græcos, qui præter linguam doceant una rerum multarum ſcientiam: tales enim & ſtudiis & bibliothecis theologorum maximè conveniunt, ne fabellis, nugis amatoriis, aliiſque ineptiis & vanitatibus, ex quibus ne guttam ſapientiæ exprimas, operosè legendis nudas & caſcas voculas venentur, & pretioſas horas nimis dilapident. Sunt autem 1. *ex hiſtoricis, Xenophon gr. in fol.* ex poſteriori edit. Henr. Stephani, cum latinâ tranſlatione ſeorſim editâ ab Æmilio Porto; *Polybius gr. lat. ex edit. Caſauboni*; Herodotus gr. lat. ex edit. Stephani; Thucycides gr. in fol. idemque latinè ſeorſim in 16. Exſtat in eundem comm. Fabii Paulini; & ſcholia græca edit. 1540. Baſil. apud Hervag. Eſt etiam latina tranſlatio emendata & ſeorſim edita ab Æmil. Porto in 16.;

Plu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Plutarchus gr. lat. ex edit. Henr. Step[...] in 8. Diodorus Siculus græc.lat. ex ed[...] Rhodomanni; Arrianus de geſtis A[...]xandri M. gr. lat. Herodianus gr. lat. [...] edit. Henr. Stephani in 4. Appianus g[...] lat. ex edit. ejuſdem; Dionyſius Halic[...]naſſeus gr. in fol., & ſeorſin latinè in 1[...] 2. *Ex Epiſtolicis*, Iſocratis, Xenophont[...] Baſilii, & ſimilium epiſtolas, vide in op[...]ribus eorum. Adde recentiorum epiſt[...]las græcas, ex. gr. Budæi;: plurium v[...]lumina exſtare non arbitror. 3. *Ex orat*[...]*ribus*, Iſocrates gr. lat. ex edit. Pauli St[...]phani; quod ſi ea haberi non poſſit, a[...] Wolfii Baſil.lat.gr.,ex recẽtioribus inte[...]linearibus ſumenda, quæ minus vitioſ[...] Demoſthenes cum commentar. gr. U[...]piani in fol. aut gr. lat. Wolfii. 4. Ex di[...]logis, colloquiis, & comicis, *L*ucian[...] gr. lat. ex edit. Iohannis Benedicti; Ar[...]ſtophanes gr. lat. edit. *L*ugd. Bat. 162[...] apud J. Maire: quod ſi gr. ſcholia cu[...] textu ab Aldo olim edita in fol. habe[...]queas, utique magno merceris. Quamv[...] enim hic autor juxta cum *L*uciano impu[...]rus ſit & improbus, tamen tot ac tanta e[...] iis, & ſcholiaſte gr. Ariſtophanis ad eru[...]ditionem linguæ græc. & ad antiquitate[...]

per[...]

ertinentia hauriri poſſunt, ut locus in
ibliothec. theologicâ iis ſupra multos
rofanos autores aſſignandus ſit. Ex re-
entioribus dialogos, ſed breviculos, edi-
it Poſſelius. Promiſerat plena colloquia
e quibuſvis rebus Friſchlinus in præfat.
Nomenclatoris: quod utinam bono pu-
lico præſtare potuiſſet! Nuper Amoſii
Comenii Januam linguarum græcè tranſ-
ulit Theodorus Simon vir in literaturâ
ræcâ apprimè verſatus: ita ut jacturam
llam æquiori nunc animo feramus. 5. *Ex
oëtis, Homerus* Spondani; Commẽtatores
ejus gr. Euſtathius, & Didymus ſeorſim
comparandi. *Heſiodus* cum comment. gr.
n 4. ex edit. Heinſii; *Theocritus* (propter
lialectum Doricam) cum comment. gr.,
& Caſauboni, Scaligeri notis ex edit.
Heinſii in 4. Hinc adde ſpicilegium
Meurſii, & tranſlationem metricam Eo-
bani Heſſi, & collationem Bucolic. Vir-
gilii cum Theocrito, autore Henrico
Stephano, quæ omnia ſeorſim exſtant.
Callimachus cum commentar. Friſchlini in
4. cui editioni adde B. Vulcanii edit. in
16. Lugd. Batav. *Apollonii* argonautica
propediem cum juſto comment. Hauſlini
p.m. nuper profeſſ. linguæ gr. in Acad.
Lei-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Leidenſi proditura; Euripides cum co-
ment. Brodæi in 4. Æſchilus cum ſcho-
liis Victorii; Sophocles, cum com-
ment. græc. ex edit. Henr. Stephani in
4., & ſcholiis Camerarii ſeorſim: a-
denda tranſlat. metrica Ratalleri;
Ajacis lorarii tranſlat. per Scaligerum.
Veterum Comicorum fragmenta, ex ed.
Grotii, & Tragicor. ex edit. Schriv-
rii. *Pindarus*, cum commentar. græc.
edit. Stephani in 4. cui editioni addend-
duæ cum commentariis, ſcilicet Eraſm.
Smidii, & Iohannis Benedicti; & com-
mentarius Benedicti Aretii Theolog.
ſeorſim editus in 4. *Novem poëtæ Lyric*
inter quos Sappho (propter dialectum
Æolicam) ex edit. Stephani in 24. *Mu-
ſæus*, cum commentario, ex edit. Weitſi.
Sed præſtat abſolutiſſimus commentariu
Danielis Parei cum mellificio ipſius At-
tico editus. *Lycophronis* Caſſandra, cum
commentar. Gul. Canteri in 4. edit. Ba-
ſil. Eadem cum commentar. Meurſii in
8. Reliquos iſtius commatis fabulatore
aut otioſè dicentes poëtas, ſi quis noli
ſeorſim cum commentar. aut notis in bi-
bliothecam inferre, comparet ſibi 2. vo-
lumina in fol. Genevæ edita, quæ omne
poëta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

poëtas gr. complectuntur: modo ne negligat ſequentes, qui res aliquas tractant, vel imprimis conquirere.: ſunt autem ex ſacris, *Nazianzenus* cum notis Ioh. *L*angii, ſeorſim in 8. ſed quia omnia ejus carmina non dedit illa editio, reliqua in operibus ejus quærenda. *Syneſius* græc. lat. in 24. *Apollinaris* paraphraſis pſalmorum gr. typis Regiis, & gr. lat. in 8.; Nonni paraphraſis in Iohannem cum notis Nanſii & Ariſtarcho Heinſii; Oppianus de piſcibus ex edit. Rittershuſii; Aratus ex edit. Grotii; Dionyſius periegetes cum ſcholiaſte græc., & ſeorſim cum paraphraſi latinâ metricâ & ſcholiis Andr. Papii; Theognis, Phocylides reliquique poëtæ gnomologi & Ethici gr.lat.in 16. apud Vignon; Phile de Animal. ex edit. Berſmanni; Reliquos vide infra cap. 8. 6. *Ex philoſophis*, *L*ibellus de Mundo ſub nomine Ariſtotelis ex edit. Vulcanii; Ariſtot. Politica cum paraphraſi Heinſii; Platonis, Maximi Tyrii, Plotini, Sexti Empyrici, Plutarchi &c. quos vide cap. 10. 7. *Ex Iureconſultis*, Inſtitutiones Iuris græc. lat. ex edit. Plantini, *S*i quis addat Novellas, cum commentar. Rittershuſii, & Ius Orientale Græcorum ex edit.
*L*eun-

*L*eunclavii, & Photii Nomocanon cum comment. Balſamonis, technologemata & formalitates gr. inde abunde perdiſcet. 8. *Ex patribus*, Athenagoras, Juſtinus, Theodoretus, Origenes, Clemens Alexandrin., Chryſoſtom., Nazianzenus, Baſilius. 8. Ex *Theologis recentioribus* Catecheſes *L*utheri minor, Calvini, Heidelbergenſis græc.; Confeſſio Belgica; Confeſſio Auguſtana; Thomas à Kempis de Imitatione Chriſti (quem audio græcè eſſe tranſlatum, ſed videre nondum contigit); Preces gr. per Ioach. Camerarium. 9. recentiores epiſtolicos, oratores, poëtas, infra indicabo. Hiſtoricos nullos novi, niſi Camerarii bellum *S*malcaldicum, editum à Frehero cum ſcriptoribus rerum Germanic. Addo de hodiernâ linguâ græcâ, exſtare eâ Novum Teſtamentum; quod Genevæ nunc dicitur excuſum: ſed nondum proſtare vidimus; quid in causâ ſit, ignoro. Ejuſdem linguæ dictionarium in Galliâ editum in 4.

CA-

CAP. V.

De apparatu linguæ hebraicæ, aliarumq; orientalium.

LInguæ hebreæ apparatum faciunt I. *Grammatici*, ut Buxdorfii Theſaurus, ui ſit inſtar omnium; cum quo conjunendus ipſius liber de abbreviaturis, & ibliothecâ Rabbinicâ; adhæc Dureti heſaurus linguarum, gallicè; & Oratio r. Junii de linguâ hebrææ, quæ cum rammaticâ ipſius edita; imprimis Waſeıs de Nummis hebræorum; Proverbia adagia hebraica à Druſio edita. Ejuſem apopthegmatum hebr. libri tres; & heodori Eberti electa hebræa, ex libro libchar happeninim excerpta & ſcho-s illuſtrata. Conferat, cui vacat, Glaſſii nilologiæ ſacræ partem utramque; & rammaticam hebr. Moſis Kimchi, cum otis D. L'Empereur. II. *Lexica*; quæ ſunt, Buxdorfii Epitome; Pagnini eſaurus, cum ſcholiis Merceri, Cevalrii, Bertrami; Buxdorfii lexicon Rabnicum, Thalmudicum, Targumicum: uorum rationes ita ferunt, addere pote-

runt Lexicon Schindleri; Sepher Scho raſchim R. David Kinchi hebr.; Et Phi lippi d'Aquin lexicon hebraicum hebr Ad lexicorum conſtructionem & vocum ſignificationes venandas faciunt imprimi commentaria literalia Rabbinorum, u Kimchi, Aben Ezra, Sel. Jarchi; & an notationes ac commentaria Druſii in li bros ſcripturæ; commentar. Merceri in Geneſin, Job, Proverbia, Eccleſiaſten Cantica, aliquot prophetas minores Commentaria ſeu notæ Fagii in Penta teuchum; & Munſteri in totum V. T. ut & Vatabli; Simeonis Muis in pſal mos; denique concordantiæ hebraicæ an tiquæ; & recentiores à Buxdorfio inter polatæ. Confer apparatum theolog. tex tualis. III. *Biblia hebraica*, de quorum editionibus vide infra ſect. alterâ cap. 4 IV. *Tranſlatio* hebraica Mathei, & epiſto læ ad Hebræos à Munſtero & Tilio edi ta; & totius N. T. autore Elia Huttero Adde Tobiam hebraicum ex edit. Mun ſteri & Fagii. V. *Peruſchim*, ſeu interpre tes commentatores textuales; quales jam nominavi, & præſtantiores ex illis edit ſunt cum Bibliis Baſileenſibus Buxdor fii. VI. *Commentarii magis reales*; quale
cele

celebriores Abarbaneelis, R. Levi ben Gerſon, Jachiades, cujus commentarium in Danielem tranſtulit & notis illuſtravit D. L'Empereur. Si quis delectetur commentariis ex profeſſo allegoricis & myſticis, is legat *Midraſch* quinque libellorum, aut pſalmorum &c. vide Buxdorf. in voce *Midraſch*. Qui mavult literales ſimul & allegoricos, is legat *geliku al cohelet*, commentarium in Eccleſiaſten de quo vide Buxdorf. & conjungat Ralbag in Jobum &c. editum cum Buxdorf. bibliis Baſileenſ. in fol. Commentationem cabaliſticam dabit tibi *Zohar*: de quo Buxdorf. VII. *Maſorethæ*, & Maſoretica; quæ exhibent biblia Baſileenſia Buxdorfi, & ejuſdem Tiberias. Ad abundantem cautelam addi poteſt Eliæ Levitæ Maſoret Hammaſſoret. VIII. *Theologica* ſcripta Rabbinorum; imprimis didactico elenctica ut Ikkarim R. Ioſeph Albo: de quo infra, & *Nizzachon* ſed nondum typis edita, exſpectatur autem. Vide de hoc Biblioth. Rabbin. Buxdorfii. His addi poſſunt ſcripta Maymonidæ, ut Jad Chaſaka, & More Nebuchim, de quibus paulo poſt; & *Neve ſchalom*, cum *Milchamot Iehova* (vide Buxdorf.) qui libri con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

tinent diſputationes phyſicas, metaphyſ
cas, theologicas: & *Reſhit chochma*, q
continet locos comm. theologicos. Su
& R. Davidis Kimchi exceptiones ad lo
ſcripturæ, quæ ex pſalmis pro trinita
adduci ſolent. Sed de his aliiſque vide
dus apparatus ad controverſ. Iudaica
IX. *Scriptores artium* 1. *Grammatici*,
Kimchi Michlol, & Moſis Kimchi gram
matica. 2. *Rhetorici*; ad quos refer impr
mis epiſtolas hebr. & epiſtolicam Bu
dorfii. 3. *Poëtici*; quo refer cantica,
poëmata, quæ paſſim in libris Rabbin
rum occurrunt. Pſalmi omnes dicunt
rhytmicâ paraphraſi, ad imitationem po
ſios & melodiæ gallicæ noſtrorum, co
ſcripti: ſed hactenus non prodeunt. Sp
cimē aliquod habes in præcognitis The
logicis Alſtedii. Hic imprimis conſule
da poëtica hebræa Buxdorfii, & Avian
conferenda & Gomari Lyra Davidis.
Logicam, Phyſicam, Arithmeticam,
ſtrologiam, &c. indico infra in appara
artium ſuis quæque locis. 5. *Ad Chron*
logiam, topographiam, hiſtoriam per
nent imprimis Munſteri Calendariu
hebraicum (de quo aliiſque vide inf
cap. 9.) Benjamini Itinerarium ex ec
tio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

tione Conſt. L'Empereur; *Seder Olam*, Chronicon majus & minus. Gorionides hebr. lat. ex edit. Munſteri in fol. Joſippi compendium hebr. lat. cum aliis nonnullis opuſculis Baſileæ 1559. per Sebaſtianum Lepuſculum. *Tſemach David*, chronicon R. David Gans. x. *Qui clavem*, & medullam Theologiæ Iudaicæ & ſapientiæ Thalmudicæ exhibent; ut Halichot Olam ex edit. L'Empereur; Maymonidæ More Nebuchin; ejuſdem Jad Chazakah, cum commentariis. Vide de editionibus eorum Buxdorf. biblioth. Rabbin. xi. *Thalmud* Babylonicum, & Hieroſolymitanum: de quorum editionibus conſule bibliothecam Buxdorfii. Si cujus rationes non ferant tam ſumtuoſa volumina emere, is comparet ſaltem librum Miſchnaiot in 8. editum qui ubivis nullo negotio haberi poteſt; aut eundem in folium comment. Bartenora, & Ramban; conjungat Buxdorfii ſynagogam, & tractatuum quorundam Thalmudicorum editionem, ut Bava *Bathra*, & Middot per L'Empereur; Sanhedrin & Maccot per Coccejum; & Fagii capitula patrum. Tractatus varios Theologico-Thalmudicos, ut Arba Tourin &c. vide in bi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

blioth. *Buxdorfii*. XII. *Conciones* & mo
rales amplificationes Rabbinorum, vid
in *Darſchot* & *Ialcut*, de quibus *Buxdorf*
bibliothec. XIII. Libri liturgici & pre
cum paſſim exſtant juxta morem hiſpani
cum, aut Germanicum &c. quære i
Buxdorfii biblioth. *Minhagim*, *Tephillo*
Machſor, *Selichot*. XIV. *Cabaliſticos* & e
parte Magicos autores ſi quis deguſtar
velit, aliquos indicavi in diſp. de Theo
logiâ ſymbolicâ. Manuductionem ad Ca
baliſticos præſtabunt *Reuchlinus de ar*
Cabaliſticâ, (cum quibus jungat, qui ha
bet, Agrippæ occultam philoſophiam
Tholoſani ſyntaxes artis mirabilis; *Alſt*
dii ſyſtema Mnemonicum) & *autores Cabal*
ſtici, *à Piſtorio latinè* editi in fol. X
Apparatum & adminiculum ad ſcriptio
nem hebraicam præſtabit, præter indice
latinos lexicorum, & Epiſtolicam *Bux*
dorfii, *Obel Moed*, theſaurus ſcil. ſynony
mor. & phraſium. XVI. Tranſlatione
latinæ quorundam Rabbinorum, & ſcri
ptorum hebraicorum, præter jam indic
tas, ſunt, commentar. Aben Ezræ
Pentateuchum per Conr. Pellicanum
Faſciculi myrrhæ (eſt comment. in pe
tateuchum) per eundem; commenta

Kimc

Kimchi in pſalmos, per Fagium; commentar. Ezra, Jarchi & Kimchi in Hoſeam &c. per Mercerum; R. Joſeph Albo, Kimchi, & alterius Judæi contra Chriſtianos per Genebrardum. XVI. Chriſtianorum ſcripta hebraica, aut in hebraicum tranſlata; ut catecheſis hebr. Tremellii; & minor catech. Lutheri hebr.; Fagii Sepher Emana; Munſteri refutationes hebr. libri Nizzachon, & de fide Judæorum &c.

* *Apparatus linguæ Syriacæ, Chaldaicæ, Samaritanæ.*

I. *Grammatica* Chaldaico-Syriaca *Buxdorfii*; in Syriacis addi poteſt Grammatica Lud. de Dieu ad diverſitatem punctationis cognoſcendam. II. *Lexicon* Targumicum, Rabbinicum *Buxdorfii*. Lexicon Syriacum Chriſtoph. Crineſii. Addat, cujus rationes ferunt, Lexicon Ferrarii. III. *Novum* Teſtamentum *Syr.* lat. ex editione Troſtii; Apocalypſis ex edit. Lud. de Dieu; epiſtola poſterior Petri, & duæ Iohannis, & Judæ ex edit. Peakoci; Pſalterium Syr.-lat. ex edit. Erpenii; Rituale Severi Syr. lat. ex edit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Boderiani. Hæc bibliotheca eſt libroru
Syrorum qui nunc editi. IV. *Targ*
duplex in Pentateuchum; & targum
in reliquos libros ſcripturæ, habes in b
bliis *Baſileenſ.* ex emendatâ punctatio
Buxdorfii. Targum Jonathan in Pen
teuchum ſeorſim editum. Atque hi lib
cum nonnullis capitibus Danielis,& Ez
faciunt bibliothecam antiqui chaldaiſm
V. *De Samaritanâ* linguâ, Vide Dur
theſaurum, linguarum, & Scaligerum
Emendatione temporum. Nulli libri a
huc ſunt editi, ſed exſpectatur Pentate
chus.

* *Apparatus linguæ Arabicæ, Turci*
Perſicæ, Æthiopicæ, Copticæ, Arm
nicæ.

1. In Arabicis quæ edita ſint, vide
fine grammaticæ Arabicæ Erpenii. A
tores qui inter alios ſtudioſis Theolog
utiles, ſunt Tranſlationes ſcripturæ V
& N.; Liturgici; Hiſtorici & Geogr
phici, ex quibus nunc editi Elmacini h
ſtoria Saracenica, & Nubienſis Geogr
phia; Ipſe Alcoranus, ſed qui nondu
typis editus; Interpretes Alcoranic
D

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Denique catecheſes Chriſtianorum Arabicè conſcriptæ, aut tranſlatæ. II. In Perſicis & Æthiopicis, quid editum ſit iam indicavi cap. 1. In Copticis quid expectandum, ibidem. In Armenicis, Catecheſis Armenicè & lat. in 4. autore Petro Paulo ſacerdote Armeno, Pariſ. 1634. & dictionarium Armenico-latinum, ibidem editum. In Turcicis, quod ſciam, nihil exſtat præter grammaticam.

CAP. VI.

De apparatu linguæ Italicæ, Hiſpanicæ, Gallicæ, Anglicæ, Germanicæ, Belgicæ.

I. GRammaticæ, ut Gallica Maupæi; Italica Catharini Dulcis, tit. *Schola Italica*; Hiſpanica, Cæſaris Oudini; Germanica Iohannis Claji; *Belgica*, Chriſtiani van Heule; Anglica unica, quod ſciam, tantũ exſtat in 4. autore Doctore Theologo; cujus nomen mihi nunc excidit, nec liber ad manum eſt. II. *Lexica*; gallicum Philippi Moneti; Italicum Ravelli; Hiſpanicum Nebriſſenſis auctum in edit. *Belleri* Antwerpiæ 1554. apud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Steelſium; aut Germanicum Daſypod
Belgicum Kiliani; Anglicum Minshi
cui tit. *Ductor in linguas*, quo & Cambr
britannicum, & Hiſpanicum continetu
præter collationē cum aliis linguis. III
Libri adagiorum, in ſingulis linguis, pa
ſim exſtant: nec eſt quod eos indicem
IV. *Præſtantiores* ſcriptores, à grammat
cis paſſim indicantur. Sed quia pleriqu
eorum tales ſunt, quibus Theologus no
lit bonas horas impendere, qui propt
res linguarum cognitionem præcipu
quærit; comparabit ſibi in quibuſque lin
guis præſtantiores & rariores aliquot
theologos, imprimis practicos & concio
natores. 2. Hiſtoricos tam eccleſiaſti
cos, quam communes: nominatim, eo
qui aliis linguis non exſtant; aut qui vul
garibus linguis originaliter ſcripſerunt
3. Politicos diſcurſus; alioſque politico
ſpeciales, & practicos. 4. Epiſtolas d
rebus theologicis, aut politicis, & hiſto
ricis. 5. Aliquem ex præſtantiſſimis poë
tis, qui res & eruditionem habeat: quali
ex. gr. inter Gallos eſt Saluſtius du *Bar*
tas. 6. Aliquem philoſophum. V. Ne
prætereundi propter eruditionem philo
logicam, autores illi qui vulgares linguas
con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

conferunt cum græc. aut hebr. aut lat.: Inter quos Angelus Monoſinius in floribus linguæ Italiæ, ubi plurimæ phraſes, idiotiſmi, & millena aliquot adagia cum gr. & lat. conferuntur. Exſtat & collatio linguæ gallicæ cum græcâ & hebraicâ, ſed tantùm in dictionibus ſimplicibus: ubi omnium vicem hâc in parte præſtabit Onomaſticon Mathiæ Martinii. Elegantias & phraſes poëticas quas Ronſardus in poëmatis ex poëtis Græcis expreſſit aut imitatus eſt, annotat doctiſſ. commentator ipſius Nicol. Richelet. Confer & alios ſupra cap. 2. ubi de linguis. VI. Adde præſtantiſſimas aliquot tranſlationes ex vulgaribus linguis in latinam aut gręcam, & vice verſa, autorum ſcil. hiſtoric., politicor., theologicor., epiſtolicor., &c. quas hic non indico, ut brevis ſim; præſertim cum ἐν παρόδῳ libri vulgaribus linguis ſcripti, aut in eas tranſlati paſſim indicandi ſint.

CAP. VII.

De apparatu Rhetorico, Oratorio, Epiſtolico.

PRior *ſectio* continens autores generale habet 1. *Rhetoricas* recentiorum, e innumeris indico & commendo Kecker manni, cujus & compendium exſtat Voſſii in 4.; Alſtedii Rhetor. in 8., eju dem Oratorem in 16. (quæ ſi ſeorſi comparari nequeant, ad Encyclopædia ejus confugiendum): addo & Timpleri propter problemata ſingulis capitibu ſubjecta; & Cauſini Eloquentiam divi nam & humanam, propter exempla & criſin. 2. *Epiſtolicas* inſtitutiones: ex omnibus commendo *B*uchleri: ad quam reliqui autores, ſi qui leguntur, annotar poſſunt. Comparanda et Inſtitutio epiſt hebraica *B*uxdorfii. 3. *Rhetoricas* antiquorum: Ariſtotelis cum commentariis Danielis *B*arbari, Robortelli &c. Quintiliani; Ciceronis; Aphtonii et Theonis progymnaſmata gr. lat.; addi poſſunt, ſi ita rationes ferant; omnes Rhetores antiqui gr. uno volumine editi. 4. Diſpoſitiones

ora-

oratorias variorum; ut Urſini, Parei, Tympii, Keckermanni, &c. 5. Autores, qui farraginem amplificationum, deſcriptionum, formularum &c. ex oratoribus ſuppeditant: quales, Cauſinus in libro cit. 6. Autores, qui formulas, & ornamenta epiſtolica colligunt: An tales latinè ſeorſim exſtent, præter ea, quæ Buchlerus & Eraſmus in libro de conſcribendis epiſtolis excerpunt, ignoro. Ad Buchlerum annotari poſſent, ſi quæ inter legendum obſervantur. De Græcis formulariis infra. 7. Theatrum exemplorum Zwingeri, ſimilia & apopthegmata Lycoſthenis. Symbola Imperatorum, principum, heroum Paradini, Reuſneri, Cauſini, Alexandri Bochii, Typotii: adagiorum & ænigmatum ſcriptores nomino cap. 3. & 8. Adde hieroglyphica Horapollinis gr. lat. cum notis Merceri; & Pierii Valeriani. Adhæc emblemata variorum, quos vide cap. ſequenti. Parabolæ hiſtoricæ Cauſini; Sed ex omnibus illis ſelectiora excerpſerunt polyantheæ, quæ ante omnes comparandæ, ſaltem Magyri. 8. Index ſeu repertorium ad omnes editas orationes, epiſtolas, præfationes, diſſertationes; Sed an talis exſtet nondum compertum

pertum habeo. Deberet ergo ab aliqu
τῶν φιλομαθέων colligi. Eſt autem is g
minus: *Unus*, qui notat orationes ſub ſu
quaſque titulis ſecundùm genera ex. g
Orationes panegyricas, gratulatorias, fu
nebres, nuptiales, &c. Et hæc annotat
ex recentioribus imprimis ſuppleri poſſ
ad Rhetoricam Voſſii; & ad epiſtolica
Buchleri. *Alter* index eſt, qui notat om
nes orationes & epiſtolas, diſſertation
ſecundum materias ſpeciales: qui ſeorſi
videtur conſcribendus & quidem ordi
alphabetico: niſi quis ad Rhetorica
ſuam notare malit. Sunt autem illæ p
tiſſimum Scholaſticæ & pædiæ unive
ſalis, Ethicæ, Politicæ, Eccleſiaſtic
Non ita frequenter ex philoſophiâ co
templativâ, Oeconomicâ, Theolog
deſumuntur: quamvis nonnunquam ſ
muntur, & ſumi nihil repugnet, imm
vel ex ipsâ metaphyſicâ, logicâ, phyſic
medecinâ ex. gr. oratio de Ente rationi
de Animâ; Item laudes quartanæ, calv
tiei, aſini, pediculi, cœcitatis &c. Sed
peræ huic parcere poterit, qui univerſa
lem indicem materiarum juxta ordine
alphabeticum conſtruxerit, aut oratio
nes, epiſtolas, diatribas, ad Dictionariu
ſuum

ſuum, univerſale, & ad Onomaſticum propriorum nominum annotaverit. Ex. gr. Ad dictionarium univerſale, ad vocem *Maris*, Georgii Cyprii oratio gr. in laudem maris; ad vocem *Eloquentia*, Orationes Mureti, Sigonii, Melanth. & Strigelii &c. ad vocem *Iuſtitia*, oratio Mureti. Sic ad Onomaſticum nominum propriorum, ad vocem, *Carolus* IX. *Galliarum rex*, de hoc oratio Mureti; *Pius V. Pontifex*, de hoc oratio Mureti; *Ioſephus Scaliger*, de quo Heinſii panegyricus, nec non ejuſdem, & *Baudii* orationes Funebres. Hujus generis repertorium aliquod exhibent Elogia Ciceroniana Illuſtrium Romanorum excerpta à I. Brantio JC. Antverpiano anno 1612. Ad vocem *Conſtantius Imperator*, Orationes duæ Juliani; ad vocem Ludovicus *Sfortia dux Mediolanenſis*, oratio Beroaldi, &c. Eâdem ratione ad Dictionarium Geographicum, ad nomina urbium, regionum &c. annotandæ orationes, ſi quæ de illis editæ. *Poſterior ſectio*, continet 1. Orationes; 1. *Veterum* tam græcas quam latinas: quas indicatas vide à Rhetoribus modo commendatis. Adde Themiſtii orationes gr. cum notis G. Remi; & Iuliani apoſtatæ

ora-

orationem ſatyricam tit. Καίσαρες gr. la
editam à Cunæo, cum ſatyrâ Menippeâ
Ejuſdem orationes panegyricas tres, g
lat. cum notis Petavii, in 8., Andocidi
Antiphontis &c. gr. lat. edente Miniat
Hanoviæ 1619. 2. *Orationes* collectæ e
hiſtoriis Livii, Saluſtii, Curtii &c. ſeo
ſim editæ in 8. 3. *Recentiorum* oratio
nes, ut Petrarchæ, Æneæ Sylvii, B
roaldi, Politiani, Hermolai Barbari, Pi
Mirandulæ, Melanthonis & Strigeli
Ioachimi Camerarii, Sturmii, Eraſm
Longolii, Ludovici Vivis, Petri Ram
Sigonii, Mureti, Perpiniani, Majoragi
Paſſeratii, Melchioris Junii, Vernule
Lipſii, Puteani, *B*audii, Heinſii, *B*enci
Horatii Turſellini, Kirchmanni, Famia
à *S*trada, *B*ernecceri, &c. Accedunt or
tiones & præfationes paſſim in Academi
haberi ſolitæ: quarum pleraſque cum
peribus aut vitis doctorum virorum a
cum autoribus, quorum laudes oratio d
cantat, excuſas videbis. 4. *Imprimis* or
tiones eccleſiaſticas & politicas nomin
Pontificum, Imperatorum, Regum
Principum, Civitatum, Academiarum
Eccleſiarum, aut coram illis à legatis h
bitas; quæ vulgò ſeorſim proſtant: non

null

nullæ etiam in voluminibus Oratorum, ex. gr. Politiani, Mureti, Baudii &c. 5. *Orationes* & remonſtrantias politicas, ac juridicas linguis vernaculis Italicâ, Hiſpanicâ, Gallicâ, Anglicâ, Germanicâ, Belgicâ. Hic ſupra omnes notiſſimæ orationes habitæ coram ſupremâ curiâ Pariſienſi, aliiſque curiis in Gallia, quarum collectiones editæ. Una eximia eſt anni 1618. Pariſ. apud Adrian. Tiffaine: ſed in qua ſtudio omiſſæ celeberrimæ orationes Philippicæ Arnaldi in Jeſuitas anno 1597. (quæ latinè, & belgicè traducta), & Martelrie in eoſdem anno 1611. Ludovici Servini I. C. & advocati regii diſertiſſimi, actiones ſeorſim editæ ſunt gallicè in 8. Cum orationibus gallicis junge Anglicas, in parlamentis aut coram illis jam à 40. aut 50. annis pronuntiatas; adhæc juridicas in cauſâ proditionis anno 1605. anglic. & belgic. quas latinâ veſte induit Cambdenus in 4°. Plures require in hiſtoriis noſtrorum temporum. 6. *Denique* ſelectas orationes & apologias theologicas tum recentium (quales in Academiis dicuntur); tum veterum; quales Nazianzeni, *Ba*ſilii, Chryſoſtomi, Theodoreti, Epiphanii, Athenagoræ, Minutii,

Juli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Julii Firmici &c. 11. Epiſtolas 1. *A*-
quas latinorum, & Græcorum ſupra m-
gnam partem enumeravimus. Græcoru
autorum 40. ultra 700. epiſtolas edi
Manutius anno 1499. in fol. Ubi fe
omnes veterum ſapientum epiſtolę co-
parent; exceptis Iſidori Peluſiotæ, &
epiſtolis philoſophorum quæ occurru
apud Laërtium in Vitis eorum. *S*unt
editæ veterum ſelectæ epiſtolæ, Pari
1562. 2. Theologus ex omnibus ma-
me evolvet epiſtolas gr. & latin. veteru
eccleſiaſticas, & theologicas, Hieronym
Cypriani, Ambroſii, Auguſtini, Chr-
ſoſtomi, Nazianzeni, Syneſii &c. 3. Epi-
ſtolas eccleſiaſt. & theolog. recentioru
inter quas hic laudo Calvini, *B*ezæ, M
lanthonis, cum anglicis Ioſephi Halli,
Pauli *B*aynes. Sunt etiam nonnullæ
epiſtolis *S*adoleti, & Eraſmi; & rece
tiorum Græcorum, de quibus mox
cendum. 4. *Epiſtolas* politicas, nomi
Principum, Magiſtratuum, civitatum &c
aut ad illos ſcriptas. Tales ſunt libri 1
epiſt. *B*embi, quas nomine Leonis X
ſcripſit, & epiſtolæ Pii Quinti, nuperrim
editæ. Non paucæ etiam intercurrunt
epiſtolis Rogeri Aſchami. Collectæ ſu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Inſigniores tales epiſtolæ, & Italicè; etiam gallicè in 4. editæ hoc titulo: *Literæ Principum*; ut & literæ Cardinalis Perroni gallicè: quas quia ad hiſtoriam eccleſiaſticã, & politicam non parum conferunt, longè ſatius eſt linguæ gallicæ cauſâ legi à Theologo quam epiſtolas Troncheti, aut Balzaci, aut ſimiles. 5. Epiſtolas ſcholaſticas & eruditas, quæ ad quæſita reſpondent, aut de literis inquirunt: quales Pariſii, Calcagnini, Groſlutii, de rebus per epiſtolam quæſitis; & plurimæ epiſtolæ Scaligeri; Caſauboni non ita multæ; quædam Scaligeri gallicæ, quamvis pauciores; Rami, Sturmii, Melanthonis nonnullæ; Lipſii non paucę; Ejuſdem quæſtiones epiſtolicæ; Epiſtolæ Medicinales Langii imprimis & Geſneri; Laurentii Pignorii ſymbolæ epiſtolicæ. Nec prætereundæ Fr. Petrarcha, Poggii, Philelphi, Pici Mirandulæ, Politiani, Iulii Peruſci, Marii Corradi &c. 6. *Epiſtolas* Hebraicas, à Buxdorfio hebr. lat. cum notis editas. 7. Denique epiſtolas græcas recentiorum tum Græcorum tum latinorum; ut Reuchlini, Budæi, & epiſtolas à Græcis ad Germanos & viciſſim ſcriptas ab anno 1561. uſque ad annum 1587. editas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ditas partim à Mart. Cruſio una cum
ſponſo Ieremiæ Patriarchæ ad Wittebe-
genſes, partim à Cythræo cum libello
ſtatu Eccleſiarum in Oriente. Ne q
dicam de epiſtolis gr. Melanthonis, C
merarii, Chamierii, Wolfii, Cythræi, P
ſelii, Rhodomanni &c., quæ in operib
eorum ſparſæ. Edita eſt *Lipſiæ* an
1589. Ratio conſcribendi epiſtolas gr
cas, una cum formulis, & elegantiis e
ſtolicis, & epiſtolarum græcarum exe
plis omnis generis gr. lat., autoribus M
chaele Neandro & Iohanne Volland
Miror ſane hunc librum non recudi &
mnibus ſcholis familiarem reddi. Ide
dico de duobus tomis epiſtolarum gr.
lim à Manutio editis: quorum memi
mus. 8. Epiſtolas obſcurorum virorum
alioſque libellos iſtius ſtyli ac genii m
infra appendice capitis 8. deſignando
Quibus adde Alexandrum, Huguotto
Gemmam gemmarum, Catholicon &
ſi cui animus ſit antiquam barbariem c
gnoſcendi.

CAP.

CAP. VIII.

De apparatu Poëtico.

APparatus hujus eſt pars generalis & ſpecialis, *Generalis* continet 1. *ſynopſes* aut ſyſtemata poëtices, ut *Gieſſena*, Iul. Cæſ. Scaligeri; coll. cum Poſſevini biblioth. ſelect. lib. 27. Hi recentiores ſuffecerint; niſi quis addere velit Alſtedii in Enclopæd., & lib. Gregor. Gyraldum de poëtis & Crinitum de iiſdem. 2. *Poëticam* Ariſtotelis cum commentar. Robortelli; cui adde Procli chreſtomathiam cũ ſcholiis Ioh. Nunneſii & Andr. Schotti. 3. *Horatii* artem poëticam cum commentar. variorum. 4. Fr. Gomari lyram Davidis, ſeu de antiquâ poëticâ Hebræorum. 5. *Poëticam* hebræorum recentiorem Buxdorfii, cum theſauro ipſius grammatico editam; & Theodori Eberti poëticam hebraicam. 6. Phraſes poëticas latinas Buchleri auctas à Baexio; Græcas Mich. Neandri (ubi etiam florilegium deſcriptionum, amplificationum) & *Cauſini*; & mellificium Atticum Danielis Rarei, quod phraſeωn, amplificationum,

num, deſcriptionum &c. inſtructiſſim
officinam exhibet. Hieronymi Avi
lexicon poëticum hebraicum. 7. Pro
diam Smetii & *Epitheta* latina Textor
Græca Dinneri. 8. *Parnaſſum* Nic
Nomeſii, cum quo jungenda Geograp
poëtica ex omnibus poëtis ab Anonym
(Lamberto Danæo) collecta, & cum C
ographiâ Ceſtii edita in 8. Vidi ante m
tos annos Aſtronomiam poëticam ex p
ëtis collectam in 8. ſed nomen auto
nunc non occurrit. 9. Natalis comi
mythologiam, ad intelligentiam poë
rum: cui adde libros generales apparat
hiſtorici, & linguæ latinæ, ac græcæ. 1
Confer libros generales apparatus orat
rii. Pars ſpecialis continet poëtas. 1 *L*
tinos, qui ſimul editi: ex quibus præſta
tiores ex. gr. Virgilius, Horatius, Sen
ca, Ovidius, &c. cum omnibus comme
tatoribus (ſiquidem fieri poſſit) compa
randi. Quinam autem ſint commentat
res, & quæ meliores editiones, ſtudio h
non indico: ne videar πολυπραγμονε
Ex Gymnaſiarchis ſuis & humaniorum l
terarum Profeſſoribus diſcant hoc junio
res: aut ex apparatu Poſſevini, & biblio
thecariis poſt ipſum editis. Omittere t

me

…en non poſſum, quin deſignem & co-
…endem theologiæ ſtudioſis familiarem
… diligentiorem lectionem poëtarum,
…ui propius ad ſcopum ipſorum faciunt;
…uales 1. Theologo-metaphyſici, ut Bo-
…hius de conſolatione philoſophiæ, cum
…ommentar. Thomæ Aquinatis, & Ber-
…rtii. His adde Ethicos, ut Alciati,
…ambuci, Hadr. Iunii emblemata, Hein-
…um de morte contemnendâ; Buchanani
…agœdias Baptiſten, & Iephta; Grotii A-
…mum expulem & Chriſtum patientem;
…nigmata Adr. Iunii, Reuſneri. 2. Theo-
…go-textuales, ut Arator. Iuvencus, Se-
…lius Centones probæ Falconiæ, Pſal-
…i Buchanani, Bezæ &c.; Iacobi Le-
…ii Ionas editus cum poëmatis *Bezæ*; E-
…kiel Andreæ Hoji; variæ paraphraſes
…ccleſiaſtis ut Thuani, Viviani &c. &
…anticorum ut *Bezæ* &c. 3. Elenctici, ut
…ertullianus contra Marcionem, Proſper
…e Ingratis; *Buchanani* Franciſcanus. 4.
…heologo-Aſcetici, ut meditationes,
…ymni, aut preces; Paulini, Auſonii, Iulii
…æſaris Scaligeri, *Bezæ* &c. quæ ex poë-
…atis eorum ſeligenda. 5. Mixti, partim
…extuales, partim elenctici, partim practi-
…i partim theologico-philoſophici, ut

Pru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Prudentius ex editione Weitſii ; Pri
hebdomas *Bartaſii* interprete Lermęo
ſecunda interprete Ioh. *Benedicto*. M
tuani, Hieronymi Vidæ, Sannazarii n
nulla. 5. Phyſici , Aſtronomici alii
mathematici , Medici : quales *Lucret*
cum commentariis Lambini & Gifan
Manilius cum coment. Scaligeri ; A
Phænomena latinis verſibus à variis
preſſa; Ioviani Pontani meteora ; Sph
Buchanani ; Douza de rebus cœleſtibu
Iordanus *Brunus* de triplici minimo, *Se*
ni Sammonici medecina; Antonii Poſ
vini junioris medecina theoretica , qu
habet Poſſevinus ſelectæ biblioth. lib.
tom. 2. Auſonii Moſella , Natalis C
mes de Venatione ; NN. de Gigantib
editus cũ Magio de Gigantibus in 4. R
phael Thorius de Tabaco. Hebdom
ſecunda *Bartaſii* , interprete Iohanne *B*
nedicto. 6. Geographici ; ut Dionyſi
periegetes carmine latino; (de quo mo
Honteri Coſmographia ; adde Geogr
phiam poëticam modo indicatam ; Vi
gilii Æthnam. 7. Venatici & bucoli
poëtæ cum commentar. Hanoviæ 161
8. Qui antiquitates explicant , aut earu
explicationi maximè occaſionem dant,
ſat

ſatyræ Horatii, Juvenalis, Perſii, Lucilii. 9. Zannazarii, Sabini, *B*uchanani, Utriuſque Scaligeri, *Bezæ*, Heinſiii, Grotii poëmata, non paucas ſui ſæculi hiſtorias ſeu novitates attingunt. 11. Græcos, qui omnes ſimuli editi: Quinam autem ex tragicis, Epicis, Lyricis, & quibus cum commentariis potiſſimum comparandi; propter cauſam ſupra memoratam non indicabo. Sufficit mihi ſi Theologis noſtris. itidem deſignem Theologo-metaphyſicos, ut Orphei hymnos, Oracula Sibyllina ita dicta, ex editione Obſopœi. 2. Theologo-textuales; ut Homerocëtra, Apolinaris paraphraſin pſalmor., pſalm. Serrani & Dolſcii: Prov. Salom. Jacobi Meilerii. 3. Elencticos, ut carmina quædam Nazianzeni. 4. Theologo-Aſceticos, ut Syneſii hymnos, Nazianzeni carmina ex edit. Iohannis Langii. 5. Phyſicos, Aſtronomos, &c. ut Arati Phænomena; Philen de animalibus, cum tranſlatione Berſmanni, Reliquias poëſios philoſophicæ, ex edit. Henr. Stephan.; Oppianum de Piſcibus ex editione Rittershuſii; Heſiodi opera & dies cum coment. græcis ex editione Heinſii. 6. Geographicos, ut Dionyſium cum ſcholiaſte gr. typis regiis in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

4°. qui etiam cum paraphraſi latinâ m-tricâ, additâ & Priſciani, & cum ſcholiis editus ab Andrea Papio Gandenſi. Id[em] verſibus gallicis tranſlatus à *B*. Saumai[ſio] cum commentariis. 7. Qui antiquita[tes] habent, aut earum explicationi maxi[mam] occaſionem dant, Ariſtophanem cũ ſch-liaſte græco, Heſiodi Theogoniam, C[al]limachi hymnos cum coment. Friſchli[n]. Lycophronis Caſſandram cum ſcho[liis] Gul. Canteri, & commentario Meur[ſii]. III. Græcos verſus ex latinis, aut latin[os] ex græcis expreſſos. Illi ſunt, Scalig[eri] diſticha Catonis & Syri Mimi ſententi[æ], ſelecta epigrammata Martiâlis, nonnu[lla] Catulli, Tibulli &c. quæ require aut [ſe]orſin edita, aut in commentariis ipſius [in] Catullum, Virgilium. Ejuſdem pro-gus Perſii; Vide opuſcula Scaligeri in [&] & Perſium Caſauboni. Ejuſdem eclo[ga] decima Virgilii, quam & Heinſius tra-ſtulit: quære in comment. ejus ad The-critum, & in poëmatis. Frederici Iam-tii, & Vulcanii fama Virgiliana, ſeorſ[im] excuſa. Ejuſdem Vulcanii nonnulla C-tulli, quæ habes in comment. Douzæ [in] Catullum. Ejuſdem Iamotii Auſonii [i]dyllion; *Quod vitæ ſectabor iter* &c. exſt[at]

in editione gr. poëtarum georgic. bucolicor. gnomicorum Euſt. Vignon 1600. in 16°. Iohannis Foreeſtii tres elegiæ Heinſii, editæ cum ejuſdem Foreſtii poëmatis græcis. Frederici Morellii epigrammata quædam Martialis, edita cum comeutar. Theod. Marcilii & Deſid. Heraldi in Martialem, in 4°. &c. Ex græcis latini facti quamplurimi, ut Homerus ab Eobano Heſſo; ejuſdem Odyſſea & Batrachomyomachia à Simone Lemnio Rhæto Curienſi; Heſiodi opera & dies à variis, Ulpio Franekerenſi, Nicol. Valla, Bonino, Mambritio &c. vide editionem Oporini 1547. & alterâ Baſileenſem apud Iſingrinium, Theocritus ab Eobano, & magnam partem ab Heinſio & Grotio; Moſchus, Bion, Callimachus à Vulcanio, & aliquam partem ab Henr. Stephano & Politiano; idem Callimachus à Friſchlino; Aratus à Cicerone, Avieno, Grotio; Dionyſius periegetes à Priſciano, & Andreâ Papio Gandenſi; Muſæus ab eodem Papio; Theognis à Petro Tiara; Nazianzeni carmina à Iohanne Langio; Lycophronis Caſſandra à Scaligero; Sophocles à Georgio Rattallero; Ejuſdem Ajax Lorarius à Scaligero; Euripidis He-

cuba & Iphigenia ab Eraſmo; Ejuſdem
Electra & Alceſtir à Buchanauo; Æſchy
li Prometheus à Septimio Florente; Ari
ſtophanes partim à Friſchlino, partim
Sept. Florente Chriſtiano; Anacreon ab
Eliâ Veneto; & Henr. Stephano; Luci
ani podagra ab Anonymo; Orphei hymn
à Scaligero; Nonnulla epigrammata ex
florilegio gr. epigr. ab eodem; &c. IV
Hebræos vide in Buxdorfii poëticâ, &
paſſim in ejuſdem in bibl. Arabes plurim
cum exſtent, nulli tamen (quod ſciam)
adhuc typis editi, præter poëma Torga
Lugd. Batav. excuſum cum apothegma
tis Imperatoris Alis. V. Inter Poëtas vul
garibus linguis illi præ aliis commendat
eſſe debent, qui theologica aut philoſo-
phica, aut iis maximè affinia pertractant.
Hic eminet Saluſtius du Bartas, qui galli-
cè, belgicè, anglicè, latinè, germanicè
etiam Italicè (ni fallor) legi poteſt. Pe-
trachæ, & Dantis poëmata illa Italica
quæ ſtatum Eccleſiæ ſubinde attingunt
præ aliis poëtis potiſſimũ legentur à The-
ologis, occaſione tract. Bellarm. (qui ſubji
citur cõtroverſiæ de Põtifice) cõtra libellũ
Italicum Anonymi tit. Aviſo piacevole,
cui notis ſuis reſpondit Frãciſcus Junius.

Ap-

Appendix quorundam libellorum ſatyricorum, aut ludicrorum tum proſâ tum carmine.

1. ERaſmi *encomium Moriæ*; ejuſdem Antibarbarorum. 2. Epiſtolæ obſcurorum virornm; Quibus addi poſſunt. *Nænia miſſę ſepultæ cum præfatione*; & ſimilibus ſatyris barbariem imitantibus. Et carmina Merlini de Cocaio Italiſmis, & alterius Anonymi galliſmis vermiculata, de Danſis. Nec non poëma de pulicibus germaniſmis jocoſum, ſubnomine Knickknackii de Floilandiâ. 3. *Antichoppinus*, *ſeu epiſtola congratulatoria* M. *Nicodemi Turlupini*. 4. *Benedictus Paſſavantius*. 5. Lipſii ſatyra Menippea. 6. Heinſii *Munſterus Hypobolimæus*, cum Scaligeri refutatione fabulæ Burdonum. 7. Cunæi Satyra, cui tit. *Sardi venales*. 8. *Anonymi conclave Ignatii*. 9. *Navis Stultorum*. 10. *Thomę Nageorgii deſcriptio regni Papiſtici carmine*; Lœiii Capilupi centones. 11. *Hermiæ deriſor philoſophorum*; *Varia ſcripta Vireti partim latinè partim gallicè*; *Philippi Marnixii Alvearium eccleſiæ Romanæ gall. & belg.* cujus particula (agens de poteſtate Papæ) in latinum tranſlata. 12. Satyrica ſcripta philologorum Leidenſium adverſus *Batavicas hiſtorias Iacobi Braſſicę*, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Bockenbergii (aliter Tragoræ); Eorum dem belgico-latina poëmatica rhytmi adverſus Caroli Scribanii theatrum honoris, alioſque Ieſuitas, cum reſponſo Ieſuitarũ Antw. 13. *Matagonis de Matagonib monitoriale adverſus Italo-Galliã Antonii Matharelli. Ejuſdem Strigilis Papyri Maſſoni.* 1 Lucianus, Rablæſius, & ſi qui ſunt iſti cominatis; ſed qui divina & humana pa ter rideant: de quo præmonendi junior

CAP. IX.

De apparatu hiſtorico.

HUjus partes quatuor; quarum prin ſuggerit autores generales; ſecun autores ſpeciales, hoc eſt, omnis gene hiſtoricos; tertia chronologos; quart hiſtoricos ſacros & eccleſiaſticos. *Prin* habet 1. autores, qui de hiſtoriâ, & ſtud hiſtorico ſcripſerunt: quales Lucianus Chytræus, Peucerus, *Bodinus*, Lipſiu epiſtol. centur. 3. miſcell. epiſt. 61. a Hackevilium, Poſſevinus in bibliothec Keckermannus, Alſtedius in Mnemon câ & poſtea in Encyclopædiâ, Voſſiu 11. Dictionarium hiſtoricum. Plenius ir dicare non poſſum vulgato illo Caro Stephani, quod aliquoties auctum uſqu ad annum 1618; nondum tamen perfe

ctum

ctum. Illi addendum Ioh. Glandorpii Onomaſticon Romanum ex editione Reineccii, & dictionarium Geographicum Ortelii. III. Hiſtoriæ univerſalis compendiola, qualia Philippi Glaſeri, *Beſoldi*, Ionſtoni, *Sleidani cum notis Meibomii* &c. IV. Ejuſdem ſynopſes paulo pleniores, Guberlethi, Danielis Parei, &c. V. Ejuſdem pleniora commentaria, ut Peuceri & Melanthonis, Bucholceri, *Pezelii*, Philippi Cluverii Dithmarſi, Reineccii hiſtoria Iulia, Dreſſeri millenarius. VI. Hiſtoriæ univerſalis explicationes & diſputationes à principio mundi uſque ad Chriſtum Saliani, Tornielli, Andreæ Hoji, Iacobi Capelli. VII. Hiſtorias univerſales, à Chriſto uſque ad noſtram ætatem: quales, Merulæ theſaurus temporum belgicè; annales *Baronii*, quorum duo epitomatores Iohannes Gabriel Ieſuita, & Iohannes Spondanus. Sed uberior eſt epitome Spōdani, ſecundò edita Pariſiis an. 1622. cum auctario. VIII. Epitomen antiquam hiſtoriæ magis univerſalis: qualis Iuſtini, Flori, Eutropii. IX. Epitomen hiſtoriæ *Barbaricæ* Puteani. X. Libros faſtorum: quales Ovidii cum commentariis; Faſti conſulares *Sigonii* uſque

ad Auguſtum, & inde Onuphrii Panuin
Faſti Magiſtratuum & triumphorum Ro
manorum Huberti Goltzii. Vide inf
in appar. chronologico. Faſti Siculi cu
comment. Raderi. XI. Vitarum ſcripto
res, ſeu proſopograhi: quales, Sextus Au
relius Victor, Caſpiniani Cæſares, Eju
dem conſules, Reuſneri libri 7. Impera
torum, Regum, principum. Conferen
dus, aut primò conſulendus aliquis ex re
centioribus, ut Gulielm. Rovillius ſupr
l. cit. XII. Scriptores genealogici: quale
Reuſnerus modo cit., Michael Eitſinger
Pontus Heuterus ad finem hiſtoriæ Bur
gundicæ, Aubertus Miræus de ſtemmati
bus Belgarũ, Andreæ Schotti opuſculum
de familiis Romanorũ editũ cum Roſin
antiquitatibus poſtrem. edit., Anton. Au
guſt. & Fulvius Urſinus de familiis Roma
norum; genealog. biblicæ apud Lavateri
in coment. ad paralipomena, & Anonymi
Anglicè in 8. XIII. Inſcriptiones: quale
Opus inſcriptionum Gruteri, & Goltzii the
ſaurus rei antiquariæ; adde marmora A
rundeliana Seldeni, Adolphum Occo
nem alioſque numiſmatum collectores;
imprimis promtuario dello medagli &c.
Lione 1537. Scriptores de Gentium o-
rigine

rigine, migratione, moribus, linguis &c. quales *Lazius de migrationibus Gentium*; *Dureti theſaurus linguarum gallicè*; Beſoldus de gentium diverſitate & linguis. Aubanus Teutonicus de moribus Gentium; *Barclai* icones animorum. Adde ſcriptores Geographicos, infra c. 17. XV. Notitias regnorum, & terrarum: quales *notitię utriuſque Imperii Pancirolli*; Provinciarum Romanarum libellus authore Antonio Schoonhovio, & Andrea Schotto. Notitiæ Galliæ Ioſ. Scaligeri, quæ editæ cum ipſius opuſculis poſthumis in 8. Quibus adde topographiſtoricos, ut Pauſaniam, Dicæarchi geographiam ex edit. Henrici Stephani; Ubbonis Emmii Græciam, Martini Cruſii Turco-Græciam, alioſque geographos, & itineraria, ut Strabonis, Antonini: de quibus infra c. 17. XVI. Scriptores de rebus inventis & deperditis: quales Polydorus Virgilius, Pancirollus cum Salmutho. XVII. Scriptores antiquitatum: quales Iacobi Strada epitome theſauri antiquitatum; *Roſinus cum Demſtero*; Sigonius, Wolfgangus Lazius, *Lipſius*, *Iulius Cæſar Bulengerus*, in omnibus ferè operibus ſuis. Quibus adde *theſaurum Criticum à Grutero editum*; & eclogarios

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſios antiquitatum ac memoabilium ſcri-
ptores, quos ſupra cap. 1. recenſeo. E
his omnibuſque hoc capite mox nomin-
dis libri, capita, tractatus annotari poſſe-
ad ſyntagma antiquitatum Roſini, quo
hâc ratione præſtaret plenum indicem a-
antiquitatates ſi non omnes, ſaltem Ro-
manas: Syntagma iſtiusmodi, antiquitat-
Græcarum, hactenus deſideramus. Interi-
aliquam ejus partem facient varia opu-
cula Meurſii de Feſtis Græcorum, Areo-
pago &c. XVIII. Conferendi politi-
ſpeciales infra cap. 21.; & apparatus Ge-
ographicus cap. 17. Et hiſtorici naturale-
cap. 13. n. 5. Et Onomaſtica, nomencla-
tores &c. ſupra cap. 3. Et chronologi
atque hiſtorici eccleſiaſtici; de quibu-
mox ſub finem hujus capitis agemus; de-
nique apparatus Theologiæ hiſtoricæ, d-
quo infra ſect. 2. cap. penult. XIX. Autores
qui ex profeſſo controverſias hiſtorica-
tractârunt, non ita indicare poſſim. Con-
ſulendi ergo ſunt ſcriptores univerſales, &
hiſtorico-philologi (quos vide ſupra cap.
1. & 1.) ut & Polemici politici, theolo-
gi, phyſici &c. Innotuere mihi nuper Mi-
chaëlis Beutheri queſtiones hiſtorica-
Argentinæ 1593. Sed earum exempla-
habe-

[h]abere non potui, ita ut non conſtet quid [&] quantum præſtiterit.

Appendix continens Particulares quarundam antiquitatum ſcriptores.

I. DE *Diis, ſacrificiis, feſtis aliiſque ſacris & ceremoniis*: Gyraldi ſyntagma de Diis Gentium; *Vincentius Cartari de iiſdem Ital.* cum imaginibus, qui in gallicum traductus ab Antonio Verdier, addito tract. de genealogiâ Deorum; Gulielmus Choul de antiquâ religione Romanorum, gallicè; Volaterranus de ſacerdotibus Romanis, qui libellus excuſus eſt, cum Repub. Romanâ Lugd. Batav. apud Elzeviros; *Stuckius de ſacrificiis Gentilium*; Heſiodii Theogonia, Ovidii Faſti, Natalis comitis mythologia; Seldeni ſyntagma de DIs Syris; Iul. Ceſaris Bulengerii eclogæ ad Arnobium; Voſſius de Idololatriâ; Hoſpinianus de Feſtis Gentilium; Caſtellanus, & Meurſius de Feſtis Græcorum. Ioh. Bertelii opuſculum de DIs Gentilium olim cultis in Germaniâ & Belgio, editum cum hiſtoriâ ejus Luxenburgicâ. Adde Roſinum & Demſterum modo

cit. Novitios hiſtoricos,de religione Ta-
tarorum, Chinenſium, Iaponenſium, A-
mericanorum &c. Et autores cit. in Diſp
noſtris de Gentilibus, de ſuperſtitione, d
feſtis, de Templis. Confer intra ſect. 2
cap. ult. apparatum theologiæ hiſtorica
II. *De ludis*, Muſicâ, ſaltationibus, ſpe-
ctaculis, triumphis, &c. ut *B*ulengerus d
Theatro; Petri Fabri Agoniſtica; Meu-
ſius de ludis Græcorum; *B*ullingerius d
ludis privatis, Meurſius de ſaltationibus
Mercurialis Gymnaſtica; Paſchalius d
Coronis; Panuinus de Triumphis, Lip-
ſius de Saturnalibus, & Amphiteatro; qu
agunt de Comœdiâ, Tragœdiâ, ſatyra &c
ſeorſim, aut in arte poëticâ, ut Ariſtoteles
Iulius Cæſar Scaliger, Poëtica Gieſſe-
na, & autores ibi cit. Aut alibi, ut Hein-
ſius in comment. ad Horatium, Caſau-
bonus in comment. ad Perſium. Onu-
phrius de ludis Circenſibus; Bulenge-
rius de circo Romauo & venationibu
circi. III. *De funeribus*; ut, Gutherius d
Iure manium; Kirchmannus *de Funeribus*
Meurſius de funere & puerperio. IV. *D*
conviviis, Nuptiis & ritibus Nuptialibus
Stuckii convivalia; *Briſſonius*, *Hotomannu*
&c. De ritibus Nuptialibus, nunc ſimu
edit.

edit. Lugd. Batavor. His adde, Meurſium, de Luxu Romanorum, Ioh. Fridericum Matheneſium de ritu bibendi in ſanitatem; *Bulengerium de conviviis: antiquarios eccleſiaſticos de Agapis.* IV. *De regimine* politico, Magiſtratibus, legibus, judiciis, &c. Ut Poſtellus de Magiſtratibus Athenienſium, *Reſpublica Romana, apud Elzevirios Lugd. Batav., Hotomannus ad leges Romanas, ordine alphabetico digeſtas*: Meurſii Areopagus, Lipſius de Cruce, Gallonius de martyrum cruciatibus: Adde *Iul. Cæſarem Bulengerim*, Sigonium Wolfg. Lazium de Imperatore & Imperio Romano; Sigonium de antiquo jure civium & provinciar. Romanar.; Nicol. Gruchium de comitiis Romanis; Gutherium de officiis domus Auguſtæ; Magium de equuleo, cum notis; Lipſii admiranda Imperii Romani. Hic conferendi imprimis ſcriptores politiar. ſpecialium; inter quos Reſp. Athenienſis, Spartana &c. Keckermanni; Sigonii & aliorum Reſpublica Hebræorum. VI. De militiâ; *Lipſius* & Valtrinius de militiâ Romanâ, Flavius Vegetius, & Frontinus cum comentar. Steuwechii, Bulengerius de ſpoliis bellicis, Erycius Puteanus de militari ſtipen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

dio Romanorum, Contarenus de frumentariâ largitione & militari ſtipendio Romano. Confer Grotium de Iure pacis & belli, ex poſtremâ editione cum notis autoris. VII. De domibus, utenſilibus & vaſculis &c. Bayſius, Vitruvius, cum *Lexico* Vitruviano Ubaldini *Baldi*. VIII. De Nummis, ponderibus, menſuris; *Budæus*, *Georgius Agricola*, Mariana, *Angelocrator*, Georg. Heniſchius de aſſe & partibus, Everhardus Brevewood de ponderibus & pretiis veterum nummorum, Robertus Sennalis de menſuris, Ioh. Choquier de re nũmariâ priſci ævi. Troſtius, *Waſerus*, *Iacobus Capellus*, Ioſephus Scaliger, Willebrordus Snellius, Paëtus, Villalpandus in commentariis in Ezechielem. Sed catalogus nimis prolixus foret: Vide plures ab Angelocratore judicatos. Adde Marq. Freherum de re monetariâ, & Chriſtoph. Beſoldum de eâdem & *Bornitium* de nummis in Republ. percutiendis &c. quamvis hi tractatus ad politicam commodè referantur. IX. *De Veſtibus* & re veſtiariâ, *Bayſius*, confer Salmaſium, & Ludov. de la Cerda in Tertull. de Pallio. B. Gorleum & Henr. Kitſchium de annulis & Iul. Nigronium de calceo. X. De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſervis, Laurentius Pignorius, & Auſonius Popma. XI. De Uſuris, Salmaſius. XII. De agriculturâ & re ruſticâ, Varro, Columella, Palladius. Sed hos vide infra cap. 20. Abrumpo: nimis n. operoſum foret omnes hic exhibere, quos partim memoriâ teneo, partim in memoriæ ſubſidium ad ſyntagma Roſini olim annotavi.

Autores Hiſtorici.

SEcunda pars indicat hiſtoricos, qui imprimis in bibliothecam aſciſcendi ſunt, I. *Magis univerſalis*, quales Iuſtinus ex edit. Laurentii Rhodomanni gr. lat.; Euſebii chronicon cum caſtigationibus Scaligeri, Sulpitii Severi hiſtoria cum notis Druſii, & Sigonii: Hiſtoria Pauli Oroſii, Bedæ ætates Mundi, Conſtantini Manaſſis Chronicon gr.lat. ex edit. Leunclavii. II. *Particulares* hiſtorias græcas, nec non monarchiæ primæ, ſecundæ & tertiæ, & ſunt Arrianus, Thucydides, Curtius, Pauſanias, Plutarchus, Herodotus de quibus ſupra. III. *Particulares hiſtor.* Romanos, quales Livius, Suetonius cum diverſis commentatoribus in fol. Pariſiis: Hiſtoriæ Auguſtæ ſcriptores cum comentariis,

Caſau-

Caſauboni & Salmaſii: Herodianus Henrici Stephani, Tacitus ex editione *Bernecceri*, aliorumque complurium, qui vulgò ſatis noti, ut & reliqui hiſtorici Romani Florus, Saluſtius &c. IV. *Particulares* hiſtorias Iudaicas, quarum autor Flavius Ioſephus. Adde Gorionidem à Munſtero editum hebr. & latinè, & Chronicon Iudæorum majus hebr. lat. ex edit. Genebrardi: Chronicon minus hebr. lat. edente Munſtero cum calendario hebraico. Adde & Itinerarium Benjamini, de quo infra câp. 17. Alios autores, qui ad antiquitates Iudæorum jam inde à tempore Chriſti explicandas quid conferant, judicavi in diſp. de Adventu Meſſiæ, & de Iudaiſmo. 5. Particulares hiſtoriæ Arabicæ, Perſicæ, Æthiopicæ, Copticæ &c. latent adhuc iu bibliothecis. Interim fruantur φιλομαθεῖς hiſtoricâ Turcicâ Leunclavii; Hiſtoriâ Saracenicâ Elmacini Arab. lat. & Roderici Toletani; Schichardi Tarich Regum Perſiæ; Mirkondi hiſtoriâ ex Perſico in Hiſpanicum traductâ: Vita Tamerlanis gallicè & latinè: Eadem Arabicà deſcripta, & Lugduni Batavorum edita: Guodignii Ieſuitæ Æthiopicâ: &c. Leonis Africâ; Confer infra c.

17. Hiſtoricas de religione Mahomedica, ejuſque ortus incrementis, alibi indicabimus, in diſp. ſcil. de Mahumediſmo, & infra ſect. 2. cap. ubi de Theologiâ elenctiâ. 6. Confer Hiſtorias & notitias eccleſiaſticas: vide infra ſect. 2. cap. 7. Confer politicis ſpeciales infra c. & topographos. c. 17. 8. *Hiſtorici recentiores* magis Univerſales, jam inde à ſæculo decimoquinto, uſque in hunc diem, ſunt Cominæus, Iovianus Pontanus, *Franciſcus Guicciardinus*, Paulus Iovius, *Sleidanus* cum ſupplemento, *Thuanus*, Petrus Matheus. Adde ex recentioribus Græcis Laonicum Chalcondylam, cum Martini Cruſii Turco-Græciâ. 8. *Magis particulares* ſuæ cuique nationis non eſt quod indicem. Eos require in Bodino, Keckermanno (antehac cit.) Gordono chronolog. tom. 1. cap. 10. Danielis Parei prolegom. ad ſuam Medullam hiſtoriæ univerſalis. Editiones autorum, pete ex Poſſevino, & Voſſio de hiſtoricis græcis & latinis.

Apparatus chronologicus.

TErtia pars cõplectitur autores chronologos: ubi occurrunt, 1. ſyſtematici & iſa-

Iſagogici,de arte chronologicâ, & ſupp
tatione temporũ, quales Alſtedius in pra
cognitis Theologicis, qui primũ aliquem
guſtum dabit tyronibus; cui addendi Sc
ligeri canones Iſagogici, ejuſdem com
mentar. in Hippolyti canonem paſch
lem, Lalæmantius de variis annorum fo
mis. Lilius Gyraldus & Hadr. Iunius d
anno & menſibus. 11. Computi & Ka
lendaria; ut Sacroboſci, Et Clavii com
putus eccleſiaſticus; Gyraldi calidariu
Romanum & Atticum, auctum ab El
Reuſnero; Calendar. Romanum Manu
tii, Sigonii, cum faſtis Ovidii eorumqu
commentatoribus; Pauli Eberi Calenda
rium; Faſti Kalendares Sibrandi Siccamæ
Olympiades & faſti Franciſci Hardi, *Mic.*
Beutheri ephemeris hiſtorica. Quibus add
Hoſpianum de Feſtis, Mantuani Faſtos &
vulgaria Kalendaria eccleſiaſtica; qual
una cum martyrologiis, Miſſalibus, Bre
viariis Romanis,catalogis ſanctorum,eti
am ſeorſim in Papatu edi ſolent. Huc refe
Ciſio-Ianum,ſeu verſus memoriales;qua
les apud Merkerckium ad finem libri d
pronuntiatione linguæ græcæ. Imprim
Theologis adhibendum *Calendarium He*
braicum Seb. Munſteri. Mich. Beutheri fa
ſ

ti Hebræi, Athenienſes, & Romani; Ka-
endarium Paleſtinorum R. Ori in lati-
um tranſlatum à Chriſtmanno in 4. Ka-
endarium Ruthenorum, apud Poſſevin.
n apparatu ſacro, in voce *Rutheni*. Com-
utus *A*lexandr., Samaritanus &c. apud
Scaligerum de Emendatione tempor.;
Menologium Græcorum; *Fabritii Padu-
ni Calendarium*, in quo feſta eccleſiæ, faſti
Romanorum Græcorumque, & ortus ac
ccaſus ſyderum continentur. III. Con-
er apparatum aſtronomicum: de quo in-
ra cap. 16. Ex omnibus tyroni percur-
enda, aut repetenda Aſtronomia Kec-
erm. aut Alſtedii, ubi & alii autores in-
icantur, unde illi ſuam medullam hauſe-
unt. Adde Fabritii Paduani catenam
emporis, IV. Epitomæ chronologicæ
antum ſupputantes, res ipſas ac rerum no-
itionem ac narrationem vix attingentes:
uales Caroli Bovilli ſupputatio &c. Sa-
nerii Ieſuitæ, item *B*ellarmini, quæ edita
um libro de ſcriptoribus eccleſiaſticis;
Iſidori Hiſpalenſis origin. lib. 5. & Math.
Beroaldi, quæ ſubjecta eſt ipſius chronico,
V. Chronologiæ rerum geſtarum notatio-
nem, cum ſpeciali chronotaxi exhiben-
es: quales *Helvici*, *Himmelii*, Bedæ &c.

VI. Chro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

VI. Chronico-hiſtoriæ univerſales: q
les *Bucholceri*, Genebrardi, *Calviſii*. H
refer Lucii Dextri chronicon nuper edi
annales Conſtantini Manaſſis & Glyc
Logothetæ chronicon Conſtantinopo
tanũ: chronologia Perſarum per *Livel*
anglicè. VII. Chronico-hiſtoriæ V.
tantum, aut uſque ad finem vitæ Chr
aut N. T.: quales *Iacobi Capelli*. Phili
pi Lansbergii. Et qui controverſias op
roſius ex profeſſo tractant, Scaliger
Euſebium, Salianus in annalibus, T
niellus: de quibus mox. VIII. Chr
nologico-hiſtoriæ N. T. tantum: qu
les Centuriæ Magdeburgenſes, *B*
ronii annales, cum epitomatoribus
Antagoniſtis. Compendii & manud
ctionis inſtar ſit Iacobi Capelli, ſpe
men; ſed quod ad Valentinianum tantu
deduxit. IX. Chronotaxes, ſeu chronic
hiſtoriæ ſacræ V. T. tantum: ubi p
manuductione, immo & inſtar omnium
Davidis Paræi,' nuperrime edita; Exſt
etiam Tirini Ieſuitæ chronicon ſacrum
editum cum ipſius commentariis in l
bros Regum. Cum quibus ſuo tempo
cõferri poſſunt chronotaxes præmiſſæ r
centioribus nonnullis comentatoribus

ſcr

ripturam. x, Chrono-taxes & chroni-
o-hiſtoriæ N. T. tantum : qualis præ-
iſſa comentariis Corn. à lapide in Evan-
eliſtas ; cum quâ conferendi Harmoniæ
vangelicæ concinnatores , aut in eas co-
entatores : imprimis etiam chronologia
erardi Mercatoris. x I. Chronotaxes ,
u chronologiæ Thycydidis , Herodoti,
ſtini (autore Chytræo) aliæque alio-
m quæ cum hiſtoricis (præſertim uni-
erſalioribus, Diodoro, Floro, Livio &c.
li ſolent. x I I. Controverſiar. Chro-
ologicarum ſcriptores , *primæ claſſis*
caliger de Emendatione temporum & in E-
nchis chronologicis Paræi , & ſubinde
epiſtolis; Dioniſius Petavius in *rationa-*
temporum, & de *Emendatione* &c. *Iohan-*
s Paul ab Adenſtet in ſcopulis chronologicis,
enricus Philippus Ieſuita; *Samuel Petitus in*
logis chronologicis & Miſcellan. lib. 8. &
; Math. Beroaldus; Hugo Broughto-
us in concentu ſcripturæ , aliiſque opuſ-
lis ſed anglicè ſcriptis. Adhæc Tho-
as *L*ydiat de anni ratione &c. Keplerus,
lavius , Deckerius &c. qui proprietra-
ât chronologicos nodos N. T.; Ioh. Re-
i epiſtol. chronolog. Phil. Stippii exerc.
ronol. de 70. hebdom. Danielis. Et hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

prima claſſis ſit diſputatorũ chronolog
Secunda claſſis ſit eorum, qui chronolog
ſeu chronica conſcribuut; quibus pr
mittunt, aut ſubjungunt, aut interſer
quæſtiones chronologicas: quales G
donus, Mercator, *Scaliger in Euſebian*
Lansbergius, Helvicus, Sethus Calviſi
Iohannes Behm, Michaël Meſthlin
David Pareus. *Tertia claſſis ſit* eorum,
ex profeſſo hiſtorias univerſales, aut
T. aut N. T. tantum conſcribunt; &
controverſias admiſcent: quales Salian
Torniellus, Iac. Capellus, Andreas H
jus, Baronius. *Quarta claſſis* commen
torum ad ſcripturam; inter quos imp
mus notandi. Pererius, Serrarius, &c.
qui ex illis exſcribit Corn. à Lapide;
noſtris Martyr, Lavaterus, Willetus i
primis & Reynoldus in lectionibus ad
bros apocryphos. Huc refer & comen
tores ad Iuſtinum, alioſque hiſtoricos p
fanos. *Quinta* claſſis ſit, eorum qui lo
communibus aut diſputationibus The
logicis, quæſtiones chronologicas ſu
inde admiſcent; quales Azorius, Zw
rez, Melchior Canus in locis Theolo
Sexta claſſis eorum, qui in hagiologii
martyrologiis, Vitis ſanctorum aut vi

um illuſtrium, chronologiā datâ occaſio-
e attingunt: inter quos *Baronius* in noctis
d martyrolog. ! Molanus ad Vſuardum;
hilippus Ferrarius in catalogo ſancto-
um extra martyrologium; Surius in vitis
nctorum. Confer ſect. poſterioris cap.
6. & in apparatum Aſtronomicum, &
Topographicum; Et apparatum hiſtori-
um generalem modo deſcriptum.

Apparatus hiſtoriæ ſacræ.

. SYnopſes hiſtoriæ ſacræ V. T. aut V.
& N. T. quales Melanthonis, Gut-
erlethi, Ionſtoni &c. II. *Prolixæ* de-
riptiones, & hiſtoriæ; ut Andreæ Ho-
, Saliani, Tornielli, *Iacobi Capelli*. III.
ui vitas ſcripſerunt, ut Perionius, aliiq;
dicati lib. I. IV. Qui controverſias &
ubia determinant circa hiſtoriam ſacram
ræter comentatores ſuo loco indican-
os (Pererium ſcil. Serrarium, Martyrem
avaterum, Zanchez, A Lapide, Wille-
um &c.) ſunt potiſſimum, Daneus in pri-
i mundi antiquitatibus; Torniellus in
nnalibus ſacris; Chriſtophorus Pelargus
quæſtionibus ad Matheum. V. Confe-
endi, 1. qui dubia & controverſias ad hi-
oriam profanam determinant. II. Ap-
aratus chronologicus modo indicatus. 3.

Appa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Apparatus chorographicus, & archi-
ctonicus, de quo infra. 4. Apparatus te-
tualis ſeu ſcripturarius; de quo hujus li
ſect. 2. cap. 4. VI. Conferendi & hiſto-
ci eccleſiaſtici; de quibus ſect. 2. cap. 9.

CAP. X.

De Apparatu philoſophico in genere.

APparatus univerſalis omnium artiu
& ſcientiarum philoſophicar. gem
nus eſt: quorum unus autores univerſal
præparãtes & juvantes complectitur; alt
vero autores univerſales, qui omnes a
pleraſque ſcientias pertractant. *Prior pa
apparatus* habet I. *præcognita* & proleg
mena philoſophica, ut Toleti, Conim
bricenſ. Ruvii, Ariaga, Euſtachii de S
Paulo &c. quæ phyſicis ſuis, aut curſibu
philoſophicis præmittunt: ſed longè pra
fero præcognita philoſoph. & logic
Keckerm. & Alſtedii, cum quibus con
fer Technometriam Ameſii & Ludovic
Vivem de cauſis corruptarum artium; &
Rami ſcholas Logicas, Metaphyſ., &
Iohannem Baptiſtam Criſpum de philo
ſophis cautè legendis; Poſſevinus biblio

ch. lib

h. lib. 12. Sextus Empiricus contra Mathematicos; Orationes Nunneſii, Paſchaſii, Monlorii ſeorſim in 8. editæ, ubi de Philoſophiâ Ariſtotelis, & methodo ac modo eam interpretandi. II. *Lexica* philoſophica: inter quæ excellit Rod. Goclenii. III. *Axiomata*, & effata philoſophica: quorum quædam nuda: quædam cum explicationibus & diſtinctionibus edita. *Iſtius* generis ſunt axiomata *Bezæ*, cum explicationibus recentiorum; Effata philoſophica Iſendornii; Item Thomæ Sagittarii: & talium uſus eſt in diſputationibus, præcipuè pro reſpondentibus. *Illorum* antiquitus uſus erat in diſputationibus, pro opponentibus; immo in concionibus, ſiquidem egregiis ſub apatu concionandi Magiſtris credimus. ic enim autoritates ille (vulgo ſic dictæ) *Ariſtotelis, Senecę, Boëthie Platonis, Apuli Africani, Empedoclis, Porphyrii, & Gilberti Porritani*, & titulo præſcribunt, & in prologo uberius explicant ac probant, editionis in minori 8. anno 1493. apud Michaëlem Nigrum morãtem ſupra mõtem ſancti: *Cum enim*, inquiunt, *Ariſtotelicæ tam ad populũ prædicanti, quam in artibus ſtudenti non modicũ ſententię fulgentioris*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

„cognitionis cujuſlibet ſcientię præbeant robu
„atque fulcimen immo in præſentiarum pro ma
„giſtralibus brevibuſq; ſermonum introductioni
„bus ad populum ac earundem ſermonum ſui
„certis in locis, membriſque ornatioribus relucen
„tiis ejuſdem Ariſtotelis in viâ naturali, fatu
„ut commentator ſuper libro primo phiſicorum
„luminis mundi cujus ortus primum carpſit hu
„jus vitæ auras, anno quintodecimo qui & ar
„tarxerſes decimi regis perſarum &c. Fiunt au
„tem thematum in ſermonem intentum introdu
„ctiones modis ſequẽtibus & pluribus aliis. Prin
„cipio per magiſtralem ſententiam: verbi gratia
„Sit thema illud Lucæ. XI. Beati qui audiun
„verbum Dei &c. Introduc. ſic. dicit Ariſto
„teles primo de animalibus. Omne ani
„mal aures habet habens eas mobiles præ
„ter homines, & hoc ratione mobilis com
„plexionis, nam ut dicitur ibidem, ſicut au
„rum excellit omne metallum: ſic homo
„omne animal: cum ſit homo auimal ratio
„nale mortale, dicipline ſuſceptibile, man
„ſuetum natura, igitur cum talis ſit, jugiter
„verba ſalutis intente attendat domino di
„cente Mathei 13. Luce 8. & Apocalip.
„2. & 3. Qui habet aures audiendi audiat.
„In quibus verbis prætenditur virtus ſenſi
„bilis ſive ſenſualis audiendi quæ & in ani-
mali-

nalibus intellectualis & affectualis qui-„
amen in hominibus pſal. 44. Ecce pri-„
num & vide conſidera, ſecundum & in-„
a aurem tuam, perpende tercium. Et„
ugustinus 12. 51. confeſſionum, locu-„
us eſſe domine voce forti ad aurem me-„
n. Qui igitur negligentur audit verbum„
ei tantum peccat ac ſi Chriſti corpus ac-„
ptum expueret in terram 1. q. 1. Inter-„
go vos fratres & eſt textus *Auguſtini*,„
tem tamen caute lege. Hujus etiam au-„
s creſcent in aures azininas, id eſt, in æ-„
rnam confuſionem ut narrat Ovidius li-„
o 8. Metamorphoſeos à metha eſt trans„
Morphoſis, id eſt, mutatio, de mida ne-„
gente auſcultatore ſimphonie inter„
nœbum, id eſt, ſolem & Pan, id eſt,„
eum ruſticorum. Dictum eſt igitur.„
eati qui audiunt verbum Dei & cuſto-„
unt illud. Item ſit thema non veni vo-„
e juſtos ſed peccatores Mathei 10. Lu-„
5. Introduc ſic dicit Auguſtinus ſuper„
nnem Magis eſt juſtificare impium,„
am cœlum creare, ſubjungit cauſam,„
elum & terra tranſibunt electorum au-
n ſpiritualis juſtificatio permanebit. I-„
n in libro de natura & gratia non po-„
t homo bene & ordinate vivere niſi„

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

„lumine gratiædivinitus adjuvetur. Eſt
„enim gratia quaſi quidam radius lucis æ-
„terne quod qui percæperit ei non reſi-
„ſtendo illuminabit qui vero eidem obi-
„cem ponit in tenebris exterioribus per-
„manebit Cauſa autem adventus Chriſti
„in carnem fuit juſtificare impios Luc.19.
„Venit filius hominis quærere & ſalvum
„facere quod perierat & primo ad Timot.
„1. Chriſtus venit in hunc mundũ pecca-
„tores ſalvos facere. Auguſtinus in lib. de
„verbis Domini. Tolle morbos tolle vul-
„nera & nulla erit cauſa medicinæ. Idem
„13. De Trinit. licet cui omnia æ-
„qualiter ſubjacent ſanande miſeriæ no-
„ſtre: alius fuerit modus poſſibilis : ſed
„convenientior non fuit quam Chriſtum
„incarnari ut homo & Deus videri poſſet
„quem homo eſſet ſecuturus. Dicit ergo
„nõ veni vocare juſtos ſed peccatores. Se-
„cundo poteſt fieri introductio per quan-
„dã diviſionem ut ſi thema fuerit de ju-
„dicio dicatur. Quatuor requiruntur ad
„judicium Dei. Primnm eſt tuba popu-
„lum convocãs. Secundum ſcriptura ne-
„has declarans. Tertium ſententia con-
„demnans. Quartum miniſter ſententiam
„judicis exequens. Tertio fieri poteſt à
ſenſu

„ſenſu contrario ipſius thematis. Item
„quarto ſilogiſtice ſic. Quicunque adhæ-
„ret Deo bonitatatem ejus fontis largiſſi-
„me experitur, ſed corpus ſubditum pec-
„catis Deo non adhæret cum ſola caritas
„dividat intra filios Dei & Sathane, igitur
„corpus ſubditũ peccatis fontem bonita-
„tis Dei non experitur & ſic communiter
„in omni modo & figura. Multa alia hic
„adduci poſſent de quibus ad præſens eſt
„ſuperſedendum. Unum tamen eſt menti
„tenendum quo introductio ſermonis ha-
„bet ſe ſicut exordium ſive arenga exem-
„plaris, ideo ſummopere cavendum ne ſit
„nimis lõga ita ut impediat executionem
„membrorum ipſius ſermonis alias eſſet
„vitioſa. Et ſemper debet generaliter con-
„gruere & coincidere cũ materiâ thema-
„tis ut ſua ut quaſi admodũ ſæte introdu-
„cat materiam thematis præ intentam. Et
„ad hoc per maximè valẽt dicta Ariſtote-
„lis ſapientumque aliorum igitur cætera.

IV. *Conciliatores ἐναντιοφανῶν.* Hic excellit Concil. Goclenii poſterioris editionis: Sed cum hic præcipuè occupetur in conciliandis Peripateticis, in bibliothecam aſciſcenda inſuper Gabrielis Buratelli Conciliatio præcipuarum controverſia-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

rum Platonis & Ariſtotelis;& IacobiM
zonii comparatio Ariſt. & Platonis. I
Beſſarion adverſus calumniatorem Pl
tonis. v. *Varię opiniones* & ſectæ philoſo
phorum, deſcriptæ à Plutarcho in libr
de Placitis &c. & Laërtio & Eunapio
Vitis philoſophorum; Othone Heurn
in philoſophiâ *B*arbaricâ; Pererio in d
ſput. phyſic.lib.1.; & Aquitano de ſect
philoſophorum ante Ariſtotelem; Iohan
ne Ieſſenio in Zoroaſtre, hoc eſt, de ph
loſophiâ Ægyptior. & Chaldæorum; L
pſio deniq; lib. 1. Manuductionis ad ph
loſophiam Stoicam,& Poſſevin.biblioth
lib.12. Et Libavio in ſchediaſm. contr
Rennemannnm, ubi breviter perſtring
philoſophiam Platonicam; *De* opinion
bus Stoicotum diſceptat Turnebus in de
fenſione commentarii ſui ad Ciceronem
de legibus; & Salmaſius in commenta
ad Enchiridion Epicteti cum comen
Simpliciide:ſententiis & philoſophema
tis Ciceronis, Cœlius Calcagninus in d
ſquiſit. ad officia Ciceronis. Contra Sce
pticos *S*extus Empiricus; & Auguſtinu
contra Academicos, & imperrime Mar
Schoock in diſp.c. Scepticos,& libello
philoſophiam Carteſianam. vi.*Repertor*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſeu indices; inter quos exſtat Ioannis Baptiſtæ Bernardi, tit. Seminarii philoſophiæ, ubi triplex repertorium ad philoſophos Ariſtotelicos, Platonicos, Stoicos. Cũ his conjunge Electa Scaligerana, ex omnibus Iul. Cæſ. Scalig. operibus per locos communes diſpoſita. *Poſterior pars* Apparatus habet autores *tum* eos qui totam philoſophiam, aut maximè frequẽtatas ejus ſcientias, ſive uno ſive pluribus & diſtinctis ſyntagmatis exhibent; *tum*, qui philoſophemata miſcellanea conſcribunt. *Prioris* generis dividimus ratione vel temporis, vel loci, vel ſectæ. *Ratione temporis* ſunt antiqui, aut intermediæ ætatis, aut recentes. *Ratione loci* ſeu nationis ſunt, 1. *Hebræi*; quos require in bibliothecâ Rabbinicâ Buxdorfii; & quoſdam ſupra cap. quinto commonſtravimus. 2. *Arabes*; quales Averroës, qui fere in omnes libros Ariſtotelis comentatus eſt, indeque κατ' ἐξοχὴν dictus commentator; Avicenna, Alhaſen, Geber fil. Afla, Alkindi, &c. quorum libri quamplures in latinam linguam traducti; Opera Avicennæ etiam Arabicè excuſa; & plura quotidie exſpectantur, ſiquidem viri φιλομαθεῖς tam fe-

liciter pergant arabicari. 3. *Græci*, quale
Plato, Ariſtoteles, & cæteri mox nomi
nandi. Eclogas & non paucas miſcell
neas diatribas habet bibliotheca Phot
gr. lat. ex edit. Hoeſchelii. 4. *Latini*: E
antiquis non puto exſtare, qui omnes au
pleraſque philoſophiæ partes ex profeſſ
tractârint aut abſolverint. Nam exote
rica illa Senecæ, Ciceronis & paucula e
clogaria, aut miſcellanea, aut parerga qu
apud Agellium, Macrobium, Apulejum
occurrunt, nomen philoſophiæ ſcienti
ficæ, & artiũ vix merentur. Martianus Ca
pella, & Caſſiodorus admodum jejuni ſun
& vas potius lambere quam pultem eder
videntur, hoc eſt, non tam ſcientias ἀκρι
βῶς penetrare & tractare quam de ſcien
tiis quædam leviter dicere & deguſtare
inſtar canis è Nilo bibentis. Plinii, & So
lini, hiſtorica ſunt. Latini intermediæ æ
tatis, & recentiores non pauci ſunt, u
Margarita philoſophica; Hieronymi Sa
vanorolæ artes Logica, ſcil., Phyſica, E
thica, Metaphyſica; Melanthonis & Vi
ctorini, nec non Corn. Valerii, Log. Phy
Ethica; & hujus ſphæra; Gymnaſium ſpe
culativum Gothutii; Euſtachii de S. Pau
lo philoſophia quadripartita: & tales cu
ſu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſus ſunt quamplurimi, qui habent aut tres tantum (Logic. Phyſic. Metaphyſic.) aut tribus illis adjiciunt inſuper quæſtiones aliquot Ethicas; quales Conimbricenſes, Cõplutẽſes, Ariaga, Mẽdoſa, Oviedo &c. Qui omnes ferè ſunt mere quæſtionarii; quin & plerique aliquas tantum quæſtiones percurrunt: & philoſophiam poſitivam negligunt. Longè plures ſcientias complexi ſunt ſcriptores & lectores curſus philoſophici, in ſcholis nõ Pontificiis: ſaltem plures titulos ac theoremata in ſingulis diſciplinis ſuppeditant quãvis non omnes æque ſubtiles ſint; quales Goclenius, Caſmannus, Combachius, Iacobus Martinus, Screiblerus, Meirerus, Nollius, Havenruterus, Math. Martinus in ideâ Encyclopæd., Ioh. Thomas Freigius; Alſtedius, Keckermannus, Burgerſdicius, aliiq; quos vide, capp. ſeqq. Ex Pontific. Tholoſanus in Syntaxibus. 5. Qui vulgaribus linguis omnes aut pleraſq; philoſophicas ſcripſere, non puto operæ pretium eſſe, ut à me hic indicentur. Gallicè exſtat philoſophia quadripartita Iohannis de Champaignac; Logica & Ethica Molinei &c. *Ratione ſectæ* dividuntur. 1. In *Italicos veteres* & Phytagoricos; quales Timæus *Locrus de Animo*

mundi gr. lat.; Ocellus Lucanus de U-
niverſo. Quibus adde reliquias poëſi
philoſophicæ Henrici Stephani. 2. In
Platonicos; hic Plato ex edit. Serrani, &
cum ſcholiis Ficini; Plotinus, Philo Iu-
dæus, Iamblichus, Porphyrius, Pſeudo-
Triſmegiſtus, cum commentar. Roſſelli
Proclus in Timeum Platonis, Chalci-
dius in Timeum Platonis; Pſellus, Alci-
nous de doctrinâ Platonis, cum maximo
Tyrio gr. lat. ex edit. Heinſii; Sequiorum
ſæculorum Platonici ſunt, *B*artholdus de
Maiſberch, Beſſario, Ficinus, *B*uratellus
Iacobus Mazonius. Omnibus illis addi
debet Pſeudo-Dionyſius Areopagita ma-
gis Platonicus philoſophus, quam Theo-
logus. Nec prætereundus Cicero, Hora-
tius, Virgilius, Macrobius, Apulejus, qui
cum philoſophantur, Πλατωνίζουσι. Ne
quid dicam de Origine, Iuſtino Martyre
Theodoreto &c. Et *B*oethio ac Simpli-
cio, quâvis comentatoribus Ariſtotelicis.
3. *In Stoicos*; hic Seneca ſupra c. Arriani E-
pictetus ex edit. Henr. Steph. Epicteti En-
chiridion cum comentar. *S*implicii & Sal-
maſii diſquiſitionibus de placitis Stoico-
rum; Lipſii Manuductio; 4. *In Epicureos*;
hic Lucretius &c. ſupra cit. 5. *In Scepti-*

cos

cos; quorum ſacra aperit. *S*extus Empyricus gr. lat. ex editione Genevenſi 1621. apud Chovetum in fol. 6. In *Peripateticos*; hic Ariſtoteles & Theophraſtus, cum commentatoribus & ſectatoribus antiquis, recentioribus, Græcis, Arabicis, *L*atinis: quos vide in indice Ariſtoteli ſubjecto, & in bibliothecâ philoſophicâ Spachii. Hebræos pete ex biblioth. Rabbinicâ Buxdorfii. Editionem Ariſtotelis gr. lat. commendarem poſter. edit. in fol. aut, ſi cujus rationes id non ferant, edit. Genevenſem in 8. Elegans & utilis eſt editio Wecheli in 4. gr. ubi variæ lectiones, & egregii indices græci additi. Ex antiquis commentatoribus gr. Themiſtium, Aphrodiſeum, Philoponum, Ammoninm, Simplicium, utiliter ſibi comparabit, qui omnimodæ eruditionis apparatum quærit. Ex Arabibus, ſi non omnes, ſaltem partes quaſdam Averrois & Avicennæ conquirent ſibi φιμομαθεῖς, ut guſtum eorum habeant: alios & ſelectiores autores, apparatus particulares docebunt. 7. In *recentiores*; Anti-peripateticos; Lulliſtas, Rameos, *H*ermeticos, Taurelliſtas, Omniſtas, ſeu Socraticos, Neutros ſeu Nulliſtas ſeu Neo-Scepticos. Hic occurrunt

opera Rami, & Ioh. Thomæ Freigi
Lullii ars magna cum Iordani *Bruni* &c.
Opera Cornelii Agrippæ; Taurelli ph
loſophica, &, qui ſua ex illo hauſit, Go
lei; Cardani itidem; *Baſſonis*, & Gaſſe
di ſcripta contra Ariſtotelem; Camp
nellæ philoſophica: Dornavii, Rober
Flud, Gilberti, Iohannis Dee, & ſimiliu
Hermeticorum ſcripta philoſophica: a
de Famam & confeſſionem, alioſque l
bellos anonymos, qui ſub nomine fratru
utopicῶn Roſeæ crucis paucis ab hi
annis in Germaniâ edebantur. Nec c
mittendi Keplerus, Galilæus, Foſcarinu
cum ὁμοψήφοις, qui zelo conſtruend
ſuæ aſtronomiæ & inveniendi ſyſtemat
mundi, varias hypotheſes prædeceſſoru
ſuorum tollunt, aut impugnant. Quibu
ſe oppoſuerunt, Scheckius, Iulius Cæſ
Scaliger, Goclenius, Keckermannus, *Se*
nertus, Fromundus, Libavius, Moreſ
nus, Longimontanus, Bartholinus, Er
ſtus, Scherbius, Crellius, Ioh. Regius i
diſputationibus logicis & commentator
recētiores in Ariſtotelem. 8. Theologic
philoſophi: quos vide infra ſect. alte
cap. 10. *Poſterioris generis* autores, qui mi
ſcellaneas ſive quæſtiones ſive obſervatio

in

nes conſcribunt, ſunt Cardanus in ſubtilitat.; Nierenbergius in philoſophiâ curioſâ; Barthol. Sibylla in peregrinis quæſtionibus : Caſpari Finckii ſchediaſmata philoſophica: Tinnuli viridarium philoſophicum &c. Vide & confer ſupra ſcriptores cap. 1. & 2. cit.

CAP. XI.

De apparatu Logico & mnemonico.

1. LOgicum apparatum conſtituunt. 1. Ex antiquis, Ariſtotelis Organon ex edit. & cum commentariis Pacii: quibus adde comment. Conimbricenſium, imprimis in prædicacibilia, prædicamenta, & de Interpretatione; Monlorii in priora analytica, Zabarellę in poſteriora; Scheckii in Topica. 2. Recentiores quæſtionarii, præter Conimbricenſes, Antonii Ruvii Logica Mexicana; Sreibleri Logica; Beurhuſii commentaria & diſputationes ad Logicam Rami; Iacobi Martinii cenſuræ in logicam Keckermanni; Ejuſdemque vindiciæ per Stephanum Mant Ungarum: Hi poſſunt in iſtoc genere ſufficere. 3. *Syſtemata*, quorum alia ad Ariſtotelem, quantum fieri potuit, ſunt accommodata tanquam manuductiones & compendia, ut ex. gr. Crellii, Hunnei,

Moli-

Molinei, Burgerſdicii: alia abſolutè
plane ad uſum fabricata, ut Keckerma
majus, & minus (Melanthonianum ſcil
una cum Gymnaſio Logico prioris & p
ſterioris editionis, quod logica ſpecia
dicitur. Si quis velit videre quæ poſt
lum in praxi logicâ ab aliis aut addita, a
reſecta & decurtata, aut mutata ſunt; a
dat Alſtedii logicam Theologicam, eju
demque logicam Harmonicam Ariſtot
lo-Philippo-Rameam; logicam Juri
cam Schichardi; Ameſii Dialecticam
Streſonis Technologiam; logicam Lul
ſticam ab eodem Alſtedio conſcriptam
4. Controverſias logico-Theologicas v
de infra ſect. 2. cap. ult. 5. Adde propt
exercitia linguarum, logicas Damaſce
& Pachymerii, imprimis Nicephori *Ble*
midæ; & logicam hebraicam R. Simeo
6. Confer præcognita philoſophica ca
præc.; & apparatum metaphyſicum ca
ſequenti. 11. Mnemonicum apparatu
faciet vel unius Alſtedii Mnemonica m
nor, & major conſtans ſeptem libris: qu
bus addi poteſt libellus Gul. Gratar
medici de memoriâ conſervãdâ &c. cu
reliquis opuſculis ejus editus in 8. & cu
ipſius & Ranſovii libello de ſanitate co
ſerva

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſervandâ; & ſeorſim in 8. Alios artis memorativæ magiſtros qui alioquin ſatis multi exſtant, non video magnopere requiri: neque enim tanti ſunt hæc mnemoneutica. Si quis noſſe velit, indicabit ea Alſtedius. Ariſtotelis liber, de Memoriâ & reminiſcentiâ, quem intet parva eius naturalia referunt, pertinet ad apparatum phyſicum.

CAP. XII.

De apparatu Metaphyſico.

Apparatus generalis duæ ſunt partes, quarum prior eſt neceſſaria, altera utilis. In priori occurrunt. I. Compendia quamplurima: quæ non eſt quod indicem; cum plerumque poſteriora, tum methodo, tum explicatione & demonſtratione accuratiori & evidentiori ſi quid præ aliis præſtent, aut ſaltem præſtitura ſe polliceantur, aliis præferri ſoleant. Nunc tamen *Combachii*, *&* *Burgerſdicii* commendo; quibus addatur Euſtachius de S. Paulo. II. Pleniora ſyſtemata ſunt Timpleri, Iacobi Martinii, & *Screibleri*. Qui propter defectum ætatis, aut ingenii, aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

temporis,ſubtilibus conceptibus form
dis vocare nequit, non inutiliter forte
gerit Timplerum;quamvis opiniones
ſius aliquot minus ſolidæ ſint. Alioqu
præferendus eſt Screiblerus, cum h
præmonitione; Nimis illum indulge
ſuæ Theologiæ præjudiciis: quod ju
oribus à præceptore Metaphyſicæ, at
Theologo præſtructim indicari pote
Ad ſupplementa theticæ metaphyſicæ
ad cõmonſtrationem uſus ejus in ſcien
particularibus, non inutiliter à junioribus
conferentur Sagittarii axiomata metaph
ſica, & Tholoſani ſyntaxes artis mirabil
cum commentariis ad eaſdem ab eode
ſeorſim editis. 111. Diſputatores ſu
ex compendioſis iidem modo nomin
ti; ex operoſiſſimis & ſubtiliſſimis *Zu*
rez, & Fonſeca; ex Mediis, Soncin
Iavellus; & noviſſime Ariaga,Oviedo,M
doza. Sed omnibus iſtius ordinis (int
quos & Vaſquez cujus diſputationes me
taphyſicæ Theologicis operibus exce
ptæ) correctoria addenda, partim
Philoſophis & Theologis orthodoxi
partim ex theologico-philoſophicis, ſi
loco indicandis,partim ex genuinis Th
miſtis, Theologis ſcil. & Philoſophis &

qua

qualis ex. gr. Iohannes à S. Thomâ in ſuâ Philoſophiâ Thomiſticâ, & *Franc. Sylvius* comentar. in Thomam; Et ordinis Ciſterrienſis Theologus Ioh. Caramuel in ſuâ philoſophiâ rationali & reali: quin & ipſe Hurtadus Mendoza nonnulla Zwarezii ad examen vocat. Utile eſſet, ſi aliquis ex noſtris philoſophis aut Theologis, exercitationes ad Zwarezium conſcriberet: ut tanto tutius theſaurus ille ſubtilitatum manibus juventutis noſtræ teratur. IV. Confer Theologico-philoſophica, infra ſect. poſter. cap. ultimo. V. Et apparatum phyſicum, præcipuê in phyſicâ generali, & tract. de Animâ Rationali: ubi conſulendi ante alios ſubtiliſſ. Antonius Ruvius cum Conimbric.; & ſi quid poſt illos ſublegerunt modo citati, Mendoza, Oviedo &c. VI. Et Logicum: ubi imprimis recurrendum ad Keckerm., Screiblerum, Ant. Ruvium, & diſputationes Gulielmi Urſini. VII. Et locorum communium Theologiæ ſcriptorem didacticum; qui magis logicè aut philoſophicè ſcriberet; quales Lucas Trelcatius filius, aut Makkovius in diſputationibus, aut Ameſius in medullâ, aut Cluto. VIII. Compendium Thomæ, authore Alagona.

na. IX.] Ex apparatu philoſophico ge-
nerali, lexica, libros terminorum & di-
ſtinctionum, axiomata philoſophica, Con-
ciliatores &c. qui hic imprimis uſui ſunt.
Altera pars continet. I. Metaphyſicam
Scoti ex operibus ejus collectam; & de-
fenſores Scoti, quos vide ſect. poſt. cap.
II. Ariſtotelem cum comentariis Fonſe-
cæ, & Havenruteri. III. Axiomata Tho-
mæ Sagittarii, qui deſcenſum metaphy-
ſicæ, & deductionem theorematum ipſius
ad inferiorum ſcientiarum effata, atque
adeo uſum metaphyſicæ oſtendere cona-
tur. Panſophiæ exſtructionem ex funda-
mentis Metaphyſicæ promittit Amos
Comenius: de quo ipſius conſilio, vide
libellum publicè editum. IV. Iulii Cæ-
ſaris Scaligeri electa, ex operibus ipſius
excerpta; quibus adde Pici Mirandulæ
philoſophica, imprimis opuſculum de
Ente; Thomæ opuſculum de eodem
cum comentar. Cajetani. V. Ex Iudæis
Maymonidem in More Nevochim;
imprimis *Neve ſchalom*, & *Milchamot Ieho-
va*; de quibus cap. 5. VI. Metaphyſic. Pla-
tonicos: quales præter ipſum Platonem
Plotinũ, Alcinoum, Iamblichum, Proclum,
Chalcidium, Pſellum, Pſeudo-Areopa-
gitam

gitam, Pſeudo-triſmegiſtum, Maximum Tyrium, Philonem Iudæum, Apuleium; inter recentiores ſunt, Gabriel *B*uratellus in conciliatione & in libro de Ideis; Natta in libro de pulchro; Ficinus de Theologia Platonis, & comentar. in Platonem & commentar. in Dionyſ. de nominibus divinis & Theologiâ myſticâ; Roſſelius comentar. in Triſmegiſtum; Eugubinus de perenni philoſophiâ, coll. cum Theodoreti curationibus &c. VII. Lulliſticos & Hermeticos: quales Agrippa, Tholoſanus in ſyntax., & in comentariis ad eaſdem. VIII. Stoicos, ſi quid aliud agentes ex metaphyſicis deguſtent; Vide Lipſii manuduct., & phyſiologiam Stoicam, & Salmaſium ad *S*implicii Epictetum. IX. Rameos: hic ſcholæ Rami in metaphyſ. Ariſtotelis: quibus adde Ameſii logicam & diſputationem contra metaphyſicam. X. Metaphyſicam, Taurelli, coll. cum ipſius cæſis alpibus, & libris de rerum æternitate. Huic comes detur, qui ſua ex illo excerpſit, Abrah. Gorleus adoleſcens, ingenii non contemnendi ſed à ἄπειρος, qui cum quæſtiones illas philoſophicas ſcriberet, etiãnũ pulverizabat in ſubſelliis auditorũ philoſophiæ & theologiam à limine

mine jã deguſtare atq; una corrũpere n
perat: quod dico ne tyrones autoritate as
in avia quædã abducantur, ipſiuſq; exe
plo docere & dictare incipiant, antequ
didicerint. XI. Metaphyſica Campa
læ: in quâ author omnes tam antiqu
quam recentiores teratologiis, & para
xologiis ſuperat. Quam fuerit illi m
ſana in corpore ſano, ex propriâ ejus c
feſſione ibid. in metaphyſicâ, impri
ex ejuſdem, aliorumq; ſcriptorũ dedic
onibus lectores colligant. XII. Ad
rem meditationes primæ philoſophię R
nati des Cartes: Sed quia metaphyſic
non tractant, aut Metaphyſicæ al-
rumve ſcientiarum fundamenta jaciu
referantur potius ad Pneumatologica
aut theologiam naturalem, quippe q
duas ſpeciales quæſtiones pneumati
excutiunt de Exiſtentiâ Dei, & anim
immortalitate. Idem ferè judicandum
Julii Cæſaris Vaninii Amphitheatro &
XII. Confer ex apparatu theologico
Dictionarium theologicum Ioh. Alt
ſtaig, & reliquum apparatum theolog
ſcholaſticæ. 2. Scriptores theologię n
turalis, & ſcriptores contra Atheos, E
cureos, Gentiles. 4. Elencticos theo
g

æ Socinianæ, Vorſtianæ, & ex parte
ontificio-Ieſuiticæ: nominatim Keſleri
futationem logicæ & metaphyſ. Soci-
anæ; Egliſemnii Criſin & Hypocriſin
rationis Vorſtii; Becani tract. de Deo
ontra Vorſtium; Ferrii ſcholaſticum or-
odoxum cum ejuſdem apologiâ; Twiſ-
vindicias Gratiæ, Ejuſdem volumen de
ientiâ mediâ; Diſſertationem noſtram
: Termino vitæ. Auguſtini ſcripta e-
nctica, imprimis contra Manicheos; e-
ſdemque contra Academicos.

* *Appendix de pneumatologico.*

NOn eſt, quod hic alium apparatum
præter metaphyſicum, & Theologi-
im locorum communium, De angelis,
æmonibus, animâ humanâ, ejus creatio-
: & ſeparatione conſignem. (Autores qui
eculiares tractatus ediderunt ſunt Guli-
mus Stuckius, Ioh. Ludovicus de la
erda de Angelis; Caſmanni angelogra-
nia: Reliqui nominantur in noſtris di-
ut. de *Angelis, dæmonibus, Magia, Ener-
imenis*, *Spectris*, *Exorciſmo*, *Cabaliſticâ*,
perſtitione. Confer infra apparatum Me-
eum ſpecialem cap. 14. Et Phyſicos
ſcri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſcriptores de Animâ, ubi de animâ ſep-
ratâ: inter quos Conimbricenſes.

CAP. XIII.

De apparatu Phyſico.

HUjus claſſes ſunt ſeptem: quarum
continet ſynopſes & ſyſtemata: I
numero pænè innumero indico Burge
dicii, quæ docent formare conceptu
Velcurionis, quæ philologis, exoteri
nec ex profeſſo philoſophiæ ſtudioſis a
ſine præceptore ἀυτοδιδάκτοις imprim
cõvenit. Propter exercitium linguæ gra
cæ conducet egregia Ariſtotelicæ phy
cæ epitome Nicephori Blemmidæ. Pl
niora naturæ theatra & phyſicæ ſyſtema
ſunt, Goclenii, Seidelii, Magyri, Caſma
ni, Meireri, *Timpleri*, *Keckermanni*, *Wend*
lini. II. Controverſiarum ſcriptores
quales I. *ex recentioribus Scholaſtico-Theolo*
gis imprimis commendandi *Conimbrice*
ſes, *Ruvius*, Toletus, Pererius; quo
rum duo priores ſubtilitate poſterio
res facilitate & perſpicuitate præce
lunt. Quibus non vacat omnes eme
re, eligant ſibi Conimbricenſes pr

pt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

er citationes autorum, & multas con-
ɔverſias phyſicæ ſpecialis ad libr. Me-
ɔr. & de Generatione & corruptione.
Ex autoribus, qui etiam Medica, Phyſi-
ſpecialia, variaſque naturales hiſtorias
experientias ad partes adducunt, ſunt
aleſius, Cæſalpinus, Iulius Cæſar Scali-
r, Caſmannus, pluresque alii à Kecker-
nno in ſyſtem. & in curſu diſputat., o-
ſculis item de loco, terræ-motu, co-
ɛtis &c. Et à Wendelino in contempla-
n. phyſicis, ac Goclenio in Conciliato-
citati. Quibus adde imprimis Weinri-
ium, libr. de Monſtris; Iohannem Gal-
go de la Serna de Principiis Generatio-
; Libavium, Fortunium, Licetum, Hie-
nymum ab Aquâ pendente, Thomam
enum in variis opuſculis. 3. Ex Schola-
tis, Lombardum lib. 1. & Thomam in
cum præſtantiſſimis commentatoribus
ter. & recent.: ubi nominatim com-
endanda eſt phyſica Scoti ex operibus
is excepta, explicata, & defenſa per Phi-
pum Fabrum. 4. Ex Phyſico-Theo-
gis; quos mox nominabimus. II. Phy-
ɔ-Theologi: qui ſunt 1. ſyſtematici, qui
l peculiaii ſyntagmate, ut Danæus; vel in
rſu theologico phyſicam ſcripturariam

ex-

explicant, ut *Zanchius*; & poſt eum Ro-
lanus in ſyntagmate. Sunt & alii, ſed non
tam operosè & ex profeſſo id non præſti-
terunt, Muſculus, *Martyr*, Hyperius, Ta-
lenus. 2. *Comentatores*, in Geneſin: quæ
quamplurimi antiqui & recentiores; e
quibus primarii in Diſp. de creatione à
nobis citati. 3. *Eclogarii*, qui phyſica ex
ſcripturis excerpunt; ut Valeſius in phi-
loſophiâ ſacrâ, Lemnius de plantis, Ru-
cus de gemmis, Franzius de animalibus,
Buſtamantinus de Inſectis. Ianus Corn-
rius de Vite, ſeu re vinitoriâ; vide in
cap. 4. ſect. ſecundæ. 4. *Scriptores contro-
verſiar.* theologico-philoſophic. ut Keſ-
rus, Meiſnerus &c. quos ſect. alterâ ca.
10 citamus. His adde hæreſiologos, Au-
guſtinum, Alphonſum de Caſtro &c. 5.
Theologi Scholaſtici; quos modo indica-
mus. 6. *Patres*; ut Iuſtinus in quæſt. I
Græcos; Tertullianus de Animâ; *Baſili*
& Ambroſ. in Hexaemero; Nyſſenus
Nemeſius; Epiphanius ad phyſiologum
cum comentar. Conſalvi Ponce de Leo
Auguſtinus de Animâ; nonnulla etiam
occurrunt in Theodoreto de Provide-
tiâ & de curationibus græc. affect. 7. M-
diæ, & barbaræ ætatis ſcriptores Eccl-
ſiaſti

ſiaſtici; quales Rabbanus Maurus, Vincentius Bellovacenſis, *Gulielmus Pariſienſis*, Bartholomeus Anglicus. Rabbinos jam jam notabimus. IV. *Phyſici antiqui* 1. Timæus Locrus ex edit. Ludovici Nogarola; Ocellus Lucanus cum commentar. ejuſdem Nogarola. Quibus adde fragmenta poëſios philoſophicæ ab Henr. Stephano edita. 2. *Platonis* Timæus cum commentar. Procli; & Chalcidii, quem poſteriorem Meurſius edidit. Adde Macrobium in ſomnium Scipionis, Martianum Capellam & Galenum de ſententiis Platonis & Hippocratis. 3. *Phyſica* Epicuri, apud Laertium; & Lucretium, cum commentar. Lambini. 4. *Phyſica Stoica*, apud Lipſium in phyſiol. Stoicâ; & Senecam in quæſtion. naturalibus, cum commentar. Froimondi. 5. *Opera phyſica* Ariſtotelis & Theophraſti: quorũ commentatores antiquos & recentiores non eſt quod enumerem. Solummodo ad delectum, ex recentioribus commendo, Pacium in Ariſtot. 8. libros Ακροασεως, & de Animâ; Conimbricenſes in libros de Cœlo, & de generatione; Havenruterum in Meteora; Simonem Simonium in lib. de ſenſu & ſenſili; Septalium in proble-

mata; Iulium Cæſarem Scalig. in Ariſt
de Animalibus, & in Theophr. de plan
tis. 6. *Phyſici Hebræi*: qui vel ſyſtematic
ut R. Aben Tibhon hebr. & lat. ex edi
Ioh. Iſaac; vel commentatores in ſcri
pturam, qualis imprimis R. Aben Ezr
eximius philoſophus; vel *eclogarii*, qu
miſcellaneis Theologicis, phyſice mul
admiſcent, ut Maymonides in More N
buchin & Iad Caſakah; vel Cabaliſtæ
quorum phyſicam mythologicam vide
Cabaliſtis à Piſtorio editis. Guſtum ali
quem phyſicæ Rabbinicæ & Cabaliſtic
exhibet Alſtedius in phyſicâ ſuâ prim
edit. in 16. 7. *Phyſici Arabes*, ut Averroë
Avicenna, cum recentioribus Arabum
ſectatoribus in Italiâ, Nipho, Zimar
Zabarellâ &c. Quibus adde, ſi quæ Sar
ceni ex & cum ſuo Alcorano φυσιολογῦσι
ſeu potius μυθολογῦσι. Denique, qu
Chinenſes, Iaponii, Mogoroni, Brach
manni, aliique Indi Orientales; de quibu
conſulendi novelli hiſtorici, & epiſtol
Ieſuiticæ. IV. *Phyſico-poëtæ*: qui vel 1
mythologi, ut Ovid. in metamorphoſi: ſe
præſtat hic recurrere ad Natalis Comiti
mythologiam, cum libellis ei adjunctis
ubi autores citantur. 2. *Qui ex profeſſ*

phyſic

phyſica tractant; ut Lucretius Carus jam nominatus; Manilii aſtronomicon, cum comment. Scaligeri; Arati phænomena cum commentariis Grotii; Saluſtius du Bartas, cum comment. Goulartii. Macer de herbis; Phile de animalibus; Oppianus de piſcibus; Virgilius de apibus in Georgicis, lib. ſcilicet quarto; Idem de Ætnâ; Pontanus de Meteoris; Douza de rebus cœleſtibus. 3. *Qui phyſica* ſubinde ſpargunt, in deſcriptionibus tonitru, fulminum, ventorum &c. aut in ſimilibus ſuis. v. *Phyſici ſpeciales*: qui 1. *vel hiſtorici* univerſales, ut Plinius cum notis Dalecampii; Solinus cum exercitat. Salmaſii; Vincentius in ſpeculo naturali; Nierenbergii hiſtoria Naturalis, Ariſtoteles de admir. auditu, Alberti Magni, & Antonii Mizaldi; Ælianus; Apollonius, Phlegon, Antigonus gr. lat. cum notis Ioh. Meurſii; Kornmanni templum naturę, &c. Quibus adde Voſſii tract. de Idololatriâ Gentili & Phyſiolog. Chriſtianâ; & confer apparatum topographicum. Omnibus autem præmittatur *Thaumatographia Ionſtoni*; cujus ſingulis capitibus (aut ſi ita vacat ſyſtemati, cui adſueviſti, phyſico; & præſtat meo judicio) annota indi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

cia autorum iſtorum , & ſequentium. 2.
Hiſtorici particulares : ut Ariſtoteles de A-
nimalibus cum comentar, I. Cæſ. Scalige-
ri; Theophraſtus & Dioſcorides de Plan-
tis &c. Sed præſtat ad recentiores recurre-
re, qui omnia longè plenius congerunt &
una antiquos autores indicant ; ut, Aldo-
vrandus, in tomis de Animalibus; Dodo-
neus in Herbario; Anſelmus Boot de lapi-
dibus ; Georgius Agricola , Encelius &
Libavius de Metallis ; Cæſius de mine-
ralibus in fol. ; Catalogi præterea come-
tarum , terræ motuum , fulminum , mon-
ſtrorum , prodigiorum *naturæ* miraculo-
rum , item hiſtoriæ morborum ut Leo-
nardi Donati , Schenckii ; Dialogi Iul.
Cæſaris Vaninii de admirandis naturæ; Io-
vius de piſcibus *R*omanis ; Georgius
Wernherus de admirandis Hungariæ a-
quis, & autores illi, quos Diſp. 1. de Na-
turæ miraculis , & Oſtentis annotavimus.
Denique qui unum montem, flumen,
lapidem , plantam , animal ſuccum , me-
tallum , aroma &c. peculiari libro de-
ſcribunt: quales quamplurimi indicari poſſ-
ent ex. gr. de balſamo vite, vino, & om-
ni potabili, ſale , Veſuvio ardente, Ætna,
Nilo, Thermis ſeu aquis calidis , auro, ar-
gento

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

gento vivo, de ſympathiâ, antipathiâ, de magnete; &c. Confer infra c. 17. topogra-hiſtoricos naturales. Sed hæc excedunt limites apparatus generalis: itaque illa referenda ad quælibet capita phyſicæ. 3. *Problematum* ſcriptores; ut Ariſtoteles; Alex. Aphrodiſeus; Georgius Valla Placentinus; M. Anton. Zimara; Conimbricenſes; Aloiſius Triſſinus in problematis medicis. 4. *Specialis Phyſicæ* controverſiarum ſcriptores. Hic imprimis comendanda ſcripta *Cardani*, *Scaligeri*; Fracaſtorii; *Andreę Libavii*, *Fortunii Liceti*, *Fabritii ab Aquâ pendente.* Coſtæi diſquiſ. phyſiolog. Adde *Meteorologica Froymondi*; *Fini diſput. de Imaginatione*, & *alteram de animatione* fœtus, *Cremonium de calido innato*, & de Semine; Grevinum de venenis; Bronzerium de principio effectivo ſermini inſito; *Weinrichium & Lycetum de Monſtris*; *Bauhinum de Hermaphroditis*; Guilandinum de papyro, cum animadverſionibus Scaligeri. In operibus cherurgicis Ambroſii Parei occurrunt nonnulla de venenis, hydrophobia, hermaphroditis &c. Confer & Controverſias Medicas Plateri, diſputationes Anatomicas Laurentii ac Bartholini; nec non Aſtronomicas Caſmanni, a-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

liorumque cit. c. 16. Denique *Sennertum*
Wendelinum, Keckerm. ſupra cit.; I
Medicos infra citandos. 5. Nominati
ſcriptores Anthropologici, ſeu de *hom*
ne, quorum magnam partem indicamus
Problem. Theologic. tit. de *Creatione*,
in Diſput. de *Creatione*. Hanc ſpecial
phyſicæ partem imprimis perſequit
Theologus. Hic addantur iſti autore
Pineus de notis integritatis &c. & de grav
ditate ac partu mulierum; Bonacic
Enneas mulierum, ubi de conformatio
fœtus, de abortu &c.; Plateri de origi
& conformatione partium in utero; Ga
ſendi de ſepto cordis pervio: qui omn
nunc una editi Lugd. Batav. Talantoni
in variarum & abſconditarum rerum th
ſauro. 6. Conferendi ſcriptores doctr
næ generalis, aut promiſcuæ ſupra cap.
citat. inter quos excellit Galeotus Ma
tius; nonnulla etiam delibat Rhodiginu
7. Scriptores geographici. 8. Hiſtoric
imprimis hiſtoriæ miſcellæ. 9. Medic
phyſiognomi, aſtrologi, optici. 10. Scr
ptores Magiæ naturalis. 11. Scriptor
rei ruſticæ; item de venatione, aucupi
piſcatione. 12. Scriptores de metallu
giâ, de chymiâ &c. Ab omnibus eni
il

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

illis occaſio dabitur doctrinæ phyſicæ il-
luſtrandæ, aut amplificandæ. VI. Phyſici
παραδοξώτεροι, aut tales qui communes
præceptores & ſcholas phyſicas in multis
exercent, nonnulli etiam omnia principia
eorum impugnant: Quales ſunt 1: Anti-
qui & recentiores Pythagorici, Cabaliſti-
ci, Hermetici, Lulliſtici, Paracelſici: ut
Crollius in chymicâ baſilicâ, cum appen-
dicibus, de ſignaturis rerum; ex edit Hart-
manni. Iohannes Dee in monade hierogly-
phicâ, Paracelſi meteora, & de naturâ rerũ
de homine aliaque opuſcula phyſica; Iohan
nis Dornævii, Petri Severini, Hartmanni
&c. ſcripta phyſica & medica; Roberti Flud
harmonia macrocoſmica & microcoſmi-
ca; ejuſdemque apologia contra Merſen-
num; Campanella in phyſicâ, & in libro
de ſenſu rerum & magiâ; Tholoſanus in
ſyntaxeſi artis mirabilis; Jordanus Brunus
de triplici minimo, & menſura: ubi ora-
tione ligatâ diſputat de principiis rerum,
deque quantitate, ejus diviſione &c. A-
grippa de occultâ philoſophiâ. His ſuc-
centuriari poteſt *Bodini* theatrum naturæ
in nonnullis opinionibus phyſicis: Nec
omittenda phyſica paradoxa Rabbinorum,
quæ ex Cabaliſtis & Thalmudicis alib

notantur. Phyſicam Alcorano-Turcica non puto aliquo loco habendam; cum n ipſi doctores Arabes eam tueantur. 2. Ph ſici, Stoici, Epicurei, Platonici recenti res, & profeſſi anti-peripatetici aut conc liatores: quales Sebaſt. Foxius in phyſic Ficinus in commentar. ad Platonis T meum, & in tract. de Lumine; Ramei, Rami ſcholæ, Scribonii phyſica; Carda nus de ſubtilitate & rerum varietate, Fra ciſc. Patritius in diſcuſſionibus peripatet cis; Bernardinus Teleſius; Taurellus i cæſis alpibus; Baſſonis in diſputat. phyſ cis contra Ariſtotelem; Sperlingerus i phyſicâ ſuâ; Amos Commenius in phyſ câ; Carpentarius Anglus in exercitatio nibus phyſicis; Ex mathematicis Tych Keplerus, Galilęus aliiq; hodierni Cope niciani: quibus adde Renatũ des Cartes i Meteoris, gallicè, & tract. anglicũ Ano nymi de altero mundo in lunâ, in 12. 163 3. Ex ipſis Peripateticis, qui in peripatũ a in ſe mutuo incurrunt, ſunt Galenici & Ariſtotelicii; Averroiſtæ (ut Niphus, Z barella aliique cõplures Itali), & Ant-A verroiſtæ, quales phyſici ſcholaſtici; Ip aſcholſtici inter ſe, ut Thomiſtæ, Scotiſt Albertiſtæ, Occamiſtę; Scripta eriſtica ſe

oppoſi

Jacobi oppoſitaScheckii & Simonis Simonii; Sennerti & Freitagii; Goclenii exercitationes ad Scaligerũ; Anton. Mirandulani, Pomponatii, Valeſii, Danei, Timpleri, Piccolominei; nonnulla paradoxa. Nierenbergii philoſophia curioſa. Schlekeri exercitationes in phyſicã Keckermanni. Nec præter eundus Juſtinus Martyr, Cardinalis Cuſanus, Johannes Franciſcus Picus de Vanitate doctrinæ Gentium. Pleraſque adverſantium objectiones ſuppeditant ipſi Peripatetici in ſuis commentar., quæſtionibus &c. ubi & loca autorum citantur.
VII. Qui ex profeſſo aliquos ſuos aut communis ſcholæ adverſarios oppugnant, Jac. Scheckius in operibus paſſim contra Ramum; Fortunatus Crellius in comment. ad phyſicam, & ad poſteriora analytica Ariſtotelis; Thomas Eraſtus contra Paracelſum; Sennertus contra eundem in libro de Diſſenſ. Ariſtotel. & Galenic. &c. & in hypomnematis phyſicis; Libavius in variis tractatibus, phyſicis ac medicis, & in ſchediaſmatis Logicis contra Rennemannum, & in examine philoſophiæ novæ; & contra famam & confeſſionem fraternitatis roſeæ crucis; Mylius in philoſophiâ reformatâ; Brightus animadverſ. in phy-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſicam Scribonii (ubi Rameus Rame
oppugnat); Froymundus in tractat. de
ctione continui, & de quiete terræ; J
hannes Gallego de la Serna, in apolo
contra Sennertum, de origine animaru
Merſennus paſſim in commentar. in G
neſin; Gaſſendus in refutatione Apolog
Roberti Flud; Apparatum ſpecialis ph
ſicæ ſi quis ſupplere velit, is conſulat
raelis Spachii nomenclatorem ſeu bibli
thecam philoſophicam in 8. ubi inven
tractatus complures de ſpecialibus titu
& materiis mihi non viſos, aut qui nunc
mentem non veniunt: eorum nomina p
terit ſuis quæque locis annotare; ut, ſi n
ceſſitas ita requirat, eos conſulere & co
ferre queat. Plurimorum indicium fac
Lorinus, in comment. ad ſcripturam
Jonſtoni Thaumatogr.

APPENDIX I.

Continens Magiam Naturalem, Phy gnomiam, &c.

1. M*Agia* naturalis Joh. Baptiſtæ P
tæ; Joh. Jacobi Weckeri ſecr
(ubi Albertus M., Mizaldus, Fracaſto
Alexius Pædemont. aliique citantur
Adde *Phytognomiam* Joh. Baptiſtæ Port

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Confer rei ruſticæ ſcriptores, iiſque affines indicatos infra cap.20. II. Phyſiognomia Joh. Baptiſtæ Portæ,& Timpleri. Si quis velit addat Ariſtotelis, & Johannis de Indagine,& Goclenii junioris chiromãtiam. III. Conferenda Chymia,Statica,Acouſtica, Optica, Mechanica &c. de quibus ſuo loco. IV. *Renati* Franciſci,Eſſay mirabilium naturæ,& artium gall.in 8. V. Recreationes mathematicæ gall., & belg. Et quæſtiones ac reſponſiones curioſæ, gall. in 8. & Caſpari Ens thaumaturgus mathematicus VI. Confer Piazza Thomę Gerſoni;& infra cap. 15. & 18. & 20. VII. Nec prætereunda, quæ de artibus modo dictis, & appendice proximè ſequenti mox dicendis ſalubriter diſſerit Martin. Delrio in Diſquiſ. Magicis; & nos nonnulla delibamus in Diſp. de Magiâ. VIII. Confer appendicem ſequentem.

APPENDIX II.

De artibus ludicris, aut inutilibus; aut curioſis; aut ſuſpectis, aut planè illicitis.

I. DE *ludo* ſchachico; Verſificator quis (cujus nomen nunc excidit) quem nemini me olim legiſſe editum aut com-

pactum cum poëmate ſub nomine Ovid
de Vetulâ. Eundem ludum theologic
& moraliter applicatum explicuit Iac
bus de Theſſoloniâ, tit. *Solatium ludi ſch*
chorum. III. *De circulatoriâ* ſeu præſtigi
trice, prolixè Thomas Gerſoni in tracta
Italico cui tit. *Seraglio di miraviglia*; & no
pauca Cardanus de Varietate rerum. Ex
ſtat etiam libellus belg. de artibus ejuſmo
di, ſub nomine Okos Bokos Itali. IV. D
arte notoriâ, Delrio in Diſquiſ. Magicis, &
Eraſmus in colloquiis. V. *De Steganogra*
phiâ, Abbas Trithemius, tract. peculia
in 4. cum commentar. Guſtavi Seleni
& ſic de artibus quibuſcunque Magicis &
ſuperſtitioſis, Agrippa de occultâ philoſo
phiâ, Trithemius de ſeptem Intelligentiis
Petrus de Albano in elementis Magicis
aliique à nobis indicati in diſp. de Magiâ
Quibus accenſendus Gaffarellus in Cu-
rioſitatibus inauditis gall. VI. *De Cabaliſti*
ca; Reuchlinus, Gaffarellus abditis divina
Cabalæ myſteriis, cum Autoribus ſupra
cap. 5. cit. &c. reliquos vide in diſput. d
Theologiâ ſymbolicâ. VII. De Oneiro-
criticâ, Artemidorus editus ab Adrianc
Iunio, ex recentioribus Iunianus Majus
de

de Inſomniis. Adde Aſtrologiam Joh. de Indagine, Daldianum de interpretatione ſomniorum. Sed de hac, aliiſque artibus ad divinationem pertinentibus vide diſp. de Prophetia, & de Magia. VIII. *De lenoniâ, meretriciâ*, & de amatoriis, proſtant libri quamplurimi abominandi tam latinâ, quam vulgaribus linguis: quos utinam Infernus omnes abſorpſiſſet, ut quidem eos eructavit! Nos non nominabimus, niſi eos, qui propter ſtudia utriuſque literaturę ſcilicet, in literatorum manibus hodie verſantur & commentariis paſſim illuſtrantur, ut præmoneamus juniores ſibi ab illorum lectione caveant, nec propter virorũ eruditorum notas & ſcholia philologica & venationem verborum eos imprudenter familiares reddant. Sunt autem Ovidius de arte Amandi; Virgilii Priapeia cum commentariis Scaligeri; Petronii Arbitrii ſatyricon, cum notis Joh. à Wouweren, aliorumque ſimul editis; Multa epigrammata Martialis; Nonnulla & Apulei; Plurimæ narrationes Iohannis Bocacii; Æneæ Sylvii (poſt Papæ Pii II.) libellus de Amoribus impuris &c., cum aliis iſtius farinæ tractatibus ante annos aliquot recuſus in 16. Sunt innumeri libri facetiarum, apo-

phtegma-

phtegmatum, jocoſarum narrationum & in
vulgaribus linguis, in quibus intercurru
nonnunquã vanitates, nequitiæ, & ſpur
citiæ. Ex latinis tantum noto impræſe
tiarum Apophtegmata Tuiningii; Face
tias Bebelii, Friſchlini &c. Poëtas recen
tiores, qui jam inde à renatis bonis liter
floruerunt, præſtantiores quoſque, ut &
Muſicos Madrigaliſtas (paucis exceptis
amatoriis aliiſque μωρολογίαις & vanitat
bus ſcatere non eſt quod multis probem
ſufficit juventutem præmonuiſſe, ut caut
hic incedant. VIII. *De arte Inquiſitori*
Pontius Gonſalvus Hiſp. & Belg. Ad
directoria & lucernas Inquiſitorum. Hu
refer artes pragmatico-Canoniſtas Curia
les in curiâ Romanâ, in Curiis Epiſcopo
rum; denique Capitulares, clauſtrales, mo
nachales, clericales: de quibus autores ci
in Myſterio Iniquitatis Pleſſæi. IX. *De fa
laciis furum*; tract. belg. cui tit. *De politijck
dief*: cum quo jungendus libellus belg. de
Mendicis ſeu erronibus. X. *De Arte bibend*
poëma N. N., cujus nomen nunc non r
cordor. XI. *De ruſticitate* morum, poëm
Frid. Didekindi tit. *Grobianus & Grobian*
poſtea & germanicè tranſlatum. Nota, au
tores trium poſtremarum claſſium de

tege

[..]egere vitia illa, ut homines ab iis abdu-[..]cant.

CAP. XIV.

De apparatu Medico & Chymico.

NE quis ſuſpicetur me περιεργίᾳ aut πολυπραγμοσύνῃ quadam hanc quamcunque partem bibliothecæ inſtruere, præmoneo Medicis aut medecinæ ſtudioſis hoc indicium non fieri, (abſit, abſit!) ſed Theologis: nedum ut noſtris hâc ratione autor eſſe velim ad ſtudium medecinæ ex profeſſo ſe conferant, illudq; immo & praxin medicam cum Theologiâ & miniſterio ſuo conjungant: quaſi ſcil. aut hæc totum hominem non requirant, aut illa tam levia ſint ut παρέργως & quaſi ſtantes pede uno ea tractare poſſint, atque ita conſcientiæ & officio medico ſatisfacere, nihilominus in Theologiâ excellere, in opere miniſterii κοπιᾶν & περισσεύειν. Nôrunt me hic aliter affectum eſſe, qui me nôrunt: & judicium noſtrum ſuper praxi medicâ, aut pragmaticâ aut politicâ miniſtrorum in prælectionibus ad Politiam eccleſiaſticam candidè & aliquoties aperuimus, ac rationibus munivimus. Sed dices

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ces mihi, ad quid ergo hic apparatus ſi n
ad praxin? Reſpondemus, 1. ad ſcien
univerſalis ſi non juſtam & plenam cog
tionem, ſaltem guſtum aliquem: quo c
rere non poteſt veræ ſapientiæ ſtudioſi
idque propter ſcientiarum connexione
& mutuam dependentiam. 2. Ad tanto a
curatius intelligēdam phyſicam, cui The
logus non vulgarem operam dabit. 3. A
tanto melius explicandas ſimilitudines
analogias, quæ inter Medecinam & The
logiam, & utriuſque objecta, media, fin
intercedunt: uti videre eſt in Abreneth
Medecinâ ſpirituali anglic. belg., Caro
Scribanii Medico religioſo, & Sand
Theologiâ Medicâ; ubi univerſalis & pa
ticularis medendi methodus παραλλήλω
confertur. Ne quid dicam de particular
bus ſimilibus ex medecinâ petitis, quib
myſteria fidei præſertim theologiæ pr
ctico-aſceticæ, evidenter & ſuaviter e
plicari ſolet. Offendes nonnulla apud Pe
kinſum, plura apud Paulum Baynes. 4. A
nonnulla ſcripturæ dicta (quorum catalo
gum alibi dabimns) penitius intelligenda
quod fiet, ſi cum propriis diſciplinis
fontibus iſtarum qnæſtionum ea confera
mus. 5. Ad controverſias nonnullas Theo

logica

ogicas profundius penetrandas, ne qui-
em neglectis minimis & remotioribus
arum hypotheſibus. Sunt autem illæ de
nortalitate & morte hominis, fragilitate
morbis, de creatione fœminæ, de Chri-
i conceptione & nativitate, de ſignis &
ivinatione, de circumciſione ejuſq; tem-
ore, de perfoſſo latere Chriſti, ejuſdem
udore &c. Et in ſecundâ parte, de Ma-
iâ, ſuperſtitione, dubiâ prole, cruenta-
one cadaverum, abortu, monſtro, molâ
irginitate, menſtruis, hermaphroditis, eu-
uchis & frigidis, de funeribus, ubi de fu-
ere medicato, de puerperis & puerperio
kc. 6. Ad judicium aliquod de propriâ ſa-
itate recuperandâ, conſervandâ: quæ cu-
a ut omnes homines, ſic imprimis litera-
os, nominatim & Theologos tangit.
Quidni & illi uſurpent illud quod fertur à
magno philoſopho dictum: *Non debes me
urare ut bubulcum.* 7. Ad tanto melius ex-
pediendas perſuaſiones & hortationes
theologicas, ſicubi in viſitatione ægroto-
rum circa curas medicas negatas aut per-
versè expetitas & perperam adhibitas illæ
requirantur, depromendas. 8. Ad conſilia
ſuppeditanda ægrotis, etiam curam ali-
quam medicam pro virili ſuſcipiendam,
ubi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ubi ſcil. neceſſitas adegerit Theolog[illegible] ſtudia illa paulò plenius tractare. Nece[illegible] tatem illam pono *vel* in caſu defectus [illegible] pendii, cum ſcilicet eccleſia perſecutio[illegible] bus aut aliâ occaſione ad paupertatem [illegible] dacta eſt: *vel* in caſu diſſimulandæ vocat[illegible] nis eccleſiaſticæ, quæ hac ratione comm[illegible] dè fieri poteſt in nonnullis eccleſiis cla[illegible] deſtinis: *vel* denique cum in toto aliq[illegible] tractu aut agro nulli ſunt Medici, & pa[illegible] peribus (qui Medicum longis itinerib[illegible] & immenſis ſumtibus ad vocare nolu[illegible] nec etiam poſſunt) in communibus mo[illegible] bis & ſymptomatis non admodum peric[illegible] loſis pro viribus ſuccurrendum eſt. Sit e[illegible] go hic apparatus. I. *Lexicon* medicu[illegible] Bartholomei Caſtelli in 8. Venetiis; qu[illegible] idem poſtea editum Baſileæ in 8. ſub n[illegible] mine Stupani: & lexicon chymicum R[illegible] landi. II. *ſynopſes* & ſyntagmata mede[illegible] næ, Timothei Brighti, Leonhardi Fuchſ[illegible] Joh. Heurnii, *Sennerti*, Fernelii, Riolan[illegible] III. *Chymia* Sennerti, ſubjecta tract. de P[illegible] racelſiſt. & Galenicor. diſſenſione, ed[illegible] ſecundæ in 4.: Si cui ita viſum, adjunge[illegible] poterit Alchymiã Libavii: Crolliũ in ſ[illegible] per atq; Hartmannum, mox notandos. I[illegible] *Chirurgia* Weckeri, & Fabritii ab Aqu[illegible]

per[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

endente: quibus addi poſſunt Caroli
Batti belgicè, & Pigræi chirurgi Regii in
Galliâ gall. belg. v. *Antidotarium* Wec-
eri. VI. *Botanica* Dodonei belgicè, cum
otis Lugd. Batavor. Mathiolus in Dio-
coriden, Bauhinus de plantis. Confer hic
ei ruſticæ & hortenſis ſcriptores, infra
. 19. VII. *Anatomia* Laurentii, *Bartholini*,
: Michelſpacheni: quæ Theologis ſuffi-
ere poterunt. VIII. *Controverſiarum* ſcri-
tores: quales Valeſius, Cardanus in la-
yrintho contradicentium Medicorũ, &c.
ohan. Thomas Minadous. Sed præſtiterit
Theologo & univerſalis ſcientiæ ſtudioſo
omparare ſibi Centurias controverſiarum
'lateri: ubi & alios, ſi requirat, autores in-
icatos videbit. Et Melchioris Sebiſii
iſput. Medicas. Adde Santorii metho-
um virandi errores: & Triſſinii problema-
a ſupra in appar. phyſico citata. IX. Ob-
ervationum & hiſtoriarum medicarum
criptores: inter quos Foreſtius, Leonar-
lus Donatus, Iohannes Crato, Horſtius:
& qui poſt illos, omnia fere complexus vi-
letur, *Schenckius*. Cum Donati hiſtoriâ me-
dicâ mirabili conjungatur Thaumatogra-
phia Jonſtoni & Goulartii hiſtoriæ me-
morabiles; ubi plures autores citantur.
Im-

Imprimis etiam addendæ Iohan. Fab
Hildani centuriæ obſerv. & curation.
rurgic. omnes hoc anno editæ Lugd.
x. Epiſtolæ Medicæ, ut Geſneri, Lan
Balduini Ronſei, Cratonis, Crucii de q
ſitis in arte medicâ per epiſtolam. His
jungendi libri conſiliorũ, ut Montani,
xi. Sed hos, & Medicos *practicos*, ut H
nelium & Sennertum alioſque recen
res medicorum filiis indicandos relinq
mus. xii. *Scriptores* de ſanitate tuen
quales quamplurimi, quorum aliquos p
currimus, ut Ficinum Scholam Salern
nam, Ludov. à Fonſeca, Ranſovium, Gr
rolum, Leonhard. Leſſiũ Theologũ Ie
tã. Nuper etiã contulimus Gocleniũ Iu
orem de Vitâ prorogandâ: ſed Theolo
noſtris imprimis convenire arbitror G
tarolum, de literatorum ſanitate tuend
cui addẽda, *Santorii medecina Statica*. xii
Medico-phyſica, Eraſti, Valeſii, Gale
Martii, Georgii Vallæ, Cæſalpini, F
caſtorii, Fernelii, Riolani, Cardani, L
bavii, Sennerti, Condrochi, Aquapende
te, &c. de quibus vide cap. præceden
xiv. *Medico-theologica* indicamus lib.
cap. 16. Adde illis Abrenethy, Carolu
Scribanium, Sandæum, Paulum Bayn
mo

odo cit. xv. *Medico-Iuridica*, habent Za-
ias in quæſtionibus Medico-legalibus,
Iohan. *B*aptiſta Condrochus in libro de
odo teſtandi &c. Nonnulla etiam attin-
t ex Iure-Canoniſtis Auguſtinns Bar-
ſa in Conſiliis Canonicis. xvi. Medi-
-politica, ſeu ſymbolizatio Medecinæ
Politicæ tractatur à Canonhiero in
mmentar. ad Aphoriſmos Hippocratis.
ii. Medecina Hermetico-paracelſiſti-
, hic ſufficient Petri Severini idea mede-
næ philoſophiæ: Iohan. Hartmanni chy-
iatrica; Crollii chymica baſilica, cum
gmento Hartmanni. xviii. Medecina
lgaris. Hic conſule medecinam Ægy-
iorum Alpini: & *P*rimoroſium de vulgi
roribus in medecinâ xix. Veteres au-
res Medici, ex latinis Celſus: ex.gr. Æ-
neta, & Hippocrates &c. quos Medici
dicabunt, ſi quis eos requirat. *S*altem
ippocratis Aphoriſmis græc. lat. cum
mmentariis Heurnii bibliotheca carere
on debet. xx. Medico-philologica, ſup-
editant Mercurialis variæ lectiones, ejuſ-
em Gymnaſtica. Talantonius tract. cap.
æced. citato. Nonnulla etiam Rhodigi-
us. Adde *B*everovicii medecinam vete-
um.

Ap-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

* Appendix.

De morbis aut curis, aut al is ſpecialibu

QUæ habent communia magis, aut m
gis rara, aut quæ propius philoſop
Theologum, univerſalis ſcientiæ ſtud
ſum attingunt. I. Alpinus de præſagien
vitâ & morte ægrotantium; Dominic
Terillus, de mortis repentinæ generib
& cauſis. Confer autores de Morte ci
Theologis in tract. de quatuor noviſſim
& in loc. comm. de mortalitate Adami
de pœnis peccatorum: & à phyſicis in t
de Vitâ & morte. II. Ars ſeu liber obſt
tricum: exſtat germanicè & belgicè, aut
re Medico Tigurino, cui junge Carolu
Libautium de morbis mulierum, gallic
III. Coſtæus de igneis medecinæ præ
diis. IV. Foreſtus de incerto & fallaci u
narum judicio, & Andr. Laurentius d
Criſibus. V. De peſte indicavi autores
Diſp. de Peſte. VI. Marinellus de morb
animæ facultates obſidentibus, in 4. D
lunatiſmo vide quæ diximus diſp. de Ene
gumenis. De Hydrophobia, Iulius Pal
marius Conſtantinus in tract. de morb
contagioſis, & David Pareus in operibu
chirurgicis. De noctiſurgio ſeu noctam

buli

ulis Horſtius, & Tobias Tandlerus. De
elancoliâ idem Tandlerus, & Andreas
aurentius gallicè. De Epilepſiâ, non oc-
rrit mihi nunc, qui tract. peculiarē edide-
:itaque ad communes autores recurren-
um. VI. De leprâ & elephantiaſi Iulius
ulmarius Conſtantinus tract. cit. & multa
preſtus in obſervationibus. VII. De ve-
nis Grevinus, & Henr. à Bra de iis cu-
ndis. Hi autores indicantur, quod mate-
æ illę particulares aliquo modo attingant
ſputationes quaſdam Theologico phi-
ſophicas, aut praxin theologicam, aut
terpretationem locorum ſcripturæ. VIII.
onfer tract. de Imaginatione, de ſemine,
generatione hominis, animatione fœ-
s &c. in apparatu phyſico citatos. Plura
ui requirit, videat Iſr. Spachii nomencla-
rem Medicum.

CAP. XV.

De apparatu Mathematico in genere, item Arithmetico, Geometrico, Statico, Architectonico.

AD *apparatum* generalem, pertinent Scholę Rami; prolegomena Snel- ad explicationes ſuas in Rami Geome-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

triam: ſed imprimis mathematica Ge- ralis Alſtedii. Adde curſum Mathem- cum Herigone gall. latin. in 8. & prob- mata ſubjecta Pitiſci Trigonometriæ. *Arithmetica* Rami cum commentar., plicationibus & additamentis Schone, Freigii, Snellii; Alſtedii in Encyclop- diâ, cum Arithmetica practica Clavii; jusdem Algebra: His adde Petrum *Bo-* gum de Myſteriis numerorum, & *Anon-* mum de Myſterio *Arithmetico*, ſive C- baliſticis &c. quâ numeri ratione & m- thodo computentur &c. in 4. 1615. qui etiam aliò, ad tit. Theologis de *Cab-* *liſticâ*, aut de *ſuperſtitione* referri poſſu- Et *Angelocratorem* de Nummis, pond- ribus &c. imprimis Troſtium de numer- rum notatione & pronuntiatione latin. g- hebr. Quod ſi haberi non poſſit, recurre- dum eſt ad Goclenii *Lexicon*, in voce *n-* *ta*. Reliquos iſtius generis vide in appar- tu hiſtorico. Linguarum ſtudioſus, nõ ta- propter artem, quam linguas comparet ſi- *Barlaami Arithmeticam* gr. lat., *Arithm-* ticam R. Elia Miſrachi, hebr. tit. *Melech* *hammiſpar*. III. Geometria I. *ſyſtemati-* Rami, cum commentar. *Snellii*, Schone &c, ſeorſim editis in 8. *Ambroſii* Rhodi

Meti

Metii, Trigonometria Pitiſci: poſtrem. edit. cum tabulis ſinuum & tangentium, Crugeri, aut Hortenſii, aut Alberti Gerardi, gallicè in 18. Introductionis & indicis vice ad iſtos, alioſque quamplurimos autores erit Alſtedius. Familiarem praxin oſtendit Quadrans geometricus & aſtronomicus Lansbergii cum ſupplemento D. Goubard, belg. 2. *Antiqui*, ut Euclides, cum commentariis Clavii; &c. 3. *Diſputatores*, ut Ramus in ſcholis Mathematicis. Sed diſputationes mathematicæ, quæ in hâc Academiâ noſtrâ proponuntur, indicis vicem ad quoſvis autores recentiores præſtabunt. 4. Adderem hic Fortunati Patavini Monachi decadem elementorum myſticæ Geometriæ: niſi ad Cabaliſticas nugas potius referẽda eſſet. V. *Architectonica*, 1. *ſyſtematica Recentiorum*, Leonis *Baptiſtæ Alberti lib.* 10. *de re ædificatoriâ*; Lęvini Hulſii Mechanica; Ad alia properantibus ſuffecerit forte unius Alſtedii, ubi & alii recentiores citantur. 2. *Antiquorum*; ut Vitruvii, cum Lexico Ubaldini Baldi; & Mechanica Ariſtotelis cum commentar. Alexandri Piccolominei, Bernardini Baldi, Monantholii. 3. *Architectura ſacra*: ubi ſupra & præter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

omnes Villalpandus in Ezechielem co
cum Antiquitatibus ſacris Ariæ Mont
ni, & Thalmudico tract. *Middot*, cu
commentar. Conſtantini L'Empereur
aliique mox indicandi. 4. *Scriptores*, q
partem aliquam architecturæ pertractan
ut Ioh. Baptiſta Porta, de machinis tract
riis ſcanſoriis &c. Frontinus de Aqua
ductibus; Exſtant autores vulgaribus lin
guis de aquis ex foſſis deducendis, in a
tum ducendis; Heronis Hydraulica g
lat.; confer Vitruvium lib. 10. cap. 1
Plin. lib. 7. 37. cum Salmaſii Exercit. Pl
nian. ad Solinum. 5. *Architecti* milita
res exſtant quamplurimi partim latin
partim vulgaribus linguis, ſuntque cel
briores, Stevinus partim lat. partim bel
Carolus Theti Ital., Spechlerus germ
nicè; Samuel Marolois gallicè. 6. Vi
& confer appendices ad c. 18. & appen
ad cap. 20. 6. *Architecti*, aggerum,
cajorum ſtructores &c.

APPENDIX I.

De artibus quibuſdam & exercitiis aut nobilioribus, aut utilioribus.

1. E*Clogarii, aut generales*: ut Gerſo
Piazza antehac cit. adde Ioh. Ta
pinum de omnibus hominũ ſtatibus, gall

panc

panopliam illiberalium & mechanicarum artium, cum figuris, Francof. 1568. Et confer Pancirollum & Salmuthum de deperditis fere per totum; & repertis tit. 13.14.22.24.& Cardan. de ſubtilit. c. 17. Recreationes Mathematicæ gallicè, & belgicè. Conferendi hic Magiæ naturalis ſcriptores. II. *De arte equeſtri*; Fridericus Griſon Italicè in 4. Confer Xenophontem græc., & Julii Cæſaris Scaligeri fragmentum de re equeſtri; & Virgilii Georgic. lib. 3. commentar. Ioh. Lud. de la Cerda; & Salmuthum in novè repertis tit. 16. Exſtant & alii autores de eâdem arte gallicè, ut Renatus de Menoy &c. ſed hi ſuffecerint. III. *De arte* gladiatoriâ, ſeu laniſticâ, hoc eſt, de arte tractandi arma: ex. gr. Salvatoris *Fechtbuch* german. in fol.; Tibautius gallic. An quis exſtet latinè neſcio. IV. *Pyrotechnica*; Adriani Romani. Exſtant & linguis vulgaribus libelli. Sed pleraque habentur in Magiis naturalibus & ſecretis, infra cit. Confer Salmuthi novè reperta tit. 19. His adde artem canonicam (uti vocant) ſeu mavis baliſtariam; ut Ioſ. Furtenbachii Halinotropyrolia; Artigleria di Pietro Sardo Italicè. Sunt & alii, qui germanicè & bel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

gicè ſcripſerunt. Confer Salmuth. tit. 18.
v. *De arte typographicâ*; Henr. Stephanus
de uſu & abuſu typographiæ. vi. *De arte
metallariâ*: hoc eſt, de arte inveniendi, ef-
fodiendi, purgandi, metalla: Georgii A-
gricolæ dialogus, cui tit. Bermannus.
Adde hic Lapidariam, fuſoriam, eicaſti-
cen, chymicam: de quibus poſterioribus
cap. præced., & infra cap. 18. vii. De
arte nauticâ, urinatoriâ, natatoriâ vide
cap. 17. append. 1. viii. De gnomonicâ,
picturâ, ſonorum artificiis & artibus Mu-
ſicis, vide infra cap. 18. ix. De aliis ar-
tibus & modis acquirendi ad rem familia-
rem pertinentibus, vide cap. 20.

APPENDIX II.

De admirandis operibus artis.

I. GErſoni armamentarium mirabilium
Italicè, & Renati Franciſci Eſſay
ſupra cap. append. 13. in append. ii. Iohannes
Servilius de mirandis antiquorum operi-
bus; Petrus Bellonius de admirabili ope-
rum antiquorum & rerum ſuſpiciendarum
præſtantiâ. iii. Admiranda urbis Ro-
mæ. iv. Commentatores in Martiali
epigramma, de ſeptem orbis miraculis

cum

cum quibus conferenda Theologia ſymbolica Maximil. Sandei lib. 6. ubi de obeliſcis & pyramidibus; ubi etiam alii autores citantur. Adhæc prolegomena mathematicarum ſcholarum Rami. v. Laurentii Schraderi monumenta Italiæ. Confer Itineraria, delicias apodemicas, ſpeciales topographias, theatrum Urbium &c. infra cap. 17. v. Confer & Pancirollum cum Salmutho de antiquè deperditis & novè repertis; ubi tituli complures, qui huc referendi, & Cardanum de Varietate rerum, & de ſubtilit. lib. 17. 18. 19. Lipſium de amphiteatro; Pinedam de rebus Salomonis; Scriptores de Templo modo in architectonico apparatu citati; quibus adde Riberam de Templo. VI. Confer & apparat. Opticum, & Acouſticum cap. 18. VII. Et appendices ad cap. 13.

APPENDIX III.

De architectonicâ ſacrâ, & admirandis operibus ibid.

I. PRæambuli & indicis inſtar ſint eclogæ apud Alſtedium in præcognitis Theologicis. II. Typi & delineationes, quæ in bibliorum editionibus quibuſdam

habentur; ut & in libris ſeorſim editis in gratiam pictorum, ſculptorum &c. cum rhytmis German., aut gallicis, aut Italicis, ubi omnes hiſtoriæ V. & Nov. Teſt. III. Imprimis commentar. ad Geneſ. 6 & 7. ubi de arcâ; & cap. 11. ubi de arcâ & cap. 11. ubi de turri Babylonicâ; & Exod. 25. 26. 27. 37. 38. &c. coll. cum 2 Paralip. 3. & 4. ubi de templo ejuſque utenſilibus, de palatiis regiis; & Ezech. 40. 41. &c. ubi de Templo; & Ezra cum Nehemiâ, ubi de ædificatione Hieroſolymæ. Templi delineationem nuperrime edidit Iacob Iuda Leon Hebreus: qui magnum volumen promittit. Conferendi hi ſcriptores hiſtoriæ ſacræ, ut & tractatu peculiares de templo, deque Hieroſolym antehac indicati: & plerique occurren apud commentatores.

CAP. XVI.

De apparatu Coſmographico, Aſtronomico Aſtrologico, & computi & Kalendarii.

I. COſmographiā generalem habet Alſtedius in Encyclopædia: cui add poſſunt ſcriptores de Mundo, ut Anonymus ſub nomine Ariſtotelis; Timæus locrus; Philo Iudæus; Ocellus Lucanus

Cleo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Cleomedes; Plinius lib. 2. cũ comment. Meilichy; Macrobius in ſomnium Scipionis: & ex recentioribus Piccolomineus, aliique ſchriptores phyſici. II. *Scriptores Aſtronomi* ſunt 1. *Sphærici*, & qui de uſu globorum; quales exſtant quamplurimi vulgo noti. 2. *Syſtematici*, inter quos Meſtolinus, Metius, Keplerus, longimontanus Caſinannus; Keckerm. Alſtedius, ubi plures indicantur. 3. *Quæſtionarii*; ut Cirvellus & Petri de Aliaco diſputationes ad ſphæram Ioh. de Sacrobuſto; *Caſmannus & Ioh. Gigas*, qui per totam Aſtronomis ſingulis capitibus ſua problemata ſubiciunt; Widebergii Diſputationes Aſtronomicę; Baranzani Uranoſcopica; Scheineri controverſiæ mathematicæ; Opera aſtronomica Petri de Aliaco & Ioh. Gerſon uno volumine edita, in quibus nonnullæ diſputationes; Controverſiæ agitatæ inter Bartholinum & Hortenſium, item inter hunc & Keplerum ſuper aſtronomiâ Tychonicâ & Lansbergianâ. Adde ex autoribus phyſicis imprimis Timplerum & Wendelinum. 4. Ad dubia & controverſias hoc ſeculo flagrantes de mundi ſyſtemate & Uranometriâ penitius pernoſcendas, comparari debent Longimontani A-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſtronomia Danica, Blancani de mundi fa-
brica; Opera Tychonis, Kepleri, Galilæi,
Mulerii. 5. Inſtrumenta præter globum,
ſphæram armil. & planiglobum catholi-
cum inventum ab Iſaaco Habrechto, qu[illegible]
potiſſimum adhibenda, docebunt vulgar[illegible]
libelli practici, de annulo aſtronomico, [illegible]
quadrante &c. editi. Si quis theoriâ iſt[illegible]
rum delectetur, comparet ſibi Tychon[illegible]
Aſtronomiam Mechanicam. 6. Antiqu[illegible]
autores ſunt, Ptolomeus, Proclus, Cle[illegible]
medes cum coment. Balforei; Aratu[illegible]
Martianus Capella uterque ex edit. Grot[illegible]
Manilius Scaligeri; Aſtrologia Eurip[illegible]
dea gr. lat. in 4. Baſileæ; aſtrologiâ Pi[illegible]
darica gr. lat. in 8. ibid. R. Eliæ Orienta[illegible]
Tzurat haarets, & R. Iſaac ben Latta[illegible]
Tſurat haolam.; & Sphæra R. Abraha[illegible]
Hiſpani tranſlata à Munſtero. Et Ar[illegible]
bes, ut *aſtronomia Gebri filii* Afla, inte[illegible]
prete Gerardo Cremonenſi. Nec præt[illegible]
reundi recentiores poetæ; quales *Aſtr*[illegible]
nomia poëtica ex omnibus poëtis excer[illegible]
ta; Pontanus de meteoris; Buchana[illegible]
ſphæra cum ſupplemento Pincieri; Io[illegible]
Douza fil. de rebus cœleſtibus; *S*aluſti[illegible]
Bartaſius primæ hebdomadis die quar[illegible]
gall. belg. etiam lat. interprete Lermæo [illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſecundæ hebdomadis diei 2. lib. 4. latinè per Ioh. Benedictum. III. *Aſtrologi & computiſtæ* 1. *ſyſtematici*; ut Alſtedius: Genethliacos, ut Ioh. de Indagine Cardanum, Gauricum, Iulium Firmicum, Ptolomeum, Manilium, non eſt quod ex profeſſo hic legendos ſtudioſis noſtris commendem. Suffecerit datâ occaſione inſpexiſſe aut conſuluiſſe: & ſolum Alſtedium accuratè legiſſe, ad vanitates illas ex fontibus & propriis principiis cognoſcendas & refutandas. Autores qui hoc agunt, alibi nominamus, ut Peucerũ de divinat. Picum Mirandulanum utrumque, Pererium in Geneſin, Georg. Abotum in prælectionibus, Rivetum in decalogum, Delrio in diſquiſ. Magicis, &c. apud quem & alii citantur. 2. *Ephemeridum* ſcriptores, qualis Origanus. Adde Virgilii Georgica, Heſiodi opera & dies cum comment. Arati phęnomera, Ephemerides aërias Mizaldi; Concordantiam annorum, ſeu computum Arturi Hopton anglicè in 8. *Computus* Iohan. de Sacrobuſto, ſeu potius Clavii computus Eccleſiaſticus: quibus adde Calendaria in Papatu ſeorſim edi, aut Miſſalibus & breviariis præmitti ſolita. Nec prętereundæ diſquiſitiones & controverſiæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

circa computum & Calendarium; ap
Gavantum in Theſauro ſacrorum ritu
(ubi alii nominantur) & Eriſticos ſcript
res de ſtylo Gregoriano Scaligerum ſc
Lydiat, Sethum Calviſium, Clavium &
Vide & confer diſp. noſtram de Temp
Nativitatis Chriſti. 4. *Scriptores de Temp*
ejuſque partibus, & obſervatione, comp
ratione, ac ſupputatione; quales Paduan
in catenâ. temporis, Et Ioh. Paulus G
luccius in theatro mundi & temporis, ſ
in cœleſtium corporum & rerum inde c
pendentium accuratâ explicatione per i
ſtrumenta, rotulas, & figuras. Conf
Rabanum Maurum de appellationibus r
rum & Bartholomæum Anglicum
proprietatibus; denique ſcriptores phy
cos, ac chronologicos. 5 *Inſtrumenta* h
erunt, Calendaria perpetua, quæ paſſi
proſtant; Item Tabulæ Aſtronomic
Mulerii ſcil. Friſicæ, Kepleri Rodolphi
&c.

CAP. XVII.
De apparatu Geographico.

Pars generalis.

HUjus pars generalis habet. 1. *Dictio*narium Geographicum Ortelii, op

aureu

aureum II. Elementa coſmographica, cum *globo*, & *tabulâ univerſalii* totius orbis, & ſpecialibus quatuor orbis partium. Tam multi à. exſtant libelli elementarii, ut copiâ magis quam inopiâ laboremus: ego commendarem Roberti Hues Angli, ab Hondio & Iſacio Pontano interpolatum. III. Syſtema geographicum Keckerm. aut Alſtedii. IV. Geographiæ ſpecialis deſcriptio; ubi compendioſior & inſtar indicis eſt Ceſtii & Cluverii; & *Georgii Heniſchi Auguſtani*, qui in ſubſidium memoriæ typicis delineationibus ſeu tabellis omnes terras & partes orbis exhibet, eoque nomine commendandus. V. Geographiæ ſpecialis plenior deſcriptio, cum tabulis geographicis eſt in Atlante Mercatoris, cum ſupplemento Gul. Iohannis Cæſii: alios non eſt quod notem, quia hic vicem omnium præſtabit. VI. Antiqui autores ſunt Ptolomeus edit Amſtelred. Montani; Strabo edit. Caſauboni; Plinius edit. Dalecampii; Solinus cum exercit. Salmaſii; Mela cum notis Ferdinand. Pinciani, Ioach. Vadiani, Olivarii; Dicæarchus cum commentariis Henr. Stephani: his addi poteſt Lexicon Suidæ. VII. Geographia poëtica à Lamberto Danæo collecta,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

lecta, & cum Geographiâ Ceſtii edita i
8. Dionyſii periegeſis, cum comment
riis & tranſlationibus, (de quâ ſupra c.8.
& Honteri coſmographica rudimenta ca
mine. VIII. conferri poſſunt notæ &
commentaria in hiſtoricos, & poëtas, ub
frequentia nomina, & deſcriptiones lo
corum occurrunt; quales ex. gr. Iuliu
Cæſar, Q. Curtius, Homeri Odyſſea
Virgilii Æneid. 1. & 3. Apollonii & Va
lerii Flacci argonautica &c. IX. Contro
verſias ſeu problemata geographica non
nulla determinat Keckerm.; plura Alſte
dius: Dubia & nodos circa ſpecialem to
pographiam, aut nomina locorum, vid
apud comment. in Geneſ. 10. & in anti
quos Geographos modo cit. & recentio
res topographos, itineraria &c. mox indi
canda.

Pars ſpecialis.

CONtinet 1. topographos generales
2. topographos ſpeciales. 3. Itinera
ria. 4. topograhiſtoricos. 5. appendices
1. ad topographos generales refero, de
ſcriptiones 1. *regionum & populorum*, i
Atlante Mercatoris; Wolphg. Laziun
de migrationibus Gentium; Beſoldum d
naturâ populorum, eorumque pro loc
poſitu

poſitu, temporiſque decurſu variatione; Purchaſi peregrinationem, anglicè; Theveti coſmographiam, gallicè, ſed autor habetur ſuſpectæ fidei; coſmographiam Munſteri lat. Ital. German.; Aubanum Teutonicum de moribus Gentium; Dureti theſaurum linguarum. 2. *Inſularum*; ut, Johan. Gryphiandri tract. de Inſulis (ſed ſcriptum eſt juridicum, quamvis Geographica & hiſtorica attingat); Iſolario Benedicti Bordone Ital. cum tabulis, ſed rudioris celaturæ, Venetiis in fol. 3. *Vrbium*; ut Stephanus de Urbibus; vaſta illa volumina Coloniæ edita, quibus tit. Theatrum urbium. Confer Dreſſerum de urbibus, alioſque infra cap. 21. 4. *Fluviorum*; ut Plutarchi cum notis Mauſſaci. 5. *Montium*; ejuſdem Plutarchi. 6. *Monumentorum* & operum admirandorum; Fr. Zweertii ſelectæ orbis deliciæ. Confer appendicem ad cap. 15. 11. Topographiæ ſpeciales ſunt 1. Partium orbis: *Regionum*, ut Leonis Africa, Johannis de Laet India Occidentalis belgicè; Britannia Camdeni, Hiſpania Nonii; Sicilia & Rhætia Cluverii; Convalles Simleri; Italia Leandri Alberti; Germania Pircheimeri, & Petri Bertii; *So-*

phian;

phiani Græcia cum comment. Iohan. *Gerbel*
Suecia & Vicinæ regiones ſeptentrion
les Olai Magni, & Iohan. Magni; Ad
chomii terra ſancta; & ſic aliarum per t
tum orbem. 2. Urbium; quales fere i
numeræ. Nos ex. gr. aliquot indicamu
Romam Onuphrii, Fabritii, Blondi, Ma
liani, & Italicè Antiquitates Romæ p
Andream Fulvium prolixè cum additam
tis Gulielmi Ferrucci, & per Andrea
Palladium compendiosè; & Anony
mirabilia Romæ, & Camilli Fanucci op
ra pia urbis Romæ (hæc omnia Italicè
quibus adde Onuphrium de præcipuis u
bis Baſilicis, & ruinarum Romæ epigra
mata autore Andrea Mariano; Pataviu
Bernardini Scardonii; Moguntiam Se
rarii; Aquiſgranum Petri *Beck*; Antwe
piam Scribanii; *L*ovanium Lipſii; T
neramundam Davidis *L*indani; Hieroſ
lymam Adrichomii. Hic cōfer deſcripti
nes arcium, templorum, turrium, mu
mentorum; & apparatum architectu
civilis, ac militaris. 3. *Marium*, fretoru
paludum; ut Arriani peripli maris E
xini & Erythræi cum commentar. G
Stuckii; *B*oſphorus Thraciæ Petri Gyl
4. *Flaminum*; ut Nili per Sfortiam,
We-

Wendelinum; Moſellæ apud Auſonium. 5. *Montium*, ut Ætna Petri Bembi, Alzarii Veſuvius ardens. 6. *Fontium* acidulorum, thermarum, balneorum; Aquiſgranenſium Fr. Fabritii; Spadanorum Philippi Gerincks gallicè; aliorum per totam Germaniam. 7. Piſcinæ, natatoriæ, ſylvæ, vivarii, horti &c. Vide deſcriptionem natatoriæ apud Sidonium lib. 2. epiſt. 2. III. Hodopœrica, ſeu itineraria 1. *antiqua*, Itinerarium Antonini cum Hieronymi Suritæ commentario; Claudii Rutilii cum notis Stytzmanni. 2. *intermediæ ætatis*, Itinerarium à Burdigalâ Hieruſalem editore Petro Pithœo, & conjunctum cum Suritæ Itinerario Antonini modo cit. Itineraria plura ad terram ſanctam vide in apparatu ſacro Poſſevini; & in *A*drichomio in fine. Huc refer Itiner. *Benjamini* Heb. de quo ſupra c. 5. & Geogr. Nubienſẽ Arab. & ſeorſim lat., editã Pariſiis. 3. *Recentiora* univerſalia magis: hic commendo *Delicias apodemicas* Germaniæ, Italiæ, Galliæ, Hiſpaniæ, Orientis &c. Coloniæ apud Gul. Lutzenkirchen in 8. 1609. Huc refer Itineraria Magellanes, Fr. drake, Thomæ Candiſch, & Oliverii van Noort, qui orbem circumnavigârunt. Poſtremi iter,

ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ut mirabile fuit, ſic memoria præ aliis m
hi grata: *tum* quod civis fuerit Ultraject
nus, *tum* quod annis compluribus famili
riter illo uſus fuerim, cum cohortis ped
tum præfectus patriæ meæ Heuſdæ int
alios præſidio eſſet, ibique difficillim
temporibus egregiè fidem ſuam erga o
thodoxam religionem, eccleſiam, & p
triam contra graſſantem tunc & tantu
non dominantem factionem Remonſtra
ticam oſtenderet. Diſtichon nobil. ſſ.
celeberrimi Iani Douzæ, heroi huic e
itinere reduci dono miſſum, quod ille v
ſtibulo ædium ſuarum iſtic incidi curav
rat, hâc occaſione exhibeo: *Hic ille eſt t*
tum velis qui circuit orbem, A Magellano qua
tus Oliverius. 4. *Recentiora particulari*
cum pœne innumera ſint, nonnulla, qu
rariora, aut magis admiranda, aut viroru
doctorum & celebrium, ſolummodo i
dicabo: Itineraria Ortelii, Hentzneri
Hegeniti, Divæi; Georgii Douzæ it
Conſtantinopolitanum; Busbequii Co
ſtantinopolit. & Amaſianum; Hodopo
ricum Conſtantinopolit. & Hieroſolym
tanum, Noribergæ 1608, germanicè
Chinenſe Trigaultii; Moſcoviticum Le
gatorum fœderati Belgii anno 1614

bel

belgicè; Schotti itinerarium Italiæ; Nautarum Hollandorum miranda navigatio ad novam zemlam, & altera ad fretum Magellanes; & quamplurimæ vulgares in Indiam utramque, belgicè; Theologorum ordinis Jeſuitici, aliorumque, ex Eccleſiâ Romanâ, ad novam Hiſpaniam, Japoniam, Chinam, regna magni Moguli &c. quorum itinera & obſervationes epiſtolis ac relationibus per eoſdem editis continentur. 5. *Adde ſcriptores notitiarum*, Schottum de provinciis Imperii Romani edit. cum Suritæ itinerario Antonini modo cit.; & Pancirolli notitias utriuſque Imperii; & Conſtantini Porphyrogonetæ themata Occidentis græc. lat. cum notis Joh. Morelii; & Joſ. Scaligeri notitias Galliæ: exſtat in ejus opuſculis poſthumis; & Heroldum de locis quibuſdam Germaniæ. 6. *Adde* obſervationes *B*ellonii; & curriculum vitæ Abrah. Sculteti; & Joſephi Halli obſervationes in peregrinatione quâdam Belgica: exſtat in ejus epiſtolis, angl. 7. *Confer* hiſtoricos Naturales: de quibus ſupra in apparatu phyſico, & antiquarios in apparatu hiſtorico. 8. *Confer* & Fr. Zweertii delitias orbis Chriſtiani: & Baſileenſium monumenta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

menta antigrapha. 9. *Confer* autores de peregrinatione, ſupra cap. 2. & infra ca 21. 10. *Denique* politiarum ſpecialiu deſcriptiones, & hiſtoricos ſpeciales re gionum, urbium, templorum, monaſte riorum &c.: ut & topographiſtoricos, de quibus mox dicendum. IV. Topograh ſtorici ſunt, Pauſanias græc. lat. cum not Xylandri & Sylburgii; Codinus in ſelect de originibus Conſtantinopolit., Forc tulus de Gallorum Imperio & philoſ phiâ, & quas paulo ante notavi, deſcripti nes Belgii, Bataviæ, Gentium ſepte trionalium &c. V. Appendices ſunt tr 1. Artis nauticæ cum affinibus & ἑπομ *νοις*. 2. geographiæ ſacræ. 3. geogr phiæ eccleſiaſticæ. 4. topographiæ ſym bolicæ, & chimæricæ.

* I. APPENDIX.

De arte Nauticâ, ſeu naviga-tione.

1. MArtini Curteſii ars navigandi h ſpanicè, & anglicè: an latinè e ſtet neſcio. *Petri de Medina ars navigand* *Hadriani Metii* inſtructio de Navigation cum novis tabulis rhomborum belgi Speculum navigationis Lucæ Auriga la

belg. Gul. Cæſii, & Columnæ novæ
ulæ nauticæ. II. Gul. Cæſii tabulæ
clinationum ſolis, & præcipuarum ſtel-
um fixarum, & de uſu ſtellæ polaris, pro
igantibus, belg. adde globos cum ele-
ntis geograph. & aſtronomicis Rober-
Hues, aut Hadr. Metii; de quibus ſupra.
I. De Ventis, vide Geographiam Ge-
gii Heniſchii, & confer ſcriptores me-
rologicos recentiores: imprimis Fa-
tii Paduani tract. de Ventis in fol. IV.
e pyxide nauticâ, bolide, pharo, vide
nciroll. & Salmuthum in novè repertis
. II. ubi & alii autores citantur. V. De
ſâ navigatione habet ibidem nonnulla
utica, Ethica, architectonica, antiqua-
, juridica: & libr. de antiquè deperdi-
, tit. 38. Adde Gyraldum & *Bayſium*
navibus. Et Benvenutum Straccum
Mercaturâ, ubi plurima de Naviga-
one. VI. Detectio novarum terrarum,
etorum, ſinuum, &c. Hic conſulenda
odopœrica, ſeu navigationes, de quibus
pra. VII. *Quæſtiones nauticæ* Keckerm.,
bjectæ ipſius Geographiæ. Plures aliæ
x Medinâ modo cit., & controverſiis ac
roblematis geographicis, phyſicisque de
nari, de inſulis, de ventis &c. ut & politi-
cis

cis ac Juridicis de jure navigationum
piſcationum in mari; nec non arthite
nicis de fabrica navium; inſuper ex M
chanicis Ariſtot, cum commentar.
Cardano de ſubtilit. l. 17. denique ex
tegicis, Vegetio & recentioribus de
machiâ, ad hanc artem conferri, &
quæque locis inſeri poſſent. Vide i
cap. 21. ſcriptores de dominio maris
de jure navigationum. VIII. Con
rendi commentatores ad Actor. 27.
pſal. 107. & Geneſ. 6. & 7. & 1. Reg.
22. cum 2. Chronic. 9. 21. Ezech. 27.

* Appendicula,

De arte natandi, urinandi &c.

I. DE arte natandi, Hermannus N
den, Emdæ 1559. idiomate l
II. De variis urinandi artibus, atque
ſtrumentis, Fr. Keſſeler germ. & belg.
Konſtboeckſken &c. Nonnulla admira
de natatoribus & urinatoribus habet
lex. ab Alexandro in Genialib. dieb. cui
de Salmuthū de novè repertis tit. II. I
Confer propter affinitatem materiæ,
tes tranandi flumina & deambulandi ſu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

as attingit Cardanus de ſubtilit. lib. 18.
904. IV. Denique ſcriptores Magiæ
turalis: de quibus ſupra.

* 2. APPENDIX

De Geographiâ ſacra.

ELemẽtalis inſtar ſit Alſtedius in prę-
cognitis theologicis: cum mappis
cris, quæ cum bibliis compactæ, aut ſe-
ſim haberi poſſunt: inter quas *Nicolai*
iſſcheri nuperrimè Amſtelredami editæ:
onferendæ mappæ & deſcriptiones ad
nem Atlantis Mercatoris, & theatri Or-
lii. II. *Antiquitates Ariæ Montani*. III.
drichomii terra ſancta, cum mappis. Ex-
at ejuſdem epitome, ſed ſine mappis.
x Adrichomio arbitror mappam terræ
nctæ ante aliquot annos concinnatam ab
Abrahamo Zaddik Judæo Amſtelreda-
ni, ubi omnia nomina locorum hebraicè
ribuntur. IV. Caſtrametatio Iſraelita-
um in deſerto cum ſtationibus, & profe-
tio eorundem, delineatur in annalibus
Tornielli. V. Peregrinationem Pauli
eſcripſere Orontius Fineus, Petrus Ap-
ianus, Marcus Jordanus. VI. Geogra-
phiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

phiam ſacram ex parte illuſtrare cono
Beroaldus in chronico cap. ult.; impr
Pererius, *Corn. à Lapide* aliique commen
res in Geneſin cap. 2. & 10. & in Nu
cap. 1. & 2. & 33.; In Ioſuam *Maſii* im
mis, cum quo confer Ariæ Montan
Serrarii; In Ezekiel. 45. Villalpandi,
A lapidè; in Acta Apoſtolorum Lo
Corn. à Lapide, nominatim in cap.
VII. Controverſias circa topograph
ſacram, qui uno libro tractare cõplexu
neminem novi. Erunt ergo à theolo
ſtudioſo, per multos libros ſparſa hinc
de colligenda: In quem finem dabimu
liquando ſyllabum problematum, locis
torum annotatis.

Pars Specialis.

I. AUberti Miræi geographia Ecc
ſiaſtica; Chorographia ſacra,
deſcriptio locorum, ubi eccleſia Chriſ
na per totum orbem per P. Geſlinu
gallicè, nuperrime excuſa in 12, una c
Eewini Sandis relatione de ſtatu relig
nis in Occidente. Hic conferenda eſt ma
pa, ſub finem Atlantis Mercatoris;
quæ Danæus habet in additamẽtis ad A
guſtin. de hæreſibus cap. 97. II. Aub

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Miræi notitiæ Eccleſiarum Belgicar.; eſdem collegia canonicorum per totum oem; libellus Gabrielis Sionitæ, & Ioannis Heſronitæ de variarum urbium in iente religione ac moribus, ſubjectus eographiæ Nubienſi. III. Notitias piſcopatuum totius orbis; item Germaiæ, Galliæ, &c. vide ſect. 2. c. 9. ut & bbatiarum, conventuum &c. IV Con- & politias ſpeciales; & Archontoloum coſmicam Gothofredi

* 4. APPENDIX,

De Chorographiâ ſymbolicâ & Chimericâ.

SYmbolicæ ſunt. I. Cebetis tabula, quæ in nuperâ editione gr. Arab. icè delineata. 2. Thomę Mori Utoa. 3. Terra auſtralis incognita, Anonymi- II. Chimerica, eſt chorographia corum ſubterraneorum, purgatorii, lim- &c. cum additis ſchematiſmis, in tratu Antonii Ruſca, de Inferno & ſtatu æmonum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

CAP XVIII.

De apparatu Optico, Acouſtico, & *Muſico.*

De Optico.

PRæſuppo aliquem hujus nobiliſſi[mæ] ſcientiæ guſtum ad minimum, & m[e]diocrem apparatum Theologo conve[nire,] ▯um ad loca quædam ſcripturæ (alibi [in]dicata, & porro indicanda) tum ad co[n]troverſias quaſdam de ſpectris, præſtig[iis,] faſcino, artibuſq; Magicis explicandas: [ne] quid dicã de uſu in quęſtionibus phyſi[cis.] Ne ergo invidi ſycophantæ calumnien[tur] nos plane ἀλλότρια agere, Commen[da] ex omnibus aliis bibliothecæ theologo [I.] *Opticam Riſneri*; cum quâ jungi poteſt [Al]*ſtedii*: Ambroſii Rodii, Ioannis Cantu[ari]enſis. II. Problematum ſcriptores n[ul]los novi, præter Timplerum: cujus opt[ica] eo nomine comparanda; quamvis tenu[iter] & leviter defungatur. Expectandum [er]go, ut alius aucto problematum nume[ro] ſolidè & compendioſè ea determin[et.] III. Addenda *Kepleri paralipomena Opti[ca.]* *Ejuſdem Dioptrice*: & ſi cujus rationes h[a]ferant Alhaſenus, Vitello, Euclides [...]

to[...]

ores quaſi claſſici eſt fundamentales in
âc arte. IV. Conferendiſcriptores *Phy-*
ici & Medici de Luce, colore oculo, vi-
; & apparatus Magiæ naturalis, V.
Tractatus particulares 1. Franciſci Mau-
lyci de umbrâ & lumine: confer ſcri-
tores rei ruſticæ, architectonicæ, picturæ
e umbris. 2. De crepuſculis Lud. Nonii:
d quia hoc ſatis magnum volumen in
olio, ſuffecerint ea, quæ Rhodius Opticæ
æ ſubjecit. 3. De *ſpeculo* uſtorio, Gue-
ara tract. peculiari; Joh. Bapt. Porta,
Magiæ lib. 17. Cardan. lib. 4. de ſubtilit.
Miramus in Iſagoge ad 1. part. Catoptr.
.24. Blancanus in colophone Echome-
riæ. Meminit etiã eorũ Majolus part. 1.
ier. canicular. colloq. 18. & Ramus in
rolegom. ad ſcholas Mathemat cas. 4.
De *conſpicillis*, Pancirollus & Salmuthus,
e novè repertis tit. 15.

De apparatu Acouſtico.

OCeani inſtar ſit Marinus *Merſennus* in erudito & vaſto opere de ſonis at. & gall. ante quem parum in hoc ge-ere præſtitum, ſaltem ad methodum πιϛημονικὴν vix aliquid redactum; quid-

quid fuerit de obſervationibus artificũ, & Empiricorum. II. Confer Echometri Blancani; & ſcriptores problemat physicorum de ſonis,& Echo ; ut & m dico-phyſicos, de auribus,& auditu,e que defectibus,inter quos. Ab Aqua P dente Med. Patavinus. III. Et qui m teriæ huic affinia continent,aut hiſtori ac philologica admiſcent ; tit. 9. in n repertis Pancirolli , ubi de companis & Hieron. Magium de tintinnabilis ; & Echo Vltrajectinam edente nobili Theodoro Douzâ , cui adjectum opuſculum de Echo , à Mart Schoockio.

De apparatu Muſico.

HUjus partes duæ, una generalis, a ra ſpecialis. Generalis continet generalia præcognita & prolegomen de Muſicæ origine,differentiâ,uſu,& uſu. Quæ requirenda in præfationibus tractatus Muſicos, & ad pſalmos Dav cos, aliaque ſcripturæ loca ubi cantu Muſicæ inſtrumentalis aut vocalis fit m tio. Huc referri poteſt diſp. noſtra Organis; Puteani Pallas modulata; Bu

ge

erius de Muſicâ theatrali veterum, in li-
ro de Theatro; Seldenus de Muſicâ ve-
rum; Merſennus in præclaro opere, non
auca habet, quæ huc ſpectant; De laudi-
us Muſicæ *Salmuthus*, *rerum deperditar.*
:. 39. ubi plures alii citantur. II. Ele-
enta artis canendi varia exſtant partim
inâ, partim vulgaribus linguis: nulla er-
indico; præſertim cum vivâ voce præ-
ptoris, & praxi melius addiſcantur.
uia autem rarius occurrunt rudimente
uſicæ choralis, ſeu cantus Gregoriani;
dico libellum Lamberti Emichovii
nnenſis, ante complures annos editum.
I. Muſicæ ſyſtema ſynopticum habet
lſted. in Encyclop.: cui addat, cujus ra-
nes ita ferunt, Salomonis Caus gall. in
., & Marini Merſenni doctum & labo-
ſum opus modo laudatum. IV. Inſti-
tiones, & libelli practici de contra-pun-
, ſeu arte componendi, non exſtant
ibus facilius & ſine præceptore (meo
idem judicio) quis manuduci poſſit,
am Muſica Thomæ Morley, anglicè.
nt etiam in manibus MSS. regulæ ge-
rales practicorum, & inter eos Ioh. Pe-
Swellingii. Sed unus Morley hic ſuf-
erit, & omnibus præferendus, quippe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

qui exemplis vitia & virtutes compoſi
nis harmonicæ familiariter inculcat.
Propter antiquitatem conferri poſſu
Muſica Martiani Capellæ, Auguſti
Caſſiodori, Boëthii: parum alioquin
theoriam & praxim noſtram conferunt

Pars ſpecialis continet cantiones M
ſicas variorum autorum tum vocibus,
inſtrumentis, tum utriſque decantari ſ
tas. Sed ne videar nimis curioſus eſſe
novæ ac poſteriores plerumque ſint
tiores, conſulto abſtineo. Antehac in
cali Muſicâ Marenzio, Vecchio, Pe
nage, Pietro Philippi & ſimiles, quo
ſelectas cantiones exhibet quadriga
ſicalis, imprimis etiam Claudinus le Ie
utramque ferè paginam faciebant: n
intra paucos annos celebres facti, ex
ſpanis Philippo Rimonte; ex Italis
ſenti, Cremoneſi, Chinelli, Turini,
diti, Grandi &c. Delectum docebu
tifices, quorum hic ager eſt. Sed
ſuaviſſimos modulos plerumque apta
demus verbis fatuis, inſulſis, otioſis,
ſub obſcœnis: ut propriam oblecti
nem habeat Theologiæ ſtudioſus
tur Muſicam pſalmodicã Gaudi mell
ſchalis, Schoonhoven, Ioh. Petri S

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ngii; imprimis Claudini le Ieune in
odecachordo, *pſalmis quatuor vocum*, & in
ſalmis en vers meſurees; & Modulos pſal-
orum anglicorum; quos quatuor vo-
bus compoſuit Thomas Raveſchot.
I. Addat ſelectas & ab omni idololatriâ
mmunes cantiones ſacras, ex Orlando,
Iarenzio, Pevernage, Petro Philippi,
imonte, Raynero de Sarſellis, *Finetti*,
xſtant etiam Hieron. Prætorii Muſici
utherani cantiones ſacræ, & ſeorſim
Iagnificat, ſeu canticum Mariæ. Nec
ætereundi Octonarii de vanitate Mun-
Antonii Zadeel, quos modulis aptavit
laudinus le Ieune; nunc cum iisdē mo-
ulis in Belgicum traducti ſunt. III. Et ſi
ui præterea ſint authores: qui aliam
iquam materiam, quam Italorum inſa-
ias & inanias amatorias (quas Muſici
alli & Belgæ paſſim imitantur) modu-
ri didicerunt; hiſtoricam ſcil, politicam,
conomicam, Ethicam, Phyſicam, &c.
Atq; hæc de præcipuâ & honeſtiſſimâ:
primis etiam Theologis conveniente
nimi relaxatione, Muſicâ ſcil. Vocali,
inſtrumentali. Sed de his aliisque lu-
s, & animi corporiſque exercitiis in 2.
arte politiæ eccleſiaſticæ ex profeſſo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

agendum. Tantum hic præmoneo me probaturum, venationem, aucupiũ, piſca-tionem, ludum ſchachicum, orbiculorũ (quamvis in ſeſe licita) ingenio Theolo-gico minus expedire: niſi forte quota-nis ſemel aut bis, hoc eſt, quam rariſſim

* APPENDIX

Continens apparatum ad gnomo-nicam,

GNomonica ſunt, 1. *Adr. Metii*; quæ Pitiſcus addidit poſtremę ed. Trigonometriæ. 2. *Ioh. Paduani Veronenſ. de compoſitione & uſu multiformium horo-giorum.* 3. Iohannis Bullanti Horol-giographia in 4. gallicè. 4. *Athanaſii Ki-cheri primitiæ gnomonicæ & catoptricæ, re-viſſimè editæ.* 5. Confer quæ de horologi & de clepſydris habet Panciroll. cum S. mutho part. 1. tit. 65. & part. 2. tit. 10.

*APPENDIX. II.

De Graphice, picturâ, ſculpturā, tota eicaſtia.

EIcaſtica ſunt. 1. *Friderici Cammãdini gra-phice; Leo Albertus de picturâ & ſculptur*

Pom

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

omponius Gauricus de ſculpturâ,ex re-
ntiſſimis *Scheinerus in Diagraphice*, & qui
rſibus belgicis totam praxin artis picto-
oriæ deſcripſit Carolus van Mander
ide & confer Poſſevinum biblioth. lib.
i imprimis cōmedat Jacobū Mazoniū
triplici hominū vitâ:ſed quidquid labo-
vi,hactenus videre non poui,itaq; nihil
abeo quod de illo dicam ; niſi fide Poſ-
vini. III. Conferri poſſunt excerpta mi-
biliū naturæ & artis , quæ gallicè edidit
enatus Franciſcus cap. 13. cit. ; & quæ
lmuthus de ſtatuis tit. 24. 32. IV. Con-
r & appendices ad cap. 13. & 15. & 20.
Confer & authores de metallis,eorum-
ıe fuſione; & de lapidibus marmoribus,
ectro, pyropo,aliiſque gemmis &c. Sal-
uth. tit. 15. 16. 33.

CAP. XIX.

De Philoſophiâ practicâ in genere, & de Ethica.

APparatum generalem conſtituent. 1. *autores* qui ſcribunt præcognita
ilosophiæ practicæ,& apparatum ejuſ-
em ; ex. gr. Keckermannus. 2. *Qui tabu-*

lis, aut ſyſtematibus univerſam deſcrip-
runt, ut Javellus, Zwingerus Caſu,
Kerckerm. Timplerus, Alſtedius. 3. C
diſſertationes promiſcuè de pluribus a
quibusvis materiis practicis inſtituun
Ad hanc claſſem refer recentiores orat
res, ſupra cap. 7. II. Apparatum Eth
cum conſtituunt. 1. *ſyſtemata* & ſynopſ
ut Donaldſoni, Jonſtoni, Burgersdi
Kerckerm., Timpleri, Alſtedii. 2. *Cont*
verſiarum ſcriptores; ut Goclenius
problematis Ethicis, *Kerckermannus*, Ti
plerus, Johannes Caſus, *Euſtachius de*
Paulo, Javellus, *Verſor in Ariſtotelem*, Tar
retus, *Conimbricenſes*, adde Ethico-The
logos, *Daneum*, Melanthonē, *Strigelium*.
unum ex Commentatorib. recentiorib
ad 2.am Thomæ. Vnū ex diſputatorib
Caſuiſtis. Denique Meiſneri Philoſop
ſobriæ tom. tertium. 3. *Ariſto*
les in Nicomachiis, magnis moralibu
Ethicis ad Eudemum, libello de virtu
bus. Huic adde paraphraſin gr. Anonyn
quam tranſtulit & gr. lat. edidit Heinſiu
& ſcholia Zwingeri & Lambini ſec
ſim edit. Lat. in 4. ad Ethica Nicomach
ca; & notas Bergii ad eadem edit. g
Lat. in 8o. Hæc ſi jungantur cum ed
Ariſtotelis gr. in 4. cui à Sylburgio a

ꝺti indices, ſufficient ad dictionem in-
lligendam. Rem ipſam analyticè & di-
ıcticè optimè & doctiſſimè explicant
lagyrus, & Joh. Aidius. Vbi & dubia ac
ontroverſiæ ad textus: de quibus etiam
onſulendi; Thomas, Javellus, Verſor,
cciaolius, Riccobonus, Aidius, & Pic-
olomineus in gradib. Philoſophiæ mora-
.4. *Diſcipuli* Ariſtot. antiqui, Theophraſt.
ı character. cum comment. Caſauboni.
Scholaſtici ad 2. Thomæ, & ad
ombardum. 6. Theologi Interpretes
calogi, & Proverbiorum Salomonis,
racidæ; Caſuiſtæ, Canoniſtæ, paræ-
tici, homiletici & concionatores: Bu-
us in panario & viridario, aliique pra-
ici & Moraliſtæ, ut & loci communes
lartyris, Mı ſculi, Polani: quos omnes
de infra ſect. alterâ cap. 3. 6. *Plato*, in
alogis: cui adde Alcinoum de doctri-
ı Platonis, Maximi Tyrii diſſertationes
ım notis Heinſii. Plotini Enneades
traductione Ficini cum commen-
riis. An græcè editæ ſint, neſcio.
Ciceronis officia, cum commentariis
Volffii; & rurſum cum commentar.
octiſſimis Betulei & notis Eraſmi, Me-
nthonis, Amerbachii, & cum diſquiſi-
onibus Calcagnini. 8. *Stoici*; Lipſii

Manuductio ad Philoſoph. Stoicam
Seneca; Epictetus Arriani; Epict
Enchiridion,cum commẽtario Simpli
gr. lat.& ad eum commentar. Salmaſ
9. *Hebræi*; ut Mibchar Happenini
ex quo electa dedit cum notis Th-
odorus Ebertus;tract. Maymonidæ in I
Chaſakah tit.{ הלכות דעית, que
vertit & commentario illuſtravit Geo-
gius Gentius; ubi Ethica Rabbinoru
exhibetur. 10. *Arabes*; qui quampluri
ſed etiamnum ἀνέκδοτοι. 11. Eclogar
florilegi,&repertoria,ut Stobæus; Mag-
rus, Langius, Gruterus in polyanthæi
Seminarium philoſophiæ. Confer ſup
apparatum, philoſoph. generalem. 1
Scriptores exoterici; inter quos præter S-
necam jam nominatum Maximus Tyri
Plutarchus, & Cicero in Tuſculanis,
Academicis quæſt. Quibus adde Orat-
res, gnomologos, poëtas, præſertim ſaty-
cos, Horatium, Iuvenalem, Perſium cu
commentariis. Imprimis etiam compl-
res homilias & tractatus, Cypriani, A-
broſii, Chryſoſtomi, Nazianzeni, Baſi
&c. 13. Denique confer apparatum J-
ridicum.

A-

* APPENDIX I.

Tractatuum & diſſertationum particularium de præcipuis quibusdam materiis.

I. DE *felicitate*, ſeu beatitudine: Flaminius Nobilius; Mantuanus de vitâ beatâ; Ioh. Heurnius de felicitate humanâ:

II. *De honore* & gloriâ: Hieronymus Oſorius, & Meurſius tract. de gloriâ, de eâdem oratio Dioniis Pruſienſis gr. lat.; Et oratio Cœlii ſecundi Curionis de gloriâ; Baptiſtæ Poſſevini tract. de honore; *Flaminius Nobilius tract. de Honore*; de eodem orationes tres Iulii Pacii; Chaſſanei catalogus gloriæ mundi. Confer Theologos & Caſuiſtas ad quintum præceptum; Et Tholoſani commentar. ad ſyntax. lib. 4. c. 63. 68. & Iuriſconſultos, alioſque autores de privilegiis in genere, & in ſpecie de privilegiis ſtudioſorum, deque honoribus & promotionibus Academicis; denique Paſchalii tractatum de Coronis. Adde ſcriptores de Nobilitate, quos jam citabimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

III. *De Nobilitate*; Bonus de Curti *Tiraquellus*, Noldenus, Fritrius, Sinib dus Vbaldus, Hieronymus Oſorius *Humfredus*, Math. Stephanus, Rob. Glc rerus, tract. peculiar.; Cum quibus jung Nobilem, *Hyppoliti à Collibus*; & ſcriptor Genealog., de quib., ſupra c. 9. Et ſcripto res de equitibus, item de Inſignib. c. 2

IV. *De Voluptate*: Flaminius Nobiliu *Deque aliis omnibus affectibus* in genere & ſpecie. Henr. Gutberlethus tract. pecu liari; Coeffetellus gallicè; Iohann Spinæus gallicè & lat. Confer phyſico Rhetoras, nominatim Ariſtotelis Rhet rica cum commentariis; & Rhetor cam Voſſii ult. edit. in 4o.

V. *De Iuſtitiâ*; ſcriptores de juſtitia jure require inter Theolos practicos.

VI. *De Prudentia*. Joſ. Gerſon.

VII. *De Patientiâ*, & conſtantiâ: ut *Boethius* de conſolatione & ad ejus imit tionem Gerſonis tract. de conſolation Theologię. 2. *Lipſii* conſtantia; & ad jus imitationẽ Hermanni Drews de fo titudine Chriſtianâ. Iovianus Pontanus foritudine; Baptiſta Mantuanus de p tientiâ; Georgins Cœlius Luſitanus patientiâ Chriſtianâ, carmine.

VII

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

VIII. *De Amore*; Petr. Gothefredus Carcaſſonenſis; Leo Hebræus Ital. Gall. lat.; Marius Equicola, Ital. & Gall. Auguſtinus Niphus de pulcro & amore.

IX. *De Irâ & iracundiâ*; Plutarchus, Seneca, Hieronymus Donzinellus, & Joh. Weierus, qui de iræ curatione, theologicâ, medicâ, phyſicâ Baſileæ 1585. Et Joh. Downamus tract. Angli.

X. De amicitiâ; Cicero & Danæus.

XI. *De ſolitudine*: Petrarcha de vitâ ſolitariâ; & Baſilius.

* APPENDIX II.

Autorum de civilitate morum.

HIc commendo Ioh. Caſæ Galatheum de Moribus, cum notis Nathanis Chythræi; exſtat etiam quatuor aut quinque linguis; Sunt etiam Stephanus Guazzi de converſatione civili Italicè & Gallicè; Balthaſaris Caſtilionis aulicus Ital. & lat. ſed ante omnes lege *Althuſii Ethicam*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

✱ Appendix III.

Ethicorum ſpecialium.

1. QVi mores, & indolem Gentium o
dinum, ſtatuum deſcribunt: ut A
banus Teutonicus de moribus Gentium
imprimis Berclai Icones animorũ. Co
fer apparatum topographicum, ſupra.
II. *De ſenectute & ſenibus*: Cicero, Toſſ
nus, Simon Goulartius, Paleottus trac
peculiar. de Senectute; quibus adde A
dreæ Laurentii diſcurſ. 4. qui eſt de S
nectute, gall. ubi inprimis phyſica & m
dica pertractantur; Ioh. de Monte Le
I. C. de ſenectutis privilegiis; Tiraque
lus de iiſdem in præf. ad lib. de Iure p
mogenitorum. III. Viduarum Eth
ca: Vide Eraſmi Viduam Chriſti
nam. IV. De fœminis. Vide autores i
dicatos cap. ſequenti in appendice
in diſp. noſtrâ, quam dabimus. V. Re
qui requirendi capp. ſeqq. 20. & 21.
in Theologiâ practicâ, ſeu Aſceticâ ſp
ciali.

CA

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

CAP. XX.

De Oeconomicâ.

AD Oeconomicum apparatum ſuffi-
cient, 1. Ariſtoteles cum commen-
ar.,& Xenophon; quibus adde Iavellum
. recentiores quidam ſyſtemat. & quæ-
ionarii, ut Keckerm., Timplerus, Caſus
c. 3. Theologi Morales ſeu Caſuiſtæ ad
uintum, ſeptimum & octavum præce-
tum. 4. Conferendus apparatns Iuridi-
us, imprimis ad quæſtiones, de uſurâ,
mtione & venditione, venatione, piſca-
ione, aucupio, ſervis & ſervitute, conju-
gio, poteſtate patriâ &c.

* APPENDIX I.

Tractatuum particularium.

I: DE *officio probæ Matris familias*; Georgius Vivienus; Franciſcus Barbarus de re uxoriâ.

II. *De Fœminis*; Iohannis Irenæi apologia pro ſexu fæmineo, latinè tranſlata à Ioh. Boſcio; Philippus Bergomas de præ-
claris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

claris fæminis ; Cornelii Agrippæ dec
matio in fæminas ; Ioh. Marconville la
& vituperium fæminarum, gall. & bel
libellus anonymi nuper recuſus, qui pr
bare ſatagit fæminas non eſſe homin
cum refutatione ejuſdem. Ioh. Bevervi
prolixus tract. de laude Fæminarum, be
gicè; Nobiliſſ. virginis Mariæ à Schurm
diſceptatio epiſtolica de fœminarum ſtu
diis literariis.

III. *De officiis* conjugum; Eraſmus c
matrimonio. Confer autores dc offic
matris familias modo cit. ad hæc C
ſuiſtas, & ſcriptores ad quintum & ſept
mum decalogi præceptum alioſque c
Conjugio: quorum catalogum vide i
fra c.22.& ſect.2.cap.

IV. De Educatione liberorum ; Plu
tarchus, cum commentariis & notis va
riorum editus.

V. De ſervis ; confer Pignorium &
Popma de ſervis, ubi philologica & ant
quitates explicantur.

* Appendix II.

uthorum de Re ruſticâ, piſcaturâ, aucupio, venatione, Re culinariâ, &c.

GEoponica gr.' ad Conſtantinum; Varro, Palladius, Columella, de e ruſticâ; Conradus, Heresbachius de e ruſticâ; Carolus Stephanus de eâdem, allicè & Belgicè; Joh. Baptiſta Porta e eâdem; Jani Cornarii Theologia itis, ſeu de re vinitoriâ; denique rei ruicæ ſcriptores nonnulli editi à Joachio Camerario Ioachimi filio, qui addidit atalogum omnium rei ruſticæ ſcriptoum, veterum & recentiorum. II. *Oppiani* Halieutica gr. lat. ex edit. Rittershuſii; Dubravius de piſcinis: Confer Auſonii armen cui tit. Moſella; & JCC. de iſcatione, venatione & aucupio: de uibus etiam deguſtat Theologia morais ad 8. præc. decalogi. III. *Natalis* conitis libri de Venatione excuſi cum Myhologiâ; Venatus & aucupiũ cum figuis per Ioh. Adamum Lonicerum; Frideicus II. Imperator de arte venandi cum vibus; Albertus M. de Falcionib. Auguſtæ

ſtæ Vindelicorum 1596. Salmuth.
novè repertis tit. 23. ubi de aucup
Confer apparatum jurid. cap. 22. IV. I
Mercaturâ; Godefridus Vdemans, be
gicè. Conferantur Caſuiſtæ. V. *Apici*
ſeu tractatus de re coquinariâ; Iohann
Bruyerinus de re cibariâ; Huc refe
quæ apud Salmuthum de ſaccaro, de
quoribus, qui vulgo botarge & cavia
tit. 5. & 23. VI. De diſtillationibus: e
ſtant libelli vulgaribus linguis. Conf
Salmuthum tit. 8. VII. De alchymiâ. V
de ſupra cap. 14.

CAP. XXI.

De apparatu Politico.

POliticæ generalis apparatus habet
ſyſtemata ſeu ſyntagmata, qualia im
primis. *Bodini* cum cenſurâ, & vindiciis
Patritii; *Althuſii*, *Tholoſani*, *Keckerman*
Alſtedii, Choquierii, Caroli Scribani
II. Controverſiarum ſcriptores, qua
les Caſus in Sphæra civitatis
Melchior Iunius, *Keckermannus* in di
put. politicis; *Althuſius*, Timplerus
Liebenthalius, *Adamus Contzen*, Dith

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

arus Koeningh, in ſuis Politicis. Ad-
e diſputationes & controverſias *Iuridico*
Politicas Magdowelli, & Politico-Theo-
gicas, ut Molanum de fide ſervandâ;
nprimis ſcripta Sorboniſtarum, Vene-
rum, Anglorum, Germanorum de li-
ertate religionis, de jure & independen-
â Principum: quos vide in apparatu
eologiæ elencticæ. III. *Politicæ* ſcri-
urariæ ſeu Chriſtianæ; ut Danæi; cui
nillima eſt Althuſii: quam commendo
o perpetuas citationes ſcripturæ, & juris
omani. Confer ſcriptores de *Iuſtitia &*
re, aliosque Caſuiſtas infra ſect. 2. cap. 3.
t. inter eos Azorium tom. 2. lib. 10. & 11.
uibus adde commentatores in Exo-
um, Ioſuam, Iudicum, Samuelis, Re-
um, Paralipomenon; inter quos excel-
nt in hoc genere, Martyr, Lavaterus,
Volfius, Serrarius. Denique commentat.
Proverbia & Eccleſiaſten ut Lavate-
um, & Corn. à Lapide; & Didacum de
elada in Iudith, ubi ex profeſſo digre-
tur in diſſertationes politicas. IV. *Pſeudo*
olitica Marchiavelli; quam habes in
us Principe, & diſcurſib. Politicis & ad
ivium: cum Antagoniſtis, Stephano
nio Bruto, Poſſevino &c. qui una cum
Prin-

Principe excudiſolent: adde Cath-
num, Boterum,Ribadiniram; & Ar
Machiavellum Innocentii Gentileti,g
lat. v. *Politicæ veterum.* 1. *Ariſtotelis* gr.
cum paraphraſi Heinſii, & comment
Thomæ, *Verſoris*, Iavelli, *Camerarii*,
compendiis & introductionibus. Io
Thomæ Freigii & Golii. 2. *Platonis*, ed
Serrani, & cum explicationibus Fici
3. Ciceronis fragmenta de Republic
vi. *Diſcurſus Politici* variorum: ex gr.
Noue gall. & lat. & Impugnationes e
rundem per Poſſevinum & P. Coretum
& tales gallicè & Italice exſtant n
pauci. vii. *Problematici*, qui ἐξωτερικ
quæſtiones & problemata quædam pe
tractant: qualis Middendorpius, in Quæ
ſtionibus Theologicis, juridicis, poli
cis, Imperatorum, Regum, Principu
&c. Nonnulla etiam occurrunt in Sphi
ge Theologico-Philoſophica. viii
Politica Lipſii, propter perpetuas ſente
tias veterum, unde contexta eſt: cu
cenſuris Cornherti ſub nomine dialog
ſtæ, & Lipſii reſponſo ad Dialogiſtam,
Cornherti replica; ItēGeorgiiThomſor
ix. *Orationes* & epiſtolæ Politicæ: quas re
quire in apparatu oratorio. x. Adde

conf

onſer Iuridicos Oeconomicos, Canoniſtas, Caſuiſtas, Scriptores de Iuſtitia & Iure, de Legibus, aliosque Theologos controverſiarum ſcriptores, ſuo loco indicatos; qui ſubinde conſulendi, ubi materiæ aut communes ſunt, aut aliqua ratione ſe mutuo attingunt. x. Denique politicos ſpeciales ſeu collectores exemplorum, & hiſtorico-politicos: qui vel *elogarii* ut Eliæ Reuſneri *florilegium hiſtorico-politicum*, & Lipſii monita & exempla politica: vel *ſyſtematici* aut diſſertatorii, aut hiſtorici quales mox notabimus: vel magis hiſtorici, inter quos excellunt Tacitus, Polybius, Herodianus, & ex recentioribus Comineus, Guicciardinus, Sleidanus. *Hæc* cum ita ſcripſiſſem; incidi poſtea in Gabr. Naudei bibliographiam politicam, ubi plures autores recenſentur; quem conſulat qui volet, & Canonhierum in Aphoriſmos Hippocratis.

* I. *Apparatus politicæ ſpecialis.*

I. ARchontologia Coſmica *Gothofredi*. II. Politiæ ſpeciuales Kerckermanni, Perſica ſcil. 60. priſcæ, Athenienſis, Spartana: Ejusdem ichnogrophia politiæ

Polo-

Polonicæ, cui addita eſt Alſtedi Ger-
nica. Ad exercitium linguæ gr. confer
Xenophontis politia Athenienſ. & La
dem. & Polybii lib. 6. ubi de Romanâ.
Politiæ ſpeciales hodiernæ in toto or
triginta duæ, in fallor: Lugduni Bat
ab Elzeviriis editæ, quarum catalogu
hic non contexam; cum ubivis proſte
IV. *Diſcurſus* & diſſertationes hiſtor
politicæ ſpeciales ad certos autores:
Machiavelli ad Titum livium; Scipio
Amirati, Bernerceri, Forſneri, Orleans
Tacitum; Sevecotii obſervationes poli-
cæ ad Suetonium. V. Diſſertationes h
ſtorico-politicæ liberæ: ut Michaë
Piccarti decades obſervation. hiſtori
politic.; Forcatulus de Gallorum im-
perio & philoſophiâ; Phil. Camerar
ſubceſiva; Michaël Montagne, Petr
Meſſias, Anron. Verdier &c. citati cap.
& 2. VI. Topographici; quales Pa
ſanias; & ex recertioribus Coſmogra-
phia Munſteri, Atlas Mercatoris, Ber
tabulæ. Topographicos ſpeciales, qui re
gionem, Provinciam, urbem aliquam de
ſcribunt, vide ſupra cap. 17.

Ap

2. *Apparatus hiſtorico-politicæ ſpecialis hujus, & ſuperioris ſæculi.*

I. GEneralia quædam aut promiſcua; ut 1. *hiſtoriæ* Thuani. 2. *collectanea* hiſtoriarum particularium, ut Philippi Camerarii. 3. *Collectanea* epiſtolarum; ut Recueil de lettres nouvelles, gall.; literæ Principum Itall. & Gall. Epiſtolæ Illuſtrium Belgarum. Literæ Cardinalium Oſſati, & Perroni, gall. 4. *Collectanea* diſquiſitionum, conſiliorum reſponſorum, reſcriptorum &c. ut Ducis Rohani tit. *L'Interreſt de tous les Princes en Europe*, gall. Collectanea Memoriarum & inſtructionum, quæ faciunt ad hiſtoriam gallicam, gall. in 4o. Villeroy Memoires de *L'*eſtat; Philippi Mornaei Domini de Pleſsy memorię, gall. Stephani Paſchaſii recherches de France, gall.; Monita politica ad Romani Imperii principes de potentiâ curiæ Romanæ moderandâ, ex variis auctoribus collecta & edita ann. 1609. Francofurti apud Hofmanum in 4o. Mercurius ſtatus, gallicè in 8o. anno 1635.

II. Particularia ſcripta narratoria, diſquiſitoria, Apologetica ſunt infinita: nos indi-

indicabimus præcipua quædam quæ u-
jus ſæculi noſtri res & *controverſias* memo-
rabiles in Europâ concernunt 1. G
Auſtriaca ſeu Hiſpanica. Decretum
reſponſum Cardinalium & Epiſcopo
Galliæ anno 1626. Patritii Armac
Mars Gallicus; ad quem Reſponſum
nonymi: tit. V*indiciæ*; denique Franc
Zypæi officialis Antwerpiani, *Hiatus*
cobi Caßani obſtructus. Adde *Gallica inteſti*
quæ temporæ ligæ, & Marchionis
Ancre poſt mortem Henrici. IV. & t
pore contentionis inter Regem & R
pellenſes aliosque religionis reform
fautores, uſque ad annum 1629. Tæd
ſum eſset omnia recenſere quæ vidi
etiamnum habeo, nedum in reliqua, c
nondum vidi, inquirere. Vnum hic n
poſsum Præterire *Hotomanni Brutum*
men, & *franco-Galliam*, cum Antag
ſtis, & ſatyris ſub nomine Matago
Turlupini, ſupra cap. octavo; & *Cath*
con d'Eſpagne, Gall. cũ Declaratione Re
Navarreni; & *Apologiâ catholicâ adver*
libellos, monita, conſultatio &c. in Ga
per E.D. L. I. C. Pariſ. apud Iac. Pe
Chou 1586. Apologia Madritiæ con
tionis Franciſci I. ejusdemque refutat
per Carolum V. cum fœdere Clemen

no &

no &c. *Anticotton gallicè; Declaratio eccleſ. reformatar. Galliæ in conventu Rupellano* 1621. 2. *Germanico*, Bohemico-& Suecico-Auſtriaca: *Cancellaria Hiſpanica*, & Cancellaria Anhaltina; Apologetica Reſp. Nic. Harſtenii Sicambri ad Ajacem cancellariæ Anhaltinæ. *Apologia Ordinum Bohemiæ; & Apologia Friderici regis Bohemiæ; Secreta Calvino-Turcica Cogmandoli, cum reſponſo Juſtini Juſtino politani tit. Secreta ſecretorum Turco Papiſtica*; Ruysdorfii nobilis Bavari vindiciæ pro jure Electoris Palatini; Declaratio Guſtavi regis Sueciæ: Juſtus Springerus I.C. de pace religionis; Joh. Frederici Matheneſii ſceptrum regale & Imperator. domus Auſtriacæ; Magna horologii campana per patriotam Germanicum anno 1629. 3. *Belgico*-Auſtriaca; Decretum Ordd. Belgiorum, quo principatum abrogant Philippo II. & apologia Principis Auriaci; Et Franciſci Franci de Jure belli Belgici; confer Grotium de antiquitate Reipubl. Batavicæ, Ruardi Tapperi apotheoſin; Lætum introitum Philippi II. cum comment. Georgii Vivieni I.C. Acta pacificationis Colonienſis cum commentar; Anonymi Repræſentationem pacis Generalis, cum ſubſecutis apologiis pro Chriſtiano Bata-

vo adverſus Ieſuitam Becanum; Horol
gium Belgicum ſeu ſpeculum juventu
cum apologiâ ejusdem c. Jeſuitam Sa
ly belgicè; Lenſaei orationem con
Pſeudo-patriotas, Denique hiſtoricos I
trũ Borre, Meteranũ, Reidiũ, Ioh. Iſaciu
Pontanũ, Vbbonem Emmiũ, Famianu
Stradã, & nobilis Belgæ orationẽ de ju
belli Belgici. Caroli V. aſſertionẽ juris
Ducatu Geldriæ contra Wilhelmum D
cem Clivienſem. Adde belgica Inteſti
imprimis illa quæ ann. 1608. (cum ag
retur de induciis), & ab ann. 1612. uſq
1619. graſſante ſciſmate & factione R
monſtranticâ edita: præcipua ex poſt
rioribus indicat Catechizatio noſtra C
techiſmi Remonſtrantici. Quæ temp
Comitis Leyceſtrii antehac edita, eoru
indicium aut ſummam exhibet hiſto
P. Borre: cum quâ conferenda ad maj
rem ac plenam elucidationem, Apolo
Ger. Prouning Deventer. 4. *Luſita*
Auſtriaca: Apologia Antonii regis L
ſitaniæ lat. gall., belg.; & nupera ſcrip
annis 1641. & 1642. edita poſt tran
lationem regni in Iohannem IV., D
cem Braganſanum. 5. *Catalonico*-Auſtr
ca, jam nuperrimè; hiſpanicè, galli
belgicè edita. 6. Rhætico - & Helvetic

Auſtriaca ; Myſteria dominationis Hiſpanicæ per Catholicum Italum , Ital. it. belg. Sprecheri hiſtoria motuum Rhæticorum. 7. *Britannico*-Auſtriaca; quæ tempore Reginæ Elizabethæ edita: ubi agmen ducit Declaratio Reginæ, cur Belgis opem tulerit adverſus Hiſpanos. De Excommunicatione Pii V. & de ſcriptis pro juramento fidelitatis tempore Iacobi maguæ Britanniæ Regis, itemque de proditione pulverariâ nihil hic referam. Pertinent illa ad titulos ſpeciales de Magiſtratu, de Eccleſia Romanâ, de poteſtate Papæ; & ad apparatus Theologiæ Elencticæ. 8. *Britannica* communia: ut Mare Clauſum Seldeni ; cui oppoſitæ ſunt Diſceptationes Hiſtoricæ Iſacii Pontani. Pro dominio maris Venetorum ſcripſerat antehac Iulius Pacius à Beriga; pro mari cuivis libero, nominatim *Batavis*, Hugo Grotius. 9. *Scotica* & Britannica inteſtina, actio in Garnetum & reliquos proditores, angli, belg. & latinè per Cambdenum: De ſtatu rerum ſub Rege Iacobo, florente duce *Buckingamo* exſtat anonymi (D. Scot concionatoris Anglicani Vltrajecti) libellus angli. & belg. tit. *Vox populi*: quem inſecuti ſunt duo alii,

vox regis, & *vox Dei*. De ſtatu ſub rege C[illegible]
rolo florente archiepiſcopo Lado qua[illegible]
plurima edita ann. 1638. 1639. 1640. &[illegible]
quorum numerus iniri vix poteſt. Vnu[illegible]
atque alterum hic indico: Narratio re[illegible]
rum in Scotia geſtarum, in 8. Cum q[illegible]
confer ſcripta eccleſiaſtica, inter qu[illegible]
eminet Ladenſium αὐτοκατάκριο[illegible]
anglicè & nonnullæ declarationes par[illegible]
menti Anglicani, coll. cum declarati[illegible]
nibus Regis. 10. *Danica*: Declara[illegible]
Lubecenſium de bello ſuſcepto in R[illegible]
gem Daniæ Chriſtiernum; & ejusde[illegible]
regis ad eam reſponſio per Schepperu[illegible]
Neoportuenſē vice cancellariū. 11. *Vene*[illegible]
hic agmē ducunt libertas Veneta Theo[illegible]
Graſwinckelii I.C. Batavi; ſcripta edi[illegible]
cum Paulus V. excommunicationis fu[illegible]
men in Venetos vibraſſet: tomis aliqu[illegible]
Italicè exſtant in 4º nonnulla etiam la[illegible]
nē; ut Pauli Servitæ, ſeptem theologo[illegible]
Venetor, Iuriſconſultor. Italor. Anon[illegible]
mi, Nicol. Vignierii, Bell. &c. Et hiſto[illegible]
iſtius conflictus gallicè in 8º & Italicè, [illegible]
Singulis addantur Eccleſiaſtico-politic[illegible]
quorum præcipua quædam indicam[illegible]
ſect. alterâ, cap. penult. Conferatur & a[illegible]
paratus Iuridicus, cap. ſequenti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

* 3. *Appendix quorundam tractatuum particularium; quorum imprimis ratio habenda univerſalis ſcientiæ ſtudioſo.*

DE *Principe*, aut rege Machiavellus; & Mariana. Garſiæ Maſtilli prolixus tractatus de Magiſtratibus, eorum imperio & Iuriſdictione ex utroque jure; qui adde Chaſſanei catalogum gloriæ Mundi. Cõfer ſcriptores de Imperatorib. Adde ſcriptores complures de educatione & inſtitutione Principis, ex quibus nunc tantum indico, Eraſmum, Hereſbachium, Hieronymum Oſorium, eruditiſſ. Theologum Andr. Rivetum gallicè. Huc etiam pertinent ſcriptores de *principum jure publico & majeſtatico*, ut Matthias Stephanus, Arumeus, aliiq; complures. Et ſcriptores *de lege Regiâ*, ut Thomas Lanſius, Bernhardus Renecap. *& Carpzovius de lege regiâ Germanorũ*. De *Iure ſubditorũ* Henſlerus, & Anonymus; *Gul. Prynne* JC. *Anglicanus in tractatu citationibus autorum refertiſſimo de Iure Parlamentorum*, anglicè. II. *De Conſiliario*; Hippolitus à Collibus; *Keckermannus in diſputat. politicis* ubi plures alii autores citantur; *Stroſlai baronis à Smirzix* florilegium politi-

cum de conſiliis: editum Francofu
1610.in 12. cum Hippolyto à collib
III. *De aulis & aulicis*: Hippolytus à C
libus; Berneccerus; Adamus Contn
Theol. Jeſuita, qui omnium operoſi
mè hoc agit. Adde illis Antonii de Gu
vara contemtum aulæ. IV. *De equitib*
& militiâ equeſtri. Aubertus Mira
tract. peculiari. Conſule partẽ 4. diſp.
ſtræ de Monachis. Confer & Molani M
litiam Equeſtrem ducum Brabantiæ.
De nobili: Vide ſupra c. 19. Adde Ioh. C
ſeliũ de Nobilitate. Confer ſcriptores
inſignibus; eorumq; explicationibus, C
millum Camillium, Joh. Baptiſtam Pit
num, Hieronymum Ruſcellum. Con
& Henricum Kitſchium de annulor
origine, jure, uſu &c. VI. *De milite &*
ſtrategicâ: Vegetius de re militari cu
commentar. Steuwechii; Frontinus
ſtratagematis; Onoſandri ſtrageticu
cum notis Rigaltii; Leonis tactica cu
notis Meurſii; Æliani tactica cum no
Arcerii. Heronis Belopoëia; Stev
caſtrametatio gall. & belg.; Maxim
Status politicæ & militares traductæ
gall. ex Italico Johannis Boteri, & n
tis auctæ per Petrum. Adde Grotium
Iu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſure pacis & belli, cum notis; Leſſium
le Juſtitiâ & Jure; & ſcriptores de bello
Beſoldum, Bocerum, Syringium, Hinſ-
erum, Albericum Gentilem, Eliam
Schroterum alioſque alibi indican-
dos. Confer Theologos & Iure-
econſult. de Decimis; Diſcurſus po-
iticos & militares auctore La Noue. VII.
De *nummis* & ærario, duo diſtincti tracta-
us Chriſtophori Beſoldi; Marcus Fre-
erus de re nummaria imprimis & Borni-
ius. Confer ſcriptores de Nummis ſupra
ap. 9. VIII. *De legibus*: Plato; Cicero de
egibus cum doctis comment. Turnebi;
Alciatus in oratione de legib. Theologi
yſtematici tit. de legibus & Caſuiſtæ ſeu
Morales tit. de legibus; Meiſnerus tract.
peculiari. Hotoman. de legib. Romanis &
Roſini ac Demſteri ſyntagma antiquitatũ
Romanar.; aliique antiquarii, ut Manu-
ius. Imprimis ſpiſſum volumen *Zwarezii
e legibus*. Confer & Diſp. noſtram de Jure
anonico; & Juriſconſultos tit. de legi-
us, juſtitiâ & jure, juriſdictione & im-
erio. IX. *De Tyranno*; Stephanus Ju-
ius Brutus; cum Barclai ſcripto contra
Monarchicomachos, & Althuſii politicâ,
bi autores alii complures citantur. X. De

Vrbibus; Johannes Boterus, Mathe
Dreſſerus, Petrus Bretius & Abrah. Su
rius. Confer theatrum urbium; & app
ratum architectonicum. XI. De ſcho
Doctoribus, ſtudioſis &c. Vide & con
autores ſupra notatos cap. 2. imprimis
conſule, Horatium Lucium, & Rebu
ſum de privilegiis ſtudioſorum; B
thium Eponem de honorum Acade
corum origine & progreſſu; Gieſſeni
Theologum Rintelenſem in tract.
Academiis; ubi & alii citantur. Ali
dium in Mnemonicâ, & Scholaſti
XII. De fœderibus, Arumeus, Wa
mundus ab Erenberch, Scipio Gen
&c. XIII. De legationibus & lega
Octavius Magius, Scipio Gentilis, H
mannus Kirchnerus, quibus adde Eun
eclogas legationum ab Hoeſchelio
tas in 8. XIV. De comitiis, Aruma
Bernh. Bertramus. Confer Nicol. C
chium de comitiis alioſque antiqua
cap. 9. XV. De peregrinatione, Loyſ
Theodorus Zwingerus & anonym
VI. De formis Rerumpubl. & ſtatu
xum, Joh. Treuterus, Joh. Jacobus W
herus, Henr. Bruningius &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

CAP. XXII.

De apparatu Iuridico.

PRolegomena & præcognita, & progymnaſmata ac manuductiones uniſaies; ubi occurrunt. 1. *De ſtudio* Juris tè inſtituendo exſtant tract. Iulii Pa- &c. Tholoſani præludia optimi Iuonſulti, probique magiſtratus. 2. *De itia* & Iure; Tholoſani tractatu modo & Henrici Ernſtii Catholica juris. *Hiſtorica*, ut *Valentini Forſeri hiſtoria Iuris lis*; Hotomanni index legum Romaum; & Polleti hiſtoria fori Roma- 4. *Modus legendi* abbreviaturas in ɔque jure. 5. *Logica Iuridica* Schichardi. *Lexicon Iuridicum* Calvini, cui adde obvationes ling. lat. Pancirolli, & Alciati verborum ſignificationibus; cum forlis Briſſonii, Alciati parergis; Cujabſervationibus, Rævardi variis. 7. *ſprudentia* Tholoſani & Althuſii; ubi nis generis autores citantur. II. Ipſum pus Iuris, ex edit. Gothofredi: ad-, cujus rationes hoc ferunt, corpus ſſatum; & commentaria Cu-

jacii, Weſenbecii, Pacii: quorum co
pendium in Pandectas & Codicem
ſcripſit Calvinus; quod forte ſuffic
illis, quibus res anguſtior. Ex noviſſi
commentatoribus quinam potiſſim
conſulendi ſint, indicabunt Iuris antec
ſores Academici. III. *Inſtitutiones* juris g
& lat. cũ notis in 4. & Harmenopuli epi
me gr. cum quib. jungendũ Ius Orient
Græcorũ ex edit. Leunclavii, & alter
ex editione Bonefidii. Ad intelligenti
& collationem conducent hic Meur
lexicon græco-barbarum; & Codini C
ropalates cum notis Fr. Iunii & dein
Gretſeri. Nuper indicavit mihi vir eru
tiſſimus tam diu deſideratos libros Βα
λικῶν in Galliâ nunc edendos. IV. Pr
ter jus Orientale Græcorum; ad plen
& univerſalem eruditionis apparatu
conferendum etiam erit I. *Jus Hebræoru*
tam veterum quam recentiorum: qu
partim ſacris literis, partim Thalmu
ipſorum exponitur. *Ad prioris* cognit
nem faciet *Zepperi explanatio legum* Mo
carum; & ſcriptores de Republ. Hebræ
rum Sigonius, *Cunæus*, *Corn. Bertramus* c
notis Conſt. L'Empereur: ad hæc co
me-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

mentatores in Pentateuchum; ut Corn. à Lapide, Willetus in Exodum & Leviticum, angl. Ainſworthus in pentateuchum angl.: Denique *Seldenus de ſucceſſione*, & *de Iure naturali & Gentium* &c. *Schichardus de jure regio Hebræorum*; Gulielmi Welvod Scoti parallela Iuris Romani & Iudaici. *Ad poſterioris* cognitionem; ipſi aphoriſmi Thalmudici (Miſchnaiot) quorum tranſlationem nunc moliri dicuntur viri docti; L'Empereur in Bava Bathra; & plena collatio Iuris Romani cum Hebræo, quam promittit idē Cl. D. L' Empereur; Pauli Riccii ex Iudæo Politici & Iuriſconſulti Chriſtiani compendium Thalmudis; Buxdorfii ſynagoga Iudaica. Denique commentatores Thalmudici, & tractatus Thalmudiſtarum; qui ſubinde à Rabbinis Chriſtianis, cum notis aut commentariis eduntur: ubi alii Thalmudici & Rabbini citantur ac conferuntur. Vide ſupra cap. 5. 2. I*uris Arabum* & Saracenorum; partim ex hiſtoriis de politiâ, legibus, moribus &c. Turcarum, (e.gr. Loniceri, Leunclavii &c.) partim ex ipſo Alcorano & commentatoribus atque antagoniſtis ejus cognoſci debet: de quibus ſupra cap. modo

 cit.

cit. 3. *Ius* Saxonicum, ubivis apud aut-
res Iuridicos citatum invenies. 4. *Ius A-*
glicanum, habes Normandicâ linguâ ve-
ri deſcriptum in libro, quem vocant *Litt-*
ton: in quem exſtant commentaria E-
duardi Coci. 5. *De juribus* munici palibu
mox dicemus, cum ad practicos ventu
fuerit. V. *Imprimis Theologis* nonnunqua
conſulendi aut conferendi ſunt tales I-
riſconſulti; qui eccleſiaſtica, aut politi
tam generalia quam ſpecialia attingun
aut qui ad fontes ipſos jus revocant, & e
iis explicant, conſequenter cum jure di-
no & naturali, Theologiâ & Philoſoph
nonnunquam comparant, ipſiſque vici-
ſim lumen aliquod adferunt, aut ſalte
occaſionem ſuggerunt in iis quid ub
rius explicandi: quales Duarenus, Carol
Molineus, Hotomannus Renatus Cho-
pinus, Albericus Gentilis, Balduinus &
quib. accenſe Grotiū de Iure pacis & bel
imprimis etiam Tholoſanum & Alth-
ſium modo cit. Sunt & pragmatici qu
dam; inter quos Servinus, quondam a-
vocatus regius in Galliâ, cujus action
ſeorſim editæ gall. ejusdemque tract. c
tit. *Vindiciæ, ſecundum libertatem Eccle*
Gallicanæ; item actiones anonymæ v-

riorum

iorum, quæ gallicè editæ titulo *Recueil des pleidoyes* &c. Tales evolvendæ, quod eruditionis & eloquentiæ vim non vulgarem contineant. Confer ſupra cap. 7. & cap. 21. in appar. hiſtorico-politic. & infra ſect. 2. appar. theologiæ elencticæ. VI. Differentias inter jus civile & canonicum exhibet Conr. Rittershuſius libris ſeptem. Alios *Canoniſtas*, & Theologos, qui Iuriſprudentiam illuſtrent & fulciant vide ſuo loco cit. Excellunt hic Caſuiſtæ, Interpretes Decalogi, ſcriptores de Iuſtitia & Iure; quibus addendi ſcriptores de Legibus: quales ex Scholaſticis & Caſuiſtis non pauci, in diſp. de Legibus implicandi: ſed omnes tanquam Oceanus videtur abſorpſiſſe & complexus eſſe Franciſc. Zwarez in vaſto opere de Legibus. VII. *Iuriſprudentiam* philoſophicam delibant quæſtiones juris philoſophicæ, Onctaci in 8. Spiræ 1585. Politicam, require in autoribus cap. præcedenti. Exſtat Liborii à Bodenſtein Iuriſprud. politica. VIII. *Iuriſprudentiam* phyſicã, medicã, chirurgicam &c. vide apud Zachiam & Condrochum, quos ſupra cap. 14. citamus. Et paſſim Iuriſconſulti & Canoniſtæ quæſtiones ejuſmodi perſtringunt & autores citant, vide inter alios Barboſam in votis

& deciſ. canonicis, voto.12. IX. *Iuriſpru-dentia* theologica eſt vel textualis, vel ca-cionatoria ſeu ſymbolica, vel polemi-, vel politico-eccleſiaſtica. 1. *Ad illam* c-feret, Iuriſprudentia Chriſtiana Heres-chii ; Iuris civilis fontes & collatio -gum Moſaicarum cum Romanis ex e-Henr. Stephani 1580.; & Althuſius -Dicaiologiâ, qui vel ſolus abundè ſuf-ciet, ſiquidem duo priores haberi -queant. Huc refer autores de Iure He-bræorum paulo ante cit. Abulenſ-etiam, & recentiores commentatores -Pentateuchum, qui ſua ex Abulenſi -cerpunt. 2. *Ad iſtam*, Sandei Theologi-Iuridica. 3. *Ad hanc à parte Pontificior-* Iohan. Pauli Windek & Iohan. Bapti-Fickleri Theologia Iuriſconſultoru-& *Cornelii Rintelen Duſſeldorpienſis Iur-Romano-Catholicus.* Adderem Fabrum -codice Fabriano in principio, ſiquide-aliquâ ſpecie ageret ibi Iureconſultu-Sed illi oppone reſponſum Iacobi Le-I.C. & ſyndici Genevenſis. *A parte noſt-* eſt tractatus Sam. Mareſii tit. ſpecim-Iuriſconſulti-Orthodoxi. Conferri po-ſunt Brutum fulmen anonymi (Hot-manni) contra excommunicatione-Sixti Quinti ; Innocentii Gentileti Ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

men Concili Tridentini; Chriſtianorum
ICC. (autor erat Balduinus, tunc no-
ter, poſt apoſtata) commonefactio adver-
ſus Duarenũ de Eccleſiaſticis miniſteriis
& officiis. Ex quibus autoribus liquebit
orpus Iuris ſeu Ius Romanum non
ontinere Papiſmum, ſeu fidem ſtabilitam
n Concilio Tridentino. 4. *Ad poſtremam*,
olligendi imprimis ſcriptores & ICC.
uales Goldaſtus in Replicâ pro imperio
dverſus Gretſerum; Seldenus de Deci-
mis; Iuſtus Sprenger de pace religionis;
Marſilii Patavini apologia pro Ludovico
Bavaro; ſcripta Veneta, Sorbonica,
Anglicana de jure & independentiâ Prin-
ipum. Vide & confer Politicos ſpeciales
ap. præced. & hujus libri ſect. poſter. c. 5.
bi de Theologiâ Elencticâ. x. Diſputa-
ores, & controverſiarum ſcriptores, cita-
os invenies in repertorio Joh. Jacobi
peidelii, cui tit. *Sylloge quæſtionum Iuridic.
& politic.* Quinam ex noviſſimis ple-
ius & accuratius hoc præſtiterint, (nun-
uam enim in hoc genere perfectum
uid exſtabit, quod omnibus ſæculis ſatis-
aciat) indicabunt ICC. quorum exerci-
atiſſimos dogmaticos & practicos Theo-
ogi & hic & in quibuſcunque aliis Iuri-
icis in ſtudio theologico aut univerſali

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

occurrentibus, ex profeſſo conſule[illegible]
tanquam vivæ vocis oraculum; ju[illegible]
illud vulgatum Philoſophi: *Sapienti in*
arte credendum eſt. Soli enim inſpecti[illegible]
ſeu perfunctoriæ lectioni ſuæ & tali qu[illegible]
judicio quicunque hic confiſus magiſ[illegible]
rium alieno in agro exercere velit, is tu[illegible]
piter & graviter impingat neceſſe e[illegible]
Apparatum generalem hic facient, i[illegible]
libri 1. *Logica* Juridica Schichardi 2. *Re-*
læ in diſputationibus adhiberi ſolit[illegible]
quas omnes collegit, explicuit, cum all[illegible]
gationibus Doctorum, Simon Vaz B[illegible]
boſæ in 8. tit. *Principia Iuris* ſeu regulę ta[illegible]
deciſionum quã argumentationum: qu[illegible]
adde Bronchorſtii comment. in regu[illegible]
Iuris: commentaria in regulas Iu[illegible]
Canonici, ut Antonini archiepiſ. Flore[illegible]
tiui ad finem ſummæ, & recentium C[illegible]
noniſtarum. 3. Conciliator Pacii & M[illegible]
ceri ſimul edit. 1610.; aut ſi qui [illegible]
poſt illos plenius & nervoſius hoc eger[illegible]
4. Axiomata philoſophica, quæ vul[illegible]
diſputationibus quibuſvis admiſcent[illegible]
explicata, ſive in conciliatore philoſop[illegible]
co Goclenii, ſive in libellis ſeorſim edit[illegible]
Autores particulares, qui dubia, objecti[illegible]
nes, reſponſiones ſuppeditant, non e[illegible]

qu[illegible]

[q]uod multos congerat Theologus: XI. [P]ractici, qui ſint inſtar omnium (omnibus [en]aut multis non ita indiget Theologus) [q]uique magis accommodatè ad tempora [&] loca noſtra ſcribant; indicent, quorum [hi]c ager eſt. Idem moneo de Conſiliis [pr]æjudicatis, decisionibus & arreſtis; quia [T]heologo in caſuiſticis uſui erunt. No-[t]ates etiam carere vix poſſunt, Inſtru-[ct]ionibus curiarum; ſtatutis & decretis [po]liticis ſuæ Provinciæ, civitatis, agri, ut [e]generalibus Fœderati Belgii; Grotii [Iu]riſprudentiâ Hollandicâ; Arte ſeu in-[ſt]ructione Notariorũ; quib. addent leges [m]ilitares, & terrâ & mari; quorũ vocatio [ho]c requirit. Multa etiam de inſtructione [&] limitib. quorumcunq; collegiorum, de [de]cretis & reſcriptis politicis occurrunt [ap]ud diligentiſſimum hiſtoricum noſtratẽ [Pe]trũ Borre. Repetoriũ ex archivis curiæ [H]ollandicæ hoc anno Belgicè editũ erit [in]ſtar omniũ. XII. Speciales quidẽ autores, [q]ui materias Ethicis, Politicis, Theologis, [C]anoniſtis maximê affines pertractãt: qua-[le]s: I. *De Matrimonio*, Anton. Gubertus [C]oſtanus, Hotomannus, Maleſchot, *Io-[ac]himus Beuſt*; & Kling de causâ matrimo-[n]iali, & Bartarus de re uxoriâ; & leges [co]nnubiales Tiraquelli; Scipio Gentilis

de ſecundis Nuptiis; 2. *De Iure Virgin*-
tis, Kornmannus. 3. *De Iure fæmmaru*,
exſpectatur tract. propediem. 4. *De dotib*.
idem Coſtanus tract. cit. 5. *De poteſt*
patriâ, Ærodius quæſitor Andegaven.
6. Jordanus Brunus *de hæreticis*;
Royas de iisdem. Sed hos alioſque i-
dico diſp, de Hæreſi. 7. *De ſtudioſis*, & e-
rum privilegiis. Vide cap. 21. 8. *De j*
aſylorum; Georgius Rittershuſius Co-
Filius hoc anno 1642. à Romanâ cu
ſpecialiter prohibitus. 9. *De Vſuris*; al
citamus, in diſp. de Vſuris; & forte a-
quando plures in appendice. 10. *De Ven*-
tione, piſcatione & aucupio, Sebaſtian
Medices Florentinus; ubi in fine om
generis autores philologi, & antiquar
politici, Iuridici indicantur. 11. *De caſi*
annalibus, & præſcriptionibus, Mandoſii, D-
ni de Muxellis, Oldendorpii, Euſtath
Omphalii, ſimul editi, Francofurti 159
12. *De proceſſu adverſus crimen Magiæ*; co-
ſilium Facultatis Iuridicæ in Acad. Pa
vina, ad poſtulatum Ducis Bavariæ, e
tum una cum conſilio Tanneri Theolog
& Pauli Leyman Canoniſtæ, aliiſque t
ctatibus de poteſtate Eccleſiaſticâ co
cendi Dæmones &c. Coloniæ in 4. 162

Mag

Cum his jungi poterit Delrio in diſquiſ. Magicis lib. 6. ubi plerique ICC. citantur. Sed manum de tabulâ: nullus enim hic finis eſſet; nos tantummodo apparatum generalem promiſimus. Conſulatur ſilloge Ioh. Iacobi Speidelii.

LIBRI SECVNDI Sectio poſterior

DE

Apparatu Theologico.

CAP. I.

De apparatu præcognitorum, & theologico generali.

APparatum hunc diſtribuimus in tres partes 1. habeat præcognita; ubi de naturâ, partititione, & ſtudio Theologiæ. Hic commendatur Ex Pontificiis Ludov. Carbo à Coſtaciaro in Introductione ad ſacram Theologiam: ex noſtris Hyperius de ratione ſtudii Theologici; qui poſt illum ſcripſere Alſtedius in

præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

prǫcognitis, & Henricus Dieſtius. Vi[…] vincentium Auguſtinianum de ſtu[…] Theologico neſcio an hic nominare […] beam, cujus plagium ab aliis jam ſatis […] tectum: vide inter alios Kerckermann[…] præcogn. Logicis. Melchioris Cani ſc[…] ptum de locis Theologicis multâ eru[…] tione refertum eſt; itaque omnino l[…] locum habeat. Auguſtini libri de doct[…] nâ Chriſtianâ cum operibus ejus habe[…] tur, & ſeorſim in 8 Huc pertinent Salm[…] ronis, à lapide & ſimilium prolegome[…] ad commentarios ſuos in ſcripturam. […] raſmus de ſtudio Theologico itidem e[…] ſtat in operibus ejus, & ſeorſim in 8. N[…] prætereundæ Franciſci Ruizii Hiſp[…] Abbatis S. Facundi regulæ 334. de int[…] pretandâ ſcripturâ ſeorſim excuſæ, […] cum bibliothecâ Sixti Senenſis edit[…] Illis adde lectionem biblioth. ſelec[…] Poſſevini: &, ſi ita vacat, confer di[…] noſtram de *Theologiâ Scholaſticâ*, de Theo[…] ſymbolicâ, *Iure Canonico*. De Theolog[…] practicâ nonnulla ἐν παρόδῳ monemus […] Diſp. de *Exercitiis pietatis*, & alterâ, [...] *Meditatione*. Huc referenda Perkinſi Pr[…] pheticâ; & quæ paſſim ſcriptores de M[…] niſterio, de Politiâ Eccleſiaſticâ; ut & […]

Rh[…]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

hetoricâ Eccleſiaſticâ, de Scholaſticâ
c. Inter alios locus detur Rhetor. Ec-
cleſiaſt. Kerkermanni: unde optimè per-
citur Rhetoricæ communis ſeu profa-
e cum ſacrâ collatio, & ad eam appli-
atio: quod ſatis eſt ad judicium, & mul-
iplicem eruditionem. Nam quis & quan-
s omnium iſtorum uſus ſit aut non ſit in
axi ſpirituali, & efficaciſſimâ ratione cō-
onandi, hic non eſt dicendi locus. Sunt
alii ſcriptores, de ratione concionandi
os ad plenitudinem aut abundan-
m eruditionis hic indico, ſiquis for-
eos ſibi comparare velit: Eraſmus,
reſius de Valdiviâ, Auguſtinus Va-
rius, Scultetus, Polanus &c. Si quis
ures introductiones ad ſcripturam, &
ratione eam ſcholaſticè aut eccleſiaſti-
explicandi deſideret is adeat Poſſevi-
bibliotb. & apparatum in voce *Scriptu-*
II. autores auxiliarios generales, ſeu
ves; quales ſunt 1. *Dictionaria theolo-*
a Pontificior. Altenſteig, & Berchorii: no-
orum nullum exſtat, quod viderim, præ-
Alſtedii, quod huic negotio non ſuffi-
. Onomaſticon theologicum Cythræi
ndum videre licuit; ut nec Chriſto-
ori Lebei. 2. *Dictionaria ſcripturaria*;
Illy-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Illyrici clavis ſcripturæ; Andr. Placii le
con biblicum ; Ioh. Ferdinandi theſau
ſcripturæ. Sed vide & confer cap. 4.
Dictionaria eccleſiaſtica, & patriſtica; On
phrii Panuini explicatio vocum eccleſi
ſticorum; cui addendum lexicon jur
Vide & confer cap. 7. & 9. 4. Theſaur
Marlorati, & concordantiæ ſcripturæ:
quibus poſtea. 5. Apparatus linguaru
hiſtoriarum, philoſophiæ, aliarumque d
ciplinarum, de quo ſect. præced. III. A
tores Theologos quorum opera ſimul
dita & per tomos digeſta Patres, Sch
laſticos & Pontificios non eſt quod in
cem: vide eos in Poſſevino & Sixto S
nenſi. Ex noſtris præcipui indicati ſun
Iacobo Verheidē libro peculiari, cui
Icones & vitæ Theologorū. &c. ſuntq; Luth
rus, Zwinglius, Bucerus, Muſculus, Bu
lingerus, Calvinus, Beza, Martyr, Za
chius &c. Sed plures addi debent tu
qui ab illo omiſſi, tum qui poſtea floru
runt: quod alterius inſtituti eſt, biblioth
cæ ſcil. Theologicæ theologorum pr
teſtantium.

CAP. II.

De apparatu Theologiæ didacticæ, ſeu locorum communium.

AD loci cujuſque communis plenam inventionem, methodicam digeſtionem, diſpoſitionem, explicationem, probationem ſolidam, perſpicuam propriam & prudentem hic apparatus requiritur. I. *Locorum commun.* ſynopſes, *Ameſii, Makkovii* (cujus omnes diſputationes Theolog. in 4. nunc editæ) Diſputationes Theologicæ *Gomari*: quibus adde Synopſin Profeſſor: Leidenſium. His primo pervolutis, conferri poſſunt pro re natâ Diſput. Theologicæ Arminii; Lucæ Trelcatii fil. loci communes; Tileni Syntagma. Locos communes prolixiores inter alios commendo, Calvini Inſtitutiones; Danei Iſagogen; problemata Aretii; Loc. comm. Hyperii, Martyris, Muſculi, Zanchii: Quibus adde ex recentioribus Polanum. II. Scriptores & commentatores catechetici; nec non confeſſiones publicæ, & privatæ. Adde ſcriptores in ſymbolum; inter quos eximius Wilhelm. Perkinſus. III. Examina theologica, Aretii, Melanthonis

nis (cum commentar. Pezelii): nec n
quæſtiones theologicæ, Anſelmi tit. L
cidarius, Lutheri, Bezæ, Fr. Iunii (M
ſunt 200. in fallor; an alicubi. editæ
ſcio) & Davenantii determinatio
Syllabus problematum noſtroru
quamvis ſine reſponſionibus, occaſion
dabit plenius delineandi locos comm
nes. IV. Digreſſiones, problemata, & l
communes in commentariis ad ſcrip
ram. Vide eos infra cap. 4. V. Conc
dantiæ, theſaurus Marlorati, Lex
theologica, & philoſophica: illa v
cap. præcedenti; iſta ſect. præced cap
Adde, ſi opus, & conſule lexica ling
rum lat. gr. hebr. ſuis locis notata.
Tituli & ſubtituli quarumcunque di
plinarum cum ſuis quæſtionibus & c
troverſiis, ſi qui huic loco commnni
plicando & demonſtrando conduca
aut aliquâ ratione eum attingant. In
eos emicant multi tituli & ſubtituli M
taphyſici ac Phyſici; item Ethici, Pol
ci, Oeconomici, Iuridici, qui Theolo
am Moralem & politicam Eccleſiaſtic
potiſſimum attingunt. Adde quoſcunq
philoſophico-theologos, de quibus v
infra cap. ult. VII. Theologi Pract

pr

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ęſertim Aſcetici & concionatorii:
os vide cap. ſequenti. VIII. Theologi
lenctici: de quibus cap.5. IX. Theo-
gi Naturales; quales *Alſtedius*, Ray-
undus de Sabunde &c. Cum quibus
nfer cap. 5. Elencticos Atheorum,
entilium &c. X. Theologi hiſtorici,
i antiquitates aut novitates eccleſiaſti-
illuſtrant: inter quos primo conſulen-
ſcriptores hæreſeō; quos vide c.penult.
.Concilia & patres: vide apparatū hunc
p.7. XII. Theologi Scholaſtici: de
ibus videndum cap.6. XIII. Canoni-
: de quibus cap.8. XIV. Adhæc Iuri-
ci & Iuridico-theologi, imprimis in
cis communibus moralibus, & politico
cleſiaſticis: Manuductores hic erunt
ſtrarum partium Althuſius, & Ponti-
iarum Tholoſanus. Quibus adde eos,
i Iuriſtas Catholicos deſcripſerunt,
indek, Rintelen. Vide ſect.1. cap.22.
. Collectanea Auguſtini Barboſæ ad
oncil. Tridentinum, & ad Bullarium:
primis in locis communib. practicis &
liticis. XVI. Occaſionem inventionum
meditationum (præſertim in practicis)
nnunquam dabunt Axiomatum hiſto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ricorum Rictheri partes quatuor: u[illegible] tertia pars continet eccleſiaſtica. Quini[illegible] mo & polyantheæ, theatra exemp[illegible] rum: imprimis etiam ſcriptores & diſ[illegible] tatores de doctrinis, quæſtionibus & ſu[illegible] tilitatibus promiſcuis, ſupra ſect. 1. cap[illegible] & 2. indicati. XVII. Ex abundanti, ubi[illegible] ita poſtulare videbitur, conferan[illegible] Theologi quorum opera omnia ſin[illegible] edita & in publicis bibliothecis habent[illegible] ut Zwinglii, Melanthonis, Bulling[illegible] Buceri, Hemmingii, Hyperii, Muſc[illegible] Martyris, Lavateri, Aretii, Vrſini, Pa[illegible] Iuelli, Wittakeri, Sohnii, Zadeelis, Z[illegible] chii, Cameronis &c. imprimis opuſc[illegible] Calvini, Bezæ, Danæi, & ex Pontifi[illegible] Delrio, Gretſeri, Serrarii, Becani, S[illegible] dæi, &c.

CAP. III.

De apparatu Theologiæ practicæ.

PRacticam facio quadruplicem, m[illegible] ralem ſeu caſuiſticam, aſceticam, Po[illegible] tico-eccleſiaſticam, concionatoriam. *Prima* eſt, quæ in virtutum & vitior[illegible] theticâ explicatione nec non caſuum[illegible]

qu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

æſtionum determinatione, conſiliorum
riptione verſatur: ad cujus apparatum
ciunt. 1. *Interpretes* decalogi, Zanchius,
erkinſus, Rivetus; & Dod ac Cleaver
iique anglicè; quos vide in catalogo
nterpr. ſcripturæ biblioth. oxonienſis.
uibus adde *Ethicam Chriſtianam* Danei,
c non Vdemanni praxin fidei, ſpei, ca-
atis, belgicè. 2. *Summæ* virtutum & vi-
orum; quò refer Buſæi viridarium &
narium; Deſtructorium vitiorum ano-
ymi in fol.; Vivialdi aureum opus
ntritionis; *Antoninum in ſummâ*; Vin-
ntii ſpeculum morale; Gerſonis opera:
de polyantheas & theatra exemplorũ,
primis Loniceri & Honsdorfii ad de-
logum. 3. *Caſuiſtæ*, ex noſtris; Perkin-
s, Ameſius, Alſtedius, Balduinus; quibus
de Meiſneri philoſoph. ſobriæ, partem
acticam ex ſecundâ edit. Ex Pontificiis
ene infinitos allegare poſſem: ſed quia
ii ex aliis deſcribunt, delectus haben-
us, & pauci ſufficient. Sunt autem *Com-
endioſiſſimi*, Molani Theologia practica;
ut Aphoriſmi confeſſar. Immanuelis
a & compendium Dianæ *Prolixiores*,
t Toleti Inſtructio cum notis; *Proli-*

pißimi, ut Azorii theologia moralis; p
quem ſcripſit etiã ſatis prolixè Filijuci,
Bonacina, Diana; & nuperrimè Ferdinan
de Caſtro Palao. Si quis examina Caſuiſtã
noſſe aveat, is adeat Poſſevinum in bibl
thecâ ſelectâ; & catalogum interpretu
ſcripturæ &c. bibliothecæ Oxonien
editum anno 1635. 4. *Locorum* comm
nium ſcriptores, imprimis Martyr, M
culus, Polanus, Aretius. Huc refer aut
res Catecheticos. 5. *Commentatores* in Ex
dum & Deuteronomium. Deinde &
Proverbia, Eccleſiaſtem; & quoſcunq
alios ſcripturæ textus, ubi ſedes materi
rum moralium. 6. *Scholaſtici* in Lomb
dum, & Thomam. 7. *Scriptores Ethici*,
conomici, Politici (ſuo loco notati); n
minatim Keckermannus, Tholoſanu
Althuſius; ex ſcholaſticis Verſor & I
vellus in Ethicam & politicã Ariſtotel
Lipſii manuductio ad philoſop. Stoicam
Adde Conciliatorem Goclenii; Liebe
thaliũ & ſimiles Ethicos & Politicos, c
quæſtiones determinant; Lipſii monita
exempla; Eliæ Reuſneri florilegium; d
niq; politicos, juriſconſultos, Canoniſta
theolog., qui peculiares tract. de ſingu
capitib. ediderũt. Conf. ſupra appar. pr
cticu

cus ſect. 1. cap. 19. 20. 21. 8. *Juriſcon-*
ti; nominatim Althuſius & Tholoſa-
s: quibus adde arreſta & deciſiones
otarum & ſupremarnm curiarum (no-
uatim Romæ, & Pariſienſis); comi-
atores in regulas Juris ſect. priori cap.
. indicatos. 9. *Apparatus*, Theolo-
æ elencticæ, de quo infra cap. quinto.
. *Ius canonicum*, cum gloſſis, Rationali
iviani, & recentioribus controverſiarum
iptoribus: inter quos imprimis adhi-
endi, qui diſtinguunt inter jura vetera
nova; ut Franciſc. de Zype; & Jo-
nnes Honorius ab Axel; ut & Concil.
identini canones ult. edit. cum remiſ-
nibus & deciſionibus ſacræ congregat.
llæ & conſtitutiones Pontificum; Ritua-
Gavanti; & Joh. Stephani Duranti de
ibus eccleſiæ. 12. *Canones* & acta anti-
iorum Conciliorum; & ſynodorum
ormatarum, præſertim Belgic. & Gal-
ar. ad quæ repertoria comparanda. 13.
iſtolæ & conſilia Theologorum: Epi-
las infra nominamus cap. penult. Ex
ſtris neminis conſilia novi, niſi Melan-
onis. Ex Pontificiis conſilia ex profeſſo
ipſerunt Navarrus; Beja; & Au-

 guſtin.

guſtin.Barboſa tit.vota deciſiva canc
ca,quæ edita cum ipſius praxi exige
penſiones ; paucula quædam dedit F
riola,quæ edita cum ipſius Floribus di
ctorii Inquiſitorum ; plura Cajetanus i
Ientaculis. 14. *Scriptores parænetici* ge
rales,qui de omnibus virtutibus & v
is,aut de præcipuis quibusdam ſive al
rutrius , ſive utriuſque tabulæ decalo
peculiares tractatus edunt : ut, *Taffinu*
emendatione vitæ ; gall. belg. Spinæus
tranquillitate animi ; lat. gall. belg. Jo
Downame de irâ,ebrietate , &c. Nath
naelis Coale præſervativa adverſus pec
ta,ang. ; *Ioh. Abrenethii medecina ſpiritua*
angl. belg. ; *Caroli Scribanii Medicus reli*
ſus de ſanandis animi morbis. 15. *Scrip*
res parænetici particulares innumeri
non nominandi, ſed in loc. communib
Theologic. ad ſingulas virtutes & vit
e.gr. de timore Dei,de amore,de zelo ,
liberalitate & eleemoſynâ,de Juſtitiâ,
veritate,de cuſtodiâ linguæ, de uſurâ ;
invidiâ,de luxu,de vindictâ &c. 16. C
ferendæ ſunt orationes Oratorum, (quoru
aliquos indicamus ſ.1.c.7.)& homiliæ
conciones de ſingulis virtutibus aut
ti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

is. Vide paulo poſt, in appar, concio-
at.

De apparatu Aſcetico.

II. *Secunda* eſt, quæ exercitiis pietatis
theoligiâ myſticâ explicandâ occupa-
ur: ad cujus apparatum refer 1. *autores*
generales, qui in actu ſignato & exercitio
heologiam aſceticam aut myſticam tra-
unt; ut Pudov. Baylli praxis pietatis,
ngl. gal. belg.; Gul. Whately exercitia
Teellingio edita, belg.; Ejuſdem Teel-
ngii clavis devotionis, & Praxis pietatis
elg.; Joh. Downame ductor ad pieta-
em, angl. Irenæi Philalethii columna
ubis & ignis, belg. Huc refer eos, qui
raxin conſcientiæ, reſipiſcentiæ, fidei do-
uerunt. Inter quos agmen ducit Perkin-
us qui in Angliâ practicæ & myſticæ
heologiæ vexillum extulit, ex cujus ſcri-
tis & concionibus ſeu fonte perenni tot
ximia ſcripta practica, & tot efficaces
onciones practicæ in Angliâ, & deinde
paſſim in Belgio noſtro atque alibi (præ-
eunte Wilh. Tellingio) natæ atque irri-
gatæ. Præceſſerant illum, & lapides ac cal-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

cem congeſſerant, Bradford, Greenha[m], Dearing, Cartwrigtus; & ſecuti ſu[nt] Paulus Baynes, Robertus Boltonus, D[a]niel & Jeremias Dyk, Wilh. Whatel[y], Nicol. Biefield, Preſtonus, Rich. Sib[s], Vterque Rogers, Joh. Downame, Th[o]mas Hooker, Wilh. Gouge. Adde ope[ra] aut opuſcula Joſephi Halli, Othonis C[a]manni, Thomæ Tayliour, Sam. Smit[h], Denniſon, Dent, Tymme, Wilh. Fenne[r], Whitfield, Scudder, Eduardi Reynold, &[c.] Et ex Pontificiis, Gerſonem, Gul. Pari[si]enſ. utrumq; Lanſpergiũ, Florentiũ Bat[a]vum, Dionyſium Carthuſianũ, Taulerum, Ruysbrochium, Harpium, Schoonhavi[um], Bloyſium, Amelry, Bonaventuram, Ha[r]gardum, Alphonſi Madritii artem ſe[r]viendi Deo, lat. hiſp. belg. Maximil. San[d]dei theologiam myſticam, alioſque [in] diſp. de Devotione, & de Meditation[e] cit. 2. *Autores* generales qui tantum a[ut] magis in actu exercito aſceticam propo[nunt]: quales Cowperus in Anatomi[a] conſcientiæ, angl. belg. & libri meditatio[num], precationum, ſoliloquiorum &c. d[e] quibus ſupra lib. 1. c. 17. *Ad hæc*, præſer[vativa] adverſus peccata Nath. Coal[e]
ang[l.]

ngl.; de Relapſu Thomas Goodwin; De ſecuriate Joh.Downane. Adde etiam nonnullos ex Pontificiis, ut Ludovicum de Ponte, Drexelium in variis opuſculis: ſed ante omnes Thomæ à Kempis Imitationem Chriſti. 3. *Autores* ſpeciales, de particularibus, Exercitiis, ut precatione, meditatione, εὐθανασίᾳ, militiâ ſpirituali, tentationibus, verbi auditione, conſolatione, adhortatione &c. iidem autores modo cit. Adde conſolationes generales & particulares ægrotantium, autore Franciſco de Combles gallicè; & conſolationes Joh. L'eſpine in quibuſcunqne afflictionibus; & Anonymi Sacram philoſophiam gall. & belg.; & methodos q; praxes conſolandi vulgaribus linguis editas. Sed hos alioſque autores citamus ad ſingula capita aſceticæ noſtræ, quam publicis prælectionibus communicamus. Deliberamus, an operæ pretium futurum ſit, ſi ſuppletis ſupplendis, ad incudem aliquando revocetur, & in lucem exeat. Interim videri poteſt index ſubjectus libro Bellarmini de ſcriptoribus Eccleſiaſticis. 4. *Huc refer* commentationes, meditationes, & conciones in orationem

dominicam : quarum numerus haut e-
iguus. Vide catalogum interpretum ſc-
pturæ in bibliothecâ Oxonienſi. N
inter illos ad conceptus formandos ma-
mè commendamus junioribur, Arno
Cornelii belg.; Perkinſ. lat. angl. be.
Pauli Baynes angl. belg.; & ex noſt-
tibus catecheticis interpretibus ſeu H-
miliſtis, Teellingii. Conferri poſſi
commentar. Calvini, aut Parei in M
theum,& ex Pontificiis Corn. à Lapid
denique excerpta ex patribus in catech
Backhofii. 5. Confer apparatum c-
cionatorium. 6. Et catecheticum; imp
mis Dan. Rogers catechiſmum practic
anglicè.

De apparatu politiæ eccleſiaſticæ.

III. Eſt quæ politiam eccleſiaſtic
theticè delineat, exempla & variam pra
notat, quæſtiones & controverſias l
pertinentes determinat, conſilia conf
bit. Apparatum hujus pete infra ex cap

De apparatu concionatorio.

GEneralis apparatus conſtat 1. tribus libris (bibliorum ſcil.; propriæ conſcientiæ, ſeu proprii cordis; & eccleſiæ ſeu populi ſui;) quos niſi quis diligenter volvat, non poterit exemplo Chriſti & Apoſtolorum cum *δυνάμει* concionari. 11. libris, & autoribus generalibus; quorum adminiculo opus eſt, imprimis minus exercitatis: & ſunt Concordantiæ; Theſaurus Marlorati ejuſve compendium; Notæ textuales e. gr. Bezæ, Merceri & ſimilium; Florilegium ſeu polyanthea, unde rariora conſilia, dicta, facta piorum (nominatim confeſſorum & martyrum) tam in veteri quam in recentiori eccleſiâ conquiri poſſint. Quod ſi inſignis aliquis commentator magis realis, (qualis Willetus, Gomarus, Davenantius, Rivetus, Pareus) aut etiam concionator haberi poſſit, qui in textus analyſi, interpretatione, doctrinis eliciendis, & uſibus notandis, etiam amplificandis præeat, utique compendium erit non contemnendum. Quod ſi haberi nequeat, aut temporis an-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

guſtra non permittat multos autores pe
currere: propriis meditationibus omn
peragenda. Quod tam difficile non er
illi qui in quoque genere textuum
concionum præſtantiorum artificum
quos mox indicabo, elaboratiſſimas co
ciones aliqua diligenter legerit, eaſq
tanquam inventionis, diſpoſitionis, exo
nationis exemplaria perpetuo mente ſu
circumferat. Sed non repeto, quæ lil
1. monui. III. Confer apparatum theo-
logiæ practicæ tum moralis, tum aſce-
cæ; ut & ſcripturariæ ſeu textualis. A
paratus ſpecialis continet 1. Concion-
tores Anglicos, inter quos commen
tanquam præſtantiores, aut ſaltem mi
magis notos Perkinſum, Danielem Dy
Bolton; Preſton; Rich. Sibs; Bayn
Cotton; Thomam Hooker; Bridge
Borroughs; Samuelem Ward; Dod
Cleaver; Staughton; Gattaker; Th
mam Goodwin. His adde commenta
practica Cartwrighti in hiſtor. evange
cam. Non parum etiam conferet imp
mis ad uſus conſolationum. Wilh. Co
perus in cap. 8. ad Romanos. II. Belg
qui vernaculo idiomate ſcripſerunt Wi

Te

Teellinck, Godefridum Vdemans, Rodolphum Petrum; qui latino; Henr: Dieſtium, Meinardum Schotanum, Caſp. Sibelium, Jac. Laurentium, Caſparum Streſonem. Quibus adde varios libellos ſub nomine Irenæi Philalethii belgicè editos. III. Germanos; Olevianum; Schultetum. IV. Gallos; Molineum, Rivetum, Turretinum, de Faucheur, Meſtreſatum: quibus adde meditationes Pleſſei. Poſſem hic indicare, quinam ex autoribus modo nominatis maximè excellant, atque adeo imprimis imitandi ſint 1. In hoc aut illo genere concionum; dogmaticarum ſcil., aut elencticarum, aut hortatoriarum, aut conſolatoriarum &c. aut ſolennium euchariſticar. aut præparator. 2. In diſpoſitione. 3. In exornatione amplificationum, aut in ſtylo. Sed forte odioſum eſſet. Præſtat ergo noſtris hoc ſciſcitantibus coram indicari; & ab aliis propriâ lectione ac judicio inquiri. V. *Homiliæ* nonnullæ patrum non ſine fructu ſubinde conferri poſſunt, imprimis in materiis moralibus, e. gr. de Ira, ebrietate, avaritiâ, pace &c. & in nonnullis aſceticis de morte, martyrio, patientiâ &c. Sed

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

cum judicio legendæ imprimis cum pr-
bantes aut amplificantes ſcripturam al-
gant. Si quis omnes patres habere n-
queat, aut in ſingulorum operibus hom-
lias nolit conquirere, is comparet ſi
bibliothecam homiliarum & ſermonu
priſcorum patrum editam à Laurent
Camdio & Franciſco Gerardo Moſan,
cum ſcholiis. VI. Adde commentato
res in librum aut caput aliquod ſcriptur
qui juſtas conciones, aut ſaltem medulla
earum exhibent: quales imprimis A
gli, Perkinſ. in Epiſt. ad Galatas,
Judæ, nec non 11. cap. ad Hebr. &
priora capita Apocalypſeos; & Da
Dijck in epiſt. ad Philemonem & capi
aliquot Euangelii Johannis; Paulus Ba
nes in 1. & 6. ad Epheſ.; qui etiam
ſelectis textibus modo laudati: His ad
Wilh. Atterſol in libr. Numerorum
Sclatter in tria priora capita ad Roman
in utramque ad Corinthios, & in utran
que ad Theſſalonicenſes; Nicolau
Biefield in 1. cap. prioris Epiſt. Petri
Gul. Ameſium in totã; Biefield. in epiſ
ad Coloſſenſes; Topſel in Joël; King
gum, & Georgium Abotum in Jonam

Joh

Joh. Downame in Hoſeæ quatuor priora capita; Arturum Hilderſſam in Johannem; Willetum in epiſtolam Judæ; Rich. Stock in Malachiam; Sebaſtianum Benefield in Amos priora capita; Dixon in epiſtolam ad Hebræos. Alios præter jam nominatos, & infra cap. 4. quis data occaſione inſpicere aut conſulere deſideret, nomina eorum diſcat ex Poſſevini apparatu, imprimis ex catalogo Interpretum bibliothecæ Oxonienſis. Suffecerit à nobis delectum hunc indicatum fuiſſe. VII. Indicem ſeu repertorium concionatorium ex autoribus jam commendatis triplicem quis conſtruere queat: *Primum*, ſecundum materias (præſertim practicas) ordine alphabetico; niſi quis malit ad loc. comm. ſuos Theologicos annotare. *Secundum*, juxta ordinem librorum, capitum, & textuum ſcripturæ; quod vel in chartâ ſeorſim, vel ad exemplar aliquod Bibliorum fieri poſſet: & hic auxilio erit, catalogus Interpretum in biblioth. Oxonienſi. *Tertium*, ſecundum genera concionum libro priori à nobis deſignata.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

CAP. IV.

De apparatu Theologiæ textualis ſeu ſcripturariæ.

AD plenam & omnimodam cujuſq loci, aut capitis, aut libri ſcripturæ explicationem, uſum præſtabunt præt autores generales, qui de ratione & mo dextrê interpretandi præcipiunt (qu ſupra cap. 1. hujus ſectionis indicavimu & præter regulas ac methodum inve tionis, quam oſtendimus lib. 1. cap. 1. autores ſequentes I. Juſti & ple comentatores: quales in totam ſcript ram non exſtant, quamvis eo nomi quoſdam perpetui Bellarmin. in indi qui ſubjicitur libro ipſius de ſcriptorib eccleſiaſticis; & Poſſevinus in appara ſacro, in voce *Biblia*; & Angelus Ro cha in ſuâ bibliothecâ Theologic. Pa ne abſolviſſet ſed ſuo modo Corn. à L pide, ſiquidem vita ei annis aliquot pro rogata fuiſſet. Exſtant n. ejus commen in Pentateuchum, Prophetas majores & minores, Proverbia, Eccleſiaſten, Can tica, & apocryphum Syracidem & Ba

ruch.

ich, Totum N. T. Sed quid in iis
eſideremus breviter dicemus. 1. In-
rpretationes Pontificiorum ſuorum, &
atrum non ſemper omnes refert. 2.
oſtrorum raro, refert aut non ex pro-
ſſo: aut ſicubi hoc faciat, tantum occa-
onem quærit calumniæ. 3. In pluri-
is locis difficilibus & illuſtri ac prolixo
omentario illuſtrandis, ſæpe jejunus eſt,
mmo mutus magis quam piſcis. 4. In
hilologicis ſacris hoſpes eſt, & conſe-
uenter admodum parcus: defuit enim
eruditio in linguâ Græcâ, imprimis
tiam in Hebræâ, cæteriſque orientali-
us, & conſequenter in iſtarum lingua-
rm idiotiſmis, elegantiis, antiquitati-
us. 5. In moralibus & practicis, po-
illiſticas quiſquilias, & carbones pro
heſauris, ex Contipratenſi, Diſcipulo de
empore, legendis, vitis patrum & ſimi-
ibus ἄχθεζι ἀρύρης, fabularum promis
ondis, plerumque obtrudit. 6. Brevi-
r ingenium εὑρετικὸν, ſubtilitas, & ju-
icium ſubactum non ita ad fuiſſe illi vi-
etur, ut cum Toſtato Abulenſi, Thomâ,
yrâ, Cajetano, Eſtio, Zanchez; nec
ultiplex eruditio & lectio, ut cum Abu-
lenſi,

lenſi, Ariâ, Montano, Maſio, & noſ[...]
Mercero, Calvino, Beza, Bucero, M[...]
culo, Willeto, &c. comparari po[...]
Quia tamen ex ſuis pleraque labori[...]
collegit, & ſubinde ad alios autores [...]
gitum intendit, inſuper hodiernas ſch[...]
læ & ſynagogæ Romanæ interpretat[...]
nes exponit & tuetur, non inutiliter e[...]
comparabunt Theologi. Ex antiqu[...]
ribus tanquam univerſales & commu[...]
commentatores habiti fuerunt Lyra[...]
& Gloſſa ordinaria. Nova eorum e[...]
tio Pariſienſis per Fenardentium, D[...]
dræum &c. quia emendata & interpo[...]
ta, aucta dicitur, mihi ſuſpecta eſt. Au[...]
ergo ſim ut genuinas & puras editio[...]
utriuſque ſibi comparent φιλομαθ[...]
Porro ſi quis feſtinans veterum interp[...]
tationes compendio ſibi exhiberi poſt[...]
let, is præter gloſſam, & comentari[...]
Lapide, conſulat catenas tum gr. tu[...]
lat., ut Thomæ Aquinatis in Euange[...]
ſtas, Græcam in Jobum, aliaſque de q[...]
bus Poſſevinus in apparatu. Si quide[...]
Hexapla exemplo Andreæ Willeti in r[...]
liquos omnes ſcripturæ libros adorna[...]
eſſent, utique omnibus catenis & rece[...]

tiorum

orum collectionibus ea præferenda eſſe
utarem. II. Editiones correctæ Bi-
liorum in originalibus. 1. V. T. *cum*
unctis Plantini in 4°. aut 8°. quotidiano
ſui aptiſſima, ſiquidem haberi queant;
n minus, Roberti Stephani in 16°. quæ
mendatiſſima; ejuſdem in 4°. ſed non
im emendatè excuſa. 2. *Sine punctis*,
lantini in 8°. aut 24°.: quod ſi haberi
equeant, comparanda erunt Hanovien-
a in 24°. aut nupera Amſtelredamenſia
1 8°. 3. *N. T.* Roberti Stephani aut
Vecheli in 16°. cum variis lectionibus.
juſdem in fol. cum Bibliis Græcis.
Adhæc Elzevirianæ edit. Lugdun-
Batav. in 16°. quam emendatiſſimæ.
unt elegantes editiones Plantini in 8°.
uæ cum Bibliis Hebr. in 8°. compingi
ueant: quod ſi earum copia non ſit, ſub-
ituatur Amſtelredam. Janſonii in 8°.
II. Tranſlationes Orientales 1. *Chal-*
aicæ V. T. ex emendatiſſima editione
punctatione Buxdorfii in fol. ubi ad-
ita habes Baal Tourim, Maſoram par-
am & magnam, ſelectiora comentaria
abbinorum &c. Deeſt autem hic Tar-
um Ionathan in Pentateuchum, quod
in

in 8°. Chald. Lat. ſeorſim editum co
parari debet. In Bibliis Regiis Plan
exſtat Latina tranſlatio Targumim. Se
ſim etiam partes aut particulæ ejus,
e. gr. in Pentateuchum, Pſalterium, P
phetas minores. Edidit Paulus Fag
Targum in Pentateuchum, cum come
tar. doctiſſimis. Petrus Coſtus edi
Targum Chaldaicè, ab eo quod nu
habemus diverſum; & citat illud Pine
in Eccleſiaſten: ſed nondum conti
illud videre. 2. *Syriaca* V. T. nondu
edita; ſed exſpectatur. Interim utant
linguarum ſtudioſi Pſalterio ex edit. E
penii. 3. *Syriacâ* N. T. à Tremellio pu
ctata, cum tranſlatione in fol., & Wi
manſtadii ſine tranſlatione, & Guido
Fabritii cum tranſlatione, ſed ſine pu
ctatione, & cum Bibliis Regiis puncta
charactere Syro & Hebræo cum tranſl
tione. Quia autem iſtæ editiones hau
facile comparari poſſunt, nec uſibus quo
rumcunque quotidianis ita inſerviun
comparanda erit editio Gotheno-Anha
tina Troſtii, in 4°. cui addenda Plantin
in 8°. aut 16°. ſine punctis & characte
Hebræo. Sed in iſtis editionibus deſun

epiſtol

-piſtolæ quatuor, & Apocalypſis: illas
-rgo comparabis ex edit. Peakok Angli
4°. iſtam ex edit. Ludovici de Dieu
4°. cum punctatione & tranſlatione:
-uæ tamen latine cum notis ante edide-
-t Balthazar Etzelius. 4. *Arabica* V.
. nondum excuſa, ſed exſpectatur. In-
-rim fruantur φιλάραβες pſalterio Ro-
-æ edito cum punctis & tranſlatione,
Pentateucho edit. Erpenianæ, ſed ſine
-anſlatione & punctatione. 5. *Arabica*
-I. T. tota non eſt edita, quod ſciam, niſi
-b Erpenio, ſed ſine punctis & tranſlatio-
-e. Habentur & 4. Euangeliſtæ ex edit.
-om. cum tranſlatione ſed non punctata
fol. Alias quaſdam particulas, ut epi-
-olam ad Titum, & ſimiles non eſt quod
-ommendem. 6. *Hebraica* N. T. autore
-lia Huttero. Matheus ſeorſim, & epi-
-ola ad Hebræos à Munſtero edita cum
-anſlatione & notis. Idem Euangelium
-Iathei, ſed ex aliâ tranſlatione aut ſaltem
-orrectione dedit Tilius Epiſc. Melden-
-. 7. *Samaritana*, Perſica, Coptica,
-Æthiopica adhuc exſpectantur. A Iu-
-æis paraphraſis Perſica Pentateuchi, cum
-hald. Onkelos, & Arabicâ R. Saad.

Gaon

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Gaon ſemel fuit edita: ſed quotuſqui
exemplar ejus nanciſci potuit? ita
habenda ſit quaſi ἀνέκδοτος. Idem di
de parte N. T. Æthiopicè ante ann
aliquot editâ Romę; & pſalterio Æth
pico ex edit. Potken, Coloniæ in f
quamvis iſtud illo facilius ſubinde com-
parari queat. IV. *Tranſlatio Gr*
V. T.: cujus celebriores editiones ſu
ex correctione Romanâ; & Wech
Francofurtenſis cum variis lectionib
& collatione interpretationum Symm
chi, Aquilæ &c. Dicitur & N. T.
idioma ſeu dialectum hodiernis Græ
uſitatam tranſlatum alicubi ad edition
paratum eſſe. Quid de eo futurum
neſcimus. Exſtat in Bibliothecâ Seren
& Potentiſſ. Regis Magnæ Britann
alia ab eâ quam, habemus, tranſlatio
V. T. propidiem edenda, uti ſperam
Promiſerat Hugo *B*roughtonus nova
tranſlationem gr. ex Hebræo textu pr
pius expreſſam: ſed morte ipſius inc
buit illud opus in ſpongiam. Ioh. Druſi
veterum interpretum gr. tranſl. proph
tarum minorum conjectaneis illuſtrav
Idem in tranſl. gr. Ruth notas conſcri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Verſio Latina gr. Interpr. *Baſileæ* [prod]odiit anno 1 5 2 6. apud Cratan-[dr]um; & conjuncta cum bibliis Com-[pl]utenſ. Regiis, &c. V. *Tranſlationes* [La]*tinæ* ſunt 1. *Vulgata*; cujus plures edi-[ti]ones comparandæ, Una antiqua ante [R]eformationem: ſecunda poſt Refor-[m]ationem ante Concil. Tridentinum, [R]ob. Stephani aut Plantini, aut (ut [co]mpendium fiat) Iſidori Clarii, cum [ej]ſius interpolationibus & notis, aut cum [n]otis Ioh. Benedicti: tertia poſt Concil. [T]rid. Sixti v.: Quarta Clementis VIII. [Q]uinta Lovanienſium, cum notis. Cum [q]uibus conjunge Fr. Lucæ variantium [le]ctionum collectionem; & Thomæ [Ja]meſii Bellum Papale, ſeu concordiam [di]ſcordem &c. 2. *Sanctis Pagnini*; poſtea [in]terpolata ab Ariâ Montano. 3. Tigu-[ri]na Leonis Iudæ. 4. Munſteri. 5. Ca-[ſt]ellionis. 6. Lucæ Oſiandri filii, cum [n]otis; ſed quæ eſt vulgata paululum in-[te]rpolata. 7. Iunii & Tremellii. 8. No-[v]um Teſtamentum Eraſmi, & Bezæ. [9]. Henrici Stephani tranſlationes phra-[ſi]um & idiotiſmorum marginales. [V]I. *Tranſlationes Vulgarium* linguarum. ſunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſunt. 1. Belgica tum antiqua, rec
elaborata. cum quâ conferri poſſunt
tiquæ, apud Iacobum Lieſvelt Antw
piæ; & Ægidium van der Erve,
Leonardum ter Kinderen, & Nicola
Bieſtkens imprimis & N. T. Wttenh
vii, & alterum Faukelii. 2. Gallica G
nevenſis, & Lovanienſis. 3. Angl
Alani Pontificia; & reformata vetus
recentior. 4. Germanica Lutheri; D
tenbergii & Empſeri; Piſcatoris. 5. H
panica Cypriani di Valera: eſt & V.
Teſtamenti tranſlatio R. Davidis Ki
chi. 7. Italica Antonii *B*rucioli ex H
bræo & Græco; quæ quia haut pa
ſanior & accuratior eſt vulgatâ, atque a
tor ejus zelum purioris religionis ſpir
videtur, indicibus librorum prohibi
rum nunc pro ſcripta eſt, & vulgò non
haberi poteſt. Ejuſdem autoris N.
ſeorſim excuſum anno 1544. Venet
& dedicatum Leonoræ de Toleto d
ciſſæ Florentinæ. Tranſtulit & N.
Maſſimo Theophilo Florentino (p
*B*ruciolum) idque ut puritatem ling
Italicæ magis obſervaret. Vide ej
præfat. apologetic. præfixam libello c

c

it. Le ſemenza de l' Intelligenze del
N. T. Editum eſt & N. T. apud Ro-
uillium Lugduni anno 1552. Sed eſt
anſlatio Brucioli. Ex noſtris novam
anſlationem Italicam dedit Joh. Deo-
atus. Antiquas tranſlationes & edi-
ones bibliorum iſtis aliiſque omnibus
ulgaribus linguis ante tempora refor-
ationis, & Concilium Tridentinum,
mnes ut recenſeam, non fert ratio inſti-
ti noſtri. Tantum velim à bibliothe-
riis omnes & ſingulas inquiri, & publi-
s bibliothecis cuſtodiendas committi.
I I. Apocryphi grec. editi ſunt, cum
bliis grec. in folio edit. Romanæ,
Wecheli; utrobique cum variis le-
onibus. Et grec. latin. cum Bi-
s interlinearibus Ariæ Montani.
ide infra appendicem 3. Adde Jo-
phum Gorionidem à S. Munſtero
br. lat. editum; pſalmos Salomonis
à Joh. Lud. la Cerda editos una cum
ſcellaneis ipſius. Quib. accenſeri poſ-
t canones apoſtolorum, & epiſtola
ementis ad Corinthios nuperrimè gr.
evulgata. VIII. *Cenſuræ* in editiones

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

& tranſlationes; earumdemque apolo-
giæ. 1. *In gr. 70*; Wittakeri, Chami-
aliorumque elencticorum de ſcriptur-
cum quibus conferendi Bellarminu-
Stapletonus &c. quos vide ibi cit. 2.
Vulgatam; eorundem: quibus adde F-
bri Stapulenſis, Vallæ, Eraſmi, Gu-
gnaei, Bezæ notas in N. T. & Joha-
Benedicti, Iſidori Clarii in tota bibli-
Adhæc Nicolai Taciti Zegeri Epano-
thotem in N. T. Denique Amama cen-
ſuram vulgatæ verſionis Pentateuch.
Defendunt eandem præter modo cit.,
recentioribus commentatoribus, Mald-
natus, Lorinus, A Lapide &c. Et
noſtris, Albericus Gentilis opuſculo p-
culiari, & Heinſius paſſim in notis ſuis
N. T. 3. *In Pagnini* & Ariæ Montan-
anonymi: cui reſpondit Arias in prol-
gom. ad biblia interlinearia. 4. *In Eraſm*
Stunicæ, Alberti Pii, Theologoru-
Pariſienſium: quibus diſtinctis apologi-
reſpondit Eraſmus. 5. *In Caſtellionis*; He-
rici Stephani in præf. ad N. T. gr. & B-
zæ paſſim in notis: cui reſpondit Caſte-
lio, ſed refutatus à Beza. 6. *In Tigurina*
N. N. cui reſpondit ex Tigurinis Johan-
ne-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

es Jacobus Tigurinus. 7. *In Germanicam* *Lutheri*; Melchioris Sangerii Germanicè in folio Moguntiæ 1605. Exſtant iam Empſeri, qui trecentas in N. T. depravationes Lutheri obſervaſſe ſe dicit. . *In Gallicam*; Cottoni tit. Geneve plagiaire; cum Reſponſo Turretini, & altro Tronchini; replicâ item Cottoni, triplicâ Turretini tit. *Recheute*, omnia Gallicè. 9. *In Belgicam* Anabaptiſtarum; brahami Coſteri. 10. *In Belgicam* vulgatam; Sixtini Amama, tit. *Bybelſche* *Conferentie*. 11. *In Anglicam*; priorem nostrorum Georgii Martini; quem poſtea defendit Wilhelmus Reginaldus. 12. In *Germanicam* Piſcatoris; Petri Piſcatoris Lutherani: cui Joh. Piſcator reſpondit. *Germanicam edit. Neoſtadii*; Iac. Andreæ, cui reſpondit Pareus anno 1592.; & Georgii Sigroert cui reſpondit idem Pareus anno 1591. 13. *In Latinam* Bezæ; Pontificiorũ paſſim, & Lutheranorum in commentariis & ſcriptis elenct.; & nuper Grotii in notis ad N. T. Denique ex noſtris, Heinſii non raro in notis ad N. . 14. *In Syriacam* editionem N. T. Tremellii; Genebrardi, cui reſpondet Fr.

Iunius tit. Specularii. 15. *In Chaldaic.*
V. T.; Helvici in libro de paraphra-
bus; & paſſim comentat. IX. *Notæ te-*
tuales perpetuæ; ut Gloſſa utraque inte-
linearis & marginalis; poſtilla Nic. -
Lyra, cum animadverſionibus Burgenſ-
& replicâ; Mariana, Franciſci Lucę, Ma-
tini Delrio, Immanuel Sa; Iohann-
Benedicti; Iſidori Clarii; Caſtellioni-
Munſteri; *Vatabli*; *Tremellii & Iuni*
Oſiandri filii; Piſcatoris; coment. te-
tualia ſeu Peruſchim Rabbinorum cu-
bibliis hebr. chald. Baſil. edit. in fol. *Dri-*
notæ ac commentaria omnia ad V. & N. T.
& linguis vulgaribus, ad biblia Gallic-
Germanica Piſcatoris, Italica Deoda-
Belgica. Imprimis comparandæ no-
majores Bezæ, & Eraſmi in N. T. Dein-
ſi cujus rationes hoc ferant, etiam Vall-
Camerarii, Illyrici, Heinſii, & Grot-
Omnia Merceri, in Geneſin ſcil., Iobu-
Salomonem, priores prophetas imprim-
habenda; & *Ainſworthi* in Pentateuchu-
Pſalterium, & Canticum, Anglicè. X. N-
tæ textuales perpetuæ in tranſlationes 1. *S-*
riacam N. T. Ludovici de Dieu, Troſt-
Tremellii: quibus adde Peakoci & E-

ze-

elii ad minores epiſtolas. 2. *Chaldaicam* Pentateuchi, Fagii. 3. *Hebraicam* Euangelium Mathei; Munſteri. 4. *Græcam* V. T. Flaminii Nobilii edit. Romanæ. Sixti v., Maſii in Ioſuæ; & Druſii in Ruth & prophetarũ minorũ, & comentatorum paſſim, imprimis Pontificiorum. . *Samaritanam* utramque pentateuchi, otæ Marini. 6. *Arabicam* Actorum & Epiſtol. ad Corinthios latinè tranſlatam, r. Iunii. XI. *Notæ textuales* & commentationes in loca ſelecta; aut difficilia; ut ohannis Alba, loca V. & N. T.; Caſauoni, Scaligeri, Schulteti in exercitationibus Euangelicis, & ad quaſdam epiſtos; Angelii Caninii & Nebriſſenſis in oca aliquot ſcripturæ; Corn. Bertrami lucubrationibus, Francothalenſibus; amuelis Petiti in variis lectionibus; Nicol. Fulleri in miſcellaneis ſacris; Tarnovii in exercitationibus ſacris; Hugonis Bronghtoni in variis opuſculis nglicis, quibus adde ipſius commentaos in Danielem angl. & latine, nos in Iobum anglice; Iohan. Morini xercitationes bliblicæ; Franc. Georgii roblemata; Petri Victoris notæ in N.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

T.; Kelleti miſcellanea, anglicè; Cam
ronis myrothecium cum ſpicilegio C.
pelli; Nec prætereundus eſt Maymon
des in More Nevochim. XII. *Conco*
dantiæ lat.; & hebraicæ V. T. antiqu
conſtructionis; & recentioris auto
Buxdorfio; concord. gr. V. T. auto
Kirchero; Et gr. N. T. Adde indice
repertoria, theſauros ad ſcripturam: om
nium vicem præſtabit Theſaurus Ma
lorati, aut ejus compendiū. XIII. *Lexic*
1. *Hebraica* V.T. Pagnini, & *Buxdorfi*
2. *Græcum* N. T. Paſoris; cui jung
Math. Martinii Cadmum Græco-Phœ
nicem, ubi Græca non pauca V.& N.T
partim explicantur, partim ad origine
Hebraicas reducuntur. 3. *Targumicum*
Buxdorfii. 4. *Syriacum* N.T., Chriſtopho
Crineſii. Confer reliqua lexica gr., heb
& orientalium linguarum, ut & Medic
Philoſophica; Græca, imprimis *Heſychi*
Pagnini cum notis Merceri, Cevaller
Bertrami; & Lexicon Schindleri; & Ono
maſticon Math. Martinii. De quibus ſu
pra in apparatu artium & linguarum
5. *Ad Lexica* referimus, Placii lexico
biblicum, Iohannis Ferdinandi theſaur

ſcripturæ

ſcripturæ, Clavem ſcripturæ Illyrici, & Veſthamerum de tropis ſcripturæ, & Lexica quævis theologica; & Godefridi Tilmanni allegorias & tropologias ſcripturæ; Et Semenze de Intelligenze &c. autore Maſſimo Theophilo Italicè. XIV. *Onomaſtica*, quæ explicant nomina propria, aut voces exoticas, quale eſt Lud. Heliſter tit. Onomatographia ſacra; & Pagninis, ſubjectū lexico N. T. Confer Druſii voces N. T. & Lexicum Geographicum Ortelii; de quo infra. XV. *Philologi ſacri* qui phraſes & idiotiſmos ejus grammaticè Rhetoricè & philologicè explicant: quales Glaſſius in philog. ſacrâ part. duabus; Mercerus, Druſius, Piſcator, imprimis in N. T.; Heinſius, Grotius, Caſaubonus, Scaliger, & reliqui modo num. XI. indicati. Henrici Stephani præfatio N. T. gr. in 16°. præfixa, quæ agit de puritate dictionis in N. T. Sebaſtiani Pthochenii tract. peculiaris de eodem argumento. His adde Theſaurum grammaticum Buxdorfii, & Glaſoris opuſcula lexico, & manuali N. T. ſubjecta; denique apparatum grammaticum linguarum Orientalium, quem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſupra ſect. prioris, cap. 2. 4. & 5. indic[illegible]
Confer lib. 1. cap. 14. Denique Rhe[illegible]
ricam Alſtedii, quam ab Oratoriâ [illegible]
ſtinctam edidit. XVI. *Critici ſacri*. 1. *[illegible]*
ſora parva & magna, edita cum Bib[illegible]
Baſilienſibus Buxdorfii in fol. 2. *Tibe[illegible]*
ſeu clavis Maſoræ, ejuſdem Buxdo[illegible]
3. *Variæ* lectiones N. T. annotatæ in [illegible]
T. gr. ex editione Roberti Stephan[illegible]
Wecheli in fol. & in 16°. Et Criſpini[illegible]
16°. Et cum bibliis gr. Wecheli in f[illegible]
& in Bezæ notis majoribus, ubi in eas [illegible]
quirit. XVII. *Antiquarii ſacri*. 1. [illegible]
univerſam hiſtoriam ſacram explicant &[illegible]
luſtrant; quales Torniellus, Salian[illegible]
Capellus &c. quos vide recenſitos ſect[illegible]
cap. 9. 2. *Qui perſonas ſacras* deſcribu[illegible]
earumque genealogias: vide Ibidem, [illegible]
l. 1. c. 15. Confer Aretium probl. par[illegible]
3. *Qui res, mores*, ritus tam ſacros qua[illegible]
profanos ſive in totum, ſive ex parte e[illegible]
hibent; quales Arias Montanus in an[illegible]
quit. Scriptores Reipubl. Hebræoru[illegible]
(quos vide infra cap. 21. 23.) Deniq[illegible]
Seldeni ſyntagma de Dis Syris; Ch[illegible]
fletius de linteis ſepulcralibus Chriſ[illegible]
Lipſius de cruce; Imprimis & Samu[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Petitum in variis lectionibus. Adde Thalmudem, & ſcriptores Thalmudicos Judæorum; inter quos imprimis commendo Maynimonidæ Iad. Caſaka cum comentatoribus. Et ex Chriſtianis Buxdorfium in ſynagogâ Iudaicâ; Conſtantinum l'Empereur in coment. ad tractatus quoſdam Thalmudicos, & ad comentaria Iahiadæ in Danielem; Cocceium item ad Sanhedrim; Sichardum de Iure regio Hebræorum; Seldenum de ſucceſſione, de Iure naturali Gentium &c. Ejuſdem mare clauſum; Buxdorfium in abbreviaturis & grammat. Chaldaicâ; ubi per occaſionem nunnulla ſcripturæ loca explicantur. XVIII. *Adagia ſacra* Delrio, & Andr. Schotte. *Theologia ſymbolica* Maximil. Sandei. *Arithmologiam ſacram* dare voluit Petrus Bongus de Myſteriis numerorum; de quo quid judicandum; ibi dicetur. Brougthonus etiam collegit omnia quæ eodẽ numero conſtant, in libr. angl. & belg. cui tit. *Repræſentatio* &c. Conferenda hic adagia Hebraica Druſii, & gr. lat. Eraſmi & aliorum; & hæc ænigmatum, paradoxorum &c. ſcriptores. XIX. *Chronologi ſacri.* Vide

 ſupra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſupra ſect. prioris cap. 9. & lib. 1. c. 1
quibus adde imprimis chronotaxin ſac
Adrichomii, & chronotaxes, quas co
mentariis ſuis præmittit Corn. à Lapi
XX. *Topographi ſacri.* Vide lib. 1. ibide
& hoc libro ſect. priori cap. 17. XXI *A*
chitectonici ſacri: vide lib. 1. ibid. & ſec
prioris cap. 13. & 17. XXII. *Philoſo*
ſacri: Vide lib. 1. cap. 16. & ſect. prio
cap. 10. 11. 12. 13. 14. 21. XXIII. *Me*
ſacri: Vide ſupra ſect. 1. cap. 14. & lib.
cap. 16. XXIV. *Iuridici ſacri*: Vide ſe
1. cap. 22. XXV. *Conciliationes* ἐναντιο
φανῶν; ut Auguſtini; & ex recentio
bus Weſthameri, Cumirani; Polya
dri (gall. & belgice) Hermanni Bo
qui ex patribus (quorum verba & lo
annotavit) conciliationem inſtituit: e
dem fere modo hoc egit Henr. Sachſi
His adde Fr. Iunii parallela; & Gera
Bergomenſis conc. V. T. cum N. XXV
Qui dubia ad ſcripturam diſſolvunt, &
problemata reſpondent; ut Theodor
tus in ἀπόροις τῆς θείας γραφῆς; Fra
ciſcus Georgius in problematis; Spa
hemius in Dubiis Euangelicis. Con
comentar. Parei, & Willeti. XXVII.

lenc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ictici textuales; qui notas textuales elen-
icas cum ſcripturâ ediderunt; ut Fran-
ſcus Coſterus in N. T. belgicè, in fol.;
nglo-Rhemenſes anglicè: quos doctè
futârunt Fulco & Cartwrightus, angli-
: quibus addendi Renatus Benedictus,
Joh. *Paladanus* qui ad loca à noſtris ex
ripturâ allegari ſolita peculiaribus
ict. reſponderunt. XXVIII. *Conferendi*
primis præſtantiores quique Elenctici
heologi, ad expoſitionem locorum dif-
ilium & controverſorum. Vide eos
loco indicatos. XXIX. Locorum
mmunium ſcriptores; cum Schola-
cis ad Lombardum & Thomam. XXX.
ſuiſtæ, Theologi morales, & practici.
XXI. Jus Canonicum, & Canoniſtæ.
XXII. Scriptores rituales, & liturgici.
XXIII. *Notæ*, comentaria, & cenſuræ in
ros aprocryphos; vide infra append. 3.
XIV. Qui conciliorum canones & acta,
res, ſcriptores eccleſiaſticos, rituales, &
rgicos notis, aut comentariis illuſtrant.
de infra cap. 7. & 7. Conferendi, ubi
us, patres ſi quem ſcripturæ locum ex-
nunt, in ſcriptis exegeticis, aut homi-
icis, aut elencticis. XXXV. Qui ſcri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ptores Judæos, Thalmudicos, aut Rab-
binicos, aut eos, qui gr. ſcripſerunt, u
Philonem, Fl. Joſephum cum notis au
comentariis ediderunt. Vide eos in ap-
paratu patrum, & linguæ Hebrea
XXXVI. *Scriptores Philologi* qui aliud agen-
tes ſubinde lucem inferunt locis ſcriptu-
ræ. Occurrit hic 1. *Theſaurus* Criticus
Grutero editus; cui index locorum ſcri-
pturæ additus. 2. *Miſcellanea* critica
philologica; variæ lectiones; ad verſ
ria; ſyntagmata antiquitatum univerſali
& particularia de funeribus, nuptiis, ſalt
tionibus & luſibus & agoniſticis, ſort
bus, nummis & menſuris, de coronis,
ſacrificiis, de feſtis, de theatro & Muſi
&c. Quorum omnium indices, percu
rendi, & enotanda quæ ad ſcripturæ lo
ἐν παρόδῳ commentantur. 3 *Commenta*
& notæ, ad autores quoſque profan
præſertim oratores, poëtas, hiſtorico
Hic iterum indices percurrendi. 4.
profeſſo magis legenda miſcellanea Jo
Ludovici à Cerda, & ſimiles autores, q
multas phraſes & antiquitates ſcriptu
illuſtrant. 5. *Sic etiam* qui commentati
nes antiquarias aut philologicas occaſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

e ſumptâ ex ſcripturâ, aut ad certa loca
ripturæ conſcribunt: ut Meurſii Areo-
agus; Lipſius de Cruce; Chifletius de
nteis ſepulcralibus Chriſti; *Ritters-
uſii libri* 8. *ſacrarum lectionum.*. Sed hæc
mnia ab utriuſque literaturæ ſtudioſo
ıxta ordinem librorum & capitum ſcri-
turæ in chartâ ſeorſim, aut ad exemplar
ibliorum annotari poſſent. Autores phi-
ologos præcipuos ſupra ſect. 1. cap. 1.
ſque 10. recenſuimus. XXXVII. *Scri-
tores* præſtantiſſimi; Philoſophi, Medici,
uriſconſulti; ſyſtematici, elenctici, com-
nentatores: conſulendi imprimis, ubi
ca ſcripturæ explicanda occurrunt, quæ
ſorum profeſſionem aliquâ ratione at-
ngunt. Compendium faciet theologus,
à viris, in iſtis exercitatis conſcribi ſibi
etat indiculum aut repertorium ejuſmo-
i locorum: ita ſemper ubi opus fuerit,
d ipſos autores nullo negotio recurret.
Quod ſi hoc non detur; ipſe loca enotet,
mprimis ex illis autoribus, qui ea ſubinde
llegare ſolent aut quocumque modo at-
ingunt: quales indicavimus, in appar.
Philoſophico, Medico, Iuridico. XXXVIII.
Comentaria allegorica, anagogica &c. Ex
profeſſo inter recentiores hoc egit Dida-
cus

cus de Baëza in comentariis allegoric tropologicis de Chriſto figurato in v. t. Confer vulgares comentatores Pontifi cios, & Riberam, A Lapide &c., e antiquis Origenem; Et *Theologiam ſym bolicam Sandæi* ſupra cit., & Ant. de Ram pelogis Auguſtiniani expoſitionem figu rarum ſcripturæ. Item allegorias e ſcriptis Lutheri collectas à in 8°. Deniq & comentaria Rabbinorum, quæ *Midra ſchim* appellant. Vide autores ſcripturario alias in claſſes diſtributos apud Sixtum biblioth. lib. 4. pag. 401.

APPENDIX I.

De comentatoribus particularibus.

PAtres, intermediæ ætatis ſcriptores, et Pontificios non eſt quod indicē: requi rāt eos ſtudioſi in Sexto Sinenſi, & in Poſ ſevini ſacro apparatu, & bibl. ſelectâ: Om nes fere antiq. & recentiores, Pontificios & noſtros latina & anglica linguâ &c.: exhibet *catalogus interpretum ſcripturæ in* bibliothecâ Bodleianâ Oxonii editus olim à Jameſio, nunc auctior recuſus 1635. Ibidem etiam comparent Rab-

bini;

bini: ſed conferenda biblioth. Rabbinica Buxdorfii, ubi indicium, & judicium habebunt Φιλομαθεῖς. Tantum hic oſtendam quis delectus ſit habendus, & ſaltem neceſſarios aut præſtantiores aliquos indicabo. I. In Geneſin Mercerus, Pererius, Pareus, Willetus, Rivet. II. In Exodum; Willetus, Pererius, Rivetus. III. In Leviticum; Willetus, anglic. IV. In Numeros; Chriſtoph. Pelargus; & Wilhelmus Atterſol, angl. V. In Deuteronomium; Pelargus, Ioh. Wolphius, Corn. à Lapide, & Ainſworthus anglicè; qui in totum Pentateuchum. VI. In Joſuam, *Maſius* & *Serrarius*. VII. In Judicum, *Martyr*, Arias Montanus, Lavaterus, Serrarius. VIII. In Ruth, Druſius, Iohan. Wolphius, Lavaterus, Gaſpar Sanctius. IX. In Samuelis & Regum libros, *Martyr*, & Gaſpar Zanctius. X. In libros Paralipom. *Lavaterus*, & Sanctius. XI. In Eſdram; Wolfius, Sanctius, Lavaterus. XII. In Nehemiam, Sanctius, Lavaterus. XIII. In Eſther, *Serrarius*, Sanctius, Druſius, & Merlinus, gallicè. XIV. In Jobum, Catena Græca, *Mercerus*, & Pineda. XV. In Pſalmos;

R. David

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

R. David Kimchi, qui etiam in latinu
tranſlatus; adhæc Mollerus, Simeo
Muis; ſi quis volet addat, Lorinum,
Calvinum. Omninò a. comparand
Rivetus in decada Pſalmorum. xvi. I
Proverbia; Mercerus, Lavaterus, Cor
à Lapidè. Meminit Corn. à Lapide C
tenæ Hebræorum, autore Giggæo. Se
non vidi. xvii. In Eccleſiaſten, Me
cerus, Iohannes Coſteus, Lorinus, Co
nel. à Lapide. xviii. In Canticum
Mercerus, Delrio, Corn. à Lapide
H. Ainſworth anglicè; Godefrid
Udemans, & Henricus Geiſteranus, be
gicè. xix. In Jeſaiam; R. Abarb
neel, Calvinus, Corn. à Lapide, Scult
tus. xx. In Ieremiam; R. Abarbane
Corn. à Lapide, Amandus Polanus. I
Threnos, A Lapide, Martyr, Toſſanus
& Ioh. Hull angl. belg. xxi. In Ezekie
Fr. Iunius, Villalpandus: quod ſi ſumtu
illos quis non ferat, contentus ſit Cor
à Lapide. xxii. In Danielem, *Brought*
nus, *R. Iachiades*, cũ notis Conſtant. l'Em
pereur, Pererius, Corn. à Lapide; & qu
fere inſtar omnium, *Willetus anglicè*. xxii
In Prophetas minores; Corn. à Lapide

Tarno-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

arnovius, Druſius, Mercerus in quinae priores; R. Abarbaneel. XXIV. In Oſeam, Rivetus; qui inſtar omnium. XV. In Ioëlem; David Pareus; Topſel, glicè. XXVI. In Amos, David Pareus; ebaſt. Benefield in duo capita. XXVII. Obadjam, Iohannes Raynoldus. XVIII. In Ionam, lectiones Kingi & eorgii Aboti angl. XXIX. In Micha, avid Cythræus; *Nahum*, Idem & Luvicus Crocius; *Habacuc*, Cythræus & inckelmannus; *Zephaniam*, Winckelannus; *Aggeum*, Idem & Frider. Balinus; *Zachariam*, Frid. Balduinus, & .Pemble anglicè; *Malachiam*, Polanus. x. In Euangeliſtas; Calvinus, Corn. à pide, & Chemnitius. XXXI. In Mateum, Pareus, Pelargus. XXXII. Marcum, Daneus. XXXIII. In Lum, Toletus & Stella. XXXIV. In Ionnem, Muſculus, Toletus, Pelargus. xv. In Acta, Calvinus, Zanches, Corn. à pide. XXXVI. In Epiſtolas Pauli, Calnus; Ex Pontificiis, Cornelius à Lade, imprimis Eſtius. XXXVII. Ad Roanos, Martyr, Pareus, & inſtar omnium *illetus*, & *Gomarus*. XXXVIII. In prio-

rem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

rem ad Corinthios, Martyr & Pareu[illegible] xxxix. In poſteriorem ad Corinthi[illegible] Muſculus, Fridericus Balduinus, G[illegible] Sclatter angl. xl. In Epiſt. ad Galat[illegible] Pareus & Perkinſus. xli. Zanchius[illegible] Paulus Baynes, cap. 1. & 6. angl. bel[illegible] xlii. In Epiſtolam ad Philippenſe[illegible] *Gomarus*, Zanchius; Henr. Airay. xl[illegible] Ad Coloſſenſes, *Gomarus*, *Davenant*[illegible] xliv. In utramque ad Theſſalonicen[illegible] Zanchius, Sclatterus angl., *Gomar*[illegible] xlv. In priorẽ ad Timotheum Daneu[illegible] in utramque Eſpenceus. xlvi. Ad T[illegible] tum, idem Eſpenceus, & ex noſtris Io[illegible] Crocius. xlvii. Ad Philemonen[illegible] *Gomarus*, Daniel Dijck, angl. xlvii[illegible] Ad Hebræos, neminem adhuc nov[illegible] quem putem huic negotio melius ſat[illegible] feciſſe quam *D. Gomarum*. xlix. [illegible] ſeptem Epiſtolas canonicas, Corneli[illegible] à Lapide, & Mejerus anglicè. l. [illegible] Epiſt. Jacobi, Iac. Laurentius; in utran[illegible] que Petri Fr. Gomarus. Exſtant & ali[illegible] rum commentaria anglicè aut latinè [illegible] eaſdem Epiſtolas, & ſeorſim in Epiſtola[illegible] Jacobi; aut Petri, aut Iohannis ſeorſim[illegible] ſed quia non tam comentantur, quam co[illegible]

cept[illegible]

ceptus prædicabiles congerunt, conſulto
hic prætermitto: duobus ſolum indica-
tis, Perkinſo & Willeto in Epiſtolam
Judæ. LI. In Apocalypſin, auctor Har-
moniæ apocalypticæ, & Pareus; adde &
Brightmannum propter variam eruditio-
nem: quamvis non putem in explicatio-
ne fili hiſtorici illum obtinuiſſe, quod vo-
luit. Ex Pontificiis Ribera & Corn. à
Lapide. LII. Confer imprimis appara-
tum concionatorium de quo cap. præ-
ced.

* APPENDIX II.

*Authorum, qui omnes omnium con-
ceptus & interpretationes ſubinde
conferre volentibus non inu-
tiles ſint.*

QUi ſcribunt Iſagogas ad ſcriptu-
ram & regulas eam interpretandi;
Pagninus, Franc. Ruizius, & paſſim
Salmero, Corn. à Lapide in prolegome-
nis comentariorum. Conferri poſſunt
locor. comm., & elenctici ſcriptores, de
ſcripturâ,

ſcripturâ, (inter quos Rivetus) & pr
cognita Theologica, ſupra cap. 1. II. S
nopſes, compendia, ſummæ, abbrevi
tiones, œconomiæ &c. verſibus, aut p
ſâ, aut tabellis comprehenſa: de quib
lib. 1. cap. 14. adde ibi citatis *Georgii E*
ri Oeconomiam Bibliorum. III. Partitio
& analyſes. Piſcatoris in totam ſcript
ram: cum quibus confer in varios ſc
pturæ libros, Parei, Cartwrighti, in E
angeliſtas, Franc. Iunii, in pentateuchu
Ezechielem, Danielem, Matheu
Rolloci in Iohannem & epiſtolas aliqu
Pauli; Malcolmi in acta. IV. Qui fl
res, & eclogas ſcripturarias edunt. V. I
raphraſes, ut Eraſmi in N. T.; Pineda,
Pembel angl. in Eccleſiaſten; Campe
ſis & *Beza* in Pſalmos &c. His adde po
ticas: ut Apollinaris in Pſalmos
Aratoris in Acta, Sedulii de vitâ & mi
culis Chriſti, Georgii Viviani in Eccl
ſiaſten, Andr. Hoji in Ezechiëlem, M
leri gr. in proverbia Salomonis, & co
plures ejuſmodi veterum ac recenti
rum, quos vide enotatos apud Bellarm
de ſcriptoribus eccleſiaſt. & Poſſevinu
in apparatu. Tantum hic indicamus
noſtr

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſtris , quos illi quamvis præſtantiſſimos
æterire ſolent ; e. gr. Buchanani ,
ezæ , Eobani Heſſi , Berſmanni Pſal-
os ;& gr.ab H.Stephano(ni fallor)edit.
uc conferri poſſunt Saluſtii Bartaſii
bdomades. Ne quid dicam de pſalmis
etricis gall. ital. german. aliiſque vul-
ribus linguis. Inter omnes maximè
miror rationem compoſitionis metri-
, quam primus, ni fallor, adhibuit Ioh.
inſworthus anglicè ; quamque ipſum
itatus , ſecundus (quod ſciam) & qui-
m artificioſiſſime ſervavit Ant. de Huy-
rt I. C. belgicè, viri hoc nomine per-
tua laude digniſſimi. VI. Sunt & dia-
gi , dramata ex ſcriptura deſumpta ;
dialogi ſacri Caſtellionis ; Nazianzeni
hriſtus patiens ; Bezæ Abrah. ſacrifi-
ns ; Grotii Adamus Exul & Chriſtus
tiens ; Buchanani Iepthes & *Baptiſtes*;
m Laurimanni, Macropedii, Schonæi
dicti Terentii Chriſtiani) comœdiæ
ædam ſcripturariæ. VII. Meditatio-
s practicæ , & precationes ad ſcriptu-
n ſacram ; quales textuales meditatio-
s in pſalmos , paſſionem Chriſti , &c.
licamus lib. I. cap. 17. Tales & pre-

cationes

cationes Martyris in Pſalmos, & gal
in eoſdem cum Pſalteriis quibuſdam g
licis editæ. VIII. Comentaria practi
qualia e. g. Cartwrighti in hiſtoriam E
angelicã. IX. Conciones & homiliæ
integros libros, aut capita, aut ad ſelecto
textus ſcripturæ: de quibus vide c.
præced. X. Sixti Senenſis cenſuræ
comment. V. & N. T. lib. 5. & 6. bibli
XI. Ejuſdem confutatio hæreſeωn con
V. aut N. T. in genere & contra libros ſi
gulos. lib. 7. & 8. Confer diſp. de auto
tate ſcripturæ, & de Inſolubilibus.

* APPENDIX III.

Continens.

Apparatum librorum Apocryphorum

I. DE Libris apocryphis in gener agitur in locis commun., tit. ſcriptura. II. Tranſlationes apocryph rum Orientales ut Syriaca, Arabica Æthiopica, Perſica, Coptica, Arm nica, item Ruſſica ſeu Moſcovitica, an quæ qualeſve ſint, hactenus Occidenta bus non ita conſtare potuit: quod iſt rum apud eos nulla ſit copia; ſaltem nu læ ſint editæ. III. Græcè quicunq exſtant, habentur in gr. edit. bibliorum

quibus ſupra; ut & in bibliis interli-
aribus Ariæ Montani: qui v. latinè
ntum exſtant, ii comparent in omnibus
bliis tranſlationis vulgatæ, & inde tra-
cti in editiones bibliorum ex tranſlatio-
Pagnini, Tremellii &c. iv. Tobias
linguam hebræam traductus, & edi-
tum à Munſtero, tum à Fagio. v.
dith hebr. ex tranſlatione ejuſdẽ Mun-
ri. vi. Ad eorum explicationem
hilologico-textualem faciunt, con-
rdantiæ gr. V. T. Kircheri, ubi etiam
ta ex apocryphis annotata. Hic con-
enda lexica, & apparatus linguæ græ-
; de quo ſect. 1. cap. 4. vii. Com-
entarius in Baruch, inſtar omnium ſit
orn. à Lapide, qui editus eſt cum com-
entar. ejus in Ieremiam. viii. In
umenta Danielis; Ejuſdem in coment.
Danielem. ix. In aſſumenta Eſthe-
Serrarii in coment. in Eſther. x. In
obiam, Druſii & Serrarii. xi. In Ju-
th, Serrarii & Celada. xii. In ter-
um & quartum Ezræ qui ſcripſerit, ne-
inem novi. xiii. In Sapientiam,
oeſchelii philologicè; & Lorini cum
orn. à Lapide, theologicè. xiv. In
cleſiaſticum Syracidæ, Camerari, Dru-
ſii

ſii, Hoeſchelii philologicè, & Cornel
à Lapide theologicè. xv. In libr.
Machabeorum, Druſii philologicè
Serrarii theologicè. xvi. In libr.
Machabeorum, idem Serrarius. xv
Ad cenſuram & refutationem libroru
apocryphorum faciunt lectiones Ioh.
Raynoldi, quas merito omnis eruditio
penum appellare queas.

* *Appendicula ad Apocrypha.*

1. IOſephus Gorionides hebr. lat.
editione Munſteri in fol. 2. Com-
pendium hiſtoriarum Ioſephi hebr. l.
complectens acta 70. interpr., geſta M-
chabeorum & Herodum, Excidiu
Hieroſolymit., & decem captivitat
Iudæorum, edit. Baſileæ in 8°. per Se-
baſtianum Lepuſculum hoc tit. *Ioſipp*
de bello Iudaico &c. 3. Flavius Ioſephu
4. Philo Iudæus. 5. Pauli Eberi,
Alexandri Capelli epitomæ rerum Iud-
carum à reditu ex captivitate uſque
Chriſtum. 6. Confer Euſebii Chron-
cum cum caſtigationibus Scaliger

eunden

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

undemque de Emendatione temporum;
t Sigonium de Republ. Hebræorum;
enique Scripta adverſa Druſii, Scalige-
, Serrarii de ſectis Judæorum. 7. De
ſalmis Salomonis, epiſtolâ Clementis
l Corinthios, Canonibus apoſtolorum,
pra dixi num. 7. Addo nunc, Opera
lementis Romani, Abdiam Babyloni-
um, Epiſtolam Martialis, & ſimilia κίβ-
ηλα, quæ ſæculo apoſtolico ſupponun-
r: quo jure vide in Coci cenſurâ pa-
um. 8. Symbolum quod vocant
poſtolicum (de cujus autoritate egimus
iſp. peculiari) multi comentariis illu-
rârunt: quos vide in indice interpretum
ript. bibliothecæ Oxonienſis. Nos ſu-
a commendavimus Perkinſum. 9. De
mbolis Athanaſii, Niceno, Chalcedo-
nſi, eorumque editionibus alibi agen-
m eſt: in politiæ eccleſiaſt. part. 3. Et
s diſp. de ſymbolis. Vide & Gerar-
m Johannis Voſſium de ſymbolis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

CAP. V.

De apparatu Theologiæ Elencticæ.

* *Apparatus Generalis.*

I. Theologia Elenctica faſciculo qu[illegible] complectens controverſias cap[illegible] tales per totam theologiam, quæ ho[illegible] agitantur. Sed certum autorem ej[illegible] qui ſolidè, compendiosè & accommo[illegible] tè ad noſtra tempora hoc agat, hacten[illegible] non vidi. Exſpectandum eſt ergo [illegible] nec tam diu deſiderata elenctica Clar[illegible] D. Altingii aliquando prodeat; quæ [illegible] S. in manibus diſcipulorum nunc pa[illegible] verſatur, ſed pro captu cujuſque ex p[illegible] lectionibus ipſius ſæpe haut ſatis felic[illegible] ferruminata. Utiliſſimum eſſet o[illegible] ſtudioſis noſtris, ſiquidem viro ad [illegible] edenda difficili vacaret propria manu e[illegible] limare. II. Apparatus locorum co[illegible] munium: ex quo inter alios ſtudioſus [illegible] ſeliget *Ameſium*, *Makkovium*, *Clutonem* [illegible] *nopſin Profeſſorum Leidenſium*, *Zanchium*, [illegible]

no[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

-um, *Martyrem*. Addat cujus rationes ita
-runt, Meiſneri anthropologiam, &
Chriſtologiam; ſyntagma Polani, locos
communes Ioh. Gerardi; denique, ſi ita
-ſum, noſtras diſputationes, quæ ad va-
-as controverſias earumque ſcriptores
-dicis vicem præſtabunt: cum quibus
-ngendus ſyllabi problematum prior
-ars, nunc edita; quam altera propediem,
(Deus volet, ſubſequetur. III. Appa-
-tus theologiæ textualis: ex quo ſtudio-
-primo ſibi conſulenda proponent, Du-
-a Spanhemii, & comentar. *Willeti*,
-*rei*, *Riveti*, in aliquot libros ſcripturæ;
-primis etiam *Fr. Gomari*, Compendium
-quod laboris facerent ſtudioſi, ſi ſylla-
-um continuarent præcipuorum locorum
-æ pro utrâq; parte adferuntur, anno-
-tis præſtantiſſimis quibuſque & omnis
-neris autoribus, qui ad loci cujuſque
-plicationem & vindicias maximè face-
-nt. Nos tale quid moliti ſumus; ſed
-trema manus nondum impoſita. IV.
-criptores hæreſeωn, quales *Gennadius*
-*m* commentario Elimenhorſtii; Epi-
-hanius; Philaſtrius; Theodoretus;
-eontius de ſectis; Harmenopulus de

 ſectis;

ſectis; Panoplia Euthymii; Auguſtin
cum commentariis Danei; Guido C
melita; Nicetæ Choniatæ theſauru
Luxemburgius; A Caſtro; *Pratecl*
Sebaſtianus Medices; Petrejus; Co
Schluſſelburgius; Hartmannus Springli
v. Apparatus ſcholaſticus: Ex quo p
mò ſeligendus recentior aliquis diſput
tor, qualis Becanus in Theolog. Scho
ſtice; & unus ad ſummam Thomæ, qu
lis e. gr. Gregor. de Valentia, aut S
vius. Quibus addi poſſunt, lexicon the
logicum Altenſtaig, & diſtinction
Caſtanei. vi. Conferendus apparat
Theologico-Philoſophicus, de quo i
fra cap. ult. Et autores qui tractant co
troverſias Metaphyſicas ac Pneumatic
vii. Quæſt. ſcriptores. Hic occurru
Quæſt. Baſilii, Iuſtini Martyris, *Auguſti*
in v. t., Anſelmi; probl. Aretii; Quæ
Barthol. Sibyllæ; Quæſt. Alphonſi Me
dozæ; Albertini quem vide in appara
theologico-philoſophico; Bezæ quæ
& Reſp.; Quæſtiones Fr. Junii; Da
nantii determinationes; Nicolai Vede
Quæſtiones controv. centum & quinqu
una cum colleg. theolog. diſp. excuſ
Fr. Georgii probl. Adjungi poſſũt quæ

n

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

on paucæ ex Sphinge Theologico-
hiloſophicâ,& Middendorpii quæſtion.
olitico-theol. Nec prætereunda mille
uæſita Auguſtini collectore Tribeſco
rixiano. VIII. Ex apparatu patriſtico
etur imprimis manuductione & indicio
lemenhorſtii ad Gennadium; Perkinſii
problemate catholico; Danei in com-
entar. ad Auguſtini Enchiridion, &
l 1. libr. Lombardi; & Voſſii in Theſi-
us Theologicis. IX. Philologiæ, &
iticæ tum ſacræ tum communis, nec
on hiſtoriarum, chronologiæ &c. im-
rimis ſi controverſiæ ſint hypotheticæ:
e quibus apparatibus ſuo loco. X. Præ-
pponimus apparatum artium & philo-
phiæ, imprimis Logicæ, Rhetoricæ;
etaphyſicæ, Phyſicæ: ſine quo nemo
liciter controverſias tractabit. Huic ad-
e utiliſſimum tractatum Simonis Vaz
arboſa cui tit. Principia & loci com-
unes ſeu regulæ tam deciſionum, quam
gumentorum utriuſque juris, &c. Hic
. imprimis uſui erit circa conſequentias
ajorum, & regulas conſequentiarum
æſertim in controverſiis practicis, & ca-
bus. De effatis ſeu axiomatis philoſo-
hicis, diximus ſect. 1. cap. 7. nec hic re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

petimus. In mentem nunc venit, ſimi
effata ſeu axiomata, & regulas aliqu
occurrere in ſcripturâ; quæ inde colli
& ordine alphabetico diſponi poſſen
x. Autores duo quorum alter ex pr
feſſo in particulari aliquâ controver
(e. gr. de cœlibatu clericorum, de juſ
ficatione per opera, de peccato venia
&c.) affirmantem; alter vero negante
tuetur. Hi duo incipientibus erunt i
ſtar omnium & tales indicamus, eorum
que delectum docemus in iis controve
ſiis, quis editus noſtris diſputationibus a
tingimus: in aliis privatim, in prælecti
nibus locorum communium, & priv
tim ſciſcitantibus. Aliquam parte
indiciorum ejuſmodi vulgavſt catechiz
tio noſtra in catechiſm. Remonſtrant
cum. Sed majorem apparatum requir
qui ipſe de novo commentari, ac propri
ſolidoſque conceptus formare intend
xi. Ad controverſias cujuſque ſectæ ſe
profeſſionis penitiſſimè cognoſcenda
ab eorum parte e. gr. Judæorum, Soc
nianorum, &c. requiritur 1. *Principiu*
aut quaſi principium, ſi quod habent pr
ter ſcripturam, aut loco ſcripturæ;

Alcoranus Saracenorum, Thalmud Judæorum, Liber mirabilium Davidis Georgii, Henrici Nicolai ſpeculum juſtitiæ. 2. *Confeſſio*, e.gr. Miniſtrorum Antitrinitarior. in Tranſſylvaniâ, Remonſtrantium &c. 3. *Catecheſis* publica, e. gr. Socinianorum, Concilii Tridentini, &c. 4. *Liturgica*, gr. Pontificiorum Miſſale, Rituale, Breviarium, &c. 5. *Politia eccleſiaſt.*, ſeu conſtitutiones, e. gr. Jus Canonicum, conſtitutiones Epiſcopales in Angliâ 1603. 6. *Concilia*, ſeu decreta & canones Conciliorum, ut Concilii Tridentini. 7. *Colloquium*, aut colloquia publica, ſi quæ de iſtius profeſſionis controverſiis habita fuerunt; ut Mompelgardenſe, Maulbrunnenſe, Francothalenſe, Embdanum, &c. 8. *Apologiæ* publicæ, aut quaſi publicæ ſi quæ editæ item cenſuræ, refutationes; ut apologia confeſſionis Remonſtranticæ cenſura Pariſienſium adverſus Eraſmum; Colonienſium adverſus Priorum, & catecheſin Monhenii. 9. *Concilia*, conditiones, & formulæ, ſeparationis propter controverſias iſtius profeſſionis; & rurſum ſyntreciſmi & unionis; ſuper iiſdem contro-

verſiis ut, liber Concordiæ, Liber Inte-
rim, Caſſandri conſultatio. 10. Priva-
in eodem hoc genere ſcripta ſunt, e. g.
Andradi defenſio Concilii Tridentin-
Brentii apologia confeſſionis Wittebe-
genſis c. A. Soto. 11. *Hiſtoria* cuju-
que profeſſionis, & quidem ab ipſis auto-
ribus conſcripta cum apologiis & repli-
cis, ſi quæ editæ ſint: e. gr. Hiſtoria I-
reformabilis Papatus deſcripta à Lauren-
tio Surio, Cochleo, Jovio &c. Sic hiſto-
ria ſacramentaria à Cluverio in hiſtoriâ,
Lutherano iſto qui mellificio Pezelio
Lampadiano à ſe edito cenſuras ſubjeci-
Huc referrenda cujuſque profeſſion-
Martyrologia. Confer apparatum theo-
logiæ hiſtoricæ. 12. Autor aliquis pro-
batus, qui omnes controverſias alicuju-
profeſſionis explicat, aut breviter, ut Oſto-
rodus in Inſtitut., Becanus in Manuali;
aut fuſè & prolixè, ut Bellarminus
Volckelius, Smalcius contra Smigle-
cium & Franzium. XII. A parte ortho-
doxorum iſti requiruntur. 1. *Publicum*
aliquod, aut quaſi publicum nomine ec-
cleſiæ ſive eccleſiarum, aut ſcholæ ſive
ſcholarum editum examen confeſſionis

ut catechiſmi,aut liturgiæ,aut conſtitut. Eccleſiaſtic., aut apologiæ, aut Concilii, aut ſciſmatis, aut ſyncretiſmi, aut ſimilium publicorum ſcriptorum à parte adverſariorum; ut e.gr. Acad. Lugduno-Batavæ Cenſura in confeſſionem Remonſtranticam; admonitio Neuſtadiana de libro concordiæ, ejuſque admonitionis defenſio; declaratio Jacobi M. Britanniæ Regis ſuper cauſâ Conradi Vorſtii; Concordatum Sendomirenſe; Articuli Smalcaldici. 2. *Privata* in eodem hoc genere ſcripta ſunt; Chemnitii Examen Concilii Tridentini; Calvinus contra Interim adultero-Germanicum. 3. *Publica* aliqua apologia ſeu defenſio publicæ cauſæ, aut profeſſionis, atque adeo aliquorum ex publicis ſcriptis modo recenſitis; quales ſunt e. gr. Apologia confeſſionis Auguſtanæ; Confirmatio diſciplinæ Eccleſ. Gallicarum contra Morelles; Heidelbergenſium ſcriptum German. cui tit. *Auſſführlich bericht* &c. 4. *Privata* in eodem hoc genere ſcripta; qualia, Juelli apologia Eccleſiæ Anglicanæ, Gentileti apologia Eccleſ. Gallicanæ; Urſini, miniſtrorum Delfenſium,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſium, Gerobuli, Jacobi Laurentii defe-
ſio catecheſeos Palatino-Belgicæ, co-
tra Pontificios, Ubiquetarios, Cornh-
tiſtas. 5. *Diſputationes* & colloquia p-
blica e. gr. contra Pontificios, Bernen-
aut Ratiſbonenſia; contra Anabaptiſt-
Francothalenſe, aut Emdanum. 6. -
ſputationum ſeu colloquiorum privatoru-
quorum acta ſunt edita: inter quæ etia-
Martyrum, quærenda in martyrologi-
7. *Autor* qui controverſiæ profeſſion-
aut ſciſmatis alicujus hiſtoriam deſcrib-
quales e. gr. Sleidanus, Hiſtoria Con-
lii Tridentini, Hoſpiniani hiſtoria ſacr-
mentariâ, Bullingerus de Anabaptiſ-
8. Autor, aut autores præſtantiſſimi, -
ſectæ aut profeſſionis alicujus controv-
ſias ex profeſſo pertractant. Quorum t-
claſſes conſtitui poſſunt: ut *prima* ſit co-
pendioſiſſ., qualis e. gr. Jacobus Ma-
nis, aut Crocius c. Socinianos; *ſecu-*
mediorum, ut Stechmannus c. eoſde-
tertia prolixorum, ut Joh. Iunius, c. e-
dem. XII. Si controverſiæ ſint moral-
aut politicæ eccleſiaſticæ, conferen-
eſt apparatus 1. Theologiæ practicæ,
quo ſupra: ubi præferendi Azorius-

que ſimiles, qui per quæſtiones omnia explicant. Ex noſtris autoribus percurrendi, ubi tanti hoc eſt, interpretes decalogi, Caſuiſtæ, Catechetici, locor. communium ſcriptores. 2. Philoſophiæ practicæ: de quo hujus libri ſect. priori. 3. Juris canonici; de quo infra. Imprimis conferendi quæſtionarii, aut ſaltem unus inſtar omnium, qui omnes aut pleraſque quæſtiones canonicas ſecundum jura nova, alioſque autores citarit. Utilis etiam hic erit libellus cui tit. Damaſi Burchardica, ſeu regulæ canonicæ à Petro S'Aluno recognitæ. 4. Repertoria ad conſtitutiones, & acta ſynodorum Reformatarum; & Pontificiarum, e. gr. Bochelli decreta eccleſiæ Gallicanæ, & Auguſtini Barboſæ collectanea ad Concil. Trident. & ad Bullas Pontificum & determinationes Cardinalium. Imprimis repertoria ad Concilia antiqua, quale eſt Photii Nomocanon. 5. Epiſtolæ & conſilia Theologorum. 6. Ex apparatu Iuridico, Ioh. Iacobi Speidelii ſylloge quæſtion. Iuridic. & politic. coll. cum Iuriſprud. Tholoſani & Althuſii, & ſi quis recentiſſimè quæſtiones Iuridicas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

decideris. 7. Statuta Imperialia Gol
daſti; quibus jungere poſſunt ſtatu
eorum regnorum, aut Rerumpubl., ul
quis vivit. Belgæ noſtri habent Zypa
notitias Iuris Belgici; & Repertoriu
ad ſtatuta Caroli V. & Ill. Ordd. Belgic
nuper vernaculè editum. 8. Deciſion
Rotarum & curiarum: imprimis earu
ubi quis vivit: 9. Theologiæ Iuridic
Fikleri, Windek, & Ryntelen. XIII. Quo
ſi quæſtiones ſunt ex parte hypothetica
conferendus erit apparatus Chronologi
cus, & Theologiæ hiſtoricæ: de quo in
fra cap. 9.

* *Apparatus ad controverſ. Atheorum*
Epicureorum, Scepticorum, &c.

A parte adverſariorum obſerva aut
res, qui providentiam Dei, aut im
mortalitatem animæ, aut pœnas po
hanc vitam, aut neceſſitatem religion
ſeu pietatis, aut autoritatem verbi divi
ſive apertè ſive tectè oppugnant: qual
ſunt Lucianus, Machiavellus, Iul. Cæſ
Vaninus; Philoſophiæ Profeſſores pa

ſi

n in Italiâ (de quibus conqueritur
nſilium delectorum Cardinalium) in-
r quos Simon Portius, & ſi qui iſtius
mmatis recentiores: de quibus egimus
diſp. de Atheiſmo. II. Sceptica
liria quære apud Sextum Empyricum,
llatis iis quæ apud Auguſtinum & Ter-
llianum occurrunt de Academicis.
I I. Adde Socinianos contra reſurre-
onem corporum, & animæ immorta-
atem diſputantes. IV. Symbolizant
iam aut manus Atheorum ac Sceptico-
m confirmant illi ex Pontificiis, qui
m profanè autoritatem ſcripturæ oppu-
nant, & abſurda, ἐναντιοφανῆ, inſolu-
lia certatim accumulant. V. Proximè
l Scepticos atque Atheos accedunt,
ibertini, & Enthuſiaſtæ; nominatim
Davidici, & Henric-Nicolaitæ: de qui-
us infra. VI. Et rigidiores Gentiliſ-
ni defenſores, quales Celſus, Porphy-
us, Iulianus. VII. Denique omnes
ui ſcripturam oppugnant.

A parte orthodoxiæ. I. autores qui
x profeſſo Deum ejuſque providen-
iam, animæ immortalitatem, religionis
eceſſitatē &c. aſtruunt; quales Leſſius,

Na-

Naclantus Epiſcop. Clugienſis, *Zanc*[illegible] Theologi Naturales, Raymundus [illegible] Sabunde, Savanorda. Medina de [illegible] ctâ in Deum fide. *Alſtedius*; Me[illegible] phyſici, item & Scholaſtici: quos rec[illegible] re ſuo loco. III. *Thomas contra Gentes*; ex recentioribus Atheomachia Baru[illegible] Canephii c. Atheos & Libertinos, ga[illegible] Charronus de tribus veritatibus galli[illegible] *Merſennus in comment.* ad aliquot capita G[illegible] neſios; Smith Arrow againſt Athei[illegible] angl.; & Weemſus of Lothaquar de q[illegible] tuor filiis degenerantibus, angl. III. Scriptores de veritate religionis Chr[illegible] ſtianæ veteres, ac recentes: con[illegible] Gentiles &c.: quos mox notabim[illegible] IV. Antagoniſtæ, Machiavelli, Enth[illegible] ſiaſtarum, Libertinorum, Socinianor[illegible] V. Antagoniſtæ Scepticorum: quale[illegible] neminem recentiorem novi, qui ſolidè ex profeſſo hoc egerit, præter variæ multæ eruditionis virum D. Martinu[illegible] Schoock Philoſophiæ in Acad. Groni[illegible] ganâ Profeſſorem, cujus præſtantiſſim[illegible] diſputationes aliquot nunc prodierunt, [illegible] reliquas cum Deo exſpectamus: un[illegible] juſtum aliquando tractatum in gratia[illegible] divinæ & humanæ ſapientię ſtudioſoru[illegible]

b eo conſtituendum ſperamus. VI. De-
ique confer antagoniſtas Epicureorum,
liorumque veterum ac recentium para-
oxorum philoſophorum; nec non Ma-
orum ſeu dæmonomaniæ. VII. Hi-
torica, aliâque ad apparatum hunc per-
inentia exhibet diſp. noſtra de Atheiſ-
mo. VIII. Confer infra apparatum
ontra antiquos hæreticos Manicheos,
Marcionitas &c. Et libr. 7. atque 8. bi-
lioth. *Sixti Senenſis*; ubi contra adver-
ários librorum V. & N. T.

Apparatus ad controverſias Gentilium.

EX parte heterodoxiæ Luciani, Celſi, Porphyrii, Iuliani, Symmachi quæ ſuperſunt, aut orthodoxorum ſcriptis inſerta ſunt. Vide diſp. noſtram de Gentiliſmo. A parte orthodoxiæ I. Thomas à Ieſu de converſione Gentium libri ſeptem: cum quibus confer Poſſevini biblioth. ſelect. lib. 9. 10. 11. & Johan. Fridericum Lummidum de judicio extremo, & vocatione Indorum; A Coſtâ de ſalute Indorum. II. Ex antiquis pa-

tribus

tribus græci, Athenagoras, Juſtinu,
Clemens, Alexandr., Origenes, The-
doretus, Euſebius, Nazianzenus, *Baſili*,
Cyrillus Alexandrinus: qui tres poſ-
riores contra Iulianum juratum & eru-
tum Chriſtianæ fidei Antagoniſtam: La-
tini Tertullianus, Minutius, Cyprianu,
Lactantius, Arnobius, Firmicus, Aug-
ſtinus, Prudentius, Ambroſius. II.
Adde Thomam contra Gentes, Guli-
mum Pariſienſem de fide & legibu,
omneſque autores qui theologiam nat-
ralem tradunt, aut veritatem fidei aſ-
runt; quales Raymundus de Sabunde
Gorg. Pacardus in Theolog. natural.
Savonorba, Marſilius Ficinus, Eugu-
nus, Ioh. Franciſcus Picus, Ludovic
Vives, Mutius Panſa; Pleſſius; Mo-
neus de cognitione Dei; Grotius (
poſtr. edit. cum notis); Charronus
libr. de tribus veritatibus gallicè, Ma-
tuanus in libr. de patientiâ. Thomas
Jeſu de converſione omnium Gentium
IV. Confer appar. c. Atheos, Epicure
&c. V. Et apparat. Theologico-Philoſ-
phicum. VI. Denique diſp. noſtram
Gentiliſmo & converſione Genetium.

Apparat

Apparatus ad cont:overſ. Iudai:.

A parte heterodoxiæ. I. Thalmud. de quo Buxdorf. in biblioth. II. izzachon. Vide eundem. Promiſit vir mmus in literaturâ Iudaicâ & amicus ſter D. Conſtantinus l'Empereur ejus itionem cum refutatione : quam avidè ſpectamus. Ex uno Nizzachon nonlla excerpſit, & refutavit Munſterus in mment. ad Matheum hebr. III. Opgnatio fidei Chriſtianæ per R. D. inchi & R. Ioſeph Albo, interprete enebrardo. IV. Maymonides in Mo- Nebuchin, & in Iad Chaſakah, nonlla præſtruit contra veritates theologię hriſtianæ. V. Ex recentioribus Barnella; quem non vidi, niſi citatum à orn. à Lapide in Agg. 2. verſ. 10. . Ex recentiſſimis nonnulla R. Meſſe ben Iſraël : quamvis diſputator vix ci poſſet, niſi admodum ὁμονύμως.

A parte orthodoxiæ, quia pleroſque dicavi in diſp. de adventu Meſſiæ, hic on repetam, ſed ſupplementum aut deſtum ſolummodo recentiorum oſtendam

dam I. *Hugonis Broughtoni epiſtola hebr.*
ad R. Abraham Ruben; & commen
in Danielem. Ejuſdem varii Lib
Anglici; inter quos *Corruptio in tractat*
religionis & collatio cum R. Farrar;
tranſlatio Anglica Eccleſiaſtis, ei
inſerta diſceptatio hebr. angl. de Trinit
II. Gali Raſia, Ioh. Cunradi, Otto
Judæi converſi & Profeſſoris Altorf
III. Conſtantini l'Empereur animad
verſiones ad Abarbaneel in cap. 53. Ieſ
IV. Jetzira Abraham, hebr. lat. cum ſc
lii Rittangelii: ubi diſputat. de Trinit
contra Iudæos. V. Diſputatio Molth
contra Iudæos de Trinitate. VI. Barra
tom. I. in concord. & hiſtor. Euangel
lib. 1. 2. 3. Confer Poſſevini biblioth.

* APPENDIX I.

De Samaritis.

DE iis in quibus Samaritæ à Iud
diſſentiunt, vindendi Scaliger
Emend. temporum; Idem in elench
trihæreſ.; Scultetus in Exercit. euang
licis; alii aliquando in appendice aliq
ad diſp. de Iudaiſmo citandis.

* Appe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

* APPENDIX II.

De antiquis & hodiernis ſectis Iudæorum.

Hic nihil occurrit, niſi quæ Scaliger e Emendatione temporum, & in Elencho Serrarii, & Ioh. Druſius, ipſeque errarius indicant: unde petenda.

* APPENDIX III.

e antiquis & hodiernis ſemi-Iudaizantibus.

Iacobus Martinius refutationem eoum ſubjecit tract. de Tribus Elohim ontra Goſſavium de Bebelno.

Apparatus ad controverſ. Muhammediſticas.

A parte heterodoxiæ. I. Alcoranus; II. Zuna, aliaque ſcripta autentica, ut publica apud illos: ſed quæ nondum ypis edita. III. Muhammedi filii Abi-

talibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

talibi reſponſio ad epiſtolam eccleſiæ C
priæ; quâ oppugnat religionem Chriſt
nam, & defendit Muhammedicam.
nondum typis edita eſt. IV. Anonym
ille ſcriptor ex Chriſtiano factus Muha
mediſta; qui malam illam cauſam op
mè egiſſe dicitur. Meminit ejus Clem
dus in epiſtolis.

A parte Orthodoxiæ. 1. Antagoni
Alcorani, editi cum Alcorano latino
fol. Præter quos, Turrecremata, Dion
ſius Carthuſianus; Raymundus Mart
Barci nonenſis ordinis prædicatorum
Gul. Poſtellus in tract. cui tit. Orbis co
cordia; Gennadius Scholarius in tract.
cui tit. Via ſalutis; Iacobus de Vitriac
Petri Blæſenſis inſtructio fidei ad Sol
num Iconii, apud *Baron*. 12. tom. ann
lium; Nicetas Choniates in Theſaur
*S*aracenica gr. lat. in 8°. à *S*ylburgio e
ta; *Ioh. Maurus* breviter & optimâ m
thodo oppugnationem Alcorani inſ
tuit & fuit ſupra omnes in myſteriis iſti
ſectæ verſatiſſimus. Vidi antehac refu
tione Aborani Italicè in 8°., ſed nom
autoris excedit; Ioh. Ludov. Vivald
in opere regali; Marquardus de Suſann

Iudæis; Paulus Ghirlandus in deci-
nibus fidei. II. Conferendi 1. *Scri-
ores* de hæreſibus, & directoria Inquiſi-
rum ſuis locis indicati. 2. *Scriptores* de
ritate religionis Chriſtianæ contra Infi-
les, ut Pleſſæus, Ludovicus Vives,
rotius, &c. Et Cavalleria in Zelo
hriſti, contra Iudæos, Saracenos, cum
oſſis Martini Alphonſi Vivaldi. 3. *Locor
mmun.* ſcriptores, e. gr. Tilenus in ſyn-
gmate. 4. *Caſuiſtæ*, e. gr. Azorius lib. 8.
21. 22. 5. *Canoniſtæ*. 6. commenta-
ores in Apocalypſin. III. Poſſevinus
iblioth. lib. 9. c. 8. *Thomas à Ieſu in tractatu
conver ſione Gentium lib.* 10. qui imprimis
tiā legendus: ubi & alii citantur. IV. Scri-
tores, qui ritus, antiquitates, & mores
aracenorum referunt, aut explicant.
Quales, Elmacinus in hiſtoriâ Saracenicâ
Arab. Lat., ab Erpenio edita; Geogra-
hia Nubienſis Arab. lat. edita à Iohan.
Ieſromitam & Gabriele Sionita; Hiſto-
iæ Turcicæ *Leunclavii*, Loniceri, &c.
His adde quæ habet Duretus in theſauro
nguarum gall. c. 42. 43. &c. Chriſtoph.
Beſoldus in conſideratione legis & ſectæ
Saracenorum; Poſtellus in tract. de
Originibus Perſarum, Turcarum &c.

Sel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Seldenus in notis ad Eutychii origi[nes] eccleſiæ Alexandrinæ; Scaliger de em[en]dat. temporum p. 136. 144. 623. G[il]min in notis ad Pſellum gr. lat. & ad[vi]tam Moſis, hebr. lat. Idem pluribus h[æc] agere ſe dicit in notis ad Theolog[iam] Abdulla: ſed has nondum videre c[on]tigit; ut nec Guadagnolo Franciſcan[um], qui ex profeſſo refutavit Perſam qu[on]dam antagoniſtam Xaverii. v. De[m] Calvino-Turciſmus Giffordi & Regin[al]di; & Turco-Papiſmus anonymi, (S[ut]livii.) Sed in hoc genere multa ad[huc] nobis deſunt. Alcoranus enim Arabi[ce] cum verſione latinâ, & notis textualib[us] typis publicari deberet; ut & Su[nna] aliique libri, qui parem aut proximam [cum] Alcorano autoritatem obtinent. A[b]hinc quennium D. Elichmannus Me[di]cus & in literis Arabicis ac Perſicis ve[rsa]tiſſimus mihi indicavit monachum qu[en]dam libro in 8°. Romæ edito, eodem ann[o] aut proximè præcedenti, ex profe[sso] Muhammedicam perfidiam refutaſ[se]. Sed quantum ille præſtitiſſet, indica[re] non poterat, quia tunc exemplar nondu[m] nactus erat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Apparatus ad controv. Enthuſiaſtarum & Libertinorum, in genere & in ſpecie.

APparatus generalis I. Theologia Germanica, lat. belg. germ. II. Bullingerus de Anabaptiſtis. III. Calvinus contra Libertinos. IV. Marnixius montis S. Aldegondii dominus contra Enthuſiaſtus belgicè; ejuſdemque libri apologia c. anonymum ſub nomine nobilis Germani. V. Epiſtolæ Illuſtrium Belgarum: in quibus Marnixii & Aggæi Albada. VI. *A*ntidotum Pincieri contra Enthuſiaſtas. VII. Daneus in opuſculis theologicis, in fine. VIII. Gerſon contra Ruyſbroeck & Schoonhovia.

*A*pparatus ſpecialis I. Henrici Nicolai *ſpeculum juſtitiæ*; aliaque ipſius opuſcula. Antagoniſtæ ejus ſunt, Caſparus Grevinckhovius; & Diedericus Cornhert, belg.; Rogers & Knewſtub angl. & noviſſimus Henr. Ainſworth. angl. II. *Davidis Georgii* liber mirabilium; cum *ejuſdem apologiâ* ad Annam Oldenburgicam comitiſſam Embdanam; belgic. Reliquos

quos ejus tractatus vide apud Ubbon
Emmium. Exſtat etiam defenſio D
dis per Andr. Hagelmumſoon Anta
niſtæ ſunt, Ubbe Emmius duobus t
in 8°. belg. Qui unus forte ſuffece
III. Sebaſtiani Franck, *Arca No*
theſaurus agri, paradoxa. *Antagon*
ejus eſt, Marnixius modo cit. IV. C
Zwenckfeldii opuſcula & Ioh. Lar
notæ in carmina quædam Nazianze
cum additâ apologiâ metricâ contra S
phylum *Antagoniſtæ* eorum Wigand
Illyricus, Toſſanus, & Menzerus tom
diſp. theologic. Marpurgenſ. diſp.
V. *Weigelii* poſtillæ. *Antagoniſtæ* eju
ut Beeckmannus in nupero tractatu co
tra Socinianos, in fol. Stechmannus
append. ad Photinianiſmum; Iſ. Foer
ſenius Theol. Argentinenſis tit. *Dr*
exenteratus &c. Sunt & alii, qui German
cè illum refutarunt. VI. Valentini S
phelii nonnulla. Nicol. Hunnius co
tra Weigel. & Stiphel. germanicè; Jo
Piſcator c. Stiphelium germ. Vide
illo ſyntagm. hiſtor. eccleſiaſt. Micræ
VII. Jacobus Böhmen, miſerrimi
ſtupidiſſimi Enthuſiaſtæ opuſcula var

Germ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Germanicè. Detexit deliria ejus David Gilbertus Ultrajectinus, belgic.: ejuſdemque ſcripti ſui apologiam poſtea edidit contra perſonatum quendam equitem Sileſium. VIII. Confer appar. contra Atheos, Gentiles, Anabaptiſt., Semi-Libertinos.

* Appendix

De Semi-Libertinis.

I. Cornhertus; cujus ſcripta omnia Belgicè ſimul edita. Antagoniſtæ ejus fuerunt concionatores Delfenſes, quorum libelli nonnulli exſtant. belgic. II. Caſpari Coolhaas complures tract. ſed nullius omnino momenti. Inclinaſſe videtur ad Enthuſiaſtica Sebaſtiani Franck. Adde Juſtificationem Senatus Leidenſis. Antagoniſtæ ejus erant Synodus Hollandica, cujus declaratio in 4°. & reſponſio ad libr. Coolhaſii in 8°. conſcripta à ſynodo Roterodamenſi; & Apologetica declaratio; ad Illuſtr. Hollandiæ Ordines ſcripta à ſynodo Harlemenſi. III. Hermanni Herberts opuſcula quæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

dam, ſed plane delira & febricitanti[illegible]
Antagoniſtæ ſunt, Eccleſiæ Hollandic[illegible]
quarum nomine exſtat *declaratio*, quæ [illegible]
la hic ſuffecerit.

Apparatus ad controverſias Anabaptiſticas.

I. CONfeſſio Anabaptiſtarum; ej[illegible]
demque uberior declaratio & [illegible]
fenſio per Nicol. Nicolai. II. Menn[illegible]
nis liber Fundamenti, & Enchirid[illegible]
Theodorici Philippi. III. Marty[illegible]
logium Anabaptiſticum. IV. Ca[illegible]
cheſis Reineri Wibrandi. V. Varii ſc[illegible]
ptores polemici, quos autores noſtri m[illegible]
indicandi, paſſim citant; inter quos i[illegible]
primis hoc agit Ioh. Cloppenburgh.

A parte orthodoxiæ I. Abrah. D[illegible]
ſlaer; Johannes Cloppenburch; uter[illegible]
belgicè, & nuperrimè Ioh. Bontems [illegible]
dem belgicè. Hoc anno Johannes Cl[illegible]
penburch profeſſor Theologiæ Harde[illegible]
vicenus, nunc Franequeranus, ſcript[illegible]
ſuum Belgicum veſte latinâ, & ſcholaſ[illegible]
induit; quod ſtudioſis noſtris co[illegible]

men[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

mendo. Tractat nunc etiam ex profeſſo & plenè controverſias Anabaptiſticas D. Spanheimius, publicis diſputationibus in Acad. Lugduno-Batavâ. II. Godefri Udemanni pax Sionis, contra Babel Pædo-Baptiſtarum, belg.; ejuſdem refutatio Corn. Cuyper &c. III. Colloquia publica cum Anabaptiſtis habita Francothaliæ, Emdæ, Leovardiæ. IV. Guido de Bres; Bullingerus de Anabaptiſtis; quibus addendi ſcriptores hæreſeôn, ex Pontificiis Prateolus; ex Proteſtantibus Schluſſelburg. & Springlius. V. Conferatur apparatus Socinianus, Remonſtranticus; etiam Enthuſiaſticus.

Apparatus ad controverſ. Neo-Arrianas, & Neo-Photinianas.

A parte heterodoxiæ. I. *Catechiſmus Racovianus* major & minor latin. & Germanicè; item catechiſmus Moſcovii: quibus adjunge *Smalcii tract. de divinitate Chriſti.* II. Confeſſio miniſtrorum &c. in Tranſſylvaniâ; & Inſtitu-

tiones Oſtorodi, ac *Volckelii.* III. Soci
prælectiones theologicæ, aliique tract
tus elenctici c. Wiekum, Volanum &
cum Smalcii elencticis contra Franzi
& Smiglecium, & Crellii de Uno D
patre, & Goſſavii à Bebelno contra K
kermannum, & Slichtingii c. Meiſn
rum. IV. *Socini, Crellii, Slichtingii* com
mentaria in libros aut tmenata quæda
ſcripturæ. V. *Socini epiſtolæ.* VI. Con
rantur opera Petri Abailjardi, ante ann
aliquot Pariſiis edita: & quæ in antiq
hiſtoriâ eccleſiaſticâ, & hæreſeωn ſc
ptoribus occurrunt de opinionibus A
Samoſateni, Photini, Eunomii. VII. C
feratur denique apparatus Anabaptiſtic
& Remonſtranticus.

A parte orthodoxiæ. I. Compendi
Jacobus Martinius, & Crocius. II. Pr
lixius Stechmannus; & *Maccovius pa*
in ſuis diſputationibus; & Ioh. *Polyand*
concertatione Socinianâ. III. Operoſiſſi
Smiglecius, & *Ioh. Iunius.* IV. Solidè & p
nè pleraque loca ſcripturæ ab ipſorum
corruptelis vindicavit *Franc. Gomar*
præſertim in prælectionibus in epiſt
Romanos & Hebræos. V. Particula

cont

controverſias nonnulli pecularibus tractatibus ventilarunt; ut de mortalitate, baptiſmo Reſurrectione, Trinitate, Spiritu Sanct., Iuſtificatione, ſatiſfactione &c. quos alibi indicamus: ſed non eſt hujus inſtituti ea nunc repetere: nec omnes æq; ſolidè diſputant. *Zarnovecius*, *Grotius* de ſatiſfactione & Ioh. Iunius in refut. prælectionum Socini præ aliis placuerunt. VI. *Andreæ* Prolei Mahumetologia Sociniana; Keſleri logicæ, phyſicæ, metaphyſicæ Socinianæ refutatio; & Franciſci Junii Logicæ. VII. Confer controverſias, Iudaicas, Mahumetiſticas, Gentiles, Scepticas, imprimis etiam *Anabaptiſticas*, & Remonſtranticas. VIII. *Apparatus* neceſſarius ad felicem cũ illis congreſſum eſt 1. phraſeologiæ ſacræ ex originalibus accurata cognitio & collatio. 2. Iudicium in logicis & metaphyſicis quam maximè ſubactum. 3. Collatio theologiæ ſcholaſticæ in ſolutione objectionum, quas illi ex corruptâ ratione, & pſeudo-philoſophiâ depromunt. Sed de hoc alibi. IX. Confer Conr. Schluſſelburgium de hæreticis: ubi de Neo-Arrianis; & infra appendicem tertiam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Apparatus ad contr overſ. Remon-ſtranticas.

BReves hic erimus: quod apparatum illum indicaverimus in Catechizatione catechiſmi Remonſtrantici, quam vernaculo noſtro idiomate dedimus. A parte heterodoxiæ I. Collatio Hagienſis. II. Scripta Anti-ſynodalia. III. Epiſcopii *diſputationes publicæ, & privatæ.* IV. *Confeſſio*; cum *Apologiâ, Reſponſo ad excepta Profeſſor. Leidenſium, Vindiciis ſeu Vedelio Rhapſodo.* V. Catecheſis; ejuſq; defenſio contra Heidanum per Epiſcopium, belgice. VI. Refutatio ſecundæ Contra-Remonſtrantiæ; & Decretum ſub nomine Ill. Ordd. Hollandiæ, cum Grotii pietate Ordinum, & fide Sibrandi, & Corvini reſponſione pro Grotio c. Bogermannum. A parte orthodoxiæ. I. Acta ſynodi Dordracenæ. II. Ameſii *coronis ad collationem*; Idem contra *Grevinckhovium* & *ſcripta Anti-ſynodalia*; cum Gomari diſp. de *Prædeſtinatione, Morte Chriſti,* & *Perſeverantia*; & Twiſti *Vindiciis gratiæ*, & de Scientiâ Mediâ, & ſcriptis Rhu-

to-

porfortii, Roberti Aboti contra Arminianos. III. Conferatur ex apparatu locor. comm., imprimis Makkovius. IV. Ex apparatu Scholaſtico ex noſtris Ferrius in ſcholaſtico orthodoxo; & diſputatio à Parkero Anglo inſtituta ſub D. Makkovio, de *traductione peccatoris*, quæ nunc edita cum ſcripto Amesii adverſus Grevinckhov. ult edit. Et ex Pontificiis Sylvius de Motione primi motoris, & commentariis ad Thomam & Alvarez de auxiliis divinæ gratiæ. V. Ex apparatu patrum Ioh. Latius, Voſſius, Uſſerius, Alvarez de Pelagianis, & nuper editus Auguſtinus Ianſenii Epiſcopi Iprenſis. VI. Feſti Hommii ſpecimen controverſiar. Belgicar.; cum *Cenſurâ confeſsionis* per Prof. Leidenſes, & *Vedelii arcanis* Arminianiſmi. Ejuſdemque Deo Synagogæ, & *Iſaaci Iunii Antapologiâ*. VII. Examen catecheſeos Remonſtr. per D. Heidanum belgicè. Si cui vacat poterit etiam conſulere noſtram catechizationem ad eandem catech. Remonſtr. VIII. Ant. Walei tract. de officio Magiſtratus circa eccleſiaſtica; belgic. gall. Bogermannus, Sibrandus Lubbertus, Godefr. So-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

pingius contra Grotii pietatem, & cont
Anonymi bonam fidem Sibrandi. conf
apparatum controverſ. theologico-pol
tic. IX. Conferri poſſunt, quæ de grat
& libero arbitrio libellis anglicis ventila
ſunt inter Rich. Montacutium, & ipſi
Antagoniſtas; & quæ nuperrime recox
runt clandeſtini Neo-Pelagiani, quos de
tectos vide in Ladenſium ἀυτοκατακρίσ
anglicè. X. Denique conferatur appar
tus Socinianus & Anabaptiſticus.

* *Appendicula de controverſiis Vorſtianis.*

A parte heterodoxiæ I. Conr. Vorſt
tract. de Deo, cum notis. II. Eju
dem apologetica exegeſis; & reſponſa a
Piſcatorem, Miniſtros Leovardienſe
&c. A parte orthodoxiæ I. Miniſtro
Leovardienſium c. Vorſtium duo tract
Belgici, & unus latinus. His adde tract
continentem epiſtolam Baſilenſ., & He
delbergenſ. & libellum ſupplicem Theo
logiæ ſtudioſorū Leidenſ. &c. II. Tra
ctatus Sibrandi Lubberti, Piſcatoris, Sla

d

li; Friderici Broeckeri, Egliſemmii, contra eundem. III. Declaratio Regis Magnæ Britanniæ ſuper cauſâ Vorſtii, lat. gall. belg.; cui junge Anonymi refutationem reſponſi Vorſtiani ad articulos ex Angliâ tranſmiſſos. IV. Becani tract. de Deo, ubi ex profeſſo refutatur Vorſtius. V. Confer ex apparatu philoſophico Metaphyſicos; ex theologico docor. commun. diſputationes Makkowii; Scholaſticos denique & Antagoniſtas Socinianorum.

Apparatus ad controverſias Pontificias.

A parte heterodoxiæ, ordine alphabetico *Annales eccleſiaſtici* Baronii, ſeu hiſtoria Papatus, ejuſque ſupplementum autore Bzovio; & epitome Spondani. *Antiphonale*, *Apparatus ſacer Poſſevini*; *Approbati autores* Romani, omnes ſcilicet illi, quorum nomina in indices expurgatorios nondum illata ſunt; *Alcuinus*, Amalarius, aliiq; de divinis officiis, quos vide in bibliothecâ patrum. *Baptizandi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ordo, & viſitandi ægrotos; *Belethus* d
divinis officiis; *Bibliotheca* patrum, quo
ad eos autores qui poſt conſtitutu
Papatũ ſcripſerunt; *Breviarium* antiquu
tum commune, tum particulare; Ide
reformatum, & poſt Concil. Triden
editum: *Bullarium*; ejuſdem compen
dium per Flavium Cherubinum cu
ſcholiis; *Bullarii* collectanea per Augu
ſtinum Barboſam; *Burchardi* canon
pœnitentiales. Vide pœnitentiales. *Ca*
cellariæ apoſtoliæ taxa; *Cancellariæ* regul
ordinationes &c. per Julium III.; *Ca*
cellariæ practica per Barcinonenſem
Canonicum Jus cum gloſſis; Idem ex eme
datione Gregorii XIII.; *Cenſuræ* Rom
næ in gloſſas ejuſdem (Confer infra a
paratum Juris canonici cap. 8.) *Calenda*
& computi eccleſiaſtici tum general
tum particularia, utpote Ordinis prædic
torum &c. Huc pertinet Clavii apolog
Kalend. c. Mæſtlinũ. *Cardinalium* catal. p
Onuphrium Panuinum; Eorundẽ vit
vide infra c. 8. *Cardinaliũ* in variis congr
gationibus deciſiones magnam parte
excuſæ cum poſtremâ editione Conci
Tridentini 1633.: ſed plenius eas nu
exhibuit Auguſtin. Barboſa in collect

n

neis bullarii modo cit. *Ceremoniale* Romanum; *Conciliorum tomi*, quod ad ſtatuta & acta eorum Conciliorum, quæ jam inde a Gregorio VII. celebrata ſunt; *Concilia* provincialia habita poſt Concilium Tridentinum; ut Mediolanenſe, Mechliinienſe &c. *Concilium Tridentinum*, ejus decreta cum allegationibus, Lucii & Sotealli, item remiſſionibus Barboſæ &c. ex edit. poſtrem anni 1633. Antwerpiæ apud Meurſium; *Catechiſmus Concil. Tridentini*; *Orationes* habitæ in Concilio Trident. *Hiſtoria Concil. Tridentini*, lat. gall. ital. *Collectanea* Auguſtini Barboſa ad decreta Concilii Tridentini, poſtr. edit. *Conſtitutiones* Pontificum per Quarantam; *Curia Romana*, vide *Modus procedendi*, &c. Et confer infra apparatum juris canonici. *Decretalium* collectiones triplices per Ant. Auguſtinum; *Decretum*, *Decretales*, vide Jus Canonicum; *Decretales epiſtolæ* primorum Pontificum. Vide tomos Conciliorum. *Deciſiones* rotæ Romanæ; *Deciſiones*. SS. Inquiſitionis Romanæ (complures ejuſmodi deciſiones exhibent collectanea Barboſæ.) *Directorium* Inquiſitorum; vide Inquiſitorum. *Diurnale* com-

munes.

mune; & ſpecialia. *Epiſcopale*, ſeu Ca-
rimoniale Epiſcoporum antiquum, & no-
vum ſeu reformatum. *Exorciſmorum* the-
ſaurus in fol.; *Exorſticū* Manuale Maxim.
ab Einatten; Et plures ejuſmodi libri
Exorcitici publicè approbati, quos indi-
camus in diſp. de Exorciſmo. *Franciſ*
conformitates; *Fraternitas* nominis Dei;
Fraternitas Joſephi; S. Crucis, Roſarii
aliarumque omnium fraternitatum libel-
li, Inſtitutiones, Leges, manualia &c.
quæ inquirenda juxta titulos ſeu nomi-
fraternitatum, alibi à nobis indicata,
diſp. de Monachatu. *Gavanti theſaur*
ſacrorum ritum; *Gloſſæ* ordinariæ in ſcri-
pturam, interlinearis, & marginali.
Graduale; *Gulielmi Durantis* Rationa-
divinorum officiorum. *Homiliarius*; *Ho-*
tulus animæ, vide officium B. Mariæ.
Hymni de tempore & ſanctis aliaque can-
tica eccleſiaſtica, antiphonæ, reſponſo-
ria &c edita cum commentariis Clichto-
vei, tit. Elucidatorium Eccleſiaſticu
&c. *Indices* librorum prohibitorum
priores & poſteriores; *Indices expurga-*
rii, Belgicus, Neapolitanus, Romanus
Hiſpanicus prior, & poſterior. *Indulg-*
tiar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

iarum liber; *Inquiſitorum directorium* Nic. Eimerici cum notis Pegna; *Inquiſitor.* directorii flores, per *Baiolam*. *Inſtitutiones* juris canonici, Lanceloti. *Ius canonicum*, vide Canonicum. *Lectionarium*; *Legenda* aurea antiqua, & nova; *Litaniæ* tum communes tum particulares Mariæ, Joſephi &c. Vide diſp. de Roſariis, litaniis &c. *Liturgia*, ex edit. Caſſandri, Claudii de Xainctes, Pamelii (confer infra cap. 8.) *Lombardus*; vide Magiſter. *Magiſter ſententiarum*; *Manipulus Curatorum*, Guidonis de monte Rocherii; *Marialia*, hoc eſt libri continentes conciones & meditationes de Maria, aut hymnos in ejus laudem, aut formulas & liturgias devotionis Marianæ, vide nunc in apparatu Poſſevini in *Maria* & *Roſarium*. Sed plura nos alibi notavimus. *Martyrologium* Romanum, cum notis Baronii; & Petri Galeſini. *Miraculorum* ſcriptores. Vide diſp. de Miraculis. *Miſſale*, antiquum, Leodienſe, Pariſienſe &c. & reformatum; *Miſſæ* canonis expoſitio per Odonem, Thomam, Biel, Clichtoveum; *Modus* procedendi in curiâ Romanâ per Veſtrium Barbianum. *Octavarium* Romanum;

editum

editum autoritate publicâ per Bartho
Gavantum ; *Officium B. Mariæ*, ant-
quum & novum , ſeu reformatum ,
noviſſimus juſſu Urbani VIII. ; *Offici*
Mozarabicum: De his vide diſp. noſtra
de Roſariis , litaniis , & horis canonici
Paſtorale, ſeu Rituale, antiquum,& refo
matum ; *Paßionale* ; *Pœnitentiaria* apoſt
lica , ultimò quod ſciam excuſa Pariſ
1520. per Tuſſain Denis ; Pœnitential
canones Burchardi ; *Pontificiale* antiquum
& novum,ſeu reformatum ; *Poſtilla* Ni
de Lyra. *Privilegiorum* apoſtolicor. reg
larium mendicantium & non mendica
tium collectio nova per Imman. Roder
cum : Confer diſp. noſtram de Monach
Proceßionale ; *Pſalterium* Bonaventura
Pontificum vitæ per Anaſtaſium , Stellar
Platinam , Onuphrium ; Item ſcrip
eorum : Vide infra cap. 8. *Quaranta* Co
ſtitutiones Pontificum , vide Conſtitu
tiones. *Rationale* divinorum officiorum
vide Gulielmi Durantis ; *Rationale* ju
canonici per Joh. Baptiſtam Vivianum
Religionum ſtatus & privilegiorum epitom
per Johannes Cruz. vide privilegi
& diſput. noſtram de Monachis. *Roſari*
Alani, & aliorum quam plurium ex c

ver

erſis ordinibus religioſorum : vide in
pparatu Poſſevini in voce Roſarium.
Rituales & Agendarii, Amalarius, Alcui-
nus, Rabanus &c. qui tomum faciunt
n biblioth. patrum : quibus adde Ruper-
um Tuitenſem, Innocentium 3. ; &
oh. de Burgo pupillam oculi ; Lyrani
ræceptorum ; Joh. Gerſonis de præ-
eptis decalogi, & arte moriendi; Gulier-
nus de ſeptem ſacramentis ; De modis
k formulis viſitandi, baptizandi, &c. qui
arie editi Confer ſupra B. & infra c. 8.
Sanctorũ vitæ, Lipomani, Surii, &c. *Sanctorũ*
catalog. extra martyrologium per Philippũ
Ferrarium ; *Sermones* diſcipuli de tempo-
e ; *Stella Clericorum.* *Thomæ* ſumma ;
juſdem commentaria in ſcripturam,
mmo & omnia ejus opera. *Verroni* Je-
ŭitæ methodus nova diſputandi, appro-
bata & privilegiata à Pontifice. *Vitarum*,
criptores ſine numero, alibi forte indi-
andi. Atque hi fere libri & ſcriptores
ommunes ac publici, aut quaſi publici ;
nde intime innoteſcat religio & eccleſia
Romana, quod ad dogmata, ritus, poli-
iam, praxim. Proximè ad illos acce-
dunt, & cũ illis ſuccenturiandi. 1. Præ-
ſtan-

ſtantiores controverſiarum ſcriptore,
Bellarminus, Stapletonus, Becanu,
Serrarius, Gretſerus, Sandæus. Plur
ſi quis requirat, offendet eos in Chami
panſtratiâ & Riveti catholico orthodo
aliiſque ipſius ſcriptis, ut & Jacobi Lau
rentii. II. Elenctico-antiquarii,
Gretſerus, in variis tractatibus; Era
mus; Caſſander; Gentianus Hervetu
Wilhelmus Lindanus; Hardingus; C
cius in theſauro catholico; *Perronus in reſpon*
ad Regem magnæ Britanniæ. III. Antiqu
rii eccleſiaſtici ex profeſſo, præter Onu
phrium Panuinum, Baronium; Schul
tingium; Fileſacus, Fr. Balduinus, Jo
Steph. Durantus, *A*lbaſpina, Gavantu
Ambroſius vice-comes, Sirmondus
Dionyſius Petavius, Pamelius; conf
apparatum theologiæ-hiſtoricæ capi
penult. IV. Elenctico-ſcholaſtici, V
lentia, Zwarezius, Vaſquez, Sylviu
Confer apparatum theologiæ-ſcholaſti
cæ. V. Elenctico-practici ſeu Caſu
ſtici, *Azorius*, aut Diana aut Bonacin
aut Filejucius; item Toletus cum anno
tationibus. Confer apparatum theologi
practicæ. VI. Politico-eccleſiaſtici

: Læly Zechi, & Choppini politia
cra; Schultingius in anariſi hierarchicâ;
: Ludovici Cellorii Pariſini libr. 9. de
ierarchiâ, & Hierarchis. Claudii de
arnin propugnatio. Hic confer appa-
tum Iuris canonici. VII. Commen-
tores: Inter omnes in hoc genere ex-
llit Cornelius à Lapide, quippe qui ni-
l non dicit pro eccleſiâ Romanâ, quid-
uid ſcriptura, ejuſque interpretes recla-
ent. Cum quo jungendæ editiones
bliorum Sixti quinti, Clementis octa-
, Lovanienſium; & variæ lectiones
anciſci Lucæ. Confer apparatum
eologiæ textualis. VIII. Iuridico-
heologi, & Politico-Theologi; ut
ontzen in politicâ, Iordanus Brunus,
ique paulo poſt apparatu peculiari in-
candi. IX. Qui contradictiones &
idia nobis objiciunt: quales inſtar o-
nium, Reſcius in Miniſtromachia;
mon Fitz in Miniſtromachiâ *Britanni-*
, & Franciſcus Feuardentius in bellis
iniſterialibus, gallicè. X. Qui idolola-
iam; Richeomus in Pantheo Huguo-
tarum detecto, gallicè. XI. Qui Tur-
mum, Iudaiſmum, Atheiſmum &c.

aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

aut flagitia & ſcelera quævis, & quaſcu-
que perſonales calumnias intonant; R-
ginaldus in Calvino-Turciſmo, Anon-
mus (Becanus) de titulis & privileg-
Calviniſtarum; & ſcripta Cochlei, St-
phyli, Lindani, Laurentii Surii, Claud
de Sainctes, Leſſii, Sylveſtri de pet-
ſancta, Coſteri. His adde Feuarden-
Theomachiam Calviniſticam, in q-
1400. errores noſtrorum detegere ſe
cit. XII. Adde ſcriptores de hære-
bus, Alph. à Caſtro, Prateolum, Me-
ces, &c.

‡ A parte orthodoxiæ. I. *Ameſii Bella-
minus* enervatus; Petri Molinei *Boucli-
de la foy*, cum tractatibus de purgatorio
Euchariſtiâ, Papæ poteſtate tempor-
&c. Riveti catholicus orthodoxus: qu-
primos omnium, conſuli velim. II. Cu-
illis jungendi, ex locorum communiu-
ſcriptoribus, Synopſis Profeſſorum L-
denſium; *Tileni ſyntagma*; diſputation-
nonnullæ *Gomari, de Sacramentis, de A-
chriſto* &c. Ex his ubi conceptus hu-
elencticæ theologiæ probè formati fu-
rint, procedi poteſt ad Calvini Inſtitu-
tiones; Martyris, Muſculi, Hyper-

Dan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

anæi locos communes, alioſque eo-
ndem tractatus; Bezæ item & Dave-
ntii. IV. Hinc ad partes vocandi au-
res, qui ex profeſſo noſtram, & ad ver-
iorum theologiam cum antiquitatis
eologiâ conferunt: quales. 1. *Ex
entiſſimis* ſunt, *Petrus Molineus* in novitate
piſmi gallicè, ubi omnes controverſiæ
ctantur, & *Iacobus Vſſerius* in omnibus
iptis partim anglicè partim latinè edi-
: ubi aut maximè univerſales, aut ma-
mè capitales controverſiæ comparent.
ibus addendi Prideaux, Mortonus,
ibertinus, David Blondellus, Richar-
s Montacutius, Caſaubonus, Chri-
phorus Inſtellus, Salmaſius, Gerh.
hannes Voſſius, Franciſcus White,
obertus Abotus (qui duo anglicè) An-
ews episc. Vintonienſis; Iacobus
urentius; Iacobus Capellus; Rive-
, imprimis in Critico ſacro, & defen-
ne myſterii Pleſſei. 2. Ex recentio-
us, qui modo memoratis præiverunt
t Melanthon, Oecolampadius, Bul-
gerus, Bucerus, Centuriatores, Mag-
burgenſes, Iuellus, Beza, Pleſſeus,
ynoldus, Hoſpinianus, Scaliger in Eu-
ſebium,

ſebium, & Emendatione temporu
Perkinſus in problemate catholico, qui vel ſo
novitatem Papiſmi compendioſe prob
Simile quid præſtat Math. Cotterius
paradoxo, gallicè; & Robertus Abo
in antiquo Catholico Romano, c. Biſco-
pum angl. v. Qui cum ſcholaſticoru
theologiâ ex profeſſo conferunt; ſu
Ferrius in ſcholaſtico Orthodoxo, ej-
que vindiciis; Twiſtus in Vindiciis g
tiæ: his adde Baronium profeſſore
Abredonenſem in tract. de Objecto fi
c. Turnebullum. Confer apparatu
theologico-philoſophicum cap. ult. v
Qui cum recentiorum Pontificioru
theologiâ ex profeſſo conferunt: qua
Thomas Jameſius, ſed anglico idiomate (
quod concordiam diſcordem Sixti
Clementis &c. latinè dederit); & M
tonus in apologiis catholicis; *Jacobus L*
rentius in variis ſcriptis; *Rivetus* in cath
lico Orthodoxo, omnibuſque aliis ſc
ptis, ubi controverſias Pontificias atti
git. His præiverant Illyricus de ſec
Papiſtarum; Pappi bellum Papale
Craſtovii bellum Ieſuiticum. vii. Q
cum jure Canonico: qualis Halleru

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ui unus (ni fallor) ex profeſſo hoc egit. 11. Qui cum jure civili & canonico, ut ottomannus, Carolus Molineus, Innoentius Gentiletus. Vide infra apparatum olitico-theologicam. x. Qui perſonalia præjudicia, calumnias, aliaſque notates ex profeſſo examinant: quales ellus in apologiâ eccleſiæ Anglicanæ; Diſputatio Tyranenſis in Rhætiâ, anno 605.; Anonymus (Sutlivius) in Tur-o-Papiſmo; Conradus Vorſtius in apoogiâ contra Ieſuitas Monaſterienſes; amero in præjudicatis, gall.; Mich. logius in refutatione conſultationis eſſii, belgicè; Wernerus Helmichius Ultrajectinus vere & ſolidè eruditus heologus, merito lumen eccleſiarum Belgicarum dicendus, in Gladio Goliahi, belgicè; Claſſis Dordracena adverus Oliverium Hattemum apoſtatam, belicè; Henricus Salcobrigienſis contra ecani examen plagæ Regiæ; Bernarus Brantius in quadripartito examine poſtaſiæ Cudſemii; Wittakerus contra Campianum & Dureum; Rivetus ui in ſcriptis ſuis nullâ occaſione prætermiſſâ ubique hoc feliciſſime & pleniſſime

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

me præſtitit ; imprimis in reſponſo a
Sylveſtrum de petrâ ſanctâ ; cum q
junge Reſponſum Molinei ad Balzacu
& dictum Sylveſtrum de petra ſanc
Huc refer Zegedini ſpeculum Pontifi
cum libellis additis ; Iacob. Capelli R
manæ Eccleſiæ ſanctitatem, poteſta &
Willeti tetraſtylon Papiſmi ; Henr
Stephani tract. præpar. ad apologi
Herodoti gallicè ; Detectionem doct
næ Romanæ in materiâ conjuration
angl. belg. ; Catechiſmum Ieſuiticu
Lud. Lucii hiſtor. Ieſuiticam ; tracta
de Antichriſto, Nicol. Vignierii, ga
Georg. Downami, Fr. Gomari &
Confer infra appar. controverſ. theo
gico-politic. : & poſtremam partem a
paratus theologiæ hiſtoricæ. XI. I
accenſendi fere, qui formulas doctrin
liturgias, politiam eccleſiarum ſuaru
contra Pontificios defendunt : qua
Wittebergenſium defenſio libri conc
diæ contra Bellarminum ; Iacobi La
rentii defenſio catecheſeos Palatino-b
gicæ contra Coppenſtenium, & Ang
lum de monte bello ; Strackii vindic
ejuſdem catecheſeos. Huc refer def

ſione

onem confeſſionis gallicæ per miniſtros
riſ. gall.; & defenſionem confeſſionis
lei Regis Britanniæ contra Couffetel-
m, per Molineum, gallice. Quin &
tam Harmoniam confeſſionum, cum
ologiis, declarationibus, ibi additis.
ec prætereundus orthodoxus conſenſus
aſp. Laurentii, cũ harmonia Confeſſio-
excuſus; imprimis & *catech. Palatina mu-
a locis patrum & conciliorum*, per Back-
ſium. XII. Qui ex profeſſo ſcriptu-
interpretamenta à gloſſis, detorſioni-
us, & cavillationibus vindicant: quales
artwrightus, & Fulco adverſus Anglo-
hemenſes, anglicè; Turretinus, Ia-
obus Capellus, Tronchinus adverſus
ottoni Genevam plagiariam. Confer
paratum Theologiæ textualis. XIII.
ui examen ex ſcripturâ ratione, patri-
is, ſcholaſticis, recentioribus inſtituunt:
ales Chemnitius, Zadeel, Wittake-
s, Sutlivius, Franciſcus Iunius, Franc.
omarus, Chamierus: Robertus Abo-
s, Willetus, uterque anglicè. Sunt &
i qui particularem aliquam controver-
m accuratiſſime pertractârunt, ſed
bi nominandi, quales e. gr. Nicol. Vi-
gnier

gnier & Georgius Downamus de Anti-
chriſto; Iohannes Epiſcopus Roffenſis
de temporali poteſtate Papæ pro Bar-
clayo, contra Bellarminum; Baronius de
peccato mortali & veniali; Hunnius de
Indulgentiis; Davenantius de Iud.
controverſiarum & de juſtificatione, I
D'Aillé de imaginibus, gallicè, & lat.
&c. Sed his miſſis indicandi ex Antag-
niſtis Pontificiorum 1. *qui* in colloq
publicis aut privatis contulerunt ut
Bernenſi, Ratiſbonenſi, Poſſiacen
Oxonienſi, Londinenſi, Badenſi, Nan
tenſi, Tyranenſi, Ratiſbonenſi a°. 16
Bellaqueo; Raynoldi cum Hatto, M
linei cum Cahiero, Benjamini Baſn
cum monacho quodam Franciſcan
Davidis Home cum Meſtier, Verr
Ieſuitæ cum nonnullis noſtrorum in G
liâ (vide Ferrium, De l'Angle alioſq
in Galliâ contra methodum Arno
Verronicam, & Vedelii Rationale th
logicum) Fiſheri Jeſuitæ cum Doct
Featly; & rurſum cum Epiſcopo S. D
vidis (edidit iſtam Franc. White cum
plicâ ſuâ adverſus Fiſherum); Miniſt
rum Hanovienſium cum Coſmâ Mo

des. Quarum collationum acta in hiſtoriis, & libris ſeorſim editis, aliique tractatus ad eas pertinentes ſtudioſè evolvendi. Colloquia & collationes omnes indicabunt Micrælius, aliique hiſtorici eccleſiaſtici infra cap. penult. indicandi. 2. *Qui* quæſtiones ipſis propoſuerunt, aut ad propoſitas reſponderunt: Molineus ad 32. quæſt. Cottoni libello peculiari; Martinus Schoockius ad 32. quæſt. Cornelii Janſenii in deſperatiſſ. cauſâ Papatus ſub finem; & nos in deſper. cauſâ Papatus; complures ex Theologis Belgis ad 8. quæſt. Coſteri, ſed idiomate vernaculo. Et tales quæſtiones quotidie volitant. Præter varios M. SS., poſſem ſyllabos jam editos exhibere. Noſtri tamen à quærentibus perpetuo Pontificiis, ad quæſtiones viciſſim propoſitas reſponſum nunquam aut rariſſimè recipiunt. 3. *Qui* epiſtolicas collationes inſtituunt: quales Chamieri cum Cottono, Joh. Lydii cum Pevernage, Parei cum Jeſuita Magero &c. 4. *Qui* rationes diſceſſûs ſui ex Papatu exponunt; ut Marcus Antonius de Dominis, Fr. Monginetus Medicus Regius in Galliâ, Franciſcus Clouetus, aliique

quorum libelli, aut conciones, aut p-
blicæ declarationes, ac palinodi
paſſim vulgaribus linguis exſtant; q
ſine fructu non leguntur, cum particula
quædam plerumque detegant: ſed nim
prolixum eſſet eas hic enumerare, q
antehac legi, aut etiamnum penes me h
beo. Una ſaltem palinodia non om
tenda, Iohannis Haren facta in Eccle
Gallo-Belgicâ Veſalienſi: quod au
antea à miniſterio verbi & religio
noſtrâ apoſtataſſet ad Papatum. 5.
ſatyricè & ironicè Papatum perſtrinx
runt: inter quos excellunt Petrus Vi
tus in variis ſcriptis lat. aut gall., & M
nixius montis Sanct. Aldegondii dom
nus in alveario Eccleſiæ Romanæ g
& belg. Aliquâ ratione ad hanc claſſ
pertinet Wern. Helmichii gladius Go
athi paulo ante cit. Thomæ Nageor
regnum Papiſticum carmine deſcriptu
& ſcripta merè ſatyrica, alio potius ref
renda, ad appendicem ſect. 1. cap.
Huc referenda Eraſmi ſcripta non pau
(Colloquia ſcil., Moria, Antibarb.,)
poëmata recentiorum poëtarum Bez
Buchanani &c. XIII. Qui controv
ſ

ſias morales tractant: quales, *Rivetus in decalogum*; cum quo confer Daneum in Ethicâ Chriſtianâ, Balduinum in Caſibus, Martyrem in locis comm., Aretium in problematis. Confer & apparatum practicum ſect. 1, cap. 19. 20. 21. 22. Pleniori ſyllabo ejuſmodi controverſias per totum decalogum indicat Molineus in tract. gall. de Traditionibus. Nos ſi Deus vitam & vires dederit, publicis diatribis, uti cœpimus, paulatim omnes, explicabimus, nullâ præteritâ. XIV. Confer infra controverſias theologico-politicas, quæ maximam partem inter nos & Pontificios agitantur; adhæc Neutralium, & moderatorum, quæ oriuntur circa diſceſſionem à Papatu, aut unionem cum eo; denique Controverſias Anglicanas de ritibus, & politiâ eccleſiæ.

* APPENDIX

De ſcriptoribus controverſiarum inteſtinarum in ipſo Papatu.

QUi de diſſidiis, & bellis Pontificiorum integros tractatus edidere,

ut Illyricus, Pappus cum ſupplement
Hartmanni Springlii, Craſtovius, Mo
tonus aliique ſupra nominati; ubi aut
res Pontificii citantur. Illis adjungat
Bellarminus teſtis domeſticus, qui ſup
omnes hic audiendus; & Catharinus ca
peculiari tract. exhibet 208. errores Ca
jetani; & Sixtus Senenſis qui lib. 5. b
bli oth. cenſurâ notat expoſitiones patru
& recentiorum in plurima loca V.
N.T. Conferendi hic imprimis indic
expurgatorii, & librorum prophibitor
item ſcriptores hæreſeωn & recentior
commentat. in Thomam; Nec n
Azorius, aut ſimilis Caſuiſta; deniq
Zypæus aliique Canoniſtæ. II. I
Papæ & Eccleſiæ poteſtate Scripta
acta Sorbonica jam ab anno 1596;
Veneta, cum Antagoniſtis ab a°. 160
alibi nominata. III. De immacul
Conceptione Mariæ. Vide hiſtoria
legationis Philippi III. & IV. ad Papa
deſcriptam à Waddingo; & Ferd. Qu
ni Salaſar tract. de conceptione Mari
Et Bullarii compendium; apud qu
alii autores cit. Confer Riveti apologia
Mariæ. IV. De Epiſcopis, & Regu
ril

ribus: Hic occurrunt nupera ſcripta Sorboniſtarum pro Hierarchiâ & pro Epiſc. Chalced., Franc. Hallier, Petri Aurelii, Ludov. Cellarii, Nic. le Maiſtre &c. cum Oppoſitis ſub nomine Loemelii &c. quæ anno 1642. à curiâ Romanâ prohibita ſunt. v. De gratiâ Dei & libero arbitrio. Hic occurrit Ianſenii Auguſtinus, cum libellis compluribus nuperrimè ultro citroq; editis per Theologos dictæ Societatis Jeſu, & Lovanienſes: qui etiam ſuperiori anno à Papâ prohibiti. Atque hæ controverſiæ hodie etiamnum in viridi (ita loquar) agitatione ſunt. vi. Et ſic controverſia de æquivocationibus, & mentalibus reſervationibus. Vide Rivetum in Decalogum. II. Controverſiæ capitalis de tranſubſtantiatione apparatum vide in libr. Chriſtophori à capite Fontium, cui tit. *De neceſſariâ correctione doctrinæ ſcholaſticæ*, &c. III. Controverſiam de reditibus & bonis Regularium non exſtinguendis, agitant adverſa ſcripta Pauli Layman, Gaſparis Schioppii, Romani Hay, Ioh. Crusii. IX. Controverſiæ, quæ hoc anno 1644. inter Academiam Pariſienſem &

Jeſuitas agitantur, de quâ editos libell[o]
nondum videre contigit. Sed hic abrum-
po, & reliqua particularibus indiciis p[er]
ſingulos locos communes Theologi[cos]
reſervo. Nota hic controverſias eſ[se]
non tantum particularium Doctorum,
ſed & I. Eccleſiarum Nationalium, u[t]
Gallicanæ, Hiſpanicæ, &c. 2. Ordinum
ſeu religionum, ut Dominicanorum,
Franciſc., Jeſuitarum. 3. Sectarum, u[t]
Thomiſtarum, Scotiſtarum. Vide infra
appar, Theolog. ſcholaſticæ. 4. Acade-
miarum, ut Duacenæ, Lovanienſis, Sor-
bonnæ.

Apparatus ad controverſ. De Euchari-ſtiâ & Vbiquitiſticas.

A parte heterodoxiæ. I. Liber con-
cordiæ, cum commentariis Hutter[i].
II. Mentzerus & Hutterus contra Za-
deelem. III. Opera Ægidii Hunnii
& diſputationum in Acad. Marpurg. &
Gieſſenâ habitarum volumina. IV. *Ec-
hardi facicutus controverſ. Calviniſticarum*
Theologia Calviniſtarum Conr. Schluſſelburg

E

t Mentzeri diſputationes c. Crocium.
Meiſneri *philoſophiæ ſobriæ pars ſecunda*;
ım nonnullis theologico-philoſophicis
ıcobi Martinii, Schroderi, Finckii.
ı. Hiſtoria Auguſt. Confeſſionis & li-
i concordiæ per Iacobum Godfridum.
t Conr. Dieterici, animadverſiones ad
ellificii hiſtorici Pezelii ſupplementum
ıtore Lampadio.

A parte Orthodoxiæ. I. Harmonia
onfeſſionum: cui addatur corpus do-
rinæ Wittebergicum; Et Tigurino-
m ac Bullingeri ſcripta in hâc cauſâ (de
ıibus vide hiſtoriam Hoſpiniani), inter
ıæ nominatim Bulling. reſponſū ad Te-
mentum Brentii; Confeſſio fidei Ti-
ırinorum. II. Admonitio Neoſta-
ına de libro Concordiæ; ejuſdemque
Impugnatores defenſio. III. Collo-
ıium Maulbrunnenſe, & Mompelgar-
nſe. III. Opera Zachar. Urſini, cum
ırei methodo controverſiæ Ubique-
iæ, ejuſdemque Eirenico, & Calvino
rthodoxo. IV. Daneus, Zadeel,
ınchius, Pezelius, *Beza* c. Ubiquiti-
s; adhæc *Benedictus* Thalmannus de
rſonâ Chriſti & de Euchariſtiâ; cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

defenſione Zadeelis, diverſiſque aliis o-
puſculis Mathiæ Martinii contra Ubi
quitiſtas. Imprimis theologia Elencti
D. Altingii: quam ſpes eſt aliquand
ab ipſo autore edendam. v. Philoſo
phico-theologica nonnulla Gocleni
Gutberlethi, Keckermanni, contra Ub
quitiſtas; Combachii ſcriptum cont
Heſſelbeinium; cum Alſtedii Theolo
giæ naturalis part. 1. & theologiâ Di
dactico-polemicâ; nec non Theolog
Wendelini. vi. Lampadii prodromu
concordiæ Euangelicæ, ejuſdemqu
apologiâ. Mauritii Neodorpii, Caſpar
Grevinckhovii, Henr. Alutarii trac
belgici contra Neo-Lutheranos: quibu
imprimis probatur convenientia doctrin
noſtræ cum antiquâ Lutherana. vii, *Ho*
piniani hiſtoria ſacramentaria, ante quem
idem egerat Ambroſ. Wolfius.

* Appen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

*APPENDIX

De Flacianiſmo, Stancariſmo, Oſiandriſmo, Synergiſmo, Antinomiâ, Adiaphoriſmo, Majoriſmo.

A parte heterodoxiæ. I. Hic conſulendus Schluſſelburgius, & Sprinlius de Hæreticis; & Ioh. Micrælii yntagma hiſtoriarum eccleſiæ, ubi in ſæulo poſtremo (quod ille Lutheranum ppellat) §. 73. pag. 1037. hæreſes & ciſmata inter Proteſtantes ſeu Lutheraos exorta accuratè enumerat.

A parte orthodoxiæ. I. contra Flaium Illyricum, Victorinus, Strigelius; Meiſnerus in anthropologia. II. Simerus & Wigandus c. Stancarum. III. Luebergenſ. & Hamborg. ſcriptum contra Oſiandrum de Chriſto. Contra ejuſem opinionem de Juſtificatione doctè t fuſè Calvinus in Inſtitutionibus. Wiandus contra eundem. IV. De Synerſmo, colloquium Torgenſe & Vinaienſe; Victorini Strigelii; & Illyrici cripta adverſa. Confer controv. Re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

monſtranticas, & hodiernas concertatio-
nes Jeſuitar., & Thomiſtarum. v. De
Antinomis,in comment. Pezelii ad exa-
men Melanthonis; Confer Schluſſel-
burgium modo cit. vi. De adiaphoris:
Accurati & limati conceptus de his for-
mandi & huc transferendi ex apparat
controverſ. Anglicarum. vii. De
Majoriſmo; Wigandus. Sed quid ſta-
tuendum ſit de illâ controverſiâ, oſtendi
Gerh. Iohannes Voſſius in diſp. de Ne-
ceſſitate bonorum operum. Et nos poſt
illum idem attigimus in Therſite He-
autontimorumeno.

Apparatus ad controverſias eccleſiarum Græcarum, aliarumque Orientalium.

i. GRæcorum Liturgia; Euchologia
Menologium (gr. M. S. exſtat
in variis bibliothecis; in quo vitæ ſan-
ctorum digeruntur per ſingulos dies men-
ſium, autore Simeone Metaphraſte) An-
thologium, Typicus Saba; Tirodium
Octoecho; Codini Curopalates. ii. Li-
turgia Maronitarum; Armeniorum
Cophtitarum, &c. iii. Jus Orientale
Græco

Græcorum ex edit. Leunclavii. IV. Martini Cruſii Turco-Græcia; libr. cui t. Theologia Moſcovitica ex diverſis ſcriptoribus. Nicol. Godignii hiſtoria Abaſſina; *Poſſevinus biblioth. ſelect.* tom. I. lib. 6.; Arcutius & Bellonius de moribus & religione Græcorum; Tract. Ioh. Heſronitæ, & Gabr. Sionitę de moribus & religione Oriental., ſubjectus Geographiæ Arabicæ ab ipſis editæ; Chytræi tract. de ſtatu eccleſiarũ in Græciâ & Aſiâ; Imperatoris Commeni legatio ad *A*rmenios gr. lat. in 8°. & in bibliothecâ patrũ; De Ruthenorum religione, eorumque tranſitu ad Eccleſiam Romanam vide Poſſevini appar. in voce *Rutheni.*; Et Johannem Sacrarium in elucidatione errorum Ruthenorum. V. Cenſura eccleſiæ Orientalis &c. edita à Staniſlao Solicovio in 8°. & Reſponſum Jeremiæ patriarchæ ad Wittebergenſes: ubi ſe aliquomodo opponit Proteſtantibus. VI. Epiſtola Meletii Patriarchæ anno 1597. edita cum itinere Conſtantinopolitano Georgii Douzæ. Et Confeſſio patriarchæ Cyrilli edita anno 1629. ubi opponit ſe eccleſiæ Romanæ, & accedit Refor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

matæ. Adde confeſſionem Armeniorum de Trinitate, & filio Dei, Witteberg in 8°.; Acta Concilii Florentini ſu Eugenio Quarto a°. 1439. VII. Scripta quæ ante tempora reformationis Ecclesiæ Romanæ oppoſuerunt; ut Ni archiepiſcopi Theſſalonic. de purgatorio, & de poteſtate Papæ gr. lat. ex edit Vulcanii. VII. Antagoniſtæ aliquo ex Pontificiis: Thomas c. errores Græcorum; Humbertus de candidâ Sylvâ &c. Et ex Græcis, Gennadius Scholarius; Emanuel Caleca; cujus libri quatuor contra errores Græcorum editi cum notis à Petro Stevartio, illiſque adjectu catalogus auctorum qui pro Græcis au contra eos ſcripſerunt. Quos ibi vide, n hic prolixior ſim. Et confer Poſſevin biblioth. lib. 6. imprimis & Thomam Jeſu de converſione Gentium lib. 6. & 7.

Apparatus ad controverſias Anglicanas, quas Puritanicas appellant.

1. Liturgia Anglicana; cum conſtitutionibus Eccleſiaſticis anni 1603. Reſponſum Oxonienſium ad petitionem mill

nille miniſtrorum &c. ; Mortoni defen-
o trium innocentium ceremoniarum ;
Ejuſdem Mortoni defenſio contra Ame-
um, per Burgeſium angl. Hookeri po-
tia eccleſiaſtica ; Sutlivius de Epiſ-
opatu & preſbyterio ; Withgiſtus &
rancoftus uterque archiepiſcopus Can-
arienſis c. Cartwrightum &c. Georg.
Downamus, Joſephus Hallus, aliique
ro Epiſcopatu juris divini. Adde Si-
nonis Fitz miniſtromachiam Britanni-
am, II. Puritaniſmus Anglicanus ;
utore Anonymo, (Ameſio) ; *Parkerus*
e politiâ Eccleſiaſticâ ; Idem de cruce, ſed
nglicè ; *Altare Damaſcenum, autore Dido-*
avio ; Paulus Baynes in diatribe de diœceſianis,
ngl. ; *Lincolnienſium Miniſtrorum declaratio*,
ngl. ; *Gerſon Bucerus de Epiſcopatu & preſ-*
yterio contra Georg. Downamum ; A-
onymi (Ameſii) tractatus duo contra
Mortoni tres ceremonias ; eorundem-
ue *tractatuum defenſio contra Burgeſium*,
ngl. ; Adde hic doctiſſimum *ſcriptum con-*
a ceremonias Anglo-Papiſticas Eccleſiis in
cotiâ obtruſas, angl. ; & ſi cui vacat,
iſp. noſtras de Superſtitione, poteſtate
eccleſiaſtica, de ſenioribus, de Eccleſiis
ollegiatis & cathedralibus.

Appa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Apparatus ad controverſias Anglicana quas Browniſticas, ſeu ſeparatiſticas appellant.

A parte Separatiſtarum I. Confeſſi cum Apologiâ, angl. belg. II. A pologia Robinſoni. III. Ioh. Cann de neceſſitate ſeparationis, angl. IV. Eju dem de independentiâ Eccleſiarum co tra regimen claſſicum & ſynodale, ang A parte orthodoxiæ. I. Ioſ. Hallus Browniſtas, angl. II. *Pagetus c. Ain worthum angl.* III. Manuductio prima ſecunda Ameſii c. Robinſonum. I Diſp. noſtra de claſſibus & ſynodis Ioh. Canne: & tractatus poſthumus P geti de eadem materiâ c. eundem. tract. anonymi pro regimine eccleſ Scoticæ anno 1641. & alter pro eode Sam. Rhuterfurtii anno 1642. anglic Et libelli recentiſſimè eodem idioma ſcripti pro independentiâ, aut contra ea aliaſque opiniones illi affines aut conn xas. Confer appar. polit. eccleſiaſtic.

* Appe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

* APPENDIX I.

De controverſiis nuper in Angliâ motis.

HIc ante omnes conſulendus liber, cui tit. *Ladenſium* αὐλοκατάκριτις, gl. Cum qno jungenda plurima ſcripta n à biennio edita, quorum præcipua t magis publica hic indicarem : niſi ſpicarer hiſtoriam rerum geſtarum, & edullam rationum quæ ultro citroque feruntur aliquando latinè edendam, na cum publicis apologiis. II. Confer ntroverſ. in Scotiâ exortas.

* APPENDIX II.

De controverſiis in Scotiâ exortis.

Ræter confeſſionem, liturgiam, & conſtitutiones eccleſiaſticas Eccleſiæ coticæ, conſulendum præ omnibus is *Altarie Damaſcenium* modo cit.; &

Conventus

Conventus Perthanus, angl.; & tract. mo
cit. de *ceremoniis Anglicicis Eccleſiæ* Scotie
obtruſis, angl.; & *Hiſtoria rerum nuper*
Scotiâ geſtarum. Confer appar. ad co-
troverſ. Anglicanas.

Apparatus ad controverſ. theologico-politicas.

A parte heterodoxiæ ſunt I. Machi-
vellus, aliique politici ex parte M-
chiavellici, inter quos Lipſius. II. Po-
litici & Juriſconſulti qui in gratiam P-
pæ, aut eccleſiæ Romanæ, aut Cle
politico-theologicas queſtiones tractan
quales 1. Caſp. Schioppius in claſſico b-
li ſacri; Ejuſdem conſultatio de cauſis
modis componendi religionis diſſidii
Imperio. Choquier, in Defenſione l-
bertatis eccleſiaſticæ. Adde ſcript
Iordani *B*runi, Lenſei, Molani, Corre
Pamelii, Becani, Poſſevini, Fileſaci, Z
pæi, omnes denique Theologos, poli-
cos, Iureconſultos & Canoniſtas Ponti-
cios, qui politica ſpecialia (ſupra in app-
ratu politico & Iuridico indicata) ſcripſe-
runt. 2. Qui materias de Magiſtratu,
legibu

gibus, de hæreticis, de Libertate con-
ientiæ & religionis, de Bello, de fœde-
bus, de poteſtate Eccleſiaſticâ, de Bo-
s & reditibus eccleſiaſticis, de Hierar-
iâ & de Clericis, de temporali poteſta-
Papæ, de Monarchiâ Siciliæ, de Tran-
tione Imperii, de bullâ de cœnâ domi-
, de Iuramento & nominatim de jura-
ento fidelitatis; item de Iuſtitiâ & jure;
jure civili & canonico; de judiciis; de
njugio; de ſepulturâ &c.

A parte orthodoxiæ. I. Primæ claſſis
eterodoxis oppoſiti, ſunt omnes ſcripto-
s Antimachiavellici in appar. politico
dicati. II. Secundæ claſſis hetero-
oxis oppoſiti ſunt *tum* qui autores ali-
uos modo nominatos ex profeſſo refu-
runt; *tum* qui locos communes jam di-
os peculiaribus tractatibus explicârunt:
uos tanquam ſcriptores ſpeciales in dia-
ibis noſtris jam editis aut etiamnum
ὺν Θεῷ edendis paſſim indicamus. For-
etiam in collegio exercitationum po-
ico-theologicarum ad politicam Ada-
i Contzen, aliorumque Pontificiorum
mmodè indicabimus. Nunc ſuffece-
compendio indicare nonnullos, qui
liquorum διαχλυλοδείκτας agunt; qua-
les

les 1. In theologico-politicis Gallici
Carolus Molineus, Innocentius Gent-
letus, Servinus, Paſchaſius, Hottoma-
nus, La Noue, Arnaldus, Martelr.
Vindiciæ contra Martem Gallicum Pa-
tritii Armachani. 2. In Theologico-
politicis Imperii Germanici; Goldaſtu
& qui pleroſque alios citat, Carpzovi
tract. de lege Regiâ Germanorum; c
adde eximium illud ſcriptũ anonymi t.
Secreta ſecretorum Turco-Papiſti
anno 1625. 3. In Theologico-politi-
cis Venetis. Hic occurrunt hiſtoria co-
troverſiæ inter Papam & Venetos,
ſcripta quamplurima ab utrâque par-
tunc edita, aliaque nonnulla, quorum ju-
dicium fecimus in appar. politico. 4. In
Theologico-politicis Britannicis; hi
occurrunt ſcripta jam inde à proditione
pulverariâ edita partim hiſtorica, partim
pragmatica & judicialia, partim elenctic
ut Jacobi regis Apologia juramenti &
refutatio orationis Cardinalis Perroni &
adhæc Burhilli, Andrews, Aboti, Don-
ni, Prideaux, Henrici Salcobrigienſis c
Becanum, Ioh. Epiſcopi Roffenſis. Re-
centiores controverſias theologico-poli-

tica

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

cas, aperoſiſſ. & doctiſſimè ventilat Gul. rynne, ſed idiomate vernaculo ; ubi omis generis autores hiſtorici, politici, ureconſulti, Theologi citantur. Adde hilippi Parei apologiam patris ſui cona Oxonienſes. 5. In theologico-politcis Belgicis, facem præferet Repræntatio pacis Generalis cum apologiis ro Chriſtiano Batavo c. Becanum. Vie ſupra appar. politic. ; eique adde, cheterodoxis Claudii de Carnin Proignationem politiæ eccleſiaſticæ & vilis. Huc refer Remonſtr. theologi- - politica : quæ indico in catechiatione catech. Remonſtrant. 6. In heologico-politicis Concilii Tridenti- : hiſtoria Concilii Tridentini, ubi iorum ſcriptorum, orationum, protetionum fit mentio. Imprimis huc onfer librum Principum Proteſtantium cipientium contra Concilium Tridennum ; qui cum catalogo Teſtium Veritis aucto à Simone Goulartio denuo litus eſt. 7. Conferendus appar. poicus, Iuridicus, Caſuiſticus, Elenctius Pontificius, Canoniſticus.

Appa-

Apparatus ad controverſ. Neutralium, pſeudo-Nicodemitarum, pſeudo-Moderatorum.

EUm, ut compendio hic ſtudeam, edico in diatribe de Syncretiſm. Confer appar. elenctic. Enthuſiaſticum & Libertinicum.

* APPENDIX I.

De apparatu Elenctico antiquarum αἱρέσεων, aut controverſiarum.

I. OMnium aut plurium; ut Epiphanius, Auguſtinus, Philaſtrius, Theodoretus, Damaſcenus, Leontius de ſectis, cum Photii Myrobiblo, et Tertulliani Præſcriptionibus; Serrarii, Druſii ac Scaligeri ſcripta adverſa de ſectis Iudæorum. II. Ignatius contra *Simonem Magum*, *Menandrum*, *Ebionem*. III, Irenæus contra *Valentinum*, & *ſimiles*. IV. Tertullianus contra *Marcionem*. V. Cyprianus contra *Novatianos*. VI. Athanaſius, Nazianzenus, Hilarius, Ambro-

ſii

[..]us, Hieronymus, Auguſtinus, cum [..]ctis Concilii Niceni contra *Arrianos.* [v]i. Nazianzenus, Epiphanius, Baſilius [c]ontra *Eunomianos.* VII. Hieronymus [c]ontra *Origenem.* VIII. Cyrillus & Leo [P]apa contra *Neſtorianos.* IX. Vigilius & [L]eo Papa contra *Eutychen.* X. Auguſtinus, [H]ieronymus, Proſper, Fulgentus contra [P]*elagianos*: quibus adde Bradwardinum [d]e cauſâ Dei. XI. Auguſtinus & Damaſcenus contra *Manichæos.* XII. Auguſtinus, & Optatus Milevitanus contra [D]*onatiſtas.* XIII. Thomas Aquinas, contra *Græcos* de proceſſione Spir. S. Adde [&] alios, qui pro Eccleſiâ Romanâ adverſus Græcos pugnârunt, ut Humbertum &c. quos vide ſupra indicatos. Pro Græcis adverſus eccleſiam Romanam ſcripſere Nilus archiepiſcopus Theſſalonicenſis. Vide ſupra. XIV. Bernardus contra *Petrum Abayljardum.* XV. Thomas Aquinas contra *Gulielmum de S. Amore,* [p]ro monachis mendicantibus. XVI. Thomiſtarum ſcripta adverſus *Scotum*; & Scotiſtarum adverſus *Thomam.* Confer appar. ſcholaſticum. XVII. Multa ſcripta [i]n Papatu ab adverſis ſectis & factionibus edita,

edita, vide in Pleſſei myſterio, & Ill[illegible]
catalogo: & ſupra bonam partem eo[illegible]
indicavimus. XVIII. Scripta antiquo[illegible]
adverſus *Iudæos*, ſunt Iuſtini, Tertulli[illegible]
Cypriani, Chryſoſtomi; quæ alibi in[illegible]
cantur. XIX. Eorundem adverſus [illegible]
temporis *Gentiles*, ut Juſtini, Athenago[illegible]
Tertulliani, Origenis, Lactantii, Ar[illegible]
bii, Theodoreti, Euſebii, Cyrill[illegible]
Nazianzeni contra Iulianum, &c. [illegible]
Imprimis diſputationes & colloquia cum [illegible]
terodoxis, ut Juſtini cum Trypho[illegible]
Auguſtini & aliorum collatio C[illegible]
thaginenſis cum Donatiſtis; Grege[illegible]
cum Harbano Iudæo. XXI. *Denique A*[illegible]
Conciliorum.

CAP. VI.

De apparatu Theologiæ Scholaſticæ.

PRior *ſectio* habet autores generales [illegible]
Præcognitâ de Theolog. Scholaſticâ [illegible]
Scholaſticis. Hic vide Ludovici Carb[illegible]
nis introductionem ad Theologi[illegible]
ſcho[illegible]

cholaſticam ; & autores cit. in Diſput. noſtrâ de Theol. Scholaſt. 2. *Lombardi* ſententias, & *Thomæ* ſummam, in quibus fundamentum Theologiæ ſcholaſticæ. 3. *Explicatores* terminorum, quales ſunt Armandus de bello viſu ; Franciſcus le Roy de formalitatibus ; Vallo in lecturâ ſuper formalitates Scoti ; Gothutius in Gymnaſio ſpeculativo, ubi Bonaventuræ, Sirecto, Bruliferi, Mauritii Hyberni, Mayronis, Fontani opuſcula de terminis & formalitatibus collegit ; *Caſtaneus in diſtinctionibus* ; *Ioh. Altenſtaig in dictionario theologico* : ſed duo poſteriores ad minimum comparandi ſunt illis, qui omnes non poſſunt. 4. Epitomæ ſeu Introductiones theticæ ad Theologiam Scholaſticam : quales multæ epitomæ Lombardi, & Thomæ: ego inter omnes commendo *Martini de Rupalda*, Epitomen Lombardi, ubi omnes alii autores citantur ; & A*lagona* epitomen ſummæ Thomæ, ubi quæſtiones breviter determinantur per abſolutam aff. aut neg., aut per diſtinctionem & limitationem, additâ medullâ rationis unius, & nonnunquam alterius. 5. *Introductiones*, ad controverſias

Scho-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Scholaſticas ; quæ varias ſententias
ſentientium exponunt , examinant
rationes pro & contra breviter dep
munt ; indicatis locis autorum. Ex
quioribus eſt *Pelbartus Themeſvar* in
ſar o impreſſo Haganoæ 1508. cuju
centiores editiones ſunt Venetiis 15
& 1589. apud Vincentium à Prato
Brixienſis 1594. Ex recentioribus *E*
nus in Theologiâ Scholaſticâ, quem unu
mnibus epitomis & introduction
præferendum puto ab iis, qui ſolida p
ſpicua & mediocriter compendioſa c
runt. Cum quo jungenda, aut cui ſub
genda , lectio ipſius Thomæ ; conſ
ubi opus , aliquo ex recentioribus
Thomæ textum ex profeſſo illuſt
qualem arbitror eſſe uſibus noſtro
commodiſſimum Hieronymum Me
ces, in abſolutiſſ. methodo diſputandi
explicatione formali ſummæ Tho
Sed primam partem ſummæ tantum:
ſolvit: ſaltem reliquas partes hacte
non vidi. Illi jungendus eſt commen
tor quis quæſtionarius , qui plenè c
troverſias pertractat : qualem inter rec
tiores quotidie adhuc prodeuntes, inc

Fr

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Franc. *Sylvium* theologum Duacenum, qui vel ſolus in hoc genere ſufficiet illis, quibus res anguſta domi. Ad Lombardum ex recentioribus præſtantiſſimus eſt Wilhelmus Eſtius profeſſor Duacenus. 6. *Conciliationes*, inter diſſidentes: qualis liber Conſtantii Sarnani Cardinalis tit. *Conciliatio dilucida omnium controverſiarum, quæ in doctrina D. Thomæ & Ioh. Scoti leguntur.* 7. Conferendus hic aliquis recens locorum communium ſcriptor, qualis e. gr. Viguerius in Inſtitutionibus. 8. *Etiam* aliquis Caſuiſta; ut Bonacina, aut Azorius. 9. *Ex noſtris* Scholaſticus Orthodoxus Ioh. Ferrii, cum defenſione adverſus Ieſuitam Perrinum; & Daneus in lib. 1. Lombardi. 10. *Curſus* aliquis philoſophicus recentiorum, quos vide ſupra ſect. 1. cap. 10. 11. *Lexicon* philoſophicum Goclenii. 12. *Axiomata* Bedæ, cum commentar., & ſimiles axiomatum philoſophic. explicatores: de quibus ſect. 1. cap. 10. *Poſterior ſectio* complectitur autores ſpeciales: quia a. ſcholaſticorum tantus numerus; & alii ex aliis plerumque deſcribunt, indicabo hic partim aliquot celebriores ſeu capita eorum partim ſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ctarum promachos: ſunt illi 1. Alexa-
der Alez, & Albertus Magnus in Lom-
bardum: qui ſeorſim ſtant; à poſteri
nonnulli dicti fuerunt Albertiſtæ.
Summa Altiſiodorienſis. 3. *Pro Thom-*
ſtarum familiâ & cauſâ; Capreolus in Lom-
bardum; *Cajetanus in ſummam Thomæ,*
Ferrarienſis in Thomam contra Gentes. Ad-
Didaci de Deza defenſorium Thom
contra replicam Mathiæ Doringh ad-
verſus Burgenſem; & ex recentiorib
commentatoribus in Thomam, Bann
& Medina. Confer curſum philoſoph
Thomiſticæ Johannis à S. Thoma,
Collegium Complutenſe. 4. *Pro fam-*
lia & cauſâ Scotiſtarum; *Scotus in Magiſtru*
cum notis & explicationibus Hugon
Cavelli, in fol.; *Petri Aquilam cognamen*
Scotelli illuſtratio doctrinæ Scoti, ex editio
Stephani Novelletii, Pariſ. apud Nico
Nivellium anno 1585. *Ioh. de Rhada Ep-*
ſcopi Pactenſis, controverſiæ Theologicæ in-
ter Thomam & Scotum, qui ſubtiliſſim
& operoſè Scotum tuetur. Lychet
doctiſſimus Scotiſta in libros ſententia-
rum, & in quodlibeta Scoti; Mathi
Dorinch, in replicâ pro Lyrano cont

Burge

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Burgenſem. Adde recentiores Ieſuitas, qui non raro Scotizant, quamvis ſcribant ad Thomam; quales Gregorius de Valentia, cujus commentaria perſpicua & expedita; & Vaſquez ac Swarez, quorum commentar. ſubtiliſſ. & operoſiſſ. Nec prætereunda *Philippi Fabri Faventini*, *Phyſica Scoti* ex ſcriptis ejus collecta, &c. Venetiis 1602. apud Bertonum; & poſtea alicubi recuſa, ni fallor. Et Meuriſſe Minoritæ Pariſienſis Metaphyſica Scotiſtica. 5. Pro *Nominalium* causâ; Wilhelmus Occam in Lombard. & in quodlibetis: cujus mentem & opiniones ubique expreſſit, & ſubtiliſſimè de omnibus diſputavit Gabriel Biel in Magiſtrum. 6. *Theologiâ Bonaventuræ* doctoris Seraphici; in ipſius Bonaventuræ commentar. ad Magiſtrum; cum compendio theologicæ veritatis; & in Petri Capulli commentariis ad 1. libr. ſentent. Bonaventuræ. 7. *Theologia Durandi*, quæ in non nullis diſcedit à communi ſcholaſticâ; in ejus commentar. in Magiſtrum; & quodlibetis. 8. *Quodlibetiſtæ*; quales Thomas, Henricus Goethals de Gandavo, &c. Quibus adde Ioſephi An-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

gles flores quæſt. Theologic. in 2. & Lombardi ; Alphonſi Mendozæ co troverſ. theologic. ; & Barthol. Sibyl quæſtiones peregrinas. 9. *Confer* a paratum Metaphyſicum ſect. 1. cap. 1. & theologico-philoſophicum , infra ult , & Caſuiſticum ſupra cap. 3. Atq hæc pro inſtituto noſtro ſuffecerint: re quos omnes commentatores in Lomb dum & Thomam, indicatos vide à Poſ vino in appar. , & à catalogo Interpr bibl. Oxonienſ.

CAP. VII.

De Appatu Theologiæ patriſticæ , & Conciliaris.

PArtes hujus conſtituo duas , gene lem & ſpecialem . Prior contin 1. *Introductiones* ad lectionem patrum ; u de patribus, & ſcriptis eorum, ac dogm tibus ; deque delectu & lectione rec inſtituendâ &c. Vide diſp. noſtram patribus ; & Sculteti medullam patrum

Riv

Riveti Criticum ſacrum, Coci cenſuram patrum, Sixti Senenſis bibliothicam Perkinſi problema Catholicum; Thomæ Jameſiii ſcriptum angl. eruditum & utiliſſ. de corruptione patrum aliorumque autorum: cum quo confer librum Gretſeri de modo & more corrigendi; ſeu expurgandi libros malos; & Adde ubi opus fuerit Indices libr. prohibitor, & expurgatorios, etiam Poſſevini apparatum ſacrum. Quomodo autem patres rectè interpretandi ſint, & probatio humana ex iis inſtituenda, indicavimus diſp. noſtrâ modo cit. II. *Repertoria* & indices ad patrum tum tractatus, tum particulares materias & ſententias: quales ad ſingulos patres in operibus eorum vulgo habentur. Sed univerſalem ad omnes adhuc deſideramus. Aliquid præſtitit Geſnerus in Pandectis cum bibliothecâ ſuâ editis, & Elmenhorſtius ad Gennadium, & Langius ad Juſtinum Martyrē; imprimis & Gerardus Johannis Voſſius in variis diſputationibus theologicis; adhæc Molanus in indice materiarum, Polyantheæ, aliique ſect. prioris cap. I. cit. Plura tamen deſiderantur. III. *Lexica*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

patriſtica gr. & lat., aliaſque claves a
dictionem ac ſtylum patrum dextrè inte
ligendum, non memini me vidiſſe: a
exſtent neſcio. Eſſet tamen opus ut
liſſimum, ſi qui partitis operis labore
illum exantlarent. Onuphrii interpre
tio vocum eccleſiaſticarum quantum l
præſtiterit, dicere non poſſum: quia h
ctenus eâ frui non potui. IV. Synops
compendia, aut ſyntagmata theologi
patriſticæ; ut, Eckhardi compendiu
Theologiæ patrum; Danæi comment
Auguſtini Enchiridion; Bibliothe
ſtudii Theologici Genevæ per Criſp
num; Pelargi compendium theolog
cum ex ſcripturâ, patribus, Luthe
Huc refer Medullam patrum Schult
Et mille quæſita Auguſtini autore T
beſcio Brixiano. Sunt etiam qui The
logiam Auguſtini, aut Hieronymi, a
alterius cujuſdam ex celeberrimis pat
bus exhibent: quos hic prætereo. V. L
bri ſeu tractatus patrum, qui contin
locos communes, aut catecheſes:
Auguſtini Enchiridion, Theodoreti d
cret. divin. epitome, Cyrilli Hier
ſolymit. catecheſes, Damaſcenus de o
thodoxâ fide. Confer ſupra appar. lo

commun. Adde hic quæſtiones (quarum ſcriptio proximè ad locos communes, & elenctica ſcripta accedit), Iuſtini Martyris, Baſilii, Auguſtini, Eucherii; & Iunilii *Africani* quas Pelargus ſeorſim cum compendio ſuo modo cit. edidit. Adde etiam qui de dogmatibus eccleſiaſticis ex profeſſo ſcribunt, ut Gennadius. VI. Qui *Excerpta* ex patribus ad Theologiam elencticam, ut Polani ſymphonia catholica. In controverſiis Pontificiis, Eckii enchiridion locorum communium contra Lutherum; Caſpari Laurentii conſenſus catholicus; Jacobi Laurentii Reverentia patrum; cum quâ conferendi & alii ipſius tractatus; Coccii theſaurus Catholicus, coll. cum problemate Catholico Perkinſii. In controverſiis, Neo-Arrianis, Pelargi admonitio de Arrianis recentibus, & teſtimonia inſigniora de Trinitate cum interpretatione & conſenſu patrum. Obſervo citari ab aliis monomachiam Paxilli, in quâ ex profeſſo perpetuus antiquitatis conſenſus contra Antitrinitarios oſtenditur: Sed hactenus eum non vidi. In controverſiis Ubiquitiſticis, Talmannus tract. de perſonâ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Chriſti ; Idem de eucharîſtiâ ; & in co-
troverſiis Neo-Pelagianis , Voſſii hiſto
Pelagiana , Joh. Latius de Pelagian
Uſſerius de iiſdem ; Ianſenii Augu
nus ; Anonymi diſquiſitio an dogm
ſint Pelagiana , quæ nunc eo nomine t
ducantur , Pariſ. 1622. in 8o. Et R
monſtrantium Semi-Pelagianiſmus au
tore Gratiano Civili. VII. *Excerpta*
patribus ad Theologiam poſitivam, a
moralem ſeu practicam, aut utramque
Backhoſii ad Catecheſin Palatinam ; Bu
in viridario & panario ; Polyanthea
ſed Buſei , & polyantheæ Langii citati
nibus parum fidendum. VIII. Qui ſy
tagmatum , miſcellaneorum ſacroru
libros conſcribunt , ad illuſtratione
theologiæ patriſticæ ; Billii obſervati
num ſacrarum libri duo ; Syntagma
critico-theologica Matheneſii ; Ambr
ſius Vicecomes de ritibus baptiſmi. I
Qui ex profeſſo tractatus quoſdam theo
logicos aut canonicos ex patribus & a
tiquitatibus conſarcinant ; Ut Fileſac
in variis opuſculis. X. Qui miſcellaneo
rum ſacrorum , aut ſcripturariorum , a
communium libros edunt , in quibus lo

a nonnulla patrum ſubinde illuſtrant: ut Nic. Fullerus, & Ludov. de la Cerda in miſcellaneis; Petitus in variis lectionibus; Barthius in adverſariis; Ritterſhuſius in lectionibus ſacris; Albaſpinus in libris obſervationum ſacrarum. XI. Qui cenſuras in patres exercent: vel omnes, ut Sixtus Senenſis, Poſſevinus, Bellarminus: vel unum aliquem. Hæ videntur in ſingulorum patrum editionibus, ubi aliquando indiculus errorum addi ſolet. Hic conferendi tract. Gabrielis Puthérei Theotimus, hoc eſt tract. de tollendis & expungendis libris malis; & Gretſeri tract. uberior de eodem argumento. Adde & Indices expurgatorios. XII. Qui hos à cenſuris & corruptelis vindicant; inter quos in Angliâ excelluit Thomas Jameſ. tract. angl. docto & laborioſo antehac laudato. Quem ſecuti fuerunt viri docti Oxoniæ, qui Gregorii Magn. paſtorale, & Cyprianum de unitate Eccleſiæ ex codd. MSS. nitori ſuo reſtituerunt. XIII. Confer apparatum theologiæ hiſtoricæ, de quo cap. 9. & apparatum politiæ eccleſiaſticæ, & Juris canonici de quo cap. 8. XIV. Denique apparatum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

theolog. Elencticæ contra Pontifici
de quo ſupra cap. 5.

Pars ſpecialis continet ipſos patr
eorumque editiones. Hic indic
I. Bibliothecam patrum, ex poſtre
editione. II. Patrum ſcripta, editio
quot & quæ ſint non eſt quod indicem
ne actum agam. Adeant noſtri appar
tum Poſſevini. Interim obſervent, n
ita fidendum eſſe recentioribus editio
bus in Papatu; ſed potius antiquiorib
quales Baſilienſes per Eraſmum, & ſi
ſimilis commatis illo tempore edito
fuerint. Iudicium hic formabunt &
mabunt ex noſtris Cocus, Rivetus, Th
mas Jameſius, Perkinſus in probl. cat
lico, modo cit.; quibus addendi ex ſ
ptoribus Elencticis Pleſſeus, Raynold
Chamierus. Indico nunc ordine alp
betico ſcripta patrum à noſtris, quæ o
nia Poſſevinus ſtudio præteriit, aut et
à Pontificiis, poſt editum apparatum P
ſevini edita, aut illuſtrata. *Auguſtini*
chiridion, & liber de hæreſibus, utra
cum luculentis commentariis Dan
Auguſtini nomine edita dulciloquia, H
bornæ aº. 1614. *Arnobius*, cum comm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

triis Elmenhorſtii. In eundem; Notæ et variæ lectiones Joh. Meurſii; Et ergarum ad Arnobium liber primus Iulii Cæſaris Bulengerii. *Athanaſii*, aliorumque opuſcula contra Arrianos gr. latin. edita Genevæ, procurante Bezâ. Athenagoras gr. lat. Tiguri in fol. cum aliis opuſculus patrum & canonibus apoſtolorum. Idem editus ab Henrico Stephano. *Baſilii* opera gr. lat. Pariſ. ex edit. Frontonis Ducæi. Ejuſdem orationes 44. ex tranſlatione Dauſquæi, cum notis. *Collatio* Carthaginienſis à Papirio Maſſono & Pithoeo edita. *Caſſiodori* opera cum notis, ex edit. Petri Broſſei. *Chryſoſtomus* gr. cum notis ex edit. Savilii. Idem gr. lat. ex edit. Frontonis Ducæi. Ejuſdem homiliæ c. Judæos gr. lat. cum notis Hoeſchelii. Ejuſdem pſegmata ab Oecolampadio tranſlata cum annotationibus. *Clemens Alexandrinus* gr. lat. cum notis Heinſii. *Conſtantini* donatio gr. lat. & Othonis III. donatio, cum commentar., Heidelbergæ apud Vogelinum aº. 1610. *Cyprianus*, ex edit. Goulartii. Ejuſdem liber de Unitate eccleſiæ collatus cum vet. MSS. à Theologis Oxonienſibus,

cum notis Jeremiæ Stephani. *Cyrill*
Alexandr. gr. lat. Pariſ. Ejuſdem a-
verſus Anthropomorphitas gr. lat. & d
incarnatione unigeniti cum notis B. Vu
canii. *Decretales* epiſtolæ primorum Po
tificum, cum animadverſionibus Blon
delli, tit. *Pſeudo-Iſidorus, & Turrianus vap*
lantes. Dionyſius Areopagita, cum no
Dauſquæi. *Epiphanius* gr. lat. cum no
Petavii. *Firmicus Maternus*, ex edit. & cu
notis Joh. à Wouwer. *Gennadius Maſſil*
enſis, cum commentar. Elmenhorſt
Gregorii Magni paſtorale, ab Oxonienſibu
ex MSS. emendatum. In ejuſdem om
nia opera emendatio Thomæ Jameſ
tit. *Vindiciæ Gregorianæ. Gregorii Nazian*
zeni carmina gr. lat. cum ſcholiis Joha
Langii. Ejuſdem oratio de Pentecoſt
gr. lat. cum ſcholiis Dreſſeri. Ejuſde
orationes tres, apologeticus, de amor
erga pauperes, In natalem domini, lati
cum luculentis ſcholiis Julii Gabriel
Eugubini. Ejuſdem invectivæ in Iul
num, aliaque nonnulla gr. cum ſchol
gr. & notis R. Montacutii. *Grego*
Nyſſeni opera cum notis Albuquerci
Ejuſdem epiſtola de euntibus Hieroſo
lyma

ymam gr. lat. cum notis Petri Molinei. Ejuſdem epiſtola ad Euſtathiam &c. gr. lat. cum luculentis notis Caſauboni. *Hilarii* ex opere hiſtorico fragmenta. *Ignatii* epiſtolæ cum ſcholiis, & exercitationibus Nic. Vedelii. *Iſidori* Peluſiotæ epiſtolæ ex interpretatione Andreæ Schotti. Pſeudo-*Iſidorus*, vide *Decretales*, &c. *Iorandes* de rebus Geticis; editus eſt cum Caſſiodoro modo cit. Sed pertinet ad hiſtoriam Eccleſiaſticam. Iuſtinus Martyr cum commentar. Ioh. Langii in lectione patrum verſatiſſimi. *Lactantius* ex edit. & cum notis Xyſti Betulei. *Martialis* Lemovicenſis epiſtolæ, editæ cum Gennadio ab Elmenhorſtio. *Maximi* myſtagogia edita ab Hoeſchelio cum Chryſoſtomi homiliis contra Iudæos. *Minutius Felix* cum notis Ioh. à Wouweren. Idem cum notis Deſid. Heraldi editus una cum Apologetico Tertulliani. Idem ex edit. Elmenhorſtii. *Origines* contra Celſum gr. lat. cum notis Hoeſchelii. Philoſtorgii hiſtor. eccleſ. in epitomen contracta à Photio & nunc gr. lat. edita à Iac. Gothofredo cum ſupplementis & diſſertationibus. *Phœbadius* cum

notis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

notis Barthii. *Photii* bibliotheca, ſe
Myrobiblos gr. lat. cnm notis Schotti:
Hoeſchelii. *Procli* Conſtantinopolita
Archiepiſcopi opuſcula gr. lat. ab E
menhorſtio edita. *Prudentius* cum com
mentariis variorum, ex edit. Weitz
Salvianus, cum commentar. Ritterſhu
Sidonius Apollinaris ex edit. & cum no
Ioh. à Wouwer. *Sulpitius Severus*, cu
commentar. Ioh. Druſii. *Tertullianus*,
edit. Fr. Iunii. Idem ex edit. & cu
commentar. Nicolai Rigaltii. In eju
dem varios tractatus, & loca notæ G
brielis Albaſpini, editæ cum libris o
ſervationum. Ejuſdem apologetic
cum commentar. & digreſſionibus De
derii Heraldi. Ejuſdem de pallio cu
commentar. Fr. Iunii; & rurſum cu
commentar. Salmaſii, eorundemq
apologiâ contra Cercœtium, hoc e
Dionyſ. Petavium. Et rurſum cum co
mentar. Ioh. Ludovici de la Cerda,
finem miſcellaneorum. Ejuſdem lib
ad nationes, cum commentar. Iac. G
thofredi. *Theodoreti* hiſtoria eccleſiaſti
cum Euſebio, Socrate, Sozomeno
lat. edita Genevæ. Ejuſdem dialogi co

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

tra Entychianos gr. lat. cum analytico commentario Laurentii Ludovici Sileſii. *Vigilii* opera ex edit. Caſſandri; Ejuſdem libri quinque contra Entychen editi à Ioachimo Vadiano, cum prolixâ præfatione.

* APPENDIX I.

De Apparatu Conciliorum.

I. CAnones Conciliorum, *Eccleſiæ Univerſæ gr. lat.* cum comment. Juſtelli: cum quo confer codicem canonum Eccleſiæ Romanæ ex edit. Wendelſini, recuſâ Pariſiis 1609. in 8°.; *Et Photii Nomocanonem cum commentar. Balſamonis gr. lat.* ex edit. Iuſtelli. II. Acta ſeu tomi conciliorum quæ exſtant ex editione Merlini; Laurentii Surii, Nicholini, *Petri Crabbii*, Severini Binnii. *Compendium ſeu epitome Conciliorum Bartholomei Caranza.* III. *Brevis* hiſtoria Conciliorum per Gabrielem Prateolum, cum notis Ioh. Lydii. Vide & Chronologiam Alſtedii. Huc refer Gelaſii Cyziceni acta Concilii Niceni, &c. IV. Zonaræ commentar. in canones

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

nes apoſtolorum & Conciliorum. A-baſpina in canones Concil. Eliberin. Huc refer *Ius Orientale Græcorum* ex edi. Leunclavii; & Decreta Eccleſiæ Gallicanæ per Bochellum; Tomos Conciliorum Galliæ cum notis Sirmundi; Concilia Anglicana, quorum editio exſpectatur. Denique canones Eccleſiæ Africanæ ex edit. Juſtelli; Capitularia Caroli Magni, Ludovici, Caroli Calvi cum notis Sirmundi. v. Elenctici ſunt, Whitakerus, Lubbertus, Junius &c. c. Bellarminum de Conciliis. Diſputationum hiſtorico-theologicarum decades quatuor, de Conciliis, autore Lampadio. Reliqua vide in apparatu Juris Canonici; Theologiæ Hiſtoricæ; atque Elenctic. Ad intelligentiam græcorum Concilio. & ſcriptorum eccleſiaſticorum, qui intermediâ, aut novâ ætate floruerunt, conducet Lexicon Græco-Barbaricum Meurſii.

* Appe

* Appendix II.

De Apparatu Liturgico.

Vide ſupra cap. 5. & infra cap. 8.

* Appendix III.

De intermedia aut novæ ætatis nonnullis ſcriptoribus; qui à noſtris editi, aut à Pontificiis poſt editionem apparatus ſacri Poſſevini Anno 1608.

A*Lcuinus* de Trinitate, cum commentar. Lucæ Loſſii. *Bradwardinus* de ...uſâ Dei c. Pelagium, editus à noſtris ...xoniæ. *Abayljardi* opera, edita Pa...iis à I. C. Caroli Magni, & Calvi, Ludovici capitula cum notis Sirmun... *Gregorii Heimbergii*, aliorumque apo...giæ editæ à Goldaſto, cum Replicâ ...â pro Imperio. Tyrolis Regis Scoto...m, aliorumque poëmata vernacula edi... ab eodem 2. tom. in 4°. Curopalates de

de officiis aulæ & eccleſiæ Conſtanti
politanæ gr. lat. cum notis Nadabi A
monii Lugduni apud Mareſchal
1588. Idem editus gr. lat. Heidelbe
apud Commelinum cum notis Fr. Ju
Idem poſtea editus gr. lat. in fol. c
uberioribus notis Gretſeri. *Ivonis* C
nutenſis epiſtolæ & chronicon Fran
rum, cum obſervationibus Franciſci
reti. *Manuelis Commeni* legatio ad Ar
nios, cum Leontio de ſectis, Harme
pulo de iiſdem, aliiſque nonnullis gr.
edita à Leunclavio. *Marſilii Patavini*
fenſor pacis ex editione & notis Fra
Gomari. Idem cum tract. de tranſla
ne Imperii. anno 1599. apud Comme
Nicephori patriarchæ Conſtanſtinopoli
ni breviarium hiſtoricum, gr. lat. c
notis chronologicis Petavii. *Ni*
Clemangis opera ex edit. Ioh. Lydii.
archiepiſc. Theſſalonicenſis de purga
rio & poteſtate Papæ gr. lat. ex edit. B
navent. Vulcanii. *Occumenii* expoſitio
ſeptem epiſtolas canonicas gr. lat. c
notis Bartholomei Coppen. *Petri A*
batis Cellenſis poſt Epiſcopi Carnute
epiſtolæ ex edit. & cum notis Sirmun
Hæc è multis fortaſſe paucula quæ
man

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

anum mihi erant, aut in mentem nunc
niebant, ſtudioſis noſtris indicare volui:
uod à Poſſevino partim ſtudiosè præte-
ita, partim illi tunc viſa non fuerint.

CAP. VIII.

e apparatu Iuris Canonici & politiæ Eccleſiaſticæ; ubi de liturgiis, ritibus, & agendis eccleſiaſticis.

QUæ hîc partes: quarum una continet autores qui quid conferunt ad olitiam eccleſiaſticam in genere; altera uros putos Canoniſtas. I. In priori arte occurrunt. 1, *Syſtematici*, quales *Gul. Nepperus* in politiâ Eccleſiaſticâ; Theophili Banoſii de politiâ civitatis Dei; & ierarchiâ Romanâ. 2. *Conſtitutiones* Eccleſiaſticæ recentiores, earundemque mpugnationes, & apologiæ; ut Schulingii Anacriſis hierarchica. Morelles adverſus regimen Eccleſiæ Gallicanæ, cum Reſponſo anonymo eccleſiarum tit. *Confirmation de la diſcipline*, cujus author habetur

betur Ant. Zadeel. Imprimis in A-
gliâ & Scotiâ, ubi excellunt Parke
de Politiâ Eccleſiaſticâ, Didoclaviu
Altari Damaſceno, Reſponſum mi-
ſtrorum Lincolnienſium adverſus co-
formitatem anglicè in 8°. Confeſſio
Apologia Brouwniſtarum, Apolo
Robinſoni; aliique ſupra cap. 5. cit
Quibus adde Davidis Blondelli tract
Primatu Gallicè. 4. *Antiquæ eccl*
conſtitutiones, in Canonibus & to
Conciliorum: item ſcriptis liturgic
ritualibus, aliiſque iſtius generis antiq
riis; quos omnes cap. proximè ſeque
indicamus. 5. *Locorum communium* ſc
ptores; imprimis tit. de Eccleſiâ, mi
ſterio, diſciplinâ &c. 6. *Commentato*
in Acta & epiſtolas Pauli; nominatim
Timotheum & Titum. 7. *Scriptores*,
hæreſi, ſciſmate, ſyncretiſmo; & hæ
ticis, ſciſmaticis &c. quos vide ſuo loc
8. *Hiſtoriæ* particularium ſciſmatum, co
tentionum in eccleſiis: quarum ma
mam partem vide cap. ſequenti. 9. C
fer ſcriptores Politicos, Juridicos (
materiæ communes, aut alicubi ſe mut
attingunt): imprimis Canoniſtas; qu
m

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ox indicabimus. 10. *Denique* confer
iverſum apparatum antiquitatum &
vitatum eccleſiaſticarum.

* APPENDIX I.

Politiarum ſpecialium.

COnſtitutiones Eccleſiaſticæ Eccle-
ſiarum in Bohemiâ, in Belgio, in
otiâ, in Angliâ, Saxoniâ, Comitatu
aſſovico Dilleburgenſi, comitatu Naſ-
vico Sarbruggenſi & ſic per totum or-
m, omnes ſeorſim editæ. II. Li-
gici & rituales libri earundem eccle-
rum aut ſeorſim, aut cum pſalteriis ple-
mque editi. III. Acta ſynodorum
ationalium, aut Provincialium: quæ
nnia ferè ἀνέκδοτα, in archivis eccleſia-
m aſſervantur; ſic tamen ut à miniſtris
rte & miniſterii candidatis legi ac con-
i poſſint.

* APPEN-

* APPENDIX II.

Particularium tractatuum & diſput
tionum celebriorum.

I. DE bonis Eccleſiaſticis ; Colun
de origine redituum eccleſiaſti
rum ; Andreas le Maiſtre de pecu
Eccleſiaſtico ; aliique aliâ occaſione
dicandi. Confer ſcriptores de benefi
infra cit. II. De miniſterio, & offi
miniſtrorum ; Auguſtinus Barboſa
Parochis ; Rutilii Benzoni ſpecul
Epiſc, & parochorum ; Tarnovius
miniſterio ; Ante eum ſcripſerant W
phius, Hemmingius, Ioh. Girardus g
licè, Richardus Bernardus anglici. Ac
imprimis Wilhelmi Teellingii belgi
tract. cui tit. *Neceſſaria demonſtratio.* III.
Elenctionibus & vocationibus : quos
tatos vide in Diſp. noſtrâ de I*ure Patro*
tus. IV. De negotiis conjugalibus.
qui ex profeſſo ea explicant ; ut Theolo
Thomas Zanchez, & poſt illum Baſil
Pontius prolixos tract. de Matrimoni
Tarnovius, Hemmingius, Sarrerius,
ge

nhagius, Mentzerus; & tract. germa-
i, Lutheri, Brentii, Oſiandri, Eraſmi.
c refer Wigandum de divortiis; *Be-*
n de polygamiâ & divortiis; Juriſ-
nſulti, Albericus Gentilis; Stephanus
leſcot; Hottomannus; Joachimus
uſe; Forſtinerus; Petrus Oninius;
obus de Grano; Henningus Arni-
s; Antonius Gubertus Coſtanus de
nſalibus, nuptiis, & dotibus. 2. *loco*
mmunes, inter quos Zanchius de operi-
creationis. 3. Confer Canoniſtas;
ſuiſtas, Iuriſconſultos, & imprimis
nſtitutiones Regum, Principum, Re-
publicarum, Eccleſiarum &c. ſuis
eque locis indicata. V. *De Viſitatio-*
s; Martinus Soarez de practicâ &
line viſitandi; & ex noſtris Ioh. Mun-
rus vam Vortlage, idiomate Germa-
o. VI. De ſuſceptoribus Baptiſmi.
m Iohan. Munſter tract. Germanic.
. *De Funere* & ſepulturâ; Gretſerus de
ere Chriſtiano. Plures particulares
tatus ſi quis requirat, is conſulat Di-
t. noſtras de poteſtate Eccleſiaſticâ;
templis; de feſtis; de Iubileo; de
erſtitione; de Senioribus; de Syno-
dis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

dis & Claſſibus ; de jure patronatus ; d
Organis ; de jure Canonico , de Mon
chis, de ſtipendiis & reditibus eccleſia
cis , de ſyncretiſmo , de Roſario , ho
canonicis , litaniis , &c. Confer app
elenct. Pontific. & Anglic. , Et com
mentar. in Acta , & epiſtol. ad T
moth. ac Titum. VIII. *Iuris P
tificii* , ſeu canonici apparatum dedin
antehac diſp. de Iure Canonico. N
iſta inde delibamus, & nonnulla addim
I. *Libri authentici*, aut quaſi autentici :
ſunt, Ipſum corpus canonicum, ex em
datione Gregor. XIII. Item antiquum c
pus canonicum gloſſatum. Cujus c
tinuatio & ſupplementum eſt *B*ullari
Pontificium : cujus compendium c
notis & explicationibus , dedit Flav
Cherubinus ; Locos communes ſeu c
lectanea ex iiſdem , cum explicationi
& diſputationibus habes apud Quarant
in conſtitutionibus Pontificum. A
librum motuum propriorum , & libr
Indulgentiarum ; & Deciſiones ſacra
congregationum apud Auguſtinum B
boſam in *Collectaneis Bullarii & deciſion*
&c. Ivonis Carnutenſis Panormia ,

roca

ocata; Burchardi decreta; antiquæ col-
ctiones Decretalium Ant. Auguſtini.
. *Compendia* Iuris Canonici. Lexicon
uris. Calvini; Peculiare lexicon Iuris
anonici non novi. *Inſtitutiones Lanceloti,*
um notis. Item compendium Iuris
anonici Henr. Caniſii; & *Alagona*
ompendium totius corporis canonici,
glοſſarum ejus; Nicolai Vigelii de
reiſa methodus juris canonici. *Tholo-*
ni partitiones Iuris canonici, cum notis. Bar-
oſa de Jure eccleſiaſtico univerſo; im-
rimis compendium *Decretalium Ioh. Ho-*
rii ab Axel. accommodatum ad Concil.
rident., & allegatis gloſſis, & præci-
uis Canoniſtis. 3. *Commentaria* in jus
nonicum. Horum congeriem requi-
in Poſſevini bibliothecâ. Et com-
endii atque indicis inſtar ſit Auguſtinus
arboſa in collectaneis Doctorum vete-
m & recentiorum in Ius Pontificium
uatuor tom. quibus adde pro appendice
juſdem ſelectas interpretationes ſuper
ros Decretalium. Viviani Rationale
ris Canonici. 4. *Cenſuræ* Romanæ
gloſſas juris Canonici. Quæ denuo
litæ ſunt cum Indice Expurgatorio

 Belgico,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Belgici, in 8°. Argentorati apud Ze-
znerum 1609. Lælii Zechi polit
ſacra. 5. *Diſputationes*, controverſia
determinationes ex & de Iure canonico
ut Aldani compendium quæſtionum c-
nonicarum; Diſputationes Nicol. Ei-
frici Hunnii; Caſuiſtarum diſputation
(e. gr. Azorii, Dianæ, Navarri &c.
Theologorum, imprimis Zwarezi
Iereconſultorum, ut Covarruviæ. Ed
rum qui conſilia ſcripſerunt, & pract
ca Juris canonici: de quibus mox d
cendum. Qui defendunt Jus Cano
cum, ut Paulus Windek. Ad contra
centium Canoniſtarum labyrinthum,
receptas nunc determinationes cogn
ſcendas conducent Viviani Rational
Franciſci Zypæi notitia juris Belgici; cu
Auguſtini Barboſæ remiſſionibus ad Co
cil. Tridentinum; *Ejuſdem collectaneis*
idem Concilium ex Doctoribus; *Ejuſdem co*
ctaneis Bullarii & conſtitutionum Papaliu
item deciſionum quæ à ſede Apoſtoli
& ſacris congregationibus factæ ſunt
que ad annum 1633. Adde deciſio
rotæ Romanæ. Auguſtinus Barb
promittit quæſtiones canonicas, in pr

mi

riſſis ad tract. de Penſionibus. 6. *Conſi-
a*, & determinationes caſuum imprimis
magnorum Canoniſtarum Caſtrenſis,
Anchorati, Navarri, Barboſa, Flaminii
Pariſii, Friderici de Senis, Hieronymi
Gabrielis, Wameſii & noviſſimas conſul-
tationes canonicas Zypæi in fol.; Alda-
ni compendium canonicarum reſolutio-
num; Sayri flores deciſionum. Reli-
quos vide ſupra cap. 3. Et confer, Diſ-
putatores paragrapho præced. Et tract.
De Caſibus reſervatis Chapeville, & al-
terum Franciſci Coriolani. 7. Practica
Iuris Canonici: Aloyſii Riccii praxis
rerum fori eccleſiaſtici. Stylus juriſdi-
ctionis eccleſiaſticæ reformatus in Con-
cilio Provinciali 1583. editus Pariſiis
1603. Renatus Choppinus de ſacrâ po-
teſtiâ forenſi. Veſtrii Barbiani modus pro-
cedendi in curiâ Romanâ cum notis Gra-
tii. Huic adde taxam cancellariæ, &
pœnitentiariæ apoſtolicæ, & Barcinonen-
ſis cancellariam apoſtolicam. Reginaldi
praxis fori pœnitentiarii. Diaz & Lopez
practica criminalis canonica: cum qui-
bus conferendus tom. 4. quæſtionum
regularium Roderici. Nec prætereun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

di commentatores in regulas cancell-
riæ apoſtolicæ, quales Mandoſius, Æg-
dius *B*ellamera, Choquier, Gomeſ-
Gonſales Caſſadus. Denique deciſion-
rotarum, Romanæ &c. 8. Adde pr-
xes Epiſcopales Zerolii & Pauli Piaſe-
& Iulii Calvi praxim curæ animarum
Marci Antonii Genuenſis praxin cur-
archiepiſcopalis; Claudii *Soleri de Iuri-
dicâ poteſtate confeſſariorum*; Binfeldii e-
chiridion theol. paſtoralis. Confer a-
pendices mox ſubjiciendas. 9. Ritter-
huſii collatio juris civilis & canoni-
*S*ed conferendus hic apparatus Iuridic-
& hiſtoricus eccleſiaſticus, & Patriſ-
cus. 10. *Practica* Iuris canonici, & co-
troverſiæ circa eam: ut Diaz, & Lop-
de practicâ criminali canonica; Aug-
ſtinus Barboſa de praxi exigendi penſ-
nes; Reginaldi praxis fori pœnitentia-
Zerolii praxis Epiſcopalis; Confer p-
lo poſt appendicem de Epiſcopis. Re-
tus Choppinus de ſacrâ politiâ Foren-
Imprimis practica pœnitentiaria & ca-
cellariæ apoſtolicæ; & Veſtrii Barbi-
modus procedendi in curiâ Romanâ.
ſtylus juriſdictionis eccleſiaſticæ refor-
tus in concilio Provinciali anno 15

edi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

[...]itus eſt Pariſiis anno 1603. Confer [...]ſputatores & conſultores paragraphis [...]æcedentibus. II. *Confer apparatum* [...]heologiæ hiſtoricæ cap. ſeq.; & Elen-[...]cæ Pontificiæ cap. 5.

* APPENDIX I.

Particularium materiarum.

DE *Epiſcopis*; Fileſacus; Ugolinus, & Auguſtinus Barboſa de eorum [...]ficio & poteſtate tract. peculiar. Con-[...]: Pontificale & Epiſcopale, ſeu Cæri-[...]oniale Epiſcoporum: adde Petavii & [...]lmaſii ſcripta adverſa, & Bellarmini [...]ntroverſias cum Antagoniſtis; & li-[...]llos quamplures vulgari linguâ in An-[...]â nunc editos; ut & Gerſonem Bu-[...]rum de Epiſcopatu & preſbyterio; [...]rkerum de politiâ eccleſiaſticâ; Dido-[...]vii altare Damaſcenum; Et nupera [...]ologetica Sorboniſtarum Hallier &c. [...] Epiſcopo Chalcedonenſi, & contra [...]emelium, Nicolai le Maiſtre inſtau-[...]tionē antiqui Epiſcoporū epiſcopatus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

& principatus; Marchanti baculus Epiſ-
copalis ſeu poteſtas Epiſcoporum, &
Mirandæ manuale prælatorum Regula-
rium, &c.; Piaſecii & Zerolii prax
Epiſcopalis; Caſp. Bruſchii de Germa
niæ Epiſcopatibus. Confer app. 2. Co
fer & hiſtoriam Conc. Trid. Huc etia
refer Cærimoniale Epiſcoporum;
Sbroſium de *Vicario Epiſcopi.* Hieron
mum Venerum & Layvam de Examin
Epiſcoporum. De Archiepiſcopis, &
Patriarchis; Marci Antonii Genuen
praxis Archiepiſcopalis Neapolitan
Notitias Epiſcopatuum totius Orb
antehac dedit Barcinonenſis in practi
Cancellariæ apoſtolicæ, & alii poſt i
lum, ſed nunc exactiſſimam & poſtre
mam omnium Auguſtinus *B*arboſa ap
pendicis loco ad Vota deciſiva Canon
ca, quæ cum ipſius praxi exigendi penſi
nes edita Lugduni apud Laur. Duran
1636. Confer Miræi Notitias Epi
copatuum & geographiam ſacram ſeu e
clesiaſticam. Hiſtorias & deſcriptio
nes ſingulorum Epiſcopatuum, qu
non paucæ exſtant, nimis tædioſu
eſſet hic indicare. Vide nonnullas inf
cap. 9. 11. *De Cardinalibus*; nonnu

Ecki

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ckius in Enchirid. locor. com. c. 20.
nos in Deſper. Cauſâ Papatus libr. 2.
ſt.3. Et Iohan. Hieronymus Albanus
eculiar. tractatu. Ex Caſuiſtis, Azo-
us. Ex hiſtoricis inſtar omnium ſit Au-
y qui anno 1642. Hiſtoriam Cardina-
um gallicè edidit, hoc tit. *Hiſtoire gene-
le des Cardinaux*: ubi omnes alii citantur.
onfer & Poſſevinum in apparatu, in
ce *Cardinalis*. III. *De Curatis*, Poſſevi-
us tract. peculiari. IV. *De Beneficiis*,
icol. Garcius. Adde Monetarium de
ſtributione quotidiana; Auguſtinum
arboſam de penſionibus; Confer ſcri-
ores de bonis eccleſiaſticis & diſp. no-
ram de Stipendiis miniſtrorum. V. *De
batibus*; Aſcanius Tamburinus de Iure
batum & prælator. inferiorum, volum.
in fol. VI. *De regularibus*, ſeu religio-
. Thomas Zanchez tom. altero in præ-
epta decalogi Collectio privilegiorum
poſtolic. Regularium autore Imman.
oderico; Hieronymi Roderici com-
endium quæſtionum regularium: con-
er ex noſtris Hoſpinianum de Mona-
his. Adde & Caſuiſtas, & collectanea
Barboſæ ex Bullario &c. & ad concil.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Trident. VII. *De Canonicis*; *Molan*. *Barboſa*, Langecrucius, Iohan. Baptiſ. Signius peculiar. tractatibus: quibu adde, Pennotti hiſtoriam clericorum canonicorum; Mathiam Stephanum in diſcurſu de Clericis prælatis; canonicis; capitulo; Iohannem Capetiudem origine Canonicorum & officio; Aubertum Mireum qui edidit Origines Canonicorum; Idem regulas Canonicorum in concil. Aquiſgranenſi anno 816. ſtatutas; Idem hiſtoriam ſeu indicem omnium collegiorum in Chriſtianiſmo. Confer Hoſpinian. de Monachis. Nec prætereundi qui regulas, aut hiſtorias omnis ordinis religioſorum ſcripſere: ut Lucas Waddingus, qui Franciſcanorum. Vide diſputat. de Monachis. VIII. *De Ieſuitis*, aliiſque Monachis, Diplomata & privilegia ordinis Ieſuitici collecta & edita in octavo et 4°. Hiſtoria primi ſæculi Ieſuitarum. Ex proteſtantibus Myſteria patrum Ieſuitarum Anonymi; & apologia eorundem c. Silveſtrum Petra Sancta. Lud. Lucii hiſtoria Ieſuitica; ubi omnia alia, quæ huc faciunt, citantur. Vide diſp. noſtram de Monachis. IX. *De hæreticis*: Eimerici directorium inquiſi-

torum

rum cum notis Pegnæ; aliique com-
ures, quos diſput. de hæreſi aliquando
dicabo. x, *De Ritualibus* & liturgicis:
ationale Durantis & Ioh. Belethi, Io-
nnes Steph. Durantus de ritibus eccle-
e; Amalarius, aliique de ritibus &
ficiis ſacris, conjunctum in fol. editi,
ui tomum nunc faciunt in bibliothecâ
trum; Liturgiæ editæ à Claudio de
ainctes & Caſſandro; Paſtorale, epiſ-
pale, Pontificale, ceremoniale, miſſale,
eviarium, diurnale, graduale, antipho-
rium Romanum, Ambroſius Vice-
mes imprimis *Gavantus de ſacris ritibus*,
bi omnes alii citantur. Accedant An-
quitatum Liturgicarum arcana 3. vol.
8°. Duaci 1605. Liturgiæ Syræ,
rabicæ, Copticæ, Æthiopicæ, Græcæ,
rmenicæ. Antiqua Syrorum exſtat
ub nomine Severi patriarchæ Alexan-
rini Syr. Lat. Recentior Romæ edita
rabicè, ſed charactere Syro aº. 1584.
pud Dominicum Bazam.; [confer
upra apparatum theolog. Elencticæ, &
nfra cap. 9.] xi. *De Diſpenſationibus*, in-
ultis, & indulgentiis: Huc refer librum
dulgentiarum, item promulgationes

Iubilæorum; Taxam & *Practicam pœni-tentiariam apoſtolicam*; Burchardi canones pœnitentiales, & Autores de Caſibus reſervatis, ut Chapeaville, Franc. Co-riolanus. XII. *De infidelibus*, Iudæis, Saracenis, Paganis &c. Vide diſput. noſtras de hæreſi, & de Iudaiſmo. Con-fer Antonium Ricciulium de Iure per-ſonarum extra gremium eccleſiæ exi-ſtentium.

* Appendix II.

Iuris Canonici ſpecialis.

I. ECcleſiæ Callicanæ decreta, col-lecta à Bochello; Et Sanct. pragmatica cum commentar. Guimie. II. Decreta eccleſiarum Imperii Ro-mano-Germanici, collecta à Goldaſt. & edita una cum tribus tomis Conſtitu-tionum Imperialium. III. Capitu. & ſtatuta Leodienſia; Colonienſia; Hildeſhemienſia &c. ante Concil. Tri-dentinum edita. Et hic locum dam. noſtris Ultrajectinis, quæ M. SS. ſat vaſto volumine in fol. continentur. I. Quæcunque Concilia & ſtatuta provin-cia-

lia poſt Concil. Tridentinum edita; æque juxta quaſque diœceſes inquianda, & notanda. v. Statuta regularia orumcunque ordinum in capitulis rum Generalibus approbata. vi. Concapitularia Caroli Magni, Ludovici, alvi, cum notis nunc edita. vii. Deque Ius canonicum Orientale Græcom, à *Bonefidio*, & plenius à Leunavio editum. Georgii Codini, Curolatem cum notis Gretſeri & Franciſ-Iunii alibi indicamus, ſect. 1. ni fallor p. 22.

CAP. IX.

De apparatu Theologiæ hiſtoricæ, ſeu antiquitatum & novitatum eccleſiaſticarum.

Apparatus generalis.

. DE hiſtoriâ eccleſ. & hiſtoricis eccleſiaſticis quid ſtatuendum, docet iſp. noſtra de Patribus, & Deſper. cauſa apatus lib. 2. ſect. 1. Et Melchior Ganus e locis Theologic. lib. 11. 11. Epi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

tomæ hiſtoriæ eccleſiaſticæ, Lucæ Oſia
dri, Ioh. Pappi, Danielis Parei, *Micræ*
Ioh. Læti; qui poſtremus politicam ju
xit cum eccleſiaſticâ. 111. Qui chro
nologiam eccleſiaſticam perſequuntu
& res eccleſiæ breviter notant: ut Ioh
Criſpinus & Ioh. Taffinus de ſtatu ec
cleſiæ gall. & belg. Paulus Merula, qu
ſermone Belgico res eccleſiæ & politi
perſtringit, indicatis ubique autoribus. 1
Prolixè hiſtoriam eccleſiaſticam deſcri
bunt: quales 1. Ex noſtris Centuriatore
Magdeburgenſes. Quorum cenſores &
Antagoniſtæ Schultingius in Theſaur
antiquitatũ eccleſiaſtic. Conradus Brunu
in admonitione catholicâ c. centuria
Magdeburg.; Turrianus c. eaſdẽ. 2. E
Pontificiis Baronius & Bzovius in anna
libus, ubi alii autores citantur. Epitoma
tores Baronii ſunt varii. Ego noſtris pręfa
rendum puto Spondanum: qui in poſtre
mâ editione ſcholiis paſſim additis expli
cat & vindicat *B*aronium. Sunt & ali
qui ex Baronio, & poſt illum hoc ege
runt, ut Dionyſius Mutzart in hiſtor
eccleſ. belgicè editâ 2. vol. in fol. E
Schultingius in Theſauro antiquit. ec
cleſiaſtic

cleſiaſtic. *Cenſores* Baronii ſunt varii tum qui aliud agentes, & in particularibus diſquiſitionibus Theologicis eum emendant, ad ipſum Baronium, aut epitomen ſuis quique locis notandi: *tum* qui ex profeſſo hoc agunt, ut ipſe Baronius in locis quamplurimis, quæ annotata vide apud Poſſevinum in apparatu; adhæc Caſaubonus in exercitationibus, quem defendit Jac. Capellus; Philippus Mornæus in myſterio iniquitatis, quem defendit Rivetus, ſed ſermone vernaculo; Richardus Montacutius. *Hyperaſpiſtæ* Baronii ſunt, Spondanus in ſcholiis epitomæ ſuæ adjectis; Paulus Benius Eugubinus in diſputatione de annalibus Baronii; Roſweidus in lege talionis &c. contra Caſaubonum; Gretſerus contra Myſterium iniquitatis Pleſſei; adhæc Couffetellus & Leonardus Coquæus contra idem. IV. Qui chronologias univerſales ſcripſerunt, quos vide in apparatu chronologico. Conferenda etiam chronologia Alſtedii. V. Qui hiſtorias univerſales brevius aut fuſius ſcripſere, ut Melanthon & Peucerus, Pezelius &c. quos vide ſupra in apparatu hiſtorico.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſtorico. VI. Qui controverſias theologicas ex antiquitatis collatione illuſtrare, ſtudent, ut Bullingerus de Origine errorum, Chemnitius in examine Concilii Tridentini, Eraſmus, Caſſander, Rhenanus Lindanus, Perronus, Coccius, Bucerus, Pleſſeus, Hoſpinianus, Chamierus, Molineus, Rivetus, Blondellus, Raynoldus, Uſſerius aliique ſupra apparatu elenctico indicati. Hi imprimis etiam conſulendi, Centuriatores Magdeburg., Baronius, Pleſſeus cum ſuis quique Antagoniſtis & Hyperaſpiſtis modo indicatis. VII. Qui ſcriptis patrum, & actis aut canonibus Conciliorum, aut antiquæ hiſtoriæ eccleſiaſticæ notas, præfationes, prolegomena adjiciunt [Vide ſupra cap. 7.] VIII. Qui controverſias ad politiam eccleſiaſticam, ad Ritus & liturgias, & ad totum Ius canonicum pertinentes, determinant. Quos vide ſupra cap. 8. Qui peculiares tractatus de aliquâ particulari controverſiâ hiſtorico-theologicâ ediderunt, hi nominari non debent, ſed in quibuſque locis communibus ubi etiam à ſtudioſis annotandi ſunt. Et nos in diſputatio-

nibu

ibus quibuſdam præivimus. IX. Qui
bris Miſcellaneorum adverſariorum &c.
x profeſſo antiquitates eccleſiaſticas ex-
licant; ut Albaſpinus, Samueli Peti-
s, Ritturſhuſius &c. Confer etiam
los, qui prophanæ philologiæ, & anti-
uitatibus, eccleſiaſticas ſubinde inter-
iſcent, ut Barthius, Ioh. Ludovicus de
 Cerda, aliique philologi ſupra ſect. I.
ap. 3. & 9. X. Appendix axiomatum
Georgii Richteri, quæ continet axio-
nata hiſtorico-eccleſiaſtica. Confer
criptores exemplorum ex apparat. con-
ionatorio, ſupra cap. 8. XI. Admini-
ula communia & generalia, per quæ in
ognitationem locorum, autorum, ſcri-
torum, & quarumvis perſonarum &
erum, quæ in hiſtoriis eccleſiaſticis oc-
urrunt, deduci quis poſſit, ſunt Suidæ
Lexicon; Onomaſtica ſeu dictionaria
iſtorica; Index chronici Calviſii, &
pitomes Spondani aut alicujus ex hi-
toriis eccleſiaſticis; Dictionarium Geo-
graphicum Ortelii; Miræi notitiæ Epiſ-
copatuum & geographia eccleſiaſtica;
Philippi Ferrarii topographia Martyro-
ogii Romani; Bibliotheca Geſneri aut
ejus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ejus epitome, cum bibliothecâ ſelectâ; & apparatu ſacro Poſſevini, & Voſſio d hiſtoricis græcis & latinis. XII. Den que adminicula ſpecialia, & ſeminaria a fodinæ quaſi hiſtoriæ eccleſiaſticæ, unc illa conquirenda, ſunt iſta ordine alphabetico per titulos aut ſubtitulos iſto diſpoſita: ubi exempli cauſâ nonnull tantum nunc indico, reliqua reſervan locis communibus & diatribis, qua ordinario explico, aut Theſibus deſcribo. *Acta* conciliorum, tomis conciliorum, aut ſeorſim edita e. gr. Gelaſi Cyziceni acta Concilii Niceni. Concil Nicen. & Epheſ. edit. Commelin. *Acta* colloquiorum & diſputationum: ut collationis Carthaginenſis edita per Pithœum. Ejuſdem collationis hiſtori per Balduinum. Alexandrinæ eccleſia origines autore Eutychio Arab. latin cum comment. Seldeni. *Apologiæ* ſe declarationes tum publicæ eccleſiarum Synodorum, Academiarum, Ordinum religioſorum, Reformationum, judiciorum, & cenſurarum, Rerumpublicarum regnorum, regum, Principum: *tum* privatæ Doctorum, Paſtorum &c. e. gr Eccleſiæ Anglicanæ, Buceri, Truchſe-

ſi

Archiepiſcopi Colonienſis, Garneti, Principis Arauſonienſis, Ordinum Bohemiæ &c. Apologeticus Tertulliani, apologiæ Iuſtini, Athenagoræ. Confer infra *Vindicias*. *Britannicæ* & Hybernicæ eccleſiæ antiquitatis autore Jacobo Uſſerio. *Canones* Conciliorum. Vide ſupra cap. 7. *Capitularia*, Caroli Magni, Ludovici, & Caroli Calvi. *Capitula*; plurumque hiſtoriæ ſeu chronica particularia, e. gr. Windeſemenſis per Buſchium, & S. Agn. per Thomá à Kempis. *Catecheses* ſ. catechizationes, earumque hiſtoria. Vide loc. comm. de catecheſi. *Confeſſiones*, publicæ & privatæ. Vide in politiâ eccleſiaſticâ, de *Confeſſione*: & confer *Apologiam*. *Conſilia* theologica, e. gr. Melanthonis; ut & canonica. *Declarationes*. Vide apologias. *Decreta* eccleſiaſtica ſeu ſynodica. Vide diſp. de Iure canonico, & confer ſupra [cap. 7. & 8.] apparatum de Conciliis, & de Jure canonico. *Eccleſiarum* Nationalium, aliarumque particularium hiſtoriæ, e. gr. Gallicæ, Anglicæ, &c. Vide Gentis aut loci cujuſque nomen. *Epiſcopatus* & Epiſcopi particulares: e. gr. Goodwini præſules

ſules Angliæ, h. e. omnium Epiſcopo-
rum & Cardinalium vitæ & geſta. Ca-
ſpari Bruſchii Epiſcopatus Germaniæ.
Epiſcopi Vltrajectini Beka & Hega, nu-
per tit. Hiſtoriæ Vltrajectinæ editi cu-
notis Buchelii. Vide plures particulare
hiſtoricos notatos in Miræi notitiis Epi-
copatuum. *Epiſtolæ* Theologorum
quas magnam partem indicavi in appa-
ratu epiſtolico. Mox in apparatu hiſto-
rico ſpeciali autores ſuis quoſque loc-
notabo. Hic confer *Fr. Bernardini Fe-
rarii tract. de vario genere epiſtol. Eccle-
ſiaſtic. Faſti* Onuphrii cum commen-
& Faſti Belgici, autore Auberto Miræ-
Funebres orationes in obitum Theologo-
rum: quæ plerumque cum operibus eo-
rum excudi ſolent. *Gallicanæ* Eccleſi-
hiſtoria aliquot tomis edita per Boſque-
tum anno 1636. Ejuſdem eccleſiæ li-
bertates, de quibus Sanctio pragmatica
& Vindiciæ Ludovici Servini. Ejuſden
decreta, edente Bochello. *Germanic*
Eccleſiæ certamina, & libertates; com-
parent in tomis Goldaſti ſupra laudatis
Quò pertinent apologiæ quædam un-
cum replicâ ejuſdem Goldaſti cont-
Gretſerum. Hic conferendus tractatu-

Car-

arpzovii de lege Regiâ Germanorum:
i alii complures autores citantur. *Hæ-*
ἑων, & hæreticorum hiſtoriæ. Vide
riptores earum ſupra cap. 5. in appara-
elenctico generali. Huc refer ſcrip-
elenctica patrum, & intermediæ æta-
ſcriptorum. Vide ſupra apparat.
enčticum. *Hiſtoriæ* particulares Na-
onum, Regnorum, Regionum, Pro-
nciarum, Vrbium, Familiarum ſeu
emmatum, bellorum: quas require in
omenclatoribus hiſtoricis. *Hybernicæ*
Britannicæ eccleſiæ antiquitates, au-
re Iac. Vſſerio. I*tineraria* antiqua &
ova vide in apparatu Geographico.
s civile Romanum: imprimis huc fa-
unt Novellæ, cum commentar. Cu-
cii, & Ritterſhuſii; & tituli de Tri-
tate, de Epiſcopis &c. uſque ad 14.
b. 1. C. Conferenda paſſim Iuriſpru-
entia Tholoſani, in quâ Eccleſiaſtica
uamplurima attingit; & Jus Orientale
ræcorum. *Liturgiæ* & liturgica. Quod
d Generalia, vide poſt biblioth. ſele-
tam, & apparatum Poſſevini, Bartholo-
neum Gavantum in Theſauro Rituum
bi etiam catalogum omnium autorum
ræmiſit. Confer quarumcunque par-
ticularium

ticularium eccleſiarum, liturgias, agend
Ritualia ordine alphabetico notanda,
gr. Armenica liturgia, Coptica liturgi
Pariſienſe miſſale, Paderbornenſis ec
cleſiæ agenda &c. *Martyrologia*, Vſua
di cum notis Molani; Romanum cu
notis Baronii; Reformata ſunt, Gall
cum; Belgicum duplex unum vulgare
alterum Abrahami Mellini; Anglicu
autore Foxo; Germanicum Rab
Huc refer de Martyrum cruciatibu
Gallonii, & Philippi Ferrarii topogra
phiam martyrologiam Romani; Ma
tyrologium Anabaptiſtarum, idic
mate belgico editum anno 1618. in 4°
Miraculorum hiſtoriæ ſeu collectanea. V
de diſp. de Miraculis. *Origines* eccle
ſiarum in univerſum, aut nationalium
Provincialium, aliarumq; particularium
quæ ordine alphabetico peculiari ind
culo notandæ, e.gr. Armenicæ. *Britan*
nicæ, Compoſtellanæ, Colonienſis &c
Confer Origines Nationum, regnorum
urbium, ubi nonnullæ antiquitates eccle
ſiaſticæ admiſcentur, e. gr. Marquard
Freheri origines Palatinæ, Iſaacii Pontan
origines Francicæ &c. *Perſecutionum* hi
ſtoriæ, tum generales [ut Lenſei &

Zanchi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

[Z]anchii tract. de Perſecutionibus], tum [ſ]peciales e. gr. Victor de perſecutione [V]andalicâ, Gildas de perſecutione *Bri*[ta]nnicâ, Ioh. Paul Perrin de perſecutio[n]e Waldenſium. *Proſopographia*: vide [V]itæ. *Prophetiæ* revelationes, apparitio[n]es earumque hiſtoriæ. Vide diſp. de [P]rophetiâ; & de probationibus ſpiri[t]uum. *Ritualia*, vide ſupra Liturgia. [R]*omanæ eccleſiæ* origines antiquitates, præ[r]ogativæ, uſurpationes, &c. Nemo [o]perosius eas perſecutus eſt, quam *Baro*[n]ius in annalibus. Cum quo conferen[d]um Myſterium Iniquitatis Pleſſei, cum [a]ntagoniſtis. Vide in apparat. ſpeciali [i]tam inde à decimo ſæculo *Pontificum Ro*[m]*anor*. *Sciſmatum* hiſtoriæ. Vide loc. [c]omm. de ſciſmate, & tract. peculiares, [u]t Mejeri. *Scholarum* origines & hiſtoriæ. Vide ſupra ſect. 1. cap. 2. & 21. *Spiræ* [u]*rbis* chronologicarum rerum libri ſexde[ci]um, à Chriſto nato uſque ad annum [1]563. autore Gul. Eiſengrein. *Topo*[g]*raphia* eccleſiaſtica. Vide ſupa apparat. Geographicum. *Vitæ & Vitarum* ſcripto[r]es: ſunt duplices, vel qui plures uno [q]uaſi faſciculo complectuntur, quales

qui

qui ſcriptores theologos tantum deſc-
bunt, ut Hieronymus in catalogo ſc-
ptorum eccleſiaſticorum, Trithemi
Geſnerus, Sixtus Senenſis, Poſſevin
aliique ſupra ſect. 1. cap. 1. nominat
Adde Miræi de ſcriptoribus Belg. ib-
dem [tit. elogia Belgica] Valerii Deſ
lii bibliothecam Belgicam; imprim
bibliothecam ſcriptorum ſoc. Jeſu ed
tam anno 1643. per Philippum Alega
be. Reliquorum ordinum religioſor
hiſtorias, Vitas, ſanctos, Martyres qu
nam deſcripſerint, diſces ex Appara
Poſſevini. Qui ſanctorum vitas deſcr
bunt, infra indicantur. De Martyrib
jam diximus. Qui Vitas unius ſancti a
theologi, aut martyris aut confeſſo
deſcripſerunt, fere innumeri ſunt. M
gnam partem diſces ex apparatu Poſſ
vini. Magnam item partem inveni
cum operibus theologorum antiquo
rum & recentiorum editos.

* App

Apparatus ſpecialis ad antiquitates eccleſiaſticas priorum ſex ſæculorum.

PRæſupponimus apparatum generalem modo indicatum. II. Euſebi, Socratis, Theodoreti, Sozomeni, Evagrii hiſtoriæ eccleſiaſticæ gr. lat. uno volumine editæ. Hiſtoria eccleſiaſtica, ſeu potius traductio Ruffini. Hiſtoria tripartita. Philoſtorgi hiſtoria eccleſiaſtica nuperrimè gr. lat. edita à Iac. Gothofredo, cum luculentis diſſertationibus. Eutychii origines eccleſiæ Alexandrinæ arabicè & latinè editæ à Seldeno cum commentariis. Hiſtoria ſacra Sulpitii Severi, cum commentar. Sigonii, & Ioh. Druſii. Hiſtoria Pauli Oroſii. Hiſtoriæ item & chronica Bedæ, Caſſiodori. Nicephori Calliſti; Zonaræ; Conſtantini Manaſſis; Nicetæ Choniatæ; Nicephori Gregoræ. III. Conferantur patrum monumenta Orthodoxographa, olim Baſileæ edita; nec non Bibliotheca patrum Margarini de la

la Bigne; & Scaligeri Euſebius, ej
demque volumen de emendatione tem
porum, cum Antagoniſtâ ipſius Dion
Petavio; denique Flavius Joſeph
(quem ſpes eſt aliquando legendum cu
commentar. viri eruditiſſimi Samue
Petiti), aliique antiquit. Judaic
ſcriptores ſupra indicati. IV. Auto
qui ex profeſſo controverſias antiquat
iſtorum ſæculorum examinant, ut Salm
ſius de eccleſiis ſuburbicariis; Idem
Epiſcopatu, Idem de primatu eccleſ
ſtico (liber nunc ſudat ſub proelo
Blondellus de eodem primatu, Ejuſde
que Pſeudo-Iſidorus; Nicolai Vede
Exercitationes ad Ignatii epiſtolas, Ide
de quæſt. an Petrus fuerit Romæ; Ja
Gothofredus in diſſertationibus ad hiſt
riam Philoſtorgi modo cit.; Voſſiu
Uſſerius, aliique de hæreſi Pelagianâ ſ
pra in appar. elenctico notati. Conſ
omnes alios ex apparatu patriſtico, elen
ctico, & Juris canonici, qui ſimile qu
ex profeſſo agunt, ſive per totam theo
logiam ſive per omnes controverſ. Pon
tificias, ſive de unâ aliqua quæſtion
v. Ex patrum ſcriptis imprimis ipſoru
epiſt

piſtolæ, & apologiæ hic conſulendæ. *piſtolæ* ſunt Ignatii, Chryſoſtomi, Na-anzeni, Baſilii, Nyſſeni, Hierony-i, Ambroſii, Auguſtini, Proſperi, Hilarii, Syneſii, Iſidori Peluſiotæ, eonis, Gregorii Magni. Apologiæ nt Athenagoræ, Juſtini Martyris, Ter-illiani, Nazianzeni, Athanaſii; Hiero-ymi, Hilarii. Confer & pleraque alia atrum elenctica. VI. Conferantur riptores antiquitatum Judaicarum, lavius Joſephus; Opera Philonis Ju-æi; Seder Olam magnum ſeu chroni-on Judæor.; Chronologia David Gans um notis Gul. Vorſtii; Scriptores de epublicâ,& de ritibus Judæorum tum halmudici(quos vide in biblioth. Rab-in. Buxdorfii) tum Chriſtiani, in ap-ar. hiſtorico, & textuali ſcripturario, & enctico Judaico indicati. Hiſtoricos c propriè agunt Paulus Eberus, & lexander Capellus in hiſtoriâ populi udaici à captivitate Babylonicâ uſque l excidium Hieroſolymitarum. VII. xaminet etiam, ſi cui vacet, ſuppoſiti-a ſcripta, Abdiæ Babylonici, certamen oſtolicum, cum vitis variorum ex edit. oh. Fabri Theologi Sorbonici; & He-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

geſippi ex edit. & cum notis Corneli Gualtheri. VIII. Idem dico de Joachimi Perionii vitis apoſtolorum; de vitâ Pauli, Petri aliorumque ſcriptorum ſacrorum, quas commentariis in ſcripturam præmittere ſolent. Vide à Lapide: nec non de Hiſtoriâ virginis Mariæ autore Chriſtophoro à Caſtro. Conferantur Vitæ à Pontificiis deſcriptæ omnium ſanctorũ, qui his ſæculis revera vixerunt, aut vixiſſe dicuntur. IX. Omnes ſuppoſititii ſcriptores, & ſcripta notha, quæ his ſæculis edita dicuntur ab autoribus, quorum nomen præferunt. Confer Cocum, Rivetum, Thomam Jameſium, Bellarminum in apparat. patriſtico ci X. Diſputationes inteſtinæ Pontificiorũ de adventu Jacobi in Hiſpaniam Johan Ferdinandi Velaſqui, & Zanchez; D ſymbolorum antiquitate. Vide diſp. noſtram de ſymbolo apoſtolico.

* *Apparatus ſpecialis ad res eccleſiaſticas intermediæ ætatis, à ſeptimo ſæculo uſque ad decimum incluſè.*

I. PRæſupponimus apparatum generalem modo indicatum. II. Tracta

tu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

s complures partim hiſtorici, partim
tuales, partim elenctici, qui exſtant in
bliothecâ patrum. III. Scriptores in-
rmediæ ætatis, à Bellarmino libro de
riptor. eccleſ. juxta ordinem temporis
dicati. Ubi imprimis præfationes, &
tæ ab editoribus adjectæ, conſulendæ
nt. *Hiſtorici Orientales*, Zonaras, qui
erduxit uſque ad annum 1117. Nicetas
honiates ab anno 1117. uſque 1203.
icephorus Gregoras ab anno 1204.
que 1341. Laonicus Chalcondylas ab
no 1294. uſque 1462. His adde El-
acini hiſtor. Saracenicam Arab. latin.
itam, cum hiſtoriâ Arabum Roderici
oletani. *Hiſtorici Occidentales*, ſeu latini
eda in chronico & in hiſtor. eccleſia-
câ Anglorum uſque ad 731. Grego-
us Turonenſis in Francorum hiſtoriâ
m appendice uſque ad an. 735. Faſcicu-
s temporū uſque 1471. Sigebertus Gem-
acenſis ab anno 381. uſque 1112. Ho-
rius Auguſtodunenſis uſque 1138.
tto Friſingenſis uſque 1146. Chroni-
n Hirſchaugenſe uſque 1370.: de
ibus, aliiſque omnibus iſtius ætatis
nſulendus Ger. Ioh. Voſſius, de hi-

 ſtoricis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſtoricis latinis & gr. Imprimis h
conferendæ Jac. Uſſerii antiquitates ec
cleſ. Britannic. cum indice chronolo
uſque ad annum 1502. ubi inſignis auto
rum apparatus paſſim indicatur. VI. Ad
dantur, Henrici Caniſii tomi antiquaru
lectionum. VII. Conferatur appara
Iuris Canonici, imprimis Liturgica
Ritualia. Et apparatus Conciliorum.

** Apparatus ſpecialis ad novitates eccleſiaſticas poſt decimum ſæculum uſque ad tempus reformationis, annum ſcil.*

1517.

I. PRæſupponimus hic apparatum ge
neralem, & apparatum ſpeciale
mediæ ætatis. II. Hiſtorici, qui h
ſæculis ſcripſerunt, indicantur à Bellar
mino in libro de ſcriptoribus eccleſiaſti
cis; & paſſim citantur ab autoribus ill
unde diſceptationes controverſiarum h
ſtorico-eccleſiaſtic. hujus ætatis peten
dæ, quales Baronius cum Antagoniſti
ut c

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

et de Monarchiâ Siculâ, Cardinale ſcil.
Columna; Abr. Bzovius cum cenſore
& Antagoniſta Georg. Haiwarto, qui in
mantiſa ad defenſionem Ludovici Bavari
plurimos ejus errores hiſtoricos enume-
rat; Pleſſeus in Myſterio iniquitatis, cum
Antagoniſtis & Hyperaſpiſtis ſupra cit.;
Joh. Paulus Perrin in hiſtor. Waldenſiū;
Balth. Lydius in Waldenſibus; Iac. Uſſe-
rius in libro de ſucceſſione Eccleſiarum
in Occidente, & in antiquit. eccleſ.
Britannic.; Illyricus in catalogo Teſtium
Veritatis; Melchior Goldaſtus in Mo-
narchiâ Imperii 3. tom., & in Replicâ
contra Gretſerum; Stephanus Paſchaſius
in *recherces* &c. libro 3.; Petavius in ra-
tionario temporum. Citatur etiam Mi-
chaëlis Beuteri liber ſingularis animad-
verſionum hiſtoric. & chronographic.,
ſed neſcio an eccleſiaſtica etiam attingat:
nondum enim videre potui. Gerh. Joh.
Voſſius ſubinde in libris de hiſtoricis gr.
& lat. quæſtiones quaſdam movet aut
determinat de viris eccleſiaſticis, eorum-
que ſcriptis. Orthuinus Gratius in faſ-
ciculo rerum expetendarum. III. Con-
ferendi hiſtorici politici, Rerum Germa-

 nica-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

nicarum ſcriptores ſimul editi; & hiſto-
rici Gallorum, Anglorum, Scotorum,
Italorum, Siculorum, Hiſpanorum, Sue-
corum aliorumque Septentrionalium,
Ungarorum, Polonorum, Helvetiorum
& Rhætorum &c., à nomenclatoribus
hiſtoricis, aut in tractatibus de hiſtor.
indicati. Confer appar. hiſtoricum, &
Topographicum. IV. Præterea ſanctio
pragmatica cum commentariis; Concor-
data Germaniæ, cum Gregorii Brande-
ſis opuſculo ad illa concordata; De-
creta Eccleſiæ Gallicanæ à Bochello
edita. V. Denique apparatus Iuris Ca-
nonici, & Theologiæ ſcholaſticæ, in
diſp. noſtris, & ſupra cap. 6. & 8. Sub-
jiciamus nunc apparatum ſpecialem ſe-
cundum ordinem alphabeticum. *Autores*
& Scriptores eccleſiaſtici hujus ætatis
(quos vide apud Bellarminum de ſcripto-
ribus eccleſiaſticis) cum editorum ſuo-
rum, præfationibus, aut prolegomenis,
aut notis; editiones hic quærendæ, quæ
prodierunt ante Concil. Tridentinum,
aut ante indices Expurgatorios. *Apo-*
gelicus Henrici Sedulii pro libro confor-
mitatum Franciſci. *Apologia* Marſilii

Patavi-

Patavini pro Ludovico Bavaro. *Brigittæ revelationes*, cum commentariis Gonſalvi. *Benedictinorum* annales autore Chriſtophoro Hartmanno. *Bella Papalia* à Papis geſta, aut excitata. Vide hiſtoricos notatos in Myſterio Pleſſei: De Cruciatis expeditionibus peculiariter Gretſerus in libris de Cruce. Ex noſtris Hiſtoricis conferendi Reineccius & Dreſſerus. *Canonicorum* regularium hiſtoria, autore Gabriele Pennoto; Johan. Trullus Aſſagonius de ordine canonicorum regularium. Videnda diſp. de canonicis, quam affectam habemus. Huc refer quamvis alterius ordinis, Annales congregationis ſervorum Mariæ ſecundum ordinem Auguſtini, autore Archangelo Gianio. *Cardinalium* hiſtoriæ; Onuphrius de Cardinalibus; & noviſſimus ſcriptor Gallicus Auberti, qui pleniſſimè omnium hiſtoriam Cardinalium proſecutus eſt. *Concilia* Gallicana à Sirmundo edita; Anglicana à Spelmanno. *Concilii Florentini* acta, Romæ anno 1641. *Concilii Piſani* anno 1409. & Senenſis a°. 1423. & Piſani anno 1511. acta cum Conſilio delectorum Cardinalium de Reformatione eccleſiæ, aliiſque nonnullis: quæ in

tomis Conciliorum non comparent edit[...] Pariſiis anno 1612. *Diplomatum* & *dona-tionum* collectiones: quales in Belgio de-dit Aubertus Miræus. Aliarum natio-num ab aliis factas hic notent ſtudioſi; neque enim omnes mihi occurrunt, nec vacat inquirere. *Elenctico-hiſtorica* ſcripta contra particularia decreta, facta, aut geſta Pontificum; *Et apologetica* pro iiſ-dem edita. Videant ea & notent φιλο-μαθεῖς ex biblioth. Pontificiâ Ludovic. Jacob à S. Carolo. *Epiſcoporum* & Epiſ-copatuum erectiones, & origines peten-dæ ex Miræi notitiis Epiſcopatuum to-tius orbis, aliiſque quos ſupra indica. appar. Juris canonici. Hiſtorias particu-larium Epiſcopatuum ut Ultrajectini, Bremenſis, Colonienſis, Leodienſis, &c. quiſque hic annotet. Papyrius Maſſonus ſex libris deſcripſit epiſcopos urbis Ro-mæ. Confer ſupra appar. general. ad hiſtor. eccleſ. *Epiſcoporum* Galliæ chro-nologicam hiſtoriam ab apoſtolis uſque adhæc tempora dedit Ioh. Chenu Bi-turicus I. C. Pariſienſis. *Epiſtolæ* Ivonis Carnutenſis, Petri *Blæſenſis*, *Bernardi* Claræ-vallenſis, Æneæ Sylvii, Petri de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Vineis, Franciſci Petrarchæ, Poggii Florentini, Pici Mirandulæ, Philippi Beroaldi, Epiſtolæ nonnullæ Hermolai Barbari & aliorum quæ inſertæ ſunt epiſtolis Politiani, & cum iis editæ, Epiſtolæ & conſtitutiones Gregorii IX. cum notis Gerardi Voſſii Tungrenſis. *Eccleſiaſtici ſcriptores*, Suffridus Petri de Illuſtribus ſcriptoribus eccleſiaſticis. Bellarminus de ſcriptor. eccleſiaſt., Trithemius de iiſdem. Confer & alios bibliothecarios ſupra ſect. 1. cap. 1. cit. Vide infra *Vitas*. *Eremitarum Auguſtini* chronicon autore Joſepho Pamphilo; Elogia virorum illuſtrium ejuſdem ordinis, cum iconibus, autore Cornelio Curtio. *Excommunicationes* & fulmina Pontificum, libroſque pro iis aut contra eas ſcriptos, Conciliaque habita, indicat Myſterium iniquitatis Pleſſei coll. cum Baronio & Bzovio. *Franciſci conformitates*; Ejuſdem vita per Bonaventuram. Quibus adde Originem & progreſſum Seraphicæ religionis Franciſcanæ autore Franc. Gonzaga; & annales ordinis minorum S. Franciſci Capuchinorum, autore Ioachimo Boverio; & Lucæ Waddingi anna-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

les fratrum Minorum; Balduini Iun… chronicon fratrum minorum; Boſſov… hiſtoriam Capuchinorum; & hiſtoriam generalem ordinis minimorum Ludovi… Dovii D'Attichii; & patrum Seraphi… corum catalogum, Antwerpiæ 1625 apud Wolſhattem; Auguſtini Witte ge… nealogiam Franciſci. *Fraternitatum* ori… gines, ſtatuta, res geſtas pete ex autori… bus cit. in diſp. de Monachatu, & i… libello noſtro de Fraternitatibus Mari… nis. *Græcarum*, aliarumque Orientia… lium eccleſiarum res petendæ ex Cruſ… Turco-Græciâ; & hiſtoriis Nicepho… Cregoræ, Zonaræ, Chalcondylæ; e… Iure Orientali, aliiſque ſupra in appa… elenctico notatis. *Imaginum* origines & progreſſus, vide in Chemnitii Examine… ubi ipſi fontes hiſtorici citantur. Confe… & Goldaſti conſtitutiones, ejuſdemqu… Replicam contra Gretſerum, & trac… Ioh. D'Aille de Imaginibus; imprim… & Molani librum de picturis ſacris. *Iub…* *Leorum*, & *Indulgentiarum* novitates indican… ſcriptores notati in diſp. de Iubileo & Indulgentiis. *Legendæ* ſanctorum. Le… genda aurea, ſeu hiſtoria Lombardic…

Legend…

Legendæ particulares ſunt infinitæ. Vide vitæ ſanctorum. *Mariolatriæ* origo & progreſſus deſumitur ex autoribus citatis in diſp. de Roſariis. *Militum* religioſorum ſeu militum eccleſiæ origines & hiſtoriæ. Vide partem 4. diſp. de Monachatu. *Monachorum* & monaſteriorum origines & hiſtoriæ tum generales tum particulares petendæ ex autoribus quos indicamus in diſp. de Monachatu. Huc refer *Capitula* & canonicatus de quibus Mireus, aliique ſcriptores de Canonicis ſupra in appar. Iuris canonici cit. & in diſp. de Monachis. Speciales hiſtorici e. gr. *Buſchius* de capitulo Windeſenenſi, Kempis de monte S. Agnetis &c. hic notandi. *Peregrinationes* in genere explicat Molineus libello addito epiſtolæ Nyſſeni de euntibus Hieroſolymam. *Peregrinationes Compoſtellanas* hiſtorico-theologicè excuſſimus peculiari diatribe. Alias particulares require in hiſtoriis particularibus, reliquiarum, imaginum, urbium, templorum, monaſteriorum: quæ fere innumeræ. *Pontificum* Romanorum vitæ, autoribus Anaſtaſio; Stellâ; Platinâ; Andrea du Cheſne; Alphonſo Ciacco-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

nio, cum additamentis Andreæ Victo-
relli; Idem cum obſervationibus Flo-
ravantis Martinelli; Cicarella; Onu-
phrio Panuino (quos duos poſtremos i
Italicum vertit, & auxit Laurus Teſta
Zegedino in ſpeculo Pontificum; Ba
leo; Barns; & Lippelo in hiſtoriis ſe
Vitis ſanctorum. Adde Angeli Rocc
bibliothec. Vaticanam; imprimis, *nuper*
rimè editam bibliothecam Pontificiam autore Lu
dovico Iacob. à S. Carolo: ubi omnia ſcript
Pontificum recenſentur, ut & autores, qui vita
& laudes, ac pro autoritate eorum ſcripſerunt
Præmonſtratenſis ordinis bibliotheca autor
Ioh. le Page Lotharingo; Chronico
Præmonſtratenſ. autore Auberto Miræo
Hagiologium eorundem, autore Chry-
ſoſtomo van der Sterre; Natales ſancto-
rum ordinis Præmonſtratenſis a°. 1624
in 4°. *Prædicatorum ordinis* ſtemma, auto-
re Petro Stampaio. *Proceſſionum* antiqui-
tates & novitates quærendæ apud auto-
res in diſp. de Proceſſionibus cit. *Redi-*
tuum eccleſiaſticorum origines & incre-
menta: vide, diplomata & donationes
& Diſp. noſtram de reditibus ſeu boni
eccleſiaſticis. *Reliquiæ*, Inventarium ea-
rum

rum dedit Calvinus: multas etiam oſtendent Itineraria & delitiæ *Apodemicæ*; adhæc Theatrum Urbium; & Topographiæ ſpeciales, ac hiſtoriæ nationum & politiarum. Reliquias Belgii peculiari libro deſcribit *A*rnoldus Raiſſius. *Scholaſticæ* Theologiæ origines & progreſſus pete ex autoribus citatis in diſp. de Theologiâ Scholaſticâ. *Sciſmata* Pontificum, ſeu ſedis Romanæ: quæ peculiari libello deſcripſit Mayerus. *Sedis Romanæ* vacationes pete ex Vitis Pontificum, & Baronio, Pleſſeo cum *A*ntagoniſtis. *Teſtes* veritatis: vide Illyrici catalogum: cum quo confer Thomæ Jameſii tract. *A*nglicum, alioſque citatos in diſput. meâ de *V*i veritatis. *Vitas* ſanctorum, deſcribunt Wicelius, Lipomanus, Laurentius Surius, auctus poſtea à Iac. Moſandro; deinde auctior & cum notis prodiit Coloniæ ex officinâ Bircmannicâ Hermanni Mylii; poſt Surium Ribadinira Hiſpanicè & Italicè; Baronius in annalibus,& in notis ad Martyrologium; Philippus Ferrarius in catalogo ſanctorum extra martyrologiũ, ubi alii quamplurimi autores citantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Confer Molani Natales ſanctorum Bel-
gii; & ſcriptores particulares ſanctorum
cujuſque nationis, & cujuſque ordinis
religioſorum. Quos indicatos à Philip-
po Ferrario, quære in apparatu Poſſevini.

* *Apparatus ad novitates eccleſiaſticas ab anno 1517. & deinceps.*

I. PRæſupponimus apparatum Gene-
ralem ad hiſtoriam eccleſiaſticam
& ſpecialem ad novitates eccleſiaſticas
jam inde poſt decimum ſæculum uſque
in hunc diem. II. Chronicon Peuceri
& Melanthonis cum ſupplemento; Mel-
lificium Pezelii cum ſupplemento Lam-
padii; Ioh. Læti compendium hiſtoriæ
Univerſalis, unde imprimis petenda
ſucceſſio & hiſtoria fratrum Bohemorum.
Ioh. Micrælii ſyntagma hiſtor. eccleſia-
ſticæ, unde imprimis res Doctorum &
eccleſiarum Auguſtanæ confeſſionis pe-
tendæ. Annales Reformationis autore
Sculteto, & Hiſtoria Sleidani cum ſup-
plemento; cui addendæ Guicciardini
Iovii, Thuani, & ſi quis ita velit, Com-
mentariu

mentarius Surii; quamvis elencticum & fabulatorem potius agat quam Hiſtoricum. Iacobi Gualterii eccleſiaſtica chronographia. De hiſtoriis Nationum, Politiarum, & urbium monuimus apparatu proximè præcedenti. III. Elenctici ſpeciales, qui quæſtiones hiſtorico-eccleſiaſticas pertractant ſunt Hoſpinianus in hiſtoriâ Sacramentaria; & Iohan. Dietericus in refutatione tertiæ partis mellificii Lampadii; Et Scripta apologetica & elenctica Pontificia, Lutherana, Remonſtr., *Anabaptiſtica* &c. quæ vide ſupra in apparatu elenctico. IV. Conferendi hiſtorici ſpeciales Nationum, Regionum, Urbium. V. Et Politici ſpeciales. VI. Præfationes, dedicationes librorum, Orationes gratulatoriæ, panegyricæ, funebres,&c. Uno volumine bonam earum, partem typis Wechelianis Hanoviæ 1613. editam habes hoc tit. Orationes gratulatoriæ in electione, coronatione, nativitate nuptiis, triumphis &c. Pontificum, Imperatorũ, Regum, Principum &c. *Anabaptiſtica* hiſtoria Hereſbachii, cum notis Strackii, & Lamberti Hortenſii. Adde

Bul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Bullingerum contra Anabaptiſtas, alioſ-
que in appar. elenctico Anabaptiſt. no-
tatos. Conferenda hic hiſtoria univerſalis
Wilhelmi Twiſk Anabaptiſtæ. *Chrono-
logicum* apparatum vide ſuo loco. Impri-
mis hic conferenda chronologia Seth
Calviſii, & Merulæ, ubi autores citan-
tur. Et Meiboomii citationes addit
Sleidano de quatuor monarchiis. *Collo-
quiorum* & diſputationum acta & hiſtoria
ſeorſim editæ. Catalogum omnium col-
loquiorum texit Micrælius in hiſtor. ec-
cleſ. Nos etiam nonnulla indicamus
ſupra in appar. elenctico generali, & ſpe-
ciali. *Colonienſis* archiepiſcopi Herman-
ni à Weda reformatio prima, quam vide
in Enchiridio Colonienſi; Ejuſdem re-
formatio ſecunda ſeu perfecta, & defen-
ſio per Bucerum, & oppugnatio per
antididagma Cleri ſecundarii & Univer-
Colonienſis, eorundemq; ſcriptum con-
tra vocationem Buceri ad Bonnam. Ad
hæc Truchſeſii Archiepiſcopi Colonien-
ſis proteſtatio contra viſitationem came-
ræ Spirenſis, aliaque acta Germanica
in 4°. 1585. Declaratio Ioh. Caſimiri
Palatini in cauſâ Truchſeſii, cum epiſto-
lis

s, inſtructionibus &c. huc pertinenti-
bus Germ. & gall.; Anathematiſmus
Gregorii XIII. & refutatio ejuſdem per
Leonhartum Waramundum Turingum;
& altera per Hubertum Sturmium, quæ
edita eſt cum ipſius libello de Prædeſti-
natione. *Epiſtolæ* Bembi ſcriptæ nomine
Leonis X. Epiſtolæ Pii V.; Epiſtolæ
Eraſmi, Lutheri, Zwinglii, Oecolam-
padii, Sadoleti, Ludovici Vivis, Melan-
thonis, Calvini, Martyris, *Bezæ*, Zan-
chii, Sturmii, Grynæi, Camerarii, Eoba-
ni Heſſi, Suebelii, Acidalii, Rogerii
Aſchami; Cardinalis d'Oſſat; & Per-
roni gall.; Confer Epiſtolas Principum
Ital. & gal., Memorias politicas Pleſſei,
Villeroy, & legationes ac epiſtolas
Philippi Canay Gallicè; Epiſtolas Sca-
ligeri, Caſauboni; Volumen epiſtola-
rum clariſſ. Theologorum editum à
Conr. Schluſſelburgio; Epiſtolæ Theo-
logico-politicæ de reformatione; Diſ-
curſus epiſtolici Theologico-politici;
Epiſtolæ Jeſuiticæ, à Reformato autore
compoſitæ. *Hæreticorum* catalogus per
Conradum Schluſſelburgium. Confer
Opar. elencticum. *Ieſuitarum* hiſtoria
ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ab ipſis edita, tit. Imago primi ſæculi
cum quâ conferendi adverſarii eorum
quos citatos videbis in hiſtoriâ Ieſuiti
Hoſpiniani, & Ludovici Lucii. *Martyro*
gia, Anglicum, Gallicum, Belgicum, Ge
manicum. *Patrum* genealogia & chro
nologia autore Petro Pictavienſi. *Per*
cutiones. Scriptores qui peculiares tract
tus de perſecutionibus Eccleſiæ edide
runt ſunt, Lenſæus, Wigandus, Zanch
us, Bullingerus, Cyriander. *Proſopogr*
phiæ, ſeu Vitarum ſcriptores ſupra indic
ti. Hujus ætatis invenies in orationibu
funebribus, & præfationibus ac deſcrip
tionibus, quæ libris theologorum ad
duntur. Hic ſolummodo in ſpecie in
dico, Elogia Pauli Jovii, & *Vitas Theo*
gorum per Melchiorem Adamum, & Iani Nic
Erythræi Pinacothecam nuperrimè edi
tam. Confer Miræi elogia Belgic
Deſſelii bibliothecam Belgicam, Phi
Alegambe Bibliothecam ſcriptorum ſ
cietatis Ieſu, alioſque bibliothecari
ſupra ſect. 1. cap. 1. notatis. Huc ref
hiſtoriam Ulenbergii de Vitis præd
cantium Lutheranorum, & ſimilia ſcrip
Cochlei, Staphyli, Bredenbachi

Laigne

Laignei, &c. *Romanum Bullarium*, ex poſtremâ editione Angeli Maria Cherubini Romæ anno 1638, ubi conſtitutiones omnes Urbani VIII. additæ, cum vitis Pontificum. *Sacramentaria* hiſtoria Hoſpiniani. *Sciſmata* Lutheranorum enumerat Micrælius in hiſtor. eccleſiaſticâ: *Reformatorum* in Angliâ & in Belgio vide ſupra in appar. elenct. controverſiar. Anglicar. & Remonſtranticarum. Plura quidem accumulant Lindanus in panopliâ, Simon Fitz in Miniſtromachiâ, & Feuardentius in tract. gallico tit. guerres miniſteriales: ſed fide ſolitâ hoc agunt. *Pontificiorum*, Interimiſtica, Caſſandrica, Gallico-Sorbonica, Veneta, Ieſuitica, Dominicana, Minoritica &c. Vide ſupra appar. elenct. & ſect. 1. cap. 21. apparatum Politicum. *Scoticar.* Eccleſiar. ex Demſteri hiſtor. eccleſ. Scotica, aliiſque citatis ab Uſſerio in antiquit. Britann.; Buchanani hiſtoriâ Scoticâ, Narratione rerum nuper in Scotiâ geſtarum; & Didoclavii altari Damaſceno. *Tridentini* Concilii hiſtoria; item orationes in Concilio habitæ; Ejuſdem decreta, cum remiſſionibus, & deci-

deciſionibus Cardinalium. Ejuſdem index librorum prohibitorum. Ejuſdem defenſio per Andradium. Ejuſdem oppugnatio per librum Principum Proteſtantium, Innocentium Gentiletum, Chemnitium, Calvinum.

** Apparatus ſpecialis ad notitias ſtatu hodierni particularium eccleſiarum.*

I. IN genere libellus gallicus Geſbin tit. Chorographia ſacra excuſu cum Edwini Sandis relatione; Notitia Epiſcopatuum totius orbis & geographia eccleſiaſtica Miræi, aliique ſupr ſect. 1. cap. 17. append. 2. indicati. Con fer apparatum proximè præcedentem al anno 1517. & deinceps. & apparatum ſpecialem poſt ſæculum decimum ad anno 1517. Et liber Sandis tit. Relatio de ſtatu religionis in occidente angl. & gall. II. In ſpecie ordine alphabetico *Abaſſinorum* ſeu Æthiopum religionem & eccleſiam exhibet Nicol. Godignu ſoc

oc. Ieſu ; ubi lib.1.cap.25.27.alii ple-
ique autores indicantur. Confer &
Coptum prodromum Kircheri cap. 3.
& 4. *Anglicanæ eccleſiæ* ſtatum pete ex li-
bellis, declarationibus, &c. jam ab anno
1640. uſque in hunc diem editis. Con-
fer ſupra appar. elenct. Pontificii ſtatum
ejus more ſuo hactenus depinxerunt
ipiſſo volumine, cui tit. Concertatio
ecclesiæ Catholicæ in Angliâ &c. Idem
fecit Sanderus in libro de ſciſmate An-
glicano. Cui oppoſitus eſt Anti-San-
derus A. L. editus Cantabigriæ 1593.
in 4. Cum quo junge Foxi Martyrolo-
gium, & Joh. Haywardi hiſtoriam regni
Eduardi VI. & initii Elizabethæ, ut &
hiſtoriam Cambdeni, & librum de anti-
quitate eccleſ. Anglic. in fol. ; & ſcripta
apologetica de juramento fidelitatis ſub
rege Jacobo ab utrâq; parte edita ; quorū
partē ſupra require in app. elenct. *Belgicas
Eccleſias* deſcribunt à parte Papat. Roſwei-
dii & Gul. Gazeti hiſtoriæ eccleſiaſticæ
Belgii; Miræi Faſti & libri donationū, ad-
hæc libri diplomatū Belgicorum;& noti-
tiæ eccleſiarum Belg. Auguſtini Wich-
mans Brabantia Mariana ; Dionyſii Mut-
art hiſtoria eccleſiaſtic. paſſim, & maxi-
mè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

mè tom.2. in fine, ubi catalogi monaſte-riorum &c. ſubjecti. Adde Molan. Natales ſanctorum Belgii, & Theſaurum reliquiarum Belgii Arn. Raiſſii; Ejuſdemque ſucceſſionẽ epiſcoporum *Belgii*; Eſtii Martyres Gorinchemenſes; Opmee martyres Hollandiæ. *A* parte noſtra, præfatio Henrici Antonidis præmiſſa ſyſtemati Theſium; & Martyrologium; acta M. SS. ſynodorum Nationalium & Provincialium; Catecheſis, & confeſſio Belgica cum aliis nonnullis edita ab Antonio Thyſio. Hiſtoria Angeli Merulæ, per P. Merulã. Decreta Ill. Ordd. Gener. *Belg.* nunc ſimul edita. Apologiæ, Declarationes, Remonſt. Eccleſiarum, & Synodorũ in cauſâ Coolhaes, Herberts, Wiggers Remonſtr., Pontificiorũ, Lutheranorum Anabaptiſtarum, Juris patronatus, ſtipendii miniſtrorum, aliorumque agendorum, aut controverſorum, aut difficultatum eccleſiaſticarum, ſuper quibus aut eccleſiæ, aut ſynodi correſpondentes, aut Ill. Ordines Provinciarum, aut Magiſtratus civitatum compellati ſunt. Utiliſſimum eſſet ex actis ſynodorum Nationalium & Provincialium catalogum eorum colligi, & omnia ſimul edi. Dici non poteſt,

quan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

antum illud faceret ad hiſtoriam, poli-
am & prudentiã eccleſiaſticã. Adde hic
iſtolas Huberti Langueti, & Illuſtrium
lgarum; Conſtitutiones eccleſiaſticas
nodorum Embd. Dordrac. Middelb.
gæ-comit. ſimul editas cum præfa-
ne; Anaſtaſii Veluani præfationem
όδηγὸν Idiotarum vernaculo idioma-
editam; adhæc præfationes ad ſcripta
ctica Belgarum contra Enthuſiaſtas,
vid-Joriſtas, Henrick Nicolaitas,
abaptiſtas, Lutheranos, Pontificios,
ra in appar. elenct. cit.; Deniq: hiſto-
os Belgarũ, Meteranũ, Petitum, Borre,
eyd, Baudartium, Hooft, Famianum à
rada; & hiſtoriam Friſicam Ubbonis
mmii, Geldricam Iſacii Pontani; Am-
lredamenſem ejuſdem Pontani. Alios
volens prætereo. *Bohemicæ* eccleſiæ
tum deſcribit præfatio præmiſſa con-
ſſioni fratrum Bohemorum ſeu Huſſi-
rum; & præfatio præmiſſa ordini ipſo-
m eccleſiaſtico; & hiſtoriæ motuum
hemicorum jam inde ab anno 1619.
Johannes Lætus in epitome hi-
ricâ. *Bremenſem* eccleſiam Pontifi-
m delineat hiſtoria Epiſcoporum Bre-
enſium; Reformatam Lampadii ſup-
plemen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

plementum ad mellificium hiſtoricu
Pezelii, Ejuſdem Pezelii, & Urba
Pierii ſcripta elenctica & apologeti
contra Ubiquitiſtas. *Coptitarum*, ſeu E
cleſiarum in Ægypto ſtatum pete ex libr
indicatis ab Athanaſio Kirchero in Cop
prodromo. Conſulenda etiam itinerari
libri Geographici & topographici (im
primis appendix ad Geograph. Nubien
ſem cap. 14.) Theatra urbium. Quamv
relationibus illis vix fidendum quamd
de ipſorum Coptitatum communib
ſcriptas, confeſſionibus, formulis litur
giis ex collatione tum doctioribus ec
rum eccleſiaſticis non conſtiterit. Vid
& Daneum ad Auguſtin. de hæreſibu
in fine. *Danicarum* eccleſiarum ſtatum
ex liturgiâ ſeu libro agendorum edit
tempore reformationis operâ & co
ſilio *B*ugenhagii ſub rege Chriſtian
primo illic introductæ; & ex hiſtor
Sleidani, Pezelii mellificio, ſeu Lam
padii ſupplemento. Confer Pontani hi
ſtoriam Danicam. Exſtant etiam fa
Danici Olai Wormii; ſed an res eccleſi
ſticas perſtringant, ignoro: quia hacte
nus non vidi. *Francicarum* vide, Gallic
run

rum. *Gallicanæ* eccleſiæ ſtatum diſce ex hiſtoriâ Eccleſię Gallicanę autore Franc. Boſqueto, Pariſiis 1636. Et hiſtoria eccleſiaſtica Vignierii. Et Joh. Chenu chronologica hiſtoria epiſcoporum Galliæ: & Claudii Roberti Gallia Chriſtiana, in quâ ſeries epiſcoporum, cathedrarum, abbatiarũ. Addenda decreta, eccleſiæ Gallic., item concilia, ſupra cit. cum hiſtoriâ eccleſiaſticâ reformatarum eccleſiarum in Galliâ 2. volum. gallicè; Antverpiæ 1580. apud Joh. Remy; & ex memoriis Status ſub Carolo IX gall. 3. tom.; & horologio Gallico Euſebii Philadelphi; & ex Martyrologio gallice; inſuper ex hiſtoriis, Aubignii, & ejuſdem diſcurſu de componendis religionis diſſidiis; ex hiſtor. Thuani, J. de Serres, Pierre Mathieu, Rodol. Botereau; ex novellis hiſtoriis geſtorum à Ludovico XIII. & Cardinale de Richelieu. Confer nuperrima ſcripta ſyncretiſtica Grotii & Riveti; & apparatum politicum ſpecialem Gallic., Imprimis & Stephani Paſchaſii Recherces de France lib. 3.; & Hiſtoire des affaires du clergé de France in 8. Pariſ. 1628. *Germanic.* eccleſ. ſtatum. *Lutheranarũ* compendio delineat hiſtoria Au-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

guſtanæ confeſſionis, nec non Oſiand
epitome hiſtor. eccleſiaſt., & Continua
tio Sleidani. *Micrælii hiſtoria eccleſiaſt*
imprimis & Joh. Dieterici cenſuræ
tertiam partem mellificii hiſtorici Lan
padii : *Reformatarum*, hiſtoriæ motuu
Germanicorum jam inde ab aº. 1620
& apologiæ, ac declarationes Politic
aut mixtæ ab illo tempore editæ. Vi
ſupra appar. politicum ; Vita Abrahar
Sculteti. *Pontificiarum*, autor Flori Ger
manici ; Et ſcripta adverſa Schioppi
Laymanni, Cruſii de bonis eccleſiaſtici
ſupra cit. in appar. elenctico. *Georgian*
rum : Vide ibid. ubi Iacobitarum. *Hiſp*
nicarum eccleſiarum ſtatum ſignifica
à parte noſtrâ Martyrologia reformat
rum poſtremæ editionis ; & tractatus
Inquiſitione Hiſpanicâ Reginaldi Go
ſalvi Montani: à parte Pontific. Marian
& Vaſæi hiſtoriæ, & Garſiæ Loaiſa co
lect. Concil. Hiſpaniç. *Helveticarū* eccle
ex apologiâ Tigurinorū, aliiſque ſcrip
apologeticis contra Lutheranos, quç vi
in hiſtor. ſacramentariâ Hoſpiniani. Co
fer Uſtfriſii hiſtoriá Baſil.; & Spreckhe
hiſtoriam motuum Rhæticorum ab an
no 1618. & deinceps. *Italicarum* eccl

ſiaru

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſiarum ſtatum: ad Papatum pete ex ap- par. de ſtatu eccleſiæ Romanæ. Specia- tim hic conſulendus Philippi Ferrarii ca- talogus ſanctorum Italiæ; & autores to- pographici atque hiſtorici, qui Epiſco- patus, monaſteria, capitula, templa &c. annotant. *Iacobitarum*, vide in appendice Geographiæ Nubienſis, & Daneo modo cit.; & libris Coſmograph. ac Topo- graph., & Dureti Theſauro linguarum. *Iaponicam* eccleſiaſticam hiſtoriam gallicè dedit Franc. Soliers 2. tom. in 4°. *Li- thuanicar.* Vide *Polonicar.* *Livonicar.* Vide *Suecicarum.* *Mogoronicar.* ex epiſtolis & relationibus Ieſuitarum. *Moſcoviticarum* eccleſiarum ſtatum habes in tract. Ioh. Laſicii de religione Moſcovitarum; & in ſcriptis hiſtoricis topographicis, & politicis ſpecialibus de Moſcoviâ. Vide Ruſſorum. *Neſtorianorum.* Vide ibid. ubi Iacobitarum. *Palatinatus* eccleſiarum ſta- tum uſque ad annum 1620. exhibent ſcripta publica, Catecheſis ſcil., ejuſque defenſio (de quâ vide ſupra appar. locor. commun.); Admonitio Neuſtadiana; Parei Eirenicon, cum impugnationibus Lutheranorum. *Polonicarum*; Harmo- niâ Confeſſionum. Confer notitias ec-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

cleſ. *Bohemicar.* & *Moſcovitic.* & appara
elencticum Socinianum. Adde & c
religione Sarmatarum Michalinis Li
thuani & Ioh. Laſicii, edente Ioh. Iac
Graſſero in 4°. *Romanæ* eccleſiæ ſtatu
varii autores deſcribunt partim ami
partim adverſarii: quos in loc. comm
de Eccl. Rom. notamus, & diatribe pu
blicâ aliquando communicaturi ſumus
ſi Deus volet. Interim conſuli poteſt ap
par. Elenct.; & quæ modo indicavimu
in appar. hiſtorico eccleſiaſtico tum ge
nerali tum ſpeciali, ad voces *Romanum*
Pontificum, *Cardinales* &c. Romanam in
tra muros præter Leandrum Albertum
alioſque topographos, Odopœricos, &
hiſtoricos, deſcribunt Onuphrius de ſep
tem urbis eccleſiis; Attimus Serranu
de ſeptem eccleſiis, earum reliquiis, ſta-
tionibus, indulgentiis; Camillus Fanu
cius in libro Italico de operibus piis urbi
Romæ; Anonymus de rebus admiran-
dis Romæ Ital.; Antiquitates Roma
per Andream Fulvium cum addi tamen
tis & notis Farrucii, Ital. Couffetell
hiſtoria Romana quid ferat dicere non
poſſum: quia nondum licuit videre.

Sarmaticar.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Sarmaticar. Samogithic. Vide *Polonicar.*
Scoticarum, ex hiſtoriâ eccleſiaſticâ Scoto-
rum Demſteri, & hiſtoriis Hectoris
Boethii ac Buchanani, nec non Meno-
logio Scotorum Davidis Camerarii, &
antiquitatibus eccleſ. Britannic. Iac.
Uſſerii, denique Relatione rerum nuper
in Scotiâ geſtarum, & ſcriptis elencticis
ad nuperas de ritibus & regimine nuper-
rimè illic motas controverſias pertinen-
tibus: quæ vide in appar. elenctico.

Antequam ab hoc apparatu hiſtoriæ
eccleſiaſticæ diſcedo, conſilium hoc ſug-
gero, ut quilibet alphabeto ſeu ſceleto
memoriali hiſtor. eccleſiaſt. adſcribat
autores omnes, ſi qui per αὐτοψίαν aut
alienum indicum ipſi immo teſcant, qui
particularibus tractatibus ſive hiſtoricis,
ſive apologeticis aut eccleſiam aliquam
particularem, aut hæreſin, aut perſecu-
tionem, aut quamcunque aliam rem ge-
ſtam, aut perſonam, aut perſonæ aliquod
factum particulare expoſuerunt, aut quæ-
ſtionem aliquam hiſtorico-theologicam
ventilarunt. Quod ſi quidam tractatus ad
partem univerſalis hiſtoriæ eccleſiaſticæ
referri nequeant; notentur ad Dictio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

narium propriorum nominum, & ad Or-
telii Dictionarium geographicum, & ad
Nomenclatorem ſeu indiculum theatri
urbium. Accipe & hanc farraginem
autorum (quos hoc capite ſuis quoſque
locis propter feſtinationem typographi
notare non licuit), quorũ indicio opus eſt
in appar. hiſtoriæ eccleſ., etiam Iuris ca-
nonici & patriſtico, *Apoſtolicæ conſtitutiones*
editæ à Carolo *Bovio*. *Apopthegmatum*
ſcriptores, ut Lycoſthenes & Wilhelm.
Baudartius (qui *Belgicè*). *Chronicon ec-
cleſiaſticum* Danielis Crameri *Chronicon
Miſniæ* Albini; *Chronicon Boruſſiæ* Caſpari
Hennebergii; Chronicon Boruſſiæ Ger-
manicum Anonymi; Huc refer *Cythræi
Saxoniam*; *Annales Sueviæ* Cruſii; *Chro-
nicon Hieronymi*, cum notis Arnoldi Pon-
taci. *Chronicon* incerti autoris à Petro
Stevartio editum *Chronicon* Dextri, cum
commentario Franciſci Bivari. *Concilio-
rum* ſumma autore Franciſco Longo Co-
riolano. Huc refer Commentarium Zo-
naræ in canones Conciliorum; *Alphon-
ſum Piſanum de Concilio* Niceno; & Ano-
nymi Collectionem & expoſitionem om-
nium ſanctarum ſynodorum gr. M. S.

Ioſephi ſacerdotis Ægyptii Concilia Arabicè verſa, M. S. in biblioth. Oxonienſi; Et Germanus patriarcha Byzantinus de ſanctis Conciliis gr. M. S. in bibliothecâ Regiâ Magnæ Britanniæ. *Epiſtolæ* Nicol. Clenardi, ubi nonnulla de ſectâ Mahumedicâ; *Exercitationes ecleſiaſticæ* Ioh. Morini. *Faſti Siculi.* *Franciſci Zweertii* ſelectæ Chriſtiani orbis delitiæ: ubi nonnulla occurrunt quæ hiſtoriis & rebus eccleſiaſticis illuſtrandis, aut ſaltem indicandis inſerviunt. Præmittitur ibidem index autorum, unde ſua deſumſit. Huic adjunge *Baſileênſium monumenta antigrapha* & Wilhelmi Litghou Scoti peregrination. angl. *Geographia ſacra* Caroli à S. Paulo Epiſcopi Abrincenſis. *Henrici Stephani* tract. præparator. ad apologiam Herodoti, gallicè. *Hiſtoria* Simocatæ & Cantacuzeni, ex edit. & cum notis Iacobi Pontani. *Hiſtoria Hieroſolymitana* Landulphi Sagaris. *Horologium* Belgicum, belg. idem exſtat tit. ſpeculi juventutis; Ejuſdemque apologia contra Ieſuitam Saylly. *Lectiones* & hiſtoriæ memorabiles Wolphii. *Miſcellanea ſynopſis* Dorothei metropolitę Mombaſiæ grȩcobarbarè conſcripta. *Miſcellanea* Iohannis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Coraſii; & Petri Pithoei opera ſacra, juridica, miſcellanea. *Merici Caſauboni* pietas in parentem: ubi hiſtorica nonnulla attinguntur. *Orationes* jam ſuperiori & hoc ſæculo editæ: quas indicant ſcriptores Rhetorici. Nos inter alias deſignamus, Majoragii, Perpiniani, Melanthonis & Strigelii, Longolii; & diſpoſitiones Urſini, ac Paræi. *Pithana* Berterii. De *Præcedentiis eccleſiaſticis*, autore Michaele Ferro Manrique. Confer, Blaſium Bagnum de præcipuis *S. R. E. dignitatibus*. *Proſopographia* Henrici Pantaleonis. Huc refer *Balei centurias*; Matheſii conciones de Luthero; Vitam Pauli v. incerto autore; Vitam Caſparis Colignii magni Franciæ Ammiralii. Heriberti Roſweidi vitas patrum; Kirchneri curricula Imperatorum, Regum, Principum. *Roma triumphans* Antonii Boſii. *Roma ſubterranea*, ejuſdem Boſii. Huc refer Bzovii Pontificem Romanum; & parallela Pontificum & Ethnicorum Principum, Ambergæ 1610. in 8°. Et Ioh. de Ponte convenientiâ duarum monarchiar. catholicar.; eccleſiæ ſcil. Romanæ & Imperii Hiſpanici; & Lælii Zecchii politiam eccleſia-

ſiaſticam; alioſque ſcriptores in bibliothecâ Pontificiâ ſupra cit. indicatos.

CAP. X.

De apparatu Theologico-Philoſophico.

QUatuor partes conſtitui poſſunt: ut I. contineat autores, qui ſyſtemata diſciplinarum ad Theologiam accommodârunt, quales e.gr. Maximil. Sandæi pædia Academici Chriſtiani; Logica Theologica Alſtedii; Elenchi ſophiſtici Danæi; Metaphyſica divina Callovii profeſſoris Dantiſcani; Rhetorica divina Gulielmi Pariſienſis, & Eccleſiaſtica Auguſtini Valerii, Keckermanni, Polani, Pereſii de Valdiviam &c. & *Caroli Regii Orator. Chriſtianus*; ubi ars Oratoria ſacris applicatur. Glaſſii philologiæ ſacra, quæ nihil aliud fere eſt (imprimis in parte ſecundâ) quam grammatica repetita & applicata, ac quaſi utens; Paſoris opuſcula grammatica ſubjecta lexico, Manuali, & ſyllabo ſeu indiculo vocum N. T.; quæ faciunt grammaticam gr. appropriatam N. T. Phyſica Chriſtiana Danæi. Ejuſdem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Ethica & Politica. Vide ſupra ſect. 1
appar. Ethicum &c. Conr. Hereſba
chii Juriſprudentia Chriſtiana; Seldenu
de Iure naturali & Gentium. Theologi
Medica,& Iuridica Sandæi,ubi (ne tituli
quis decipiatur) nihil aliud quam ſu
metaphoris & parabolis medicis ac Iuri
dicis theologiam paræneticam, aut eju
partem pertractant. 11. Autores, qu
cimelia diſciplinarum in ſcripturis ſparſ
eruerunt, & ordine explicarunt; Gene
raliter, ut *A*lſtedius in Triumpho bibli
co; & ſpecialiter phyſica ac medic
Valeſius, Lemnius, Ruellius; Politic
tam generalia quam ſpecialia, archaio
logica, & chronologica ab aliis tractata
ſupra indicavit apparatus ſcripturarius
& aliquid de iis monuimus lib. 1. c. 16
ubi vide. Metaphyſicam ſcripturarian
ordine ſecundum titulos & ſubtitulo
noſtris antehac ſcripto indicavimus tan
tum, non tractavimus: ſufficit n. exami
ne & diſputatione intelligentiam eju
inculcari; Alſtedii theologia naturalis
Samuelis Wardi theologi tract. phyſico
theologicus de magnete. Zanchius d
operibus creationis, aliique theologi i
diſ

diſp. de creatione & in diſp. de Dæmonibus cit. Confer & diſput. de Potentia Dei. III. Autores, qui artificia Logica & Rhetorica oſtenderunt in integris ſcripturæ libris, aut capitibus: quales analytici ſupra nominati cap. 4. Quibus adde Philippi Parei analyſes epiſtolæ ad Romanos, ad Corinthios, &c. & catecheſeos Heidelbergenſis. IV. Autores, qui elencticè theologico-philoſophica tractârunt. Suntque illi 1. circa controverſias *Pontificias*, Meiſnerus in philoſophiæ ſobriæ parte priori. Nonnulla etiam occurrunt in operibus Antonii Zadeëlis; plura in Jacobi Revii Zwarezio repurgato. Baronius profeſſor Abredomenſis in philoſophiâ Theologiæ ancillante; & ejuſdem defenſione, contra Ieſuitam Turnebullum, eruditè de Objecto fidei. Plurima etiam in Ferrii ſcholaſtico orthodoxo,& ejuſdem defenſione contra Perrinum. Fortunatus Crellius contra Gregor. de Valentia. Confer & Molineum de Euchariſticâ, gall. & belg.; & Vedelii rationale theologicum, 2. *Arrianas*, Gentiles &c. Albertinus in corollariis theologicis, quæ ex principiis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

philoſoph. deducuntur, partes 2. Franc. Junius in refutatione organi doctrinarũ; Keſſelus in refutatione Logicæ, Phyſicæ & Metaphyſicæ Socinianæ; Callovius Profeſſor Dantiſcanus, in Metaphyſicâ divinâ. Iacobus Martinius in libro de tribus Elohim c. Goſſavium de Bebelno. Confer & Makkovii diſputationes Theolog. ſeu locos communes tit. de Trinitate, & de attributis Dei; Scholaſtici ad Thomam de tit. de Deo uno & trino, de creatione, providentiâ, perſonâ Chriſti & incarnatione. Huc refer Iacob Scheckii Anti-Simonium & contra Genebrardum, ſimul edita. Timpleri Exercitationes philoſophicas; Taurelli Triumphum philoſophiæ, Ejuſdemque Metaphyſicam reſtitutam. 3. *Lutheranis*; ab ipſorum parte, Iacobus Martinius in refutatione Logicæ Keckermanni, & de loco ac communione proprii; item in miſcellaneis; Finckius in ſchediaſmatis, & in tract. logico de ſyllogiſmo; Iac. Martinius & Screiblerus in editis logicis ac Metaphyſicis; imprimis Meiſnerus in philoſophiæ ſobriæ parte

ſecundâ;

ſecundâ, & tertiâ; Schroderus de communicatione proprii; Slekerus in examine phyſicæ Keckermanni. *A noſtrâ parte*, Keckermannus paſſim in Logicis, Phyſicis, & opuſculis de loco, quantitate &c. Iohannes Rudolphus Lavaterus in diſquiſitionibus philoſophicis. Goclenius in Theologico-philoſophicis, & contra Buſcherum; Gutberlethus adverſus Finckii ſchediaſmata; Combachius contra Heſſelbeinium; Stephanus Mant Ungarus in defenſione Logicæ Keckermanni contra Martinium. Confer diſp. noſtram de Potentiâ Dei, deque poſſibili & impoſſibili: ubi pleroſque & diſtinctius indicavi. 4. *Neo-Pelagianas*, tum Ieſuiticas tum Remonſtranticas; Twiſſus in Vindiciis gratiæ, & de ſcientiâ Mediâ. Adde ex Pontificiis oppoſitas diſputationes Zwarezii, Vaſques &c. ab una parte; & Alvarez, Sylvii &c. ab alterâ parte. Huc refer controverſias Vorſtianas; quas theologico-philoſophicè examinavit Egliſemmius in Criſi & Hypocriſi, aliique in appar. Remonſtrantico ſupra cit. 5. *Atheo-Gentiles*; Naclantus de contingentiâ, animorum immor-

immortalitate. Huc confer imprimis ſcriptores Theologiæ naturalis; ut Alſtedium, Raymundũ de Sabunde, Thomam contra Gentes cum commentariis Ferrarienſis; & reliquos ſcriptores contra Gentiles, de quibus ſupra in apparat elenctico Gentil., Atheorum &c. 6. Ad verſantes ſectas ſcholaſticas, earumque propugnatores theologos & philoſophos. Philoſophi ſunt Philippus Faber in Phyſicâ Scoti; Collegium Complutenſe, & Iohannes à S. Thomâ in curſu philoſophiæ Thomiſtico; Conimbricenſes Ruvius, Ariaga, Mendoza aliique Ieſuitæ recentiores, qui duabus ſellis ſedent, non raro tamen in Scotum inclinant. Theologi indicantur ſupra in appar. Scholaſtico, Valentia ſcili, Zwarez, Vaſquez. 7. Nuperrimas controverſias metaphyſicas ſeu Pneumato-logicas illas de Deo, deque animæ immortalitate, ſeu diſtinctione à corpore, & phyſicas, quas philoſophi Pontificii ſibi invicem movent: de ſectione continui, & motu terræ apud Libertũ Froymundum in Veſta, & tract. de ſectione continui: & quas Pariſienſes philoſophi (inter quos eruditiſſimi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

tiſſimi & celeberrimi, Merſennus & Gaſſendus) movent Renato des Cartes in Meditationibus primæ philoſophiæ ab eodem Renato editis; & peculiari replicâ ex profeſſo, & operoſè, Gaſſendus in 4°. Froymundi cenſuræ in philoſophemata ejuſdem Renati M. S. habentur; nondum tamen edîta. Sunt etiam ex noſtris qui nominatim philoſophandi rationem in genere, aut philoſophemata particularia ejuſdem Renati publicè nunc examinare cœperunt; ut, Iacobus Revius in Zwarezio repurgato, & in diſputationibus de Creatione; & Martinus Schoock Profeſſor philoſophiæ Groninganus peculiari tract. cui tit. Admiranda Methodus philoſophiæ Renati des Cartes; & Anonymus profeſſione, uti videtur, Medicus tractatu in 4°. Hagæ-comitis a°. 1643. edito; & D. Maccovius p. m. nuper Profeſſor Theologus in Academ. Franequer., qui publicâ diſputatione, novam illam methodum demonſtrandi deitatem impugnavit. Ut jam prætercam varias diſputationes philoſophicas in Academiis Belgii habitas, quibus opiniones ejuſ-

dem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

dem des Cartes (quamvis diſſimulato nomine) impugnantur.

* APPENDIX.

Theologico-politicorum, & Theologico-juridicorum.

SEct.1.cap.21. & 22. & hujus ſectionis cap.5. pag. 592. & cap. 8. maximam partem eorum indicavimus: nunc addimus adhuc pauculos iſtos: Lanſii Conſultationes de principatu; Franciſci Vilierii (h. e. Franc. Hottomanni) de ſtatu primitivæ eccleſiæ, ejuſque ſacerdotiis; Leidhreſſeri ſuper doctrinæ capitibus inter Acad. Pariſienſem & Ieſuitas controverſis; Briſſonii commentar. L. dominic. de ſpectaculis in codicem Theodoſii, in 8°. Hanoviæ; Iacob. Gothofredi, de Nuptiis Conſobrinorum & de teſtamento tempore peſtis, in appendice ad hiſtoriam Philoſtorgii; Molanus de piis Teſtamentis; Conſilium Gregorio Pontifici exhibitum per Michaëlem Longum cum cenſurâ G.I.V.; Ieremie

[I]eremie Ferrier catholique d'eſtat,& Ad-[u]is d'un theologier ſans paſſion ſur plu-[ſ]ieurs libelles imprimez depuis peu en [A]llemagne: hos duos tractatus habes in [l]ibro cui tit. Recueil &c. in 4°. quem [p]aulo ante citavimus.

Paralipomena ad lib. 1.

CAp. 16. pag. 200. Poſſet hic etiam collegium Theologico-politicum [e]xaminantium & diſputantium inſtitui, [ſ]ive liberum ſive adſtrictum. *In illo* per-[c]urri poſſent loci communes de Magi-ſtratu, de Legibus, de bello, de conju-[g]io &c. & ſelecta problemata theologi-[c]o-politica per totum decalogum & po-[l]itiam eccleſiaſticam. *In isto*, politica [A]dami Gontzen aut Simancha, aut Scri-[b]anii, aut alterius theologi Pontificii [e]xaminari, & quæſtiones moveri ad hete-[r]odoxa quæ occurrunt.

Cap. 17. p. 217. num. 4. confer infra [c]ap. 10. p. 681. *Ibid.* p. 224. Lipſii & Eliæ [R]euſneri exemplis politicis, adde Mich. [P]iccarti obſervationes hiſtorico-politi-[c]as.

Ad lib. 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Ad libri 2. ſect. 1.

CAp. 1. de apparatu univerſali p. 261 lin. ult. adde ex antiquis Diogenem Laertium, Philoſtratum, Ennapium de vitis philoſophorum; & Suetonium de Grammaticis, & Rhetoribus; Gerardum Joh. Voſſium de Rhetoribus. Pag. 262 ad biblioth. Geſneri & Simleri, adde supplementum Antonii Verdier. Pag. 263. adde, Catalogum Gallorum dedit Scævola Sammarthanus; Britannorum Gul. Lilius, & Johannes Baleus; Hiſpanorum Ferdin. Mattamorus; Germanorum Corn. Callidius; Ligurum Ubertus Folieta; Belgarum præter Miræum in elogiis, Valerius Deſſelius in bibliothecâ Belgicâ; Italorum qui olim græce ſcripſerunt Ludovicus Nagorola in commentatiunculâ ſubjecta commentar. in Ocellum Lucanum. *Ibid. num.* 2. Adde Carmelitarum Petrus Lucius; Benedictinorum Franciſc. Ivanes; Jeſuitarum Philippus Alegambe, qui nuperrime prolixo volumine in fol. hoc præſtitit. *Ibid.* adde, Volaterrani commentar. lib. 38.

Cap. 2. de appar. ad pædiam p. 280 num. 2

num. 2. Adde Gutkium de habitu primorum principiorum. pag. 285. lin. ult. adde Panciroll. & Salmuthum part. 1. de deperditis, tit. 42. & part. 2. de inventis tit. P. 289. l. 3. adde, Tympii cynoſuram Profeſſorum. *Ibid.* ubi hæc verba: *hiſtoriæ quarundam Academiarum, &c.* Adde, Stephanus Paſchaſius lib. 9. *Recerches de France*, ubi de Acad. Pariſienſi.

Cap. 4. de appar. ling. gr. pag. 304. num. 2. adde Mathiæ Martinii Cadmum.

Cap. 7. de appar. orator. pag. 325. num. 5. adde Melchioris de la Cerda campum eloquentiæ. pag. 328. num. 3. adde, Joh. Frederici Mathenesii Hermazthenam orationum miſceiianearum. pag. 331. num. 4. adde epiſtolas Antonii Guevara.

Cap. 8. de appar. poëtico. pag. 333. num. 5. adde Hieronymi Aviani clavem poëſios ſacræ. Ludovici Capelli ad novam Davidis Lyram animadverſiones. pag. 337. num. 2. Nuper legi indicium ab aliquo factum pſalmorum paraphr. poëticæ gr. autore Dionyſio Petavio. Sed nondum vidi. *Ibid.* num. 4. Adde Maximi Marguni Cytherorum Epiſcopi hymnos Anacreonticos gr., latinis verſibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

bus expreſſos à Conr. Ritterſhuſio.

Cap. 9. de appar. hiſtor. pag. 347. append. num. 1. adde Gutherium de jure Pontificum. Pag. 350. num. 8. adde Erycii Puteani rationem pecuniæ Romanæ; & nuperum ſcriptum Gronovii de ſeſtertio; & Paëtum de menſuris & ponderibus Romanis. *Ibid.* num. 4. adde Everhardi Breverowood de origine & uſu annulorum. Pag. 354. num. 1. adde Ægidii Bucherii comment. in canonem Victoris; & Petavii Vranologiam; & Mulerii annum ſolarem Judæorum & Turcarum merè lunarem. Et pag. 355. num. 5. adde opus chronologicon Ubbonis Emmii; Theobaldi Meuſchii ſyſtema chronologicum; Chronologiam Wolfii. Et pag. 356. num. 7. adde Laurentii Codomanni annales ſcripturæ.

Cap. 10. de appar. philoſoph. in genere: pag. 367. in medio, antiquis philoſophis adde Aquitanium de placitis philoſophorum, qui ante Ariſtotelem floruerunt. pag. 370. num. 2. adde Carpentarium in Alcinoum Platonis.

Cap. 13. de appar. phyſico. p. 387.

num. 5.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

um. 5. *Adde* Pamphili Herilaci Rea-
ini de aquarum naturâ & facultatibus, in
8°. Coloniæ 1591. Et Bellonium de
rboribus coniferis & reſiniferis. Et non-
ullos titulos in deperditis & repertis
Pancir. & Salmuthi, ut part. 1. tit. 3. 4.
.7. Pag. 389. num. 3. adde proble-
nata Martini Rulandi; & Joh. Manelfi
uperas diſputationes, quas vocat urba-
as, in primam ſectionem problematum
Ariſtotelis. Pag. 394. Adde Lorino
Jonſtoni thaumatographiæ, diſput. no-
tras de creatione, ubi non pauci à nobis
ndicantur. pag. 393. num. 7. adde Da-
eum in phyſicâ Chriſtianâ; Conrad.
Aſlachum in phyſicâ Moſaicâ, & tract. de
riplici cœlo; Baranzanum in digladia-
ionibus phyſicis; Libavium in comm.
d opus Hexamerôn.

Cap. 14. de appar. Medico. pag. 402.
um. 2. adde Medecinam Plempii, quam
ropter immixtas quæſtiones philoſophi-
is, theologis convenire arbitror. P. 403.
um. 9. adde Symphoriani Campegii
iſtoriam medicam. pag. 406. append.
um. 2. Medicus iſte Tigurinus eſt, Ia-
obus Ruffen.

Cap. 15.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Cap. 15. de appar. mathematico &c. pag.408. num.1. adde Bettini apiarium. *Ibid.* num.2. Meurſii denarius Pythagoricus. Pag. 411. num. 1. Recreationibus mathematicis ibid. cit. adde, Caſpa Ens Thaumaturgum Mathematicum. E p. eâdem num. 4. adde Traitte des feu artificiels par le S^{r}. P.D.M. Pariſ.1628 ubi etiam traditur geometria practica & architectura militaris. Pag.412.num.5 Chriſtophorus Mileus optimè ſcripſ de arte typographicâ. *Ibid.* num. 7.8.9 Hic confer pleroſque titulos Pancir. & Salmuthide novè repertis. append. 2 num.2. adde P. Boitel domini de Gaubertin tract. gall. cui tit. Le tableau de merveilles du Monde part. 2. Confe ibid. appendicem proximè præced num. 1.

¶ Cap. 17. de appar. geograph. p.419 num.6. adde veteris orbis deſcriptionem per autorem anonymum, qui vixit ſu Conſtantio & Conſtante, nuper editum Genevæ in 4°. pag.420. num. 9. *Add* adverſa ſcripta Cluverii & Iſ. Pontani c tribus Rheni alveis; & nuperrima Hugonis Grotii & Ioh. de Laet de origin

Ge

Gentium *Americanarum.* Pag. 422. num. 3. & pag. 423. num. 111. adde Scylacis periplum cum notis Iſaaci Voſſii. pag.423. lin. 1. & 2. adde, Hieronymum Paulum de fluminibus & montibus Hiſpaniæ. Et Simleri Alpes. *Ibid.* num. 111. Itinerarium Galliæ Narbonenſis edente Iſacio Pontano cum gloſſario priſco gallico. pag.421.422. adde Poſtelli hiſtoriam Orientis. pag. 429. num. 3. adde Iohannis Heydeni deſcriptionem Hieroſolymæ.

Cap.20. de appar. Oeconomico. pag. 447. ad num. 1. 2. 3. adde Sr. de Grenaille l'honeſte fille 3. tom. in 4°. Pariſ. 1639. Ejuſdem l'honeſte vefve, ibid. 1640. Ejuſdem la bibliotheque de dames. Ibid. Ejuſdem l'honneſte mariage, ibid. 1640. pag. 448. num. 3. in fine, ſupple cap.8. pag.622. 623.

Cap. 21. de appar. politico. pag. 452. numer. 6. imprimis hic commendatur Caroli L'Oyſeau tract.gall. des Seigneuries. pag.451. lin. 1. præmitte voci. *Adde num.* 2. & hic inſere hæc verba: Vide & confer infra ſect. 2. cap. 5. pag. 592. 593. Pag. 453. num. 10. adde Eliæ Reuſneri

Strate-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Strategica; Et ſcriptores admirando-
rum ſtratagenatum, aliorumque actuum
prudentiæ politicæ; qualis nunc occur-
rit P. Boitel in *Tableau des Merveilles d*
Monde. pag. 554. num. 2. adde Sigonium
de Imperio Occidentali; & de regno
Italiæ. *Ibid. num.* 3. adde Nicolai Reuſner
monarchas. Pag. 464. num. 10. add
Autores finium regundorum cum noti
Rigaltii. Pag. 463. num. 7. adde Cho
quierum & Melchiorem Goldaſtum de
nummis. Pag. 262. num. 111. adde
Timpii ſpeculum Principum; & Cauſ
ſini cour ſaincte, ou Inſtruction des grand
Pariſ. in 4°. Et Euſebii Meiſneri inſti-
tutiones aulicas, & ſpeculum aulicar. &
politicar. obſerv. in 12°. Argentorati 1621
Cap. 22. de appar. Iuridico. p. 466.
inter num. 7. & 8. inſere. Iuriſpruden-
tiam philologicam, hoc eſt, autores qui
Jus civile ex philologiâ & antiquitatibus
illuſtrant, tum ex profeſſo, ut Alcia-
tus de verborum ſignificationibus, &
Cujacius in libris obſervationum:
tum aliud agentes & in miſcellaneis
philologicis, ut Ræuardus in variis;
Iacobus Durantius Caſſellius in variis
aliique in Theſauro Critico Gruteri;
Adde

Adde Alexandrum ab *Alexandro* cum Tiraquello, & quos indicamus ſupra cap. 3. pag. 299. & cap. 9. p. 344.-351. Huc refer, Veteres gloſſas verborum juris, quæ in baſilicis reperiuntur Pariſiis 1606. Et Linderburgii gloſſarium ſive interpretatio vocum obſcuriorum, quarum mentio in codice LL. antiquarum. Leges Atticæ cum comment. Samuelis Petit. Pag. 470. num. 9. huc refer, ſi placet, Eerenbergii veriſimilia theologica, juridica, & politica. *Ibid.* ad lin. 8. Leges ex V. & N. T. ad jus civile pertinentes, cum explicationib. Bochelli. Pag. 473. ante num. 12. Adde decreta Ordd. Generalium Fœderati Belgii ab an. 1580. uſque in hunc diem, uno volumine nunc edita. in fol. *Ibid.* num. 12. adde tract. CC. & Theologorum infra ſect. 2. cap. 8. pag. 622.

Ad lib. 2. ſect. 2.

CAp. 3. de appar. theologiæ practicæ. Pag. 483. num. 2. & 3. adde, Jacobi Chavaſſii de prudentiâ, ſeu de perfecto virtutum uſu. Pag. 484. num. 5. Commentatores in Exodum, ut Wille-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

tum & Rivetum; in Leviticum, Will
tum; in Numeros Atterſol angl., &
Pelargum; in Deuteronomium, Pela
gum. Commentatores in Ioſuam, Iu
dicum, Samuelis, Regum, Paralipom
nôn; quos vide infra cap.4. Pag.489
num. 3. adde Iacobi Coreni clypeum p
tientiæ. Pag. 491. ubi de appara
concionatorio; hic conſulendum e
lib. 1. cap. 17. & conferendus ab eo, c
vacat, Caroli Regii Orator Chriſtianu
Pag. 492. num. 3. Adde conferendu
hic eſſe apparatum, ſeu repertoria ad ma
tyrologia, hiſtorias eccleſiaſticas: ite
theatra exemplorum; ſpecula Tragica
hiſtorias horribiles ex variis autorib
collectas; Apothegmatum libros; co
lectiones emortualium; inſuper Din
thi locos communes hiſtoricos (qu
citatos vidi); denique eclogas & obſe
vationes hiſtorico-politicas. Vide appa
hiſtoricum, Ethicum, Politicum, patr
ſticum, & hiſtoriæ eccleſiaſticæ.

Ad Cap. 4. de appar. textuali.

Pag. 506. num, 1. adde, Wouwe
ſyntagma de gr. & lat. bibliorum inte
pretation

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

pretatione. Pag. 511. num. 15. adde Camerarium de figuris ſcripturæ. Pag. 513. num. lin. 7. adde notas Gilberti Gaulmin Molinenſis in librum Rabbinicum de vitâ Moſis; Ejuſdem theologiam Chaldaicam. Et Scaligeri, Druſii, Serrarii diſceptationes de trihæreſio. num. 18. adde, adagia ſacra Zechneri in 4°. Lipſiæ 1601.

Ad Cap. 5. de appar. Elenct.

Pag. 544. num. 3. adde Raimundi *Bregani* theologiam Gentium. Huc referri poteſt Alexander Sardus de ritibus Gentilium. Pag. 563. in litera C. adde, *Confeßionale Romanum*. Ibid. lin. 1. adde, Johannis Jacobs *compendium cæremoniarum* in divinis officiis &c. cum obſervationibus de Feſtis. Pag. 565. ad vocem *Marialia*, nota à nobis multiplicem farraginem huc pertinentẽ indicatam in diſp. de Roſariis: ubi videnda. Pag. 566. ad vocem *pœnitentiaria*, adde, *Praxin fori pœnitentiarii*. Et *Pœnitentiales canones* Romanos Anton. Auguſtini. Pag. 583. lin. 1. Himmelii collegium diſputationum Ire-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

nicum ſeu pacificatorium. Pag. 585 hic adde Confeſſionem & ſententiam miniſtrorum Mansfeldenſinm de dogmatis quorundam proximo triennio editis. Pag. 586. num. 1. adde, Arcudium de ritibus græcis. Pag. 588. lin. 1. adde Armachanum contra Armenios. Pag. 590. num. 3. adde ejuſdem Rhutorfortis tractatum vernaculo idiomate de iiſdem controverſiis editum hoc aº. 1644 cui tit. De jure preſ byteriorum.

Ad Cap. 7. de appar. patriſtico.

Pag. 608. num. 10. Adde Jacobi Durantii Caſſellii variarum lib. duos: ubi nonnulla occurrunt. Et confer ſupra ſect. 1. cap. Pag. 613. adde *Fulgentium* de veritate prædeſtinationis cum aliis opuſculis antehac non editis Pariſ. in 8º ex offic. Nivell. 1612. *Pauli Oroſii* hiſtoriam cum notis Lantii & Schotti Moguntiæ 1615. Et *Origenis* philocaliam gr. lat. editam à Joh. Tarino. *Theodoreti* dialogos à Marco Beumlero editos in 8º Tiguri.

Ad Cap. 8. de appar. politiæ eccleſ. & juris canonici.

Pag. 624. num. 8. adde, Anton. Auguſtini dialogos 40. de emendatione Gratiani. Pag. 625. num. 2. Adde, *Antonii Auguſtini epitomen juris canonici.* Pag. 622. num. 2. adde Fr. Vilerium (id eſt Hotomannum) de ſtatu primitivæ eccleſiæ ejuſque ſacerdotiis. *Ibid.* num. 4. adde Theologis Eraſmum de matrimonio; & ICCis. Hieronymi Pauli Cypræi Lutheranæ profeſſionis, prolixum tract. de Jure connubiorum cum præf. Herm. Vulteii, ſecundo & accuratius editum anno 1622.

Ad Cap. 9. de appar. theolog. hiſtoricæ.

Ordine alphabetico digeram: ut ſtudioſi noſtri ſuis quæque locis inſerant. *Antiquitates*: Fuldenſes Brouweri. Antiquitatum ſacrarum Tricaſſinæ diœceſis promtuarium, autore Nicol. Comuzat. *Annales* eccleſiæ Aurelianenſis, autore Carolo Sauſſeo. *Annales Baronii*: hic adde Antagoniſtis ſeu cenſoribus Baronii Bedethum I.C. Pariſienſem; & I.A.C. in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ſen. Franciæ advocati animadverſ. in annales Baronii & exercit. Caſauboni *Chronicon* ordinis Præmonſtratenſis; & alterum Ciſtercienſis autore Aub. Miræo. *Concilii Tridentini* hiſtorica relatio, & nullitas autore Joach. Urſino. Confer hic Innocentii Gentileti I. C. refutationem Concilii Trid. *Epiſtolæ* Venantii Honorii epiſcopi Pictavienſis, Arnulphi abbatis S. Bonifacii; Lupi abbatis; Hincmari Remenſis. *Hæretici*: Cratepolius de hæreticis Germaniæ. *Hiſtoriæ*: Julii Cæſaris Bulengerii hiſtoria ſui temporis. Hiſtoria carcerum Peuceri, coll. cum præf. ad libr. de divination. 2. edit. *Inquiſitionis* Hiſpanicæ artes detectæ, Heidelbergæ 1567. *Miſcella*: Petri Pithoei opera; Nicolai Fabri opera. *Narrationes* Camerarii de eccleſiis in Bohemiâ, Moraviâ, &c. *De cauſâ* Sam. Huberi, in operibus Theologicis Ægidii Hunnii. De actis in Acad. Argentinenſi inter Zanchium & Marbachium in Zanchii miſcellaneis. *Orationes*, clarorum virorum ad ſummos Pontifices, Pariſ. in 160. *Oſiandriſmi* hiſtoria & refutatio per Joachimum Morlinum. *Sancti*: Cratepolius de ſanctis Germaniæ.

Soli ſapienti Deo gloria.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

In
Summi Theologi
D. GISBERTI VOETII
Bibliothecam.

NOmina, & *Auctorum ſervata volumina* Photi
Bibliotheca *dedit: priſcorum & poſtera ſcripta*
Quantum illi debere putas? agnoſcimus unum
Pluribus æternùm latituris addere vitam,
Ac multùm hinc didiciſſe omnes. Plus præſtitit unus,
Qui plures, omneſque legit; quid Græca Latinis,
Quidve Oriens utriſque ferat, quod ſatur utroque
Sub ſole, & ſcriptum quodcunque emerſerit unquam
Omne tenens; ſtudiis ſeriem dum monſtrat, & uſum,
Bibliotheca *omnes per libros unica* Voetî.

Venerando Præceptori, & Collegæ,

IOH. HOORNBEECK
SS. Theol. in Acad. Ultraj. Prof.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

ERRATA.

Pag.17.lin.lege Gutberleti. p.20.l.26.philogi, leg.philologiâ.p 46 l.24 quorumq; leg.quorumcunq;. p.50.l.7.dele : pag.66.l.20. ?lege . p.72. l.4.dele in. pag.93.l.19. aurorem lege Autorem. p.112.l.2.Sociniarum lege Socinianarum. p.122. l.1.communes lege communis. p 126. l.8. dominata lege nominata. pag 158.l.3.deodali lege deodati ibid.lin.penult.Pelagus.leg.Pelargus.p.153 l.pen.*M*undl.leg.Mundi.p.169.l.11.indicum lege indicem.p.106.l.15 imple leg.impiè. p. 207.lin. 18.accendâ lege arcendâ p.219.l.6.edendat lege edenda ibid.lin.22 nimores lege minores. p.234. l.6.adde & peculiari diſp.depræciſitate, p.241. l.14.lege Hemmingium, ibid.l.22.lege Crocii. p. 277.l.1.prædiam lege pædiam. p. 331. l 20. Petrarcha lege Petrarchæ p.135.l.12.expulem lege exulem. p.349 l.13.Bulengerim l. Bulengerium. p.351. l. 12. Blbliothecam lege Bibliothecam. p. 352.l.20.Hiſtorica lege Hiſtoria. pag.357.lin.23. ſeriptis lege ſcriptis.p358. l 16. imprimus l. imprimis.p 366.lin.22.dele : ibid.lin.26.imperrimè lege nuperrimè.p.389.l.23.Cherurgicis,legeChirurgicis.p.390.l.10 integritatis lege Virginitatis. p.395.l.ult.nemini lege memini.p.415.l.4. ſchriptores lege ſcriptores. p.435.l. 10.companis,lege campanis. p.453. l. 24. ſpecivales lege ſpeciales. ibid.lin.ult.ichnogrophia lege ichnographia. pag. 454.l.22.recertioribus lege recentioribus. p.464. l.penult.eaxum lege earum. p.485.l.5.Theoligia lege Theologia. p.490.l.5.junioribur lege junioribus p.492.l.7.aliqua lege aliquas.pag.538.l.21, Martinis lege Martinius. ibid.Sicinianos lege Socinianos. p.548.l.25.lege refutationem. ibid.lege excidit. p.549.l.22.lege Heſronita. p.552.l.3.lege Huygelmumſoon. ibid. Vbbe lege Vbbo.p.582.l. pen. faciculus lege faſciculus.p.585.l 3.leg anti-nomia.p.591.l.ult.altarie leg.Altare. p.623.l del. Eraſmi.p.642.l.4.leg.Heda. p.677.l.17.lege indicium.ibid.lege innoteſcant.p.681.l.6.poſſunt leg.

Soli ſapie. ſtratagematum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1123 J 32